T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
CUMHURİYET TARİHİ BİLİM DALI

AMERİKA'NIN TÜRK SOSYAL HAYATINA ETKİSİ (1980-1990)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Begüm AYHAN

İSTANBUL 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
CUMHURİYET TARİHİ BİLİM DALI

AMERİKA'NIN TÜRK SOSYAL HAYATINA ETKİSİ (1980-1990)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEGÜM AYHAN

Prof. Dr. SÜLEYMAN BEYOĞLU

İSTANBUL 2017

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Begüm AYHAN'ın "Amerika'nın Türk Sosyal Hayatına Etkisi (1980-1990)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Tarihi Anabilim Dalı, Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof. Dr. Süleyman BEYOĞLU Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Doç. Dr. Ali SATAN Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof. Dr. Cezmi ERASLAN İstanbul Üniversitesi	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...11.../...12.../ 2017 tarih ve ...2017/22-04... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ III
ÖZET V
ABSTRACT VI
KISALTMALAR VII
GİRİŞ 1
1. BÖLÜM TÜRKİYE AMERİKA ARASI İLİŞKİLER
1.1. DÜNYA SAVAŞI SONRASI YAKINLAŞMA 4
1.1.1. Missouri'nin Gelişi Ne İfade Ediyordu 5
1.1.2. Truman Doktrini 9
1.1.3. Marshall Planı 18
1.1.4. Kore Savaşı ve Türkiye'nin Nato'ya Üye Olması 26
1.1.4.1. Dostluk Şarkısı – The Song of Friendship / Sung by Celal Ince / Recorded in U.S.A. for Voice of America 36
1.1.5. Kıbrıs'a Dair Sürtüşme 39
1.1.5.1. Oşt Amerika Puşt Amerika 42
1.1.6. Buhranlı Döneme Devam 43
2. BÖLÜM SOSYO-KÜLTÜREL DEĞİŞİM
2.1. KÜLTÜR EMPERYALİZMİ 47
2.2. SİNEMA 49
2.3. DİZİLER 58
2.3.1. 1980 Sonrası TRT'de Amerikan Dizi Furyası 61
2.4. POLİSİYE FİLMLER 66
3. BÖLÜM AMERİKANLAŞMA DÜRTÜSÜ
3.1. KARİKATÜRLER 68
3.1.1. Dedektif Nik 68
3.1.2. Bringing Up Father / Güngörmüşler 69
3.1.3. Blondie / Fatoş 71
3.2. ÇİZGİ FİLM 72
3.2.1. Örnek Olabilecek Bazı Çizgi Filmler 73
3.3. TİYATRO 74
3.4. MÜZİK 79

3.5. SPOR 81
3.6. YEME İÇME SEKTÖRÜ 82
3.7. TÜRK EDEBİYATINA YANSIYAN AMERİKA 83
3.8. DİL 96
3.9. TÜRK AMERİKAN DERNEĞİ YILLIK RAPORLARI 105
3.9.1. 1981-1982 105
3.9.2. 1983 106
3.9.3. 1984 107
3.9.4. 1985 108
3.9.5. 1986 109
3.9.6. 1987 110
3.9.7. 1988 111
3.9.8. 1989 112
3.9.9. 1990 112
SONUÇ 114
KAYNAKÇA 119
EKLER 124

ÖNSÖZ

Tarih geçmiş siyasettir, siyaset ise bugünkü tarihtir sözünü yaşadığım tezde; siyasi bir meselenin bugünkü tarihe çanak tutması önemli olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı'nın resmi galibi olarak kabul gören ülke şüphesiz ki Amerika Birleşik Devletleri'dir. Savaşın hemen akabinde dünya iki farklı kutba ayrılmış; nitekim Doğu Bloku'nun başında SSCB, Batı Bloku'nun başında ise ABD bulunmaktaydı. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu süreçte; kominizm karşıtı tutumu ve jeostratejik konumu itibariyle tehdit altında olması başta olmak üzere birçok sebep onu Batı Bloku'na yakınlaştırmıştır.

ABD ile kurulan siyasi, diplomatik, ticari, askeri ilişkiler sonrası 1980'lere gelindiğinde artık Türkiye'nin toplumsal dolayısıyla da kültürel açıdan Amerikan etkisi altında kaldığı aşikar olmuştur.

Türkiye'nin 1980 ve 1990 arasında sosyo kültürel açıdan değişiminin boyutlarını irdelediğimiz tezde araştırma yaparken konuya ilişkin yazılan yazıların genel çerçevede yanlı bir bakış açısıyla yazılması ve bu durumun tabii ki kaleme yansıması araştırmaya objektif bakıp değerlendirme yapmamı zorlaştırdı; lakin konuyu tek başına ele alan bir bilimsel çalışma konusunda sıkıntı yaşamadım. Ne de olsa elimizi uzatsak tutabileceğimiz kadar yakın bir tarihti.

Yazımı tamamlanan tezde bugüne değin yapılan çalışmalardan farklı olarak Türkiye insanındaki Amerika gösterilmeye çalışılmıştır. Birinci bölümde II. Dünya Savaşı sonrası sıkılaşan Türk Amerikan ilişkilerinden dolayısıyla siyasi, diplomatik, askeri, ticari yaşanan gelişmelerden kısaca bahsedilmiştir. Birbiriyle eş zamanlı devam eden ikinci ve üçüncü bölümde Türkiye'de sosyo kültürel açıdan gözlenen Amerikanlaşma yer almaktadır.

Tez çalışmaları boyunca Ankara'da bulunan Türk-Amerikan Derneği'nin arşivi başta olmak üzere farklı fikirlere mensup birden fazla gazeteden istifade edilmiştir. Süreli yayınların haricinde basılı eserler konulara örnekler sunup, açıklık getirmesi bakımından oldukça önemli olmuştur. Bu yayınların pek çoğuna kolaylıkla ulaşmamızı sağlayan ISAM Kütüphanesinin açık raf sistemi uygulaması işi daha da kolaylaştırmıştır. Yine gazete arşivinde tarama yapabilme imkanı bulduğumuz Beyazıt Devlet Kütüphanesi de bu anlamda oldukça önemli bir yerdedir.

İlk bölümdeki iki ülke arasındaki siyasi ilişkilere dair bazı konularda Ayla Acar'ın doktora tezi ve Volkan Soran'ın yüksek lisans tezinin dönemi anlamak adına yarar sağladığını söylemek gerekir.

İkinci ve üçüncü bölümde Türk yapıtlarındaki tesiri anlatabilmek adına Nur Gürani Arslan'ın kitabından sıklıkla istifade edilmekle birlikte; Rıfat N. Bali, Ahmet Kabaklı, Ahmet Oktay, Agah Özgüç, Oral Sander'in ufuk açan çalışmalarının meselenin izahı açısından yolumuza ışık tuttuğu bir gerçektir. Bununla birlikte gerek dönemin öncesine vakıf gerek bahsi geçen yıllarda yaşamış, okumuş, bir şeyler karalamış, engin bilgilere sahip pek çok isim dipnotlarda yer almaktadır.

Bunların dışında; Derneğin mevcut arşivini ilk kez bana açan, güler yüz ve samimiyetle tüm sorularımı cevaplayan, Türk Amerikan Derneği Genel Müdürü Dilek Dengizek Ersanal'a ve çalışmalarım esnasında bana kolaylık sağlayan ekibine çok teşekkür ederim.

Engin bilgilerini babacan tutumuyla her zaman istifademize sunan, kendisiyle tez yazabilmek için Marmara Üniversitesi'ni tercih etmeme vesile olan, tez danışmanım sayın hocam Prof. Dr. Süleyman Beyoğlu'na teşekkürü bir borç bilirim.

Orta Doğu'nun geçmiş ve günümüz tarihini harman yapıp önümüze tane tane koyan, ucu bucağı görünmeyen çöllerde dönen siyasi olayları bizzat içindeymiş gibi anlatan, derslere her hafta tam vaktinde başlayıp son dakikaya kadar hakkını vererek işleyen ve aslında bize sorumluluk sahibi olmayı öğreten sayın hocam Prof. Dr. Zekeriya Kurşun'a teşekkür ederim.

Tezimin konusuyla yakinen ilgilenen bana her zaman tez, kitap, makale bulup kaynak tahsisi yapan, konuyla alakalı yeni insanlarla tanıştırıp ufkumu açan sayın hocam Doç. Dr. Ali Satan'a teşekkür ederim.

Eğlenceli ders anlatımı, esprili sohbeti ile her daim gönlümüzde taht kuran naif hocamız Doç. Dr. Bülent Bakar'a, samimi ve kalender tavırlarıyla bize hep Can hoca candır dedirten hocamız Doç. Dr. Ş. Can Erdem'e teşekkür ederim.

Rahle-i tedrisatından geçtiğim sayın hocam Prof. Dr. Cezmi Eraslan'a, Prof. Dr. Halil Bal'a ve yine üzerimde çok emeği olan kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Metin Ünver'e teşekkür ederim.

Son olarak başarılı ve her şeyden önce mutlu olmam için her daim gözümün içine bakan, maddi manevi her açıdan beni sonsuz destekleyen annem Türkan Ayhan, babam H. Bahadır Ayhan, kardeşlerim Yusuf Ayhan ve Beyza Ayhan'a en büyük teşekkürü borç bilirim.

Begüm AYHAN

İstanbul 2017

ÖZET

Dünya yaşanan son büyük savaşın akabinde adeta iki farklı ülkeye ayrılmıştır. İki ülke ve etrafındaki ülkecikler. Bu ülkeciklerden biri olan Türkiye Cumhuriyeti kendine makul olan taraf için bir seçim yapmış ve bu uğurda pek çok taviz vermek zorunda kalmıştır.

Jeostratejik ve jeopolitik konumu itibariyle dikkatlerin üzerinde olduğu Türkiye, ABD öncülüğündeki Batı Bloku'na girmiştir. Dünya üzerindeki pek çok ülkenin siyasi, askeri, ekonomik meselelerinde belirleyici pozisyonu olan ABD Türkiye üzerinde de kendini hissettirmiştir. Nitekim 1980'li yıllara gelindiğinde Türk toplumu içindeki sosyo kültürel açıdan Amerikanlaşma gözle görülür bir hal almıştır.

Bu durum gerek Türkiye'nin dört bir tarafındaki sinema salonlarının işletmelerinin alınmasıyla, birtakım anlaşmaların yapılması sayesinde yüzlerce Amerikan filminin Türkiye'ye girişinin kolaylaştırılmasıyla, tek televizyon kanalının yayın yaptığı ülkede haftada üç belki dört Amerikan dizisinin gösterime girmesiyle olmuştur. Böylece oluşturulmak istenen Amerikan algısı okyanus ötesindeki insanlara servis edilmiştir.

Sonuç itibariyle film ve dizilerde sunulan eğlence hayatı, müzik tarzları, spor dalları, moda doğrultusundaki giyim kuşamları kısacası hayat tarzı Türk aile yapısının içine sızmış; zamanla Türk halkının yaşam biçimi, hayata bakışı, davranışı haline gelmiştir.

ABSTRACT

The world has been divided into two different blocs following the last world war; two counties and their ally smaller countries. The Republic of Turkey, which was one of these ‘allies’, had to choose the bloc which appeared more reasonable and suitable in the light of her own peculiarities.

Turkey, whose geostrategic and geopolitical position was its primary attention, entered the western bloc headed by United States. The United States, which has a decisive position in the political, military and economic affairs of many countries around the world, has also manifested itself on Turkey. As a matter of fact, when it came to 1980s, the Americanization of socio-cultural aspects of Turkish society became more visible.

This was due to the fact that the operation of cinema halls around Turkey was taken over, facilitating the entry of hundreds of American Films into Turkey through a number of agreements and the broadcasting of three or four American plays a week in a country where there was a single TV channel aired. In this way, they served the American purpose by creating their desired perceptions and people, overseas.

As a result, entertainment life, musical styles, sports branches, fashion-oriented clothing socks, which have been shown through movies and plays, have infiltrated the family structure and life style and has thus become the lifestyle, perspective and behavior of the Turkish people.

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
A.g.e	Adı geçen eser
A.g.g	Adı geçen genelge
A.g.l	Adı geçen link
A.g.t	Adı geçen tez
ANAP	Anavatan Partisi
AVM	Alışveriş Merkezi
c.	Cilt
CIA	Merkezi İstihbarat Teşkilatı
BM	Birleşmiş Milletler
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
çev	Çeviren
DP	Demokrat Parti
ISAM	İslam Araştırmaları Merkezi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NY	New York
NYC	New York City
S	Sayfa
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TAD	Türk-Amerikan Derneği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
T.D.	Truman Doktrini
THY	Türk Hava Yolları
U.S.	United States
USA	United States of America

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri yirmi birinci yüzyılın ikinci yarısında tamamiyle farklılaşan bir çehreye bürünmüş ve dünya devletleri yörüngesinden çıkarak yol ayrımına girmiştir. Yüzyıllardır sömürgeci bir tutumla gücüne güç katmaya çalışan ülkelerin bilindik emperyalist metotlarından uzaklaşmış ve siyasi, ekonomik, askeri baskılar ile dünyanın hakimiyet bayrağını eline almaya çalışmıştır.[1]

Bilindiği üzere dünyanın hakimiyet bayrağını eline almak demek emperyalizmin öteki adıdır. Yüzyıllardır bu uğurda hareket eden devletler acımasız bir tutum sergilemiş ve durumu kaçınılası hale getirmişlerdir. Aslına bakılırsa günümüz yüzyılının emperyalizmi direkt askeri olarak gözlenmediği için adeta sinsi bir şekilde ilerleyen hastalık gibidir. Sosyal emperyalizm şeklinde ifade edebileceğimiz şey fiili müdahalelerde bulunulmadan sosyal alanda tüm güçlerin seferber edildiği geniş bir yelpazedir. Güncel hayatın taban yapıldığı unsurda bazen askeri müdahaleler, işgaller bazen iktisadi ve siyasi baskılar gerçekleşmektedir.

İçinde bulunulan yüzyıla göre artık emperyalist olmanın şartı; silahla, cebren ve hile ile diğer bir ülkeyi ya da ülkeleri işgal etmek değildir. Gücü olan devletlerin mevcut bulunan refah yaşamlarını sürdürebilmek için birtakım kozlarla çaba sarf etmeleridir. Bahsi geçen çaba; azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin iktisadi hayatına düzen verecek güçte olmak, verilen kredilerle, yapılan bağışlarla siyasi hayatlarına doğrudan ya da dolaylı yollarla müdahil olmak şeklinde anlatılabilir.[2]

Amerikan emperyalizmi elbette birer günlük müdahale sonucunda ortaya çıkıp dallanıp budaklanmış bir şey değildir. ABD, ileriye dönük adımlar atarak gelecek nesillerin yöneticisi, bilim insanı, ilim erbabı olacak genç kuşağın Amerikan kültürüne dair yetişmelerine özellikle ehemmiyet vermiştir. Peki kültür emperyalizmi denen metot ile geleceğin yöneticilerine, aydın insanlarına tesir etmenin en kolay yolu nedir? Şüphe yok ki; kendi ülkelerinde genç nesle, ilim adamlarına büyük çaplı eğitim, öğretim olanakları sunmaktır.[3]

Peki ya Türkiye Cumhuriyeti? 1980'ler Türkiye için oldukça önemliydi ve hatta bir kırılma noktasıydı denilebilir. Kaldı ki yepyeni bir zaman dilimine girmiştir. Değişim denen şeyin kendisi değişime uğramış; zaman 90'lara geldikçe değişim,

[1] Metin Eriş, *Amerikan-Rus Emperyalizmi*, Boğaziçi Yayınları, 2. Baskı, s.388, İstanbul, 1978
[2] A.g.e., s.392
[3] A.g.e., s.437

ilericilikten modernistliğe doğru çehre değiştirmiştir. Bu sebeple ülke, 1980'lerde ilericilikten modern zamanlara doğru yol almıştır.[4]

Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi ve entelektüel lugatına 1980'den itibaren modernlik girmiş; hatta çağdaş kelimesi uygarlık olarak oldukça ileride olduğu kabul gören Batı'yı ifade eder olmuş, medeni olmanın diğer bir ifadesi haline gelmiş ve bu kullanımlarıyla da git gide geleceğe yönelik değil de günümüz zaman dilimine ilişkin bir hal almıştır.[5]

Kelimelerin sonuna country ya da city gibi İngilizce kelimeler getirilerek ultra lüks evler pazarlanmış; bu şekilde anılan siteler adeta Türkiye'nin en popüler şehri İstanbul ile özdeşleşmiştir. Nitekim o dönemde, ülkenin kalbi bugün de olduğu gibi iş dünyasının merkezi İstanbul'da atmaktadır. Bunun dışında Turgut Özal'la geçen yıllarda hatırı sayılır şekilde zenginleşen insanların, eski İstanbul'un konaklı, bahçeli mahalle dokusunu yeniden yaşama isteği bu evlere olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır diyebiliriz. Kaldı ki bu arayışı ticarette olumlu kullanan girişimciler yaşam tarzı olarak istenilen şeyi sunmaktadır.

Örneğin İshak Alaton'a ait bir yatırımın pazarlanış biçimi… Alkent Bahçe Şehir adında bir sitenin oluşturulması ve burada ev satmaktan ziyade insanlara yaşam tarzı sunmanın ön planda olduğu gözlenmektedir. Kuralan sitede orta yaşlı sakinlerin içinde bulunduğu yaşam biçimi gençlik zamanlarındaki Amerikan banliyölerindeki günlük hayatın yansımasıdır.

Yine bunun gibi Kemer Country'nin tanıtımı için hazırlanmış kitapta bulunan görseller Amerikan çizgi romanlarındaki ünlü kahramanlar Dennis the Menace'yi, Snopy'i çağrıştırmaktadır. Ellerinde beyzbol sopaları olan sekiz- dokuz yaşlarındaki Amerikalı üç afacanın bulunması şaşırılacak bir durum olmasa gerektir. Kemer Country diyoruz; tanıtırken Amerikalı çocuklar kullanılıyor diyoruz, ellerinde beyzbol sopaları diyoruz… yine küçük gibi görünen bir diğer detay da Türk halkının Amerikan çizgi film ve sinema filmlerinde sıklıkla seyrettiği henüz yedi sekiz yaşlarındaki çocuklardır. Bu çocukların özelliği para kazanmak için ve daha da önemlisi girişimci bir ruhla büyümeleri amacıyla limonata ve kurabiye satmasıdır. Tertiplenen satış günlerinin

[4] Nilüfer Göle, *Türkiye'de Toplumsal Değişim*, "*Modernlik: Zaman, Bilinç ve Desen*", Yeni Yüzyıl Kitaplığı, s.55, Yeni Yüzyıl, 26 Şubat 1995
[5] A.g.e., s.56

Kemer Country'de yer bulması[6] Amerikan popüler kültürünün alışılagelen temasını, bu hayat tarzını bilenler için yadırganmayacak bir etkinliktir.[7]

1980'lerin yaşam şeklindeki değişen unsurlar elbette isimleri yabancı kendileri janjanlı sitelerle ve oluşturulan hayat biçimleriyle sınırlı değildir; kaldı ki iş merkezleri de büyükşehirlerin değişen dokusunu ele vermektedir. Nitekim holding yöneticilerinin, büyük şirketlerin eskide olduğu gibi han odalarında çalışmaya niyetleri yoktu. Karaköy-Eminönü arası nabız tutan şirketler artık büyük göktelenlerde Levent-Maslak istikametinde yükselmektedir.

Bu iş merkezlerinin yeni güzergahı için yapılan bilindik reklamlarda, afişlerde, verilen haberlerde ısrarla üzerinde durulan; elitlik, buraların Amerika'nın efsane kenti New York'un meşhur Mannhattan'ına benziyor olması, yapılan bu lüks binaların, devasa göktelenlerin Türkiye'nin modernleşiyor olduğunun habercisi olması gibi bazı şeyler seçkinliğin simgesi olarak gösterilmektedir.

Kaldı ki 1988'de görevi yürüten İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Sabancı ailesinin holdinglerine yönetim merkezi olması için yaptıracakları çift göktelenlerin temel atma gününde konuşma yapmış ve inşa edilen her göktelenin Türkiye'nin modern yüzünü gösterdiğini söylemiştir.[8]

Çocuğum daha iyi eğitim görsün diyerek Amerika'ya evlatlarını gönderen Türklerin sayısı arttıkça, Türkiye'den Amerika'ya yolculuk yapanların çoğalmasıyla, Amerikan hayat tarzıyla -öğrenci oldukları dönemde- yakinen muhatap olmuş iş adamları yetişmiştir. Ticaret sektöründeki bu nesle uygun olarak, Türk basınında köşe yazarları Amerikalıların yaşam şekillerini konu edinen yazılar kaleme almışlardır. Köşe yazarlarının oluşturduğu yazı dizilerinin baş konusu Amerika'nın gözde şehri New York'tur. Gazeteci yazarlar bu dönemde heyecanlı bir öykü aktarır gibi New York'u New York yapan her cazip şeyi yazmışlardır.[9]

[6] http://www.kemercountry.com/tr, (Ocak 2017)
[7] Rıfat N. Bali, *Tarz-ı Hayat'tan Life Style'a,* İletişim Yayınları, 11 Baskı, s.114-116, İstanbul, 2015
[8] A.g.e., s.126
[9] A.g.e., s.267

1. BÖLÜM

TÜRKİYE AMERİKA ARASI İLİŞKİLER

1.1. DÜNYA SAVAŞI SONRASI YAKINLAŞMA

1945'te yani II. Dünya Savaşı biterken, uluslararası arenada belki de tarihte eşi görülmemiş bir üstünlük yakalayan ABD, dünya refahının yüzde ellisine, askeri bakımdan hakimiyete, dünya sanayi üretiminin çoğuna ve bunun yanında güvenliğe sahipti. Bir bu kadar önemli olan şey her iki okyanusun denetimini ele geçirmiş olmasıydı.[10]

II. Dünya Savaşı'nın galibi olarak dünya sahnesinde güçlü bir yer edinen değil, en güçlü yere gelen diyebileceğimiz ABD'nin izlemiş olduğu yolda kültür emperyalizminin önemi oldukça büyüktür. ABD, Truman Doktrini ve Marshall Planı'yla başlatmış olduğu Soğuk Savaşı, kültürel soğuk savaşla da noktalamıştır. 1945'in akabinde ABD'nin karşısında Asya kıtasının büyük bir bölümüne yayılmış, ve Doğu Avrupa'da hüküm süren, bazı Batı Avrupa ülkelerinde de siyasi olarak güç kazanmış sosyalist bir kültür duruyordu. Bu sebeple ideolojik ve kültürel soğuk savaşta antikomünist propoganda, önemli bir silah olarak ABD'de üretilip tüm dünyaya servis edilmişti. Antikomünizm sert bir o kadar da saldırgandı; lakin Amerika Birleşik Devletleri'nin savaş teknolojisiyle, askeri teçhizatla boy gösterip iktisadi bakımdan güç gösterisi yapması yetmezdi. Bir yandan da yaşam şekliyle, toplumsal değerleriyle dünya devletleri gözünde rol model olması[11] gerekiyordu. Bir başka söylemle ABD'nin siyasi, askeri ve ekonomik hakimiyetini pekiştirmesinin yolu, kültürel egemenliğin sağlanmasından geçmekteydi.

Tasarlanan her adıma gerekçe olarak, dünya devletlerine fısıldanan Amerikan bakış açısı; bağımsız ve hür olan ve olması gereken dünyayı komünizm rejimiine karşı muhafaza etmek şeklindeydi. Elbette bu söylem gerçeği yansıtmıyordu; aslında Amerika'nın refah ve zenginliğinin devamını sağlamak ve bu gaye doğrultusunda diğer ülkelerin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını rahatça ve sürekli surette sömürülmesi meselenin altında yatan gerçekti. ABD'nin ticaret şirketleri, askeri ve ekonomik yardım misyonları, elçilikleri, bankaları, hastaneleri, CIA'e ait istasyon ve üsler ve yanısıra askeri üsleri, kültür ve yayın servisleri, haberleşme ve dinleme ağlarıyla ABD yerleşmiş

[10] Noam Chomsky, *Savaş Sonrası Yılların Entelektüel Tarihi-Soğuk Savaş ve Üniversite*, çev. Musa Ceylan, Kızılelma Yayıncılık, s.187, İstanbul, 1998
[11] Josepn S. Nyre, *Amerika'nın Gücünün Paradoksu*, çev. Gürol Koca, Literatür Yayınları, s.10-11, İstanbul, 2003

olduğu her ülkenin iç ve dış politikasını, ekonomisini, ticaretini, güvenlik kuvvetlerini kendi denetimine alarak politikası doğrultusunda rahatça etkili olabilmekte ve en gizli devlet sırlarını bile kolayca elde edebilmektedir.[12]

1.1.1. Missouri'nin Gelişi Ne İfade Ediyordu

Ülkeler arasındaki ilişkilerin güçlenmesi noktasında başlangıç olarak kabul gören şey ise, bir Amerikan gemisinin Türk kara sularına gelişidir. Missouri'nin ziyareti olarak hatıralarda yer etmiş Amerika Birleşik Devletleri donanmasına ait USS Missouri Zırhlısı'nın 5-9 Nisan 1946 arası Türkiye'de bulunması çoğu tarihçiye göre Türkiye için bir kırılma noktasıdır. Aslında gemi, Amerika'nın başkenti Washington'da görevli Türkiye Büyükelçisi Mehmet Münir Ertegün'ün vefatı sonrası cenazesini teslim etmek amacıyla gelmiştir. Nitekim vefat eden diplomatların cenazelerinin ülkelerine savaş gemisi ile gönderilmesinin bir nezaket kuralı olması hasebiyle Türk sularına gelmiş gibi görünse de ABD'nin en büyük savaş gemilerinden biri olan Missouri'yi yola çıkarması bu durumun Sovyetler Birliği'ne gözdağı verildiğine işaret etmektedir.

Savaş teknolojisi bakımından incelenecek olursa o günlerin en iyisi diyebileceğimiz Missouri zırhlısı 5 Nisan 1946 tarihinde, Dolmabahçe önlerine demirlendiğinde İstanbul'da hatta ülke genelinde yer yerinden oynamıştır. Missouri hiç şüphesiz sadece Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Münir Ertegün'ün naaşını getirmemiş, adeta Anadolu'ya bir yaşam biçimi taşımıştır.[13]

Türkiye'de gerek bürokratlar gerekse halk arasında oldukça büyük alaka gören Missouri ve tabii ki aslında beraberinde gelen Amerikalılar hakkında, o dönem Türk basını oldukça görkemli cümleler sarfetmiştir. Bunlardan birkaçına örnek verecek olursak en dikkat çeken sütunlar şunlardır. Cumhuriyet Gazetesi'nden Nadir Nadi;

> " Milletlerin hürriyet ve eşitlik ülküsü gerçekleşme yoluna girmiştir. Bu amaç yolunda heyecan duyan Türk milleti, dost Amerika'nın kahraman denizcilerini sevgiyle karşılarken onların şahsında aynı idealin temiz bayrağını selamlar."

Tasvir Gazetesi'nden Ziyad Ebüzziya

> "Missouri'nin çelikten göğsü sadece Amerikalılar tarafından sevilen, hürmet edilen bir Türkün naşını değil aynı zamanda Amerikan halkının sevgisini de sularımıza kadar getirmiş

[12] Haydar Tunçkanat, *Amerikan Emperyalizmi ve CIA*, Tekin Yayınevi, s.16-17, İstanbul, 1987
[13] Ahmet Oktay, *Popüler Kültürden TV Sömürgesine*, İthaki Yayınları, s.102, İstanbul, 2009

oluyor. Türk halkı büyük dostumuzun tarih sayfalarında nadir rastlanabilecek bu dostluk tezahüründen son derece mütehassistir."

Yeni Sabah Gazetesi'nde A. Cemalettin Saraçoğlu'nun kaleme aldığı yazı ise;

"İstanbul'a bu sabah sularında gelen, ülkemiz için önemli birinin naşını taşıyan harp gemisini ve Amerikan denizcilerini içten gelen bir heyecanla alkışlarken biz de asrın en parlak zaferini kazanmış bir milletin timsaline şehrimize ve memleketimize hoşgeldiniz deriz." demiştir.

Hür Ses Gazetesi'nden Saim Nuri Uray ise;

"Uzak denizlerden bugün İstanbul'a gelmiş olan Missouri'ye hoş geldin der, onun taşımış olduğu bayrakta büyük Amerikan milletini görür ve selamlarız." ifadelerini kullanmıştır.

Dönemin başka bir gazetesinden yayımlanan yazı ise Ahmet Şükrü Esmer'e aittir. Tanin Gazetesi'nde şunları söylemiştir;

"Görevi başında ölen büyükelçilerin naaşlarını bir harp gemisi ile nakletmek diplomatik sisteme uygundur; lakin Amerika bu vazife için küçük bir gemi tahsis edebilirdi. Münir Ertegün'ün naaşını bize getirmek için Missouri zırhlısının ayarlanması onun şahsında da Türkiye'ye karşı bir dostluk manası içerir ki bunlar her Türkün kalbinde en samimi akisler uyandırmaktan geri durmayacaktır."

Akşam Gazetesi yazarlarından Necmettin Sadak da süslü cümleler ile Missouri'yi anlatmaktan geri kalmamıştır.

"Yeryüzünde hak, adalet, hürriyet prensiplerinin tatbik edilmesinden başka bir amaç gütmeyen ve bu amaç yolunda var gücünü ortaya koyan büyük devletin, İstanbul sularını süsleyen donanması karşısında Türk halkının duyduğu heyecan ve takdirin başlıca kaynağı tabii ki Türk halkının da içinde barındırdığı aynı idealler, barış ve Amerikan halkına karşı duyduğu sonsuz sevgi ve güven duygusudur. Bu hisleri aziz misafirlerimizin yurdumuzda geçirecekleri çok kısa zaman içinde bizzai göreceklerine eminiz."

Gazetelerdeki bahsi geçen sütunlarda yükselen alkışlarla, manşetlerdeki görkemli yazılarla, kısacası basın yoluyla Türk halkının meseleye ilişkin verdiği

ehemmiyet pekiştirilmiştir. Halkın ziyaret etmesi için açılan gemide nasıl davranmaları gerektiği harfi harfine anlatılmış; kaldı ki ilk yapılması gereken şey geminin kıç tarafında bulunan Amerikan bayrağını selamlamak olmuştur.[14]

Amerika'yı temsil eden Missouri'nin Türkiye Cumhuriyeti sularına misafir gelişi o kadar büyütülmüş, önem verilmiştir ki; devletin yapmış olduğu jestler pek çok alanda bunu göstermektedir. Kaldı ki Türkiye'de; Tekel'in hazırladığı bir Missouri marka sigara ve kibrit piyasaya sürülmüştür. Lüks sigaranın ve de kibritin paketine hem Türkiye'nin hem Amerika'nın bayrakları yerleştirilirken, üzerinde sigaranın ismini aldığı geminin yansıması bulunmaktadır. İstanbul'un en önemli simgelerinden olan Kız Kulesi'ne Welcome yazısı asılmasının yanısıra, barlara, genelev ve pavyonlara da aynı yazılı levhalar yerleştirilmiştir. Amerikan askerlerinin rağbet edeceği düşünülen bu mekanların girişine burada İngilizce konuşulur diye de eklenmiştir. Dolmabahçe Sarayı yanında bulunan Bezm-i Alem Valide Sultan Camii'si minarelerine yine Welcome yazılı bir mahya asılmış, o güne kadar garnitürden oluşan soğuk şekilde tüketilen Rus Salatası'nın adı Amerikan Salatası olarak değiştirilmiştir. İsim değişikliği salatayla sınırlı kalmamış ve Başkent Ankara'da köklü bir restoranın adı Washington Lokantası olmuştur. İstanbul'daki tramvay, otobüs gibi toplu taşıma araçarından Missouri ile gelen tüm Amerikalılar ücret ödemeden yararlanmıştır. Günümüzde olduğu gibi o dönem de İstanbul'un önemli noktalarından olan Taksim Meydanı'na Missouri'nin büyük boy bir resmi yerleştirilmiştir. Gemi henüz İstanbul'a gelmemişken Çanakkale civarında I. Dünya Savaşı'ndan kalma Demirhisar, Sultanhisar, Yavuz gemileriyle karşılanmıştır. Kocaeli'ndeki Türkiye'nin geleneksel Hereke Halı ve İpekli Dokuma Fabrikası'nda on sekiz küçük boy halı dokunmuş, yine bu savaş gemisinin Türkiye Cumhuriyeti'ne gelişi hatırasına da PTT'de pul serisi yayımlanmıştır. Şehrin temiz ve bakımlı görüntüye sahip olması adına Beşiktaş Meydanı'ndan başlayıp Karaköy'e kadar sahil boyunca tüm iş yerlerinin ve evlerin boyatılması… gibi pek çok örnek meseleye verilen ciddiyeti göstermektedir.

Başkent Ankara'dan tüm ülkeye halka halka yayılan sevinç ve bu sevincin arkasında yatan kültürel boyutun içeriğini Naim Tirali'nin 1948'de hazırladığı ve 25 Kuruşa Amerika ismini verdiği hikaye kitabında yani başlığında bile bulabiliriz. Büyük Cadde, Atlanta Barı, Yirmibeş Kuruşa Amerika, Gecenin Üçü, Pislik ve Kan, Arka

[14] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.35, İstanbul, 2008

Sokak, Esnaf, Bir Çift Bacak isimli sekiz adet hikayeden oluşan kitap dönemin insanının Amerika Birleşik Devletleri'ne bakışını izah etmektedir.

Bahsi geçen yıllarda Türk basınına pelesenk olan Amerika'nın dünya barışı için yegane bekçi olduğu sözleri yazıla dururken artık halk için de Amerika dost müttefik görülür olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin Türk karasularında dolaşması edinmiş olduğu barış misyonunun gereklerindendir denilmiş ve Türkiye sınırlarının güvencesi, topraklarının bağımsızlığı için zorunlu gösterilmiştir.[15]

ABD, II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası stratejisine yönelik adımlarını çok planlı atmaktaydı kaldı ki; dünya devletlerinin peşinden gelmesini istediği değerlere öncülük etmesi gerekiyordu. Amerika için bu, önderliğini daha ucuza mal etmenin yoluydu. Bu kapsamda ülkenin en etkili propogandası ise; şayet benim ulaşmak istediklerimi senin de arzu etmeni sağlayabilirsem, o vakit içine girmek istemeyeceğin bir durum için seni zorlamama lüzum olmaz… şeklindedir. Amerika Birleşik Devletleri basınında önemli gazetelerden New York Herald Tribune, Amerikan Devleti tarafından bu hedefe yönelik vazifelendirilmiştir. Gazete sırf bu sebeple gençlere hitap eden etkinlikler düzenliyor ve bunlara Türkiye'den de dahil olmak üzere çeşitli ülkelerden gençler iştirak ediyordu. Mesele zaten onların üzerini kapatmaya çalıştığı bir şey değildi; nitekim Saturday Review adlı bir Amerikan dergisinin 17 Haziran 1961 tarihli sayısında yer alan satırlarda geçen; Amerika'nın arzu ettiği şey, nasıl ki Müslüman bir insan Kabe'ye yöneliyorsa aynı bunun gibi dünya insanlarının Washington'a ilgi duymasını sağlayacak hedef bulunmalıdır cümlesi oldukça dikkat çekmektedir. Bu sözler, Truman Doktrini akabinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu coğrafyada yürütülmesi planlanan, programlanan bu Amerikan politikasının özünü yansıtmaktadır.[16]

Amerika, "Barış Gönüllüleri"[17] aracılığıyla bu hedefe yönelik çalışmalarını 1960'lı yıllarda aralıksız sürdürmüştür;[18] nitekim kendine göre numaralandırdığı Soğuk

[15] A.g.t., s.42
[16] Türkkaya Ataöv, *Amerika-NATO ve Türkiye*, İleri Yayınları, s.219, İstanbul, 2006
[17] 1950'lerde düşünce boyutunda olan proje ABD tarafından 1960'larda gün yüzüne çıkmıştır. 1962-1970 arasında 1201 gönüllü ile de uygulama safhasına geçilmiştir. Peace Corps olarak bilinen örgüt, bizim ülkemizin yanısıra birçok doğu ülkelerine, üçüncü dünya ülkelerine gönderilmiş ve 1970'lerde bu proje sonuçlandırılmıştır. Örgütün 1201 gönüllü elemanının sekiz yıl boyunca dörtte birinden fazlası başkent Ankara'da Cinnah Caddesi'nde yer alan merkezlerinde yani Amerikan Kültür Derneği binasında görev yapmaktaydı. Kalanlar ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine gönderilmeyeceği taahhüt edilmesine karşın yaklaşık onda biri bu bölgelere gönderilmiştir. Geriye kalan kısım da ne hikmetse her hafta sonu ve tatil günlerini özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da geçirmek istemişlerdir. Türkiye meseleye "ABD Barış Gönüllüleri Adlı Amerikan Teşekkülünden Faydalanma Hususunda Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Yapılan Anlaşmaya Ait Teati Olunan Mektupların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun" şeklinde yani faydalanma, istifadede bulunma gözüyle bakmıştır.
[18] Türkkaya Ataöv, *Amerika, NATO ve Türkiye*, Aydınlık Yayınları, 2. Baskı, s.235-236, Ankara, 1969

Savaş gözlüğüyle dünyaya bu şekilde bakmaktadır. II. Dünya Savaşı bitiminde meydana gelen yeni dünya düzeni içinde yerler ve roller belirlenirken, dünya jandarmalığını üstlenmiş olan Amerika, Türkiye'yi de okyanus ötesi başka bir deyimle de ileri karakol olarak seçmiştir. Jandarma deyince, karakol deyince tabii ki akıllara hemen askeri meseleler gelmekte; lakin ABD olayı askeri olarak sınırlamamış ve her perspektiften ele almıştır. Amerika karakolu olarak gördüğü Türkiye Cumhuriyeti'ne sadece uzman, silah, asker yığımı yapmakla kalmayıp; kendi kültürünü de yerleştirme çabası içine girmiştir. Türkiye ise o dönemlerde bu duruma direnmek şöyle dursun, zaten iç politikada "Küçük Amerika olmak "söylemiyle inlemektedir.

14 Mayıs 1950'de yapılan seçim sonrası hükümeti oluşturan Demokrat Parti "her mahalleye bir milyoner", "küçük Amerika" söylemlerini Türkiye'nin siyasi hayatına armağan etmiştir. Bu sözler aslında Türkiye'de o güne kadar süre gelen tek partili hayata gönderme, diğer taraftan da CHP'nin II. Dünya Savaşı yaşanırken ekonomide uyguladığı kemer sıkma politikasına, halkın temel ihtiyaç ürünlerinde yaptıkları tüketime kota koyulmasına dolayısıyla uygulanan savaş ekonomisine göndermedir. Adnan Menderes hükümeti, halktaki mevcut tepkiyi dile getirme çabası içine girmiştir.[19]

Yine dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar da, İstanbul Taksim'de 20 Ekim 1950 tarihinde yapmış olduğu bir konuşmada: "Otuz yıl sonra Türkiye, küçük bir Amerika olacaktır"[20] diyerek bürokrasinin ileriki adımlarını işaret etmiştir; kaldı ki Amerika'ya benzeyeceğiz, milyonerler çıkaracağız şeklinde hayaller kuran ve kurulmasını bir nevi dikte eden idarecilerin bu söylemleri her platformda alkışlarla destek bulmuştur.

1.1.2. Truman Doktrini

Truman Doktrini, James Monroe'nun[21] Amerika kıtasının Avrupalılardan gelecek herhangi bir sömürge hamlesine karşı korunması için, Amerika'nın Amerikalılara Avrupa'nın ise tamamıyla Avrupalıların olmasını teklif eden, dolayısıyla Avrupa ve Amerika kıtasındaki hükümetlerin birbirlerinin işlerine karışmamaları gerektiğini söyleyen Monroe Doktrini'ne son vermiştir. ABD dış politikasında farklı

[19] Rıfat N. Bali, *Tarz-ı Hayat'tan Life Style'a*, İletişim Yayınları, 11 Baskı, s.23, İstanbul, 2015
[20] Doğan Avcıoğlu, *Milli Kurtuluş Tarihi(1838'den 1995'e)*, Dördüncü Kitap, Tekin Yayınevi, s.1691, İstanbul, 1979
[21] James Monroe Amerikalı diplomat ve siyasetçi. 1811-1817 arasında ABD'nin Dışişleri Bakanlığını yapan Monroe; daha sonra Demokratik-Cumhuriyetçi Parti'den 5. ABD başkanı seçilmiştir. 1817- 1825 yılları arasında başkanlık yapmıştır. Monroe Doktrini ile bilinen başkanın 'Amerika Amerikalılarındır' söylemi meşhurdur.

paraleller açmış[22] Harry S. Truman[23], kendi doktrini ile Amerika Birleşik Devletleri'ni dünya jandarması olarak görevlendirmiştir.[24]

Amerika Birleşik Devletleri II.Dünya Savaşı sonrasında dikkatini Ortadoğu bölgesine bilhassa da Türkiye'ye yöneltmiştir. Türkiye'de görev yapan Amerika Büyükelçisi Laurence A. Steinhardt'ın 19 Şubat 1945 günü Dışişleri Bakanlığına Türkiye yönetimi, iktisadi programları hususundaki gönderdiği raporu ve yine büyükelçinin Türk halkının yöneticilerinden memnuniyetsiz olduğunu dile getirmesi üzerine Amerika Dışişleri Bakanlığının İsmet İnönü'ye dair bilgi talebinde bulunması bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Kaldı ki bu talep üzerine 21 Kasım 1945'de İnönü'ye ait bir biyografi hazırlanıp gönderilmiştir.[25] ABD Başkanı Truman sonrasındaki süreçte kendi adıyla anılacak olan mesajını, 12 Mart 1947'de Senato ve Temsilciler Meclisinin ortak kongresinde okumuş; ayrıca onun bu mesajı Soğuk Savaş'ın başlangıcı olarak kabul edilmiştir.[26]

Truman'ın o günlerde Ordu Günü dolayısıyla Chicago'da yaptığı bir konuşma da yeni siyasetin habercisi olmuştur. Ortadoğu'da izlenmesi planlanan yeni Amerikan politikasının ipuçlarını veren Truman konuşmasında; yalnız bir yol bizi barışa götürmez. Dünyanın her yerinde, bütün ülkelerle kuracağımız ilişkilerde bize yol gösterecek, ışık tutacak bir stratejimiz olmalı. Hiçbir devlet bizden bir gün dahi barışı tehdit edebilecek bir konuda ona yardım edemeyeceğimiz kadar uzak olmamalıdır. Ortadoğu'da çok ciddi boyutta doğal kaynak bulunmakla birlikte yine bu bölge en yoğun kara yollarının bulunduğu güzergahtır. Nitekim hava ve deniz yollarının da buradan geçiyor olması Ortadoğu bölgesinin önemli iktisadi ve stratejik öneme sahip olduğunu bize gösteriyor derken, bölgenin coğrafi konumundan da istifade etmek istediklerini belli etmiştir. Bunun haricinde dışardan gelebilecek herhangi büyük bir askeri saldıraya karşı bölgede mevcut bulunan devletlerin ne tek başlarına ne de hep beraber direnecek yeteri kadar güçleri yoktur. Şayet Yakın ve Ortadoğu'da barışı korumak ve de güçlendirmek

---

[22] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.43, İstanbul, 2008

[23] Franklin Delano Roosevelt'ın ABD başkanlığı yaptığı 12 yılın son senesi yardımcılığını yapan Truman, Roosevelt'in görevi hâlâ devam ederken ölmesi üzerine başkan seçilmiştir. ABD'nin 33. Başkanı olan Truman 1945-1953 arasında görev yapmıştır. II. Dünya Savaşı'nın son aylarının yaşandığı süreçte başkanlık koltuğuna oturmuş ve savaşın daha çabuk bitmesini sağlamak gerekçesiyle 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya ve 9 Ağustos günü de Nagazaki'ye atom bombası atılması kararının sahibidir.

[24] Haluk Gerger, "*Türk Dış Politikası 1946-1980*", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, c.2, s.549, İstanbul, 1983

[25] Esma Torun, *İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Kültürel Değişimlere Yol Açan İç ve Dış Etkenler (1945-1960)*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, s.156-157, Ankara, 2002

[26] Oral Sander, *Siyasi Tarih (1918-1994)*, İmge Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, s.258, İstanbul 2007

istiyorsak, bölgenin sadece bağımsız ya da özerk olmasını sağlamakla yetinemeyiz[27] diye konuşması Türkiye Cumhuriyeti'nin de sınırlarına dahil olduğu Ortadoğu'daki, Amerika Birleşik Devletleri'nin idealini açıkça dile getirmiştir.[28]

Amerikan Başkanı'nın vermiş olduğu mesajda aslında; mevcut askeri teçhizatı olan, eli silahlı azınlık grupları veyahut bağımsız kalabilmek için dışardan gelebilecek baskılara karşı mücadele eden özgür insanları desteklemek gibi masum bir düşünce izlenimi verilmektedir. Yumuşak bir uslupla dile getirilen mesajla kongreden yaklaşık 400 milyon dolarlık yardımın Yunanistan ve Türkiye'ye verilebilmesi için onay beklenirken çıkarılan kararla, bu meblanın 100 milyonu Türkiye için kalan 300 milyonu Yunanistan için tahsis edilmiştir.[29]

Başkan Truman'ın sonradan tarihi nutuk olarak adlandırılacak konuşması Türk basınında geniş yer bulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin verdiği yardım sinyalleri üzerine basın; ABD'den yardım beklentisi içerisinde olunduğunu dile getirmiştir. Vatan Gazetesi yazarı Ahmet Emin Yalman, Amerika'nın artık gaflet uykusundan uyanmış olduğunu ve kendisi için Türkiye'yi desteklemek ihtiyacında olduğunu ifade etmiştir. Yalman; Amerika'nın tüm dünya devletleri arkasından koşup desteğini beklerken, ABD kendi arzusuyla Türkiye'ye yardım eli uzatmıştır[30] demiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise ABD Başkanı'nın konuşmasını; Başkan Truman'ın verdiği nutuk, SSCB'ye bir ihtardır şeklinde değerlendirmiştir.[31]

Abidin Daver[32] ise Kızıl demirperdeye kısacası Sovyetlere karşı demokrasi dalga kıranı olarak düşündüğü bu gelişmeye, Anadolu'dan bir benzetme yaparak Başkan Truman'ın Sovyet Rusya'nın pişmiş aşına soğuk su kattığını iddia etmiştir.[33] Kaldı ki Daver, bu konuşmaların cereyanı sürecinde Türkiye basınında durumu hep sevinçle karşılayan yazarlardan biri olmuştur. Konuyla ilgili kaleme aldığı yazısında;

> "Amerika'nın kudret ve gücünün muhteşem yansıması olan Amerikan filosunun, Yakın ve Ortadoğu'nun mihrakı olan İstanbul'da misafir bulunduğu ve kendi şahsi mümessili ile bir Amerikan Oramirali'nin Ankara'da devlet adamlarımızla samimi temaslar yaptıkları şu günlerde,

[27] Ulus, 7 Nisan 1946, s.3
[28] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.38-39, Adana, 2010
[29] George McGhee, *ABD-Türkiye-NATO-Ortadoğu*, çev. Belkıs Çorakçı, Bilgi Yayınevi, s.69, Ankara, 1992
[30] Ahmet Emin Yalman, "*Amerika ile İşbirliğimiz*" ,Vatan, 11 Mart 1947, s.1
[31] Cumhuriyet, 14 Mart 1947, s.1
[32] 1886'da İstanbul'da doğan gazeteci ve siyasetçidir. 1908 yılından itibaren gazeteciliği meslek olarak seçmiş ve Tasvir-i Efkar, Yeni Gün, Tercüman-ı Hakikat, İkdam ve Cumhuriyet gibi çeşitli gazetelerde yazmıştır. Köşesinde "Hem Nalına Hem Mıhına" başlığı altında yazdığı fıkralar geniş bir okur kitlesinin beğenisini kazanmıştır. 1939-1943 arasında dört yıl VI. Dönem İstanbul Milletvekili olarak TBMM'de görev almıştır.
[33] Abidin Dav'er, "*Kızıl Demirperdeye Karşı Demokrasi Dalga Kıranı"*, Cumhuriyet, 17 Mart 1947, s.1

> Amerikan Başkanı'nın söylediği bu sözleri, başta Türkiye olmak üzere bütün Yakın ve Ortadoğu milletlerinin şükran duygularıyla karşıladığına şüphe yoktur. Amerika Birleşmiş Milletler Derneği ile birlikte, dünyanın bu önemli coğrafyasında barışın, hakkın, adaletin, ilerlemenin ve refahın kurucusu ve koruyucusu olarak ortaya çıkmış bulunuyoruz. Artık bütün yakın ve Ortadoğu milletlerinin içi rahat olsun. Emin ve müsterih uyusunlar. Biz başta olmak üzere tüm bu milletler Amerika'yı sevgi ve saygı ile selamlarlar! Yaşasın Amerika!"[34]

sözleriyle Amerika'ya ne derece hayran olduğunu, ne denli derin güvendiğini göstermiştir.

Akşam Gazetesi yazarlarından Necmettin Sadak kendi köşesinde; Truman Doktrini çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan'a yapılması planlanan yardımın Ortadoğu'daki Sovyet tehlikesini ortadan kaldırmaya yönelik ortaya çıktığını belirtmiştir. Sadak, Amerika Başkanı'nın Türkiye ve Yunanistan'a destek olmaktan bahsederken Ortadoğu bölgesindeki kominizm tehdidini öne sürmüş olmasına; ayrıca bahsi geçen devletleri SSCB rejimine karşı son müdafaa hattı olarak göstermesine dikkat çekmiştir. Bu durumda Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Yunanistan'a vereceği desteğin, SSCB istilasına muhafaza amaçlı olduğu anlaşılmıştır.[35]

ABD'nin popüler gazetecilerinden Walter Lippman,[36] CIA'nın selefi ve sonraları CIA'nın kadrolarını oluşturan Stratejik Hizmetler Dairesinde görev almaktaydı. Bu görevliler, Amerika'nın yönetim odalarında, akademik kurum ve kuruluşlarında, birtakım basın kollarında, hukuk şirketlerinde, vakıfların beyin takımlarında etkin görev yapan ve Amerikan dış politikasını yürüten, içeri tarafta ise yasalara şekil veren seçkin insanlardır. Uluslararası olmak meraklısı olan bu kişilerin, kendi değer sistemlerine sarsılmaz inançları olduğu gibi bu değer sistemini başka insanlara da önermeyi kendilerine görev atfetmişlerdir.[37] Nitekim Walter 1 Nisan 1947 tarihinde New York Herald Tribune'ne verdiği bir demeçte, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye ileri karakol olarak baktığını söylemiş ve buraya yöneliş sebebini anlatmıştır.[38] Yunanistan'la Türkiye'nin aslında yardıma ihtiyaçları olduğu için veyahut demokrasi hususunda rol

---

[34] Cumhuriyet, 8 Nisan 1946, s.3
[35] Necmettin Sadak, "*Türkiye İçin Yeni Bir Devir Açılmıştır*", Akşam, 6 Nisan 1947, s.1
[36] 1889'da New York'da doğan yazar aynı zamanda gazetecidir. İlk kitabı A Preface to Politics(Siyasete Giriş) 1913'te yayımlanmıştır. Askeri haber alma örgütünde görev yaptığı 1918 yılında Wilson'un on dört maddeden oluşan programı üzerinde çalışmış ve Paris Barış Konferansı'nın hazırlıklarına dair çalışmalarda bulunmuştur. İki kez Pulitzer Ödülü'ne layık görülen Lippman'ın Today and Tomorrow başlıklı köşe yazıları oldukça ünlü idi.
[37] Frances Stonor Saunders, *(Who Paid The Piper)Parayı Verdi Düdüğü Çaldı CİA ve Kültürel Soğuk Savaş*, Çev. Ülker İnce, Doğan Kitapçılık, 2. Baskı, s.47-51, İstanbul, 2004
[38] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.44, İstanbul, 2008

model oldukları için seçilmemiş olduğunu ifade eden Walter, meseleyi esasen bahsi geçen devletlerin SSCB'nin kalbine ve Karadeniz'e doğru açılan jeostratejik kapılar olmasına bağlamıştır.[39]

Nitekim geçen süreç sonunda tasarı artık gündeme alınmıştır. Yunanistan ve Türkiye'ye Yardım Kanunu olarak 22 Nisan 1947 günü Amerikan Senatosunda, 9 Mayıs'ta da Temsilciler Meclisinde kabul edilmiş ve 22 Mayıs 1947 tarihinde imzalanmış olarak yürürlüğe girmiştir.[40] Gerçek şudur ki Amerika, Sovyet Rusya'dan önce bölgeye gelerek, Ortadoğu'yu ele geçirmeliyiz, hüküm sahibi olmalıyız telaşına girmiştir. Kaldı ki ABD, buranın maddi manevi değerinin oldukça fazla olduğunun, savaş sonrası bir an evvel ele geçirilmesi gerektiğinin farkındadır.

Başkan Truman yardım planlarının içine Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Yunanistan'a asker ve sivillerin gönderilmesini dahil etmiş; ayrıca bahsi geçen devletlerden sınırlı sayıdaki personelin Amerika Birleşik Devletleri'ne götürülerek burada eğitim görebilmeleri için kendisine yetki verilmesini istemiştir.[41] Amerika Başkanı'nın önerileri doğrultusunda hazırlanan kanun kabul edilirken, Türkiye ve Yunanistan'da mevcut bulunan hükümetlerin, Amerika Birleşik Devletleri'nden milli bütünlüklerini ve bağımsız, hür yaşamlarını devam ettirebilmek amacıyla istemiş oldukları maddi ve diğer çeşitli yardımlar konuşulmuştur.[42] Bu iki devletin milli birlikleri ve de hürriyetleri Amerika Birleşik Devletleri'nin ve dünya üzerindeki tüm bağımsızlığına düşkün ulusların güvenliği açısından önemli olduğunun üzerinde durulmuş; ayrıca bu süreçte yardımın alınmasına bağlanmıştır.[43]

Doktrini'nin nihai hedefi, Amerikan hükümetinin SSCB'nin güdümü altına girebilecek pozisyonda olan bu devletlere yardım programıyla yakınlaşmasıdır. ABD böylelikle kendisi için mühim olan Avrupa'nın batısına, gelecek ve emniyet hususunda güven ortamı sağlayacaktır. Nitekim Sovyet Rusya'ya dönük uyguladığı çevreleme politikasında Türkiye ve Yunanistan topraklarının da dahil olması sınırların Amerika lehine genişlemesi için oldukça mühimdir. T.D.'nin hedefi, Sovyet Rusya'nın yayılmasını mümkün mertebe engellemek ve ABD'ye ait diplomatik ve ekonomik sistemin genişlemesini elinden geldiğince sağlamaktır. Bu sebepler doğrultusunda

[39] Doğan Avcıoğlu, Türkiye'nin Düzeni, Tekin Yayınevi, 1. Kitap, s.51, İstanbul, 1975
[40] Esma Torun, *İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Kültürel Değişimlere Yol Açan İç ve Dış Etkenler (1945-1960)*, Ankara Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, s.161, Ankara, 2002
[41] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.43, İstanbul, 2008
[42] Emin Değer, *Oltadaki Balık Türkiye*, Otopsi Yayınları, s.488, İstanbul, 2004
[43] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.41, Adana, 2010

SSCB'nin sıcak denizlere de inebilmesi için ana kapılar olan Türk ve Yunan toprakları önemsenmeli, ekonomik yardımlarla, askeri takviyelerle güçlü hale getirilmelidir.[44]

Truman Doktrini'nin yürürlüğe girmesinin ardından, planlanan yardımın başlayabilmesi için Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri arasında 12 Temmuz 1947'de bir anlaşma imzalanmıştır. Dönemin Dışişleri Bakanı Hasan Saka'yla Amerika Büyükelçisi Edwin Wilson'un aralarında imzalanan anlaşmanın gerekçesi giriş kısmında verilmiştir.[45] Anlaşmada Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsız olarak yaşayabilmesi, hürriyetinin elinden gitmemesi, iktisadi yönden istikrarını korumaya devam edebilmesi amacıyla destek olunacağına değinilerek; Türk hükümetinin, ihtiyaç duyduğu askeri güçlerin sevkini sağlaması için Amerikan hükümetinden yardım talep etmesinden bahsedilmektedir.[46] Dolayısıyla ABD bizden yardım istediler, talepte bulundular biz barış ve bağımsızlığa önem veren bir ülke olarak bu talebe kayıtsız kalmadık imajı vermektedir.

Bahsi geçen anlaşmadan sonra taraflar arasında, maddi anlamda yardım edilecek olmasından daha çok durumun manevi boyuttaki tesirlerinin ne olacağı üzerinde durulmuştur. Cumhuriyet dönemi sonrasında Türk Amerikan ilişkilerinde bir kırılma noktası olarak değerlendirilen bu anlaşma, bu tarihten sonra yapılan bütün ikili anlaşmalara temel teşkil edip, hemen hemen içindeki hükümleri barındırdığından Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına gölge düşürdüğü eleştirileriyle karşı karşıya kalmıştır.[47] Kaldı ki anlaşma sadece bir tarafı bağlayan malzeme ve askeri teçhizat yardımı anlaşması olmakla beraber, herhangi bir saldırıyla burun buruna gelindiğinde anlaşmada Amerikan hükümetini bağlayan bir durum görünmemektedir. Kısacası bu bir ittifak anlaşması değildir.[48]

Anlaşmanın dikkat çeken bazı maddelerine kısaca bakacak olursak; ikinci maddede yardımın gayesi, ne ölçüde yapılacağı, kaynağı, içerik ve genişliği ele alınmış; Türkiye'de tam ve devamlı yayın yapılacağından bahsedilmiştir.[49] Yapılan antlaşmada belki de en önemlisi dördüncü maddede yazılanlardır. Türk hükümetine aktarılan yardımın, mevzu bahis edilen amaçlar için kullanması, başka gayelere ayrılmaması

[44] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.43, İstanbul, 2008
[45] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.42, Adana, 2010
[46] Haydar Tunçkanat, *İkili Anlaşmaların İçyüzü*, Kaynak Yayınları, s.135, İstanbul, 2006
[47] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.42, Adana, 2010
[48] Oral Sander, *Türk-Amerikan İlişkileri (1947-1964)*, SBF. Yayınları Sevinç Matbaası, s.29, Ankara, 1979
[49] Haydar Tunçkanat, *İkili Anlaşmaların İçyüzü,* Kaynak Yayınları, s.137, İstanbul 2006

gerektiği belirtilmiştir.[50] Maddenin devamında T.C.'nin Amerikan hükümetinin izni olmadan yani tek taraflı herhangi bir maddeyi devredemeyeceğinden, bahsi geçen maddelerin Amerika Birleşik Devletleri adına görevli olan kişiler dışında hiç kimseye açıklanmayacak olmasından bahsedilmiştir.[51] ABD Başkanı Lyndon B. Johnson, antlaşmanın bu maddesini öne sürerek 1964'te Kıbrıs bunalımında[52] Türkiye'nin müdahalesine karşı çıkmıştır.[53]

Dönemin Türkiye Dışişleri Bakanı Hasan Saka anlaşmada belirtilen bu maddelerin, yapılmış olan bu ahdin Türkiye'nin bağımsızlığına gölge düşürmediğini iddia etmiştir.[54] Yaptığı açıklamada hem Türkiye hem de ABD'nin daha önce herhangi bağımsız bir ülkenin hürriyetine ters düşecek bir davranışta bulunmadığını, BM'nin Türkiye'nin herhangi bir devletle kurduğu ilişkide imzalamış olduğu anlaşmaları, bağımsızlığı ön planda tutarak incelediğini ve aykırı durumu kabul etmeyeceğini ifade etmiştir.[55] Kaldı ki Türk-Amerikan anlaşmasına hep iyi bir gözlükle bakılmış ve barış adına kazanılmış önemli bir başarı olarak görülmüştür.[56]

Amerika Birleşik Devletleri'yle bu dönemde kurulan ekonomik, diplomatik ve askeri ilişkileri eleştiren yok denecek kadar azdır. İki devlet arasındaki yakın münasebeti çok da olumlu karşılamayan Mehmet Ali Aybar[57] bu azınlığın içinde sayabileceklerimizden olup 5 Nisan 1947'de Zincirli Hürriyet'te[58] yayımlanan Her

---

[50] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.42, Adana, 2010

[51] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.46, İstanbul, 2008

[52] 5 Haziran 1964'te dönemin başbakanı İsmet İnönü ve hükümetini muhatap alan ABD Başkanı Lyndon B. Johnson tarafından imzalanmış ve sonradan "Johnson mektubu" olarak tarihe geçen meşhur mektupta, Türkiye'nin adaya tek taraflı müdahale etmesi durumunda Türk ve Yunan tarafları arasında savaş çıkabileceği ve NATO üyesi olan bu iki ülkenin savaşmasının kabul edilemez olduğu ifade edilmiştir. Türkiye'nin müdahale kararı almadan önce müttefiklerine danışması gerektiği hatırlatılmış; ve bu savaşın Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye müdahale ihtimalini doğuracağı ve NATO'nun böyle bir durumda Türkiye'yi savunmak hususunda isteksiz olacağı belirtilmiştir. Bunun dışında ABD'nin Türkiye'ye sağlamış olduğu askeri malzemelerin böyle bir müdahalede kullanılmasına izin verilmeyeceği açıkça ifade edilmiştir. Mektubun ardından Türkiye Kıbrıs'a müdahale etme kararından vazgeçmiş ve Başbakan İsmet İnönü 21 Haziran 1964'te ABD'ye gidip başkan Johnson'la görüşmüştür. Johnson'un mektubu Türk dış politikası ve kamuoyunda büyük ölçüde etkili olmuştur. Mektup çok sert ve oldukça kaba bir üslupla yazılmış yer yer küçük düşürücü ifadelere yer verilmiştir. Bir süre kamuoyundan gizlenen mektup hem yönetim kademelerinde hem de Türk halkında büyük hayal kırıklığına sebep olmuştur.

[53] Oral Sander, *Türk-Amerikan İlişkileri (1947-1964)*, Sevinç Matbaası, s.2, Ankara, 1979

[54] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.46, İstanbul, 2008

[55] Oral Sander, *Siyasi Tarih 1918-1994*, İmge Kitabevi, 8. Baskı, s.28, İstanbul, 2000

[56] Hasan Refik Ertuğ, "*Türk-Amerikan Mali Yardım Anlaşması*", Siyasi İlimler Mecmuası, sayı 196, s.148, Temmuz 1947

[57] 1908 İstanbul doğumlu olan Aybar, akademisyen ve siyasetçi idi. 1946'da yazıları nedeniyle Devletler Hukuku Anabilim Dalı'ndaki doçentliğine son verildi. Hür ve Zincirli Hürriyet gazetelerini çıkarmış ve buralardaki yazıları sebebiyle 1949'da 3 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı. 1950'deki genel afla serbest bırakıldıktan iki yıl sonra avukatlığa başlamıştır. 1975 yılında kısa bir süre sonra Sosyalist Devrim Partisi adını alacak olan Sosyalist Parti' yi kurdu.

[58] Zincirli Hürriyet, Mehmet Ali Aybar'ın 1 Şubat 1947'de ilk sayısını İstanbul'daki sıkıyönetim uygulaması altında yayımladığı ve cumartesi günleri dört sayfa olarak çıkan Hür ismindeki gazetesinin; altı sayı sonra Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından kapatılması sonucu Aybar'a sıkıyönetim bölgesinde başka bir adla gazete veya dergi

Şeyden Evvel ve Her Şeyin Üstünde İstiklal başlığını verdiği satırlarında düşüncelerini açık bir dille ortaya koymuştur.[59] Yaşanılan hadiseleri Türk tarihi için sancılı bir süreç olarak görmüş ve Türkiye'nin bağımsızlığının tehlikede olduğunu dile getirmiştir. Aybar'a göre korkulacak olan esas şey, Türk halkının hürriyetine göz dikenlerin bu kez toplu tüfekli ordularla değil, iyi niyetle barış yanlısı bir tutumla, yardım teklifinde bulunanlar olarak gelmeleri, dolayısıyla da Türk insanının durumun farkına varamıyor olmasıdır. Gazeteci Aybar için Türkiye, Amerika ile girişilen yardım programını altın bir fırsat olarak görmemeli, nitekim devletin esareti ile sonuçlanacak, egemenliğini elinden alacak olan bu adımlar bedelinin çok ağır ödendiği bir duruma dönüşecektir.[60]

Yürürlüğe giren T.D. akabinde Türkiye'ye sunulan yardım kapsamında, askeri araç gereçler gönderilmiştir ki bu durum Amerikalıların, II. Dünya Savaşı sonrasında kullanılmış döküntü teçhizattan kurtulmasına vesile olmuştur. Anadolu ve Yunanistan'a getirilip yığılan silahların ve her türlü askeri malzemenin ihtiyaç duyduğu yedek parçalar sayesinde de hem Türkiye hem de Yunanistan Amerika Birleşik Devletleri'ne mecbur bırakılmıştır.[61] Kaldı ki ABD'nin yapacak olduğu yardımın heyet başkanlığını yürüten Pendlaton bir demecinde; savaş sonrası dönemden 1950'li yılların ikinci yarısına kadar olan sürede Türkiye'nin askeri teçhizatıyla, ordusuyla sil baştan kurulduğunu söylemiştir. Pendlaton'un konuşmasında Türk Devleti'nin buna ihtiyacı olduğundan bahsetmesinden ziyade dikkat çeken şey çekinmeden dile getirdiği bir başka meseledir. Nitekim yardım programının hayata geçmesinin en mühim sebebini, Amerika Birleşik Devletleri'nin elinde ne yapacaklarını bilmedikleri fazlasıyla askeri malzeme bulunmasına bağlamıştır.[62]

Türk basınında taraflar arasında imzalanan anlaşmaya, barış yolunda elde edilmiş önemli bir basamak olarak bakılmış ve anlaşma genel çerçevede memnuniyetle karşılanmıştır. Türkiye anlaşma gereğince Ekim 1947- Eylül 1948 arasındaki süreçte ABD'den 72 milyon 887 bin 405 dolarlık askeri yardım almıştır, fakat yardım projesine oldukça fazla bel bağlayan Türkiye Cumhuriyeti'nin tabiri caizse evdeki hesabı çarşıya

---

çıkaramayacağı bildirilmişti. Bunun üzerine İzmirli bir matbaacının davetiyle İzmir'e giden Aybar, burada 5 Nisan 1947'de Zincirli Hürriyet'i çıkarmaya başlamıştır. Zincirli Hürriyet'te yer alan ağır eleştirili yazılara gelen tepkiler zamanla daha da büyüdü. Gazete, kışkırtmaların da etkisiyle 100-150 kişinin, "Kahrolsun Komünizm" sloganlarıyla gençler tarafından basılıp tahrip edildi. Üçüncü sayı ise İzmir Cumhuriyet Meydanı'nda polisin gözü önünde yakıldı. Bu olaydan sonra gazeteyi basacak matbaa bulamayıp İstanbul'a geri dönen Aybar, burada sıkıyönetimin de kalkmasıyla 5 Şubat 1948'de Zincirli Hürriyet'i tekrar çıkarmaya girişti. Matbaalara yeniden baskı yapılmasıyla sadece bir sayı yayımlayabildi.

[59] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.43, Adana, 2010

[60] Mehmet Ali Aybar, *Bağımsızlık-Demokrasi-Sosyalizm*, Gerçek Yayınları, s.97, İstanbul, 1968

[61] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.47, İstanbul, 2008

[62] Mehmet Ali Birand, "*Emret Komutanım"*, Milliyet Yayınları, s.364, İstanbul, 1984

uymamıştır. Yapılmış olan yardımın hemen hemen 5 milyon dolarlık bölümü askeri amaçlı yol yapımı gibi çeşitli şekillerde kullanılmıştır.[63] Bir yıl için dört yüz milyon lira gibi büyük bir rakamı Amerika'dan gönderilen askeri araçların bakım ve onarımına, yedek parçalarına tahsis etmek mecburiyetinde kalmıştır. İçinde bulunduğu coğrafyanın stratejik önemi sebebiyle savunma yapmaya oldukça ihtiyacı olan ve aslında tamamıyla bu sebepten işin içine giren Türkiye, bu durumda savunma masrafları hususunda herhangi bir tasarruf sağlayamamıştır. Gönderilen meblağnın büyük oranı askeri harcamalara gitmiştir.[64] Yunanistan'a ve Türkiye'ye yapılmış olan bahsi geçen para yardımı, bir yıl devam ettikten sonra 1948 yılında Dış Yardım Kanunu'nun içine dahil edilmiş; bununla birlikte Türkiye ve Yunanistan'a ikinci bir ödenek olarak 225 milyon dolar daha ayrılmıştır.[65]

Diğer taraftan Truman Doktrini, Amerikan kamuoyunun bazı kesimlerinde de büyük tepkilere sebep olmuştur. Yayımlanan Doktrini'nin Birleşmiş Milletler Teşkilatını yok saymak olduğunu düşünenler, şayet Yunanistan ve Türkiye'ye bir yardım yapılacaksa bunun BM kanalıyla olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Truman Doktrini'ne ait sert eleştirilerden biri de Başkan Truman'ın yardımcısı olan ve Roosevelt hükümetinin popüler Ticaret Bakanı Henry Wallace'a aittir. Wallace, Truman'nın bu uygulamasına yönelik başlattığı protesto kampanyasını ülke dışındaki yerlerde de fırsat buldukça gündeme getirmekten çekinmemiştir. Nitekim bir radyo programında yaptığı konuşmada yardım programına özellikle itiraz eden Wallace, ABD'nin esas hedefinin Ortadogu bölgesinin zengin petrol yataklarını ele geçirmek olduğunu dile getirmiştir.[66] Programda, Amerika dünyada komünizm rejiminden korkanlar ve nefret edenlerin yerine bir savaşa soyunmamalıdır. İnsanların birbirleri arasında kardeşliği sağlamak lazımdır. Kaldı ki Başkan Truman'ın asıl amacı deniz ve hava kuvvetlerinin Ortadoğu bölgesinin sahip olduğu petrolleri kolaylıkla ele geçirebilmelerini sağlamaktır... Gerçek olan şudur ki Başkan ve onun Cumhuriyetçi taraftarları, Yunanistan'daki halkın gıdaya ihtiyaç duymalarından ziyade Amerikan donanmasının petrole ihtiyaç duymasıyla ilgilenmektedir[67] şeklinde konuşmuştur.

---

[63] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.47, İstanbul, 2008
[64] Mehmet Gönlübol, Haluk Ülman, "*Türk Dış Politikasının 20 Yılı*", SBF Dergisi, c.21, no:1, s.155, Ankara, 1966
[65] Mehmet Gönlübol, Haluk Ülman, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, 4. Baskı, c.1, s.227, Ankara, 1977
[66] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.44, İstanbul, 2008
[67] Akşam, 1 Nisan 1947, s.1

1.1.3. Marshall Planı

1991 yılına dek sürecek olan Soğuk Savaş'ın doğuşuna sebep olarak kimi tarihçi Truman Doktrini'ni gösterirken kimileri de Marshall Planı'nı işaret etmektedir. Nitekim bu süreçte bazı Doğu ve Batı Avrupa devletlerinin hükümetleri sarsılmış; örneğin İtalya ve Fransa'da komünist partili bakanlar düşürülmüş, Doğu Avrupa ülkelerinde de komünizim rejimini benimsemeyenler görevlerinden alınmıştır.[68]

Truman Doktrini nasıl ki ABD'nin ilk adımıysa işte onu tamamlayan diğer adım da Marshall Planı'dır. 5 Haziran 1947 günü yani Truman Doktrini'nin ilanından birkaç ay sonra Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı George Marshall, Harvard Üniversitesinin mezuniyet merasiminde bir konuşma yapmış ve bu konuşması Avrupa ülkelerine yapılması planlanan ekonomik desteğin veyahut hegomanyanın habercisi olmuştur.[69] Dışişleri Bakanı Marshall'ın konuşması aslında yeni bir program önerisidir ve bu öneri ona bir de Nobel Barış Ödülü kazandırmıştır.[70]

Avrupa devletlerinin birçoğunda yoksulluk dolayısıyla da açlığın başgösterdiği bu savaş sonrası dönem, komünizmin yayılması için SSCB'ye fırsat oluşturmaktaydı. Amerikan hükümeti Marshall Planı ile bunu engellemeyi, bu devletleri liberal-kapitalist düzenle birleştirmeyi ve daha da mühimi savaştan sanayi devi olarak çıkması sonucu U.S. mallarını pazarlayacağı yeni bölgeler hedeflemekteydi.[71]

Yine Plan doğrultusunda, II. Dünya Savaşı sonrası perişan durumda olan Avrupa'nın yeniden imar edilmesi, kalkınması, devletlerin ekonomik manada ayağa kalkması, Truman Doktrini'nden farklı olarak piyasa ekonomisinin geliştirilmesi istenmektedir. Amerika, bu sağlamaların ışığında böyle bir projenin hazırlanıp uygulanmasına kolları sıvamıştır.

Amerikan dış yardımlarının gündem oluşturduğu bahsi geçen dönemde, Dünya Bankasının eski başkanlarından E. R. Black de farklı ülkelere yapılan yardım programlarının aslında Amerika'nın özel teşebbüsleri için faydalı olduğundan bahsetmiştir. Black'e göre söz konusu yardımlar Amerikan mallarına doğrudan pazar alanı oluşturmakta, Amerikan şirketleri için deniz aşırı pazar alanları geliştirmektedir. Marshall Projesi'nin belki de en dikkat çeken tarafı bu ülkelere verilen kredilerin

---

[68] Türkkaya Ataöv, "*Marshall Planından NATO'nun Kuruluşuna Kadar Soğuk Harp*", Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, c.23, no.3, s.276, Eylül 1968

[69] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.51, İstanbul, 2008

[70] George McGhee, *ABD-Türkiye-NATO-Ortadoğu,* Çev. Belkıs Çorakçı, Bilgi Yayınevi, s.66, Ankara, 1992

[71] Çetin Yetkin, *Karşıdevrim 1945-1950,* Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaai-Hukuk Yayınları, 6. Baskı, s.364, Antalya, 2007

yaklaşık %80'ini ABD'den satın alacakları ürünlere ayırmaları mecbur bırakılan hükümlerle veriliyor olmasıdır. Görünen odur ki Amerika'nın izlemiş olduğu politikada; vermiş olduğu dış yardımla, yapmış olduğu ticaret oldukça bağlantılıdır. Bu durum aynı zamanda yardımın verildiği ülkelere karşı uygulanan bir ticari bağımlılıktır.[72]

Bakan Marshall'ın kendi ifadesiye bu plan; herhangi bir rejime veya devlete karşı oluşturulan bir şey değil tamamıyla fakir ülkelerin içinde bulundukları açlık problemine çözüm bulmak ve tabii ki aynı ülkelerdeki kargaşaya son vermek için ortaya çıkmıştır.[73] II. Dünya Savaşı'nın bitmesinin hemen akabine oluşturulan Uluslararası Para Fonuna[74] ve Dünya Bankasına gelen kaynakların kafi görülmeyişi sonucu, bu proje; şarta bağlı yardım, borçlanma, sanayi mallarının alımı veyahut da hibe yollarıyla hayata geçirilmiştir.[75]

Bahsi geçtiği şekilde Avrupa'nın belini doğrultması amacına da yönelik olan projeden, Türkiye de istifade etmek istemiştir; lakin Amerika, mevzu bahis olan ekonomik yardım programının koşullarını belirlemek amacı ile ilkin Türkiye'nin her bakımdan durumunu anlamak için profesör Thornburg'u Ankara'da görevlendirmiştir. Amerikan uzman kadrosu, yapılan incelemeler sonunda Türkiye'nin yardıma ihtiyacı olmadığını dolayısıyla yardım programına dahil edilemeyeceğini bildirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yardım talebindeki ısrarcı tutumu üzerine harekete geçen Amerika; kendi uzmanlarına bir rapor hazırlatarak Türkiye'nin savaşa fiili olarak iştirak etmemiş olması dolayısıyla herhangi bir tahribata uğramadığını, böylelikle bir desteğe ihtiyacı olmadığını belirtmiştir. Uzmanlar ülkenin yeterli döviz ve altın stoğuna sahip olduğunu, sanayi üretiminin ise savaş öncesi yıllarla kıyaslandığında artmış olduğunun gözlendiğini de rapora eklemişlerdir. Buraya kadar yapılan tespitler ilginç olmakla birlikte raporun devamı incelendiğinde önemini yitirmektedir. Kaldı ki raporda Türkiye'nin yardım görmek şöyle dursun savaştan harap halde çıkan Avrupa'nın ayağa kalkması için yardım edebileceğini ileri sürmüşlerdir. Amerikalılar Türkiye'nin planlanan bu kalkınma programının tek başına finansörü olabilecek şartta olduğunu belirtmesi üzerine Türkiye Dışişleri Bakanı aracılığı ile duruma itiraz etmiştir. Yapılan

[72] Metin Eriş, *Amerikan-Rus Emperyalizmi,* Boğaziçi Yayınları, 2. Baskı, s.401, İstanbul, 1978
[73] Baskın Oran, T*ürk Dış Politikası*, İletişim Yayınları, c.1, s.538, İstanbul 2002
[74] IMF International Monetary Fund 1944'de kurulmuş, 1947'de işler hale gelmiştir. Merkezi ABD'de, Washington DC'de bulunan IMF'nin başkanı ise günümüzde, Şubat 2016 seçimleri sonrası ikinci kez başkan seçilen Fransız Christine Lagarde'dir. Lagarde aynı zamanda IMF'nin ilk bayan başkanıdır.
[75] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.45, Adana, 2010

tespitlerin gerçekle uyuşmadığı, kaldı ki Türkiye'nin teçhisat ve makine için yardıma ihtiyacı olduğu savunulmuştur.[76]

İncelemelerin devam ettiği süreçte Türkiye'ye gelen uzman Max Weston Thornburg aynı sene kaleme aldığı Türkiye'ye Niçin Yardım başlıklı raporunda, Marshall Planı kapsamında yapılacak desteğin karşılığında Türkiye'ye düşen yükümlülüklerden bahsetmiştir.[77] Raporda Türkiye Cumhuriyeti'nin coğrafi konumu itibariyle ABD çıkarları bakımından önem arzetmesinden çekinilmeden bahsedilmiştir. Gerek Türk siyasetçileri gerek halk arasında komünizm rejimine ilgi duyulmadığı; lakin dikkatli olunması gerektiğine değinilmiştir. Nitekim Max Weston'a göre devletin kominist eğilimleri olmasa da ekonomik hususta ipleri tamamıyla elinde tutması, halkı komünizme yakınlaştırması bakımından tehlike unsurudur. Bunun dışında neyin nasıl üretileceğine karar vererek; ağır sanayi üretimini yanlış bulmuş sanayide yalnızca küçük çaplı ürünlere onay vermiştir. Avrupa ülkeleriyle rekabet olasılığı daha fazla olan konserve ürünleri et, balık, sebze, meyve işine ağırlık verilip fabrikalar açılabileceğini de eklemiştir.[78]

Amerikalılara ait petrol şirketlerine yakın olan ve 20 Asır Vakfının temsilciliğini yapan Max Thornburg'un sunduğu rapora oldukça önem verilmiştir. hayrete düşüren tavsiye görünümlü maddeler, adeta birer diktedir. Raporda ülke sınırlarına yabancı sermayenin girişini kolaylaştırmak, özel teşebbüsün yaygınlaşmasını sağlamak ve bunu teşvik etmek amacıyla yasa çıkartılması, Türkiye'de yirmi yedi yıldır yürürlükte olan ekonomik program devletçilik ilkesinden vazgeçilmesi, ülkede uygulanan ve yapılması planlanan sanayi yatırımlarının terkedilip Anadolu'da tarımın daha da yaygınlaştırılıp, geliştirilmesi ve dolayısıyla Türkiye'nin Avrupa'nın manavı[79] bir başka deyişle de tarım ülkesi olması işaret edilmiştir.[80]

Bunun dışında, Amerikan bankalarının ve sigorta şirketlerinin Türkiye'de şubeler açabilmesi, ağır araçlarla yapılmakta olan nakliye işinde Amerikan tecrübe ve müteşebbisliğinden faydalanılması, Türk idaresinde Amerikan müşavir firmalarının seçeceği uzmanlar kullanılması istenilmektedir.[81]

---

[76] Doğan Avcıoğlu, *Türkiye'nin Düzeni: Dün-Bugün-Yarın*, Bilgi Basımevi, c.2, s.382, Ankara, 1969
[77] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960),* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.45, Adana, 2010
[78] Emin Değer, *Oltadaki Balık Türkiye*, Otopsi Yayınları, s.541-546, İstanbul 2004
[79] Baskın Oran, *Türk Dış Politikası "Dönemin Bilançosu*", İletişim Yayınları, c.2, s.488, İstanbul, 2003
[80] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.54, İstanbul, 2008
[81] Doğan Avcıoğlu, *Türkiye'nin Düzeni: Dün-Bugün-Yarın*, Bilgi Basımevi, c.2, s.384, Ankara, 1969

Rapora göre, Karabük Demir-Çelik Fabrikası tasfiye edilmeli ve de uzun süre sonunda nihayet ülkenin cebinde hazır olan ve gerçekten ihtiyaç hissettiği makine ve motor imalatı projeleri hayata geçirilmemelidir. Türkiye yalnızca basit tarım gereçleri imalatıyla yetinmeli, kaldı ki bu teçhizatın bile bir kısmının montajından öteye gitmemelidir. Tüm bunların dışında devletin suni gübre fabrikası kurma hazırlıkları da veto yemiş ve şu esnada buna gerek yok denilerek geçiştirilmiştir.[82]

Bu nispette Türkiye iç siyasetinde yaşanıyor olan, çok partili yaşama geçiş ve bununla beraber CHP içinde devletçilik görüşünün gittikçe önemini yitirmesi, Demokrat Parti ile de yaşanan mücadelede özel teşebbüsçü bir politika izlenmiş olması raporun ne derece dikkate alındığını gözler önüne sermektedir.

Bu süre zarfında Türkiye'ye gelen uzmanlardan biri de Amerikalı Barker'dir. Barker'in T.C.'nin ekonomisine ve yönetim biçimine yönelik hazırladığı rapor; 1951'de Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a sunulmuştur. Yine o yıl gelen farklı iki uzman Cush ve Martin'in de aynı isimle anılan hazırladıkları rapor da Maliye Bakanlığının çalışmalarıyla alakalıdır.[83]

Yaşanan gelişmeler sonucu belli yükümlülüklerle Türkiye'nin Marshall'dan yararlanması kabul edilmiştir. II. Dünya Savaşı'ndan enkaz halde çıkan Avrupa devletlerinin ciddi boyutta gıda problemi ve ham madde gereksimi içerisinde olması süreci hızlandırmıştır. Türk Devleti istifade edeceği yardım programıyla tarım bakımından daha işler bir hale gelecek ve naçar kalmış Avrupa'yı bu halden kurtaracaktır. Bu duruma karşılık ülke, hem tarımının gelişip büyümesi adına hem de arzu ettiği şekilde sanayi üretimi yapabilmek için gerekli olan bütün malları Avrupa'dan sağlayacaktır.[84]

4 Temmuz 1948 günü Türkiye Cumhuriyeti ve Amerika Birleşik Devletleri aralarında imzaladıkları ABD-Türkiye İktisadi İşbirliği Anlaşması 8 Temmuz 1948'de de TBMM'de onaylanmış ve 5253 sayılı yasayla Marshall Yardım Projesi'ne dahil edilmiştir.[85] 1949-1959 mali yılı bitimine değin yapılmış olan Amerikan yardımı 180 milyon doları bulmuştur.[86]

---

[82] A.g.e., s.383
[83] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.54, İstanbul, 2008
[84] A.g.t., s.53-54
[85] Çetin Yetkin, *Karşıdevrim (1945-1950)*, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, s.365, Antalya 2007
[86] Doğan Avcıoğlu, *Türkiye'nin Düzeni: Dün-Bugün-Yarın*, c.2, s.382, Bilgi Basımevi, Ankara, 1969

Taraflar arasında imzalanan anlaşma, aslında 12 Temmuz 1947'de Truman Doktrini'nin akabinde yine bu iki devlet arasında imzalanan anlaşmaya[87] benzemektedir. İki ülke de yapmış oldukları işbirliğinin hedefine yönelik yayın yapmak yönünde anlaşmıştır. Amerikalılar kendi doğruları nispetinde Türkiye'de bir ekip bulundurmuş; anlaşma süresince yapılanları buradan izlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti ise; yapılacak desteğin amacına uygun şekilde sarf edilmesi için gerekli işlemleri yapmıştır; lakin Türkiye'de anlaşmanın gösterdiği gelişme sebebiyle bu durum korunamamıştır.[88]

1950'de gazeteci Hikmet Bil'in röpörtaj yaptığı İtalyalı bir gazeteci Marshall Projesi hakkında konuşurken; kendi ülkesini Amerika'nın metresi gibi olmasına benzetirken Türkiye'yi resmi nikahlı eşi yerine koymuştur.[89] Nitekim ona göre bir insanın karısı hemen bırakıp gitmezken, metresler naz yapıp kendine bir başkasını bulup gidebilirdi. Bu benzetmesinden yola çıkarak Amerika Birleşik Devletleri'nin metresi gibi olan İtalya'yı memnun edebilmek için her şeyi yapmaya hazır olduğunu söylemiştir.[90] Kaldı ki Hikmet Bil de yapmış olduğu gözlemler sonrası Avrupa devletlerinin birçoğunun artık Amerikalıların gölgesi altında olduğunu düşünmektedir.[91]

Avrupa ülkelerinin savaş sonrası yeniden toparlanıp, kalkınabilmeleri amacıyla Türkiye'nin etinden sütünden faydalanıldığı bu süreç için, Marshall Planı Avrupa'yı kalkındırma projesidir denilse yanlış olmayacaktır. Nitekim yardım kapsamında verilen kredilerle, Anadolu topraklarında tarım geliştirilmiş ve 1949 sonrası T.C.'ye yapılan ihracatın büyük oranını traktörler almıştır.[92] Mayıs 1949'da Türkiye'ye gönderilen tarım makinelerinin ilk sevkiyatı milli marşların da söylendiği coşkulu bir merasimle Dolmabahçe'de karşılanmıştır. Organizasyonda dönemin Tarım Bakanı Cavit Oral, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfi Kırdar da bulunarak konuya ilişkin konuşma yapmışlar ve Türkiye'deki Amerikan Büyükelçisi Wordworth ile Marshall Planı'nın Türkiye Temsilciliğini üslenen Russell Dorr da onlara eşlik etmiştir.[93]

---

[87] Türkiye-Amerikan Yardım Anlaşması; "Türkçe ve İngilizce olarak, iki nüsha ve sekiz madde şeklinde imzalandı. Ankara'da Türkiye Cumhuriyeti hükümeti adına Hasan Saka-ABD hükümeti adına Edwin C.Wilson bulunmaktaydı. Anlaşma ikili bir askeri anlaşmadır ve sonrasında ABD vakit kaybetmeden askeri anlaşmalar gereği, Türkiye'de askeri üs ve tesisler kurmuştur.

[88] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.53, İstanbul, 2008

[89] Bil, Hürriyet, 20 Temmuz 1950, s.1

[90] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.57, İstanbul, 2008

[91] Bil, Hürriyet, 22 Temmuz 1950, s.1

[92] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.54, İstanbul, 2008

[93] Cumhuriyet, 5 Mayıs 1949, s.1

Olayların bu derece heyecanla karşılanması, alkışlanmasında basının da rolü azımsanmayacak kadar büyüktür. Gazeteci Nadir Nadi Abalıoğlu[94], Yirminci yüzyıla dair en önemli fikirlerden biri olarak gördüğü Marshall Projesi'nin, devletler arası ilişkilerde bir devrim oluşturduğunu düşünmektedir. Abalıoğlu, dünyada belki de ilk kez savaşı kazanan galip tarafın mağlupları sömürmek yerine, kazanan ya da kaybeden farkı gözetmeden tüm savaş yaralarını sarmak amacıyla kendi kaynaklarını cömertçe ortaya koyduğunu söylemektedir.[95]

En az basın mensupları kadar halkı etkileyen kişi ve kişiler elbette hükümeti oluşturan iktidar partisi üyeleridir. Demokrat Parti henüz iktidara geçmemişken başlayan söz konusu yardım programı, çiçeği burnunda Başbakan Adnan Menderes ve ekibinin de olumlu baktığı bir hadise olmuştur. Nitekim Menderes Associated Press[96] için kendisiyle yapılan röportajda[97] Türk Devleti'nin ekonomik bakımdan selamete çıkmasını ve yine ülkenin milli savunmasının güçlenmesini büyük oranda Marshall'a bağlamış ve ABD'den yapılan desteğin artırılmasını isteyeceklerini dile getirmiştir.[98]

Geçen süre içinde Türk basınında projeye ilişkin fikir değişiklikleri yaşanırken, kimi yazarlar da kalemini daha cesur oynatır hale gelmiştir. Marshall Planı'ndan gerekli desteğin görülmediği, halihazırda verilenlerin yeterli olmadığı hususunda sesler yükselmeye başlamıştır. Sabahattin Ali öncülüğünde çıkarılan, dönemin sol görüşlü mizah dergisi Marko Paşa da bunlardan biridir. Yazar, Nasıl Girer adını verdiği yazısında Türk insanının vehim halini kaleme dökmüştür.[99] Amerikalıların bahsi geçen denizcilerinin ve savaş zırhlılarının Türkiye'ye girmesinden, Türkçeye My Darling, Yes, Hello Johny, Okey gibi İngilizce kelimelerin giriş yapmasından dertlenmiştir. Yaşanan bu hadiselerle yetinmediklerini artık murakabe, müşavir, kontrol, müşahit heyetlerinin geleceğinden, şayet gerek görülürse size borç para temin edeceğiz yönünde vaatlerin olduğundan bahsederek bunlara ses çıkarmayan, halkı yeteri kadar bilgilendirmeyen gazetecilerden yakınmıştır. Nitekim tüm bunlar yaşanırken bazı

[94] *Cumhuriyet* Gazetesi'nin kurucusu Yunus Nadi Abalıoğlu'nun oğludur. Babasının vefatı üzerine Cumhuriyet'in yönetim ve başyazarlığını üstlenmiştir.
[95] Nadir Nadi Abalıoğlu, "*Bir Törenin Manası", Cumhuriyet*, 5 Mayıs 1949, s.1
[96] 1846'da New York City'de kurulan kısa haliyle AP haber ajansının, günümüzde başkanlığını ve CEO'luğunu Tom Curley yapmaktadır. ABD dışında da pek çok gazete ve haber kaynağı internet sitesi AP'ye üye olup ajansın haberlerini yayınlarında kullanırlar. Ajansın Türkiye'de İstanbul ve Ankara olmak üzere iki bürosu vardır.
[97] Milliyet, 25 Mayıs 1950, s.5
[98] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.46, Adana, 2010
[99] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.57-58, İstanbul, 2008

yazarların Türk topraklarını Amerika Birleşik Devletleri'nin sınırı olarak gösterdiğine değinmiştir.[100]

Bu hususta başka bir örnek de muhabir Hikmet Bil'dir. Hürriyet Gazetesi'nde görev yapan Bil, Marshall Planı Avrupası'nda Neler Gördüm adını koyduğu yazıda ABD'den gelen hatırı sayılır derecede fazla malın Yunanistan'a indirildiğini, Birleşmiş Milletler Acil Çocuk Yardımı Fonu vesilesiyle Yunanistan'ın başkenti Atina'da okul öğrencileri için kahvaltı dağıtıldığını söylemiştir. Türk halkına acaba Anadolu'daki çocuklara bu şekilde bir destek verilip verilmediğini sormuştur. Bil, elinden geldiğince başta TBMM olmak üzere, hükümet ve tüm Türk halkını silkelemek istemiştir. Gazeteci Bil, Türkiye'nin bu hale gelmesini başından beri devlet adamlarının pasif siyaset izlemiş olmasına ve yönetim stratejilerinin olmayışına bağlamaktadır.[101] Hükümet sözcülerinin herhangi bir şeyi talep etmesini bilmeyen, çekingen tavırlarıyla komünizm rejimine direnebilmek adına senelerce hudutlarında ordusunu Şark bölgesine ve Avrupa kıtasına nöbetçi tutan kişiler olmasından yakınmıştır. Sonuç itibariyle de varlığı tartışılacak olan ekonomik gücünü tepe taklak eden Türk Devleti'nin ihtiyaç hissettiği şeyleri alamadığını; çünkü sesini duyuramamış olduğunu söylemiştir.[102]

Dönemin sosyolojik analizi için basın dışında bakılacak bir diğer şey de edebiyattır. Nitekim edebiyat toplumdan, toplum da edebiyattan etkilenmektedir. Türk edebiyatındaki yayımlar arasında yer alan Fahri Erdinç'e ait Diriler Mezarlığı[103] adlı öykü kitabında bulunan Marşal Katırı bu yardımlara değinmiştir. Yedek parçaları olmadığı için işler hale gelemeyen makineler, bırakın kazanç getirmeyi kendi taksitlerini dahi ödeyememiş bir köşede beklemiştir. Aziz Nesin'in Medeniyetin Yedek Parçası adlı hikayesinde de aynı konu işlenmektedir. Samim Kocagöz'ün Sam Amca[104] adlı öyküsünde ise; yıllardır süregelen geleneksel tarım metodu olan hayvanların tarla sürme işine değinilmiştir. İşçi çalıştırmaya gerek kalmadan makinelerin bir günde onların on günlük işini yaptığı ve bu durumun insanlara ihtiyaç hissettirmemesi üzerine işsiz kaldıkları anlatılmıştır.[105] Tüm bu sözler Marshall sonrası vatandaşın tarımda makineleşmeye nasıl baktığını, yerli ürün olmayan makinelerin parça yetersizliğinden yine ülke insanını nasıl mağdur ettiği anlaşılmaktadır.

---

[100] Nilgün Gürkan, *Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın 1945-1950*, İletişim Yayınları, s.133, İstanbul, 1998
[101] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.57, İstanbul, 2008
[102] Hikmet Bil, "*Marshall Planı Avrupası'nda Neler Gördüm", Hürriyet*, 10-11 Temmuz 1950, s.1
[103] Fahri Erdinç, *Diriler Mezarlığı,* Hür Yayınevi, İstanbul, 1969
[104] Samim Kocagöz, *Sam Amca*, Yeditepe Yayıncılık, İstanbul, 1951
[105] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.294-295, İstanbul, 2000

Türkiye'nin projeye yönelik desteği, tam manasıyla alamamış yeteri kadar istifade edememiş olması şurda dursun; bürokratlar ve onların izindeki bazı basın üyeleri ülke genelinde Marshall propagandası yapmıştır.[106] Kaldı ki 1950'de başkent Ankara'da halka dağıtılmış bir broşür, Avrupa kıtasındaki Amerikan menfaatini sadece ekonomik sebeplere bağlamamış diplomatik açıdan da değerlendirmiştir. Savaş sonrası Avrupa devletlerinin kötü gidişatı devam etseydi ABD'nin ticaret zincirinin tümüyle etkileneceğinin anlatıldığı broşürde, dolayısıyla durumun Türk ihracatını sarsacağı söylenmiştir. Türk ekonomisi için atardamar hükmünde olan ihracatın olumsuz etkilenmemesi için Amerikan mamullerine geniş pazar oluşturmak gerektiğinden bu sebeple de illa ki güçlü bir Avrupa'ya ihtiyaç olduğundan bahsedilmiştir. Türk devlet menfaatinin Avrupa'nın güçlenmesine bağlandığı bu satırlar da dolaylı yoldan Marshall Planı'na destek vermektedir.[107]

ABD hükümetinin yapmakta olduğu yardımın devlet kurumları eliyle yürütülen büyük çaplı bir Amerikan propagandasına dönüşmesine bir diğer örnek de; MEB'e bağlı Talim Terbiye Dairesinin, valiliklere 26 Kasım 1950 günü 2-1907/12 sayılı 2938 nolu bir genelge göndermesidir. Genelge, dönemin MEB yardımcılığını yapan Kadri Yörükoğlu'nun imzasını taşımaktadır. A.g.g.'de Marshall Projesi'nde, Türkiye İcra Komitesi eliyle oluşturulan bir yarışma başlatıldığı duyurulmuştur. Türkiye'deki okul öğrencileri arasında yapılan kompozisyon yarışmasının başlığının "Marshall Planı Bana Ne İfade Eder" olması oldukça dikkat çekicidir. Yine a.g.g.'de yarışma sonunda verilecek ödül ve yarışmanın zamanı belirtilirken yapılan bu organizasyonun görevliler tarafından desteklenmesi istenmiştir.[108]

28 Mayıs 1953 tarihinde DP Genel Başkanı Adnan Menderes'e, Marshall Planı kapsamında yapılan destek hakkında sunulan yazılı soru önergesini Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü cevaplamıştır.[109] Köprülü'nün açıklamalarına göre; bahsi geçen yardım kapsamında Türkiye'nin gerek dolaylı yollardan gerekse doğrudan aldığı maddi destek 1948 ve 1950 yılları arasında ortalama 179 milyon doları bulmuştur.[110] Aldığı tarım

[106] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.46, Adana, 2010
[107] Çetin Yetkin, *Karşıdevrim (1945-1950),* Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, s.365, Antalya 2007
[108] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.46, Adana, 2010
[109] A.g.t., s.46
[110] "*Profesör ve Talebe*", Milliyet, 22 Ekim 1950, s.5

aletleri ve parasal destekle Avrupa'nın gıda ve de ham madde deposu durumuna gelen Türkiye'nin 1948-1952 arasında almış olduğu genel miktarsa 352 milyon dolardır.[111]

1948'den 1952'ye kadarki zaman diliminde Marshall Planı adı altında yürürlükte kalan proje, sonraki aşamada Ekonomik İşbirliği İdaresi olarak isim değiştirmiştir.[112]

Marshall Projesi genel çerçevede tarım sektöründe hızlı bir dönüşüm yaşanmasına sebep olmuştur. Ziraat makinelerinin kullanımının artması insan gücüne olan ihtiyacı azaltmıştır. Şehirlerde sanayileşme Türkiye'de önemli bir sosyal olguyu gündeme getirirken, köylerden kentlere ciddi bir göç dalgası başlamış ve şehirler bu göç ile baş edememiştir. Bahsi geçen yıllardan miras olan bu sosyal problem günümüz Türkiye'sinin hâlâ sıkıntısıdır. Yine bu dönemde şehre göç eden kırsal kesim vatandaşları burada çarpık kentleşmeye sebep olan gecekondulaşmayı beraberinde getirmiştir. Tabii ki bu önemli bir sosyal sorun olarak ortaya çıkmış, kentlerin çehresi çarpık yapılaşma ile tümden bozulmuştur.

Truman Doktrini ve Marshall Planı'nı yerinde incelediğimiz satırların akabinde şunlar söylenebilir ki; genç, gelişmemiş, gelişmekte olan ülkelere yapılan yardımların bütünüyle karşılık beklenmeden yapıldığını söylemek elbette doğru olmaz. Kimi ülkeye göre destek verme, teknik yardım, kalkındırma kimi ülkeye göre de işbirliği olarak adlandırılan bu işin her zaman için ya politik ya da ticari sebepleri bulunmaktadır. Bu da yardımların insani dürtülerle, vicdanla ortaya çıkmadığını göstermektedir. Evet bu bir büyüklük, erdemlilik politikasıdır; lakin esas başı çeken düşünce ve strateji, ülkelerin dış ticareti için kendilerine müşteri bağlama ve de fırsat bulduğu ölçüde bu müşterilerin yeraltı, yerüstü kaynaklarına sızma politikasıdır denilebilir.

Amerikan eli dış yardımları, hangi ülkeye uzanmışsa o ülke için baskı unsuru halini almıştır. Kaldı ki Amerika Birleşik Devletleri bu baskı unsurundan azami boyutta istifade etmesini bilmiştir. Nitekim Amerika, kendi dış politikası için dış yardımları ciddi bir güç ve aynı zamanda da silah olarak kullanmaktadır; çünkü bu yardımlara bel bağlamış ülke kolay kolay Amerikan siyasetinin yörüngesinden ayrılamamaktadır.[113]

1.1.4. Kore Savaşı ve Türkiye'nin Nato'ya Üye Olması

Soğuk Savaş'ın başlangıcıyla birlikte Türkiye ve Amerika birtakım diplomatik ve ekonomik ilişkişkilerde bulunmuş ve bunları tamamlamak istercesine askeri

[111] Baskın Oran, *Türk Dış Politikası*, İletişim Yayınları, c. 1, s.542, İstanbul 2002
[112] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.46, Adana, 2010
[113] Metin Eriş, *Amerikan-Rus Emperyalizmi,* Boğaziçi Yayınları, 2. Baskı, s.398-399, İstanbul, 1978

münasebetlere de girmek istemiştir. Böylece mevcut askeri paktlarda yer almak isteyen siyasetçiler dış politikada adımlarını bu doğrultuda atmaktadır.[114] Bu süreçte Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde SSCB'ye karşı yeni oluşturulan geniş kapsamlı savunma paktı NATO[115], pek çok ülke gibi Türkiye için de ehemmiyet arz etmiştir.[116]

1948 senesi henüz NATO oluşum süreci içindeyken, Cumhuriyet Halk Partisi hükümeti de bu konuya yönelik hazırlıklarına ağırlık vermiştir.[117] 30 Haziran 1948 günü dönemin Başbakan'ı Hasan Saka yaptığı açıklamada Amerika Birleşik Devletleri ile askeri işbirliğinin Türkiye için mühim olduğunun altını çizmiş ve T.C.'nin Amerika için müttefikten de ileri bir müttefik olduğunu söylemiştir.[118]

Cumhuriyet Halk Partisi 11 Mayıs 1950 tarihinde Türkiye'nin de NATO'ya üye olabilmesi adına başvuruda bulunmuş ve bundan yaklaşık üç ay sonra 1 Ağustos 1950 günü de Demokrat Parti hükümeti aynı yolda ilerlemiştir.[119] Çünkü CHP hem de DP mensupları, oluşturulabilecek askeri paktlara katılmanın özellikle de NATO üyesi olmanın Türkiye'nin Batı'ya dönük bir dış politika izlediğinin göstergesi olacağını düşünmekteydiler. ABD, başlangıçta Türkiye'nin pakta dahil olmasını istemezken Türkiye de NATO'ya müdahil olma hususuna Amerika'nın kendine sıcak bakmadığının farkındadır. 9 Eylül 1950'de Amerika'da toplanmış olan Kuvvet Komutanları Kurulu eliyle Savunma Bakanlığına bir memorandum verilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Amerika öncülüğündeki askeri pakt NATO'nun içine dahil edilmemesi özellikle vurgulanmıştır.[120] ABD bununla da yetinmemiş beş gün sonra 14 Eylül 1950'de NATO temsilciliklerine kendi Dışişleri Bakanı vasıtasıyla bir tasarı sunup T.C.'nin bahsi geçen askeri pakta dahil olmaması yönünde görüşlerini yinelemiştir.[121] Lakin TBMM ve basın, NATO'yu dünya barışını koruyacak bir pakt olarak gördüğü için ilerleyen zamanda bu hususta ısrarcı olmuştur.[122]

Bu yıllarda NATO'nun içine dahil olmak isteyen Türkiye'nin ilgisini tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Uzak Doğu'da ortaya çıkan bir savaş çekmiştir. II. Dünya Savaşı

---

[114] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.47, Adana, 2010

[115] North Atlantic Treaty Organization, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü 4 Nisan 1949 tarihinde kurulmuştur. Merkez binası Belçika'nın başkenti Brüksel'de bulunmaktadır. Askeri amaçla kurulmuştur ve herhangi bir dış güçten gelebilecek saldırıya karşı ortak savunma yapmaktadır

[116] Oral Sander, *Siyasi Tarih (1918-1994)*, İmge Kitabevi Yayınları, s.265, İstanbul 2007

[117] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.47, Adana, 2010

[118] Oral Sander, *Türk-Amerikan İlişkileri (1947-1964),* Sevinç Matbaası, s. 67, Ankara 1979

[119] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.47, Adana, 2010

[120] George McGhee, *ABD-Türkiye-NATO-Ortadoğu*, çev. Belkıs Çorakçı, Bilgi Yayınevi, s.134, Ankara, 1992

[121] A.g.e., s.137

[122] *Cumhuriyet*, 3 Nisan 1949, s.1, 6 Nisan 1949, s.1

sonrası dünyanın Batı Bloku ve Doğu Bloku şeklinde ikiye ayrılması sonucu, komünist rejimin savunucusu olan SSCB'nin yanındaki Kuzey Kore ile Amerika'nın şemsiyesi altına giren Güney Kore arasında savaş başlamıştır. Bu içerdeki iç savaşa bir müddet, sonra bölgeyi nüfuz sahası addeden Amerika da Birleşmiş Milletler aracılığıyla katılmıştır.[123] BM'ye üye olan devletlere Genel Sekreter'in bu süreçte gönderdiği çağrı, Türkiye için de bir kırılma noktası olmuştur. Kore'de yaşanan sıcak savaşa destek olmaları için 15 Temmuz 1950'de yollanan telgraf sonrası, Türkiye'de mesele Bakanlar Kurulunda görüşülmüştür. Adnan Menderes hükümeti, Kore Savaşı için bölgeye 4.500 kişiden oluşan bir birliğin tahsis edilmesi yönünde karar vermiştir.[124] Demokrat Parti üyelerinden oluşan hükümet bu çok mühim kararı meclise sunmadan muhalefete sormadan devreye sokmuştur.[125]

Devletin sınır dışına Türk askerini savaşması için göndermesi ve ayrıca bu kararın TBMM'ye sunulmadan alınmış olması Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk kez görülmüştür.[126] Zaten sarf ettiği sözlerle bu işi ne kadar çok istediği belli olan Başbakan Adnan Menderes; Kore Savaşı hakkında 25 Haziran 1950 günü "Koreye yardım, sulha yapılacak bir hizmettir" ifadelerini kullanmıştır.[127] Evrensel barış için taşın altına elini koyan Türkiye, 27 Eylül 1950'de 4 bin 500 kişilik bir birliği bu doğrultuda Kore'ye uğurlamıştır. Yapılan hareketin nihai hedefi tabii ki; Türkiye Cumhuriyeti'nin NATO'ya dahil olabilmesi adına tereddütlerin ortadan kalkmasını sağlamaktır.[128]

Başbakan Menderes ve hükümeti gibi düşünen basın kollarından biri de Milliyet'dir. Gazetenin sahibi Ali Naci Karacan Uzak Doğu'daki bu sıcak savaşa Türk askerinin de katılmasını, meselenin ilk gündeme geldiği andan beri olumlu karşılamıştır. Milliyet'in başyazarı olan Karacan, Demokrat Parti hükümetini Birleşmiş Milletler bayrağının yanıbaşına Türk bayrağını iliştirdiği için ayrıca takdir etmektedir.[129] Hürriyet Gazetesi ise Marshall'a ait yardımlardan gerektiği kadar istifade edilmemiş olunmasını öne sürerek Anadolu'dan Kore Savaşı'na Mehmetçik yollanmasına açık açık karşı çıkmıştır.[130]

---

[123] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960),* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.48, Adana, 2010
[124] *Milliyet,* 24 Temmuz 1950, s.1
[125] George McGhee, *ABD-Türkiye-NATO-Ortadoğu*, Çev. Belkıs Çorakçı, Bilgi Yayınevi, s.142, Ankara 1992
[126] Esma Torun, *İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Kültürel Değişimlere Yol Açan İç ve Dış Etkenler (1945-1960)*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, s.231, Ankara 2002
[127] Vatan, 29 Temmuz 1950, s.1
[128] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.58, İstanbul, 2008
[129] Ali Naci Karacan, "*Hükümet Kararında İsabet Etmiştir*", *Milliyet,* 27 Temmuz 1950, s.1
[130] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.59, İstanbul, 2008

Basın kolları dışında Türkiye'de oluşturulan Barışseverler Cemiyeti[131] de henüz kurulalı on bir gün olmuşken Türkiye'den Kore'ye asker gönderilmesi meselesini protesto etmiştir. Bu sebeple derneğin yönetim kurulu, 25 Temmuz 1950'de TBMM Başkanlığına Behice Boran ve Adnan Cemgil'in imzasını taşıyan bir telgraf göndermiştir. Görüşlerini de bir bildiri ile kamuoyuna açıklayan dernek kurucuları, dört gün sonra tutuklanırken; doğal olarak derneğin etkinliklerine de hükümet tarafından son verilmiştir. 30 Aralık 1950'de Ankara Garnizon Komutanlığına bağlı askeri mahkemenin verdiği kararda, dernek tüzüğünde siyasetle ilgilenilmeyeceği belirtmiş olmasına rağmen, siyasal amaçla Türkiye'nin ABD ile dostluğunun bozulmaya ve halkın hükümete olan güveninin sarsılmaya çalışıldığı belirtilerek kurucuların on beşer ay hapsi istenmiştir.[132]

Türk meclisine sorulmaksızın alınan kararı, halktan birilerinin protesto etmesi elbette şaşılacak şey değildir. Olay onlara suçlu muamelesi yapan Demokrat Partinin hiç de demokratça bir tutum sergilemediğini göstermektedir. Nitekim savaşa asker gönderme kararı, o denemde hâlâ yürürlükte olup kullanılan 1924 anayasasına aykırı bulunmuştur. Kaldı ki anayasanın 26. maddesi sadece uluslararası sözleşmelerin incelenmesi ve onanması durumunda bunun haricinde savaş ilanında meclise ait bir yetki olduğunu belirtmektedir.[133] Kısacası TBMM tamam demedikten sonra kimse başına buyruk davranmamalıdır.

Türk askeri birliğinin savaşa katılmasının önüne geçilemez olduğunu gören Hürriyet gibi bazı gazeteler artık bunu kabullenmiştir; lakin gazete Türk menfaati adına meseleyi NATO ile pararlel inceleyip askeri pakta katılabilmenin pazarlığı içine girmiştir. Yazılanlara göre; dünya barışına katkıda bulunmak adına mademki Türkiye de bir harekete girecek bu durumda NATO'ya müdahil olmak Türk halkının en doğal hakkı olacaktır.[134] Hürriyet Gazetesi durumu başyazısında; dünyada oluşabilecek herhangi güvenlik dışı bir olay evvela Türk coğrafyasını etkileyecekken Türklerin Uzak Doğu'daki bu savaşa 4.500 kişiden oluşan bir birlik göndermesi, adı geçen askeri pakta girmeyi en fazla hakeden ülke olduğunu gösterir demiştir. Kaldı ki ABD nüfusunun Türkiye'ye oranla çok daha fazla olduğuna değinilen yazıda, ülkenin 150 milyon kişiden yalnızca 40 binini yollamış olduğuna dikkat çekilmiştir. Türkiye'nin içinde

[131] Türk Barışseverler Cemiyeti 14 Temmuz 1950'de İstanbul'da dünya barışının korunmasına katkıda bulunmak için kurulmuş bir dernektir. Derneğin yedi tane kurucu üyesi bulunuyordu. Genel başkanlığını Behice Boran, Genel Sekreterliği ise Adnan Cemgil yapacaktı ki derneğin ömrü kısa sürdü.
[132] Cüneyt Akalın, *Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1,* Kaynak Yayınları, 1. Baskı, s.336, İstanbul 2003
[133] Emine Aydoğdu, *Teşkilat-ı Esasiye'den Günümüze Anayasalar*, Palme Yayıncılık, s.8, Ankara 2005
[134] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.60, İstanbul, 2008

bulunduğu durumdan da bahseden Hürriyet, yazının devamında; 20 milyonluk Türk nüfusunun NATO'ya üye olmamasına rağmen bu kadar fazla askeri cepheye göndermesini eleştirmiş, Türkiye Cumhuriyeti'nin dünya barışına uluslararası desteğinin en az Amerika kadar olduğunu[135] söyleyerek görüşünü özetlemiştir.

Hükümetin verdiği kararı yerinde bulan, sıcak savaşa Türkiye'den birlik yollanmasına olumlu bakan basın organları; Türk askerinin bölgeye ulaşmasından, savaşın içine dahil olmasından sonra destekleyici politikalarına devam etmişlerdir. Bunlardan biri olan Cumhuriyet Gazetesi Amerika'daki muhabirleri vasıtasıyla bir haber yayımlamış; ABD'nin popüler gazetesi New York Times[136] pazar ekinin ilk sayfasında Mehmetcik fotoğraflarına yer verildiğini bildirmiştir.[137] Savaşa gönderdiği birlikle kendini uluslararası platformda gösteren Türk halkına servis edilen haberler arasında, ABD'nin Türk askeriyle kıvanç duyması ve Amerikalı komutanların Kore'deki Türk birliğine meftun olması[138] gibi konular da yerini almıştır.

Süreç içinde sistemli çalışmalar yürüten gazete, muhabirleri aracılığı ile bölgedeki gelişmeleri anbean aktarmıştır. Gazeteye Kore Savaşı'nı yansıtan sayfalar dahil edip, bu sayfalarda Uzak Doğu'ya görev için giden Türk askerinden gelen mektupları yayımlamışlardır. Çıkardıkları özel Kore ekinde Türk askeri görseli kullanmış ve altına da Türk erlerinin teçhizat bakımından tam donanımlı hale getirildiği, erlerin USA malı sigara ve kibrit kullandıkları[139] yazılarak nasıl bir ABD sempatisi içinde olunduğu açıkça ortaya koyulmuştur.[140]

Evet Türk askeri cephede savaşıyor, birileri bundan memnunluk duyuyor, destekleyen kesim işini iyi yapıyordu; lakin bu durum zamanla renk değiştirmiş ve Uzak Doğu'dan gelen haberler değişikliğe uğramıştır. Kore'de şehit düşenlerin ve yaralananların isimleri basında verilir olmuş, başkent Ankara başta olmak üzere İstanbul, İzmir gibi büyükşehirlerde yapılan merasimlerde şehit ailelerine, gazilere Amerikalı görevliler kahramanlık nişanesi olarak bilinen Silver Star takmaya başlamıştır. Bahsi geçen gümüş yıldız madalyasına ve düzenlenen özel merasimlere basın epey ilgi göstermektedir.[141] Olaya sonradan ısınan, Kore'ye asker gönderilmesini

[135] "Atlantik Paktı ve Türkiye", Hürriyet, 27 Ağustos 1950, s.1
[136] The New York Times, 18 Eylül 1851'de kurulmuş ABD'nin önde gelen gazetelerindendir. New York'ta günlük basılan Amerikan gazetesinin sloganı, ilk sayfasının sol üst köşesinde yer alan "All the News That's Fit to Print" yani Basıma Uygun Her Haber'dir.
[137] Ferudun Demokan, "*Amerika Mektupları",* Cumhuriyet, 1 Haziran 1951, s.5
[138] Hürriyet, 10 Temmuz 1951, s.1
[139] Cumhuriyet-İlave, 3 Aralık 1950, s.4
[140] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.60, İstanbul, 2008
[141] A.g.t, s.61

en son kabullenenlerden olan Hürriyet Gazetesi; Silver Star'ın Amerikan ordusu için pek ehemmiyetli olduğundan ve kendi askerleri dışında istisnai durumlarda takıldığından bahsetmiştir.[142]

Kaldı ki Türkiye'nin vermiş olduğu kayıp azımsanacak gibi değildir. Yapılan ilk asker sevkiyatından 27 Temmuz 1953'e yani savaşın son gününe kadar üç parti asker gönderilmiştir. Bunlardan 706'sı vefat ederken, 2.111 kişisi yaralanmış, 168'i ise kaybolmuştur. Bu kayıpların yanısıra 219 Türk evladı da esir düşmüştür.[143]

Bu süreçte Türkiye'nin bu işe kalkışmasındaki esas sebep olan NATO'dan ise kabule dair herhangi bir kıvılcım gözlenmemiştir. Hem gelen kötü haberler hem de Türkiye'nin NATO'ya girişinin gecikmesi, haliyle basının serzenişte bulunmasına sebep olmuştur. Gazetelerde yer alan tüm yazılar bir an önce Türkiye'nin NATO'ya kabul edilmesine yöneliktir.[144]

Meseleye ilişkin dönemin gazete haberlerinden bir diğeri de Vatan'daki karikatürdür. Gazetenin ilk sayfasında Türk ordusunun NATO'ya üye olabilmek için kapıda beklemesinin resmedildiği çizginin altına sabreden derviş yazılması kafi derecede olayı özetlemektedir.[145]

Yine Hürriyet Gazetesi yazarı Sedat Simavi de artık sert çıkmaktadır. Kore'ye gönderilen Türkleri kastederek "Türk tarihine yeni bir Çanakkale eklediniz" demiştir.[146] Vefat haberlerinin ardı arkasına gelmesi, Atlantik Paktına girmenin bir türlü gerçekleşmemesi gibi yaşanan olumsuzluklar sonrası o da kalemini çekinmeden kullanmıştır. Türk basınından değil Amerikan medyasından alınan bilgilere göre Türkiye Cumhuriyeti topraklarında Amerikalıların kendileri için özel hava sahaları oluşturmakta[147] olduğunu söyleyerek tepkisini göstermiştir. Aslında burada dikkatimizi çeken şey gazeteci olan Simavi'nin bahsettiği durumu Türk basınından değil de Amerikan kaynaklarından almış olmasıdır.[148] Bu durum gösteriyordu ki halka istenilen kadarı bildirilmiştir. Sedat Simavi buna binaen Türklerin bundan böyle sadece Anadolu topraklarının tehlikeye düşmesi durumunda harekete geçeceğinden ve ecdatlarından

[142] *Hürriyet*, 22 Aralık 1950, s.5, 23 Aralık 1950, s.1; 30 Aralık 1950, s.1
[143] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.49, Adana, 2010
[144] Abidin Dav'er, "*Amerika'dan İstediklerimiz ve Beklediklerimiz*", Cumhuriyet, 31 Temmuz 1950, s.1
[145] Vatan, 18 Temmuz 1951, s.1
[146] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.61, İstanbul, 2008
[147] Sedat Simavi, *"Açıkta Kaldık"*, Hürriyet, 6 Nisan 1951, s.1
[148] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.62, İstanbul, 2008

gelen o savaşçı ruhlarını yeniden ortaya çıkaracak olmalarından bahsetmiştir.[149] Atlantik Paktına üyeliğin bir türlü gerçekleşmemesi üzerine Türk ordusunun ve tabii ki halkının kendinden başka bir millet uğruna kan akıtmayacağını da dile getirmiştir.[150]

Kore'ye yani Türkiye sınırları dışında bir yer için askeri birlik yollamanın ne kadar büyük bir hata olduğunu anlayan Simavi, Uzak Doğu'daki bu savaşta yaşadıklarımız kulağımıza küpe olsun. Bir daha bize hayrı olmayan devletlerin gönülleri hoş olsun diye kan dökülmesin ve bu durum artık bitsin demiştir.[151]

1951'de savaşta yaralanan ve vefat eden askerlerin ardı ardına ülkeye teslim ediliyor olması ve belki de Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararını ilk aldığında hak etmiş olduğu NATO üyeliğinin henüz gerçekleşmemiş olması, Silver Star madalya törenlerinin birbirini izlemesine karşın Demokrat Parti hükümeti; Kore Savaşı'ndaki Türk askerinin başarısını zaman zaman iç politikada malzeme olarak kullanmıştır. Kaldı ki dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri 30 Kasım 1950'de valiliklere bir genelge göndererek; Birleşmiş Milletlerin üye ülkelerden isteği üzerine Kore'ye gönderilen Türk askeri için; bir taraftan ortak bir amaca hizmet verirken diğer taraftan da Türk tarihine farklı kahramanlık destanları katan Türk askerinin bu şerefli hikayesinin öğretmenler vasıtasıyla tüm okullarda öğrencilere aktarılmasını, bu sayede milli beraberliğin taze tutulmasını, ulusal duyguların canlı kalmasını istemiştir.[152]

Basında Türkiye Cumhuriyeti'nin de Atlantik Paktına dahil olması için Amerika'nın davette bulunacağına dair haberler çıkmasıyla, Sedat Simavi Hürriyet'teki sayfasına bir şeyler daha eklemiştir. 13 Mayıs 1951'de Türkiye'nin (ve Yunanistan'ın) NATO'ya alınmasını müttefiklerine önermesi üzerine; ABD'nin İran coğrafyasına kadar inmiş SSCB tehlikesi karşısında, o güne dek hiçbir önem vermediği Türkiye Cumhuriyeti'ne böyle bir teklifte bulunmasına şaşırmayınız demiştir. Kendi menfaatleri için Türk insanına ve coğrafyasına ihtiyaçları olduğunu ve Anadolu sınırları dışında canlarını ortaya koyan askerlere nitekim Kore'ye yeter demiştir. Amerikalıların göz diktikleri ve hüküm sürdükleri petrol bölgelerine NATO üyesi diğer devletlerden nöbetçiler dikmesini söyleyerek sert çıkmıştır.[153] Bundan çok geçmemiştir ki beş ay sonra Ekim 1951'de Türkiye NATO üyeliğine kabul edilmiş ve 18 Şubat 1952'de de karar TBMM'de onaylanmıştır. Uzun bekleyiş sonrası tamamlanan süreç, basında

[149] Sedat Simavi, *"Güce Giden Şeyler" Hürriyet*, 15 Mayıs 1951, s.1
[150] Sedat Simavi, *"Kore'nin Hikayesi", Hürriyet*, 14 Temmuz 1951, s.1
[151] Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.62, İstanbul, 2008
[152] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.49, Adana, 2010
[153] Sedat Simavi, "*Geç Kalan Bir Davet", Hürriyet,* 18 Mayıs 1951, s.1

Demokrat Parti iktidarının başarısı olarak gösterilmiştir.[154] Takip eden yıllarda Türkiye Cumhuriyeti'nin NATO'ya katılması değil de NATO'nun onuncu kuruluş yıldönümü okullarda kutlanmıştır.[155]

NATO'ya üye olan Türkiye için Kore Savaşı'nın etkisi büyüktür; fakat Türk halkı için durum ne olursa olsun Amerika'nın Türkiye Cumhuriyeti'ni bu savunma kalkanına müdahil değerlendirmesi bütünüyle kendi güvenlik ihtiyacına binaendir.[156] Zaten hadise Anadolu insanının hüsnüzanı ile değerlendirilmemelir. Nitekim İngiltere'nin Daily Telegraph Gazetesi[157] de durumu açıkça dile getirerek; Türkiye'nin pakta alınma sebebini Amerika'nın stratejik bombardıman uçaklarına bir üs teşkil etmesi açısından önemli olmasına bağlamıştır.[158]

Amerika öncülüğündeki NATO üyesi ülkeler, belirli zamanlarda, düzenli periyodlarda toplantılar yapmıştır. Bu geniş katılımlı toplantıları bizzat hükümetler belirlemiştir. Gayri askeri faaliyetler adı altında askeri ilişkinin boyutunu aşan ve üye devletlerin başkentlerinde yapılan bu toplantılara Türkiye de iştirak etmiştir. Şu bir gerçektir ki; NATO ABD emperyalizminin tek bekçisi olmamakla beraber en kuvvetlileri arasındadır. Asya'dan Okyanusya'ya oradan da Amerika kıtasına anlaşmalar zinciriyle çeşitli ittifaklar kurulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin bulunduğu kıtada var olan sistemde; pek çok ülke, anlaşma, örgütün toplamıdır.[159]

Truman Doktrini ve Marshall Planı sonrası ciddi bir ivme yakalayan iki ülke arasındaki ilişkiler, Türkiye'nin 1952'de NATO'ya girmiş olmasıyla daha da perçinlenmiştir. Özellikle dış politikada hemen hemen Amerikan politikası ile özdeşleşen bir sistem oluşmuştur. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın resmi ziyaret sebebiyle 1954'ün 28 Ocak-27 Şubat arası Amerika'da bulunması da dönemin analizi bakımında oldukça önemlidir. Cumhurbaşkanlığı düzeyinde ilk kez gerçekleşen ziyaretin bir ay kadar uzun sürmesi de dikkat çekicidir. Bu gidişinde Bayar'a ABD'nin yabancı ülke mensuplarına verdiği en üst madalya olarak bilinen Liyakat Madalyası (Legend of Merit) verilmiştir. Bu duruma NATO'ya katılmış yani bir müttefik olan Türkiye'nin, Kore'ye asker göndermiş olması ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan İsrail Devleti'ni tanıyan Ortadoğu bölgesindeki ilk ülke olmasının da etkisi vardır.

[154] Baskın Oran, *Türk Dış Politikası,* İletişim Yayınları, cilt 1, s.550, İstanbul, 2002
[155] Tebliğler Dergisi, Aralık 1958-Aralık 1959, c.22
[156] Volkan Soran, *Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.49, Adana, 2010
[157] The Daily Telegraph, 1855 yılında kurulmuştur. Merkezi Londra'da bulunmaktadır.
[158] Milliyet, 19 Mart 1951, 1-5
[159] Türkkaya Ataöv, "*Savaş ve Barışın Düzenlenmesinde Dört Yeni Gelişme"*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, c.XXII., no 4, s.240, Aralık 1967

Nitekim Amerika Birleşik Devletleri için Türkiye, bölgede komünizm ile olan mücadelede kritik rol almaktadır.

Amerika'nın Türkiye'de algılanış biçimi üzerine, Adnan Menderes'in son 1,5 yılında özel kalem müdürlüğü yapmış olan Ercüment Yavuzalp de önemli bir tespitte bulunmuştur. Yavuzalp;

> "ABD ile ikili savunma işbirliğimizin boyutlarının bu ölçüde büyümesine bilinçli bir politika sonucu gelmiş değiliz. Tehlikenin dorukta olduğu senelerde ABD'nin bize yardım ediyor olması aramızdaki ilişkilerde minnetle karışık bir güven duygusu meydana getirmiştir. Bu duygu tesiriyle hemen hemen tüm istekleri üstünde fazla durulmadan, bize bir yararı olur mu diye durup düşünmeden yerine getirilmiştir. Bunun dışında teknik bilgi eksikliğimiz yüzünden sağlamış olduğumuz kolaylıkları hep suiistimal etmişlerdir. Yalnızca tesislerin mahiyetini gizlemekle kalmamışlar, ikili anlaşmalar yaptığımızda da hukuki düzene fazla önem göstermemişlerdir"[160]

demiştir.

Günümüz Türkiye'sinde evet tüm bunlar o dönemin acı bir gerçeği olarak konuşulmaktadır; lakin ifade edilmesi gereken önemli bir konu da Amerikan tarzı sosyalleşme ve kültürel değişimde siyasi parti farkının hiç önemli olmamasıdır. Örneğin Bir grup Amerikan askerinin İstanbul'da birkaç gün kalacak olması üzerine Karaköy'deki genelevler beyaza boyatılmış, hayat kadınlarına da temizlik ve davranış eğitimi verilmiştir.[161] Bahsi geçen hadise 1946 senesinde CHP'nin iktidarı elinde tuttuğu dönemde yaşanmıştır. Kaldı ki 27 Aralık 1949'da Türkiye ile ABD arasında Eğitim Komisyonu kurulması hakkında anlaşmaya varılması da Demokrat Parti dönemi öncesidir. Demek ki bunun devamı olarak Türkiye'nin küçük Amerika yapılmak istenmesi, bunun hayaliyle bütün ülkenin ABD ekseninde hareket etmesi ise DP iktidarı döneminde olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri yörüngesinde dönen Türkiye'de bugün artık her şey normalleşmiştir.

Kore Savaşı'na ilişkin Türk romanlarına yansımış bir örnek 1969'da basılmış bir kitapta geçmektedir. Türkiye'de özellikle de doğu bölgesinde büyük bir kıtlık yaşanmaktayken; mecliste bu sıkıntıya çözüm yolları aranır pek çok öneri sunulduktan sonra çareyi Amerika'dan yardım istemekte bulurlar. Yardım az da olsa büyük sıkıntılar sonrası ulaşmıştır ve bölgeye gelen Türk gazeteciler buradaki halka, hem kıtlık dönemi hem Amerika hakkında birtakım sorular sorarlar. İşte Diyarbakır'da bu sorulara cevap

[160] Ercüment Yavuzalp, *Liderlerimiz ve Dış Politika*, Bilgi Yayınevi, s.85, İstanbul, 1996
[161] Cumhuriyet 5-10 Nisan 1946, Ulus 5-8 Nisan 1946, Vatan 5-6-7-10-11 Nisan 1946

veren doğulu halktan biri, Amerika konuşulduktan sonra konuyu Kore Savaşı'na getirir. Nitekim kendisi de Kore'ye gitmiş savaşta yara almış, esir düşmüş bir vakit sonra da kurtulmuştur. Refaha kavuştuktan sonra bir müddet de orada yaşamaya devam etmiş; lakin memleket hasreti ağır bastığı için geri Türkiye'ye vatanına dönmüştür. Diyarbakır'a Gaziantep'ten gelmiş, burada Kore'den başka arkadaşlarıyla derme çatma gecekondular yaparak yerleşmişlerdir. Kore Savaşı'nda Türk tugaylarının kahramanlıkları aylarca gazetelerde, büyük görsellerle, destansı şekilde anlatılsa da olay onun baktığı yerden çok farklıdır. Kaldı ki savaşa katılan ve bir vakit de orada yaşayan bu adam;

> "Hani Kore'de şöyle kahramanlık ettik, böyle ün saldık filan lafları var ya, sırtıma yaz sen onları... Amerika bizi ateşin en kızgın yerine sürüp de kaçınca, ne b.. yersin, işte benim gibi rezil olursun."[162] diyen bu vatan evladı kendilerini Yunan ordusuna benzetmiştir. Onlar nasıl ki Anadolu'ya tecavüz etti, başka bir ülkeyi işgale geldi aynen öyledir ki Türk Tugayı Kore'nin yani elalemin toprağına girmiştir[163] şeklinde yaptığı benzetmeyle dönemin siyasi kararını değerlendirmesi için okuyucuya farklı bir pencere açmaktadır.

Bilindiği üzere, II. Dünya Savaşı fiili olarak ABD bombalarıyla, resmi olarak da Japonya ve Almanya'nın bu bombalardan kısa süre sonra teslim olmasıyla bitmiştir ki Türkiye hemen ertesi gün bu iki ülkeye savaş ilan etmiştir. Türkiye'nin gülünç olarak yorumlanabilecek tavrı; savaş sonrası oluşan yeni dünya düzeninde, iki kutuplu dünyada safını belli etme çabasından başka bir şey değildir. Truman Doktrini ve sonrasında Marshall Planı kapsamındaki yardımlar derken, Amerika ile ele ele kol kola görüntüsü çizen Türkiye, Amerika'ya kendi propagandasını yapacağına dair söz vermiştir. Kaldı ki Marshall yardımları koşulsuz verilmemiştir. Birbirini takip eden yıllarda Türkiye'nin Kore Savaşı'na asker göndermesi ve bu savaşı Batı Bloku'nun kazanması sonucu Türkiye istediği diplomatik ilişkiyi yakalamıştır. Bu propaganda ahitleşmesi yıllarında Amerika'da yayın yapan Amerika'nın Sesi Radyosu, hür dünyanın sesi adıyla Türkçe yayınlara başlamıştır. İki ülke ilişkilerinde yaşanan bu gelişme sonrası Celal İnce tarafından okunan, Amerika Birleşik Devletleri'nde kayıtları yapılan bir şarkı ortaya çıkmıştır. Dostluk Şarkısı ismiyle çıkarılan propaganda plağı kısa sürede hazırlanmış, oldukça fazla sayıda Türkiye'ye gönderilmiş ve ücretsiz dağıtılmıştır.

---

[162] Fahri Erdinç, *Diriler Mezarlığı,* Hür Yayınevi, s.140, İstanbul, 1969
[163] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.296-297, İstanbul, 2000

Amerika'nın Türkiye'ye olan tartışılır dostluğunu pekiştirmek, vurgulamak amacına yönelik hazırlanan şarkıda dünya döndüğü müddetçe bağımsızlık savaşında birlikte olunduğu mesajı verilmek istenmiştir. 33 devirli, plastik baskılı plağın kapağına da sözleri ve nakarat kısmı kadar ehemmiyet verilmiştir. Ön tarafta gökdelenleri gökyüzüne ulaşan New York ve yanında masalların şehri İstanbul görselleri bulunurken, arka kısımda ise her iki ülkenin de bağımsızlık savaşlarında ön plana çıkmış karakterlerinin hürriyet hususundaki sözlerine yer verilmiştir. Amerika'yı temsil etmesi bakımından George Washington, Thomas Jefferson, Franklin Roosvelt, Patrick Henry'ye yer verilirken, Türkiye için Ziya Gökalp, Mustafa Kemal, Namık Kemal'den sözler yazılmıştır.[164]

1.1.4.1. Dostluk Şarkısı – The Song of Friendship / Sung by Celal Ince / Recorded in U.S.A. for Voice of America

Amerika Amerika
Türkler dünya durdukça
Beraberdir seninle
Hürriyet savaşında

Bu bir dostluk şarkısıdır
Kardeşliğin yankısıdır
Kore'de olduk kan kardeşi
Sönmez bu dostluğun ateşi

Azmimizdir hür yaşamak,
Dünyada sulhu sağlamak
Dalgalanır hep bu uğurda
İstiklal aşkı ruhumuzda

Amerika Amerika
Türkler dünya durdukça
Beraberdir seninle
Hürriyet savaşında

[164] Mehmet Öznur Alkan, *Tarihin Sesli Tanıkları: Plaklar, Toplumsal Tarih*, s.117, s.17, Tarih Vakfı, Eylül 2003

Senin New York'un
Yükselir göklere
Senin İstanbul'un
Destandır dillere

Amerika Amerika
Türkler dünya durdukça
Beraberdir seninle
Hürriyet savaşında

Ankara ile Washington
İzmir'in ile San Francisco'n
Benzer derler birbirine
Doyulmaz güzelliklerine

O muhteşem beldelerin
Pınarların nehirlerin
Ünlü şelalen Niagara
Haykırır gücünü dünyaya

Amerika Amerika
Türkler dünya durdukça
Beraberdir seninle
Hürriyet savaşında

Senin New York'un
Yükselir göklere
Senin İstanbul'un
Destandır dillere

Amerika Amerika
Türkler dünya durdukça
Beraberdir seninle
Hürriyet savaşında.

O dönemde Türk siyasetçileri özellikle de ülkenin NATO'ya girmesini takiben ABD'yle olan işbirliğini yalnızca savunma alanında düşünmemişlerdir. Bu işbirlikleri Türkiye için yeni bir dünya görüşü, yaşam tarzı olarak belirlenmiş ve bunu yeni bir milli duruş olarak değerlendirmişlerdir.[165] Türkiye'de, 1946-1954 arasında meydana gelen bu bakış açısı, bu anlayış başta devlet adamları daha sonra da tüm topluma yayılarak kültürel bir dönüşüme önemli zemin oluşturmuştur. Özellikle de yaşam tarzındaki değişim her kulvarda gözle görünür biçimdedir. Amerika ile yaşanan bu denli uyum süreci kısa vadede hissedilmemiştir belki ama sonraki yıllar kendisini her kesimde göstermiştir.

Bir hayalin peşinde sürüklenen halkın gözü önünde ekonomik, diplomatik, askeri meselelerle kuşatma yapılmış ve kültür emperyalizmi bu halk kitlelerinde hiçbir tepkimeye sebep olmamıştır. Kaldı ki TBMM'de açılış münasebetiyle 1 Kasım 1953 tarihinde konuşma yapan Celal Bayar da Amerika öncülüğündeki NATO'nun çemberinde bulunan bütün devletlerle karşılıklı iyi ilişkiler yürütülüyor olmasını Türkiye Cumhuriyeti adına sevindirici bir haber olarak değerlendirmiştir. ABD ile dostane münasebetlerin güçlenmesinden ve her açıdan güçlü konumda bulunan bu devletten pek çok alanda ciddi destek alındığından bahsetmiştir. Türkiye Cumhurbaşkanı, Amerika ile münasebetlerin ne denli derinleştiğini ve bunun her sahaya yayılmış olduğunu gururla anlatmış ve milletvekilleri de bu hususu aynı şekilde desteklemişlerdir. Celal Bayar'ın kullanmış olduğu her sahada tabiri aslında hiç kimse tarafından sorgulanmamış, dikkat çekilmemiş ve hatta bu ifadenin içerisinde ne barındırdığı bilinmemiştir. Bayar'ın da dediği gibi ilerleyen süreçte her alanda kendini göstermiş; dolayısıyla iki ülke arasındaki ilişkinin sadece dış politikada, siyasette sınırlı kalmadığı gözlenmiştir. Kaldı ki kültürel, sosyal alan siyasetten bağımsız gibi görünse de aslında bir zincirin halkası gibi birbirine direkt bağlıdır; ayrıca etkisini uzun seneler göstermesi bakımından en önemli şeydir denilebilir. Amerika uyumlu siyaset bugün dış politikada, giyimde, yeme içmede kısaca yaşamın her alanında kanıksanmıştır. Artık Türkiye'nin içinde Amerikalı gibi düşünen, yiyen, içen, giyinen, belki de hiçbir şeyi sorgulamadan yaşayan bir nesil oluşmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye yönelik askeri yardımının ilk veriliş dönemi II. Dünya Savaşı yıllarından alınsa da; bugün yürürlükte olan uygulamaların tohumu, NATO oluşumunun akabinde 1949'da kanun olarak çıkarılan Karşılıklı

[165] Yusuf Sarınay, *Menderes Dönemi Dış Politikası, Türkiye'nin NATO'ya Girişi,* edt. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, Türkler Ansiklopedisi, c.16, Yeni Türkiye Yayınları, s.923-927, Ankara 2002

Savunma Yardım Programı'dır. Kanun 1951'e gelindiğinde Karşılıklı Güvenlik Kanunu'yla değiştirilmiş, 1954'de yeniden değişime uğramış ve son olarak 1961'de Ekonomik ve Askeri Dış Yardımlar adını almıştır. Verilen yetkiler için, kaynakların tahsisi için, yardım yapılacak devletlerin belirlenmesi ve koyulan kotalar, yasaklar için bahsi geçen kanun temel alınmaktadır. Bu durumda Amerika'ya ait dış yardımlar yapmış olduğu askeri yardımlarla beraber yapılmaktadır.[166]

1.1.5. Kıbrıs'a Dair Sürtüşme

Türkiye Cumhuriyeti'nin ABD ile kurmaya çalıştığı dostane ilişkide elbette periyodik bunalımlar yaşanmıştır. 1963'ün Aralık ayından itibaren Kıbrıs'ın Rum kesiminden diğer kısma yani KKTC'ye yönelik sistemli bir saldırı başlamıştır ki, bu durum doğrudan başkent Ankara'da tepkiye sebep olmuştur. Birleşmiş Milletler, tüm dünyanın gözü önünde Kıbrıs adasında yaşanan bu kanlı olayları engellememiştir. Bunun dışında dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ABD Başkanı Johnson'a bu durumu ortadan kaldırması için çağrıda bulunmuş, Rumlara ve özellikle onlara fikir veren ve iş birliği yapan Yunanistan'a etkili bir girişimde bulunmasını istemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin bu çağrıyı hiçe sayıp, müdahaleden kaçınması üzerine; Türkiye harekete geçmiş ve 16 Mart 1964'te TBMM, hükümete gerekli gördüğü takdirde adaya askerî müdahalede bulunma yetkisi vermiştir. Bu yetkinin duyulmasına ve Türkiye'nin serzenişte bulunmasına rağmen Rumlar yasa dışı eylemlerini devam ettirmiştir. Haziran 1964'te Ada'ya müdahale etmek için hazırlık yapan Türkiye Cumhuriyeti, Başkan Johnson'un gönderdiği mektupla sarsılmıştır.

Johnson adına gelen mektupta[167] Türkiye'nin adaya müdahalede bulunmaması istenmiş; hatta anlamakta güçlük çekilecek gerekçelerle dikte edilmiştir. Durumu Türk-ABD ittifakına dayandıran ülke, bu hadisenin iki ülke arasındaki ittifakın temel ilkelerine aykırı düştüğünü böyle bir hareket öncesi illa ki ABD'ye danışılması gerektiğini, yapılacak herhangi bir müdahalenin Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'ta uzun süredir yürütmekte olduğu barışa yönelik çalışmalarını olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. Müdahalenin gerçekleşmesi söz konusu olursa öncülüğünü kendilerinin yaptığı NATO'nun müttefiki olan Türkiye ve Yunanistan'ın savaşa sürüklenmesine sebep olacağı için bu askeri ittifakın da zorda kalacağına dikkat çekilmiştir.

---

[166] Metin Eriş, *Amerikan-Rus Emperyalizmi*, Boğaziçi Yayınları, 2. Baskı, s.416, İstanbul, 1978

[167] ABD Başkanı Johnson'a ait mektubun tam metni bir süre kamuoyundan gizlenmiş; daha sonra Hürriyet Gazetesi'nde 13 Ocak 1966'da yayımlanmıştır.

Gönderilen mektup sonrası Türkiye'nin eteklerini tutuşturan asıl mesele; Amerika Birleşik Devletleri'nin kendisine sağladığı silahları, 12 Temmuz 1947 antlaşmasına binaen kullanmasına izin vermemesi olmuştur. Nitekim Amerika bu durumu, anlaşmada yazılan ve de öngörülen amaçlara aykırı görmüştür.

Soğuk Savaş sonrası dünya ülkelerinin Doğu Bloku ve Batı Bloku olarak ayrılması sürecinde Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale etmesi, mevcut bulunduğu kümede kendini zor duruma düşürmesi demektir. Bu durum, ilerleyen zamanda meydana gelebilecek uluslararası olumsuz bir gelişmede, Sovyet Rusya'nın Anadolu topraklarına saldırmasına çanak tutacak ve belli ki NATO Türkiye'yi böyle bir durumda savunmayacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Johnson'a ait mektup, Türkiye için ortaya çıkan büyük bir sıkıntı halini almıştır. Bahsi geçen mektup; 5 Haziran 1964'te Türk hükümetinin, 13 Ocak 1966'da da kamuoyunda açıklanmasıyla Anadolu halkının Türk-Amerikan ilişkilerini ve Türkiye'nin NATO üyeliğini derinlemesine sorgulanmasına yol açmıştır.

ABD'nin, Türkiye topraklarına olası bir Sovyet müdahalesine karşı NATO'nun harekete geçmeyecek olmasını belirtmesi; aslında Türkiye'yi Sovyet Rusya ile tehdit etmesi, diplomatik açıdan da yalnız bırakmasıdır. Amerika, pek çok askeri yardım, müşterek savunma gibi ikili anlaşmalarla Türkiye'yi komünizmin dolaylı dolaysız saldırısından koruyacağını taahhüt etmiş olmasına karşın; yapılması olası bir Rus saldırısında Türkiye'yi kendi haline terkedeceğini açıkça dile getirmiştir. Yine komünizm saldırısına karşı müttefiki bulunan ülkeleri savunmak amacıyla kurulan NATO'nun duruma kayıtsız kalacağı, Amerikan Başkanı'nın mektubundan bildirilmesi aslında Tükiye'nin geleceği bakımından her anlamda faydalı olmuştur. Kaldı ki bu hadise Türk-Amerikan ilişkilerinde bir kırılma noktasıdır. Böylece dost ve müttefik olarak bildiğimiz ABD ile ikili anlaşmaların tartışmalara açılmasına vesile olmuştur.[168]

Elbette Türkiye, sebebi ne olursa olsun Sovyet Rusya tehdidi altında kalmaktan, sürekli tetikte düşman kollamaktan hoşnut olmayacaktır. Bunun dışında, olası bir saldırı karşısında NATO tarafından savunulmayacak olması, Doğu Bloku'nun yani ABD ve NATO karşıtı akımların güç kazanmasında etkili olmuştur. Türkiye'nin çözmek zorunda olduğu problem, Amerikan emperyalizmi ve halihazırda bulunan yerli ortakları arasında Türk milletinin çelişmesidir. Bir tarafta Türkiye'nin siyasal ve ekonomik alanına egemen olmuş olan emperyalizm ve işbirlikçileri diğer tarafta da emperyalizm

[168] Haydar Tunçkanat, *İkili Anlaşmaların İçyüzü*, Kaynak Yayınları, s.262, İstanbul, 2001

boyunduruğunun kırılmasını isteyen tüm milliyetçi sınıflar bulunmaktadır. Türkiye'de emekçi grupların direnişi akabinde emperyalizmin boyunduruğundan kurtulup, Türkiye'nin bağımsız aynı zamanda demokratik bir devlet düzeyine çıkması istenmektedir.[169] Zaten mevzû bahis ne olursa olsun bir ülkenin dış politikasında başka bir ülkeye aşırı biçimde bağımlılığı, bağımsızlığına da aykırıdır. İşte bu mektup sonrası Türkiye ulusal çıkarlarını savunurken durumun ne derece güçleştiğinin farkına varmıştır.

Bu farkına varışlık Türkiye'yi 1960'ların ortalarından itibaren Doğu Bloku kapsamındaki devletlerle ve Üçüncü Dünya Ülkeleri'yle ekonomik ve siyasi ilişkilerini güçlendirme çabasına sokmuştur. Bahsi geçen mektup, manevi olarak Türkiye'yi güdülemiş, hükümete adeta tokat gibi gelmiştir ve artık uluslararası ilişkilerde çok yönlü politika izlenmeye başlanmıştır. Türkiye iç siyasetinde; demokratikleşme süreciyle paralel başlayan, sonrasında 1964'de resmen benimsenmiş olan dış politikadaki çok yönlülük kavramı, 1965 sonrasında gerçek manada uygulamaya alınmıştır.[170]

Amerika Birleşik Devletleri'nin mektuba dair bir başka gerekçesi de, ekonomik zorluklar sebebiyle Türkiye'nin Batı'ya bağlanma gereksimidir. Kaldı ki emperyalist güçler, dayatmaları sonucu pompalanan dış yardımlara Türkiye Cumhuriyeti'ni zorunlu bırakarak kalkınma probleminin tamamıyla çözülmesini erteleme gayreti içerisine girmişlerdir. Bu durum sorunları elbette çözmemiş; ortaya çıkarmış olduğu ağır yükümlülüklerle durumu daha da güçleştirmiştir. Tüm bunlara rağmen Türkiye'nin halen Batı'nın özellikle de NATO'nun içinde bulunması, mevcut kalkınma probleminin çözümü için yol olarak gösterilmiştir. Ortak pazara üye olma meselesini de dahil eden bağımsız kesim, esasen Türkiye gibi bir devletin Batı Avrupa'daki sanayileşmiş devletlerle gümrük birliğine katılmasının doğru bir hamle olmayacağını iyi bilmekteydiler. İktisadi yönden birleşmeye girişmesi sonucunda kayda değer bir çıkar sağlayamayacağı bilinmesine rağmen Türkiye'nin serbest rekabeti esas alan gümrük birliğine katılması desteklenmiştir.[171] Kaldı ki Ortak Pazar üyeliğinin de Türkiye'ye yarardan çok zarar getirecek olması görünen bir gerçektir. Ortak Pazar'ın getireceği zararların başında sanayileşmek için yapılan hamlenin yarıda kesilecek olması

[169] Türkkaya Ataöv, *Amerika NATO ve Türkiye*, Aydınlık Yayınevi, s.279, Ankara, 1969
[170] Melek M. Fırat, *1960-71 Arası Türk Dış Politikası ve Kıbrıs Sorunu*, Siyasal Kitabevi, s.286, Ankara 1997

[171] Ali Halil, *Atatürkçü Dış Politika ve NATO ve Türkiye*, Gerçek Yayınevi, s.247-248, İstanbul 1968

gelmektedir. Oysa istenmesi durumunda Türkiye, dış ekonomik ilişkilerini arttırmak yönünde bir gelişmeyle kalkındırılabilecektir.[172]

Türkiye'nin 1950'leri Amerika dostluğu çerçevesinde sürse de çok geçmeden sona ermiştir. 1960'larda Türkiye'de gözlenebilen tepki bir on yıl sonra 1970'e gelindiğinde zirveye ulaşmıştır. Bilhassa Kıbrıs Barış Harekatı'nın hemen akabinde devreye giren silah ambargosu, Türk toplumunda uzun sürecek Amerikan hasımlığını beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla 1960 başında Türk siyasetinin sol cenahına özgü olan sosyalist tepki, 1970'le beraber toplumun her zihnine yayılmıştır. Aşık Ferhat'ın Can Plak'tan çıkan 45'liğindeki söz ve müziği kendisinin olan "Oşt Amerika, Puşt Amerika" adlı çalışması, Mehmet Koç'un A)Amerikan Köpeği, B)Biz Uyandık isimli parçaları verilecek misallerden sadece birkaçıdır.[173]

1.1.5.1. Oşt Amerika Puşt Amerika

Bir vatan özlüyorum
Fabrikaları çok
İnsanları özgür
Tüm karanlıklara güneş ışıkları vuran
Bir vatan özlüyorum

Bir vatan özlüyorum
Ne Amerika'dan
Ne de Rusya'dan
Korkusu olmayan
Bir vatan özlüyorum
Bir vatan özlüyorum
Tüm ülkelere hür ve demokrasi selamı yollayan
Bir vatan
Tilki gibi sinmen yeter
Yoksul halkı ettin beter
Bir gün olur zulmün biter
Oşt Amerika puşt Amerika(2)

[172] Besim Üstünel, *"Ortak Pazar Karşısında Türkiye'nin Hevesleri"*, *Milliyet*, 13 Ekim 1967, s.2
[173] Mehmet Öznur Alkan, *Tarihin Sesli Tanıkları: Plaklar, Toplumsal Tarih,* s.117, s.17-18, Tarih Vakfı, Eylül 2003

Nikson puştu etme dayı
Sök kökünden Amerika'yı
İşçim zaptet fabrikayı
Oşt Amerika puşt Amerika(2)

Ne hal ettin Etiyopya'yı
İşte sana gör Küba'yı
Saramazsın bu yarayı
Oşt Amerika puşt Amerika(2)

Kana buladın Şili'yi
Öldürdünüz Allende'yi
Koyduk meydana kelleyi
Oşt Amerika puşt Amerika(2)

Özgürlüğe çal sazını
Duy Ferhat'ın avazını
Yutmam gayrı puşt ağzını
Oşt Amerika puşt Amerika(5)

1.1.6. Buhranlı Döneme Devam

Döneme ait problemler elbette bunlarla sınırlı kalmamıştır. Türk milletine ağır gelen bir başka husus da; 1968-1974 arası gelişen afyon sorunu olmuştur. Richard Nixon[174] 1968 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne başkan olabilmek için seçim öncesi her aday gibi birtakım vaatlerde bulunmuş ve bu ter döktüğü dönemde Amerikalılara uyuşturucu madde kullanımının önüne duracağına, ülkedeki özellikle gençler arasındaki madde bağımlılığını ortadan kaldıracağına dair taahhütte bulunmuştur. Başkan seçilmesiyle birlikte bu hususta çalışmalara başlayan Nixon, başarılı olamamıştır. Bilinen gerçek şudur ki; uyuşturucunun kaynağı Altın Üçgen olarak da tabir edilen Tayland-Laos-Burma bölgesidir. Nixon bunun önüne ket vuramayacağını, bu bölgeyi etkisizleştiremeyeceğini bildiği için, dünyada pek çok ülkenin özellikle de Amerikan halkının bu büyük sıkıntısını çözmek için uğraşmadan kısa yoldan zafer kazanmak istemiştir.

[174] Ocak 1968-Ağustos 1974' arasında görev yapan 37. ABD Başkanı'dır. İki dönem başkanlık yapan Nixon, ABD tarihinde istifa ederek görevinden ayrılan tek başkandır.

Batı Bloku içerisinde yer alan, ABD ile iyi ilişkiler kurmaya özen gösteren Türkiye, bu dönemde Nixon'un işini kolaylaştırmak için tam aradığı devlettir. Nitekim haşhaş denilince kordinatlar geleneksel bir afyon ve haşhaş üreticisi olan Türkiye'yi işaret etmektedir. Evet o yıllarda dünya uyuşturucu alemi bu beyaz zehiri satarken Türk malı terimini kullandığı vakit, bugünün Alman arabası kalitesinde bir şeyi kastetmektedir. Ayrıca Amerika'ya Avrupa üzerinden giren uyuşturucunun bir miktarı da Anadolu'da ekilen haşhaştan sağlanmaktadır; lakin Nixon ve ekibi bu süreçte basın yoluyla Amerikan halkına ülkeye giren uyuşturucu maddenin kaynağını Türkiye olarak lanse etmiştir. Bu durum sadece Türkiye Cumhuriyeti'ni günah keçisi göstermekle kalmamış; aynı zamanda Nixon'ın hükümeti Türkiye'den haşhaş üretimini bitirmesini istemiştir.

NATO'nun şemsiyesi altında olması hasebiyle ve almış olduğu diğer maddi yardımlarla başta askeri olmak üzere pek çok alanda ABD'ye bağlı, bağımlı olan Türkiye'nin durumu hemen kabulleneceği düşünülmüştür. Karşı cenahta işler bu şekilde planlansa da Türk hükümetinin bu kez Amerika'ya tamam demesine dönemin şartları izin vermemiştir. Türkiye iç politikada özellikle Ege Bölgesi'ndeki bu işten ekmek kazanan vatandaşlarını küstürmek istememiştir; kaldı ki iktidarda bulunan Adalet Partisi, haşhaş ekimini yasaklaması durumunda oy oranının düşeceğini bilmektedir. Dolayısıyla Nixon başkanlığındaki Amerika, beklenmedik bir direnişle karşılaşmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri hükümeti, Anadolu topraklarında haşhaş ekimini yasaklama kararının alınmasında kendilerine olumlu dönüş yapmayan Türkiye'ye, yapılmakta olan yardımları bitireceklerine yönelik tehditte bulunmuştur.

Türkiye'den geri adım atılmazken olaylar beklenmedik şekilde değişikliğe uğramış ve Türkiye'de 12 Mart 1971 darbesi sonucu yönetimden düşen Süleyman Demirel'den sonra başa getirilen Nihat Erim[175], haşhaş ve afyon üretim yasağını uygulamaya koymuştur. Oysa Süleyman Demirel, henüz darbe gerçekleşmemişken Amerika'nın direktifleri sonucu, Anadolu'da ekimi yapılan haşhaşın kötü amaçlar için kullanılıp, ihracatının yapılmaması adına kontrolleri artırmıştır; ama üretim asla yasaklamamıştır. Anadolu sınırlarında haşhaş ekmenin derhal yasaklanması için Amerika'nın yapmış olduğu baskı, Türkiye için yapılan Amerikan desteğinin azaltılmasını da beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin muhatabı olduğu bu sert politika

[175] Türkiye'de 12 Mart 1971 askeri darbesinin akabinde on üçüncü başbakan olarak göreve getirilmiştir. Balyoz Harekatı olarak bilinen ve Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan'ın idamına karar verilmesinde başı çeken isim olduğu için kendisine Balyoz lakabı verilmiştir. Aziz Nesin'in taktığı Şalcı Nihat lakabı ise; Nihat Erim'in "Gerekirse demokrasinin üzerine şal örtmek lazım" sözünden gelmektedir.

ülkede ekonomik kalkınma programını tamamına erdirmek isteyen Süleyman Demirel hükümetini, ABD ve SSCB ikilemi yani Batı Bloku ve Doğu Bloku çemberleri dışında yeni bir denge arayışına yöneltmiştir. Bu durum ise Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa'yla bütünleşme çabasına hız vermiştir.[176]

Türkiye Cumhuriyeti, bir tarım toplumu olması hasebiyle ve yaklaşan seçimlerin etkisiyle Amerikan baskısına sonuç vermezken; askeri müdahale sonrası yönetime gelen Nihat Erim ve hükümeti, Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğine büyük ölçüde ihtiyaç duyuyor olmasının bilinciyle hareket etmiştir. 1971'de ülke genelinde haşhaş üretimi kısıtlanarak yalnızca yedi şehirde yapılmasına izin verilmiştir; fakat Türkiye uluslararası arenada yasa dışı uyuşturucu kaynaklarından biri olarak suçlanınca, hükümet Temmuz 1971'de haşhaş ekimini tüm Türkiye'de yasaklamıştır.

Ülke bazında yürürlüğe giren ve uzun süre uygulanmayacağı belli olan bu yasak düşünüldüğü gibi çok uzun sürmemiştir; çünkü Anadolu coğrafyasında yaklaşık 1.5 milyon insan haşhaş üretimiyle uğraşıyorken Türkiye için bu yasak; işin içinden çıkılmaz, altından kalkılmaz bir ekonomik sorun demektir. Bahsi geçen süreçte yasak uygulamaya konulmuştur evet ama; 1973 sonbaharında yapılan seçimler öncesi halka haşhaş meselesinde söz veren ve seçim sonrası da göreve geçen CHP-MSP hükümeti, taahhütlerini yerine getirerek 1 Temmuz 1974'te ilaç sanayisinde ham madde olarak kullanılmak üzere Afyon, Burdur, Isparta, Denizli, Kütahya, Uşak ve Konya'nın bazı bölgelerinde haşhaş ekimini yeniden serbest bırakmıştır.

Yasağın yürürlükten kalkmış olması elbette Washington'da tepkiyle karşılanmıştır. ABD Temsilciler Meclisi ve Senatosu ardı ardına Türkiye'ye yapılan tüm Amerikan yardımlarının durdurulması yönünde kararlar almıştır. Böylelikle Temmuz 1974 itibariyle Türk-Amerikan ilişkilerinde yeni ve önemli bir gerginlik ortaya çıkmıştır. Bu döneme bakıldığı zaman, Türkiye topraklarında haşhaş ekimiyle ekmeğini kazanan 1.5 milyon insan durumdan olumsuz etkilenirken Amerika Birleşik Devletleri'ne ve Avrupa devletlerine giren uyuşturucu miktarında elle tutulur bir azalma olmamıştır.

27 Mayıs askeri darbesi sonrası bir arayış ile başlayan çok yönlü dış politika; arkadan gelen yıllarda 12 Mart 1971 tarihindeki askeri muhtıra sonrası da devam etmiştir. Demokratik yönetim şekline vurulan darbe dış politikadaki uzun süredir devam eden çok yönlülüğe son verememiştir; lakin 12 Eylül 1980 askeri darbesi işte Türkiye

[176] Melek M. Fırat, *1960-71 Arası Türk Dış Politikası ve Kıbrıs Sorunu*, Siyasal Kitabevi, s.287, Ankara, 1997

dış politikasında uygulanmaya çalışılan çok yönlülüğü bitirmiş ve yeniden Amerika Birleşik Devletleri yörüngesine giren bir Türkiye meydana getirmiştir.[177]

Nitekim Amerika, Türkiye'de 1980'de yönetime geçen sıkıyönetim kadrosunu oldukça desteklemiştir. Öte yandan Amerika Birleşik Devletleri'nde önemli iş çevreleri; şiddetle komünizm propagandası yapan, sendikaları itaat altına almayı başaran, yabancı yatırımı ve Amerikan dış politikasını sadakatle destekleyen rejimlere her daim ılımlı davranmıştır. Kaldı ki bunlar genellikle birbiriyle yakından bağlantılı meselelerdir.[178]

[177] Melek M. Fırat, *1960-71 Arası Türk Dış Politikası ve Kıbrıs Sorunu,* Siyasal Kitabevi, s.287, Ankara, 1997
[178] Edward S. Herman, Noam Chomsky, *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politiği,* çev. Ender Abadoğlu, (Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu) bgst Yayınları, s.101, İstanbul, 2012

2. BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL DEĞİŞİM

2.1. KÜLTÜR EMPERYALİZMİ

Sürekli gelişim içerisinde olan çağın, kendi yapısına uygun metodlarıyla Türk halkının muhatap olduğu kültür emperyalizminden son yıllarda oldukça fazla söz edilmektedir. Peki nedir bu kültür emperyalizmi? Dışardan analiz edildiği zaman işin içindeki insanlara meşakkatsiz görünse de, uğraşmış oldukları topluluğa verdiği etki silahıyla, tankıyla yapılan askeri bir savaşın neticesinden farklıdır. Bu emperyalizm biçimi, daha tesirli daha uzun vadede varolan, etkisini koruyan kendi kültürünü karşı tarafa şırıngalama işidir. Kaldı ki askeri bir savaşın etkisi işgalci güçlerin geri çekilmesiyle sona ererken; kültür savaşı kafaları, gönülleri sömürerek, tesiri insan yaşadıkça devam etmektedir.

Devletlerin topraklarını, yer altı kaynaklarını sömürmek ya da bu devletleri askeri yoldan işgal etmek isteyen emperyalist ülkeler amaçlarını gerçekleştirirken daha çok hasar görmektedir. Bu sömürgenin ve işgalin geriye bıraktığı şey; savaş yaptıkları milletlerin çoğu zaman vatan sevgisini aşka tutkuya dönüştüren, hürriyet ve bağımsızlık için çalışma duygusunu harekete geçiren faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Yaşadığımız yüzyılın gelişen teknolojisinde bu sebeple emperyalistler yeni stratejiler ile karşımıza çıkmışlar ve toprak işgalini terkedip bunun yerine kafaları ve kalpleri sömürmeye yönelmişlerdir. İşte kültür emperyalizmi adıyla bilinen şey tam olarak budur.[179]

Sözü edilen emperyalizmin elbette pek çok metot ve adımı bulunmaktadır. Bunlardan en dikkat çekenleri; İslam dinine mensup kişiler arasında inanç ayrılıkları oluşturmak, bağlı bulundukları inanca duyulan saflığı bozmak ve ona şüphe ekleyerek insanları bir kararsızlık içinde boğmak, cahiliye dönemindeki kavmiyetçi yapı yerine yeni yeni kavmiyetçilikler meydana getirmek, yine İslam dinine ters gelen düşünceler, teoriler ortaya atmak, Müslümanlara yönelik düşmanca hareketler tezgahlamak ve bu çıkan olayları desteklemek, masonların sistemli çalışmaları ile kargaşa dolu olumsuz ortamlar elde etmek ve de kişileri aldatan sloganlar yayarak içlerine sızmak şeklinde değerlendirilmektedir. Kaldı ki emperyalizme hizmet eden kişiler, her insanın manevi açıdan adı ne olursa olsun bir şeye bağlanmaları gerektiğini bilirler. İnsanların boşluk

[179] Abdussabûr Merzük, *Kültür Emperyalizmi Hedef ve Metodları,* çev. Abdüsselâm Arı, Hilal Yayınları, s.15, Ankara, 1980

içinde hiçbir şeye tutunmadan yaşamasının mümkün olmadığının bilincindelerdir. Bu doğrultuda kişinin İslam veyahut söz konusu başka bir dine karşı sevgisini almak istedikleri zaman bunların yerine ona bir yönden bu boşluğu dolduracak diğer yönden esas inancını sarsacak karşılıklar sunarlar.[180]

Geçmişe dönük bir inceleme yapıldığında tarih gösterir ki, sermaye gücünü elinde tutan, kabiliyetli ulusların kendilerine has imajlarını diğer milletlere ihraç etme eğilimleri hep görülmüştür. Buna mukabil; nitelikli nüfusa sahip olmayan milletler zaman içerisinde cazip program üreticilerinin kendi ferdiyetlerini işgal etmelerine çanak tutmaktadır. Kaldı ki bu eğilim, hemen hemen dünyanın birçok bölgesinde sürekli kendini göstermektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri, dünyada mevcut bulunan en geniş televizyon ağına sahiptir; ayrıca tüm maliyetleri kendi ülke piyasasında karşılayabilmesi hazırlamış olduğu programları, diğer ülkelerin çok düşük fiyatla ihraç edebilmesini kolaylaştırmaktadır. Soğuk Savaş'ın hakim olduğu yıllarda SSCB etkisi dışında olan ülkelerin hangi birine bakılsa, kasaba ve köyler dahil nereye gidilse televizyon ekranlarında Kojak ve Lucy'e, Yalnız Korucu'ya, Charlie'nin Melekleri'ne, Hulk ve Star Trek'in mucip astronotlarına rastlamak mümkün olmuştur. Görünen o ki Amerikan popüler kültürü, dünya üzerinde uzanabildiği tüm ülkelerde hakim bir etken haline gelmiştir. Bu durum yabancı ülke insanının sadece beğenisini kazanmakla kalmamış, hayat tarzını da şekillendirmiştir. Blue Jeans, Coca-Cola, rock müzik vb. Amerikan kültürüne ait yüzlerce olgu gittikleri ülkelerde mevcut tüm yerli ürünleri ve alışkanlıkları köşeye sıkıştırmaktadır.[181]

Bir de gelişmekte olan ya da henüz oluşumunu tamamlamış, bağımsızlığını yeni kazanmış genç ülkeler üzerinde uygulanan, Amerika'ya ait sosyal emperyalizm kolu vardır ki; bunlar tamamıyla sistemli adımlarla Amerikan Gizli İstihbarat Servislerinin yürüttüğü çalışmalardır. Bahsi edilen istihbarat servislerinin en çok bilineni CIA, için yapılan incelemeler; 1961'den bu yana kuruluşun, dokuz yüzden fazla önemli operasyon yaptığını göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri Senatosuna ait bir araştırma ise CIA'in yabancı devletlerin yönetiminin ele geçirildiği pek çok darbede aktif görev aldığını, dış ülkelere ait haber alma organlarından faydalandığını, birçok yetişmiş misyoneri ajan olarak kullandığını ve tüm varlığından ciddi rakamlar elde

[180] A.g.e., s.58
[181] Martin Esslin, *(The Age Of Television) TV Beyaz Camın Arkası,* çev. Murat Çiftkaya, Pınar Yayınları, s.79, İstanbul, 1991

edilen bazı büyük şirketleri menfaatleri yönündeki faaliyetlerde kullandığını göstermektedir.[182]

Amerika Birleşik Devletleri'nin emperyalizmi sosyal boyutta hayata geçirirken araç olarak kullandığı CIA'in, ülkelerin iç işlerine karışmak için istişare yapmak, politik öğütte bulunmak, siyasi partilere, özel teşebbüse ait kurumlara, şirketlere, kooperatiflere, sendikalara maddi olarak destek vermek teknik yardımda bulunmak, ekonomik operasyonlar yapmak, gizliden gizliye propaganda yapmak, ülkenin başında var olan rejimi desteklemek ya da devirmek amacıyla politik ve askeri hamlelerde bulunmak, ülke fertlerine şahıs mübadelesi, özel eğitim imkanları sunmak ve belli başlı kişilere maddi olanaklar sunarak geniş çerçevede Amerikan emperyalizminin hareket sahasını, işlerliğini kolay hale getirmek için gizli hareketlere giriştiği bilinmektedir.[183]

Kendisine her sahada rol bulan Amerika Birleşik Devletleri, II. Dünya Savaşı'nın hemen ardından nüfuz elde etmek istediği devletlerin okullarına uzanmıştır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için eğitimde destek projesi hazırlamış ve bu ülkelerin eğitim öğretim alanına el atmıştır. Öğrenciler kaliteli bir eğitim alsın diye Öğrenci Değişim Programları'yla Amerika'ya gönderilirken, tüm kamu personelleri de Amerika'ya yollanıp burada eğitimden geçirilmiştir. Bu yelpazenin içinde doktorundan mühendisine, askerinden polisine ve öğretmenlere kadar pek çok devlet çalışanı mevcuttur.

2.2. SİNEMA

Amerika Birleşik Devletleri; kendi amaç ve hedefleri doğrultusunda aydın kesimin, tarafsız olan tabiri caizse etliye sütlüye karışmayan insanların, komünist olmayan sol kesimin içinde bulunduğu geniş bir yelpazeye dönük çalışmaktadır. Sert antikomünist propogandadan, entelektüel yayınlara kadar uzanan her türlü aracı kullanmakta, dolayısıyla kültürel soğuk savaş için nasıl bir yol izleyeceğini çok iyi bilmektedir. Bu hususta Amerikan eli değen tüm sinema sektörü öyle film, çizgi film deyip de geçilmemesi gereken önemli bir unsurdur. Çizgi romanlar, Hollywood filmleri, Walt Disney'in ürünleri hiç de sanıldıkları kadar masum değildir; çünkü ilk olarak ağaç

[182] Metin Eriş, *Amerikan-Rus Emperyalizmi*, Boğaziçi Yayınları, 2. Baskı, s.432-433, İstanbul, 1978
[183] A.g.e., s.435-436

yaşken eğilir hesabınca çocuklar ve onları eğiten ev hanımları etki altına alınmaktadır.[184]

1971'de Şili'de Ariel Dorfman ve Armand Mattelart tarafından ilk olarak İspanyolca yazılan ve 1975'te İngilizceye uyarlanan "How to Read Donald Duck: Imperialist Ideology in the Disney Comic" adlı kitapta emperyalist yapının taşıdığı ideolojik güç anlatılmaktadır.[185]

Aslında film bahsine Alev Alatlı'nın;

> "Size bir şey söyleyeyim mi, Hollywood'un belki de en büyük başarısı, gözlerimizi kamaştırması, dünya halklarını, üzerine ışık tutulmuş tavşan misali pusturmasıdır. Rus sineması bile teslim olmuşken, hafazanallah!"[186]

cümleleriyle giriş yapmak belki de ilk baştan mevzuyu özetlemek olacaktır.

Sinema topluma çanak tutan önemli bir unsurdur ve bunun ehemmiyetini, dünyanın yapılanmasında etkin rolde bulunmuş pek çok lider fark etmiştir. Sinema bir medya aracı olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde sanayileşmiş, büyümüş ve etkinleşmiştir. İlk sinema salonları Nickelodeon'lar 200 ile 500 kişi arası kapasiteye sahip geniş mekanlar halinde dizayn edilmiş ve de ücret olarak insanlardan sadece beş cent talep edilmiştir. Sözü edilen mekanların büyüklüğü ve ucuzluğu vesilesi ile sinema hızlıca kitlelere yayılmıştır. Nitekim 1905-1908 arasında Birleşik Devletler'de 10 bin civarında Nickelodeon açıldığı tahmin edilmektedir.[187] Mesela Amerikan sinemasının thriller[188] olarak tabir ettiği tür, heyecan ve gerilim içermesi hasebiyle her yaştan kuvvetli bir seyirci kitlesine sahiptir.

Sinemanın seyircisine geçmesinde, direkt etkisi altına almasında en önemli unsur şüphesiz oyunculardır. Filmlerin başrolleri yani sinema yıldızları, üstlendikleri rollerle kitleleri etkilerler. Ortada şayet komyalanmak, çoğaltılmak istenen bir kültür varsa işte bu aktarımın başrolü de onlardır. Örneğin birden fazla kıtada pek çok ülkede gösterime giren Top-Gun, Yok Edici, Rambo gibi filmler Amerikalıların kendine has kültürünü gittiği her yere kodlamıştır. Hemen hemen tüm sahnelerinde izleyiciye mesaj veren filmler ile açık açık Amerikan milliyetçiliği yapılmıştır. Bu ve benzeri filmlerin

[184] Üçüncü Dünya Ülkeleri baş sırayı çeken grup olarak 1940'larda çok geniş bir coğrafyaya yayılan Walt Disney çizgi romanları, Amerikan kapitalist kültürünün potansiyel olarak tek kelimeyle "taşıyıcısı" diyebiliriz.
[185] John Tomlinson, *Kültürel Emperyalizm,* çev. Emrehan Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, s.68-70, İstanbul, 1999
[186] Alev Alatlı, *Hollywood Sinema ve İdiographlar*, TRT Akademi, c.1, s.1, s.262, Ocak 2016
[187] Sadi Özdemir, *Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme*, Timaş Yayınları, s.91, İstanbul, 1998
[188] Heyecanlı hikaye, oyun, kitap, film

esas oğlanları; Birleşik Devletler namına dünyayı kasıp kavurmuş, yabancı ülkelerin gözünde saygı duyulası, korkulası, hayran olunası Amerikan insanı portresini canlandırmıştır.[189]

Amerika'nın demokrasisini yaymak ve yaşatmak için yeni bölgelere ihtiyaç duyduğu gerçeği karşısında Hollywood sinemasının buradaki araçsallığı Alev Alatlı'ya sorulduğunda;

> "Evet çünkü Amerikan dilinde demokrasi demek, para yapma serbestiyeti demektir. Almadan vermek Allah'a mahsustur. ABD'nin yaşam standardını koruyabilmesi için almayı sürdürmesi gerekir. Bu da dünyanın geri kalanını kendisine benzetmesinden geçer. Hollywood sinemasının araçsallığına gelince, iki temel kanaldan işlediğini söyleyebiliriz. Bunlardan ilki, ülkenin gerçek durumunu başta kendi vatandaşları olmak üzere dünya halklarının gözlerinden uzak tutmak şeklinde gelişir. Uluslararası gelir dağılımı istatistiklerine bakın, 2014 itibarıyla, ABD'nin dünyanın gelir dağılımı en bozuk ülkesi olduğunu göreceksiniz! En üst %5'in toplam millî gelirinin kaçta kaçına sahip olduğunu görün! Şaka değil, aynı yıl, şirket yöneticilerinin ortalama aylık ücretleri, işçi ücretlerinin tam 263 katıydı! Bu, biri iki ayda bin dolar alıyorsa, diğeri 526 bin dolar alıyor demektir. Ağızlarını milyon dolarlarla açan Kim Kardashian tipolojilerinden bahsetmiyorum bile! Milyon dolarlarla ifade edilen Hollywood malikaneleri, Amerika için dahi doğal değildir. Peki, siz, hiçbir film gördünüz mü ki Amerikan gerçeğini anlatsın? Evsizleri, işsizleri konu etsin? Bakın, ABD'de 20 milyon Asya kökenli insan yaşar, hangi filmde görürsünüz? Meksika sınırındaki tel örgülerin dramını anlatsın? Hollywood dış dünya şöyle dursun, Amerikan halkının bizzat kendisini hayal âleminde yaşatır. Arada bir Ferguson olaylarına dokunur elbet. Velakin, ille de namusu mücessem bir Blue Bloods polis ailesi vardır ki mum ışığında yemek yer. Hollywood, kendisini ayakta tutan sisteme toz kondurmaz. Toz kondurmadığı gibi başarıyla pazarlar ve bizler ne satarlarsa alırız"[190] demiştir.

Nitekim bireyler üzerinde oluşan etki, diffüzyon ve kitle iletişiminin kişiler üzerindeki tesiri sosyal kültür yansımasının en önemli faktörlerindendir. Bu kitle iletişiminin ne olduğu yönünde yapılmış teorik çalışmaların çok büyük bölümü etki problemi üzerinde durmuştur. Etki konusu, mesaj içeriği sayesinde kilometrelerce uzaktaki insanlara dahi ulaşmaktır. Dolayısıyla dinleyicileriyle, izleyicileriyle, okuyucularıyla oluşan ulaşım ağının en dokunaklı kanalına sahip olmak isteyenlerin ve

[189] Sadi Özdemir, *Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme,* Timaş Yayınları, s.93, İstanbul, 1998
[190] Alev Alatlı, *Hollywood Sinema ve İdiographlar*, TRT Akademi, c.1, s.1, s.260-261, Ocak 2016

yine medyanın olumsuz tesiri karşısında korkularını açığa vuran insan topluluklarının ilgilendiği bir konudur.[191]

Yine Soğuk Savaş yıllarında Batı Bloku içinde bulunan Batı Almanya'da, İngiltere'de Fransa'da bile TV programlarının önemli bir kısmı Amerika'dan alınmıştır. Kaldı ki Avrupa, II. Dünya Savaşı'na dek Türkiye'nin Batı kavramıyken, dünyaya baktığı modern yüzüyken savaş sonrası dönemde değişen dengelerle o da her hususta Amerika'ya dönük yaşar olmuştur. Şüphesiz Amerika Birleşik Devletleri, kültür emperyalizmi konusunda çok fazla konuşulmakta ve Amerikan folk kültürünün, ülkeler arasındaki popülerliği ve albenisi karşısında kendilerine ait kültürü ve milli kimliklerini koruma endişesinde olan entellektüeller epey tedirgin olmaktadırlar. Bu programlar vesilesi ile servis edilen Amerikan imajı aslında şiddete dayalı ve gansterci bir yapıya sahiptir. Avrupa, Asya ve Afrika'daki pek çok aydının Amerikan aleyhtarlığı yapması da işte bu Amerikan televizyon ürünlerinin her yere sızmış olmasındandır.

Bununla beraber Amerika Birleşik Devletleri'nde borç batağına sürüklenmiş, maddi açıdan girdaba girmiş kamunun yayımcılık servisine İngiliz yapımı programların ithal edilmesi, kendilerine ait olmayan yabancı bir kültürün tesirinde kalınacağı fikrini ortaya atmıştır. Amerikalılar, içlerine giren bu herhangi başka kültürün yabancılaşmaya yol açacağına dair yorumlar yaparak, şikayette bulunmuşlardır. Bunun dışında yapımını BBC/Time-Life'ın ortaklaşa üstlendiği Shakespeare dizisinin oyuncularının bütünüyle İngilizlerden oluşuyor olması, dizinin ülkede yayımlanmaya başlamasıyla beraber tartışmalara sebep olmuştur. Amerikan oyuncular sendikası kendi namına endişeye kapılırken; diğer taraftan ülke uzmanlarınca, İngiliz kanalı BBC'den ithal edilmiş olan bu yayınların aslında daha entellektüel olması, ayrıca Amerika'da nadiren yayınlanması bu programların Amerikalı izleyenlere tabii ki yabancı ülke menşeli kültürel programlar olarak görüneceği öngörülmüştür. Hadise bir kez daha Amerika Birleşik Devletleri için akla gelebilecek her açıdan önemli olan televizyonda, yüksek kültürden sayılabilen malzemelerin rahatsızlık verdiğini gündeme getirmiştir.[192]

Emperyalistlerin en mühim hareket noktası haberleşme araçlarıdır. Onlar bu kitle iletişim araçlarının insanlar üzerinde ne denli tesir ettiğini bilerek hareket etmektedirler. Henüz daha radyo, televizyon, telsiz ve haberleşme uyduları icat edilmemişken emperyalist devletlerin görevlileri, yaymak istedikleri fikirler için basını kullanmış ve yazılmış yüzlerce hitabeti çoğaltmışlardır. Bunlar ülke insanının aklını

[191] Denis Me Quail, Sven Windahl, *İletişim Modelleri*, çev. Mehmet Küçükkurt, İmaj Yayınları, s. 60, Ankara, 1993
[192] Martin Esslin, *(The Age Of Television) TV Beyaz Camın Arkası*, çev. Murat Çiftkaya, Pınar Yayınları, s.81, İstanbul, 1991

tenkit yoluyla nasıl zayıflatacağız? Kişide olaylar karşısında muhalefet edebilme dürtüsünü meydana getiren idrak gücünü nasıl kaybettireceğiz? İşe yaramaz laflarla kamuoyunu nasıl yanıltacağız?[193] şeklindeki sorulara planlı cevaplar bularak adımlarını ona göre atmaktadırlar.

Amerikan sinemasının gözbebeği olan Hollywood'un kendine has bir dili olduğu ve bu dile yıllardır öykünüldüğü bir gerçektir. Alev Alatlı'ya göre bu sinema dili; güç, şiddet, cinsellik, teknoloji üzerine kurulmakla beraber, değişim göstermeksizin kendisini tekrar etmektedir.

> "Açın televizyonu, bakın, Allah aşkınıza, hayvanlar âlemine dair belgeseller de dâhil olmak üzere, şiddet ve seks içermeyen dizi var mı?"

diyen Alatlı, bunun dışında bahsi geçen yayınlar ile Amerikan halkının düşüncelerinin kurgulanıyor olmasına da değinmiştir.

> "Bunu söyleyen Başkan Theodore Roosevelt. Başkan Roosevelt, 1900'lerin başında, drover dedikleri aşağılık sığır celeplerinden –aşağılık; çünkü Kızılderili soykırımından sorumludurlar– kovboy diye yücelttikleri yiğit tipolojiyi çıkaran ve Hollywood'un temellerini atan adamdır. Düşünün ki kovboy tipolojisi üzerine nice diğer başka yiğitler türedi. İdiograph denilen şey de işte bunların klonlarının olması, yeniden yeniden doğurulmaları, var edilmeleridir. Bütün ülkeler kendi sembolik kahramanlarını üretmiyorlar, üretemeyecekler de! çünkü artık rekabet mümkün değil. Biz zaten hiç üretemedik. ABD'de mesela Captain America, Süpermen'in vârisi. Anlamanız gereken şu: Tarihsel olmayan hafıza diye bir şey yoktur, hafıza dediğiniz zaten tarihsel olayların tortularından oluşur. Bir topluluğun episodik hafızası elbette geçmişte yaşananlara ilişkin imgeler taşır. Bu bağlamda, İtalyanların "Mama mia, Türkler geliyor!" çığlıkları, sahici bir korkuyu yansıtmaları bakımından meşrudur. Öte yandan, Hollywood tiplemeleri ne hafızaya, ne de tecrübeye dayanır. Akli düzenlemedir, sanaldır, sonuç odaklıdır. Nitekim, ABD'nin anı biriktirmeye yetecek tarihi de yoktur; ama ne gam, kurgulanır.[194]

diyerek konuya kendi iddiası doğrultusunda açıklık getirmiştir.

Amerikan sineması dünya çapında popülaritesinin artması, vermiş olduğu ideolojik mesajlar ile de bilhassa Batı Bloku içerisinde bulunan ülkelere rol model olmasıyla sektörde pek çokları tarafından taklit edilmiştir. Ülkede sinema; thriller

[193] Abdussabûr Merzük, *Kültür Emperyalizmi Hedef ve Metodları*, çev. Abdüsselâm Arı, Hilal Yayınları, s.58, Ankara, 1980
[194] Alev Alatlı, *Hollywood Sinema ve İdiographlar,* TRT Akademi, c.1, s.1, s.261-262, Ocak 2016

dışında bir başka çeşitle, 1946'da Robert Siodmak'ın yönettiği ve Ernest Hemingway'in aynı isimli kısa hikayesinden uyarlanan The Killers-Katiller ve Tay filmi; ayrıca Garnett'in yönetmen koltuğunda oturduğu 1946 yılında yayımlanan The Postman Always Rings Twice-Postacı Kapıyı İki Defa Çalar[195] ile aksiyon dolu polisiye tarzın en gözde dönemine girmiştir. Günebakan misali yönünü Amerika'ya dönen Türkiye'de bu türün henüz 1952'de ciddi olarak ilk denemesi Ömer Lütfi Akad ustanın Kanun Namına adlı filmiyle başlamıştır.[196]

Amerikan polisiyelerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, Türk sinemasında da yeni bir döneme girilmiştir. Nitekim 1946 yılında İstanbul'da yaşanan gerçek bir cinayetten esinlenilerek kaleme alınan Kanun Namına filmi alışılmışın dışında bir canlılıkla seyirciye sunulmuştur. Poliseye filminden beklenen aksiyon, keşmekeş tam da İstanbul'un günlük dilindeki tramvayla, köprülerle, arka sokaklarında yaşanan tuhaf görüntülerle ve kalabalıkla örtüşmüştür. Film setleri için özel olarak hazırlanan dekorlardan caddelere çıkılan bu güncel hayatın görüntülerine Türk sinemasında ilk defa rastlanmıştır. Osman F. Seden'in kaleme aldığı, dönemin önemli jönlerinden Ayhan Işık'ın da başrolde oynadığı Amerikan tarzı filmde, şehrin doğal ortamında polislerin suçluları kovalaması Türk halkı için ayrı bir heyacan olmuştur. Dönemin şartları elverdiği ölçüde polisiye film için gerekli atmosferin oluşturulmaya çalışılması eleştirmenlerce de takdir edilmiştir. Türkiye'deki sinema sektörüne yeni bir soluk getiren, Amerikan yapımı polisiyelerin tesiri ile çekilen film ülkedeki ilk örneği olmuştur. Amerikan etkisi altında yapılan bu film birçok yönetmene ışık tutmuş 1953'te kahramanları dedektif ve gangster olan polisiye filmler birbirini izlemiştir. 1960 yılına dek denemeleri olmakla beraber esaslı bir polisiye çekilememiştir. Türk film sektörünün kendini tekrar etmemek adına yenileşme hareketlerine girmesi yabancı ülke menşeli yapımların taklitlerine sebep olmuştur. Kaldı ki polisiye, tür olarak sinema tarihi boyunca Türkiye'de tercih edilmemiştir; lakin dönemi takip etmek zorunda olan sektör yabancılaşmayı beraberinde getirmiştir.[197]

---

[195] Filme konusunu veren Amerikalı bir gazeteci ve aynı zamanda roman yazarı olan James M. Cain'in 1934 yılında yazmış olduğu bir suç romanıdır. ABD'de yayımlandığı yıllarda içerdiği şiddet ve cinselliğin alışılmadık oranlardaki dozu sebebiyle birhayli tepki toplamış, sansasyona neden olmuştur. Bundan olacak ki 1946 yapımı film, fazla açılıp saçılmaya cesaret edememiştir. Film roman ile aynı adı taşır. Konusu Kaliforniya'da geçen roman Türkçeye ilk kez Semih Yazıcıoğlu'nun çevirisiyle Nebioğlu Yayınevi tarafından 1949 yılında aktarılmıştır. Kitap 1995 yılında Parantez Yayınevi tarafından bir kez daha basılmıştır. Roman ABD'de yayımlandığı zaman bu 1946 tarihli film henüz çekilmemişti, ancak kitap Türkiye'de 1949'da yayımlandığına göre filmin şöhreti çoktan duyulmuş olmalı. Kaldı ki 20. Yüzyılın en iyi polisiye romanlarından kabul edilmektedir.

[196] Ağah Özgüç, *Türklerle Türk Sineması Dönemler/Modalar/Tiplemeler,* Dünya Yayıncılık, s.131, İstanbul, 2005

[197] A.g.e., s.134

Yönetmen koltuğunda Tarık Dursun Kakınç'ın oturduğu 1962 yapımı bir başka polisiye denemesi Aramıza Kan Girdi'de Ahmet Mekin, Mekin karakteriyle yerli bir Mike Hammer olarak seyirci karşısına çıkmıştır. Memduh Ün'ün 1963 yılında yönettiği ve aynı zamanda yapımcılığını da üstlendiği gerilim ve polisiye filmi Bire On Vardı'da da söz konusu etkiler ağırlıktadır. Film, William Irish'in[198] bir romanından uyarlanmıştır.[199]

Karanlık görüntülere sahne olan birçokları için iç karartıcı bulunurken bazı kesimin vazgeçilmez idolleri halini alan mafya filmlerindeki gangsterler ve babalar da bahsi geçen sinema sektörünün önemli karakterleridir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1929'da ortaya çıkan Kara Perşembe olarak adlandırılan ekonomik buhranın ve ülkedeki içki yasağının yadigarı olan bu çete filmleri 1930'lardaki Amerikan toplumunun sosyolojik bir yansımasıdır. Amerikalılar haricinde gittikçe yaygınlaşan, dünyada birçok ülkede benimsenen bu tür filmler; başta İtalyanların gangster maceraları olmak üzere Türkiye'de de kabadayı olmak şekliyle ete kemiğe bürünmüştür. Sinemanın toplumların güncel hayatına girmesi kaçınılmaz olmuşken, bu tarz çeteler de kurumsallaşan bir kimlikle mafyalaşmıştır. Karanlık işlerin dönmesi hasebiyle yeraltı dünyasının kabadayıları olarak tanımlanan bu kişiler, uzun süredir gecekondulaşma ile arsa mafyalığı yaparken, çarpık kentleşme sonucu da otopark sıkıntıları çıkarmaktadır.[200]

Türk sinemaseverlere kendini kabullendiren bahsi geçen bu karanlık filmlerin yenilerinin çekildiği dönemde; Yılmaz Atadeniz'in yönetmenliğini yaptığı 1966 yapımı Çirkin Kral ve Silahların Kanunu gibi filmlerin başrol oyuncusu Yılmaz Güney; papyonlu, beyaz ceketli şık giyimli kibar Amerikan gangsterlerini andırmıştır. Daha sonraki yıllarda değişik polisiye filmlerini de art arda sıralayan Güney'in; yönetmenliğini yaptığı 1971 yapımı Yarın Son Gündür filminde, 1967'de yönetmenliğini Arthur Penn'in yapmış olduğu Bonnie and Clyde[201] filminden tesirler bulunmaktadır. Entel bir gangster filmi oluşturulmaya çalışılan yapıtta, Yılmaz Güney'in kara çocuk tiplemesinin yanı sıra, oyuncu Fatma Girik'in de mavi çocuk olması bahsi geçen benzeyişlerdendir.[202] Bu Türk filmlerinde sergilenen paylaşımcı

[198] Gerçek adı Cornell Woolrich olan Amerikalı yazarın mahlası (pseudonyms) William Irish ve George Hopley'dir.
[199] Ağah Özgüç, *Türklerle Türk Sineması Dönemler/Modalar/Tiplemeler,* Dünya Yayıncılık, s.134, İstanbul, 2005
[200] A.g.e., s.136
[201] Amerikan yapımı film; "Yeni Hollywood Dönemi" olarak anılan sinema kuşağının başlangıcı olarak kabul görmektedir. Film için 1992'de Washington, D.C.'de bulunan Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi tarafından kültürel tarihi ve estetik olarak önemli filmler arasında seçilmiş ve ABD Ulusal Film Arşivi'nde muhafaza edilmesi yönünde karar verilmiştir.
[202] Ağah Özgüç, *Türklerle Türk Sineması Dönemler/Modalar/Tiplemeler,* Dünya Yayıncılık, s.136, İstanbul, 2005

olma ve düşkün insanlara yardım elini uzatma her ne kadar yabancı taklidi film de olsa içerik bakımından, Anadolu insanın karakterini sergilemesi yönüyle yerli izler taşıdığını bize göstermektedir.

Türkiye'de artık 1975 ve sonrasında dönemin popüler yönetmenlerinden Melih Gülgen'e sık rastlanır olmuştur. Gülgen'e ait filmlerin oyuncu kadrosunun başını ise genellikle Cüneyt Arkın çekmiş ve bu filmler bu ikili için bir işbirliği sayılmıştır. Bahsi geçen seneler Türk sinema tarihi açısından da farklı bir dönemi başlatmıştır. Amerikan menşeli mafya filmleri Türkiye'de de tutunca, tek yönetmen diye nam salan Melih Gülgen de bu tarza kayıtsız kalmamıştır. O dönemki filmlerde, polisler ve karanlık işlerle uğraşmayı meslek edinmiş çeteler sıkı bir kovalamaca içindedirler. İstanbul'da yaşanan pek çok kötü olaydan biri olan ve 1975 yılında Hürriyet Gazetesi'nin manşetinden giren bir haber doğrultusunda Cemil filmi çekilmiştir. Amerikan polisiyelerine öykünülerek yapılan sinema filminde bilhassa başkarakter polis şefinin hukuk kurallarını uygulamak yerine yumruklarıyla problemleri çözmeye çalışması, kaba kuvvete başvurması söz konusu yabancılaşmayı içinde barındırdığını göstermektedir.[203]

Sonraki yıllarda 1974-1984 arasında, Melih Gülgen de dahil tüm yönetmenler, mafya türü filmleri sürdürmekte büyük çaba göstermesine karşın ülke genelinde pek başarılı olunamamıştır. Bu süreçte polisiye tarzı aksiyon filmlerinin gözde oyuncusu Cüneyt Arkın da yönetmen koltuğuna oturur olmuş; lakin yıllarca birlikte çalıştığı Gülgen'in tesirinde kalmıştır. Ondan öğrendiklerini uygulayan Arkın; özgün bir çalışma çıkaramayıp Amerikan yapımı karanlık çete filmlerinin Türkiye'deki temsilcisi olmaktan öteye gidememiştir.[204]

1980 öncesi Türkiye'de Amerikan yapımı filmlere öykünerek ortaya çıkarılan birçok yapıt, ülkenin iç politikasında mevcut sancı ve gürültü sonrası yerini direkt ABD yapımına bırakmıştır. Kaldı ki Türkiye'deki 12 Eylül 1980 askeri darbesi ülkenin iç ve dış siyasi duruşundan çok sosyal hayatını etkilemiştir. Türk insanının sıkıyönetim sürecinde neyi nasıl yaşayacağına karar veren rejim, neyi nasıl seyredeceğini de dikte etmiştir; çünkü o yıllarda zaten tek bir kanala sahip olan Türk halkı, mevcut kanalı da devlet eliyle takip etmektedir. TRT'de 00.00'a kadar verilen yayın akışı halkın yegane eğlencesi olmuştur.

Emperyalizm doğrultusunda kendine hareket alanı oluşturan ve bu alanda sinemayı maşa olarak kullanan Amerika Birleşik Devletleri, kendi konjonktürü

[203] A.g.e., s.137-138
[204] A.g.e., s.139

vasıtasıyla fikirlerini filmlerde verilen özel sahnelerle insanlara tanıtma çabası içine girmiştir. Bu çaba doğrultusunda kişilerin zayıf noktalardan istifade etmek, çağın kitle iletişim araçlarını ve bilhassa basını kullanmak, insanların büyük çoğunluğunun hoşlandığı lüks ve servet tutkusundan yararlanmak, aslı astarı olmayan yalan haberleri toplumun da kabullenmiş olduğu gerçekler olarak halka yaymak, yetişmiş aydın kesim Müslümanları Batılılaştırarak emperyalist düşünceler doğrultusunda hizmet etmelerini sağlamak, devleti yöneten hükümetlerin içine adamlar yerleştirerek kendi düşüncelerini ve stratejilerini harekete geçirmek, bir toplumu ayakta tutan yegane şey olan aile kavramını bozmak, ağaç yaşken eğilir hesabınca okullardaki eğitim öğretim müfredatına sızmak[205] bunlar gibi pek çok hedef, strateji ve kuralı bir arada seyirciye sunurak kısa yoldan amaca ulaşılmasını sağlamaktadır.

1980 askeri darbesi sonunda Türkiye ile arasında anlaşmalar imzalayan, ülkedeki sinema salonlarının işletmelerini alan Amerika Birleşik Devletleri'ne bu hususta pek çok taviz verilmiştir. Türk insanını 1946 sonrasında ufak hareketlerle siyasi, jeopolitik, jeostratejik, sosyal olarak her bakımdan ele almak için hamleler yapan Amerika, artık iyiden iyiye Türk halkının içindedir.

Amerika Birleşik Devletleri uzak kıtalardaki farklı kültürlere nüfuz edebilmek için o ülkelerin diplomatik sahasından da destek almaktadır. Nitekim ABD bu hususta yalnız olmamakla beraber; tüm dev medya kolları, çok uluslu mühim şirketler, reklam kurumları da gittikleri ülkelerde özellikle de Üçüncü Dünya devletlerinde yatırım fırsatları yakalamak, verimli bir piyasa elde etmek için çabalamaktadır. Menfaatleri doğrultusunda karşı hükümetlerle kurdukları bağlantılar ve girdikleri iyi ilişkiler böyle bir nitelik üzerine kurulmuştur.[206]

İşte bu noktada,

> "Kültür emperyalistleri genellikle faaliyet sahasında görünmezler. Sömürülen memleket evlatlarının arkasına gizlenirler. Onların aralarında apaçık kanunun müsaadesi hatta onu benimseyenlerin himayesi ve sağladıkları imkanlar sayesinde çalışırlar."[207] cümleleri tam yerini bulmuştur. Nitekim Türkiye'nin verdiği imkanlar sayesinde Amerika, kendi değer yargıları ve ticari kaygıları gibi pek çok sebep doğrultusunda kolaylıkla Anadolu'ya girmiştir.

[205] Abdussabûr Merzük, *Kültür Emperyalizmi Hedef ve Metodları,* çev. Abdüsselâm Arı, Hilal Yayınları, s.58, Ankara, 1980
[206] Edward S. Herman, Noam Chomsky, *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politiği,* çev. Ender Abadoğlu, (Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu) bgst Yayınları, s.83, İstanbul, 2012
[207] Abdussabûr Merzük, *Kültür Emperyalizmi Hedef ve Metodları,* çev. Abdüsselâm Arı, Hilal Yayınları, s.58, Ankara, 1980

Farklı alternatiflerin, internetin ve günümüzde sahip olduğumuz burada yazmakla bitiremeyeceğimiz pek çok uygulamanın henüz farkında bile olmayan ülke insanı, el yordamı ile açtıkları televizyonlarında TRT 1, TRT 2 ve TRT 3 arasında kendilerine çanak tutulan dünyadan dalıp gitmişlerdir. Sinema dünyasının tahtında oturan ve tüm dünyaya kendi dillerini, dinlerini, yaşam tarzlarını, dünyaya bakışlarını, hayata karşı duruş ve çizgilerini kısacası kültürlerini empoze etme gayretinde olan Amerika, yapmış olduğu filmleri işte bu dalıp gidilen dünyadan çok planlı servis etmiştir.

Bahsi geçen yıl aralıklarında Türk televizyonunda TRT'nin yayınladığı ABD filmleri kıtalar arası etkilenişe en esaslı örnektir. Siyasilerin halka seslenişi, futbol maçı, belgesel gibi belli aralıklarla olan şeyler dışında bu filmler yayın akışının atardamarı haline gelmiştir. Nitekim Amerikan yapımı haricinde gösterime giren yapıtlar olsa da bunlar ya nadirlik gösteren halis Türk filmleri ya da taklit edilerek çekilmiş filmlerdir.

2.3. DİZİLER

Diziler; onlara müptela olan ev hanımları, bu ev hanımlarının dizilerde örnek aldıkları yaşam tarzları, imrenilen hayat standartları, evlerini, eşleriyle olan münasebetlerini, çevreleriyle ilişkilerini farkında olarak veya olmayarak buna göre düzenlemeleri, yine bu ev hanımlarının yetiştirdikleri çocuklar… Böylece evde seyredilenleri, konuşulanları minik beyinlerine kodlayan bir nesil. Ne kadar da kolay bir döngü değil mi? İşte bunu güzel kullanan bir millettir Amerika.

Amerika Birleşik Devletleri'ne ait medya kollarından bilhassa televizyon dünyasının ve uluslararası arenadaki özel girişimin birlikte hareket ediyor olması bahsi geçen ikiliyi tek vücutta toplayarak genişletmiştir. Bu birleşmişlik söz konusu olmadan önce, dünyanın farklı farklı bölgelerinde gezen, dışardan bakıldığında reklam firmalarının uzman ekipmanı olarak gözlenen; fakat esasta ajanlık yapan kişiler, askeri danışmanlar, lobi görevlileri, teçhizat pazarlayan kişiler, ticaret strateji uzmanları ve belki de en önemli kulvar olan televizyon filmlerini pazarlayanların arkalarında işte bahsi geçen; tek vücut olan özel girişim bulunmaktadır. ABD'de medya üzerine mevcut büyük şirketleri, kontrol altında tutan televizyon kulvarının ana şebekesi; ABC, CBS ve NBC bünyesinde yer almaktadır ve giderek geniş bir yelpazeye yayılan, ehemmiyet kazanan kablolu TV sistemleri; Murdoch, Turner, Cox, General Corp., Taft, Storer ve Group W(Westinghouse) da bahsi edilen medya şebekesinde bulunmaktadır. Bu medya

komplekslerinin pek çoğu birden fazla alanda hakim pozisyonda olmalarına karşın bu kategoriye sadece belli amaçlara hizmet vermeleri için yerleştirilmişlerdir.[208] Bunlar henüz sosyalist olmamış dünyanın büyük kısmına nüfuz etmektedir. İşte bu uluslararası girişimin belki de en göze çarpan bölümünü televizyon oluşturmaktadır.

Nitekim televizyonun insan üzerindeki psikolojik etkisi üzerinde yapılan araştırmalar da bahsi geçen küresel teşebbüsü haklı çıkarmaktadır. Söz gelimi George Wills Comstock[209]'un psikolojik modeli bu konuyla ilintilidir ve televizyonun bireysel davranışları nasıl etki altına aldığına dair yaptığı çalışmalar bu sonucu ortaya çıkartmıştır. Kaldı ki model; bu renkli kutudan yayınlanan eğlence programlarının hedeflenmemiş tesirlerine binaen yapılmış pek çok çeşit araştırmadan doğmuştur. Comstock; insanların suçluluk duyguları, cinsel tercih ve dürtüleri, saldırgan tutum ve davranışları üzerinde özellikle durarak modeli oluşturmuştur.[210]

Modele göre;

> "Televizyon olayı (Tv act); İnsan davranışının televizyonda gösterilen herhangi bir formu.
>
> Girdiler (Inputs); Televizyon ve ilgili diğer yollardan verilen mesajlar.
>
> Tv uyarması (Tv arousal); Bir kişinin bir eylemi mevcut şartlar altında gerçekleştirmek üzere motive olmasının derecesi.
>
> Tv'de algılanan sonuçlar (Tv. perceived consequences); televizyondan belirli bir eylemle ilgili olarak öğrenilmiş bütün olumlu ve olumsuz değerlerin toplamı.
>
> TV'de algılanan gerçek (Tv. perceived reality) izleyici birey nezdinde televizyonda gösterilen olay ve eylemin gerçek hayattaki olay ve eylemle uygunluk derecesi.
>
> Fırsat (opportunity) Tv'de izlenen olay veya eylemi izleyicinin gerçek hayatta uygulamaya koyma şansı.
>
> Gösterilen davranış (display behaviour) televizyonda gösterilen sosyal davranışın gözlenebilir performansı, oynanan rol."[211]
>
> Kaldı ki kitle iletişimin en kuvvetli kollarından olan medyada; canlı yayınlar, talk-show'lar ve reality show'lar gibi seyirci kitlesi yoğun olan programlar kullanılmakta; böylelikle izleyiciye; gerçek, yakalanabilir aynı zamanda anlaşılabilir bir illüzyon sunulmaktadır.[212]

Nitekim Alev Alatlı ile Amerikan yapımı sinema üzerine yapılan dergi söyleşisinde, Hollywood'un ürettiği karakterler zihin dünyamızın kodlarıyla ne şekilde

---

[208] Herman, Edward S., Noam Chomsky, *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politiği*, çev. Ender Abadoğlu, (Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu) bgst Yayınları, s.75, İstanbul, 2012

[209] Amerikalı epidemiyoloji uzmanı doktor ve eğitimci

[210] Denis Me Quail, Sven Windahl, *İletişim Modelleri,* çev. Mehmet Küçükkurt, İmaj Yayınları, s. 65, Ankara, 1993

[211] A.g.e., s.68

[212] Nilüfer Göle, *Türkiye'de Toplumsal Değişim, "Modernlik: Zaman, Bilinç ve Desen",* Yeni Yüzyıl Kitaplığı, s.57, Yeni Yüzyıl, 26 Şubat 1995

oynuyor sorusu kendisine yöneltilmiştir. Aslında karakterler düşüncelerimizin kodlarını değiştirmiyor, bize yeni kodlar dayatıyor. Örneğin, ünlü çizgi kahraman Süpermen esasında II. Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkan bir üründür ve tamamıyla Amerikalıların zafer kazanacak olmalarına inanmaları için üretilmiştir[213] demiştir.

Tüm bu konuşulanlar, yapılan araştırmalar bize göstermektedir ki renkli kutu, karşısındaki her yaş grubunu mıknatıs misali içine çekmektedir. Kaldı ki Türkiye'de anaokulu düzeyindeki çocuklardan lise çağındaki gençlere kadar olan yaş grubu incelenecek olursa; çocukların Amerika kıtasının yerlisi olan Kızılderili, Texsas bozması kovboylar, gangster çakması kabadayılar ya da tarzan gibi hareket ettiği görülmektedir. Anadolu'da gangsterlik kavramı henüz havada kalsa da yerini dolduran mahalle kabadayıları Houston Texsas'ta görülmemiş soyguncular yetiştiğini göstermektedir. Kaldı ki, adam dolandırmada, sahtekarlıkta nam salan vakalar yaşanırken; biraz daha gayret gösterilirse küçük bir Amerika olmaya pek az kalınmıştır.[214] Bu etkilenişlik Türk insanının sürekli muhatap olduğu Amerikan filmleri ve dizileri vasıtasıyladır. Nitekim topluma servis edilen diziler ince bir şırıngayla damla damla, bu ülke kültürünü içeriye akıtmıştır.

Evet Amerikan yönetimi; dünyada din, dil, ırk, renk gözetmeksizin tüm insanlığın hakkını gözetir. Tüm dünya devletlerine örnek olacak demokrat bir rejime sahip olmakla beraber sıkı bir adalet sistemine sahiptir. Sömürgecilik yapan devletlere göz açtırmaz, bu emel doğrultusunda hareket eden Soyyet Rusya'yla bu sebeple Soğuk Savaş içine girmiştir. Türk halkı bunların hepsini bilir, saygı duyar ve Amerika Birleşik Devletleri'ni sevgiyle kucaklar; lakin Türkiye bu ülkeye benzemek, emeline kavuşmak için çalışmak çok çalışmak zorundadır. Ama kime ne tüm bunları boşvermek icap eder; çünkü Türkiye'nin işi acele… daha Küçük Amerika olacaktır.[215]

II. Dünya Savaşı sonrası yegane güç olarak ortaya çıkan Amerika, Türklerin Batı olgusunda yönünü Avrupa'dan Amerika'ya çevirmesine sebep olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin Batı Bloku içinde bulunması, NATO'ya katılması, ülkeler arası askeri hareketlere müdahil olması, yapılan ticari hareketlerde sularını, topraklarındaki tarım ürünlerini sebil etmesi, 3. Jeolojik zamanda meydana gelen Anadolu'nun sahip olduğu zengin maden rezervlerinin neredeyse tüm imtiyazlarını vermesi şöyle durmamış; ülke

[213] Alev Alatlı, *"Hollywood Sinema ve İdiographlar"*, TRT Akademi, c.1, s.1, s.258-259, Ocak 2016
[214] Ahmet Kabaklı, *Kültür Emperyalizmi Manevi Sömürgecilik,* Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 3. Baskı, s.206-207, İstanbul, 2002
[215] A.g.e., s.208

kendine ait kültürünü, örf, anane, törelerini de açık artırmaya çıkarmıştır. Artık Amerikalı gibi yaşamak Türk halkına yabancı olmayan bir hayat tarzı olmuştur.

Bununla alakalıdır ki, günümüzde algılanan kapitalist eğlence endüstrisi içinde bir de Sit-com olarak bilinen komedi tarzı Amerikan menşeli diziler vardır. Bu formatta televizyon karşısındaki seyirciye arkadan sıklıkla verilen, çoğu zaman da gereksiz olan kahkaha efektleriyle hangi sahnede, hangi olay sonrasında gülmesi gerektiği dayatılır. İşte bu normal karşılanan yersiz efektler, kapitalist düzenin kendi eğlence endüstrisini açık ve net anlatmaktadır. Eğlenmek, gülmek insanın iç dünyasıyla ilintili olması gerekirken; ne yazık ki bir makinenin motorunu kurmak, bir saati ayarlamak gibi hesap kitap işi olup çıkmıştır. Bu durum; eğlence dünyasının hür olmadığını gösterirken; aynı zamanda da acaba özgürleşir mi sorusunu akıllara getirmektedir.[216]

1980'lerde başlayıp 1990'larda hız kazanan ve sonrasında günümüze kadar uzanan televizyon ve sinema dünyasına yönelik anlaşmalar; dünyanın hızla küreselleşmesine, medya şirketlerinin geçmişe oranla daha büyük payda tekelleşmesine ortam hazırlamıştır. Bununla birlikte Disney, AOL Time Warmer, Viacom(CBS'nin sahibi), News Corporation, Bertelsmann, General Electric(NBC'nin sahibi), Sony, ATET Liberty Media ve Vivendi Universal grupları merkezileşmiştir. Bu devasa yönetimler, isim yapmış dünyanın önde gelen film sütüdyolarının, müzik şirketlerinin, televizyon sisteminin bütününe ve en bilindik kablolu kanalların, reklam yayını yapan belli başlı televizyon istasyonlarının, dergilerin ve kitabevlerinin ciddi bir bölümüne sahiptir. İçlerinde en büyüğü ve yeni birleşmiş olan AOL Time Warner, önde gelen internet portalını geleneksel medya sistemine eklemiştir. Sonrasında on beş firma daha sisteme giriş yapınca Amerikalıların büyük çoğunluğunun neredeyse bütün medya deneyimleri iki düzine firma tarafından denetlenir olmuştur. Gerçek şu ki, bu firmaların şirket çıkarlarının iç içe geçmesi, birleşmiş politik ve bir o kadar da kültürel değerlere sahip olmaları ve dolayısıyla ellerinde oluşan muazzam kolektif güç rahatsız edicidir.[217]

2.3.1. 1980 Sonrası TRT'de Amerikan Dizi Furyası

The Six Million Dollar Man - 6 Milyon Dolarlık Adam
Buck Rogers in the 25th Century - 25. Yüzyıl
Family Ties - Aile Bağları

[216] Alev Alatlı, *"Hollywood Sinema ve İdiographlar"*, TRT Akademi, c.1, s.1, s.257-258, Ocak 2016
[217] Edward S. Herman, Noam Chomsky, *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politiği,* çev. Ender Abadoğlu, (Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu) bgst Yayınları, s.17, İstanbul, 2012

Our Family Honor - Aile Şerefi

The Twilight Zone - Alacakaranlık Kuşağı

ALF - Alf

Alfred Hitchcock Presents - Alfred Hitchcock Sunar

The Golden Girls - Altın Kızlar

Aspen - Aspen

The Love Boat - Aşk Gemisi

Man From Atlantis - Atlantis'ten Gelen Adam

Banacek - Banacek

Baretta - Baretta

The Best Of The West - Batının En İyisi

B.J. and the Bear - B.J. ve Ayı

Jacqueline Susann's Valley of the Dolls - Bebekler Vadisi

My Two Dads - Benim 2 Babam Var

The White Shadow - Beyaz Gölge

The Bionic Woman - Biyonik Kadın

Full House - Bizim Ev

Out of This World - Bu Dünyanın Dışından

Growing Pains - Büyümenin Bedeli

Wiseguy - Büyük Tuzak

Cagney and Lacey - İki Arkadaş

The Long Hot Summer - Cehennem Sıcağında

East of Eden - Cennetin Doğusu

Charles In Charge - Charles iş Başında

Charlie's Angels - Çarli'nin Melekleri

Murder, She Wrote - Cinayet Dosyası

The Cosby Show - Cosby Ailesi

Daktari - Daktari

Dallas - Dallas

Remington Steele - Dedektiflik Bürosu

The Untouchables - Dokunulmazlar

Bonanza - Doludizgin

Married… With Children - Evli ve Çocuklu

The Blood of Others - Fırtınalar

Flamingo Road - Flamingo Yolu

Flipper - Flipper

Fury - Fury: Siyah İnci

Battlestar Glactica - Galactica

The Thorn Birds - Gazap Kuşları

Lou Grant - Gazeteciler

Night Court - Gece Mahkemesi

Mission: Impossible - Görevimiz Tehlike

Gemini Man - Görünmez Adam

Leaders of the Twentieth Century - Güçlü Portreler

Silver Spoons - Gümüş Kaşıklar

Beauty and the Beast - Güzel ve Çirkin

Doctors' Hospital - Hastane

Airwolf - Hava Kurdu

Fantasy Island - Hayal Adası

Hollywood Wives - Hollywood Kadınları

Barnaby Jones - İhtiyar Delikanlı

Dave Barrett Manhunter - İnsan Avcısı

Swiss Family Robinson - İsviçreli Robinson'lar

The Life and Times of Grizzly Adams - İyi Dost

The Fugitive - Kaçak

Police Woman - Kadın Polis

Paper Dolls - Kağıt Bebekler

L.A. Law - Kanun Kanundur

Washington: Behind Closed Doors - Kapalı Kapılar Ardında Washington

Captains and the Kings - Kaptanlar ve Krallar

Knight Rider - Kara Şimşek

Columbo - Komiser Columbo

Run, Joe, Run - Koş Joe Koş

Roots - Kökler

Anna and the King - Kral ve Ben

Kung Fu - Kung Fu

North and South - Kuzey ve Güney

Little House on the Prairie - Küçük Ev

Lassie - Lassie

Laverne & Shirley - Laverne ve Shirley (Çılgın Kızlar)

Logan’s Run - Logan’ın Kaçışı

M*A*S*H - M.A.S.H

Madigan - Madigan

Magnum P.I. - Magnum

Faerie Tale Theatre - Masal Tiyatrosu

Matlock - Matlock

Moonlighting - Mavi Ay

The Blue and the Gray - Mavi ve Gri

Planet of the Apes - Maymunlar Cehennemi

McMillan & Wife - McMillan ve Karısı

MacGyver - MacGyver

Miami Vice - Kanun Namına

Spillane’s Mike Hammer - Mike Hammer Mickey

Mork & Mindy - Mork ve Mindy

Perfect Strangers - Muhteşem İkili

The Muppet Show - The Muppet Show

Murphy Brown - Murphy Brown

Dirty Sally - Pasaklı Sally

Who’s the Boss - Patron Kim?

Police Story - Polis Dosyası

Lottery! - Piyango

Renegades - Renegade

Roseanne - Roseanne

Santa Barbara - Santa Barbara

Eight is Enough - Sekiz Çocuklu Aile

Street Hawk - Şahin

Falcon Crest - Şahin Tepesi

Fame - Şöhret

Cheers - Şerefe

Baywatch - Sahil Güvenlik

The Streets of San Francisco - San Fransisko Sokakları

The Yellow Rose - Sarı Gül

The Winds of War - Savaş Rüzgârları

War and Remembrance - Savaş ve Anılar

Galactica 1980 - Savaş Yıldızı

Tales of the Gold Monkey - Serüven Peşinde

Knots Landing - Sevgi Bağları

Shogun - Shogun

The Magician - Sihirbaz

Simon & Simon - Simon & Simon

Smith and Jones - Smith ve Jones

Petrocelli - Söz Savunmanın

Spearfield's Daughter - Spearefield'in Kızı

Spenser: For Hire - Spenser Emrinizde

Stingray - Stingray

Crime Story - Suç Dosyası

Sybil - Sybil

The Man and the City - Şehir ve Adam

Taxi - Taksi

Bewiched - Tatlı Cadı

Hart To Hart - Tehlike Çemberi

Wheels - Tekerlekler

Here's Boomer - Topak

Star Trek: The Next Generation - Uzay Yolu

The Monroes - Vadideki Hayat

Small Wonder - Vicki

The Waltons - Walton Ailesi

Seven Brides for Seven Brothers - Yedi Kareşe Yedi Gelin

Webster - Webster

Voyagers - Zamanda Yolculuk

The Time Tunnel - Zaman Tüneli

Rich Man, Poor Man - Zengin ve Yoksul

Visitors - Ziyaretçiler

Freddy's Nightmares: A Nightmare on Elm Street the Series - Elm Sokağı Kabusu

E/R - E/R

2.4. POLİSİYE FİLMLER

Bu aksiyon dolu filmlerden önce, zihinlerde ilk olarak poliseye türünün romanları oluşmuştur. Mesela çapkınlık hususunda da ön planda olan dedektif Mike Hammer'ın gerçek yazarı Amerikalı Mickey Sipillane[218]'dır. Türk edebiyatında polisiye tarzında çıkarılan çok sayıda benzeri de Kemal Tahir ve Afif Yesari'nin elinden çıkmıştır. Orijinal ismi Mike Hammer; fakat Türkçe çevirilerinde ve sahtelerinde[219] Mayk Hammer olarak isimlendirilmiştir.[220]

Dönemin Türkiye'sinin başarılı kalemlerinden Kemal Tahir esas romanlarının dışında bir de takma isim kullanarak F.M.[221] adıyla eserler çıkarmıştır ki bu doğrultuda Mike Hammer romanlarının çeviri işini Türkiye'de iyi yapanlardandır. Anadolu insanı içinde beklenmedik bir popülarite yakalayan Mike romanları, Spillane'nin yazmaya ara verecek olmasından hiç etkilenmemiştir. Nitekim Çağlayan Yayınevi'nden Türkçeye tercüme edilmiş haliyle basılan birden fazla Mike maceraları kısa sürede 100 binlerce satılınca, yayınevi harekete geçmiş ve kendilerinden olan yerli bir Mike yani hafiye Mayk oluşturmuştur. Bunların dışında şöhretinin önüne geçilemeyen çapkın dedektife dair serüven yazan pek çok kişi ve bu yazılanları yayımlayan birçok yayınevi oluşmuştur. Sözü edilen dönemde 200 ile 300 arası taklit edilmiş roman olduğu düşünülmektedir.[222] Zaten de bu polisiye türü romanların, filmlerin Amerika'da ve sonra da Türkiye'de revaçta olduğu süreçte, bu şekil öykünerek yapılan yeni eserler basımevleri için absürt bir durum değildir; örneğin Nick Carter ve Nat Pinkerton gibi kahramanlaşmış karakterin pek çok çakma serüveni Anadolu'da boy göstermiştir.

Dedektif Mike serüvenlerinin esas yazarı Mickey Spillane'nın kalemiyle, onu tercüme eden sonraki süreçte de öykünerek yenilerini oluşturan Kemal Tahir'in kalemi kıyaslandığında; okurlarda bu macera dolu romanların birbirine zincirleme bağlı olduğu izlenimi oluşmaktadır. Çapkın hafiyenin maceralarına bir müddet mola veren Spillane'nın yokluğu, bu anlamda Türkiye'de kendini hissettirmemiştir.[223]

---

[218] Gerçek adı Frank Morrison Spillane'dır. New York doğumlu olan yazarın ilk romanı I, the Jury (Kanun Benim)'dir. Değişik sahalarında görev yapan Spillane II. Dünya Savaşı'na da katılmıştır. Yazarın bütün dünyada çok sevilen Mike Hammer maceralarından her birini yaklaşık iki haftada tamamladığı ve bitirdikten sonra metinler üzerinde düzeltme yapmaktan kaçındığı bilinmektedir.

[219] 1954-*Derini Yüzeceğim*, 1955-*Ecel Saati*, 1955-*Kara Nara*, 1955-*Kıran Kırana*

[220] Ağah Özgüç, *Türlerle Türk Sineması Dönemler/Modalar/Tiplemeler,* Dünya Yayıncılık, s.131, İstanbul, 2005

[221] Kemal Tahir, Spillane'nin orijinal maceralarını çevirirken 'Çeviren: F.M. İkinci' yazarken; kendi yazdığı Mayk Hammer maceralarında 'Yazan: F.M. İkinci' ibaresini kullanarak bu kitapları bir bakıma sahiplenmiştir.

[222] http://www.sabitfikir.com/dosyalar/karsilastirmali-elestiri-mike-hammer-mi-mayk-hammer-mi, (Şubat 2017)

[223] Soner Akpınar, *Mickey Spillane ve Kemal Tahir'in "Mike Hammer" Serilerinin Biçimsel Karşılaştırılması*, TÜBAR, s.30, 2012

Bunların haricinde polisiye türünün klasikleşmiş eserlerini sinemaya uyarlanmış haliyle görmek de okuyucusuna elbette ayrı bir keyiftir. Edgar Alan Poe'nin[224] yazmış olduklarının[225] sinemada gösterime girmesi buna en güzel örnektir.[226] Günümüzde de hikayeler serisi olan Bütün Öyküleri[227] ile yazar Poe, Türkiye'deki sıkı takipçileriyle buluşmaya devam etmektedir.

[224] 19. Yüzyılda yaşamış olan Poe Amerika'da Gotik edebiyat tarzının başlamasına etki eden ve hatta temsilcisi olan kişidir. Yazar; modern manada gerilim, korku özellikle de polisiye türlerinde de öncüdür. Aynı zamanda şair olan ve edebiyat eleştirmenliği de yapan Poe'nin etkisi günümüze kadar uzanmıştır.
[225] *The Black Cat*(1934), *The Raven*(1935), *The Tell-Tale Heart*(1953), *Tales of Terror*(1962)… sadece birkaçıdır.
[226] Ağah Özgüç, *Türlerle Türk Sineması Dönemler/Modalar/Tiplemeler,* Dünya Yayıncılık, s.131, İstanbul, 2005
[227] Edgar Allan Poe, *Bütün Öyküleri*, çev. Hasan Fehmi Nemli, II Cilt, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012

3. BÖLÜM

AMERİKANLAŞMA DÜRTÜSÜ

3.1. KARİKATÜRLER

Toplumun bazı kesimi için vazgeçilmez bir eğlence unsuruyken, kimisinin de sayfalarını hızlıca çevirip yüzüne dahi bakmadığı karikatürler aslında tamamıyla mesaj içeriklidir. Her yaştan insana hitap edebilme özelliği olan, ince çizgilerle toplumun tam da o anki rüzgarına göre esen, suya sabuna dokunmadan güldürerek irdeleyen bu türün mimarları karikatüristler; toplumu silkeleyerek düşünmeye sevk ederler. Amerika'da oldukça popüler olan bu kulvarın mizah yıldızları, Türkiye'de bahsi geçen dönemde her alanda olduğu gibi toplumun sosyal hayatına girmiş, gazetelerde yıllarca boy göstermiştir. Nitekim bunlardan bazıları;

3.1.1. Dedektif Nik

Amerika Birleşik Devletleri basınına, ilk serüveni Yaralı El ile 1946'da giriş yapan ve orijinal ismi Rip Kirby olan Dedektif Nik'in çizeri Alex Raymond; II. Dünya Savaşı'na katılmış bir deniz subayıdır.[228] Hürriyet Gazetesi'nde 56 yıl gibi uzun bir zaman kendisine yer verilen karakter, tam bir jön olarak tanımlanmaktadır. Nitekim bayanlara yönelik nazik tavırları onun en mühim özelliğiyken, çağdaşları içinde şiddetten uzak; lakin bir o kadar da aksiyonu ön planda tutması kendisine olan ilgiyi artırmıştır. Diğer polisiye tarzı yazılmış çizgi romanlarla kıyas edildiğinde şiddetten kaçınılmış olması gösteriyor ki; yazar Raymond'un amacı savaşla hemhal olmuş Amerikalı erkeklerin güncel hayata adapte olmasını sağlamaktır.[229]

Yazar, çizer Raymond; hikayesine erkek okuyucular dışında bayanların da ilgi göstermesi için serüvenlerinin içine kıskançlık duygusu, evlenmek için hayal kurmak, aşık olduğu kişiye kavuşamama ızdırabı gibi meseleler de dahil etmiştir. Ayrıca her hikayede suç işlemiş kişilerin kesinlikle cezasını bulacağına atıfta bulunmuş ve bu yönüyle sanki bir din görevlisiymiş gibi davrandığını düşünüp eleştirenler olmuştur.[230]

---

[228] https://www.google.com.tr/amp/www.hurriyet.com.tr/amp/gule-gule-dedektif-nik-hosgeldin-vikingler-39209067, (Ocak 2017)
[229] http://www.milliyet.com.tr/dedektif-nik-in-az-siddet--bol-centilmenlik-iceren-maceralari/pazar/haberdetayarsiv/26.11.2006/179392/default.htm, (Nisan 2017)
[230] A.g.l.

Gözlük kullanan, kuralları ihlal etmeyen, nazik, pipo içmeyi seven dedektif; bir o kadar da klasik müzik dinleyen ve bilime ayrı ilgisi olan bir karakterdir. Nik, savaş sonrasında esas mesleğinden uzaklaşarak profosyenel bir dedektif olmaya baş koymuştur.[231] Hümanist bir tavır sergileyen karakter, gerçek bir beyefendiyi resmeder. Çizgi bandın bir diğer karakteri ise, önceleri kasa hırsızlığı yapmış olan Desmond'dur. Kendisi dedektife uşaklık etmenin yanı sıra korumalık da yapmaktadır. Nik'in hadiseleri çözdüğü süreç boyunca ona sürekli yardım eden Desmond, defalarca da ölümden kurtaran kişi olarak karşımıza çıkmıştır. Bir diğer karakter ise dedektifin mankenlik yapan sevgilisi Honey Dorian'dır. Desmond ilk zamanlar tehlikeli sarışın olarak da bilinen Honey Dorian'ın rahatsız edici davranışlarından dedektifi korumakla görevliyken, olayların akışı değişir ve Nik'in bir davayı çözmesinde yardımcı olan Dorian, sonrasında dedektifin sevgilisi olur. Dolayısıyla popüler dedektifin, olayları çözerkenki en sıkı yardımcıları uşağı ve sevgilisidir.[232]

Türk basınında 1948'de 1001 Roman Dergisi ile kendine yer bulan ve Nat Pinkerton ismiyle giriş yapan Rip Kirby, 1952 yılına değin bu dergide devam etmiştir. Gazete hayatı ise Hürriyet Gazetesi ile Temmuz 1950'de başlayan Dedektif Nik'e oldukça ehemmiyet verilmiştir. Kaldı ki 31 Aralık 1952'de gazete; yılbaşı özel ekinde Dedektif Nik'i var eden Alex Raymond'u çizgi romanseverlere tanıtmıştır. Bu gözde dedektife ait maceralar, Hürriyet'te 19 Aralık 2000'e değin yayınlanmıştır.[233]

Türkiye'de yıllarca kendine bir yer bulan çizgi bandın, Marsık Yayıncılık tarafından Dedektif Nik ve Uşak Desmond adıyla 2006'da kitabı da çıkarılmıştır. Yazarı kolektif olan kitap 285 sayfadan oluşmaktadır.

3.1.2. Bringing Up Father / Güngörmüşler

Amerikan karikatürist George McManus 1913'de, William Gill'in 1893'deki "The Rising Genaration" adlı tiyatro eserinden etkilenerek bu aile komedisini çizmiştir. Oldukça varlıklı bir aileden geriye kalan tek kişi olan Jiggs, daha evvel çamaşırcılık yapan Maggie ile evlidir ve evin reisidir. Lüks hayatın, gösterişli mimari dekorların içinde karşı cinslerin birbirleriyle olan sürtüşmelerini eğlenceli bir dille anlatan McManus, olayları kendi anlatım tarzı ile yansıtmıştır. Bu renkli aile bandında; kıyafetlerine oldukça itina gösteren, güzel giyinmeye düşkün Jiggs, çoğunlukla erkek

[231] https://www.google.com.tr/amp/www.hurriyet.com.tr/amp/gule-gule-dedektif-nik-hosgeldin-vikingler-39209067
[232] http://www.milliyet.com.tr/dedektif-nik-in-az-siddet--bol-centilmenlik-iceren-maceralari/pazar/haberdetayarsiv/26.11.2006/179392/default.htm
[233] https://www.google.com.tr/amp/www.hurriyet.com.tr/amp/gule-gule-dedektif-nik-hosgeldin-vikingler-39209067

arkadaş grubuyla mübtelası olduğu restorantta yemek yemek ister; lakin eşi sürekli bu duruma engel olmaya çalışmaktadır. Onun Maggie'ye belli etmeden kaçmak için yeni yöntemler bulması konu alınır. Bir tarafta da lüks ve şaşaya düşkün, sosyetenin nabzını tutan kızları Nora da günlerini keyif içinde geçirmektedir.[234] Uzun yıllar Türkiye'de gerek gazete sayfalarında gerek çeşitli dergilerde kendine geniş yer bulan bu çizgi dizinin, Türkiye'de bu kadar tutulmasının sebebi de belli ki konusuyla toplumun örtüşmesi olmuştur. Kaldı ki Anadolu'da akşam, ya arkadaşlarıyla maç izlemeye giden ya da kıraathanede toplanıp kağıt oynayan erkeklerin sayısı azımsanmayacak kadar fazladır. Bunun dışında fakir kız zengin oğlan hikayeleri de Türk insanı için vazgeçilmez bir film konusuyken, çamaşırcı Maggie'nin pek varlıklı bir aileden olan Jiggs ile evlenmesi de bu çizgi aileye olan ilgiyi artırmıştır.

Bringing Up Father; jet sosyetenin birbirinden zengin insanları arasında farklı olabilmenin çabasını işleyen dev bir parodidir. Türkiye'de ilk olarak 26 Mayıs 1925'te Resimli Perşembe'de Bican Efendi başlığıyla yayımlanmıştır. Aradan geçen 25 senenin ardından; Güngörmüşler adı altında Hürriyet'te okurlarıyla tekrar buluşmuştur. Hürriyet Gazetesi'nde Jiggs karakteri Şaban ismiyle, eşi Maggie Tonton, kızları Nora da Leyla olarak Türkler arasına karışmıştır.

Türk yayınevleri arasında birbirinden farklı dergide de rastlanılan Bringing Up Father; 1936'da çocuk dergisi olan Yavrutürk'de Toroman Amca ve Adıgüzel adıyla, 1967 yılında Nihat Özcan'a ait Fatoş isimli dergide, Hürriyet Gazetesi'nin 1960'lı yılları bitirirken piyasaya sürdüğü 7 Gün dergisinde, 1970 senesinde Şilliler Yayınevi'nin okurlarla buluşturduğu Fatoş dergisinde dolgu çizgi romanı olarak,[235] 1979 yılında da Taner ve Bora yayınevlerinin basıma sürdüğü kendi başlıklı dizisinde, 1980'li yıllara gelindiğinde ise Televizyon Kahramanları isimli dergide Türk okurlarıyla buluşmuştur. 1982 Nisan'ı sonrası Türk çocuklarına İngilizceyi daha basit yollardan öğretebilmek amacıyla bir program hazırlanmış ve bu doğrultuda yayımlanan Hello isimli dergide de esas olan orijinal adıyla renkli şekilde yayımlanmıştır. Uzun yıllar kendisine ev sahipliği yapan Hürriyet Gazetesi 1991 yılında Hürriyet Magazin'de kendisine yer açmış ve haftalık olarak bir müddet yayınlamıştır.[236]

[234] http://www.cizgidiyari.com/forum/e-f-g-h/321-gungormusler-bringing-up-father.html, (Nisan 2017)
[235] Bir çizgi roman serisi güzel devam ederken, arada tek tük boşluk doldurma sayılarıdır.
[236] http://www.cizgidiyari.com/forum/e-f-g-h/321-gungormusler-bringing-up-father.html

3.1.3. Blondie / Fatoş

Amerikalı yazar-çizer Murat Bernard "Chic" Young'ın 1930'da ortaya çıkardığı bantta; kıvırcık saçlı ve sevimli Blondie Boopadoop son stil giyinmeyi seven biridir ve bir türlü istediğini elde edemeyen playboy Dagwood Bumstead'la hayatını birleştirir. Blondie Türkiye'deki yayınında Fatoş olarak tanınırken; Dagwood da Basri olarak boy göstermiştir. Basri'nin babası demiryolu işiyle uğraşan oldukça zengin bir adamdır. Dagwood'un babası oğlunun Blondie ile evlenmesini istemez; lakin çizgi bandın oluşumundan üç yıl sonra bu başkarakterler evlenmiş ve babası oğlunu reddetmiştir.

Dagwood'un sıklıkla zor duruma düştüğü hikayede her zaman eşi Blondie onun kurtarıcısı olmaktadır. 1934'de Alexander adında bir oğulları olan ailenin daha sonra 1941 yılında kızları Cookie gelir. Bunlar dışında sonradan aralarına katılan komşuları Tootsie Woodley ve Herbert ve başkarakterlerden Dagwood'un problemli patronu Mr. Dithers, bir türlü huzur vermeyen postacıları Mr. Beasley renkli kişiliklerdir. Daisy adlı köpekleri ve beş yavrusu da çizgi banda renk katıp, bu şirin ailede yerini almıştır. Bu durum komedisinde hadiseler abartılmadan belli bir sadelikle verilmekle beraber, olaylar karşısındaki pozitif davranışlar, her şey ve herkes hakkında iyi düşünme yapısı Blondie'nin sinemaya ve televizyona uyarlanmasına, romanlarının yayınlanmasına vesile olmuştur.

Anadolu insanının Fatoş'la tanışması 1950 yılına dayanmaktadır. Hürriyet'te her gün okurlarıyla buluşan bu çılgın aile çok geçmeden renkli haliyle pazar eklerinde çıkmıştır. 1952'de haftalık olarak çıkmaya başlayan 1001 Özel dergisinde düzenli olmasa da zaman zaman "Basri ile Acar", "Basri", "Fatoş" isimleriyle okuyucuyla buluşmuştur. 1956 yılında Nihat Özcan'a ait Resimli Fatoş Ailesi dergisinde popülerlikleri artmakla beraber, 1960'lı yılları bitirirken 7 Gün'de, 1970 senesinde çocuklara yönelik çıkan Bücür'de, 1966- 1969- 1970- 1972- 1973 ve 1975'te Şilliler Yayınevi logosuyla çıkan ve daha sonraki süreçte cilt haline getirilen fasiküller şeklinde haftalık bir dergi olarak, 1979 yılında ise ciltli Yeni Fatoş olarak ve yine 1979'da Taner Yayınları'nca, Fuat Yılmaz'ın Bora Yayınları tarafından kendi başlıklı dergisinde, 1980'li yıllara girilmesiyle beraber Mustafa Dilgül'ün kendi adını taşıyan ve yarısı renkli albümden oluşan dizide ve Televizyon Kahramanları isimli o dönemin dikkat çeken dergisinde serüvenleri Türk okurları tarafından sıkı sıkıya takip edilmiştir. 1982'nin Nisan ayından sonra ağaç yaşken eğilir hesabınca Türk çocuklarına İngilizceyi daha hızlı ve kolay öğretmek amacıyla Artun Altınparmak direktifleriyle çıkarılan Hello

dergisinde kendi orijinal ismi Blondie olarak renkli bant halinde basılmıştır. Türkiye'de kendine oldukça sıkı dostlar edinen Fatoş, 1991 yılında Hürriyet Magazin'de belli bir müddet haftalık olarak çıkarılmış. Uzun seneler bu çizgi karakterlere ev sahipliği yapan Hürriyet, 2002 Eylül'ünde yayın hayatına giren Vatan Gazetesi'ne "Fatoş ve Basri" başlığıyla devretmiştir.[237]

3.2. ÇİZGİ FİLM

Olabildiğince sistemli şekilde propaganda amaçlı kullanılan kitle iletişim dünyası; halka yönelik her mesajında ve bu mesajları içinde barındıran tüm semboller ile topluma sızmaktadır. Toplumu oluşturan her yaş grubundan fertleri eğlendirmek işlevleri başında gelmekle beraber, üzgün anlarda avutup onları oyalamak, birbirinden farklı birçok hususta bilgi aktarımında bulunmak, kişilerin belli noktalarda birleşerek dini, milli tüm değerlerle toplum olmasını sağlamak görevleri arasındadır. Halkın huzur ve saadetinin birtakım kişilerin direktifinde olduğu ve de insanlar arasında oluşan sınıf farklılıkları olarak da ifade edilen menfaat ilişkilerinin mevcut bulunduğu bir dünya düzeninde, bahsi geçen görevi yapabilmek sistemli bir propagandayı zorunlu kılmaktadır.[238]

Çocuklara yönelik hazırlanmış medya içeriği olan çizgi filmlerde, onlara yaşadıkları mekandan başka masal tadında bir dünya kurulur. Özenle kurulmuş bu dünyada gerçekleşen hadiseler, içindeki kahramanlar ile ekrandan onların minik hayal dünyalarına akıverir. Dört yaşına kadar yedi dil öğrenme kapasitesine sahip bu beyinlere hemen hemen her konuda verilen mesaj, direkt olarak kanıksamaya dönüşmektedir. Çocuklar herhangi bir tepki göstermeden kendilerine verilenleri benimserken, zaman içinde bu durum hoşlantıya dönüşmektedir. Elbette çocuklar yetişkinlerle kıyas edildiğinde muhakeme güçleri olmadığı için seyrettikleri dünyadan eğriyi doğruyu seçemezler. Bu noktada geleceğin yönetenleri olacak çocuk gruplarına, hazırlanan medya içeriklerinin önemi pek çok kat daha artmaktadır.

Çizgi filmlerde yer verilen karakterlerin dini törenleri, bilhassa kahramanların kutsallık atfettiği şeyler, inanış biçimleri çocuklar tarafından sorgulanmadan ivedilikle benimsenir. O rengarenk ekranın sahte, kurmaca dünyasına gerçekmiş gibi inanan çocuk bilinci, zamanla büyüyüp gelişme gösterdikçe aldığı mesajlar etkisiyle şartlanmış

[237] http://www.cizgidiyari.com/forum/e-f-g-h/273-fatos-blondie.html, (Mart 2017)
[238] Edward S. Herman, Noam Chomsky, *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politiği,* çev. Ender Abadoğlu, (Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu) bgst Yayınları, s.72, İstanbul, 2012

olduğu için, kendi örfüne, ananesine, atadan gelen geleneklerine uymakta zorlanabilir veyahut hiç zorlanmadan geleneğe yabancılaşabilir.[239]

Gelecekte yetişkin bireyler olup, yeni neslin temsilcileri olacak çocukların düşünceleri, duyguları ve inanç dünyalarının şekillenmesinde, yönlenmesinde bu medya içeriklerinin katiyen inkar edilmez olumlu ya da olumsuz tesirleri vardır.

Gerçek dünyadan uzak ama bir o kadar da hayatın içindeymiş gibi verilen bilim kurgu tarzındaki çizgi diziler, minik beyinlerde teknolojinin büyüsel tesirini pekiştirmektedir. Geniş reklam yelpazesine yönelik bir pazarlama stratejisi meydana getirilerek, güncel hayatta teknoloji üzerinde yaşanan tüm gelişmeler hazırlanan bu çocuk tüketicilere sunulmaktadır. Dünyanın her neresinde olursa olsun çouklara; fertler arasında teknolojiyi kullananların, her daim gücü elinde tutacağı düşüncesi empoze edilmektedir. Böylelikle erken yaşlarda belli strateji üzerine büyüyen, pek çok kanaldan oluşan televizyonları tercih eden, son çıkan bilgisayar oyunlarının takipçisi ve müptelası çocuklar teknolojiyi hızla tüketecek duruma gelirler.[240] Özetle, geleceğin tüketici profili olan bu minik insanlar, doğrudan tüketimle hiç alakası yokmuş gibi görünen kitle iletişimin medya ayağıyla şekillendirilmektedir.

3.2.1. Örnek Olabilecek Bazı Çizgi Filmler

He-Man and the Masters of the Universe - He-Man
The Charlie Brown and Snoopy Show - Snoopy
Jem
Richie Rich
Spiderman and Amazing Friends
The Real Ghostbusters
Super Friends
The Care Bears
The Gumby Show
Snorks
Inspector Gadget
Jim Henson’s Muppet Babies
Schoolhouse Rock

[239] Martin Esslin, *(The Age Of Television) TV Beyaz Camın Arkası*, çev. Murat Çiftkaya, Pınar Yayınları, s.89, İstanbul, 1991
[240] A.g.e., s.16-17

Voltron: Defender of the Universe - Voltron Evrenin Savunucusu

Fat Albert and the CosbyKids

Garfield and Friends

G.I. Joe: A Real American Hero

The Jetsons

Heathcliff

Chip'n Dale Rescue Rangers

Disney's Adventures of the Gummi Bears

Dennis the Menace

Alvin and the Chipmunks

Teenage Mutant Ninja Turtles

Duck Tales – Varyemez Amca

The Transformers

He-Man and the Masters of the Universe

Thunder cats

The Flintstones – Taş Devri

Yogi Bear[241]

3.3. TİYATRO

Tiyatro oyuncularına ait bugüne kadar pek çok söyleşiyle karşılaşmışızdır. Usta oyuncular sahne hayatlarını anlatırken sinema ile tiyatro arasında hep bir kıyas yapmış ve çoğunlukla tiyatroyu seçtikleri görülmüştür. Genel çerçevede maddi anlamda sinemadan daha çok kazandıklarını; lakin seyirci ile iç içe oldukları yerin kesinlikle tiyatro sahnesi olduğunu dile getirmişlerdir. Oyuncularla bu hususta hemfikir olan birçok da seyirci vardır. Tiyatro başkadır oyunu, senaryoyu, konuşmaları içimde hissediyorum der çoğu seyirci. İşte de tam da bu sebepten tiyatro, çoğu zaman bu atmosferin kullanıldığı mesajların arada efekt olmaksızın direkt verildiği platforma dönüşmüştür. Sözü edilen Amerikan tesiri Türkiye'de pek çok kulvarda olduğu gibi tiyatroda da kendini göstermiştir. Nitekim Temmuz 1957 Amerikan yapımı A Hatful of Rain isimli drama türü film, Şubat 1981'de Ali Poyrazoğlu-Korhan Abay Tiyatrosu'nda Morfin adıyla yeni bir oyun olarak başlatılmıştır.[242]

[241] https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/tum-zamanlarin-en-iyi-90-cizgi-filmi,ljmm5JmNgUOaAq0Jhy3FSw/0PhRmGna8U66iaV4Z1wQSQ, (Mayıs 2017)
[242] Hürriyet, 26 Şubat 1981

Türk insanının Amerikan hayranlığına verilebilecek en güzel örneklerden biri de Cevat Fehmi Başkut'tan gelmiştir. Üç perdeye yayarak kaleme aldığı oyunda[243] hayatın içindeki yaşanmış olaylardan esinlenmesi özellikle dikkatimizi çekmektedir. Olay Elazığ Harput'ta dünyaya gelmiş, çocukluk döneminde Amerika Birleşik Devletleri'ne gidip oraya yerleşen zamanla burada çok zengin olan bir iş adamının etrafında gelişmektedir. Bu pek zengin işadamı kardeşini bulmak amacıyla yıllar sonra Harput'a gelir ve birçok kişi onunla akraba çıkmanın peşindedir. Birbirinden çok farklı karakterleri ortak paydada birleştiren şey şüphesiz, Amerika meftunu olmaları, baş kahraman Abraham Maderus'tan hem maddi hem manevi yardım beklemeleridir.[244]

Dikkat çeken satırlardan bazıları; Ahmet Hamlet karakterinin Amerika'yı betimlemesidir. Ona göre Amerika, çok büyük bir bağımsızlık diyarı, zenginliğin, şöhretin, sanatın, ilmin, bilimin, irfanın vatanıdır. Amerikalılara ait bir petrol firmasında çalışmakta olan Ahmet Okyay ise Türkiye'yi dolayısıyla Türkleri Doğulu olarak kabul etmektedir. Amerika onun için gerçek nefes alacağı yaşanılası bir yer, hayallerinde yaşattığı, özlediği, hayranı olduğu ülkedir ve Abraham onun bu hayalini gerçekleştirecek kişi olması hasebiyle ümitkardır. Nitekim kendi sosyolojik bakış açısının, doğuştan gelen mizacın karakterinin ve nasıl oluyorsa kültürünün Amerika'ya ait olduğunu üzerine basarak anlatmaktadır. Oyunun renkli karakteri Celile Kızılçiçek de önceden Abraham'ın kardeşiyle evlendiğini ve ondan da Ayşe adında bir kızı olduğunu söylemektedir. Halis muhlis bir Amerikan aşığıdır. On beş yaşında sigaraya başladığı zamandan o güne kadar Amerikan sigarası içmesi onun için bir ayrıcalık olmakla birlikte, sakızı Anadolu topraklarına kendisinin getirdiği iddiasında bulunur. Celile küçük yaşlardan itibaren Batılıları sevmektedir; lakin Amerikan kolejinde eğitime başlamasıyla beraber hayatı değişmiştir. Amerikalı bir adamla evlenmiş; ama o da ortadan kaybolmuştur. Turistik amaçla Anadolu topraklarına gelen Amerikalılara yardımcı olup, onlara fahri konsolosluk hizmeti vermektedir. Celile, Amerikalıların müziklerine meftundur ve marjinal danslarını İstanbul'da yaymıştır. Arabalara ayrı bir düşkünlüğü vardır. Bu arabalar tabii ki Amerikan yapımıdır. Bunların markalarına göre özelliklerini kaç silindir olduklarını iyi bilir ve çok da güzel kullanır. Viski içmek vazgeçilmezidir. Sigarada Amerikan markası dışına asla çıkmaz. Yılbaşında evini noel ağacıyla süsleyip yılbaşı köşesi yapmanın dışında normalde de evin her yerini Amerikalıların tarzında döşemiştir. Belki de en dikkat çekeni Amerikalılara ait ulusal

[243] Cevat Fehmi Başkut, *Harput'ta Bir Amerikalı,* Ceylan Yayınları, İstanbul, tarihsiz
[244] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.318-319, İstanbul, 2000

bayramlarda eğlenceler düzenlemesi partilerle bunu kutlamasıdır. Kızı Ayşe'yi de kendi okuduğu Amerikan kolejinde okutmuştur. Üniversitede ise tiyatro bölümünde eğitim almak için de Yale'ye yollayacaktır.[245]

Hilton Oteli içinde geçen olaylarda, otele Abraham Maderus'un giymediği belki de eskimiş kıyafetlerini satın almaya gelen Fikret Arman karakteri de dikkat çekicidir ki Arman, pek çok hikaye ve romanda karşımıza çıkan artık şaşırmadığımız bizim için de normalleşen işi yapmaktadır. Jet sosyeteye yüksek meblağlar karşılığında, Amerikalılara ait eskimiş çorap ve iç çamaşırı dahil kıyafetleri, aksesuarları pazarlayan bir firmanın çalışanıdır. Satırlardan da anlayacağımız üzere toplumda bu eşyalara ne kadar çok rağbet olmuştur ki bu iş için firmalar ortaya çıkmıştır. Yine Hilton'da görevli kişilerin isimleri de bizim için önemlidir. Zira kapıcıya hitap belkapten'dır, kahvaltıya çıkardıkları tereyağı peynir reçel ekmek tabağı kontinental brekfast olarak servis edilmektedir. Harput'ta otel dahili telefonunda da Türkçe yerine İngilizce tercih edilmesi gerçek bir ironidir. Bununla beraber Abraham'a akraba çıkmaya çalışan ve hayallerinin ülkesine kavuşmanın peşinde olan karakterlerin, İngilizce kelimeler serpiştirdikleri cümleler zaten şaşırmayacağımız bir meseledir.[246]

Başkut'un bu eserinde; Amerika'nın Türkler üzerindeki tesiri, Amerikalılara duyulan meftunluk açıkça gözlenmektedir. Harput'ta bulunan Amerikan kolejinden mezun pek çok kişi Amerika'ya yerleşmiş, oradaki nüfusun yüzde yirmisi gibi büyük oranı temsil eden bu göçmenlerden Türkiye'ye geri dönenler ise Elazığ'a yerleşmişlerdir. Bu insanların sayısı da azımsanmayacak kadar çoktur. Kaldı ki Elazığ'a yapılması planlanan yeni üniversitenin çalışmalarına gelmiş olan Amerikalı ekibi, bülbül gibi İngilizce konuşan otuz beş kişilik bir çiftçi grubu karşılamıştır.[247]

Elazığ Harput'ta yaşayan yerli halkın, akın akın Amerika'ya gitmesi hususuna Yakın Tarihte Görüp Geçirdiklerim[248]'de de yer verilmiştir ki, Yalman camiileri tahrip edilen, harabeye dönüşmüş Harput'un nüfus bakımından da içinin boşaldığından bahsetmiştir. Biner kişilik kafilelerle Amerika'ya göç edenlere tesir eden şeyi, burayı böyle viraneye çevireni bölgede bulunan Amerikan koleji olarak yorumlamıştır.[249]

---

[245] A.g.e., s.319-320
[246] A.g.e., s.320
[247] A.g.e., s.322
[248] Ahmet Emin Yalman, *Yakın Tarihte Görüp Geçirdiklerim*, Yenilik Basımevi, s.138, İstanbul, 1970-197?
[249] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.322, İstanbul, 2000

Yaşanmış bazı olaylar sonrası kurgulanan ve 1993 yılında gazetede[250] çıkan ilginç bir haber üzerine daha da şekil bulan kabare[251] türündeki Ayak Bacak Fabrikası[252] da konumuzla ilişkilidir. Gazete haberinde Bosna Hersek'in içinde bulunduğu savaş esnasında Amerika Birleşik Devletleri'nin yardım yapıyor gibi görünüp aslında Boşnakları öldürdüğü anlatılmaktadır. Havadan yapılmakta olan yardımlarda bilmem kaç fit[253] üzerinden aşağıya bırakılan bir tonluk kutuların altında ezilerek can veren insanlardan bahsedilmiştir. Oyunda Amerika'nın yardım elini uzattığı ülkelerin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini ele geçirmesi, ülkedeki her türlü üretimi bitirip hem kültürel hem ekonomik yönden kendilerine bağımlı hale getirmesi eleştirilmiştir. Tüm bu faaliyetleri idarecilerin ve dolayısıyla da halkın kabullenmesinden bahseden eser, ABD'nin dış ülkelere karşı stratejisini gören gözlere ideolojik yönden göstermeye çalışmıştır.[254]

II. Dünya Savaşı'nın bitmesine çanak tutan Amerika Birleşik Devletleri'nin Japonya'ya atmış olduğu iki bombanın da bahsinin geçtiği bir oyun[255] Haldun Taner'in imzasını taşımaktadır. Eserde savaş son bulmuş Amerika yegane güç olarak karşımıza çıkmıştır. Türkiye tabii ki bu yeni konjonktürden etkilenmiştir. Oyun kahramanlarından Vicdani ve Efruz'un doğmuş oldukları sokak ülkede yaşanan her türlü siyasi olaydan etkilenip isim değiştirdiği gibi şimdi de yeni adını Harry Truman olarak almıştır. Harry Truman büyük dost olarak gösterilen, bir nevi Türkiye'ye babalık yapan Amerika'nın muhterem devlet başkanı olarak sunulmuştur. Efruz karakteri San Fransisco'dan Türkiye'ye dönüş yapmış birini canlandırırken sıkı bir Amerikan yanlısı oluşunu konuşmalarıyla belli eder. Amerika'nın askeri erkanı, Amerikan sanayii, Amerika'nın sahip olduğu iktisat potansiyeli dilinden düşmediği gibi; Türkiye'nin Marshall yardımıyla hayat bulduğunu, yabancı kaynaklı sermayeyi dolayısıyla liberal ekonomiyi de met etmekten geri durmaz. Gür sesle Yaşasın Türkiye ve Amerika işbirliği demektedir. Nitekim oyunda ciddi bir Amerikan hayranını canlandıran Efruz, bir gazetenin sahibidir ve çocukluk arkadaşı Vicdani'yi gazeteye işe alır. Yalnız ekipten

[250] *Hürriyet*, 22 Mart 1993, s.15
[251] Çoğunlukla güncel hayatı konu alan küçük tarzda bir tiyatrodur. Ele alınan konular taşlanarak, yerilerek, minik skeçlerle verilirken arada monolog, şiir, şarkı, diyalog ve dansa da yer verilir. Kabarede bilhassa siyasi ve sosyal konular inceden inceye alaya alınır.
[252] Sermet Çağan, *Ayak Bacak Fabrikası*, İzlem Yayınları, İstanbul, 1965
[253] Tekil hali foot çoğulu feet uzunluk ölçü birimidir. ft ya da ' kısaltılmış halleridir. 1 fit 30.48 cm'e karşılık gelir.
[254] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.334-336, İstanbul, 2000
[255] Haldun Taner, *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım,* Bilgi Yayınevi, Ankara, 1992

istediği şey Amerikanvari bir gazetecilik anlayışıdır. Bu iş, bir olay patlak vermemişse dahi kendilerinin kurgulaması, sansasyon meydana getirmeleri olacaktır.[256]

Birinci Dünya Savaşı sonrasının işlendiği Türk edebiyatına ait bir başka eser Lozan[257] adlı oyunda da Türk toprakları üzerinde kurulan hayalleri ve bu düşman niyetlere karşın Türkiye'nin Amerika'ya ne denli güvendiğini görüyoruz. Resmi bir dille anlatılan sanki vesikalara dayanılarak yazılmış hissi uyandıran satırlarda; Lozan Antlaşması Türkiye temsilcisi İsmet İnönü bir münasebetinde; Musul'daki petrollerin işletimini Amerika'nın yapmasının doğru olacağını söylemiştir. Bunu arzulamalarının sebebini de Amerikan yönetiminin ülkeyi politik bir kumpasa düşürmeyeceğini, bir dolap çevirmeyeceğini bilmelerine bağlamıştır. İnönü'nün Amerikan temsilcisine büyük bir güven içinde sarf ettiği bu cümleler gerçekten de Türkiye'nin diplomatik adımlarını nasıl attığını görmemiz bakımından dikkat çekicidir; nitekim edebiyat yaşanılan güncel hayattan beslenmektedir. Oyunda üzerinde durulan hassas konulardan biri de İstanbul ve Çanakkale Boğazı'dır. Child adındaki Amerikalı temsilci, Amerikan vatandaşlarının olduğu her bölgeye Amerika'ya ait savaş gemilerinin girmek zorunda olduğunu söylemesi bize Türkiye'nin stratejik bölgelerine yapmış olduğu üsleri hatırlatmaktadır.[258] Yine sözü edilen oyunda yer alan;

"Amerika büyüksün
Amerika yenisin
Amerika bizi seversin
Wilson dostumuzsun
Amerika Amerika
Sensiz ne yapar dünya
Yoksul işçi milyoner olur
Bahtı açılır öksüz kızın
Zenci köle beyaz olur
Uyanınca bir sabah...
Amerika düşler ülkesi
Amerika mucizeler ülkesi
Yeni dünya
Uygar dünya
Zengin dünya

[256] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.344-345, İstanbul, 2000
[257] Ataol Behramoğlu, *Lozan*, Boyut Yayınları, İstanbul, 1993
[258] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.346-347, İstanbul, 2000

Kurtar bizi Amerika"[259] satırları; herkeste, Amerika'ya olan gerek diplomatların eşsiz güven duygusunu gerek halk bazındaki kurtarıcı görünümü düşündürmektedir. Türkiye'nin hiç kapanmayacak bir yarası olan Musul; yıllar sonra dahi aynı milli duygularla oyunu okuyan, izleyen, dinleyen her kesimi silkelemektedir.

3.4. MÜZİK

1960'tan 1970'e kadarki süreçte dünya üzerinde sadece bir kanaldan ilerleyen kültür akımının varlığı, pek çok gözlemciyi dünyanın sosyo kültürel yönden hemojenleşiyor olmasına karşı ürkütmüştür. Bu hususta gözlem yapanlar, bahsi geçen dönem Anglo-Amerikan menşeli rockn roll müziğin dünyanın birbirinden farklı pek çok ülkesini işgal etmesine dikkat çekmişlerdir. Adeta bir keşif gibi patlayan bu müzik tarzının, girdiği topraklarda binlerce insan tarafından dinleniyor olduğunu, kimi zamanlar da kendilerinden olan yerel müzikleri kaldırıp yerine bu Amerikalı müziği koyduklarını ileri sürmüşlerdir. Olaya bu perspektiften bakıldığında gerçekten de popüler tarzdaki bu müzik, küreselleşmeye ya da açıkça Amerikanlaşmaya çanak tutan şey olmuştur.

Hiç ortada yokken kendi kulvarındaki hiçbir türe benzemeyen rock'n roll adı verilen yepyeni bir müzik merhaba demiştir. Bu türü anlatırken bir şarkısında Velvet Underground; rock'n roll'un kendi hayatını kurtarmış olduğunu söylemiştir. Evet herkesin hayatını kurtarması düşünülemez; lakin monoton, mutluluktan yoksun süren bir yaşamdan çekip alan bir şey halini aldığı özellikle o dönem için gerçektir. Amerika'dan diğer kıtalara, uzak diyarlara yayılan sinema filmleri, çocuklar için hazırlanan çizgi filmler gibi bu müziğin de doğması ve yayılması şaşırtan bir durum olmamıştır. Nitekim keyif veren düşüncelerin tarifi bazen sadece Amerika'dır.[260]

Nasıl ki çocuklara yönelik bir çizgi roman olan ve görünüş itibari ile gayet şirin ve masum duran Donald Duck, daha derinlerde yatan ideolojiyi pekiştirme amacını maskeliyorsa, aynen öyle ki Michael Jackson, Madonna vb. popüler şarkıcılara ait video kliplerin veyahut disko ve country 'den western'e uzanan Batı menşeli müzik türlerinin birikiminin; kültürel açıdan kendi kaderlerini belirleme hakkına, ideolojik manada bağımsızlığa, müzikallerin maddi manada yeterliliğine yani iktisat politikasına, karşı

[259] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.347, İstanbul, 2000
[260] *"Amerikan Rüyası"*, Birikim Dergisi, s.174, s.50-51

çıkılarak ayakta durduğu söylenebilmektedir. Bahsini ettiğimiz çeşitli argümanlar küreselleşen dünyada görmezlikten gelinemeyecek kadar büyüyen kültür akışının, ulaştığı yerlerdeki yerel örf, adet, ananeleri bulanıklaştırıp yozlaştıran bir kültür modeline dönüşmesi ve desteklenmesi, zamanla dünyayı karmaşıklaştıran bir kültüre dayatır.[261]

Amerika Birleşik Devletleri'nde doğup, popülerleşip, her yeri kasıp kavuran müzik; yakın zamanda pek çok ülkede yankılanan sound'lar, zayıflar, fakir beyaz topluluklar, siyah müzisyenler, Latin Amerika'dan ve Karayibler'den uzanıp gelen göçmen ritimleri, nağmeleri tarafından, kitle iletişimin hedef kitlesini oluşturan bireyler, kısacası topluluklar için biçimlendirilmiştir. Kaldı ki popüler müzik analizi, başka hiçbir şeyde değilse bile kültürel açıdan arı sound diye bir şeyin var olmadığı düşüncesine dayanır.[262]

1980'in ikinci yarısına girerken yardım progragramları dahilinde düzenlenen birçok rock konserinin, insanlara tesir ettiği gözlemlenmiştir. Oldukça tutulan, rağbet gören bu etkinliklere pek çok müzisyen de kendi kariyerlerinde ivme yakalamak için katılmıştır. Bu yıllarda USA for Africa Campaign'e yönelik bir tepki oluşmuş; We are the World parçasına ait sözler; halihazırda var olan ötekileştirilmiş onlar-ve-biz düşüncesini, insanların bilinçaltına daha da yerleştiriyor olduğu düşünülerek oldukça eleştiri görmüştür. Bunun dışında, oluşan bu yardım kampanyasının; tamamen sözde olduğu, destek vermek adı altında ABD'de yaşayan insanların dikkatini dağıtarak ülkede mevcut olan iktisadi sıkıntıyı kapatmaya yönelik hizmet verdiği ileri sürülmüştür. Bu durum aslında müziğin bir toplum üzerindeki tesirini, onları neyden ne kadar soyutladığını da göstermektedir. Pepsi markası ile bir sözleşme yapan ve bu kapsamda reklamlarında boy gösteren şarkıcı Michael Jackson ve Lionel Richie'nin kampanyada yer alması, bahsi geçen şirkete Afrika'da ve elbette ki daha pek çok yerde ürünlerinin promosyonunu yapması için çok çok iyi bir fırsat oluşturduğu savunulmuştur.[263] Nitekim sevdikleri, hayranı oldukları şarkıcıları kendilerine rol model edinen toplum fertleri; psikolojik tabirle özdeşim kurarak, onların içinde bulunduğu her ortamı ve durumu içselleştirmektedir.

Amerikan müziğine ait bu tarzlarda; siyahilere ait olan müzikal alt kültürle, beyazlara ait olan arasında bir bağımlılık meydana gelmiştir. Bu bağımlılık hem ana hat

[261] David Rowe, *Popüler Kültürler Rock ve Sporda Haz Politikası (Popular Cultures)*, çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, s.91, İstanbul, 1996
[262] A.g.e., s.92
[263] A.g.e., s.94

üzerinden müzik endüstrisiyle hem de kimileri tarafından ayrıştırılmaya çalışılan bu iki topluluğun aralarında yaşanan münasebetlerin zamanla geçirdiği değişiklikler sonucu oluşmaktadır. Başka bir pencereden bakılırsa da ırkçılık yapan kesimlere karşı rock gibi kültürler arası oluşan bir örgütlenme siyah ve beyaz gençleri barışçıl bir hedefle protestolarda bir araya getirmesi, takdire şayan politik ilerlemeler sağladığını göstermektedir.[264]

3.5. SPOR

Spor; ülkelerin gerek kendi iç politikalarında gerekse dış ilişkilerinde yaşadıkları endüstirüyel karmaşık süreçlerin bir araya gelmesiyle, dünyanın belki de en büyük iktisadi girişimlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Büyük çaplı bazı televizyon şirketleri, popüleritesi önde olan spor dallarının yayın haklarını satın almaktadır. Yüksek ihalelere katılarak pastadan pay almak isteyen bu şirketler, spor müsabakalarının kitlelere seslenişinin, duygusal açıdan elde edeceği gücün farkındadır. Bu durumdan istifade etmek amacıyla sponsor olan bazı şirketler ve elbette reklamcılar ortak kümede buluşup; coğrafi açıdan kısıtlı lig karşılaşmalarının, İngiliz ayaktopu, Amerikan beyzbol ligi gibi, dünyanın her bir tarafından takip edilen turnuvaların tenis veya otomobil yarışlarının, küresel spor gösterilerinin, olimpiyatlar ve Dünya Atletizm Şampiyonası gibi sabit program tarifesinin istikrarını ve rutinini desteklemektedir. Bu hedef; üretme dürtüsünü, yenilik, tartışma, canlılık duygusunu taze tutar. Ancak medya teknolojilerindeki gelişmeler; yeni kuralların, ödüllerin ortaya çıkması sporun kitleler arasındaki örgütlenmesinde istenen bariz değişme talebini ancak karşılayabilir.[265]

Dünyanın mega sponsorları olarak kabul gören Coca Cola, McDonalds gibi markalar, olimpiyatların ve Dünya Kupası gibi evrensel spor gösterilerinin gelişmesi yönünde çok mühim bir unsurdur. Kaldı ki istisnalar olmakla beraber sponsorlar çoğunlukla doğrudan reklamcıdır ve bunlar kitlelere hitap eden spor olaylarının en hayati dakikalarını kapma kaygısı ile hareket ederler. Pek çok reklamcı, televizyondan sağladığı maddi kazancın bir kısmını tek tek spor dallarına aktarabilecek şirketlerin belli başlı gelir kaynağını oluşturmaktadır.[266]

[264] A.g.e., s.164
[265] A.g.e., s.192
[266] A.g.e., s.191

3.6. YEME İÇME SEKTÖRÜ

Sosyokültürel açıdan pek çok yönde değişime uğrayan Türkiye'de, ABD kültürü ile sürekli muhatap kalan gençlerin; kendilerini aitmiş gibi hissettiği, alışa geldiği damak lezzetine uygun restoran ve cafelerin hatırı sayılır şekilde artması, özellikle İstanbul için şaşılmayacak bir şeydir. Kaldı ki Amerika markası olan McDonalds, gelişme gösteren bu yeni sektörün en popüler olanı ve en sık rastlanılanı haline gelmiştir.

Fast food yani hızlı yemek olarak bilinen, Türkiye için yeni olan bu yemek biçimi; McDonalds'ın 1986'da İstanbul Taksim'de açılmasından sonra hızla yayılmıştır. Pek çok bilindik Amerikan hamburger ve aynı zamanda pizza markasının patentini alan Türklerin sayısı git gide artmıştr. Ünlü markaların isim haklarının satın alınmasıyla hızlı yemek sektöründe kendine yer bulanlar; özellikle İstanbul'un Beyoğlu Taksim, Gayrettepe, Şişli, Levent gibi ilçelerinde, akabinde de nüfusun kalabalık olduğu hemen hemen her bölgede görülebilen yerler haline gelmiştir.

Böylelikle hızlı yemek mekanları; ilk başlarda elit kesime hizmet veren yerler gibi gözlense de, McDonalds'ların ve bunun ayarındaki benzer mekanların artış göstermesiyle herkes için sıradan hale gelmiş ve tabii ki popülerleşmiştir. Bu artış hatta o kadar fazladır ki; 1990'ların Türkiye'sinde bilhassa İstanbul'un nezih muhitlerinde, pek çok yeni kuşak Amerikan kültüründen kopup gelen yemek mekanları açılmıştır. Bu Amerikalı şık restoranların hizmete girmesi, elit kesimin artık McDonalds gibi hızlı yemek yerlerine ilgi göstermemesi, kendilerine daha kalite yerler aramaları ile açıklanmaktadır. Bununla beraber gerek öğrenim görmek amacıyla gerek başka sebeplerle gençlik yıllarında ABD'de yaşamış Türklerin, oradaki yaşam tarzlarını Türkiye'ye taşımak istemeleri de bu hususta önemli olmuşur. Kaldı ki Amerikan yemek ve hayat tarzına, yaşam kültürüne alışan gençler gün geçtikçe artış göstermektedir.[267]

Sosyal hayata dair yaşanan tüm farklılaşma bize; Gerek bireylerden oluşan toplumda gerek sadece bireyde yaşanan değişimin niçin ortaya çıktığı, sorusunu sorsa da cevabı tatminkar olmayacaktır. Nitekim toplumlar şayet varlıklarını devam ettireceklerse değişim kaçınılmazdır demek gerçeği yansıtan, doyurucu bir yanıt değildir. Milletler kendi yapılarındaki, işlevselliklerindeki dönüşüm sonrası; git gide çoğalan bir uyum yeteneğine paralel gelişme gösterirler ve bu, benliğini ayakta tutmaya çalışan bağımsız bir devlet için, günden güne daha da karmaşık bir hale

[267] Rıfat N. Bali, *Tarz-ı Hayat'tan Life Style'a,* İletişim Yayınları, 11 Baskı, s.291, İstanbul, 2015

dönüşebilmektedir. Nitekim toplumların mevcut sistemi, sadece güçlü bir zorlukla karşılaştığı vakit değişime uğrar. Farklılaşmaya yol açan baskı, bu dönüşümü dengede tutan güçlerin elinde telafi edilme eğilimindedir. Söz konusu farklılaşmayı dışardan doğuranlar ise, çoğu zaman sistem dışından görünüp ortaya çıkarlar. İşte bundandır ki değişim mevcut olan toplumsal örgütlenmenin kaçınılmaz tarafı gibi gösterilmeye çalışılsa da esasen tamamıyla dışardan gelendir.[268]

3.7. TÜRK EDEBİYATINA YANSIYAN AMERİKA

Amerika Birleşik Devletleri'nin Marshall Projesi ile destek olmaya hazırlandığı ülkeler arasına girmek isteyen ve bu hususta veto yediği halde ısrarcı tutumundan vazgeçmeyen Türkiye'ye araştırma yapması için birçok uzman gönderilmiştir. Bunlardan biri de Max Thornburg'dur ki kendisi, Amerikan petrol şirketlerine yakın olmasının yanısıra 20 Asır Vakfının da başındadır. Thornburg pek çok hususu ele aldığı raporunda, Amerikan yayınlarının Türkiye'ye girmesi gerektiğini de dile getirmiştir. Nitekim özenle seçilmiş Amerikan kitaplarının, dergilerinin burada daha çok sayıda bulunması önemli bir ihtiyacı karşılayacaktır. Anadolu'ya getirilecek Amerikalılara ait romanlardan, milli karakterdeki fikirlerin, farklı ve yeni bilgilerin aksetmesi Türk yayıncılarının yenilerini üretilmesi açısından önemli görülmüştür.[269]

Thornburg imzası taşıyan raporun akabinde 1948 yılında Nebioğlu Yayınevince çıkarılan Bütün Dünya'nın okurseverlere sunulması arasında ideolojik bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Derginin bütünü, ithal edilmiş yazıların tercüme haliyle boy gösterirken, Aile isimli bir başka dergiyle yerel örneğini de ortaya çıkarmıştır. Anadolu insanı içinde Amerikan halkına ait magazin haberlerinin ve onlara benzeyişin yaymış olduğu yaşam tarzını benimsetmiş; ayrıca ekonomik açıdan da belli bir şablon hazırlamıştır.[270]

Türkiye'de gerek ülkeye giren yapıtlarla gerekse Amerika etkisini her defasında hayatının ortasında bulan halkın yaşantısına bakarak diyebiliriz ki; okurseverleri ve yazar kesimi tesiri altında bırakan Amerika; dolaylı ve doğrudan edebiyatı etkilemiştir. Hikayenin tahlili tabii ki burada yapılamaz; lakin arasında satır mı hatta sayfa mı atladım diye düşüneceğiniz biraz kopuk bir anlatımla kaleme alınan Dünyada Harp

[268] Prof. Richard Pappelbaum, *(Theories of Social Change) Toplumsal Değişim Kuramları,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, çev.Türker Alkan, s.101-103, İstanbul, 1970
[269] Max Weston Thornburg, *Türkiye'nin Bugünkü Ekonomik Durumunun Tenkidi,* çev. Nail Artuner, T.C. Ziraat Bankası Matbaası, s.138, Ankara, 1950
[270] Ahmet Oktay, *Popüler Kültürden TV Sömürgesine*, İthaki Yayınları, s.104, İstanbul, 2009

Vardı adlı öykü kitabında karşımıza çıkan hikayelerden biri de Kovboylar'dır. Öyküde şımarık mizaçlı ve ahlaki eğitimden nasibini alamamış bir çocuk topluluğunun Amerikan yapımı çizgi karakterlerde gördükleri kovboyları taklit etmeleri anlatılırken, kendilerine Doktor, Devey Kroket, Bil Kid ve de Konyakçı diye isimlerle seslenmeleri dikkat çekmektedir. Yazarın kaleme aldığı kısa hikaye, aslında Amerikan menşeli çizgi romanların Türk çocukları arasında benimsenerek, olumsuz yönlendirmesi üzerinde durmuştur.[271] Yine aynı hikayenin kahramanlarından Yunus karşısındakiyle konuşurken bir taraftan da tozlu dergiler, filmler düşünür ve bunlar Bil Kid, Pekos bil, Tom teks-Pekos bil, Tom teks, Bil kid, Tom teks, Pekos bil, Bil kid...gibi ünlü kahramanlarla diye uzayıp gitmektedir.[272]

Dönemin iç ve dış siyasetince Türk basınında Amerika'nın kurtarıcı, yardımsever ülke olarak tanıtılması tabii ki Türk toplumunda kuvvetli bir Amerikan hayranlığı oluşturmuştur. Amerikan insanına saygı duyulmuş ve görünen o ki yere basma başıma bas muamelesi yapılmıştır. Bir Düğün Gecesi[273] adlı romanda Birleşmiş Milletlerde irtibat subaylığı makamında olan Ertürk'ün hatıralarında gördüklerimiz buna güzel bir örnek teşkil eder. Ertürk, Kore Savaşı'nda yaralanmış ve hastaneye kaldırılmıştır. Hasta odasında dağıtılan hastane yemeklerinin en güzel kısımlarını yatakları yan yana olan Amerikalı Tommy'e vermiş kendisine kalanı seçmiştir. Bunu yapar; çünkü Amerikalılar zengin insanlardır, yardımseverlerdir dolayısıyla her zaman en güzeli yemek onlara düşer.[274]

Amerika'nın sosyal hayatımızdaki belirgin yansımasına bir başka örnek de Orhan Kemal'in 1956 yılında kaleme aldığı ve Suçlu[275] adını verdiği romanıdır. Kemal, bu eserinde, Türkiye'deki Amerikan yayını dergilerin ve tek kanaldan da olsa halkın sürekli muhatap olduğu kovboy filmlerinin çocuklar üzerinde nasıl etkiler bıraktığını işlemiştir. Oldukça dramatik olan romanda, başkarakterlerden İhsan Bey'in ilk evliliğinden olan oğlu Cevdet henüz orrtaokul çağındadır. Üvey annesinin okumasına izin vermemesi sonucu erken yaşta çalışmaya başlar ve mutsuzluğundan kaçmak için sık sık Amerikan dergileri okur, Amerikan yapımı filmler seyreder. Böylelikle bunaltıcı gerçek hayatından uzaklaşan Cevdet, küçük dünyasında Tom Miks'e yardımcılık eden Aslan Tomson olma hayalindedir.

[271] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.264, İstanbul, 2000
[272] Orhan Kemal, *Dünyada Harp Vardı*, Ataç Kitabevi, s.33-35, İstanbul, 1963
[273] Adalet Ağaoğlu, *Bir Düğün Gecesi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995
[274] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.349, İstanbul, 2000
[275] Orhan Kemal, *Suçlu*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1976

Küçük karakterin bu işe yaşının uygun olmaması da mesele değildir. Kaldı ki ona göre, Amerika'ya giden herkes hemen büyümekte, arzu ettiği her şey de beklemeksizin olmaktadır. Okuduklarının etkisiyle gerçek hayattan kopup hayaller diyarında gezinen küçük çocuğun en çok tesirinde kaldığı film, Kırmızı Eşarp Çetesi'dir. Filme dair en belirgin hatırladıkları; yüksek apartmanlar, şaşalı mağazalar, parıldayan arabalar ve oldukça uzun, pembe yanakları bakımlı Amerikalılar olmuştur. Cevdet' göre Amerika öyle bir ülkedir ki orada yaşayan hiç kimse yemek derdine düşmez, kalacak yer sıkıntısı çekmez ve yine Amerika demek her zaman bolluk demektir, ne istiyorsan hemen oluvermek demektir.[276]

Naim Tirali'ye ait cep kitabı denebilecek kadar minik Yirmi Beş Kuruşa Amerika[277] adlı hikaye kitabında yer alan Arka Sokaklar ise İkinci Dünya Savaşı'nın bittiği yıllara tekabül etmektedir. Hikayenin başkarakteri Nuri, Beyoğlu semtinin arka sokaklarında bulunan, bir geneleve rasgele girmiştir ve bulunduğu odada duvarlar şöhreti kıtaları aşan Amerikan yıldızlarının fotoğrafları ile donatılmıştır. Sürekli bu mekanda takılan sıkı müşterilerinin Holivut ismini koydukları genelevde mevcut bulunan bu fotoğraflar ve posterler Türk halkının Amerikan yapımı filmlere ne derece ilgi duyduğunu gözler önüne sermektedir. Kitabın içinde yer alan hikayelerden bir diğeri Atlanta Barı ise, esas kızın Amerikan bir gemiciyle flört etmesi üzerine kurulmuştur. Doğru dürüst bir İngilizcesi olmadığı halde bir şeyler anlatmaya çalışırken bir taraftan da rahat hareketlerde bulunan Türk kızı kendi milletinden erkeklere hiç pas vermemektedir. Kaldı ki barda bulunanların geneli İngilizce konuşmaktadır ve durum ortama gelen Türkler arasında bir üstünlük sebebidir.[278]

Amerikan emperyalizmini, Türk insanının Amerikalılara karşı nasıl bir hayranlık içinde olduğunu en fazla eleştirenlerin içinde Köy Enstitülü Fakir Baykurt da yer almaktadır. Nitekim Amerikan Sargısı[279] tam da bu eleştiriyi içerir. Kitabın bir yerinde köylerine gelen Amerikalılara karşı halkın, idarecilerin davranış ve tutumlarını eleştiren yazar; Türkiye'de vazifeli Amerikalıların kendilerine taabi olması gerekirken memlekette görevi başındaki valinin, kaymakamın adeta onların emrinde hareket

[276] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.263, İstanbul, 2000
[277] Naim Tirali, *Yirmi Beş Kuruşa Amerika*, Cem Basımevi, İstanbul, 1989
[278] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.260-261, İstanbul, 2000
[279] Fakir Baykurt, *Amerikan Sargısı,* Bilgi Kitabevi, Ankara, 1973

ettiğini, bu ülke vatandaşının kendi sınırları dahilinde başkasının emrine girdiğini[280] söyleyerek serzenişte bulunmuştur.

Baykurt'a ait Anadolu Garajı[281] hikaye kitabında yer alan Kırlarımızdaki Keklikler adlı öykü, başkent Ankara civarında bir köye mensup Hakkı ve Şükrü'nün askerlik bitiminde yaşadıkları üzerine kurulmuştur. Gençler vatani görevden bir müddet sonra eskiden yaptıkları gibi yine ava çıkarlar; lakin beklenmedik bir durumla karşılaşmışlardır. Köydeki göl ve sazlıklar henüz iki yıl evvel ördekten ve keklikten geçilmezken artık yerinde yeller esmektedir. Saalerce dolanmalarına rağmen birtek avlayacak hayvan bulamayan arkadaşlar elleri boş dönmeyi kabullenmişlerdir; kaldı ki bu bölgede uzun zamandır Amerikalılar av peşindedir. Köy yolunda karşılaştıkları akranları, gençlerin yaşadığı duruma açıklık getirerek onlara; haftasonu olduğu zaman, hangi mevsim olursa olsun sıcak demeden, kar boran demeden, hayvanların kuluçkasını yumurtasını dinlemeden pek çok Amerikalı'nın bölgeye geldiğini anlatmıştır. Bu Amerikan vatandaşı birçok insan; dürbünsüz ya da dürbünlü av tüfekleriyle, haritalarıyla ve hatta makineli tüfekle tam teşkilatlanmış vaziyette; arabalar, otobüsler, cipler neredeyse yüzerli gruplarla buraya gelmektedir. Kalabalık Amerikan takımının, Hakkı ve Şükrü'nün askerde olduğu bu iki yıl zarfında kuruttuğu sazlığı, av hayvanlarıyla doldurmak icab etmektedir; lakin gençler bu takımlar halinde gelen Amerikalıların gelecek yeni nesli de bitireceğini düşünmektedir.

Şükrü ve Hakkı'yı bekleyen bir diğer şok da; etrafında kısa zaman diliminde önemli değişiklikler yaşanan köylerinde evlenmek isteyecekleri güzel kızın kalmamış olmasıdır. Akrabalarının anlattığına bakılırsa köyün çoğu kızı, başkent Ankara'da bulunan Amerikalı ailelere hizmetçi olmak için köyden ayrılmıştır. Evlenmek hususunda acele etmeleri için ikaz alan gençler; durumu kabullenmeyip bilinçli olan hiçbir kişinin kız evladını onlara teslim etmeyeceğini söylemektedir. Unutulan bir şey vardır ki para; anayı kızından ayıracak kadar güçlüdür ve bu sebeple köy neredeyse bomboştur.[282] Bahsi geçen satırlardan anlaşıldığı üzere, Türk insanı şehirli demeden kasabalı, köylü demeden dalga dalga Amerikan çemberine girmiş ve onlara sunulan yaşam alanında, kendi ülkerinde yapamayacakları davranışlara imtiyazlar verilmiştir.

---

[280] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.269-275, İstanbul, 2000

[281] Fakir Baykurt, *Anadolu Garajı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1984

[282] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.290, İstanbul, 2000

Türk Edebiyatına ait hikayeler içinde yer alan Made İn U.S.A[283] başlığından da anlaşıldığı üzere konumuzla ilintilidir. Tamamıyla Türk aile yapısında Amerikan tesirini, algısını gözlemleyebildiğimiz eserde, iki genç kızın mektuplaşması vasıtasıyla olaylar okuyucuya aktarılmıştır. Kızlardan biri, Türkiye'de görev icabı bulunan Amerikalı Lieutnant O. Connor ile yaşadığı aşkı arkadaşı İnci'ye dikkat kesileceğimiz ayrıntılarla anlatmaktadır. İkili bir doğum günü kutlamasında birbirlerine rastlamıştır ve Teksaslı genç adam kıza çapkın bakışlarda bulunmuş yani, Clark Gable'dan gelen bir sinema filmi repliği ile clark çekmiştir.[284] Genç oğlan aynı zamanda bir base-ball takımında kaptanlık yapmaktadır ve gece boyu yaptıkları Chick to Chick dansları arasında bunlardan bahseder. İlerleyen günlerde görüşmeye devam ederek flört etmeye başlarlar ve genç adam bir müddet sonra evlenme teklifinde bulunur. Amerikalı Fred'in teklifine But of course darling şeklinde evet diyen Türk kızına, sarışın Amerikalı büyükannesinden yadigar olan ve içine Forever yazılmış bir yüzük takar. Genç kız ilerleyen satırlarda arkadaşı İnci'ye, Calvados içerek mutluluklarını kutladıklarından bahsederken Zafer Abidesi filmini örnek verir. Bu yaptıkları filmde rol olan sevgililerin Calvados içmesi gibidir. Genç kız annesine Fred'den bahsederken arkadaşı Semra'nın bir önceki yıl bir Amerikan ataşesiyle evlendiğini ve gayet de saadet içinde olduğunu hatırlatmıştır. Nitekim annesi de Amerikalıların Türk erkeklerine göre eşlerinin kıymetini daha iyi bildiğinden bahsederek kızıyla hemfikir olduğunu gösterir. Babasının ve ağabeyinin itirazları üzerine sevgilisinin Amerika'ya kaçma teklifini kabul eden kız sık görüştüğü Amerikalı ile sürekli Calvados içmektedir. Ne derece mutlu olduğu arkadaşı İnci'ye yazdığı satırlarda ifade ettiği cümlelerden anlaşılmaktadır. Ona göre honeymoon[285] gibi ama onun heyecanla karışık halidir bu; lakin bu mutluluk ve heyecan fazla sürmemiş sonu çabuk gelmiştir. Sözleştikleri saatte buluşmak için havalimanına giden genç kız, etrafta Fred'i göremeyince gerçeklerle yüzleşir. Fred'in Amerikalı erkeklere ilgi duyan, yakınlaşmak isteyen kızlardan istifade eden İzmirli bir Türk olduğunu ve okumak için gittiği Teksas'tan okumadan geldiğini, burada Amerikalı düşkünü kızları yumuşak karınlarından vurarak hayatını yaşayan bir serseri olduğunu öğrenir. Yine de pişman değildir, kendine göre büyük bir şey kaybetmemiştir. Ailesiyle limoni olsa da arkadaşlarıyla takılıp hayatını yaşamakta olduğunu İnci'ye yazmaktan

[283] Haldun Taner, *Kızıl Saçlı Amazon 'Made İn U.S.A'*, Bilgi Yayınevi, s.103-113, Ankara, 1988
[284] Amerikalı aktör Clark Gable'nin filmlerde büründüğü rolü canlandırırken karşısındaki bayanı etkilemek için gözlerini kısarak biraz baygın biraz da gülümseyerek bakış atmasına denir.
[285] Balayı; evlilik hayatının ilk günleri ya da ilk ayı

geri durmaz.[286] Bahsi geçen satırlarda genç kızın arkadaşı Semra'nın da bir Amerikalı ile evlenmesi, kendi annesinin de evlenecek olmalarına sıcak bakıyor olması, Amerikan film repliklerinin konuşma diline inmesi, kolejde okuyan kızın hocasının Teksaslı bir Amerikan olması yani Amerikan kolejinde okuması, sık sık su gibi Calvados içmeleri ve belki de en önemlisi bekaret bilincinin olmaması arkadaşı İnci'ye de dediği gibi büyük bir şey kaybetmemiş olması dikkat çekicidir.

Sosyal hayatın yansıması olan edebiyat Türkiye'de insanların nasıl bir dönüşüm içinde olduğunu ele vermektedir. Örneğin Haldun Taner'e ait 1986 yayını hikayelerin birinde[287] karakterin Pall Mall[288] içmesi, bir diğer öyküde[289] aşıkların Bing Crosby filmi izliyor olması, 1988 yılında yayımlanmış hikayesinde[290] aralarında okuyacak kitap ve yazar önerisinde bulunan kişilerin William Faulkner'ı[291] da içine dahil etmesi, birinin yazmış olduğu kitabın monologunda da The Sound and The Fury[292]'den esinlenmiş olması küçük gibi duran büyük ayrıntılardır. Kaldı ki Amerikan edebiyatından birçok yazar 1980'lerde artık Türkiye'de okunanlar listesindedir.[293]

Amerikan savaş gemisi Missuri zırhlısının Türk büyükelçisinin naaşını getirdiği dönem aslında Amerikan kültürünün getirilmesidir. Daha önce de ifade edilmiş olan bu kültür getirme işine yönelik, Türkiye sınırları içinde yaşayan bir gayrimüslimin hayatının nasıl değiştiğini konu alan ilgi çekici bir hikayede[294] Ermeni bir genç kızın uzun zamandır nişanlı olduğu gençten ayrılması ve denizci bir Amerikalı ile evlenmesi konu edilmiştir.[295] Missuri sonrası ardı arkası kesilmeyen Amerikan gemilerinden Türk insanının özellikle de genç kuşağın nasıl etkilendiğini anladığımız satırlar, Türk edebiyatından topluma bakışımızdır. Kaldı ki edebi eserler toplumdan beslenirken diğer taraftan da toplumu tesiri altında bırakmaktadır. Yani hem bulunduğu zamanın insanlarından etkilenerek ortaya çıkar hem de okundukça yazıldığı kuşağı etkiler, değiştirir. Hikaye diğer pek çok örneğinde olduğu gibi kızların Amerika sevdaları

---

[286] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.339-340, İstanbul, 2000
[287] Haldun Taner, *Yalıda Sabah 'Yaprak Ne Canlı Yeşil'*, Bilgi Yayınevi, s.142-176, Ankara, 1986
[288] 1899'da üst tabaka zenginler için üretime geçen Amerikan sigara markası Pall Mall, 1960'larda A.B.D.'de önde gelen marka olmayı başarmıştır. Günümüzde Türkiye'de de pek çok çeşidi satılmaktadır.
[289] Haldun Taner, *Yalıda Sabah 'Neden Sonra*', Bilgi Yayınevi, s.134-141, Ankara, 1986
[290] Haldun Taner, *Kızıl Saçlı Amazon 'Salt İnsana Yöneliş*', Bilgi Yayınevi, s.196-211, Ankara, 1988
[291] Amerikalı modernist yazarların üstadı kabul edilir. Eserlerinde uzun ve karmaşık bir anlatım tarzı benimsemiştir. 1949'da Nobel Edebiyat Ödülü, 1955'te ise Pulitzer Ödülü almıştır.
[292] Ses ve Öfke; William Faulkner'ın yazmış olduğu dört bölümden oluşan roman bilinç akışı tekniğinin en başarılı örnekleri arasında gösterilmektedir.
[293] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.338, İstanbul, 2000
[294] Haldun Taner, *Kızıl Saçlı Amazon 'Harikliya*', Bilgi Yayınevi, s.81-85, Ankara, 1988
[295] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.341, İstanbul, 2000

hasebiyle Amerikalı gençlere yanaşmaya çalışmasını anlatırken bu sevdanın nasıl ortaya çıktığını okuyucuya düşündürmektedir.

Kaleme alınmış pek çok roman ve hikaye tarzı kitapta kendine yer bulmuş bir diğer konu da, kullanılmış Amerikan eşyalarının ne derece rağbet gördüğüdür. Defaatle karşımıza çıkan satırlar, akıllara gelebilecek her türden eşyanın listeye girdiğini göstermektedir. Haldun Taner'e ait Artırma adlı hikayede[296] bu kez taşınıp gidecek dolayısıyla evini boşaltacak Amerikalı bir aile gündemdedir. Bahsi geçen ev o kadar geniş olmasına karşın kürk mantolu bayanlardan, purolu zengin iş adamlarından dolup taşmıştır. Kaldı ki her hafta bu zengin tayfanın, açık artırma usulü ile yapılan satışlarda toplanıp bir şeyler kapabilmenin peşinde olması, ürünlere sahip olmak için yarışa girmeleri trajikomiktir. Türk toplumunun gerçeğini yansıtan hikaye, okuyucusunu acaba Türkiye'de üretim yapılmıyor muydu sorusuna yöneltmekte ya da herkesin bildiği Amerikan meftunluğunu tekrarlamaya çalışmaktadır.[297]

1980'lerin bunaltıcı Türkiye'sinden kaçıp nefes alan ve gittiği Amerika'da huzuru, özgürlüğü bulan Nazlı Eray'ın uzun soluklu öyküsü[298] de konuyla ilintilidir. Nisan-Ağustos 1980 arası Amerika'da yaşadıklarını kaleme alan Eray, New York'tan, Iowa City'den, North Carolina gibi birbirinden farklı şehirlerden bahsetmiştir. New York; ona göre yalnızların ya da robotlaşmış insanların yaşayabileceği, betondan oluşan bir yerdir; lakin yazar yine de ilk andan itibaren orayı sevmiştir. Birbirine çok yakın gibi duran bakıldığı zaman her yerden görülebilen dev gökdelenler aslında gerçeği yansıtmamaktadır. 1980; Türkiye'nin içinde bulunduğu sancılı süreç sebebiyle yokluğun, fakirliğin, kıtlığın yaşandığı yıllar olmasına rağmen, Amerika'da tarifi olmayan bir bolluk mevcuttur. Eray bu zenginlik, bolluk karşısında hayrete düşmüştür. Alışveriş yaparken yenemeyecek kadar çok şey almasını da buna bağlamaktadır. Türkiye'nin çok uzağında problemlerden uzak yaşadığı dönemde, Amerika'daki şaşılası özgürlük en çok dikkatini çeken şey olmuştur. Eray diğer pek çok eserinde de Amerika'yı özellikle de hayranı olduğu New York'u anlatmıştır. Eski Gece Parçaları[299]'nda ona göre New York yazar olan birinin illa ki görmesi gereken bir yerdir; çünkü burası onların en ihtiyaç duydukları şeyi hayal gücünü tetiklemektedir. Bir çocuğun devasa büyüklükte bir oyuncakçıda dolaşmasına benzetir yaşadıklarını. Ucu bucağı olmayan çok büyük ve tertipli bir şehirden bahsetmektedir. Burada arabasız

[296] Haldun Taner, *Onikiye Bir Var 'Artırma*', Bilgi Yayınevi, s.68-86, Ankara, 1988
[297] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.342-343, İstanbul, 2000
[298] Nazlı Eray*, Kız Öpme Kuyruğu 'Benden Bana Kısa Mektuplar*', Can Yayınları, İstanbul, 1989
[299] Nazlı Eray, *Eski Gece Parçaları*, Can Yayınları, İstanbul, 1992

olmak bir insanın topal olması demektir. Amerika'da mutluluğu, eğlenceyi, özgürlüğü bulmuştur. Sadece birkaç ay yaşamış olduğu New York'u, daha ayrılırken özlemiştir. Hikayelerini kaleme alırken, New York'un kalbi olan Manhattan'a meftun modern Amerikan öykü yazarları gibi bir üslup kullanmıştır.[300]

Azgelişmişlik Eczanesi[301] başlıklı Eray'a ait fantastik diyebileceğimiz hikaye ise, Ankara'da hizmet vermeye yeni başlamış bir eczanede geçer. Dikkat çeken fosforlu tabelasında aynen de öyle, Azgelişmişlik Eczanesi yazmaktadır. Çevrede bulunan ve olması gereken şeyleri satan pek çok eczaneye göre burası; enteresan bir hizmet vermekte, piyasada bulunan vitamin ve ilaçlar satılmamaktadır. Azgelişmiş bir ülkede yaşadıklarını bilen eczane ekibi, Türk insanına bu husus için hizmet sunmaktadır. Nitekim gelişmiş devletlerden birine mesela ABD'ye gidip oradaki imkanları gören, yaşayan insanlar; farklı bir sistemle, adaletle, olanakla karşılaşırlar; Türkiye'ye döndüklerinde yüz yıl geriye sarmış gibi olmaktadırlar. İşte tam da bu noktada eczane, hayatlarının geri kalanını mutsuz geçirme riski içindeki insanlara yardım etmek amacıyla açılmıştır. Yazar heyecan içindedir; dünyayı, ileri uygarlıkları yaşayıp görmüş azgelişmiş ülke vatandaşına tüm bunları unutturmak için ilaç sattıklarına inanamaz; eczacı ise tüm niyetlerinin bu olduğunu bir adaptasyon merkezi haline dönüşme çabalarını ve bu hedefe yönelik otuza yakın ilaç sattıklarından bahsetmektedir. Unutulacak olan ülkenin uygarlığına göre bu haplar değişiklik göstermektedir. Amerika'yı unutmak için önerilen şey farklıyken; takdir edilir ki New York bambaşka bir hadisedir orası için bir ay süren bir kür uyguladıklarını anlatmışlardır. Hapın adı Antamericana bedeli ise on bin liradır. Çekimser duran bu bayana eczacı üç haplık deneme hakkı verir; lakin eve gidip düşünen yazar hapları içmekten vazgeçer. New York'ta yaşadıkları bir bir gözünün önünde canlanmıştır. Bu efsane kenti aklından silmesi belki de sanatını olumsuz etkileyecektir. Hikayenin sonunda eczanenin bir kurgu eseri olduğu anlaşılmıştır.[302] Eray'ın kaleminden okuduğumuz bahsi geçen satırlar, New York'u hatırlamakla unutmak istemek arasında kalmış Türkiye gerçeğiyle yüzleşen bir öyküdür.

Yoldan Geçen Öyküler[303] ismini verdiği hikaye kitabında ise yazar, yine Amerika serüvenlerine hız kesmeden devam etmektedir. Yurda dönmek için

[300] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.358-361, İstanbul, 2000
[301] Nazlı Eray, *Eski Gece Parçaları 'Azgelişmişlik Eczanesi'*, Postiga Yayınları, İstanbul, 2011
[302] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.363-364, İstanbul, 2000
[303] Nazlı Eray, *Yoldan Geçen Öyküler*, Postiga Yayınları, İstanbul, 2012

havalimanın yolunu tuttuğunda da bindiği taksinin Hint asıllı şöförü, adeta pek çok okurun hislerine tercüman olmuştur. Hintli taksiciye göre paranın, hürriyetin, olanakların doyulmaz olduğu Amerika'ya gelmek isteyen onca insan varken bu imkanlar ülkesi bırakılıp gidilmemelidir.[304]

Marshall yardımları sonucunda Türkiye'nin tarım politikasında olan değişikliği ve bu durumun halk bazındaki dönüşümünü ele alan Medeniyetin Yedek Parçası[305]'nda bahsi geçen meseleler hiç de yabancı olduğumuz şeyler değildir. Nitekim köy ağasının çocuklarının telkini üzerine, tarım için öküz almak yerine makine alması ve bu makinenin yedek parça sıkıntısından kendi masraflarını bile çıkaramaması anlatılır. Ağanın makineden kurtulma sevinci toplumun yaşadıklarının traji komik göstergesidir.[306]

Diriler Mezarlığı kitabında ise esere ismini vermiş olan hikaye[307] Amerika'yı emperyalist devlet olmaktan öteye koymamıştır. Kaldı ki Türkiye'nin doğusunda geçen satırlarda, bölgede yaşanan sıkıntılara da yer verilmiş ve bitmek bilmeyen kışın, bazen şeyh efendilerin zaman zaman toprak ağasının musallat olduğu bölgeye şimdi Amerika'nın gelmiş olması bölge insanını hiç hoşnut etmemiştir.[308]

Anadolu halkının Amerikalılara karşı davranış ve tutumunu komik bir üslüpla dile getiren bir hikaye de, Türkiye'nin doğusunda geçen Cumhuriyet Yazısı[309]'dır. Öykü aslında trajikomiktir. Okuyanların ağlanacak hale güldüğü satırlar, 1960 yılında Amerikalıların bir köyde petrol araması ve halkın bu durumdan muzdarip olması sonrası basına sirayet eden bir haberden ortaya çıkmıştır. Köylüler Amerikalılardan kurtulmanın peşindedir; lakin acı olan şudur ki şikayet etmek amacıyla yazacakları dilekçeyi, Latin alfabesini bilen okur yazar biri olmadığı için verememişler, böylelikle resmi müdahallede bulunamamışlardır. Kendi çabalarıyla Amerikalıları göndermek isteyen köylüler; onların çakmış olduğu kazıkları, etrafına ördükleri telleri sökseler de bu durum bir fecaat ile sonuçlanmış, telleri söken köylülerden biri söktüğü telin üzerine oturtulmuştur. Bu durum bıçağın kemiğe dayandığı halkı, yıldırmamış köy okulunda öğretmenlik yapan birine, dilekçe için gerekli cümleleri yazdırmaya yöneltmiştir. Bu sırada yeni çareler de bulmaya çalışan zavallı köylüler, köprülerini dinamit ile

[304] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.364, İstanbul, 2000
[305] Mehmet Kaplan, *Hikaye Tahlilleri 'Medeniyetin Yedek Parçası'*, Dergah Yayınları, s.221-225, İstanbul, 1986
[306] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.310, İstanbul, 2000
[307] Fahri Erdinç, *Diriler Mezarlığı,* Hür Yayınevi, s.127-142, İstanbul, 1969
[308] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.296, İstanbul, 2000
[309] Fahri Erdinç, *Diriler Mezarlığı 'Cumhuriyet Yazısı'*, Hür Yayınevi, s.21-31, İstanbul, 1969

patlatmayı bile düşünmüşlerdir. Böylece aç kalmaya katlanmayacak oldukları tahmin edilen Amerikalılar yaylaya, ovaya geçemeyecek toparlanıp gidecektir. Bu durum Amerikalıların köprünün yokluğunda köyde kalmaları tehlikesini beraberinde getirince vazgeçmişlerdir.

Karakaya denilen yerden Hergele Çayırı'na doğru, kaya gibi kocaman taşlarla Amerikalıların bölgede istenmediğini anlatan bir yazı yazmaya karar verirler. Büyük taşları bahsi geçen yere yuvarlarlar, üzerine dökmek için kullanacakları kireç de hazırdır. Öyküde adı geçen Hasan, istedikleri bu yazıyı da köyün dışından yeni yazıyı bilen birine yazdırmak çaresindedir; fakat bulamayınca taş ocağının birine yazdırmış ve yazının tersini düzünü karıştırmamak için kağıdın bir ucunu yakarak işaret koymuştur. Komik olan şudur ki hangi taraftan kağıdı yaktığını unuttuğu için yazıyı nasıl yazacaklarını bilemezler. Dönmek yoktur, harfleri gördükleri şekilde koysalar da Amerikalıların bir şekilde anlayacağını bilirler. Halka göre, Amerikalılar dürbünle gördükleri yazıyı okuyunca kahırlarından ölecek ve demek ki köylüler bizi istemiyor deyip onların deyimiyle gazyağı bulmaya çalışmaktan vazgeçecektir. Ankara'dan bölgede arama yapmak için izin almış bulunan Amerikalıların, bu yazıyı görüp vazgeçip gitmeyeceği, korkmayacağı da kafalarının bir köşesindedir. Hikmet şu ki olay tam da istedikleri yönde ilerler. Yazıyı büyük harflerle yazıp üzerini badanalayarak dikkat çekecek hale getirirler. Ertesi gün güneş doğduktan sonra beklenen olur; dürbün yardımıyla görülen yazı Amerikalıyı güldürmez ters halde de olsa orada 'Amerikalı defol' yazmaktadır. Yanındaki görevli teknisyene bu olayı üçüncü defa yaşadıklarını, bölgenin etrafında petrol bulabilme olasılığının artık bittiğini, başka yerlere geçmeleri gerektiğini söyleyen Amerikalı ekibiyle beraber çok geçmeden bölgeyi terk etmiştir.

Yazar Fahri Erdinç diğer pek çok öyküsünde olduğu gibi bunda da gerçek hadiseler üzerinde durarak, yerel özelliklere dikkat çekmiştir. Hikayelerde genel çerçevede, Türk hükümetinin emperyalist ülke olarak tanımlanabilecek ABD ile işbirliği içerisinde olduğunu; lakin Anadolu insanının bu duruma yüz çevirdiğini görüyoruz. Burada da köylüler, yurtlarında petrol çıkarmaya çalışan, kendini beğenmiş yüksek statüdeki Amerikalıları görmek istememektedir.[310]

Amerikalıların Anadolu halkına menfaatleri doğrultusunda davranışlarda bulunmasını anlatan diğer bir eser Acı Tütün,[311] Ege'de şirin bir ilçe olan Urla'da geçmektedir. Burada tütün işiyle uğraşan insanların, Amerikalılara yaptığı ihracatta

[310] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.297-298, İstanbul, 2000
[311] Necati Cumalı, *Acı Tütün*, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1997

bekledikleri fiyatı alamamış olması, tütün hususunda hem tacirlerin hem hükümetin pek çok oyun oynaması ve ABD'nin Yunanistan'dan aldığı tütüne daha iyi fiyat ödemesi üzerinde durulmuştur. Roman, büyük tütün şirketlerinin dışında kalan yerli halkın hemen hepsinin mutsuzluğu ile son bulmuştur.[312]

Türkiye'nin NATO'ya girmesi ile faaliyete giren ve Anadolu topraklarının stratejik bölge olması hasebiyle Amerika için cazibe merkezi olan NATO üslerinden birinde Karamürsel'de geçen hikaye kitabı,[313] 1978 yılına ait Sait Faik Hikaye Ödülünü de hak kazanmıştır. Bahsi geçen bölge insanının askeri üsle ve burada görevli Amerikalılarla yaşadıkları münasebetlere yer verilen kitapta, iki adet hikaye bulunmaktadır. Amerikan üssünün içinde geçen öykü Gözleri Bağlı Adam'da, Boşnak asıllı genç tamirci Hayro'nun Amerikan kısmına girerken gözlerinin bağlanarak kapatılması dikkat çeker. Böylece genç adamın bir şeyler görmesi, şahit olması engellenmiştir. Karamürsel NATO üssünün anlatılan konumu zaten parmak ısırttıracak boyutlardadır. Devasa büyüklükteki hava üssü, tel örgülerle çepeçevre korunurken bunları da dev projektörler ışıklandırmaktadır. Bir bu kadar da gökyüzüne verilen aydınlatma için pek çok çelikten anten kullanılmıştır. Kocaeli İzmit Körfezi sularına kadar yansıyan aydınlığın dışında daha da mühim olanı; Dil yarımadasının, İzmit Körfezi'nin giriş çıkışını engellemesine ramak kalmasıdır; kaldı ki Türkler denize sadece buradan ulaşabilmektedirler.[314]

Gözleri Bağlı Adam'da yer alan diğer öyküde[315], adı geçen Hayro Amerika meftunluğundan çoktan sıyrılmıştır sıyrılmasına da ya diğer Türkler? İşte bu geç uyananlardan biri de baba karakterindeki Yusuf Bey'dir. Yusuf'un Amerikalılar ile olan münasebeti oldukça iyidir; çünkü onların kullanmadıkları her türlü eşyalarını köyüne götürüp satmakta ve iyi de iş yapmaktadır. Yusuf Bey NATO üssünün inşa edildiği bölgenin eski sahibi olduğu için tanışıklığını ticarete dökmüştür. Nitekim köyde Amerikalıların boşalan içki şişeleri, kolanya veya zeytinyağı koyularak kullanılmakta; yine onların attığı boş kutular bazı evde peynir kutusu olarak bazı evde çiçekler ekilerek değerlendirilmektedir. Hatta U.S.A mühürlü bu atık şişe ve kutular her genç kızın sandığında yerini almaktadır. Üssün bulunduğu civardaki halk özellikle de genç nesil, Amerikalılara ait bu eskileri bilhassa da kot pantolanları giymek için mücadele etmekte,

[312] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.302, İstanbul, 2000
[313] Adnan Özyalçıner, *Gözleri Bağlı Adam*, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1980
[314] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.303, İstanbul, 2000
[315] Adnan Özyalçıner, *Gözleri Bağlı Adam 'Tutsaklar',* Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1980

bu giyilmekten vazgeçilen solmuş kotlara sahip olan kendini adeta Texsas kovboyu zannetmektedir. Yusuf Bey'in gerçekleri görmesi, Amerikalıları tanıması ise kızının versilesi ile olmuştur. Nitekim genç kızın, flörtü tarafından kaçırılacağını haber alan baba, Amerikalı askerlerden yardım için ricacı olmuştur. Onlar da sabah ezanı vaktinde gelip bir cip ile Emine'yi Amerikalılara ait havaalimanındaki lojmanlara götürür. Burada atlanmaması gereken detaylardan biri de, genç kızı almak için gelen Amerikan askerlerinin arabayı hızlıca sürerken bir taraftan da korna çalmış olmalarıdır. Kaldı ki Amerikalıların bu tarz laubali davranışları; insanları, hayvanları bile isteye ürküterek üzerlerine doğru sürmeleri bölge halkı için kanıksanmıştır. Artık Emine, burada çalışan Amerikalı Çavuş Tom'un ev işlerinde, ve çocuklarının bakımında aileye yardımcı olacaktır. Baba Yusuf'a göre, Emine'nin eli sıcak sudan soğuk suya girmeyecek orada refah içinde yaşayacaktır. İlla ki Amerikalıların evinde fırın, bulaşık makinesi, çamaşır makinesi mevcuttur; nitekim çocuk desen köydeki sümüklü çocuklar gibi değildir. Yıkanıp taranmış mis gibi kokan temiz bir Amerikan çocuğudur sonuçta. Mama ve uyku saatleri ayarlı olduğu için Emine'nin işleri yorulmadan ilerleyecektir. Yusuf lojman dışındaki devasa tel örgüleri, kapıdaki nöbetçileri de hoş görmektedir; nitekim tüm bunlar kendi güvenlikleri içindir. Ta ki kızı Emine'nin kendisine selam veremeden içeriye alındığını görene kadar Yusuf Bey iyi bir ABD dostudur.

Yazar Özyalçıner, hikayesinin ilerleyen satırlarında adeta çevreyi betimlemiştir. Havalimanına doğru yaklaşıldıkça civarda bulunan doğal zenginliklerden eser kalmadığını, çevrenin beton yığınına döndüğünü, otun dahi yetişmez olduğunu, deniz suyunun ise pislenip bulanıklaştığını anlatmıştır. Türk bayrakları bulunmakla beraber her yerde Amerikan bayrakları yer almaktadır. Yine biri Türk olmak suretiyle, Amerikalı ellerinde tüfekler bulunan nöbetçiler mevcuttur. Kapıda kendi ülkesinden olan Emine'nin alnının tam orta yerine tuttuğu silahı, Amerikalı askerin yanına yaklaşarak bir şeyler söylemesi üzerine indiren Türk nöbetçi, görev yerine geri döner. Yusuf'un, kızının elini dahi öpemeden içeriye alınmasından sonra içini bir pişmanlık kaplamıştır.

Hikayenin gerçeği yansıtmasına binaen atlayarak geçilmemesi gereken bir husus da; çevredeki bağ ve bahçelerde yeteri kadar su olmamasına karşın; bahsi geçen bölgede çevresi yine tellerle örülmüş bir su pompası göze çarpmaktadır. Pompa gece gündüz havalimanı için faaliyettedir ve epeyce kalın olduğu gözlenen kanaldan, kar kadar pak bir su Amerikan depolarına akmaktadır. Görünen o ki Amerikalılar bölgenin hem ağası hem de paşası olmuştur.

Onların giymediklerini giymek için birbirleriyle yarışan halk, Amerikan çöpleri ile avunarak içlerine giremedikleri o dünyanın hayalinde yaşamaktadır. Onların varlıklarını, sert tutumlarını, cıvık davranışlarını kabullenmişlerdir. Türkiye hudutları içindeki Amerika'ya tahsis edilmiş böyle bir yerin bu kadar sıkı korunması, Türk insanının buraya girmesinin yasak olması gibi pek çok şey normalleştiği gibi Amerikan üslerinin tamamıyla Türkleri korumak amacına yönelik görev yaptığı sanılmaktadır.[316]

Amerikalıların Türklerde ne derece önemli bir yer edindiğini anlayacağımız satırlar, bu kez Aziz Nesin'in kaleminden çıkmaktadır. Nesin Amerikan emperyalizmini şiddetle eleştiren pek çok yazının sahibidir. Eserlerinde Türkiye'nin başkentinde bulunan bir otelin dahili hattında neden İngilizce konuşulmaktadır, Türk Hava Yolları'na ait bir kitabevinde neden Türkçe kitap bulunmamaktadır, Ankara caddelerinde niçin İngilizce levhalarla karşılaşmaktayız diye serzenişte bulunan yazar, Zübük[317] romanında da yol güzergahının transit yolcular için açık olması sonucu bilhassa memur kesim ve de gençlerin yoldan geçen turistlerden Amerikan sigarası satın aldığını anlatır. Sigarayı satın alanların, normalde Türk sigarasından üç belki dört kat pahalı olan bu sigaraları toplum içindeyken hava atmak amacıyla içmeleri yine Amerika'ya verilen ehemmiyeti göstermektedir.[318]

Genç Türk erkeklerinin yurtlarına gelen Amerikalılarla başka bir sıkıntısı vardır. Gar Lokantası'nda bahsi geçen iki gencin, Amerikalıların yurtlarına gelişinden beri sevdikleri kızlarla limoni olmaları ilginçtir. Gençlerden biri Amerikan filmlerinin tesirinde yaşayan ilk flörtünün İngilizce konuşmaya çalışmasından, bir diğer sevgilisinin de Amerikan gemilerinin şehre her gelmesinde rıhtımda onlara yakın mesafede dolaşmasından dert yanar. Hikayenin[319] devamında genç oğlanlardan yerli Amerikalı olan yani onlar gibi görünen; kızlardan bu işin acısını çıkarmak amacıyla bir geminin tayfasına dahil olmuş altı yıl Amerikalılarla İngilizlerle çalışmış akabinde Türkiye'ye dönmüş olduğunu anlatır. Kızlar onu Amerikalı sanmakta, kendisi için birbirleriyle yarışmaktadırlar. Hem aileleri hem kızları tarafından oldukça popüler olan genç, bu ilgiden bunalmış ve yeniden yurt dışına dönmeyi düşünmektedir. Gar Lokantası'nda kendinin altı sene önceki hali gibi bu hususta muzdarip olan genç oğlana

[316] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.304-307, İstanbul, 2000
[317] Aziz Nesin, *Zübük,* Yaylacık Basımevi, İstanbul, 1981
[318] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.307-308, İstanbul, 2000
[319] Aziz Nesin, *Gıdı Gıdı 'Yerli Amerikalı'*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1976

aynı şeyi yapması için telkinde bulunur.[320] İncelenen satırlar dönemin acı gerçeğiyle yüzleşmemizi sağlamaktadır. Kaldı ki genç kızlardaki bu Amerikan erkeklerine olan ilgi, sürekli seyrettikleri Amerikan film ve dizilerinde gördükleri; imrenilesi hayatlara olan ilgidir. Hep gitmek istedikleri, hayallerinde yaşattıkları fırsatlar ülkesi Amerika için bir fırsattır; çünkü filmler tam da bunu hayal etmeleri için özenle hazırlanıp servis edilmiştir.

3.8. DİL

Bir milletin, o millete ait kültürün veyahut etnik topluluğun en canlı unsuru hiç şüphesiz ki dildir.[321] Üniversite birinci sınıfta hocamız Abdulkadir Donuk[322]'un

> "Hiçbir milleti savaş ile yok edemezsiniz; ama dilini elinden alırsanız otomatik o ulus biter. Dil, milleti ayakta tutan şeydir. Din dahi dil ile anlatılır." sözleri de bunu destekler niteliktedir.

Anadolu'nun üçüncü jeolojik zamanda oluşması hasebiyle sahip olduğu zengin maden rezervleri, horizonunu tamamlamış verimli toprakları sayesinde yüzlerce ürünün hasat edilmesi, yer şekilleri sebebiyle sınırlarında birden çok mevsimi aynı anda yaşaması, etrafının denizlerle çevrili olması ve en işlek karayollarının kendiyle bağlantılı oluşu gibi pek çok sebep bu toprakları yüzyıllardır cazibe merkezi haline getirmiş; bölge uğrunda pek çok savaş yapılmıştır. Bahsi geçen topraklar üzerinde kurulan ve yüz yıla yakın zamandır bayrağını dalgalandıran Türkiye Cumhuriyeti üzerine de dönen pek çok kumpazdan biri, dilini kısırlaştırmak olmuştur. Türkiye Türkçesi üzerinde oynanan oyunlar maalesef başarıyla devam etmektedir.

Nitekim Türkiye, oldukça uzun bir süredir küçük bir Amerika olma hayaliyle ilerlerken, birçok alanda pek çok belirti, o beklenen zamana yaklaşıldığını göstermektedir. Bilhassa halkın gözü önünde iş yapan, sunucular, şarkıcılar, dj'ler, artist ve aktörler sahne Türkçesi, film Türkçesi gibi hemen hemen her kulvarda Amerikan aksanı ile konuşmaya öncü olmuşlardır. Radyolarda, televizyonlarda derken, artık eğitim öğretim hayatının yuvası olan okullarda ve hatta sokak ağzı konuşulan Türkçede

---

[320] Nur Gürani Arslan, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s.312-313, İstanbul, 2000

[321] Füsun Üstel, *Türkiye'de Toplumsal Değişim, "Etnik Gerilimlerde Dil Politikalarının Önemi"*, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, s.44, Yeni Yüzyıl, 11 Şubat 1995

[322] Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi

dahi bir Amerikanlaşma söz konusudur. Sözcükler kısaltılarak, yumuşatılarak ezilip büzülerek kullanılırken; Selahattinler Sa-li, Naciyeler "Na-ci", Ferihalar Fi-fi oluvermiştir.[323] Ocak 1980 ve sonrası, TRT radyosunda günde tam üç kez, yayın akışı içine yerleştirilen İngilizce haberlerler de meseleyle ilintilidir.

Türkiye'de mevcut bulunan askeri Amerikan üslerini istemeyen kesim, bahsi geçen yerlere Anadolu'da görevli hakimin, polisin, komutanın ve hatta bakanların dahi rahatlıkla giremediğini; ABD'nin Türk bakanlıklarında ise iş başında uzman çalışan adıyla ajan barındırdığını dile getirmiştir. Bu şekilde konuşmaların ülke gündeminden düşmemesi ise sosyalist grupların Amerika düşmanlığını artırmaktadır. Düşünün ki milliyetçi Türklere nasıl bir acıdır. Bu durum defalarca yazılmasına, yanılıp yakınılmasına rağmen değişmemiştir. Anadolu halkının kendine gelerek ulusal ahlak bilincine, tarihine, ekonomik çerçevede milliyetçiliğe, birbirleriyle sevgi dolu yaşamaya, ülke yönetiminde huzur bulmaya, kendi kimliğine sahi çıkmaya ihtiyacı vardır. Bu söylenenler ABD ile mevcut olan ipleri koparmaktan değil; Türk gibi düşünmek, konuşmak, hareket etmek ve petrolden evvel ulusu millileştirmekten geçmektedir. Kaldı ki devletin başındaki siyasetçiler başta olmak üzere, memurların, askerlerin, entelektüel aydın kesimin ABD öncülüğündeki dış dünyaya karşı ezilmişlik duygusundan sıyrılması, ulusal benliğine ulaşması, yeni yetişen genç neslin kendi örf ananelerine, dinlerine sarılması önemlidir. Böyle bir duruş içerisinde olan Türkiye'nin hiçbir bölgesinde, askeri yönden elzem bir durum olmadıkça yabancı bir hakimiyet söz konusu olmayacak, devletin görevli herhangi bir ferdinin giremediği yer kalmayacktır. Oysa benliği sömürgeleştirilmiş, ruhu köleleştirilmiş bir ulusun güçlü devletlere kapıkulu olmaktan başka çaresi yoktur.[324]

Pek çok dilden giriş yapmış ve Türkiye Türkçesine aksetmiş yabancı kelimelerin varlığı inkar edilemez bir gerçektir. Bunların kimisi karşılığı olmadığı için direkt olarak kabullenilirken kimisi de köken itibariyle tesir etmiştir. Milletler arasındaki etkileşim normal olmakla beraber, dozu kaçırılmış bir tesir her zaman kafalarda asimilasyon sorusunu akıllara getirmeketedir.

1980'lere ait bir sözlük[325] araştırmasından tespit edilen kelimeler ise bize yeterli açıklamayı yapmaktadır.

---

[323] Ahmet Kabaklı, *Kültür Emperyalizmi Manevi Sömürgecilik,* Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 3. Baskı, s.206-207, İstanbul, 2002
[324] A.g.e., s.216-218
[325] *Türkçe Sözlük,* TDK, Ankara, 1988

Ak ala
Akseptans-acceptance
Akut-acute
Alfenit-alphenide
Amerikan-American
Ananas-(Amerika yerlilerinin d.)
Antifriz-antifreeze
Ararot-arrow,root
Aut-out
Averaj-average
Aysberg-iceberg
Aysfild-icefield
Balet-ballet
Balsam-balsam
Banço-bancho
Banknot-bank note
Baobap-(A.yerlilerinin d.)
Bar-bar
Barmen-barmen
Basket-basket
Basketbol-basketball
Bazuka,bazoka-bazooka
Behavyorizm
Bek-back
Beysbol-baseball
Biftek-beefsteak
Bitnik-beatnik
Bloknot-block note
Blöf-bluff
Blucin-blue jeans
Blum-bloom
Boks-box
Bol-bow
Bopstil-bobstyle
Bot-boat
Boykot-boycott
Boyler-boller
Briç-bridge
Brifing-briefing
Brik-break(e)
Brovning-browning
Bubi-bobby
Buldok-bulldog
Buldozer-bulldozer
Bumerang-boomerang
Bungalov-bungalow
Cazbant-jazz band
Caz-jazz
Centilmen-gentleman
Cif(sif)-cost,insurance,freight
Cin-(2.)
Cin-gin
Cip-jeep
Cips-chips
Cokey-jockey
Çarliston-charleston
Çekap-check up
Çek-check
Çelenk-challenge
Çita-cheetah
Damper-dumper
Damping-dumping
Damping-dumping(2.)
Dansing-dancing
Defroster-defroster
Destroyer-destroyer
Detektif-detective
Dipfriz-deep freeze

Diskjokey-disc jockey
Dispeç-dispatch
Dizayn-design
Dok-docke
Dolar-dollar
Domates-domates(A.y.d.)
Dominyon-dominion
Doping-doping
Dozer-dozer
Dren-to drain
Dripling-dribbling
Drotnot-dreadnought
Efekt-effect
Egzoz-exhaust
Ekspres-express
Entertip-intertype
Fani-phanie
Faul-faul
Fayrap-fire up
Feding
Feribot-ferry boat
Festival-festival
Fiber-fiber
Fiberglas-fiberglass
Fikstür-fixture
Finiş-finish
Fit-feet
Fit-fit
Fizibilite-feasibility
Flamingo
Flâş-flash
Floş-flush
Flört-flirt
Fob-free,on,board
Fokstrot-fox trott
Folk-folk
Folklor-folklore
Formen-foreman
Formika-formica
Fors-force
Forvet-forward
Fotofiniş-photo finish
Frak-frock
Fribord-free board
Frikik-free kick
Fuel oil-fyuloyl
Ful-full
Fultaym-full time
Futbol-football
Fut-foot
Gag-gag
Galon-gallon
Gambot-gunboat
Gangster-gangster
Garden parti-garden party
Gazoil,gazoyl-gas oil
Golf-golf
Golfstrim-gulf stream
Gol-goal
Greyder-grader
Greypfrut-grape fruit
Haf-half
Haftaym-half time
Handikap-handicap
Hentbol-hand ball
Hippi-hippy
Hippi-hippy
Hobi-hobby

Hobi-hobby
Hokey-hockey
Hokey-hockey
Holding-holding
Holding-holding
Hol-hall
Hol-hall
Hostes-hostess
Hurra-hurray
Hücumbot-boat
Iskuna-scooner
İnç-inch
İslim-steam
İstimbot
İstim-steam
İstop-stop
Jaguar-jaguar(A.y.d.)
Jet-jet
Jilet-gilette(yapımcısının adından)
Jokey-jockey,cokey
Jul-joule
Jüt-jute
Kafeterya-cafeteria
Kameraman-cameraman
Kamikaze
Kamping-camping
Kampus-campus
Kanyon-canyon
Karavan-caravane
Kargo-cargo
Katalpa-catalpa(A.y.d.)
Katgüt-cat(kedi),gut(bağırsak)
Kazmir-casimir
Kek-cake
Kep-cap
Ketçap-ketchup
Kik-gig
Kimono-kimono
Klakson-klaxon(bir Amerikan firmasının adından)
Klinker-clinker
Klips-clips
Kliring-clearing
Klüp-clup
Kobay-cobaye(A.y.d.)
Kok-coke
Kokteyl-cocktail
Komodor-commodore
Kompüter-computer
Konsorsiyum-consortium
Kontakt lens-contact lense
Konteyner-container
Kopal-copal
Korner-corner
Kort-court
Kortizon-cortex(kelimesinden)
Kot-cot
Kotra-cutter
Kovboy-cowboy
Krank-crank
Kravl-crawl
Kriket-cricket
Kros-cross
Labrador-labrador
Labros-labrus
Lâma-lama
Lângur-langur

Laser-lâzer
Lâsteks-lastex
Lâstikotin-leasting coating
Lâzer-laser
Legorn-leghorn
Lens-lens
Lider-leader
Limitet-limited
Linç-lynch
Link-link
Linotip-linotype
Lobi-lobby
Lokavt-lock out
Lok-lock
Longpley-long play
Lort-lord
Otomotiv-automotive
Otoray-autorail
Otostop-auto stop
Padok-paddock
Pagan-pagan
Paladyum-Pallas(gezegenin adından)
Palto-paltok
Pampa-pampa
Panama-Panama
Panda-panda
Panel-panel
Panorama-panorama
Parka-parka,parkee
Park-park
Partner-partner
Partöner-partenaire
Parttaym-part time
Pas-pass
Patates-(A.y.d.)
Patent-patent
Payplayn-pipeline
Payreks-pyrex
Penaltı-penalty
Peneplen-peneplain
Peni-penny
Penisilin-penicillin
Performans-Performance
Pijama-pyjama
Pikap-pick up
Piknik-picnic
Pik-pig
Pim-pin
Pingpong-ping pong
Plaster-plaster
Pleybek-play back
Poker-poker
Polarmak-polar
Polo-polo
Polyester-polyester
Ponje-pongee
Ponton-pontoon
Poplin-poplin
Pop-pop,popular
Poster-poster
Potlaç-(A.y.d.)
Pound-pound
Presbiteryenlik-presbyterian
Presbiteryen-presbyterian
Printer-printer
Proses-process
Puanter-pointer

Puding-pudding
Pulman-pullman
Puma-(A.y.d.)
Punç-punch
Raca-raja
Radar-radar Radio Detecting And Ranging
Radyolink-radio link
Rafya-raffia
Ralli-rally
Rami-ramee
Raunt-raund
Ray-rail
Redingot-riding coat
Redoks-red(uction)+ox(idation)
Reglan-raglan
Rekor-record
Rekortmen-recordman
Remi-rummy
Revolver-revolver
Ring-ring
Rodeo-rodeo
Roketatar-rocket
Roket-rocket
Rom-rum
Rotatif-rotative
Rotor-rotor
Rot-rod
Rozbif-roast beef
Ruf-roof
Rugbi-rugby
Rupi-rupee
Sağ haf-half
Sandviç-sandwich
Santrfor-centr fore
Santrhaf-centr half
Saparna-(A.y.d.)
Sarig-(A.y.d.)
Seksapel-sex appeal
Seksi-sexy
Selfservis-self service
Selofan-cellophane
Seloteyp-cello tape
Sempozyum-sumposion
Senozoik-cenozoic
Set-set
Sibernasyon-cybernation
Sif-cost,insurance,freight
Sigara,(A.y.d.)
Sinerama-(firma adından)
Skavut-scout
Skeç-sketch
Skif-skiff
Skink-sking
Ski-ski
Slâyt-slide
Slogan-slogan
Smokin-smoking
Snop-snob
Sodyum-sodium
Soket-socket(marka adından)
Sol haf-half
Sonar-(so)und,na(vigation),r(anging)
Soya-soja
Spiker-speaker
Spor-sport
Sportmen-sportman

Spot-spot
Sprey-spray
Stagflasyon-stagflation
Standart-standard
Stand-by
Stant-stand
Star-star
Start-start
Sten-sten
Sterlin-sterling
Steyşın-station wagon
Stok-stock
Stopaj-stop(vergi için)
Stop-stop
Stres-stress
Striptiz-strip tease
Süpermarket-supermarket
Süveter-sweater
Şaft-shaft
Şampuan-shampooing
Şarapnel-shrapnel
Şarpi-charpie
Şelf-shelf
Şerif-sheriff
Şetlant-shetland
Şilem-slam
Şilin-shilling
Şilt-shield
Şok-shock
Şort-short
Şov-show
Şut-shoot
Tabanvay-way
Taç-touch
Talyum-thallium
Tanker-tanker
Tank-tank
Taret-turret
Tayfun-typhoon
Teknokrasi-technocracy
Teleks-telex
Tender-tender
Tenis-tennis
Terilen-terylene
Test-test
Teyp-tape
Tim-team
Tiner-thinner
Tişört-tee shirt
Tornistan-turn stern
Torpidobot-torpedo boat
Torpido-torpedo
Tost-toast
Totem-totem ing ve (A.y.d.)
Tramvay-tramvay
Transistor-transfer resistor(kısaltma)
Trençkot-trench coat
Treyler-trailer
Triyas-trias
Troleybüs-trolley bus
Trol-trawl
Tröst-trust
Tünel-tunnel
Tüvit-tweed
Tvist-twist
Uskur-screw
Uskuru-screw

Vagon-wagon

Valf-valve

Vamp-vamp

Vatman-wattman

Vat-watt

Videoteyp-video tape

Video-video

Vinç-winch

Viski-whisky

Viyadük-viaduct

Voleybol-volleyball

WC-water closet

Yarda-yard

Yen-yen

Zum-zoom

3.9. TÜRK AMERİKAN DERNEĞİ YILLIK RAPORLARI

3.9.1. 1981-1982

1981 ekiminden Mayıs 1982'ye kadar dernek; konferansalar, konulu filmler, şiir geceleri, resim sergileri, bir Amerikan tetkikleri semineri, konserler ve çocuk tiyatrosu oyunları gibi her ay 25 ile 30 arasında faaliyet düzenlemiştir. Bunların yanında kültürel ve sosyal programa iki yeni faaliyet sahası daha ilave edilmiş bulunmaktadır. Rahat bir salonda video banda alınmış eski ve yani filmlerin gösterildiği VTR eğlence geceleri ve Türk ve Amerikan bölgesel yiyecek ve eğlencelerinden oluşan akşam yemekleri… 1981-1982'de toplam 22.444 kişi 143 faaliyete katılmıştır.[326]

Yoğun İngilizce Sınıfları

Geçen yılın 14 sınıfına karşılık bu yıl sınıf sayısı 25'e çıkmıştır. Aşağıda belirtilen kuruluşlarla sözleşme yapılmıştır.

Gülhane Askeri Tıp Akademisi-15
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası-1
Tarımsal Araştırma Genel Müdürlüğü-1
Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu-1
Jandarma Genel Komutanlığı-1
ABD Büyükelçiliği-3
Toprak Mahsulleri Ofisi-3

Türk Amerikan Derneğinin son üç semineri; Türkiye'de bastıkları kitapları tanıtma ve satma çabalarını yoğunlaştıran yayınevlerinin katkılarıyla gerçekleşmiştir. İstanbul'daki ABC Yayınevi'nin temsilciliğini yaptığı Regent Publishers, dünyaca ünlü dil bilimci ve LADO İNGİLİZCE SERİSİ – YENİ BASIM kitaplarının yazarı Dr. Robert Lado tarafından bir konferans verilmesine önayak olmuştur. Longman'in IN TOUCH kitabının Amerikan serisi üzerine sunduğu küçük bir semineri takiben bir hafta sonra Collier-MacMillan Yayınevi NEW ENGLİSH 900 SERİSİ hakkında bir konferans ve panel düzenlemiştir.[327]

[326] *Türk-Amerikan Derneği*, 1981-1982 Dönemi Yıllık Raporu, s.4
[327] A.g.e., s.14-15

Kültürel ve Sosyal Faaliyetler

Başlıca faaliyetler: 1981-1982 faaliyet yılında devam etmekte olan özel çalışma kollarına ilaveten beş yeni çalışma kolu daha açılmıştır. Toplam sekiz çalışma koluna 254 üyemiz iştirak etmiştir.

Özel Çalışma Kolu	Yöneten
Sanat Kolu	Lütfü Günay
Gitar Kolu	Aktan Odabaşı
Batik Kursu	Ekendiz Sıddıki
Vitral Kursu	Ekendiz Sıddıki
Hanımlar için Egzersiz Sınıfı	Martha Spray
Square Dance	Harriet Hankens
Makrame Kursu	Ekendiz Sıddıki
Fotoğrafçılık Kolu	Macit Mert-Tuncer Çevik[328]

3.9.2. 1983

ABD'de Yaz Okulu

Hem öğrencilere hem de öğretmenlere takdir ve ilgi göstermek için, yönetim kurulu, ABD'de yaz aylarında yeni bir program uygulanmasını desteklemiştir. Potsdam'daki New York Eyalet Üniversitesi ve Pan Amerikan Havayolları'nın yardımları sayesinde burslu bir öğretmen ve öğrenci 1983 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında Potsdam'daki American Studies Institute'da çalışmak üzere ödüllendirilmişlerdir. Kültürel ve sosyal programlara yıl boyunca katılanların sayısı 28.000 kişiden fazladır.[329]

1982-83 çalışma yılında kayıt yaptıran öğrenci sayısı 5.708'dir. Bu artışın sebebi;

1. Kurs ücreti sadece %4,5 oranında artırılmıştır.
2. Yeniden genişletilerek öğretmenler için Öğretmen Teşvik Programı tesis edilmiştir.
3. Öğrencilere ders dışı faaliyetler organize edilmiştir.

[328] A.g.e., s.18
[329] *Türk-Amerikan Derneği*, 1 Haziran 1982-31 Aralık 1983 Dönemi Raporu, s.8-9

4. Dersaneler ve koridorlar onarılmıştır.
5. Bu yıl anadili İngilizce olan daha fazla öğretmen gelmiştir.(%24, eğitim kadrosunun)
6. 16 yaşından küçükler için yeni kurs açılmıştır.
7. TAD'ın 31 yıllık tarihinde ilk defa bir öğretmen ve öğrenci yaz okulu için Amerika'ya gönderilmiştir.[330]

Normal ders saatlerinin dışında videolarda konulu film parçaları gösterilerek filmde geçen kelimeler kültür ve dil tartışmalarıyla sekiz saatlik yeni bir kurs düzenlenmiştir. Öğrencilerin kültürel yönlerini geliştirmeleri için ders dışı faaliyetler yapılmıştır. Öğrencilere Amerikan adetlerini göstermek için 500 TAD öğrencisine kafeteryada "Cadı Bayramı" düzenlenmiştir. Bu gecede en iyi dans eden kişiye ve en iyi kıyafete ödül verilmiştir.[331]

Haziran 1983-Aralık 1983 arasındaki dönemde Amerikan Sefareti için 2 sınıf, Türk Amerikan Kadınlar Derneği için de 1 sınıflık kurs açılmıştır. 5 Kasım tarihinde TAD öğrencileri için Halloween partisi yapılmıştır.[332]

3.9.3. 1984

Seminerler

Türk Amerikan Derneği Yönetim Kurulu ve Amerikan Haberler Merkezinin yardımları ile kurslar müdürü, kurslara Amerikalı öğretmenler bulmak için ve Türk Amerikan Derneği Kurs Programları paralelinde olan çalışmalara devam etmek amacı ile 1984 yılında Texas'ın Houston şehrinde yapılan yıllık TESOL toplantısına katılmıştır.[333]

1985-Kültürel Ve Sosyal Bölüm

Yıl içinde Bulvar Palas Oteli'nde ve Amerikan Subay Kulübü'nde yapılan yemeklerden üyelerimizin büyük bir kısmı memnun kalmıştır. Özellikle konferansların

[330] A.g.e., s.21
[331] A.g.e., s.24-25
[332] A.g.e., s.43-44
[333] *Türk-Amerikan Derneği,* 1 Ocak-31 Aralık 1984 Yıllık Raporu, s.14

gördüğü rağbet Ankara Scene ve Turkish Daily News gazetelerinin yorumlarıyla artmıştır.[334]

İlk İngilizce öğretim uzmanı olarak ABD Haberler Merkezi'nin desteğiyle ortaklaşarak çok iyi yetişmiş, tecrübeli, genç bir eleman bayan Lennifer L. Costanza hizmete getirilmiştir. USIS ve TAD'ın ortaklaşa desteğiyle gelen Bayan Costanza 1985-86 Akademik Yılı'nın eğitiminde, ders malzemeleri hazırlanmasında ve yetiştirme seminerlerinde yardım edecektir.

Yıl içinde kurslar bölümü 10 öğretmen toplantısı, 30 yeni öğretmen yetiştirmek için 2 hizmet öncesi semineri, Ankara'daki İngilizce öğretmenlerine 5 meslek içi seminer açmıştır. Bu seminerlerde uzman olarak; USIS'ın Doğu Avrupa İngilizce Öğretim Uzmanı Anna Mari Malkoç, Prentiss Hall tabilerinden yazar Tina Carter, Amerikan Haberler Merkezi'nce tutulan yine yazar ve öğretim uzmanı Suzan Stamplinski katılmışlardır.

Derneğimiz ve USIS'ın yardımıyla Kurslar Bölümü Müdür Yardımcısı Barbara Blackwell Gülen TESOL ve nisan ayında New York şehrinde yapılan North East konferanslarına ve Türk-Amerikan Derneği'ndeki seminerlere katılmıştır.[335]

3.9.4. 1985

Kültürel Ve Sosyal Program

1985 yılında düzenlenen 62 ayrı faaliyete 48.477 kişi katılmıştır. Bu rakam 1984 yılnda faaliyetlere katılmış olan 25.687 kişi ile karşılaştırıldığında 1985 yılında %60 artış olduğu görülecektir.

Normal Aylık Faaliyetlerimiz

Konferanslar	13
Konserler	6
Sergiler	11
Geziler	2
Video	18
Recitals	4[336]

[334] *Türk-Amerikan Derneği*, 1 Ocak-31 Aralık 1985 Yıllık Raporu, s.8
[335] A.g.e. ,s.13
[336] A.g.e., s.27

Kurs	Kursiyer Sayısı	Hoca
Sanat Kolu	30	Lütfü Günay
Gitar Kolu	20	Aktan Odabaşı
Vitray Kolu	120	Ekendiz Sıddıki
Batik Kolu	60	“
Seramik Çiçek Kolu	4	Hatice Güçlü
Gitar Kolu	5	Ali Can
Video ile Aerobik Dans ve Egzersiz	30[337]	

3.9.5. 1986

Kültürel Ve Sosyal Bölüm

Her zaman büyük ilgi gören geleneksel dernek yemekleri bu yıl Kent Otel ve Amerikan Subay Kulübü’nde yer almış, ilk defa yurtdışına gezi düzenlenmiştir.

Normal Aylık Faaliyetlerimiz

Konferanslar	12
Konserler	6
Sergiler	8
Geziler	4
Video Gösterileri	34
Resepsiyonlar	4
Yemekler	4
Tiyatrolar	1
Satranç Turnuvaları	2
ABC Haber Program	34

Özel Çalışma Kolları

Kurs	Katılanların Sayısı	Öğretmen
Sanat Kolu	25	Lütfü Günay
Vitray Kolu	65	Ekendiz Sıddıki
Batik Kolu	57	“
Video ile Aerobik Dans ve Egzersiz	15[338]	

[337] A.g.e., s.28

3.9.6. 1987

Kültürel Ve Sosyal Bölüm

Yeniden düzenlenen tiyatro salonu Şubat 1987'de bir ay süren programlar ile hizmete açılmıştır. Açılış gecesi programını tanınmış Türk gitarist ve Amerika'dan özel olarak getirtilen piyanist paylaşmıştır. Resitali Hilton International'ın verdiği görkemli kokteyl izlemiştir. Devlet Tiyatroları, Özel Çocuk Tiyatrosu, TUBİL Halk Oyunları ekibi ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile işbirliği yapılarak düzenlenen programlar bir ay boyunca tiyatro salonunda yer almıştır. Basın ve TRT ile devam ettirilen diyalog sayesinde dernek faaliyetleri gazetelerin kültür sayfalarında devamlı yer aldığı gibi, 1987 yılında sanat galerisinde yer alan on sergiden altısı TRT 2. kanalda haber olarak yer almıştır.

Normal Aylık Faaliyetlerimiz

Konferanslar	16
Konserler	8
Sergiler	10
Geziler	2
Video Gösterileri	59
Film Gösterileri	5
Yemek ve Resepsiyon	5
Tiyatrolar	5
Satranç Turnuvaları	3
World-Net ve ABC Haber Programı	32

Özel Çalışma Kolları

Kurs	**Katılanların Sayısı**	**Öğretmen**
Sanat Kolu	25	Lütfü Günay
Vitray Kolu	120	Perihan Uysal
Batik Kolu	30	Ekendiz Sıddıki
Video ile Aerobik Dans ve Egzersiz	19	Penny Harshman
Aerobik	10	Penny Harshman
Satranç Kulübü	25	Şadan Dal

[338] *Türk-Amerikan Derneği,* 1 Ocak-31 Aralık 1986 Yıllık Raporu, s.16

Satranç Turnuvaları (3 Turnuva) 200 Şadan Dal[339]

3.9.7. 1988

Kültürel ve Sosyal Bölüm

1988 döneminde kültürel ve sosyal programlar bölümünce düzenlenen faaliyetlere geçmiş yıllara oranla artan bir ilgi gösterilmiştir. 1988 yılında düzenlenen 130 ayrı faaliyete 145.661 kişi katılmıştır. Bu rakam 1987 yılında faaliyetlere katılmış olan 52.981 kişi ile karşılaştırıldığında 1988 yılında %174 artış olduğu görülecektir. Her ay 76 kişi dört ayrı çalışma grubuna katılmıştır.

Kültürel ve sosyal bölüm basın ve TRT ile sürdürdüğü iyi diyalog sayesinde, dernek faaliyetleri gazetelerin kültür sayfalarında devamlı yer aldığı gibi televizyon ve radyo programlarında da haber olarak yer almıştır.

Normal Aylık Faaliyetlerimiz

Konferanslar	17
Konserler	11
Sergiler	8
Küçük sergiler	6
Geziler	1
Film gösterileri	47
Video gösterileri	31
Yemek ve resepsiyon	4
Tiyatrolar	5

Özel Çalışma Kolları

Kurs	**Katılanların sayısı**	**Öğretmen**
Sanat kolu	20	Lütfü Günay
Vitray kolu	26	Perihan Uysal
Batik kolu	10	Bedia Çolak
Aerobik kolu	20	Penny Harshman[340]

[339] *Türk-Amerikan Derneği,* 1 Ocak-31 Aralık 1987 Yıllık Raporu, s.14
[340] *Türk-Amerikan Derneği,* 1 Ocak-31 Aralık 1988 Yıllık Raporu, s.16

3.9.8. 1989

Kültürel Ve Sosyal Bölüm

1989 yılında kültür kısmı; 18 konferans, 44 film, 22 sergi, 7 tiyatro ve 12 değişik kültürel ve sosyal faaliyet olmak üzere toplam 175 program düzenlemiştir. Bu programlara 161.599 kişi katılmıştır.

Kültürel sosyal bölüm, basın ve TRT ile sürdürdüğü iyi diyalog sayesinde dernek faaliyetleri günlük gazetelerin kültür sayfalarında devamlı yer aldığı gibi, televizyon ve radyo programlarında da zaman zaman yer almıştır.

Özel Çalışma Kolları

Kurs	**Katılan**	**Hoca**
Sanat Kolu	20	Lütfü Günay
Vitray Kolu	20	Perihan Uysal
Aerobik	20	Rosanna Moore
Gitar Kolu	30	Aktan Odabaşı
Tezhip	4	Ömer Faruk Atabek
Ebru	17	Timuçin Tanarslan
Pentür	9	Nilgün Koçoğlu[341]

3.9.9. 1990

Kültürel ve Sosyal Bölüm

Seminerler

Kurslar müdürü Ankara'daki çeşitli okullarda aşağıdaki konularda 4 ayrı bildiri sunmuştur.

10 Mart 1990 Ankara Koleji: "VISIONS" serisini kullanarak video ile öğretim

12 Mart 1990 Ankara Koleji: "SPECTRUM" serisini kullanarak video ile öğretim

7 Aralık 1990 Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi: caz şarkıları yardımı ile İngilizceyi "SPECTRUM" kitaplarıyla beraber kullanmak

17 Aralık 1990 Bilkent Üniversitesi: TOEFL Master Programı: iletişimsel olarak gramer öğretimi

[341] *Türk-Amerikan Derneği,* 1 Ocak-31 Aralık 1989 Yıllık Raporu, s.15

Yeni Etkinlikler

Haftada iki kere olmak üzere dernek öğrencileri için şarkı söyleme toplantıları düzenlenerek Amerikan Folk Şarkıları ile kültürel bilgi edinme ve İngilizce telaffuzda gelişme sağlama amacı güdülmüştür.

Oregon'daki Lewis and Clark Üniversitesi öğrencilerinden bir grup bir sömesterlerini Türkiye'de geçirmiş ve dernek İngilizce kurslarına misafir konuşmacı olarak katılmış; ayrıca Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi İngilizce Bölümü öğrencileri ile kültür alışverişinde bulunmuşlardır.

Yeni Kurslar

Amerikan Folk Şarkıları[342]

Basın ve TRT ile düzenli bilgi iletişimi kuran kültürel ve sosyal bölümümüz derneğimizdeki birçok aktivitenin basın ve TRT'de geniş haberler olarak yer almasını sağlamıştır. 1990 yılı içerisinde düzenlenen değişik içerikli 16 konferans, 14 sergi dışında 4 tiyatro eseri sergilenmiş, 24 konulu film gösterisi yapılmıştır. Ankara'daki diğer kültür dernekleri ile ortaklaşa düzenlenen 3. Film Festivali'nin yabancı filmler ve yarışma filmlerinin gösterimi ile bir filmin galası derneğimizde yapılmıştır. Derneğimiz kuruluş amacına uygun olarak Türk ve Amerikan vatandaşlarını bir araya getiren özel geceler, yemekler ve resepsiyonlar olarak 13 değişik sosyal faaliyet düzenlemiştir. Dernek üyelerimiz ve misafirlerinin hizmetine sunulan özel çalışma gruplarından;

Resim kursu	Lütfü Günay	14
Vitray kursu	Perihan Uysal	19
Aerobik grubu	Rosanne Moore	18
Gitar grubu	Aktan Odabaşı	24[343]

[342] *Türk-Amerikan Derneği,* 1 Ocak-31 Aralık 1990 Yıllık Raporu, s.10-11
[343] *Türk-Amerikan Derneği,* 1 Ocak-31 Aralık 1990 Yıllık Raporu, s.13

SONUÇ

Amerikalılar ekonomi başta olmak üzere, siyasi, askeri ve kültürel hakimiyetlerini ön planda tutarak kendi emperyalist yayılmacılıklarına bir strateji oluşturmuşlardır. Stratejisiz hareket etmemeleri belli bir zorunluluk olmakla beraber, ekonomik yolda ilerlerken; ABD'ye gerekli olan tüm ham maddelere sahip olmak, fiyat belirlerken ihracat yapan Amerikalılar göz önünde bulundurularak makul bir seviye belirlemek ve Amerikalılara ait yatırımları güvenceye almaya yönelik hedefler koymak gibi düsturlara itina gösterilmektedir. Siyasi bakımdan izlemiş olduğu yolda; mevcut bağımsızlık anlayışını farklı kıtalarda bulunan gelişmiş ya da az gelişmiş, dost ya da düşman tüm uluslara yaymayı hedef bilen ABD'nin, askeri bakımdan stratejisi; II. Dünya Savaşı sonrası başlayan dünya jandarmalığına bütünüyle sahip olmak, yaptığı askeri teçhizat üretimini dış pazara ulaştırabilmenin yollarını açmak olarak gözlenmektedir. Tüm bunlar kullanılarak oluşturulan bahsi geçen kültürel strateji ise; Amerikan düşünce yapısını, her kulvardaki sanatını, kültürel anlayışını tek bir araç atlanmaksızın dünyanın yegane hakimi yapmaktır.[344]

Farklı kıtalarda hemen hemen her yere yayılan; Amerikan Haber Alma Servisi (USIS), ABD'nin gerek kendi eliyle açtığı gerek destek verdiği kütüphaneleri, Amerikan basın kolları, ülkenin kendi milli kültürünü yaymak için bir nevi vasıta haline getirdiği yayınları devletin kültür aracı olarak menfaatleri doğrultusunda kullanmasına hizmet etmektedir. Bahsi geçen bu yayınlara ülke, bazı durumlarda ortak olurken bazı zamanlar da direkt kabullenerek faydalanmaktadır ve bunlar elde edilmeye çalışılan egemenliğin önemli maşası konumundadır.

Amerika 21. Yüzyılın ikinci yarısında gün yüzüne çıkan yeni emperyalist model olarak bilinen sosyal emperyalizmi belli adımlar doğrultusunda uygulamaktadır. ABD ülkelere; askeri ve ekonomik yönden güç uygulaması, fiili müdahalelerde bulunması, oluşturduğu gizli istihbarat teşkilatlarının yardımını alması, diplomatik sahada bahsi geçen bu unsurları tehdit aracı olarak kullanması, kendi isteği doğrultusunda siyasi bakımdan ağırlık koyması, Soğuk Savaş'ın sürdüğü dönemlerde komünizmin tehlikesinden çekinen devletlerin bu zaaflarından istifade etmesi ve tabii ki kültür emperyalizmini aracı kullanması ile hedefine ilermektedir.[345]

---

[344] Metin Eriş, *Amerikan-Rus Emperyalizmi*, Boğaziçi Yayınları, 2. Baskı, s.444, İstanbul, 1978
[345] A.g.e., s.439-440

Tüm bu çalışmalar Amerika için illa ki birtakım kayıpları da beraberinde getirmektedir. Nitekim kendi egemenliği için uyguladığı strateji, karşı ideolojide olan devletlerin çizmiş oldukları yolda gelişme göstermelerine, politikalarında verim elde etmelerine çanak tutmaktadır. Giriştikleri mücadele farklı bir yerde farklı bir zamanda karşıdan gelecek müdahaleye ortam hazırlamakta ve bu durum genç sayılan devletleri, rekabet edilen mevkiler haline getirmektedir. Tüm bunlar; emperyalizmin gelişmesine sebep olurken, hangi ülkelerin kazanç elde ettiğini hangi ülkeler için de ziyana dönüştüğünü kesin gözle göremeyeceğimiz bir kaos ortamı oluşturmaktadır.[346]

Kaldı ki uyguladığı strateji üzerinde büyük adımlarla ilerleyen Amerika cephesinde; doların değeri sürekli düşürülerek gelişmekte olan devletlerin gelirleri aşındırılmaktadır. Sınırlardaki rezervler tıpkı petrolde yapıldığı gibi saklı tutularak, ithalat yapılmaya devam edilmekte ve büyük şirketlerin vasıtasıyla pazarların muhafaza edilmesinde nizama aykırı yollara gidilmektedir. Aynı uranyumda olduğu gibi ana stokları kendinde olan ürünlerin kullanılışı tüm devletler için kotaya tabi tutulmaktadır. Dolayısıyla Amerika, sahip olduğu ekonomik güç ile birtakım ekonomik baskı metotlarını birleştirerek emelleri doğrultusunda kullanmaktadır.[347]

Amerika'nın uyguladığı sosyal emperyalizm; her şeyden evvel Amerika Birleşik Devletleri'ni ve kendi insanını esas alan, stratajik ve ekomomik yönden menfaatlerini gözeten, dünya üzerinde ele geçirmiş oldukları egemen hegomanyayı tehdit edebilecek unsurlara karşı tetikte olan, hakimiyeti muhafaza eden bir sistemdir. ABD dışında kalanlar ister bunun adına devletleri korumak adına genişleme politikası ister bağımsızlığın kaderiyle ilgilenmek desin, gerçekler gün gibi aşikardır.[348]

1980 yılı ve sonrası Türk toplumda yaşanılan değişim, bazıları için evrim bazısına göre de devrim niteliği taşımaktadır. Nitekim sosyolojik bazda değerlendirilince İstanbul'un kayda değer bir kesimi Küçük Amerika'ya dönüşmüştür. Yaşanan askeri darbe sonucu yönetimi ele geçirenlerin, bu süreçte Amerika Birleşik Devletleri ile hem siyasi hem de ekonomik açıdan münasebeti oldukça sıklaşmıştır. Tüm bunların dışında; İngilizceyi yerinde öğrenmek ve daha kaliteli bir eğitim alabilmek adına özellikle üniversite çağına gelen birçok Türkün Amerika'ya gitmesi, burada öğrenim görmesi de önemli bir faktördür. Kaldı ki bu gençlerin sayıları

[346] A.g.e., s.445-446
[347] A.g.e., s.413
[348] A.g.e., s.447

azımsanmayacak kadardır. Ülkelerine dönüş yapan ve Amerikan kültürüyle yoğrulmuş olan bu nesil, Türk toplum hayatı içinde önemli bir yer almaktadır.[349]

Türkiye için Amerika demek her zaman teknolojinin zirvesi, uygarlığın doruğu olmuştur; ayrıca okyanus ötesi mesafesi sebebiyle de ulaşılması oldukça güç bir diyardır.[350] 1990'larda Türkiye Cumhuriyeti kamuoyunda 1950'lerde ve 1960'larda gözlendiğinden daha fazla Amerika, özellikle de New York meftunluğu söz konusudur. Bu hayranlığın ilk tohumları ise 1980'lerde yeşermeye başlamıştır. 1980'de yaşanan iç politikadaki değişim sonrası; Türkiye'nin uluslararası platformda açılması, THY'nin Amerika'nın efsane kenti NYC'ye 1988'de uçuş koyması, o dönemler Türkiye'nin Başbakanı olan Özal'ın ABD'ye art arda gitmesi elbette Amerika'ya özellikle meşhur şehir New York'a ilgiyi artırmıştır. Türkiye'deki seçkinler için adeta sınır komşusuymuşçasına sık gittikleri bir yer oluvermiştir. Nitekim gazetelerde ABD'ye yapılacak olan seyahatlerin reklamları, tanıtımları ilk zamanlar heyecanlı görünse de vakit geçtikçe özellikle NY, gazete sayfalarının vazgeçilmez teması haline gelmiştir. Avrupalılar da dahil pek çok insan için Amerika'yı cazipleştiren New York, teknoloji dünyasını, modernliği, geleceğe dönük umutla bakmayı, özgürlüğü kısacası ABD'yi temsil etmektedir. Başbakan Turgut Özal'ın Amerika'ya yaptığı sık ziyaretler sonrası övgü ile oraları anlatması insanlardaki imrentinin artmasına çanak tutmuştur.[351]

İstanbul'un seçkinleri Amerika'nın gözdesi NYC'yi zamanla yaşadıkları şehre benzetirken; Anadolu halkının da bazı kıyaslama durumlarında bu kenti referans gösterir hale gelmesi toplumun zihnindeki Amerikan algısını ortaya koymaktadır. ABD'ye ait yaşam şeklinin her türlü simgesi zamanla Türk toplumsal hayatına girmiştir. Toplumsal hayata yansımış olan Amerika etkisi elbette ki Türk siyasi hayatında da gözle görülür olmuştur. Nitekim ANAP'ın kuruluş yıldönümü münasebetiyle tertipledikleri törenin Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın Beyaz Saray'da düzenlediği özel davetleri anımsatması dikkatlerden kaçmamıştır. Washington'daki Beyaz Saray'ın model alındığı bir başka etkinlik de Turgut Özal'ın cumhurbaşkanlığı yaptığı dönemde, kendisi için kurulmuş olan basın merkezi olmuştur.

1980'ler Türkiye'sinin, Amerikan kültürü tesiri altında kalması özellikle genç kuşak üzerinde daha belirgin hale gelmiştir. Ağaç yaş iken eğilir misali; gençler Halloween'ı Cadılar Bayramı olarak, Saint Valentine's Day'i de Sevgililer Günü adı altında gayet hızlı benimsemişlerdir. Kaldı ki Amerikan filmlerinde sıklıkla seyredilen,

[349] Rıfat N. Bali, *Tarz-ı Hayat'tan Life Style'a*, İletişim Yayınları, 11 Baskı, s.291, İstanbul, 2015
[350] A.g.e., s.256
[351] A.g.e., s.257

lise gençlerinin mezuniyet yemeklerine limuzinle gitmeleri meselesi dahi Türk gençleri arasında kendini göstermiştir. Toplumun Amerikanlaşmasını pek geniş yelpazeden görebildiğimiz 80'li yıllarda, Galleria AVM'de bulunan Fame City eğlence merkezinin reklamları ilgi çekicidir. Nitekim Amerikalıların çılgınlar gibi eğlenip hayatın tadını çıkarmalarını ön plana koyarak yapılmış reklamın sloganı "Fame City'e git Amerikalı gibi eğlen" şeklindedir.[352]

Bir de Amerikan üniversitelerinin ülke genelinde cazipleşmesi meselesi vardır ki; bu durum Türk toplumunu dalga dalga etkisi altına alan bir olgudur. Dönemin başbakanı Turgut Özal'ın ABD'ye yapmış olduğu sık ziyaretler, Avrupa insanlarını dahi etkilemiş olan Amerikanlaşma dürtüsü, uzun zaman yurtdışında öğrenim görmüş; hemen dönmeyip bir müddet de çalışma hayatını öğrenmiş kişilerin ülkelerine döndüklerinde kamu personeli olarak göreve başlamaları Türklerin üniversite eğitimi için dışarıya yönlenmesinde etkili olmuştur. Artık çalışma hayatında nitelikli eleman isteyen Türkiye'nin pazarlama alanında işletme ve finans sektöründe eğitim almış aynı zamanda İngilizce bilen kişilere daha çok ihtiyaç duyması; yeni nesili ve tabii ki çocuklarının geleceğini düşünen aileleri üniversite eğitimi için Amerika'yı ister hale getirmiştir. Bu sayılan faktörler dışında ülke kapsamında maddi teşvikler de gözlenmiştir. Kaldı ki bahsi geçen 80'li yıllarda Türkiye'de dış ticaretteki yasağın kaldırılması, yurt dışına çıkacak kimselerin döviz meselelerindeki engellere son verilmesi ile 80'li yılların ikinci yarısında Türk basınında ABD'ye eğitim amacıyla gitmiş bulunan genç nesilden bahsedilmesi bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bahsi geçen basın haberleri bilhassa köşe yazılarında kendine yer bulmakta; gazeteciler varsa kendi evlatlarının değilse eş-dost, konu-komşu akrabaların çocuklarından bahsedip ABD'de nerede eğitim aldıklarını, ne gibi başarılar elde ettiklerini okurlarına aktarmaktadırlar.[353] Bu süreçte Türkiye'de, Amerika'ya öğrenci gönderimi için yapılan seferberliğin, en ön saftaki destek takımı gazeteciler; NYC'nin akıl almaz cazibelerini okurlarına anlatmaktan geri durmamışlardır.[354]

Türk insanı Türkiye'yi emanet edeceği yeni nesillerin yani gençlerin, iyi tahsil yapması gerektiğinde hemfikir olmakla beraber; devletin geleceği olan ve yurtdışında öğrenim gören gençlerin ileride ülkede üst düzey yönetici, diplomat, siyasetçi olacağını

[352] A.g.e., s.258
[353] A.g.e., s.259-260
[354] A.g.e., s.261

bilmektedir. Kısacası ilerinin yöneticileri olmaya aday bu gençler seçkin bir zümre olarak hazırlanmalıdır.[355]

[355] A.g.e., s.264-265

KAYNAKÇA*

ARŞİV

TÜRK-AMERİKAN DERNEĞİ (TAD) ARŞİVİ

SÜRELİ YAYINLAR

Akşam

Cumhuriyet

Hürriyet

Milliyet

Ulus

Vatan

BASILI ESERLER

Ağaoğlu, Adalet, *Bir Düğün Gecesi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995

Akalın, Cüneyt, *Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1*, Kaynak Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2003

Akpınar, Soner, *Mickey Spillane ve Kemal Tahir'in "Mike Hammer" Serilerinin Biçimsel Karşılaştırılması*, TÜBAR, s.30, 2012

Alatlı, Alev, *Hollywood Sinema ve İdiographlar*, TRT Akademi, c.1, s.1, Ocak 2016

Alkan, Mehmet Öznur, *Tarihin Sesli Tanıkları: Plaklar*, Toplumsal Tarih, s.117, Tarih Vakfı, Eylül 2003

Amerikan Rüyası, Birikim Dergisi, s.174

Ataöv, Türkkaya, *Amerika-NATO ve Türkiye*, İleri Yayınları, İstanbul, 2006

Ataöv, Türkkaya, "*Savaş ve Barışın Düzenlenmesinde Dört Yeni Gelişme*", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, c.XXII., no 4, Aralık 1967

Ataöv, Türkkaya, "*Marshall Planından NATO'nun Kuruluşuna Kadar Soğuk Harp*", Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, c.23, no.3, Eylül 1968

Aydoğdu, Emine, *Teşkilat-ı Esasiye'den Günümüze Anayasalar*, Palme Yayıncılık, Ankara 2005

Avcıoğlu, Doğan, *Türkiye'nin Düzeni*, Tekin Yayınevi, 1. Kitap, İstanbul , 1975

*Kullanılan belgelerin arşiv numaraları dipnotlarda verilmiştir.

**Kullanılan yayınların tarihleri ve sayıları dipnotlarda gösterilmiştir.

Avcıoğlu, Doğan, *Milli Kurtuluş Tarihi(1838'den 1995'e)*, Dördüncü Kitap, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1979

Aybar, Mehmet Ali, *Bağımsızlık-Demokrasi-Sosyalizm*, Gerçek Yayınları, İstanbul, 1968

Bali, Rıfat N., *Tarz-ı Hayat'tan Life Style*'a, İletişim Yayınları, 11 Baskı, İstanbul, 2015

Başkut, Cevat Fehmi, *Harput'ta Bir Amerikalı*, Ceylan Yayınları, İstanbul, tarihsiz

Baykurt, Fakir, *Amerikan Sargısı*, Bilgi Kitabevi, Ankara, 1973

Baykurt, Fakir, *Anadolu Garajı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1984

Behramoğlu, Ataol, *Lozan*, Boyut Yayınları, İstanbul, 1993

Birand, Mehmet Ali, *Emret Komutanım*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1984

Chomsky, Noam, *Savaş Sonrası Yılların Entelektüel Tarihi-Soğuk Savaş ve Üniversite*, çev. Musa Ceylan, Kızılelma Yayıncılık, İstanbul, 1998

Cumalı, Necati, *Acı Tütün*, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1997

Çağan, Sermet, *Ayak Bacak Fabrikası*, İzlem Yayınları, İstanbul, 1965

Değer, Emin, *Oltadaki Balık Türkiye*, Otopsi Yayınları, İstanbul, 2004

Eray, Nazlı, *Kız Öpme Kuyruğu*, Can Yayınları, İstanbul, 1989

Eray, Nazlı, *Eski Gece Parçaları*, Postiga Yayınları, İstanbul, 2011

Eray, Nazlı, *Yoldan Geçen Öyküler*, Postiga Yayınları, İstanbul, 2012

Erdinç, Fahri, *Diriler Mezarlığı*, Hür Yayınevi, İstanbul, 1969

Eriş, Metin, *Amerikan-Rus Emperyalizmi*, Boğaziçi Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1978

Ertuğ, Hasan Refik, "*Türk-Amerikan Mali Yardım Anlaşması*", Siyasi İlimler Mecmuası, sayı 196, Temmuz 1947

Esslin, Martin, *(The Age Of Television) TV Beyaz Camın Arkası*, çev. Murat Çiftkaya, Pınar Yayınları, İstanbul, 1991

Fırat, Melek M., *1960-71 Arası Türk Dış Politikası ve Kıbrıs Sorunu*, Siyasal Kitabevi, Ankara 1997

Gerger, Haluk, "*Türk Dış Politikası 1946-1980", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, c.2, İstanbul, 1983

Göle, *Nilüfer Türkiye'de Toplumsal Değişim*, "Modernlik: Zaman, Bilinç ve Desen", Yeni Yüzyıl Kitaplığı, Yeni Yüzyıl, 26 Şubat 1995

Gönlübol, Mehmet- Ülman, Haluk, "*Türk Dış Politikasının 20 Yılı*", SBF Dergisi, c.21, no:1, Ankara, 1966

Gönlübol, Mehmet- Ülman, Haluk, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, 4. Baskı, c.1, Ankara, 1977

Gürani Arslan, Nur, *Türk Edebiyatında Amerika ve Amerikalılar*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2000

Gürkan, Nilgün, *Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın 1945-1950*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998

Halil, Ali, *Atatürkçü Dış Politika ve NATO ve Türkiye*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1968

Herman, Edward S., Noam Chomsky, *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politiği*, çev. Ender Abadoğlu, (Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu) bgst Yayınları, İstanbul, 2012

Kabaklı, *Ahmet, Kültür Emperyalizmi Manevi Sömürgecilik*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2002

Kaplan, Mehmet, *Hikaye Tahlilleri*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986

Kemal, Orhan, *Dünyada Harp Vardı*, Ataç Kitabevi, İstanbul, 1963

Kemal, Orhan, *Suçlu*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1976

Kocagöz, Samim, *Sam Amca*, Yeditepe Yayıncılık, İstanbul, 1951

McGhee, George, *ABD-Türkiye-NATO-Ortadoğu*, çev. Belkıs Çorakçı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1992

Merzük, Abdussabur, *Kültür Emperyalizmi Hedef ve Metodları*, çev. Abdüsselâm Arı, Hilal Yayınları, Ankara, 1980

Nesin, Aziz, *Gıdı Gıdı*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1976

Nesin, Aziz, *Zübük*, Yaylacık Basımevi, İstanbul, 1981

Nyre, Josepn S., *Amerika'nın Gücünün Paradoksu*, Çev. Gürol Koca, Literatür Yayınları, İstanbul, 2003

Oktay, Ahmet, *Popüler Kültürden TV Sömürgesine*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2009

Oktay, Sevin, Sandoz Dergisi, sayı 1, 1995

Oran, Baskın, *Türk Dış Politikası*, İletişim Yayınları, c.1, İstanbul 2002

Özdemir, Sadi, *Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1998

Özgüç, Ağah, *Türklerle Türk Sineması Dönemler/Modalar/Tiplemeler*, Dünya Yayıncılık, İstanbul, 2005

Özyalçıner, Adnan, *Gözleri Bağlı Adam*, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1980

Pappelbaum, Richard, *(Theories of Social Change) Toplumsal Değişim Kuramları,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, çev.Türker Alkan, İstanbul, 1970

Rowe, David, *Popüler Kültürler Rock ve Sporda Haz Politikası (Popular Cultures)*, çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1996

Saunders, Frances Stonor, *(Who Paid The Piper)Parayı Verdi Düdüğü Çaldı CİA ve Kültürel Soğuk Savaş*, Çev. Ülker İnce, Doğan Kitapçılık, 2. Baskı, İstanbul, 2004

Sander, Oral, *Türk Amerikan İlişkileri 1947-1964, SBF*, Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979

Sander, Oral, *Siyasi Tarih (1918-1994)*, İmge Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2007

Sarınay, Yusuf, *Menderes Dönemi Dış Politikası, Türkiye'nin NATO'ya Girişi*, edt. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, Türkler Ansiklopedisi, c.16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002

Haldun Taner, *Yalıda Sabah*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1986

Taner, Haldun, *Kızıl Saçlı Amazon*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1988

Haldun Taner, *Onikiye Bir Var*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1988

Taner, Haldun, *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1992

Tebliğler Dergisi, Aralık 1958-Aralık 1959, c.22

Thornburg, Max Weston, *Türkiye'nin Bugünkü Ekonomik Durumunun Tenkidi,* çev. Nail Artuner, T.C. Ziraat Bankası Matbaası, Ankara, 1950

Tirali, Naim, *Yirmi Beş Kuruşa Amerika*, Cem Basımevi, İstanbul, 1989

Tomlinson, John, *Kültürel Emperyalizm*, Çev. Emrehan Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999

Tunçkanat, Haydar, *Amerikan Emperyalizmi ve CIA*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1987

Tunçkanat, Haydar, *İkili Anlaşmaların İçyüzü*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2006

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Tarihe Düşen Notlar-1, *Yasama Yılının Açılışlarında Cumhurbaşkanlarının Konuşmaları-1(1 Mart 1924-14 Aralık 1987)*, TBMM Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011

Üstel, Füsun, *Türkiye'de Toplumsal Değişim, "Etnik Gerilimlerde Dil Politikalarının Önemi*", Yeni Yüzyıl Kitaplığı, Yeni Yüzyıl, 11 Şubat 1995

Yavuzalp, Ercüment, *Liderlerimiz ve Dış Politika*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1996

Yalman, Ahmet Emin, *Yakın Tarihte Görüp Geçirdiklerim*, Yenilik Basımevi, c.1, İstanbul, 1970-197?

Yetkin, Çetin, *Karşıdevrim 1945-1950*, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaai-Hukuk Yayınları, 6. Baskı, Antalya, 2007

Quail, Denis Me, Sven Windahl, *İletişim Modelleri*, çev. Mehmet Küçükkurt, İmaj Yayınları, Ankara, 1993

TEZLER

Acar, Ayla, Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kütürünün Türkiye'ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960), Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008

Soran, Volkan, Türk Eğitim Sisteminde Amerikan Etkisi (1945-1960), Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2010

Torun, Esma, *İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Kültürel Değişimlere Yol Açan İç ve Dış Etkenler (1945-1960)*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2002

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

http://www.kemercountry.com/kgcc-st/haber/html.

https://www.akademiportal.com/1970-1980li-yillarda-trtde-yayinlanan-yabanci-diziler/

http://www.beyazperde.com/diziler/en/iyi/ulke-5002/onyil-1980/

https://www.google.com.tr/amp/www.hurriyet.com.tr/amp/gule-gule-dedektif-nik-hosgeldin-vikingler-39209067

http://www.milliyet.com.tr/dedektif-nik-in-az-siddet--bol-centilmenlik-iceren-maceralari/pazar/haberdetayarsiv/26.11.2006/179392/default.htm

http://www.cizgidiyari.com/forum/e-f-g-h/321-gungormusler-bringing-up-father.html

http://www.cizgidiyari.com/forum/e-f-g-h/273-fatos-blondie.html

https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/tum-zamanlarin-en-iyi-90-cizgi-filmi,ljmm5JmNgUOaAq0Jhy3FSw/0PhRmGna8U66iaV4Z1wQSQ

http://www.sabitfikir.com/dosyalar/karsilastirmali-elestiri-mike-hammer-mi-mayk-hammer-mi

EKLER

EK-1

Ulus, 7 Nisan 1946 s,3



ULUS

POLİTİKA

TELGRAF • TELEFON • RADYO HABERLERİ

M. Çaldaris'in demeci

Anasayasa işi başta gelen meselemizdir

Yunan Dış Bakanı, yeni kabinenin partilere cephe almaga niyeti yoktur, dedi

Londra, 6 (YUM.R.S.) — Yunan Dışişleri Bakanı M. Çaldaris bugün bir demeçte bulunarak demiştir ki: "Kralımızın hükümetimiz ele aldığı meseleleri önemsemesini gösterdiğini bu da memleketin kurtuluşu bakımından çok faydalı olmuştur. Bütünüyle gitti gücün subat ayında Prag'da cereyan etmiş olan Polonya - Çekoslovakya ittifaklarının bozulmasından sonra Rusya hâkimiyetini artırmak gayesini almıştır.

Bu arzu üzerindeki Çekoslovak taleplerine karşılık veren resmi Polonya ajansı şunları söylemektedir:

"Bu hususta herhangi bir nokta üzerinde kat'iyen görüşmüyoruz." Polonya, Çekoslovakya'nın komşuluğu ve iyi komşuluk münasebetleri tâbirine ehemmiyetle atfettiğini bu münasebetlerin bozulmasından dolayı büyük teessüf duyduğunu ve bu münasebetlerin tekrar kurulmasını temenni ettiğini bildirmektedir. Bu münasebetlerin bozulmasından dolayı Polonya'nın hiçbir menfaat temin etmediğini ve bu münasebetlerin tekrar kurulmasının Polonya'nın menfaatine olduğunu bildirmektedir. Bu münasebetlerin bozulmasından dolayı Polonya'nın hiçbir menfaat temin etmediğini ve bu münasebetlerin tekrar kurulmasının Polonya'nın menfaatine olduğunu bildirmektedir. Bu münasebetlerin bozulmasından dolayı Polonya'nın hiçbir menfaat temin etmediğini ve bu münasebetlerin tekrar kurulmasının Polonya'nın menfaatine olduğunu bildirmektedir.

Çekoslovak taleplerine bir cevap

Varşova, 6 a.a. — Polonya bildirmiştir. Polonya tarafından hazırlanmış olan Alman topraklarının en ufak tecavüzü Çekoslovakya'ya verilmeyi asli olarak reddetmiştir bildiren bir resmiya yayınlamıştır. Çekoslovak talepleri 1000 kilometre kare genişliğinde ve 180.000 nüfusu olan Kladsko bölgesi hakkındadır. Bununla beraber bütün ahalisi hayatın dene Almanlardan ibaret

EK-2

Ahmet Emin Yalman ‘ Amerika ile İşbirliğimiz’

Vatan, 11 Mart 1947 s,1



Şişli Terakkililere :

VATAN

Yıl: 7 - Sayı: 2078 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

BAŞMUHARRİRİ: Ahmet Emin YALMAN Salı — 11 MART 1947

KIZIL IRMAK (KARA KOYUN) YÖRÜK EFSANESİ İPEK'te

Moskova konferansı, dün açıldı

Molotof, ilk olarak Çin meselesini ortaya attı

Almanya ile yapılacak barış muahedesinde takip edilecek usulün derhal incelenmesine başlanacak

Prusya'nın bir devlet olarak tasfiyesi kararlaştırıldı

Hususî Muhabirimiz F. Demokan'dan telsizle

Amerika'nın yapacağı yardımın hedefi

Ortaşarkta Rus meselesine karşı baraj kurmaktır

Truman'ın yardım plânı üzerinde dün Beyaz Sarayda bir görüşme yapıldı. Başkan, yarın kongrede bir konuşma yapacak ve bu konuşmada bilhassa Türkiye'den de bahsedecek

Yarın Amerikan yardımı hakkında konuşacak Truman

Demokrat Parti Başkanı Üniversiteli gençler arasında

ÜNİVERSİTELİ GENÇLER

Dün, Demokrat Parti Merkezini ziyaret ettiler

C. Bayar, gençlerin muhtelif meseleler üzerindeki suallerine cevap verdi

Amerika ile iş birliğimiz

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Arkadaşımız Korle yeni Amerikan konsolosu ile karşı karşıya

Türk - Amerikan ticarî münasebetleri

Yeni Amerikan Başkonsolosunun tanışma toplantısında beyanatı

Feci bir cinayet

Bir ihtiyar, kızının nişanlısı tarafından öldürüldü

Muhittin Üstündağ aleyhindeki dâva

Ankara cinayeti

Temyiz Başsavcısı altı noktadan kararın bozulmasını istedi

Hakkında idam kararının bozulması istenen Haşmet

SİYASİ TEFRİKAMIZ

KOMÜNİST AJANLARI Nasıl Çalışıyorlar?

Hazırlıyan: Altemur Kılıç

* *

Bugünden itibaren üçüncü sayfada takibe başlıyacaksınız

AKINTIYA KÜREK

Kristof Kolomb'u mu aramak lâzım?

Bir cevap

EK-3

Cumhuriyet, 11 Mart 1947 s,1



Cumhuriyet

23 üncü yıl Sayı : 8108 — KURUCUSU: YUNUS NADİ — Cuma 14 Mart 1947

KAVAKLIDERE

Amerikan Peynir Mayası PENİROL

Kavaklıdere Şarab Ltd. Ş.

Bütün Dünya Truman'ın heyecan uyandıran nutku ile meşgul oluyor

"Truman'ın nutku Rusyaya bir ihtardır Birleşik Amerika halkının bu ihtarın arkasında olduğuna şüphe yoktur,,

Reuter'e göre, Moskovadaki bütün müşahidler nutkun konferans havası içine diplomatik bir bomba gibi düşebileceği kanaatindedir

Başbakanın beyanatı

Receb Peker, Truman'ın demeci hakkında diyor ki:

«Başkanın görüşleri, bütün milletlere, milli hudutları içinde müstakil, rahat ve şerefli insanlar olarak yaşamak teminatını telkin edecektir»

Celâl Bayar da, Amerikada Türk milletinin dünya sulhu için mühim bir emniyet unsuru olarak takdir edilmesini memnuniyetle belirtti

Bir dönüm noktası

Türkiyede memnuniyet

Başkan Truman'ın nutku köylere varıncaya kadar her yerde büyük alâka ile dinlendi

Türkiye ve Yunanistanın muhtemel bir tecavüze sed çekmeleri, dünyanın akıbetini tayin edecektir

Moskova Konferansı

Bevin, dünkü toplantıda, Rusları, nazi ileri gelenlerini istihdam etmekle itham etti

Ege vapurile dün gelenler

İtalyanın yeni Ankara elçisinin beyanatı

Erzurumun düşman istilâsından kurtuluşu

Bütün memleket halkının, askerî kıt'aların ve talebelerin iştirak ettiği tören çok parlak oldu, gece fener alayları yapıldı

"Türkiye Doğunun anahtarı,,

Maruf Amerikan gazetecisi Lipmanın makalesi

«Türkiyeye mali yardımla birlikte askerî garanti de vermek lâzımdır»

Gl. Mac Arthur'ün Dil Kurumuna mesajı

Uzakdoğu Müttefik Ordusu Başkomutanı, Büyük Atamızdan hürmetle bahsediyor

Define arıyanlar

Yıldız bahçesinde gömülü olan milyonları bulmağa gelenlerle bir görüşme

Rakı sarfiyatı yüzde 25 arttı

Tekel Genel Müdürü bu hususta izahat veriyor

Yunan milli basketbol takımı şehrimize geldi

EK-4

Abidin Daver ‘Kızıl Demirperdeye Karşı Demokrasi Dalga Kıranı’

Cumhuriyet, 17 Mart 1947 s,1



POKER bıçağı kullanan, ölse bilmez hiç bir zaman...

Cumhuriyet

23 üncü yıl Sayı : 8111

KURUCUSU: YUNUS NADİ

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul — Posta kutusu İstanbul No. 248
Telefonlar: Umumî Santral Numarası: 24206. Yazı İşleri: 24200. Matbaa: 24200.

Pazartesi 17 Mart 1947

93 Seferine Başlangıç olan
1875 - 1876
BOSNA - HERSEK ve BULGARİSTAN İNTİLÂLLERİ
2 NCİ CİLDİ ÇIKTI.
Yazan: General Halil Sedes

Amerikanın Boğazlara verdiği ehemmiyet

Truman'ın nutkunun akisleri gün geçtikçe genişliyor

Bir İngiliz gazetesi diyor ki: "Başkan Truman'ın hareketile Türkiye bir müttefik haline getirildi,,

Rusyada hava gerginleşti. Moskovada bir hâdisenin infilak etmek üzere olduğu kanaati var, Amerikanın Ankara Büyük Elcisi Washington'a gidiyor

Kızıl demir perdeye karşı demokrasi dalgakıranı

Mr. Truman'ın, Amerikanın Türkiye ve Yunanistana yardımlarda bulunmak suretini belirten nutku, bütün demokrasi dünyasında çok iyi ve büyük bir heyecanla karşılandı. Yalnız, dediği gibi, Moskovaya küpürt-

Washington 16 (a.a.) — Cumhuriyetçi âyan üyesi, Vandenberg ile demokrat âyan üyesi Connally'nin Başkan Truman'ın Yunanistana ve Türkiyeye yardımda bulunmaları yolunda yaptığı beyânları inceledikten sonra General Marshall'ın Moskovada Mareşal Stalin'le temasa geçmesini talebi etmiş oldukları bildirilmektedir.

Dün yapılan bir toplantı sırasında âyan üyesi Vandenberg, Cumhuriyetçi âyan üyelerinden bu teklifleri müşterek devletlemelerini talebetmiştir.

Amerika Boğazlara ehemmiyet veriyor

Cardiff 16 (a.a.) — «Western Mail And South Wales News» gazetesi şöyle demektedir:

«Yunanistandaki durum çok defa bir tehlike arzetmekle beraber, bu korkulacak tehlike olmaktan uzaktır. Başkan Truman'ın bu hareketi, her şeyden evvel, Boğazlara kontrolcu olan Rusyaya ve bu devletin perkleştirme tehdidi üzerine karşı tedbiri almak için eder. Bunu Türkiye de aynı tekliflerle ikinci plânda bir müttefik haline getirilmektedir. Bunu aynı zamanda, Türkiye topraklarında Boğazlara hâkim bir üs tesis hakkında ileri sürülen tekliflerle ilgili tedbiri olmak yerinde olur.

— Arkası Sa. 2, Sü. 2 de —

Bir serpen uçak tecrübe uçuşu esnasında

Yurdda uçakla sıtma mücadelesine başlanıyor

Ankarada hususî bir uçakla yapılan ilk tecrübe muvaffakıyetle neticelendi

Ankara 16 (Telefonla) — Yurdda yapılmakta olan sıtma mücadelesinde ilaçların da kullanılmasına yakında başlanacaktır. Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz, beraberinde Sıtma Mücadele reisi Dr. Server Akan olduğu halde, dün öğleyinden sonra Orman çiftliği uçak alanındaki Türk Hava Kurumu uçak fabrikasına giderek bataklıklara ilaç atmak üzere hazırlanan uçağın ilk tecrübe uçuşunu seyretmişlerdir.

Burada kırk metre genişliğinde bir şeritte devam edilecektir.

sahaya konulan iki su dolu kabın üzerine tecrübe uçuşu tarafından boşaltılmıştır. Uçuştan sonra sahadaki kabın tetkik edilmiş, hepsine ilâcın serpildiği görülmüştür. Uçak bu suretiyle en meşe yükseklikten uçarak başarmıştır.

Çukurovadaki bataklık bölgeler de bu yıl bu tip uçaklarla ilâclanacaktır. Önümüzdeki sene bu işe daha geniş bir şekilde devam edilecektir.

Buhranlı hafta

Amerikanın Akdeniz politikası ve Rusya

Önümüzdeki haftanın konferansın en buhranlı haftası olacağı Moskovada söyleniyor

Moskova 16 (A.P.) — General Marshall'un station «Amerikanın Akdeniz politikası» hakkında verdiği beyanatın kendisinden sonra gazetelerde başlıyor. Önümüzdeki haftanın Moskova konferansının en buhranlı haftası olacağı bütün delegeler tarafından kabul edilmektedir.

— Arkası Sa. 2, Sü. 7 de —

Bugünkü Amerika

Dr. Behçet Sebit

— Yazın 2 üncü sahifesinde —

Celâl Bayar dün Adanada tezahüratla karşılandı

D.P. Başkanı halka bir hitabede bulundu ve partisinin gayesine vâsıl olacağını belirtti

Celâl Bayar bugün Mersine dönecek, oradan da Silifke, Tarsus ve Hataya gidecektir

Celâl Bayar son seyahatlerinden birinde halka hitab ederken

Adana 16 (Telefonla) — D.P. Genel Başkanı Celâl Bayar bugün Mersinden, şehrimize geldi. Mersinde büyük bir tezahürle uğurlanan D.P. başkanı, tren güzergâhındaki istasyonlardan ötürü halkın tezahüratına mazhar olmuştur.

Adana'ya gelince, emsalsiz bir kalabalık tarafından hararetle karşılandı. Celâl Bayar, trenden indikten sonra, kalabalık yüzünden ilerlemek imkânını bulamadı. Parti teşkilâtına mensup Demokrat heyetlerle birlikte Adana garına gelmiş, emsalsiz bir kalabalık tarafından hararetle karşılandı. Celâl Bayar, trenden indikten sonra, kalabalık yüzünden ilerlemek imkânını bulamadı. Parti teşkilâtına mensup Demokrat heyetlerle birlikte Adana

— Arkası Sa. 2, Sü. 5 te —

Üç milyon Yugoslav açlığa mahkûm

Tito da Amerikadan yardım istiyor

Belgrad 16 (a.a.) — Mareşal Tito, Amerikadan süratle yiyecek yardımı yapılmasını istemiştir. Yugoslavyada Unrra'nın işlerini tanzim eden milletlerarası memurlar tarafından desteklenen bu yardım talebinde, şu sonundan evvel bu yardım yapılmadığı takdirde, üç milyon Yugoslavın açlığa mahkûm bulunduğu bildirilmektedir. Mareşalin Amerikaya yaptığı yiyecek talebi hakkında Yugoslavyada her hangi bir şey yapılamamaktadır. Yugoslav hamındır. Başkan Trumanın Yunanistan ve Türkiyeye yapacağı yardım hakkında çıkan yorumların aynı mahkeme olduklarını belirtmek gerekir.

Milli Yugoslav komitesinin müracaatı

Londra 16 (a.a.) — Sırb böyük parti-

— Arkası Sa. 3, Sü. 2 de —

Kastamonuda feci bir cinayet işlendi

Bir polis karakolda iki kişiyi tabanca ile öldürdü, kendisi ve diğer bir polis de yaralandılar

Kastamonu 16 (Husus) — Bu sabah şehrimizde iki kişinin öldüğü, iki polis memurunun da ağır surette yaralanmasile neticelenen bir cinayet olmuştur.

Dün gece, Balkevinde Cumhuriyet Halkulunun eğlencesinde kavga polis memuru Ali ile aralarında geçen bir münakaşadan dolayı sabahleyin Belediye polis karakoluna davet edilen üç kişi, polis müfettişi Sıdkı Esenle üç polis öğretmeni Sıdkı Esenle gara ilse talebelerinden oğlu Namık Esen, başkomiserle bâhiyeli asîlarlarken polis memuru Ali ile

— Arkası Sa. 2, Sü. 3 te —

Sinasi Devrin Haydarpaşa istasyonunda

Adalet Bakanı şehrimizde

Orta ve güney Anadolu illerinde tetkikler yapan Adalet Bakanı Sinasi Devrin dün Toros ekspresile şehrimize gel-

miştir.

Adalet Bakanı, Haydarpaşa istasyo-

— Arkası Sa. 3, Sü. 4 te —

Dünkü fırtınada 6 tayfa boğuldu

Bir motör battı, karaya oturan dört motörden birinin mürettebatı da kayıb

Bir kaç gündür iyi giden havalar, dün sabah birden bozmuştur. Karadenizde ve Boğazda şiddetli yıldız fırtınası hüküm sürmektedir. Bir çok vapur, Boğazda fırtınanın yatışmasını beklemektedir. Dün, Boğazda ve Karadenizde dört motör karaya oturmuş, bir motör batmıştır.

Şile açıklarında giderken, birdenbire çıkan fırtına karşısında boosalmaya başlayan 250 tonluk Perihan motörü, fırtınaya tahammülü edemiyerek batmıştır. Mehmed Selimoğlu idaresinde bulunan motörün sekiz kişilik mürettebatından, altısı boğulmuş, sonuncu ikisi yüzerek karaya çıkabilmiştir.

Şeytanya gitmek üzere evvelki gün Boğazdan çıkan, Hürmezli Süleyman kaptanın idaresindeki 8 tonluk Bacaksız Zafer motörü dün, Ortaköy açıklarında, ani olarak çıkan yıldız fırtınasına bağlı sevkedemiyerek, dalgaların tesirile Kilyos sahillerine ve orada karaya oturmuştur. Kilyos kıyılarına atılan hâdise mahallinde gördük, motörün mürettebatını kurtarmıştır.

150 tonluk Derina motörü, Ahbap ile Galata Feneri arasında; Meta motörü, Anadolu hâdiseleri bulundu; Çokgezen

— Arkası Sa. 3, Sü. 6 da —

Ekonomi Bakanının bir tavzihi

İstanbul 16 (a.a.) — Bu sabahki ban kasul gazetesi, Ekonomi Bakanının beyanatından bahsetmektedirler. Hatta sonu tatilinden faydalanarak husul işleri için İstanbula gelen Ekonomi Bakanı, kendisile görüşmek istiyen gazetecilerle hiç bir konuşma yapmamış, bu hâlbuki her hangi beyanatta da bulun, mamıştır. Gazetecilerin Amerikan yardımı hakkında sordukları suale de, Başbakanın ve Maliye Bakanının aksilerine ehliyetsiz bir dürveti olmadığını söylemekle iktifa etmiştir. Ekonomi Bakanı bu hususun tavzihine Anadolu âjansının memur eylemiştir.

16 Mart şehidleri için hazin bir tören yapıldı

Dün kahraman Mehmedciklerimizin kabirleri ziyaret edildi ve bir geçid resmi yapıldı

Dünkü törende havaya ateş edilirken

— Yazın 2 üncü sahifesinde —

Dünkü spor hareketleri

Voleybol maçında İstanbul takımı Atinalıları yendi. Lik maçlarında da Vefa, Galatasaraya 4-2 galib geldi

Dünkü lik maçlarından heyecanlı bir sahne

İstanbul - Atina temsilî voleybol maçı dün saat 21 de Teknik Üniversite salonunda yapıldı. Maçları evvel Fenerbahçe Beşiktaş takımı ile mümessil takım başkanı arasında buket teatisi yapıldı.

İlk set 15-9 İstanbul muhtelifi kazandı. İkinci set 21 - 2 İstanbul lehine devam ederken, Yunan takımı güzel oyunlar 11 e kadar çıktı. Fakat neticede İstanbul kazanarak, maçı 15 - 11 galib bitirdi.

(Dünkü lik maçlarına ait tahlilât dördüncü sahifemizdedir.)

ABİDİN DAVER

EK-5

Cumhuriyet, 8 Nisan 1946 s,3



CUMHURİYET

8 Nisan 1946

SON HABERLER

Siyasi hal

İngiltere ile Fransa arasında

İngiltere ile Fransa arasında bir İttifak meselesinden bahsedilmesine sebep hasıl olmuş değildir. Fakat bu iki memleket arasında son zamanlarda bazı dostluk temasları yapıldığı bir sırada Fransız Başvekili Bidault'nun İngiltere'ye yaptığı seyahat ve bu seyahat esnasında İngiltere Başvekili Bay Attlee ile görüşmeleri, bu temasların daha ileri bir safhaya girdiğini göstermektedir.

İngiltere ile Fransa arasında yapılacak bir ittifaktan en mühim hedefi, Avrupa barışını korumak ve Almanyanın barışı yeniden tehlikeye düşürmesine karşı gelmektir. Bu yüzden Fransanın Almanya karşı tatbik etmek istediği siyaseti, karşılaşırsam, İngiliz - Fransız kompromisinin ilk örneğini veya durulmasını gerektiğiyerek bir değeri haiz olan İngiltere'nin bu kararı hekkemekte olduğu zannedilmektedir.

Fransa ile Almanya arasındaki en mühim mesele Ruhr, Ruhr ve Saar havzaları üzerine mukaddetmiştir. Almanyanın mühim sanayisi dayandıkları bu çok mühim sahaların tetkikali tayin olunduğu takdirde, Fransa ile Almanya arasında iyi münasebetlerin kurulmasının engel kalmaz, belki batı Avrupada sulhu bozacak yeni hâdiselerin türemesine meydan verilmemiş olur.

Bu sahaların milletlerarası iktisadî bir kontrole tâbi olması hususunda, Müttefikler arasında bir ayrılık bulunmadığı muhakkaktır. Çünkü kavga çıkarılırsa, barının gerçekleşmesine imkânlar, Fransa'nın bu meyele karşısında iki kuvvetli cereyan peyda olduğu göze çarpmaktadır.

Bunlardan biri sindikî Fransız hükümet reisi ile sosyalist arkadaşları tarafından temsil olunmaktadır. Bunlar, bu havza üzerinde milletlerarası iktisadî bir kontrol altında yaşamanın kâfi görmekte ve itimat bir kontrole tâbi tutulmasının Fransız - Alman münasebetleri bunmaktan ve ileride bir harb sebebi olmaktan başka bir şey zannetmediğine inanmaktadırlar.

Bunun mukabil Fransa Dış Bakanı Bidault ile sağcılı partisi, hattâ aslında değilse bile kamuoyunda bir kısım Rehin, Ruhr ve Saar havzalarının iktisadî kontrole tâbi olmasını kâfi görmiyorlar. Fransa milletlerarası siyasî kontrole tâbi olmasını da istemekte ve bunu Fransanın emniyeti bakımından son derece lüzumlu görmektedirler. Bu havzaların siyasî ve iktisadî kontrol altında yaşamasının mesnen, burada Almanlığın asağı yukarı hâkimiyetini ve kendini tanıtmak için durmadan uğraşmaktadır.

Mamafi, Fransız kabinesinin son toplantısında konuşulmuş ve neticede İçişleri Bakanı Bay Jules Moch'un bu meseleyi bir siyasî kontrol kurulmasına taraftar olduğu anlaşılmış gibi, Fransız kabinesi tarafından verilen kararın, Fransız itilâk komisyonları tarafından tetkik edilmek üzere Londra'ya gönderilmesi bildirilmiştir.

Fransız hükümeti tarafından verilen karar, Fransanın, sür'atli bir Alman kalkınmasından endişeye devam etmesi yüzünden bu kalkınmayı hallolacak en ağır tedbirlere hay vurmayı istediği belirtiyor.

Ömer Rıza DOĞRUL

Hindistanda dahili harb çıkarsa....

Londra 7 (a.a.) — Bengal Müslüman birliği parlamento grupu başkanı olan ve Cenevre Milletler Cemiyeti toplantısında Hindistan temsil etmiş bulunan Sir Hoca Nizameddinin kanaatine göre, Hindistan memleket bir an evvel müstakil bir devlet haline getirilmezse, mezhebî ihtilâflar yüzünden dahili bir harbin çıkması 40 milyon Hindli dahili bir harbe sürükleneceği ve böyle bir dahili harb neticesi olarak evvelâ Orta ve Yakın-şarkî devletlerinin sürükleneceği suretle yeni bir büyük harbin çıkacağı kanaatindedir.

Sir Hoca Nizameddin şu beyanatta bulunmuştur:

— Bu Müslüman Birliği memnuhalarından, İngilizlerin Hindistana terketmekleri istiyorum. Fakat İngilizler gitmeden evvel, dahili surette Müslüman askerlerin, asyalarile müttesanlı silâh almalarını sağlamalıdırlar. Bundan sonra, bu kendi işlerinizi kendiniz halledebilirsiniz.»

Geçen yıllar içinde Talât bana birkaç defa İsmailden haber vermiştir. Zaten ayrılığımızdanberi bu çocuk için ne olup bitmişse onlardır.

Talât gevezenin birinde sesini biraz değiştirip alçaltarak: «Çocukları hâlen vara der. Benim üzüme eğlenek, bir kelime söylemeden, dinlerim. Adetimi öğrendiği için benden ne başka bir haber, ne bir cevab bekliyemeden söyler ve esasen Aydet, yıller sonra yeni bir havaya çıkmaya kadar.

İsmail Bursaya gidirken hemen hemen anlaşmıştık. Yazı gene gelecekti. Fakat daha bahar başlarken kapının kapının çalınışına bir hayret bahşedilmişti. Bu Müslüman birliği mensubalarından, İngilizlerin Hindistana terketmelerini istiyorum. Fakat İngilizler gitmeden evvel, dahili surette Müslüman askerlerin, asyalarile müttesanlı silâh almaları sağlamalıdırlar. Bundan sonra, bu kendi işlerinizi kendiniz halledebilirsiniz.»

Geçen yıllar içinde Talât bana birkaç defa İsmailden haber vermiştir. Zaten ayrılığımızdanberi bu çocuk için ne olup bitmişse onlardır.

Talât gevezenin birinde sesini biraz değiştirip alçaltarak: «Çocukları hâlen vara der. Benim üzüme eğlenek, bir kelime söylemeden, dinlerim. Adetimi öğrendiği için benden ne başka bir haber, ne bir cevab bekl

EK-6

Necmettin Sadak ‘ Türkiye için Yeni Bir Devir Açılmıştır’

Akşam, 6 Nisan 1947 s,1



AKŞAM
Hergün 8 sahife

AKŞAM

VATANDAŞ
Oyunu kullanmamak vatan vazifesini yapmamaktır.

Sene 39 — No. 10226 — Fiati her yerde 10 kuruştur. PAZAR 6 Nisan 1947 Sahibi: Necmeddin Sadak — Yazı işlerini fiilen idare eden: C. Bildik — Akşam Matbaası

Yardım projesinin kabul edilmesi ihtimalleri artmıştır

Geçen ayın on ikisinde Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Truman, Türkiye ve Yunanistana yardım dolayısile Kongrede yaptığı nutkunu söylediği zaman Amerikan Meclisinde bir çubuk çıkmıyacağını, bu büyük muhtelif cereyanlara karşılıyacağını yazmıştık. Hadiseler bize hak verdi. Trumanın teklifi bugüne kadar ancak Senatonun ve Temsilciler Meclisinin Dışişleri komisyonlarında müsaadeyle kabul edilmiştir. Arazi Yunanistana girdiği için kararın bu iki memlekete ait kısımlarına doğru Kongrede tasdik edilebileceği söyleniyor.

Her iki Meclisin Dışişleri komisyonunda tartışmalar pek kolay cereyan etmamıştır. Çok söz söylenmiş, bazı ihtiraslar ileri sürülmüş, hattâ hükümet bir çok vesikalar sunmak mecburiyetinde kalmıştır.

Amerika için bunları tabii görmek lâzımdır. Bu Büyük Demokrasi memleketinde her karar ancak milî efkârın malı olursa gerçekleşir. Hükümetin ilk vazifesi, aldığı kararlara milleti ve onun temsilcilerini inandırmaktır. Bunun içindir ki Meclis üyeleri, bir karara varmadan önce her sınıf halktan gelecek itirazları göz önüne tutarlar, sorarlar, dinlerler, bilgiye vururlar. Hükümet de bu dalgalara göğüs gerer.

Bundan başka, M. Trumanın Kongreden istediği karar Amerikayı yeni bir siyasete ve bu siyasetin gerektirdiği taahhütlere götürmektedir. Eğer mesele sadece iki memlekete para yardımında bulunmaktan ibaret kalmış, müzakere ve karar bu kadar uzun sürmez, bu derece çetin olmazdı. M. Truman Türkiye ile Yunanistana yardım edilmesini isterken Orta Doğuda açıktan açığa Sovyet tehlikesini öne sürmüş, bu iki memleketi komünist tehlikesine karşı son müdafaa hattı olarak göstermiştir. Amerikanın Türkiye ve Yunanistana yardımı, bu suretle, iki memleketin Sovyet tecavüzünden korunması maksadını almıştır. Görüşülü bundan kopmuştur.

Itirazların bir kısmı, doğrudan doğruya Amerikanın iç politika mülâhazalarından ve dış siyaset noktasından doğmuştur.

Demokrat Partinin sol kanadına tekabül eden, eski Ticaret Nazırı Wallace gibi politikacılar bu yardım kararında Rusya aleyhinde bir hareket sezmiştir, bu yüzden savaşa girişmişlerdir. Cumhuriyetçi Partinin infirat taraftarları bu yardımın Amerikayı harb maceralarına sürüklemesinden endişe ederek çekingen davranmışlardır.

Amerika efkârına tesir bakımından en kuvvetli itiraz şu idi: Birleşmiş Milletlere düşeri bir vazife! Amerika yükleniyor, bu suretle Birleşmiş Milletlerin nüfuzunu hiçe indiriyor...

Buna karşı verilen cevaplar tatmin edici olmuştur. Birleşmiş Milletlerin henüz bu yolda yeterli tertibatı yoktur. Birleşmiş Milletlerin tecavüze karşı koyacak bir ordusu hattâ kurulmamıştır. Rusyanın «Veto» hakkı vardır.

Necmeddin Sadak

(Arkası sahife 2; sütun 1 de)

Başkan Truman dün gece and içti

Insanların hür düşüncelerini ezmeğe çalışan her türlü hareketlere daima düşman olacak

Başkan söylediği nutukta diyor ki:

“Şimdi için için yanan ve bir gün dünyayı ateşe verebilecek olan yangın karşısında seyirci kalamayız.,,

Newyork 6 (R) — Başkan Truman, Demokrat Partinin kuruluşunun yüzdönümü münasebetile dün gece verilen senelik ziyafette çok mühim bir nutuk söylemiştir. Başkan nutkunda 1823 te güney Amerika devletlerinin bağımsızlıklarını korumağı taahhüt eden Monroe esasını dünyanın her tarafına teşmil ederek bu hususta çalışacağına dair şu surette ant içmiştir:

«Insanların hür düşüncelerini ezmeğe çalışan her türlü hareketlere daima düşman olacağıma Allahın huzurunda ant içiyorum.»

Başkan demiştir ki: «Harbi istemiyoruz» demekle kâfi değildir. Bütün dünyaya sirayet etmek istidadını gösteren kıvılcımları söndürmek için vaktinde hareket etmeliyiz. Yangının nasıl başladığını biliyoruz. Kuvvetlerin zayıflara nasıl tecavüz ettiklerini görmüş bulunuyoruz. Bu tecavüz ya silâh kuvvetile ve açıkça, yahut gizlice nüfuz suretile olur. Yangının nasıl sirayet ettiğini ve ne suretle sona erdiğini de biliyoruz.

Bundan bir buçuk asır evvel Demokrat Partiyi kuran Jefferson Başkan Monroe'ye gönderdiği bir mektupta milletlerin iç işlerine karışmak suretile onların haklarına yapılan tecavüzleri protesto etmesini istemişti. Biz de Jefferson gibi milletlerin haklarına yapılan feci tecavüzlere da bahsi geçen yemini etmiştir.

şahit oluyoruz. Bu tecavüzlere karşı protestoda bulunduk. Hürriyetleri haricî baskılarla tehlikeye konan memleketlere yardım etmek suretile bu protestoları tesirli bir hale getirmeliyiz.»

Başkan doğrudan doğruya Rusyayı anmamakla beraber milletlerarası bir lisan kullanmış, Alaska üzerindeki Rus isteklerini ima etmiştir. Bundan sonra demiştir ki:

«Milletlerin haklarının elinden alındığına şahit oluyoruz. Hürriyet ve bağımsızlıkları tehlikeye düşen devletlere yardım etmeliyiz. Bize düşen vazife Birleşmiş Milletlerin önünde bekçilik etmek, yangın kıvılcımlarını söndürmektir. Birleşmiş Milletler vazifesini hükûm usulile yapmalı, fakat icabederse kuvvet kullanmalıdır.

Hür milletlere serbes kalmaları için yardım etmekle Birleşmiş Milletleri vazifesini yapmak bu-rukdan kuvvetlendirmiş oluyoruz. Amerika bunu yapmak için kuvvetli olmalıdır. Dünya Amerikadan liderlik bekliyor. Amerika'da yaşayan hür insanlar bugünkü durumun neticesini müsamaha ile bekliyemezler. Vaktinde hareket etmeliyiz. Şimdi için için yanan ve bir gün dünyayı ateşe verebilecek olan yangın karşısında seyirci kalamayız.»

Başkan bundan sonra yukarıdaki vesikaları okumuştur.

Demokrat Partinin Izmirdeki mitingi

B. Celâl Bayar söylediği nutukta Başbakana cevap verdi

İzmir 5 — Saat on reçiye doğru Cumhuriyet meydanı bir hayli kalabalıklaşmıştı. Evvelâ Demokrat Partî İzmir vilâyet idare heyetî, müteakiben de Celâl Bayar geldi, kürsüye çıktı bir saat on dakika süren nutkunu söylemeğe başladı. Bu arada bir kaç kişi tarafından birkaç sözle müdahale edilmek istendi ise de B. Celâl Bayar «Rica ederim» cümlelerile nutkunun kesilmemesini istedi.

Demokrat Parti lideri, nutkunu tamamladıktan sonra, meydana toplanan halk, Adnan Menderes'in de bir kaç söz söylemesini istemişlerse de Demokrat Partinin vilâyete yazdığı tezkerede yalnız Celâl Bayar'ın konuşacağı bildirildiğinden buna imkân görülemedi.

Celâl Bayar, nutkunu söyledikten sonra Demokrat Partî binasına dönmüş ve halka teşekkür ederek ülkümüz ve halka hizmetlerimiz hakkında, netle dağılmalarını tavsiye etmiştir. Üç dakika sonra halk tamamen dağıldı.

(Arkası sahife 2; sütun 5 te

Sayın Seçmenlere:

İstanbul Valiliğinden:

Açık bulunan altı İstanbul Milletvekilliği için 6 Nisan 1947 pazar günü seçim yapılacaktır.

Seçim günü saat sekizde seçime başlanacak ve seçim saat on dokuza kadar fasılasız devam edecektir.

Seçim seçmenlerin 14/3/1947 tarihli gündelik gazetelerile ilân edilmiş olduğu üzere mensup oldukları sandıklarda oylarını kullanmak üzere davet olunur. (4342)

Münhal Milletvekillikleri için seçime bu sabah başlandı

Seçim saat 19 a kadar sürecek, bundan sonra reylerin sayılmasına başlanacak

Münhal Milletvekillikleri için bugün yurdun dört bir tarafında seçim yapılmaktadır. İstanbul'da seçime sabah saat sekizde başlanmıştır. Seçim saat 19 da sona erecek ve reylerin tasnifine derhal başlanacaktır. Demokrat Parti seçime iştirak etmediği için müstakil bulundurmamaktadır. Yanlız bir-iine 3 nahiya mahbaia tanzim edilmiş-rek bunun bir tanesi oy sandığının bulunduğu mahalde halkın görebileceği yerde asılacaktır.

C. H. P. nin adayları Prof. Âkil Muhtar Özden, M. Kemal Oku, emekli Gn. Refet Bele, Mekki Hikmet Gelenbeğ, Dr. Fakaeli, Ali Rıza Ar'dır.

Müstakil olarak 300 imzalı bir mesbata ile Hikmet Bayur'un adaylığı konmuştur. Bundan başka müstakil olarak daha 24 aday vardır.

Seçim sakin bir hava içinde cereyan etmektedir. Sabahın ilk saatlerinde sandık başları tenha idi. Öğleye doğru mütecaat edenler çoğalmıştır.

Vali ve Belediye Reisinin demeci

Vali B. Lütfi Kırdar, vilâyet seçim bürosu seff vali muavini İsmail Hakkı ve B. Zühtü Çubukcuoğlu sabahın sekizinden itibaren birden sandık başlarını dolaşmışlar, sandıkların tam saatinde açıldığını tesbit etmişler ve kanunî icaplarını yapılması hususunda tekrar talimat vermişlerdir. Bundan sonra vali vilâyete gelmiş ve seçim işleri etrafından meşgul olmuştur. B. Lütfi Kırdar bu sabah bir muharririmize şunları söylemiştir:

Bu sabah Valikonağı caddesindeki sandığa oyunu attıktan sonra buraya gelinceye kadar sandık başlarını dolaştım. Seçim tam saatinde başlamıştır. Normal şartlar dahilinde ve sükûnet içinde devam etmektedir. Sabahın erken olmasına rağmen vatandaşlar oylarını kullanmağa başlamışlardır. Henüz hezir bir kalabalık bulunmaması, pazar münasebetile bekkin zoltaka erken çıkmamış yüzünden dir. Saatler ilerledikçe seçmen sayısının o nispette artacağı tahmin dir.

Otobüsler

Seçim münasebetile Tramvay idaresinin otobüslerinden on bir araba, Emniyet müdürlüğü emrine verilmiş, şöfen sehrin muhtelif semtleri arasında işleyen araba sayısı azalmıştır.

Ingiltere buğday alıyor

Londra 6 (R) — Ingiltterenin Türkiye'den satın aldığı buğdayları yüklemek üzere beş yük gemisi Iskenderun limanına vasıl olmuştur. Ingiltere şimdiye kadar Türkiyeden 25 bin ton buğday almıştır. Geçen ay sulann taşması yüzünden Ingiltere'de mahvolan yarım milyon ton buğdayı telâfi etmek için bütün ihtiyacı memleketlerden buğday satın almaktadır.

Yanardağlar

Heklâ yeniden faaliyete başladı

Londra 6 (R) — İslanda adasındaki Heklâ yanardağı, bir kaç günlük sükûnetten sonra yeniden faaliyete başlamıştır. 7 kraterden lâv akıyor. Şimdiye kadar 1 milyon tondan fazla lâv çıkmış, 10 kilometre lâvlardan bunlar kilometre kare yeri kaplamıştır. Mamafih lâvlardan ziyade küller zarar vermiştir. 130 çiftliğin mahsulü harabolmuştur.

Meksika'daki Paricutin yanardağı da yeniden faaliyete başlamıştır. Bu yanardağ 943 senesi şubatında birdenbire bir tarlanın ortasında meydana çıkmış ve bir ay içinde 270 metre yükselmişti.

Sandık başları sabahleyin tenha idi, öğleye doğru kalabalık artmağa başladı

Yukarıda: Rey varakaları atılma adan evvel bir sandık muayene ediliyor, ortada bir sandık yeri, aşağıda bir bayan reyini atıyor

Arada Bir

Alıp etrafını hayret...

Son günlerde hayret edilecek çok şeyler var. Hayretler uyandıran bu çok şeyler arasında en çok hayret ettiğimiz, İstanbulda Mart ayının yaz gibi geçmesi, en güzel otomobillerin el altından laksiye satılması, gazetelerin hattâ maların değildir. Ne eski Başvekilimiz sayın Celâl Bayarın gününe birinde bu derece koyu hürriyet ve demokrasi kahramanı kesilmesine hayret etmek, ne de İstiklâl Mahkemelerinde adalet dağıtmış olan güzide Refik Koraltanın hakpehlivanı olmuşuna şaşmak. Başbakan Recep Pekerin «yarın sabah harb içinde uyanmamız mümkündür» demesine hayret ettiğimiz kadar, muhalif basının açık sarrtlarmaya girişerek İzmir nümayişlerini on bin ile yüz elli bin arasında dalgalandırmalarına şaşmadığımıza itiraf ederiz. Demokrat partisinin seçimlerime çok hayret etmek değil. Girip de kazansalar daha az hayret eder, daha çok sevinirdik.

Hayır.. Hayret ettiğimiz şeyler bunlar değildir.

En çok hayretimizi mucip olan nokta İzmirde — eğer muhalif gazetelere inanmak caiz ise — Demokrat partisine karşı gösterilen sevgi ve bağlılıktır. Bu sevgi, hükümete karşı bir sevgisizlik ifade etiği içindir ki buna şaştık kaldık.

Neden? diyeceksiniz.

Geçen yıl bunu anlardık. Fakat Recep Peker hükûmeti, 7 Eylûl kararlarile öyle bir ticaret siyaseti gütmüştür ki bundan yalnız İzmir ve İzmirliler kazandı demek yeri var. Hükümetin yeni ekonomik siyaseti ihracatçıları ihya etti. İzmirin (Ahmet Emin Yalmanın «inliyor!.» dediği) müstahsil köylüsü kazandı, İzmirin ihracatçı tüccarı kazandı, İzmirin komisyoncusu, işçisi, harmalarını kazandı. Son altı aydır İzmire para aktı. Denebilir ki hükümetin tuttuğu yeni yol, sadece İzmir ticaretî içindi. O halde, Demokrat partisini karşılayan on binlerce kişi kimlerdi, yani hâlâ hükûmetten gayri memnun olan, hangi çeşit insanlar teşkil ediyordu? Bunlar çok kazanmaktan mı bıktılar, yoksa ölçülerin daha çok kazandırmağına mı inanıyorlar?

Hayret edilecek fakat aynı zamanda, derin derin düşünüp tetkik edilecek bir nokta. — Halkça

EK-7

Akşam, 1 Nisan 1947 s,1



AKŞAM'ın Küçük İlânları..

AKŞAM

En verimli En ucuz vasıtadır

SALI 1 Nisan 1947

Haklarda da, vazifelerde de eşitlik

İnönü zaferi

Bugün 27 nci yıl dönümü kutlanıyor

Bugün İkinci İnönü Meydan muharebesinin 27 nci yıl dönümüdür. Garp cephesi komutanı İsmet İnönü'nün kumandası altındaki Türk kuvveti 26 sene evvel bugün çok faik hasım kuvvetleri kati bir mağlûbiyete uğratmış ve büyük muvaffakiyet kazanmıştı. Türk milleti bu büyük zaferden sonra kuvvetlerini tanzim etmek imkânını bulabilmişti.

Bu şerefli günü kutlarken İnönü kahramanlarını ve şehitlerini hürmetle anarız.

Başbakan bugünkü nutkunda iç ve dış siyasetten bahsedecek

B. Recep Peker yarın Bergamaya, perşembe Menemen ve Manisaya, cuma günü Ankaraya hareket edecek

Başbakan: "İzmir'e Demokrat Partililerle konuşma maksadile gelmedim. Fakat münasebet düşer ve icabederse konuşuruz,, diyor

İzmirde bugünkü toplantıya salıne olacak Halkevi binası

Bir Amerikan filosu Avrupanın kuzey sularına geliyor

Baltık denizinde yalnız Kopenhagı ziyaret edecek

Demokratlar seçime

B. Celâl Baya... bir nutuk söyledi

Osmanlı bankası banknotlarını altınla değiştiriyor

DIKKATLER:

Yazlık bahçeler mevsimine girerken...

Lie'ye göre...

Yakın bir harb tehlikesi yok

Günler Geçerken:

Hâlâ eski tas...

Relik Halid KARAY

EK-8

Hürriyet, 20 Temmuz 1950 s,1



Perşembe
20
Temmuz 1950
Sene 3 - No. 803
Fiatı 10 kuruştur.

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SIMAVI

PAL TRAŞBIÇAKLARI BİR HARİKADIR

Yeni iç ve dış ticaret rejimi bir kaç güne kadar ilân olunacak

Ticaret sahasında görülen aksaklıklar giderilecek

Hayat pahalılığını hafifletmek için hükümet yeni tedbirler alıyor

Güney Kore hükümeti heyyetlerinden birkaç asker ve polis kum dolu hasır çuvallar arkasında siper beklerlerken (Foto: N.Y.T.)

Bizim Kanunumuz

Bazı memleketlerde âdetâ iktidardaki hükümetler gazetelerin lisanını kontrol etmek için bir basın kanunu vücuda getirirler. Bazı memleketlerde diyoruz, çünkü çoğu bir basın kanununa sahip değillerdir. Ve o memleketlerde matbuat suçları ceza kanunlarına tabidir. Biz bidayetinberi Türk gazetelerine mahsus bir matbuat kanununun lüzumsuzluğunu ifade ettik ve suçlarımızın ceza kanunu vasıtasiyle halledilmesini, gelen geçen bütün hükümetlerden istedik.

Mecliste geçen hafta kabulünden sonra basın kanunu, maalesef bizi tatmin edici değildir. Daha doğrusu bu kanun, matbuata geniş yazı hürriyeti vaadeden bir partiye yaraşır bulmadık.

Görülüyor ki, bize güzel bir kanun vaadedenlerle bu kanunu kaleme alanların birbirlerinden haberi olmamış. Diğer gazetelere güzel vaadlerde bulunan kimseler, bu kanunla alâkadar olsalardı, şüphe yok ki Meclise, daha çok artılara uygun bir kanun tasarısı sevkedilirdi.

Arkadaşımız Nadir Nadi'nin dediği gibi, biz de bu kanunu geçici bir basın kanunu olarak telâkki ediyoruz. Ve yakın bir zamanda daha mükemmel bir kanuna kavuşacağımızı umuyoruz. Yakın mevkii iktidarda bulunan hükümetler gemisiz bir matbuatın mevcudiyetine yaratılış itibariyle taraftar değil iseler de, Adnan Menderes hükümetinin istisnai bir durumda olduğunu kabul etmek istiyoruz. Çünkü, dünyanın hiç bir yerinde hiç bir hükümetin, Adnan Menderes hükümeti kadar matbuat hürriyetinden faydalanmış olduğunu sanmıyoruz.

Sedat Simavi

Ticaret ve Ekonomi Bakanı Zühtü Velibeşe ile İşletmeler Bakanı Muhlis Ete Gazeteciler Cemiyetinden çıkarlarken (Foto: Hürriyet - Âli ERSAN)

361 ilkokul öğretmeni yakında terfi ettirilecek

Öğretmenlerin nakil, tâyin, terfi ve tekaütlük şekilleri hakkında yeni esaslar tesbit edildi

İlköğretim Genel Müdürünün dün verdiği beyanat

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Umum Müdürü Yunus Kâzım Köni dün öğleden sonra Milli Eğitim Müdürlüğüne gelerek İstanbul'un ilk öğretim durumu etrafında telâkilerde bulunmuş, bu arada kendisiyle görüşen bir arkadaşımızın sorularını cevaplandırmıştır. Umum Müdür

(Devamı Sa. 4; Sü. 1 de)

Adliyede yaz tatili başlıyor

Mahkemeler bugünden itibaren 5 eylüle kadar tatil yapacaklar

Memleketimizde bugünden itibaren Adliyenin yaz tatili başlamaktadır. Cumhuriyet Adliyenin yaz tatili başlamasından dolayıdır ki Kayseri Cumhuriyet tadır. Tatil eylülün beşinci günü Savcısı Nedim Onan tâyin edilmiş akşamına kadar olmak üzere bir bugün vazifesine başlamıştır.

(Devamı Sa. 4; Sü. 1 de)

Bursa Vali Vekilliği

Bursa 19 (Telefonla) — Bursa'ya Vali Vekâletini yapmak üzere Hilmi İnceso tâyin edilmiş ve bugün vazifesine başlamıştır.

İlk Öğretim Umum Müdürü Yunus Kâzım Köni dün arkadaşımıza izahat verirken (Foto: Hürriyet - Âli ERSAN)

Üniversite cinayetinin tek şahidi Asistan Selma Soysal dün ifadesini verdi

Şahit, katilin iddia ettiği mektup işinden haberi olmadığını söyledi

Teknik Üniversite'nin Elektrik Fakültesi profesörlerinden Feyyaz Gürsan'ı tabanca ile öldüren Fakülte öğrencilerinden Marşalı Mehmet Taşkesen'in durusmasına dün Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde devam edilmiştir.

Bu celsede, faciânın esasına ait tek şahit olan Fakülte asistanı Selma Soysal dinlenmiştir. Asistan Selma, bildiklerini şöyle anlatmıştır:

— "Hâdise günü saat on buçuktu. Odaya beni Feyyaz Beyin çağırdığını söyledi. Yanına gittim. odasında Mehmet Taşkesen de vardı. Feyyaz Bey Mehmed'e ait imtihan evrakını getirmemi bildirdi, getirdim. O sırada Mehmet Taşkesen dışarıya çıkmıştı. Feyyaz Bey: "Gel evrakı beraber inceliyelim.. dedi. Teftiş ettik. Verilen fena notun düzeltmesine imkân yoktu. Çünkü verilen suallere doğru cevaplandırılmış bulunuyordu. O sırada talebe tekrar içeri girdi. Feyyaz Bey de vaziyeti kendisine anlattı. Bunun üzerine hiddetlenen Mehmet Taşke-

(Devamı Sa. 4; Sü. 3 de)

Marshall Planı Avrupasında Neler Gördüm?

Bizi tanımayan Avrupa

— 12 —

Amerika demiyorum, o belki büyük iş ama su burnumuzun dibindeki Avrupa'ya kendimizi ne zaman tanıtabileceğiz?

YAZAN:
HİKMET BİL

İlk bakışta Avrupa milletlerinin içinde en müreffeh olanı Fransa... Diğer milletlerin refah seviyeleri Fransa'ya nisbetle daha aşağı. Hayatın böyle olmasına mukabil harp en çok zararlı çıktığını bağıra çağıra dünyaya ilân eden yine Fransa olmuş. Fransa bu taklitçiliğe mutaffak da olmuş sayılır. Zira çok istemiş ama hiç değilse ihtiyacından fazlasını koparabilmiş.

İtalya, Marşal Planından istifade bakımında bir kaç parmak farkla Fransa'yı takip ediyor. Üstelik bu memleket harpten mağlûp ve çıktı. Ona rağmen hemen hemen memleketle harpten mütevellit bütün hasarelere birer mamure oluvermişler.

— Bu mevzuu bir İtalyanla konuşmuştuk. Türkiye'nin Marşal Planından çok az faydalandığını söylediğim zaman gazeteci olan muhatabım şöyle cevap verdi:

— Siz Amerikalılara o kadar çok muhtaç oldunuz ki.. Neticenin böyle olması tabiidir.

Bir fikir vermek için şöyle bir hesaplama yapabiliriz: İtalya, Amerika'nın memnunluğunu kazanmak için ne kadar gayret sarfetmiştir. Bir adamın karnı kolay kolay doymaz. Fakat memnuniyetsizdir. Yeni bir dost çabuk bulabilir. Onun için Amerika

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Yunanistan'da Marshall yardımı münasebetiyle sık sık rastlanan meyasini manzaralarından biri..

RENKLİ Karikatürümüz SON SAYFADA

Devlet işletmelerinin hususi sermayeye devir şartları da tesbit olunuyor

Hükümet bunları taksitle ve ecnebi firmaların işti rak edeceği gruplara da devredebilecek

Bayram münasebetiyle şehrimizde bulunan Ticaret ve Ekonomi Bakanı Zühtü Velibeşe ile İşletmeler Bakanı Muhlis Ete dün, Gazeteciler Cemiyetinde bir basın toplantısı yapmışlar ve bu vesile ile gerek Ticaret ve gerekse işletme sahalarında yeni hükümetimizin almak tasavvurunda bulunduğu tedbirler hakkında izahat vermişlerdir.

Ticaret mevzuumuz etrafında izahatta bulunan Ticaret ve Ekonomi Bakanı Zühtü Velibeşe, alınacak yeni tedbirlerin memleketimiz ihtiyaçları dahilinde büyük ölçüde faydalar sağlıyacağını ve sıkıntıya sebep olan aksaklıkları bertaraf edeceğini ümit etmiştir.

(Devamı Sa. 4; Sü. 4 de)

BUGÜN Askeri Şura toplanıyor

Askeri mevzuatla alâkalı mühim kararlar alınacak

Ankara, 19 (Hususi Muhabirimizden) — Milli Savunma Bakanı Refik Şevket İnce başkanlığında Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut, Hava ve Deniz Kuvvetleri Komutanları ile Genelkurmay Havacılık Dairesi Başkanı olduğu halde bugün askeri bir toplantı Yalova'dan şehrimize gelmiştir.

Yarın Milli Savunma Bakanının başkanlığında Yüksek Askeri Şûra toplanacaktır. İtalar değişmezden sonra ilk defa yapılmakta olan bu toplantıya hususi bir ehemmiyet verilmektedir. Toplantının bir kaç gün süreceği ve askeri mevzuatın çok yakından alâkadar edeceği halde bugün askeri bir toplantı Yalova'dan şehrimize gelmiştir.

Yarın Milli Savunma Bakanının başkanlığında Yüksek Askeri Şûra toplanacaktır. İtalar değişmezden sonra ilk defa yapılmakta olan bu toplantıya hususi bir ehemmiyet verilmektedir. Toplantının bir kaç gün süreceği ve askeri mevzuatın çok yakından alâkadar edeceği halde bugün askeri bir toplantı Yalova'dan şehrimize gelmiştir.

Futbol topundan çıkan servet

Brüksel 19 (Hususi) — Belçikanın tanınmış futbol kulüplerinden birinin oyuncusu olan Jean Dusey'e ait bir futbol topunun içinde değeri binlerce lirayı aşan elmas ve pırlanta eşya bulunmuştur.

Topun sönük olduğu bir sırada içinden tıkırtıyı andıran seslerin gelmesi şüpheyi davet etmiştir.

Yapılan tahkikat neticesinde Jean Dusey'in bir müteahhidi dükkânından bu değerli elmasları çaldığı ve uzun zamandanberi topun içinde sakladığı anlaşılmıştır.

Elmaslar iadeî edilmiş ve futbolcu da beş seneye mahkûm olmuştur.

Koreden Hususî Haberler

Hürriyet Harp Muhabiri Cepheden Bildiriyor

Kore'de Amerikalıların karşı taarruzu bekleniyor

Taejon şehri cenubunda bir mevki 18 (Hususi surette Kore'ye giden harp muhabirimiz Arsene Fleury bildiriyor)

Bu satırları yazdığım su anda komünistlerin taarruzları muvakkat bir zaman için durmuş gibidir. Cephede nispî bir sükûn hâkimdir. Komünistlerin cenuba doğru ilerleyiş süratlerinin hafiflemesine mukabil taarruz hareketlerine Amerikan tanklarının katılmaları sebep olmuştur. Amerikan tanklarını birçok düşman vasıtalarını muharebe dışı ettiği bildirilmektedir.

Halen cenup cephesi bir bezgen halini almıştır. Durum çok nazikti. Sözüne inanılır bir mütehassıslara göre Amerikan ordusunun bir "Kore Dunkerque.. İyle karşılaşması her an mümkündür.

Vaziyetin nezaketi karşısında Kore'deki Amerikan ordusu deniz, hava ve kara kuvvetleri kumandanları Tokio'ya gitmişlerdir.

Tokio'da General Mc Arthur'ün baş kanlığında bir toplantı yapılmaktadır.

Bildirildiğine göre, Amerikalıların Kore'de cepheye hâkim olabilmeleri için en aşağı beş, altı haftalık bir zamana ihtiyaçları vardır. Şayet bu tarihlere kadar dayanmak mümkün olursa Musson rüzgârlarından evvel Amerikan ordusunun taarruza geçmesi mümkün görülecektir.

Arsene Fleury

Kore'ye iki yeni Amerikan tümeni daha çıkarıldı

Truman 10 milyar dolarlık yeni tahsisat istedi ve kısmi seferberlik ilân olunmasını teklif etti

Cenubi Kore'nin devlet merkezi Taejon'dan Taegu'ya nakledildi

Vaşington 19 (A.P. ve A.A.) — Cumhurbaşkanı Truman bugün Kore savaşı için gerekli personel ve malzemeyi sağlamak maksadiyle ve dünyanın diğer herhangi bir tarafında her türlü silâhlı tecavüzlere karşı koymak için Birleşik Amerika Kongresinden 10 milyar dolarlık munzam tahsisat istemiştir.

Truman aynıyatan cephesinde kısmi

(Devamı Sa. 4; Sü. 1 de)

Antidemokratik bütün kanunlar değiştirilecek

Adalet Bakanının basına beyanatı

(Yazısı 4 üncü sayfada)

Yukarda: Necat vapurunun güvertesinde tahliye edilen bir mahkûm "icraya yadımanl, ediyor. Aşağıda: Alla ağrayan mahkûmlar vapura terkederlerken (Foto: Hürriyet)

Affedilen 680 mahkûm İmralı'dan dün geldi

Mahkûmlar nedamet getirdiklerini, suç işlemeğe tövbe ettiklerini söylediler

Umumi af dolayısiyle, İmralı Cezaevlerinden tahliye edilen 680 mahkûm dün, sabaht muhtelif hapishanelerine tahsis olunan Denizcilerden Necat vapuriyle İstanbul'a getirilmişlerdir. İmralı Ceza Evi Müdürü Hikmet Celâl ve oldukça fazla polislerin gelen mahkûmları, yeni tahsis yerlerine nakletmişlerdir. Bu sabahları "yarınki Demokrat Parti bir ağaçları "yarınki Demokrat Par

(Devamı Sa. 4, Sü. 4 de)

EK-9

Hürriyet, 22 Temmuz 1950 s,1



TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Cumartesi 22 Temmuz 1950 Sene 3 - No. 805 Fiatı 10 kuruştur.

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SİMAVİ

PAL TRAŞÇAKLARI BİR HARİKADIR

Celâl Bayar İstanbul'da

Halkın sevgi tezahürleriyle karşılanan Cumhurbaşkanı Moda Deniz Kulübünün balosuna gitti

Dün İstanbul'a gelen Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın karşılanışına dair bir intiba (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

Kore'deki harp mıntakası, muhtelif kumisini nüfuz bölgesinin tam ortasında bulunmaktadır. Yukarıdaki harita bu memleketin vaziyeti hakkında geniş malûmat verir bir fikir veriyor.

Gazeteciler Bayar'ı 24 Temmuz Basın toplantısına çağırdı

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar dün saat 21 de Azar motörüyle Yalova'dan Moda'ya gelmiş ve rıhtımda Ticaret Bakanı Zühtü Velibeşe, İstanbul milletvekilleri, D.P. İl İdare Kurulu Reisi, İstanbul Vali ve Belediye Reisi, Emniyet Müdürü, basın mensuplarıyla rıhtımı doldıran halkalık bir halk kütlesi tarafından karşılanmıştır. Cumhurbaşkanı halkla beraber yaya olarak Moda'da Rize milletvekili Zeki Rıza Sporel'in evine gitmiştir. Halkla umumi surette yürüyen Cumhurbaşkanı üzerine gelen sevgi tezahüratına umumi selâmlarını ve sözün samimi yolu teşkil etmiştir. Gençler Cumhurbaşkanının elini öpmek için birbirleriyle âdeta mücadele etmişlerdir. Bu arada "yaşa babaa! Allah senden razı olsun!" sözleri duyulmakta idi. Cumhurbaşkanı halkın bu tezahüratına büyük nezaket ve sevgiyle teşekkür etmiştir. Zeki Rıza Sporel'in evinde gazeteciler kendisini ve cemiyetinde hazır bulunan Cumhurbaşkanı bunu müteakip Moda Deniz Kulübünün balosuna şeref vermiştir.

Ticaret Vekili Zühtü Velibeşe Emniyet Genel Müdürü Gafur Soyla, İngiliz Başkonsolosu, Marshall Plânı Heyeti başkanı Russell Dorr ve İstanbul Valisi de bulunmuş bulunmuş Cumhurbaşkanı Celâl Bayar bu gece geç vakit Azar motörüyle Yalova'ya müteveccihen şehrimizden hareket etmiştir.

Gazeteciler Cumhurbaşkanını ziyaret ettiler

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti İdare Heyeti toplu olarak, dün akşam (Devamı Sa. 4: Sü. 4 de)

Başbakan gazeteciler ile bir görüşme yaptı

Askeri Şura toplantısının siyasi vaziyetle hiçbir alâkası yok

Ordunun tensiki tehlike vardır diye değil, teşkilâtı Amerikan yardımına göre tanzim için ele alındı

Başbakan diğer işler hakkında da geniş izahat verdi

Şehrimizde bulunan Başbakan Adnan Menderes, dün öğleden sonra Vilâyete gelmiş Vali ve Belediye Reisiyle bir saatten fazla devam eden bir görüşme yapmış, İstanbul'un muhtelif işleri sırasında izahat almıştır. Toplantıda Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, dün sabah Ankaradan şehrimize gelen İstanbul Milletvekilleri Nasuhioğlu ile Bayanı Bülbüloğlu da iştirak etmiştir. Toplantı sonunda, Başbakan gazetecileri kabul ederek kendilerine muhtelif sorularını cevaplandırmıştır. Bu münasebetle Başbakan demiştir ki:

— İstanbulun ve dolayısiyle Bülbüloğlunun bulunduğu belediyede bir çok işleri vardır. Bunları; geçirdiği su işleri, büyük bütçeyi iştirakleri, bilhassa diğer ihtiyaçları gibi maddelerinin fiatları, toprak fiatlarında görülen artışlamanın yanısıra dün fiatlarına ehemmiyet verdik. Toplantımızda bu (Devamı Sa. 4 Sü. 7 de)

Dünkü Basın konferansından bir görünüş

Kuşadası açığında bir çarpışma oldu

Karasularımızda avlanan beş Yunan balıkçısı ateş teatisinden sonra yakalandı; içlerinden biri yaralandı

İzmir, 21 (Hususi Muhabirimizden) — Bugün Kuşadası açıklarında bir hâdise olmuş ve Sisam adasındaki Vati limanına kaçmış bir sandal ile kara sularımız dahilinde avlanan, mürettebatı beş Yunanlı balıkçı ile Kuşadası gümrük muhafaza erleri arasında silâhlı bir çarpışma olmuştur. Hâdise şöyle cereyan etmiştir:

Sabahın erken saatlerinde kara sularımızda giren bir sandal içinde (Devamı Sa. 4. Sü. 5 te)

Belçika Kralı III. Leopold ve zevcesi Prenses Retby

Bugün Leopold tahtına dönüyor

(Yazısı 4 üncü sayfamızda)

Meşrutiyetin yıldönümü kutlanıyor

Yarın Hürriyet âbidesinde bir tören yapılacak

Demokrat Parti şehrimiz teşkilâtı yarın saat 17.30 da Şişli'de Hürriyet Âbidesinde büyük bir toplantı tertip etmiştir. Hürriyet mücadelesinin 42 nci yıldönümü münasebetiyle hazırlanan bu toplantı münasebetiyle D.P. İl İdare Kurulu sayğıdeğer tebliği yayınlamıştır:

"23 temmuz 908 hürriyet bayrağının hürr ilânı yıldönümüne (Devamı Sa. 4: Sü. 4 de

Yine turizm..

Halen İstanbul'da bulunan yeni Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürü dün matbaamıza gelerek bize de ziyaret etti. Kendisiyle basın dâvalarımız hakkında konuştuk. Bu münasebetle turizm yine turizm meselesine dönüyoruz.

Genel Müdür, ayrılırken bize, nihayet turizm dâvamızın hakikaten kabiliyetli bir safhaya girmiş bulunduğu intibaını bıraktı. Kendisinin, neşriyatımızın dikkatle takip ettiğini ve işaret ettiğimiz bütün noktalara mim koyduğunu söyledik.

Biz şu kanaatteyiz ki, Halim Alyot, bu işin başında verimli olabilecek bir elemandır. Ancak tasarruf makamiyle bu zatın eli kolu bağlanmadığı takdirde kendisinden âti için çok şeyler beklenebilirdi. Hele turist bahsinde tek tarafı görüşe sahip olmadığını ve döviz kaynağından bu işin vatandaşların da iştirakiyle vücuda gelebileceğini bize anlattığı zaman da çok ümide düştük. Hele kendisini Turizm Danışma Kurulu denen ve turizmden başka her şeyden anlayan bir kurulun kurtarmağa muvaffak olurmak. Halim Alyot eminiz ki, bize turizm denen servet kaynağının kapısını açacaktır.

Kendisine bu vesileyle bir de efkârı umumiye önünde hatırlatmak isteriz ki, turizm teşkilâtı, otel ile başlar. Kendisi bu memlekete iyi oteller kurma imkânını hazırlayabilir ve turistin önüne polis çıkartmayan bir nizam mecmuası yaratturabilirse ilk adımı atmış sayılacaktır.

Biz Dr. Halim Alyot'un şahsında memleketin bünyesini anlıyan ilk doktoru selâmlıyoruz.

Hürriyet

Büyük bir Çalışma kongresi toplanıyor

Kongre İş Kanunu tadilleri ile Grev Kanununun esaslarını tesbit edecek

Ankara, 21 (Hususi Muhabirimizden) — Çalışma Bakanlığı, iş hükümleri kanunlarını tamamlamak veya tadil ve ıslah edilmesi (Devamı Sa. 4: Sü. 4 de)

Cumhurbaşkanı İstanbul Vali ve Belediye Reisiyle beraber halk arasında (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

"Kanun Dışı Adam,, adlı bir film

Roma, (Hususi) — Sicilyalı baydut Giuliano'nun öldürülmesi üzerine bu haydudun hayatını gösterecek üzere hazırlanmakta olan "Kanun Dışı Adam.. adlı bir filmin hazırlanışı daha şimdiden alâka uyandırmıştır.

Nisan ipidasından beri bu rolü bir İtalyan aktörü tarafından temsil edilecek. Sicilya dağlarında cereyan edecek olan film birçok aktörlerin sahnelerde hakikate uydurulmuştur. Hattâ pusuya düşürülerek öldürülen haydudun son ölüm sahnesi dahi aynen tespedilmiştir. Haydudu öldüren Yüzbaşı Perenze'nin dahi aynı filmde rol alacağı bildirilmektedir.

Film ilk defa Roma'nın iki büyük sinemasında gösterilecektir.

Fındık ihracat Birliğinin lâğvı isteniyor

Fuzuli masrafların köylü için mübrem ihtiyaçların karşılayabileceği belirtiliyor

Serbest ihracat ve ithalât sistemine geçilirken başlıca ihraç malları arasından biri olan fındığın değerlendirilmesi için Fındık İhracatçıları Birliği menşuatın bir toplantı yapmışlar ve sâlâhiyetli ihracatçılar, bu maddelerinin bir nevi "milli fındığın,, beynelmilel piyasalarda değerlendirilmesi için gerek tüccar ve gerekse hükümet tarafından alınması lâzım gelen tedbirleri ittihâ etmişlerdir. Bazı tacirler de, Fındık İhracatçıları Birliği adıyla kurulan teşekkülün şimdiye kadar maksada uygun faaliyet göstermemiş bulunduğunu ve bu mahzur, rağbetin azalmasına da Birliğin sorumlu olacağını ileri sürmüşlerdir. Bu meyanda Fındık İhracatçılar Birliği idare heyeti arasından ve Ordu tüccarlarından Bekir Bacıoğlu bu hususları tesbitle bir muhtırımızı evvelsiz şöyle demektedir:

"— Fındık İhracatçılar Birliği şimdiye kadar kendisine verilen vazifeleri ifa edememiştir. Her sene fındık ihracatından alınan bir dolayısiyle dönüp dolaşıp, köylünün sırtına yüklenen paralar. Birliğin gayesiyle asla alâkası ve irtibatı olmayan bir kısım teşekküllerin menfaatına binaların inşasına, personele boş bol sarfedilmiştir. Halbuki asıl vazifesi, fındığın değerlendirilmesi ve bu suretle köylüye yardımda bulunulması olan bu teşekkül (Devamı Sa. 4: Sü. 3 te

Marshall Plânı Avrupasında Neler Gördüm?

Avrupa da Amerikalılarındır

— 14 —

Meşhur Amerikan Reisicumhurlarından Monroe "Amerika Amerikalılarındır,, prensibini ortaya atmıştı. Kendisi bugün sağ olsaydı prensibine muhakkak "Avrupa da Amerikalıların dır,, cümlesini eklerdi.

YAZAN: HİKMET BİL

Marshall Plânı Avrupası Serbest hariteye Batı Almanya'yı da katmak lâzım. Fakat bu bölgenin ehemmiyetinin sayısız güçlükleri karşısında Almanya benim için çareyi ikinci plânda kaldı. Hele Berlin'in Rus işgalinde? bölgesine girip çıkmalı muhal denecek kadar güçmüş. O kadar ki mesafa güzel bir otomobil varsa altında bunu kazara Rus işgal kumandanı görmezin diyorlar. Derhal sizi tevkif ettiriyor ve bendeniz otomobilinizi zaptediyor, kendi kullanıyormuş. Tabii sizin kumandan sorucak hiç başka makam bulunmadığına göre vay halinize.

Bununla beraber Almanya'nın Fransız işgalindeki bölgesinden gelen bir dostumdan dinlediğime göre (Devamı Sa. 4: Sü. 1 de)

Fransa'da 10 milyon insanın açlığı tehlikesini yaratan meşhur grevlerden biri..

İstanbul Rum ve Ermeni cemaatlerindeki dini anlaşmazlığın mahiyeti

Şehrimizdeki Rum ve Ermeni cemaatlerinde birtakım dini anlaşmazlıklar belirmiştir. Fener Patrikhanesinde bir takım rahaniler cezalandırılmış bulunmaktadır. Diğer taraftan Ermeni Patrikhanesinde de bazı rahaniler cezalandırılmışlardır. Diğer taraftan Yahudiler de kendilerine bir Hahambaşı aramaktadırlar. Bu haberlerin tahsilâtı bugün başlıca sahilemizdedir.

Subayların kıta hizmeti

Askeri Şûra muhtelif sınıflar için müddet tesbit etti

Ankara, 21 (Hususi Muhabirimizden) — Yüksek Askeri Şûra bugün de çalışmalarına devam etmiştir. Mevsuk kaynaklardan öğrendiğimize göre muhtelif rütbeler için kıta hizmetleri yeniden tesbit olunmaktadır. Dünkü toplantıda bazı sınıflarının kıta hizmetleri, bugünkü toplantıda deniz ve hava sınıflarının kıta hizmetleri tesbit olunmuştur. Çalışmalara yarın da devam olunacaktır.

— Su getirmedin!
— Lüzum yok beyim, bizim kahvelerin sudan ne farkı var?..

Şehir hattı vapurlarında..

EK-10- EK-11

Nadir Nadi Abalıoğlu' Bir Törenin Manası'

Cumhuriyet, 5 Mayıs 1949 s,1



SARK PEYNİR MAYASI

Cumhuriyet

İKTİSAT DÜNYASI

25 inci yıl Sayı: 8884 — KURUCUSU: YUNUS NADİ — Perşembe 5 Mayıs 1949

BUGÜN ÇIKTI

Almanyadaki Abluka 12 Mayısta Kalkıyor

Vaşingtonda dün bir toplantı yapan dört devlet temsilcileri anlaşmaya vardılar

Dört Dış İşleri Bakanı 23 mayısta Pariste toplanacak

Dış Bakanları, Almanyaya ve Berlinde mevcud duruma aid meseleleri ve bu arada Berlin para işini de gözden geçirecekler. Bugün saat 12 de bir tebliğ yayınlanıyor

Tarım Bakanı dünkü törende konuşurken

Marshall yardımından ilk malzemeyi devir aldık

Bu münasebetle dün Dolmabahçede yapılan törende Tarım Bakanı, Amerikan Büyük Elçisi ve Marshall Planı Türkiye Temsilcisi birer nutuk söylediler

Bir törenin manası

Marshall planı mucibince bize verilen ve dün karaya çıkarılan ilk parti traktörler

Mecliste dünkü müzakereler

Gelir vergisinin bir maddesi, Maliye Bakanının muhalefetine rağmen tasarıdan çıkarıldı

Hususi teşebbüs sahibleri ümidsiz

Hükümetin Marshall yardımı ile yapacağı işlerin çokluğu yüzünden hususî teşebbüse para artmıyacağı zannediliyor

İngiltere ile imzaladığımız yeni anlaşma

İngiltere, lehimize 12 milyon dolarlık bir tirsj halkı tanıdı

Ram Gopal geldi

Ram Gopal Hind Bale Trupundan üç genç kız

Komünistlerin büyük sürətle Şanghay'a ilerlemeleri üzerine, yaralarını sırtlarına alarak yeniden sahilden kaçan Çinliler

Amerika, güney doğu Asyada barış istiyor

Çin Komünistleri, Hangşov'u da zaptederek, Şanghay demiryolu üzerindeki önemli noktalardan sonuncusu olan Haskin'e 30 bin kişile yürüyorlar

Numan Menemencioğlu

Avrupa Konseyine girdik

Prensip kararı bir müddet sonra yürürlüğe girecek

Bir kamyon kazasında 8 kişi öldü

Yunan Kızıllarının sulh taarruzu

Çetecilerin Adliye Bakanı, Dr. Evatt'a müracaat etti

Yunan hükümeti, bunu Berline aid Rus sulh taarruzile ilgili buluyor

Alaçatı hâdisesi mahkemede

40 tan fazla şahid, Belediye Reisi ile çocukların cyaşının komünistlere diye bağırdıklarını söylediler

Alaçatı Belediye Reisi Yusuf Gençalp (Yanan 3 üncü sahifemizde)

Kızıl Bulgarlar bir çavuşumuzu yaraladılar

Hududda güpegündüz bir baskın yapıldı, askerlerimize ateş açıldı

Bu seneki modalar

Şehrimize gelen bir Amerikalı moda mütehassısının anlattıkları

Kimsesiz çocuklar

Yeni teşekkül eden «Çocuk Dostları Derneği» şimdilik bunları tesbit ediyor

Dernek azaları, geçenlerde Topkapı hanımında kimsesiz çocuklarla görüşürlerken

EK-12

Milliyet, 25 Mayıs 1950 s,5



MİLLİYET — SAYFA : 3

Son Haberler

Beyaz Sarayda hırsızlık

ilk atom denizaltısına konulacak yeni silâh

Bu yeni silâh için Amerikan bütçesine 390 milyonluk yeni bir tasisat konuldu

Beyrutta asılan iki suikastçi

Muhalefet mutlak bir zaruret değildir

Bayarın Cumhurbaşkalığına dair yabancı basın tefsirleri

Bir Yunan gazetesi: "son değişiklik Yunanistanda iyi karşılandı,, diyor

Dışişleri Bakanının ilk beyanatı

Meclis Başkanlık Divanına ait 3 otomobil satılıyor

Sadi Bekter'e gönderilen bir tehdit mektubu

Bayarın Amerika Seyahati

Ankarada böyle bir seyahate dair çeşitli şayialar dolaşıyor

Marshall yardımı

Bedii Faik Ankaradan Bildiriyor

İzmirde gülünç bir hadise

Özyörükün savcılıklara tamimi

İltimas kalkıyor

Waval öldü

Borsa

Dörtler toplantısı

Gecekondu dışpanseri

TAKVİM

EK-13

Hikmet Bil ‘ Marshall Planı Avrupa’sında Neler Gördüm’

Hürriyet, 10 Temmuz 1950 s,1



Hürriyet

Pazartesi 10 Temmuz 1950

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SİMAVİ

Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi

Muamele vergisini ilga için bir cereyan belirdi

Ankarada bulunan sanayiciler verginin mahzurlarını Bayar'a izah ettiler

Verginin kaldırılmasına tavassutu rica olunan Bayar da sanayicilerin bu arzusunu, destekler mütalâalar beyan etti

Maliye Bakanı bu hususa dair tetkikler yaptıracak

B. M. M. Başkanının kızı evlendi

Ankara ve Bilecik'te yağmurlar

Ankara'da birçok evleri su bastı

Milletvekilleri tahsisatı yeni münakaşalara yol açacak

Bazı milletvekilleri seçim masraflarını kapatamadıkları için tahsisatın azaltılmasına muhalif bulunuyorlar

Eski iktidar Bakan ve mebuslarının dolgun maaşla tekaüt edilmeleri de pek göze batar bir hal aldı

Tümgeneral Ağa Mehmet Raza'nın dünkü ziyaretleri

Yeni tip ekmek için hazırlıklar bitti

Dünya kupası maçlarında

İspanya-Uruguay berabere kaldılar

Brezilya da İsveç'i 7 - 1 mağlûp etti

Meclis bugünden itibaren her gün toplantı yapacak

Marshall Plânı Avrupasında Neler Gördüm?

Yunanistana yapılan yardım..

Ve Sesini, Rolünü Kimseye Duyuramayan Türkiye..

HİKMET BİL

Radyo Danışma Kurulu bugün işe başlıyacak

Kurul çalışmaları 15 temmuza kadar devam edecek

Kore harbi dolayısiyle

Amerika asker toplamağa başladı

Abluka karşısında Rus filosuna hazır olması için emir verildi

Yeni Telif Romanımız

Zoraki Nişanlı

Birkaç güne kadar başlıyoruz

Bir İtalyan gemisi karaya oturdu

Güreşler bu geceye kaldı

Bilet paralarını geri isteyen halka idareciler güçlükler çıkardılar

HANİ DEMOKRASİ VARDI, ABİ? GENE ESKİ TAŞ..ESKİ.. HAMAM !

— Dilencilik vallaha iyi meslek, Musta a.. Ne karışanı var, ne görüşeni..

EK-13

Hürriyet, 11 Temmuz 1950 s,1



Salı 11 Temmuz 1950 Sene 3 - No. 794 Fiatı 10 kuruştur.

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SİMAVİ

En güzel hediye... bir VACHERON & CONSTANTIN Saatidir

ASRIN SAAT MAĞAZASI

Af kanunundan onbin mahkum istifade edecek

Dün gazetecilerle tasarıya dair bir görüşme yapan Adalet Bakanı Halil Özyörük hangi nevi suçların aftan faydalanacağını izah etti

Cenup Koreli halk cepheye gitmek üzere kamyonlarla yola çıkan Amerikan askerlerini alkışlarken (Foto: A)

Koreden Hususî Haberler

Hürriyet Harp Muhabiri Cepheden Bildiriyor

Amerika Kore harbine kati müdahaleye hazırlanıyor

Harp cephesine hergün yeni Amerikan takviye birlikleri sevkolunuyor

Tasarının bayramdan önce çıkarılmasına çalışılacak

Ankara, 10 (Hususi Muhabirimizden) — Adalet Bakanı Halil Özyörük, bugün gazetecileri kabul ederek Af Kanunu tasarısı hakkında izahat vermiş ve demiştir ki:

— Af Kanunu tasarısının kömisyonda müzakeresi bugün sona ermiştir. Tasarı müstaceliyet kararı ile B.M.M. Umumî Heyetine sevkolunacak ve bayram tatilinden evvel kanun haline getirilmesi için çalışılacaktır.

Tasarı, karakter itibariyle umumîdir. Ancak istisna edilen suçlar

(Devamı Sa. 4; Sü. 4 de)

Askerlik Kanunu tasarısı

Meclis Umumi Heyetine gönderildi

Ankara, 10 (Hususi Muhabirimizden) — Kasalarını evvelce ildirmiş olduğum Askerlik Kanunu nun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı, Meclisi Umumî Heyetine sevkedilmiştir.

Tasarı esaslarına göre muvazzaf devresi, deniz sınıfı 3 yıl; jandarma ve gümrük korucuları sınıfı 4 yıl; kara sınıfında 2,5 yıl, bunların dışında kalan diğer sınıflar da 2 yıl olacaktır. Muvazzaflık hizmeti hitaya katıldığı günden başlayacak, 2 yıldan fazla askerlik yapacakların fazla bir meziyeti olmayacaktır.

Diğer taraftan yedek subay ve yedek askerî memurlar hakkındaki kanun tasarısı da Meclis Umumî Heyetine sevkedilmiştir. Bu tasarıya göre kanuna eklenecek olan fıkra şu olacaktır:

"Yedek subayların kita veya

(Devamı Sa. 4; Sü. 1 de)

Bir ara Celâl Atik'in bacağını yakalayan Finlandiyalı rakibi üzüle ka yıldıysa da bu hareketinden bir netice alamadı (Foto: Hürriyet - ÂR ERSAN)

Dün geceki müsabakalarda

Finlândiya takımı 7-1 mağlup oldu

Ali Yücel, Servet Meriç, Celâl Atik ve Ali Özdemir tuşla galip geldiler

İstanbul Güreş Kulübünün bu yıl da milletlerarası güreş takımıyla ağırlamalı fedakârlıkla getirdiği Finlandiya takımı dün gece Şeref Stadında çok büyük bir halk kalabalığı önünde güreşti. Pazar gecesi yağan yağmur yüzünden yapılamayan güreşler için evvelce alınmış, yüzleri yapılmış bulunan bütün bilet sahipleri dün gecesi güreşlere büyük bir iştiyak içinde iştirçe almaya hiç bir sıkıntıya meydan verilmeden yapıldı. Bu suretle organizatör Güreş Kulübü vaadlerini bihakkın ifa etmiş oldu. Bir gece evvel bir iki saçmalığın rusunu Belediyeden ödenmiş bulunan bilet paralarını istemelerinden doğan

(Devamı Sa. 4; Sü. 3 de)

Bayar'ın İzmir seyahati

Ankara, 10 (Hususi muhabirimizden) — Cumhurbaşkanı Celâl

(Devamı Sa. 4; Sü. 1 de)

Profesör Feyzan Gürsan'ı öldüren Teknik Üniversite talebesi Mehmet Taşkesen Ağır Ceza Mahkemesinde (Foto: Hürriyet - ÂR ERSAN)

Teknik Üniversite cinayeti dâvası

Mehmet Taşkesen'in muhakemesine dün Birinci Ağır Cezada başlandı

Teknik Üniversite Elektrik Fakültesi Profesörü Feyyaz Gürsan'ın yarın sabahleyin hastıracaktır. Marshall Yardım Planı esaslarına göre memleketimize yapılmakta olan yardım işlerinin tedviri bu Bakanlığın vasife ve salâhiyeti dahilinde bulunmaktadır.

Ankara, 10 (Hususi muhabirimizden) — Devlet Bakanlığına Manisa milletvekili Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu tâyin edilmiş, hazırlanan kararname yüksek tasdikten çıkmıştır. Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu yarın vazifesine başlıyacaktır.

Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu Devlet Bakanı oldu

Amerikalılar yakında karşı hücumlara başlıyacaklar

(Han nehri cenubundaki Cenup Kore Kuvvetleri Karargâhı) 10 (Hususi surette giden muhabirimiz Arsene Fleury bildiriyor.) — Cenup Kore kuvvetlerine bu sabah Han nehrinin cenubunda ilitihak ettim. Cenup Kore kuvvetleri bir harp için hazırlanmış olmadıklarından komünist ordularının taaarruzları karşısında Seoul

(Devamı Sa. 4 Sü. 1 de)

Yeni Telif Romanımız

Zoraki Nişanlı

Aka Gündüz'ün (Bir Kızın Masalı) adlı romanı bugün bitiyor. Yarın Bedri Eser'in (Zoraki Nişanlı) adlı aşk ve macera romanını neşre başlıyoruz. Geçen sene "Hürriyet,, te çıkan (Cumburan Çocuk) adlı romanı ile büyük bir alâka toplayan Bedri eser, (Zoraki Nişanlı) da bir ilkokul öğretmeninin İstanbul'da başından geçen bir aşk macerasını anlatacaktır. Yüzde yüz yerli bir eser olan (Zoraki Nişanlı) yi seve seve takip edeceğinize eminiz.

Yarın Başlıyoruz.

Kore harbi

Kore cephesinden gelen haberlere göre vaziyetin hiç te hüçümsenmiyecek bir duruma girdiği anlaşılıyor. Kabul etmeli ki, Korelileri müdafaa etmekle kendilerini mükellef gören Amerikalılar, hazırlıksız avlandılar. Bugün kaydedilen Amerikan gerilemeleri hiç şüphe yok ki, bu hazırlıksızlığın bir neticesidir.

Gelen haberler, Amerikalıların bu işi çok ciddî olarak ele almış bulundukları merkezindedir. Amerikalıların iş kabiliyetlerini biliyoruz. İşe koyulduklarını masrafı ve zahmeti hiç düşünmezler ve malzeme ile askeri sel gibi sürdükleri bölgelere yağarlar. Ancak bu, kısa da olsa bir zaman meselesidir.

Kore harbinin teknik manzarası dışında bir de siyasî vaziyeti vardır. Bize göre, temiz bu harp, Amerikalılarla Rusları karşılaştırmış sayılamaz. Sulhü seven ve her zaman sulhü müdafaaya hazır olduğunu ilân eden Rusya'nın, Kore'de başlayan bu harple bir cihan harbine doğru gideceğini zannetmek hatalı olur. Dünyayı felâkete sürükleyecek olan muazzam Amerikan harp mekanizmasının harekete geçmesini her halde Rusya istemeyecektir.

Diğer taraftan Amerikanın da aynı mülâhazalarla hareket etmekte bulunduğunu işaret etmek mümkündür. Biz, temenni ediyoruz ki, Kore'deki ilk çarpışmalar, nihayet bir anlaşmaya münteher olsun ve dünya, üçüncü bir cihan harbine bu sefer Kore kapısından girmesin. Rusya da pek âlâ bilir ki, bu defaki cihan harbi muhakkak bir atom, idrojen harbi, daha kısa tabirle bir kimya harbi olacak ve muhtemelen beşer tarihi, en mühim hâdisesini kaydetmiş olacaktır.

Hürriyet

Tahkikine karar verilen seçim mezbataları

C.H.P. nin Yüksek Seçim Kurulu tarafından tahkik isteğinin kabulüne imkân görülmüyor

(Yazası 4 üncü sayfada)

Marshall Planı Avrupasında Neler Gördüm?

RODOS ve TÜRKİYE..

— 3 —

Onun için bütün genç okuyucularıma, bu vesileyle, sayet bir gün kulaklarına yüzde yüz Türk Kıbrıs için uyusuk bir politikanın sesi ulaşırsa ölesiye çoşmakta haklı olacaklarını hatırlatmak isterim.

YAZAN: HİKMET BİL

Atina'nın Megrutiyet ve Omonia adlı iki büyük meydanını, birbirine bağlıyan en meşhur caddesinin adı: Venizelos caddesidir. Bu geniş ve kalabalık caddenin dükkânlarında, halk Unras (Amerikan yardımı) malları satıldığını görürsünüz hiç hayret etmemelisiniz.

Atina sokaklarında dolaşan Amerikan askerlerinden tutunuz da, bu tarihî şehrin, en büyük binalarına yerleşmiş olan çeşitli Amerikan tesis ve firmalarına kadar, her geçi, küçük Yunanistan'ın Marşal Planından ne büyük istifadeler sağladığını göstermeğe kâfidir.

Dönüşte siyasî bir kazan gibi içi hâlâ kaynayan bu şehre tekrar uğrarsınız. Hoş salon burada sahalıbtan, komünizmden ve nihayet sinsi bir Türk düşmanlığından başka

(Devamı Sa. 5 Sü. 1 de)

Atinada bir okula devam eden çocuklar. Birleşmiş Milletler yiyecek maddeleri ve tarım organizasyonuna bağlı olan milletlerarası âcil çocuk yardım fonunun temin ettiği sabah kahvaltısından faydalanıyorlar. Hangi Türk çocuğu böyle bir yardımdan faydalanabiliyor.

Moskova Büyük Elçimiz dün İstanbul'a geldi

Rusya ile olan münasebetlerde değişiklik yok

Moskova Büyük Elçimiz Muzaffer Gökçer dün öğleden sonra uçakla Roma yoluyla şehrimize gelmiş

(Devamı Sa. 4; Sü. 4 de)

Meclis'te 21 sual takriri görüşüldü

Sual takrirleri bolluğundan milletvekilleri de şikâyetçi!

Ankara, 10 (Hususi muhabirimizden) — Çankırı milletvekili Kâzım Arar'ın bugüne kadar tevsik görmüyen Milli Eğitim Bakanlığı Teknik Öğretim Müsteşarlığındaki rüşvetlik ve usulsüzlük hakkındaki takririnin müzakeresi sırasında sözalan Milli Eğitim Bakanı Avni Başman bazı tashihlerde bulunmuş, bu tashihlerden Teknik Öğretim Müsteşarı Rüştü Üzer'e ait olduğu söylenen

(Devamı Sa. 4 Sü. 2 de)

Bizim albüm'den..

EK-14

Cumhuriyet, 3 Nisan 1949 s,1



Vital B1, C, D, VİTAMİNLERİ Katılmış Yağsız margarin GIDASI

Cumhuriyet

25 inci yıl Sayı : 8852 — KURUCUSU: YUNUS NADİ — Pazar 3 Nisan 1949

KLASİK MUSİKİ PLÂKLAR PAİLLARD

Smuts'ın derin akisler uyandıran demeci

"Orta Doğunun emniyeti düşünülüyorsa Türkiye Atlantik Paktına alınmalıdır,,

Mrl. Smuts'ın beyanatından: "Şu anda Asyada tarihimizin en kanlı faciası hazırlanmaktadır. Eğer şimdiden bütün tedbirleri almıyacak olursak bize ders veremiyen kitabları yakalım,,

Kızıl Çarlığın safsataları

Sovyet Rusya, Simal Atlantik Paktını hazırlıyan ve imzalanmağa hazırlanan devletlere karşı, şimdiye kadar bütün hasım ve yıpratıcı vasıtalarile hâkaret ve küfür savurmakla iktifa etmişti. Bu bolşevik usulü sayrisensi veya yarısensi teşhirlerden -isterseniz tekmeler de diyebilirsiniz- sonra, Sovyet Rusyanın pakt hakkındaki resmî tepkisi de, pakta hazırlıyan yedi devlete verilen bir muhtıra şeklinde kendini gösterdi. Sovyet Rusyanın bu yedi devlet nezdindeki sefirleri tarafından verilen muhtıra, bir protesto notası mahiyetindedir ve şu esasları ihtiva etmektedir:

1 — Simal Atlantik Pakti açıkça teşkilâtı mahiyetindedir ve Sovyetler Birliğine karşı tevcih edilmiş bulunmaktadır.

2 — Pakt, Birleşmiş Milletler Anayasasına aykırıdır.

3 — Pakt, İngiltere - Rus ve Fransa - Rus anlaşmalarının ihlâli demektir.

4 — Pakt, Yalta ve Potsdam anlaşmalarının da ihlâli etmektedir.

Sovyetlerin protesto notası, Amerikan, İngiliz ve Fransız resmî temsilcilerinde anlaşmanın açıkça Sovyetler Birliği ve halkı demokrasi memleketlerine (yani komünist peyk devletlere) müteveccih olduğunu ifade ettiklerini belirttikten sonra, pakta iştirak eden devletlerin bir şekilde tecavüz vukuunda derhal müdafaaya geçmeleri ve bu maksatla dünya barışının korunmasına ve sağlamlaştırılmasına hizmet etmesi gereken Birleşmiş Milletler Teşkilâtının sözde bir pakta bu şekilde kuvvet vermiyeceği, bilâkis sadece onu temelinden yıkacağı mütalaasını da ilâve ediyor.

Rus protesto notasının hâkimdi Moskovadan verilen bir habere göre de pakt imzalandığı takdirde Sovyet Rusya, Almanyanın taarruzuna uğradıktan sonra, İngiltere ile ve harbden sonra da Fransa ile imzaladığı paktları feshedecekmiş. New-York'tan verilen haberler ise bu notanın pakta imzalayacak devletler üzerinde hiç bir tesir kuvvetini göstermediğini bildirmektedir. Bu devletlerin resmî makamları, pakta Sovyet Rusyaya tevcih edilmiş tecavüz bir hareket olduğu zehabını hâsıl olduğunu, Sovyetlerin reddederek andlaşmanın tedafü mahiyeti üzerinde ısrar etmiştir. Yalta ve Potsdam andlaşmalarının ise, Sovyet Rusya tarafından çoktanberi ihtimâdiyen ihlâl edilmekte olduğunu söylemişlerdir.

Simal Atlantik Pakti hakkındaki Rus notasında ileri sürülen bütün iddiaların bir temeli mevcutsa, hiçbiri bitaraflardan ibarettir. Doğru olan tek iddia şu paktın Sovyet Rusyaya karşı yapılmış olmasıdır. Bunun mesnedi de Sovyet Rusyadır. Çünkü Müttefiklerin zaferinden sonra, dünyadaki kuvvet muvazenesi bozulunca eski yeni Bolşevik-Sûr ihtirasları bütün şiddetile uyaklanmış, Sovyet Rusya, elinin erdiği ve gücünün yettiği memleketleri ilgâl sûretile sınırlarını Kuzeydenizin sünglerine dayamış komünist hükümetler kurdurmuş ve bunlarla demir perde arkasında, bir kısmî orduda vücude getirmiştir. Birden barışın ve emniyetin temsilcisi olarak Batı demokrasilerini bir sûretle cephesiz kurmaca mevhur etmiştir. Bu hükümdan Simal Atlantik Paktının mahiyeti kurucusu bizzat Stalin olmuştur.

Paktın tecavüz mahiyetin olduğu iddiası safsatalarını en büyüğüdür. Çünkü andlaşmada, tamamile bir makasla kurulduğu açıkça tasrih edilmiştir. Pakta iştirak eden devletlerin askerî hazırlıklarının tedafüî olmağı bilinmedikçe, bir pakt tedafüî maksatlarla kurulur. Yani paktı imzalıyanlar, kendilerinin tecavüz etmiyecekleri ve asıl tecavüze uğrıyınca harbedecekleri ve birbirlerine yardıma koşacaklarını taahhüt ederler. Bu, bütün alenî ruhu tecavüzî olmıyacak, tabiatî olacak demektir. Fakat paktı imzalıyan devletler, bir tecavüze uğrıyıp da muharebe harbe girişince, bundan sonra siyaset durur ve stratejik icablar tayin-

CUMHURİYET

— Arkası Sa. 3, Sü. 4 ta —

Londra 2 (B.B.C.) — Bugün bir basın konferansında beyanatta bulunan Güney Afrikanın eski Başbakanı Marşal Smuts dünyanın karşılaştığı tehlikelere temas etmiş ve demiştir ki:

«— Rusya, Birleşmiş Milletler teşkilâtını akamete uğratmıştır. Dünyanın emniyetini sağlıyamıyor olan Güvenlik Konseyinin yerini Atlantik paktı almıştır. Böyle bir andlaşma hazırlanmamış olsaydı, Sovyet Rusya bütün Avrupayı 15 gün içinde işgal eder ve Atlantik kıyılarına dayanırdık.»

Marşal Smuts Avrupada Rus ileri hareketinin durdurulduğunu belirtmiş, Moskovanın şimdi dikkat nazarlarını Asyaya çevirmekte olduğunu kaydetmiş ve demiştir ki: — Orta doğunun emniyeti düşünülüyorsa Türkiye ile Yunanistan da Atlantik paktına alınmalıdır. Afrika kıtası da ergeç bu pakta dahil edilmelidir. Şu anda Asyada tarihimizin en kanlı faciası hazırlanmaktadır. Eğer şimdiden bütün tedbirleri almıyacak olursak bütün kitablarımızı toplayıp yakalım, bize ders veremiyen tarihî yok sayalım.»

Marşal Smuts

Rusyayı itham

Londra 2 (B.B.C.) — Bu sabahki yayınlarından birinde Londra radyosunun telefonist Rusyayı yeni bir harb hazırlamakla itham etmiş ve demiştir ki:

«— Rusya ordularını artırdı. Peyk memleketlerdeki askerî kuvvetlerin kadrolarını genişletti. Bu memleketlere askerî müşavirler gönderdi. Doğu hükumet stratejisini tek bir elde toplıyarak sahilmek için üç sene durmadan çalıştı. Moskovanın dünü dünkü emelleri gayretleri- bugünkü emelleri ve gayretleri- bunlar mıdır?»

Truman - Stalin mülâkatından bahsedenlere cevab

Washington 2 (A.P.) — Gazetecilerle konuşan Montana temsilcisi Mansfield'in, bazı kongre üyelerinin bir «Truman - Stalin mülâkatına» taraftar olduklarını söylemesi üzerine beyanat-

— Arkası Sa. 3, Sü. 1 de —

Batılılar son Sovyet notasını reddettiler

Amerika ve İngiltere tarafından dün Bulgaristan, Rumanya ve Macaristana şiddetli birer nota gönderildi

Washington'da 50 delegenin iştirak ettiği ilk resmî toplantıda Atlantik Paktının metni tasvib edildi

Şam sokaklarında eski kavgalıklara ait bir resim: Caddelerde kum torbaları görülüyor

New-York, 2 (R.) — Atlantik Paktına iştirak eden 12 devletin Dış İşleri Bakanları bu akşam Washington'da ilk resmî toplantılarını yapmışlardır. Bu toplantı esnasında Dış İşleri Bakanları tarafından müştereken müşterek tebliğ, Atlantik Paktı metninin resmen tasvib edilmiş ve yeni hiç bir değişiklik yapılmamış olduğunu kaydetmekte ve şunları ilâve etmektedir:

— Arkası Sa. 3, Sü. 2 de —

D.P. nin Bursa ve Aydın kongreleri

Delegeler Bursada imar faaliyetini temkid ettiler

Bursa 2 (Hususî suretle gelen arkadaşımız Ferdi Özer bildiriyor) — D.P. il kongresine bugün öğleden sonra Yeşiyurt otomasında başlanmış, Celâl Bayar'ın hazır bulunduğu kongre, saat 14,30 da genel idare kurulundan Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlunun başkanlığında açılmış, ilk konuşan il başkanı Hulûsi Köymen şunlarla devam etmiştir:

— Arkası Sa. 3, Sü. 6 da —

Sadak, Amerikaya bugün gidiyor

Dün şehrimize gelen Dış İşleri Bakanı New-York'tan İngiltereye Mr. Bevin'le dönmesinin muhtemel olduğunu bildirdi

Necmeddin Sadak Haydarpaşa garından çıkarken

Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantısında hazır bulunmak üzere Amerikaya gitmekte olan Dış İşleri Bakanı Necmeddin Sadak, beraberinde Bayan Sadak, Dış İşleri Bakanlığı Birinci Daire Umum Müdürü Bülend Uşaklıgil ve Hususî Kalem Müdürü Necdet Kent olduğu halde dün şehrimize gelmiştir.

Dış İşleri Bakanımız, Haydarpaşa'da kendisile görüşen gazetecilerin

— Arkası Sa. 3, Sü. 2 de —

Türk - Yunan ödeme anlaşması dün imzalandı

«Anlaşma, Türkiyenin Avrupa ekonomik işbirliğine bağlılığının yeni bir tezahürüdür»

Ankara, 2 (a.a.) — Ankarada bulunan Yunan ticaret heyeti ile bir müddettenberi devam eden müzakerelerin ilk safhası sona ermiş ve Türkiye tarafından Yunanistana tanınmış olan 13 milyon dolarlık kredide hakkının bir an evvel kullanılmasını sağlamak üzere iki memleket arasındaki ödemeleri tanzim maksadile bir

— Arkası Sa. 3, Sü. 3 te —

Masonların ithamlara cevabları

Türkiye Mason Derneğinin dün yaptığı toplantı

Türkiye Mason Derneği dün Tekinder Ora aşevi binasındaki lokalinde toplanmıştır. Toplantı yapmıştır. Kongre başkanlığına Operatör Mim Kemal Öke, sekreterliğe Ferdi Zübü Örücü, kâtiblüklere İbrahim Hoyi ve Vedad Basur seçildikten sonra şimdiki binanın konferanslara müsaid olmaması dolayısile Taksimde Tünel arasında müsaid bir binanın bedeli üyeler arasında aktiyonla ödenmek ve ipotek edilmek şekilde alınması hakkında idare heyetine salâhiyet verilmiştir. Eski Kütüphya valisi Sedad Aziz Eriz söz alarak şunları söylemiştir:

«— Topluluğumuz hakkında pek

— Arkası Sa. 3, Sü. 7 de —

Suriyede durum henüz aydınlanmadı

Cumhur Başkanı El-Kuvvetlinin çölde bir kampa nakledildiği bildiriliyor

Londra 2 (B.B.C.) — Suriyede durum henüz aydınlanmamıştır. Dün gece Şam'dan gelen haberler, Albay Hüsnü Zaimin yeni bir hükümet kurmuş olduğunu bildirmiştir. Bu gece alınan haberler ise hükümet darbesini, hükümeti yapmış olan albayın kendi kendini devlet reisi saihiyetleri ile askerî vali tâin ettiğini bildirmektedir. Diğer taraftan tesbit edilmiş olan bir komünyonun yeni bir ayaklanma hazırladığı da söylenmektedir.

Arab devletleri durumun aydınlanmasını beklemekte ve Hüsnü Zaim kar-

şısında vaziyetlerini karî olarak tayin-

Suriye Cumhur Başkanı, çölde bir kampta mahpus bulunuyor

Şam 2 (A.P.) — Suriye Cumhur Başkanı Şükrü El-Kuvvetlinin, askerî hükümet darbesi tahtındaki halk ve taleb gösterilerini bizzat görebilmesi için, iki subayın muhafazasında bir sıhhî otomobille Şam sokaklarında dolaştırıldığı bugün öğrenilmiştir. Bilâhare El-Kuvvetli hastanedeki Suriye ordusu Kumandanı Albay Hüsnü Zaim'in kampa nakledilmiştir.

Ankarada hırsızlık yapan aile çocukları

Otomobil hırsızlığı ve büfe soymak gibi suçların faili olan talebelerden birinin babası, Yargıtay üyesi, diğerinin de Demiryolları müfettişidir

Ankara, 2 (Telefonla) — Yabancı bir diplomatın evine girerek altın takasında bir kolye çalan hırsızlar Ankara Emniyeti tarafından çok kısa bir zamanda yakalanmışlardır. Bu hırsızların, maalesef, hali vakti yerinde ailelerin çocukları oldukları görülmüş ve çalınan eşya tamamen ele geçmiştir.

Bu talebelerin otomobil hırsızlığı, altın müzekkebi kalem hırsızlığı ve büfe soymak gibi suçların da faili oldukları tahakkuk etmiştir. Tesettür uyandıran cihet, Ankara Emniyet teşkilâtını, diğer kalabalık merkezlerde olduğu gibi sabıkalıların değil, bu kabil tanınmış aile çocuklarının meşgul etmesidir.

Yakalananlardan birinin babası Yargıtay üyesi, diğerinin Devlet Demiryolları müfettişidir. Birisi de zengin bir kasabın oğludur. Hepsi de suçlarını itiraf etmişlerdir.

Kıracıları tahliyeye mecbur etmek için merdiven söktüren ev sahibi

Geçenlerde Pariste Charles Dickens sokağında bir emlâk sahibinin, kiracıları tahliyeye mecbur etmek için tamirat bahanesile binanın merdivenlerini söktüğünü, bu suretle apartmanda oturanları mahsur bir halde bıraktığını yazmıştık. Hâdiseye müdahale eden polis, derhal muvakkat bir merdiven kurmuş, dışarı ile irtibatı temin etmiştir.

Bestende gösterilen kadın, muvakkat merdiven kurulduktan sonra muhasaradan kurtulan ilk kiracıdır.

Kapalıçarşıda işlenen esrarengiz cinayet

Bir kuyumcu, dün dükkânına gelen meçhul şahıslar tarafından öldürüldü

Maktulün cesedi dükkânın önüne çıkartıldıktan sonra

— Yazısı 3 üncü sahifede —

«Türkiyede hayatı ucuzlatmak kabildir»

Dün Teknik Üniversitede yapılan münazarada, müspet tez müdafaa edenler kazandı

Dün akşam Teknik Üniversite Konferans salonunda «Bugünkü dünya şartları içinde memleketimizde Hükümetin iktisadî siyasetinde yapılacak değişikliklerle hayatı ucuzlatmak kabil midir, değil midir?» mevzuunda Ankara Siyasî Bilgiler Okulu ile İstanbul Üniversitesi İktisad Fakültesi talebeleri arasında bir münazara yapılmıştır.

Müspet tezi, Siyasî Bilgiler Okulu talebeleri, menfî tezi de İst. Üniversitesi İktisad Fakültesi talebeleri müdafaa etmişlerdir.

Müspet tarafın kaibleri, hayatı ucuzlatmak için, ithalatı artırmak, hayat

— Arkası Sa. 2, Sü. 2 te —

Süphe uyandıran yangın

Milli Eğitim Basımevinde çıkan bir yangının kasıd eseri olduğu sanılıyor

İstanbul Savcılığı mühim bir hâdiseyin tahkikatına ehemmiyetle bulunmaktadır. Yaptığımız tahkikata göre, hâdise şudur:

Evvelki gece saat 21 e doğru, Sultanahmetdeki Milli Eğitim Basımevinin ahşab kısmından dumanlar çıkmakta olduğu görülmüş ve itfaiye derhal hâdiseye koşmuştur. Bu sırada, binanın bir kısmında

— Arkası Sa. 3, Sü. 1 de —

Spor

Dünkü ve bugünkü futbol maçları

Dünkü Fener - Kasımpaşa maçında, Fener kalesine yapılan Kasımpaşa golü

Dün ilk maçlarına devam edilmiş Kasımpaşa ile karşılaşan Fenerbahçe 4-1, İstanbulspor ile karşılaşan Galatasaray 3-1 galib gelmişlerdir. Maçların tahlilini iç sahifelerimizde bulacaksınız.

EK-14

Cumhuriyet, 6 Nisan 1949 s,1



Alacağınız bir İBRAHİM ATLAS Ayakkabısı giydiğiniz bütün yorgunluğunu giderir. Ankara, Anafartalar Cad. 93.

Cumhuriyet

ARA GAZETESİ — Mimar Sinan münasebetile sayısı. Cuma günü bayilerden arayınız.

25 inci yıl Sayı : 8855 — KURUCUSU : YUNUS NADİ — Çarşamba 6 Nisan 1949

Harrimann ile konuştum

"Atlantik Paktı, bir netice değil, sadece bir başlangıçtır,,

Marshall Planı Avrupa İcra Komitesi Başkanı diyor ki: «Yakın Doğu bölgesi pakta alınmadı diye bu dünya parçasına karşı Amerikanın kayıtsızlık duyacağını sanmak doğru olmaz. Rusyanın etrafında bir çember çeviriyormuşuz hissini uyandırmak ve baltalayıcı propagandalara yol açarak savunma sistemimizi zayıflatmak istemiyoruz.»

Yazan: NADİR NADİ

Dünya barışının koruyucusu olan pakt

Harriman'ın Ankara seyahatinden bir intiba: Marshall planı Avrupa Başkanı, İnönü ile beraber

Sovyetlerin Atlantik Paktına mukabelesi

Peyk memleketlerin ilhak edilecekleri haber veriliyor

Bu memleketlerde bakanlar, generaller değiştiriliyor, komünist partileri, ordular tasfiye ediliyor, kütle halinde tevkifler birbirini takib ediyor

Sükrü Koçak — Atıf İnan — Ekrem Uran — Sinan Tekeloğlu

C. H. P. Meclis Grupunda dünkü gürültülü toplantı

Emvali Metruke hakkındaki gensoru açılmasına dair önerge etrafında sert atışmalar oldu, Şükrü Koçak izahat verdi; üçüzlü bir söz düellosu yapıldı ve neticede önerge reddedildi

Maktulün oğlu Nuhar Magureff

Kapalıçarşı cinayetinin esrarı

Katilin ustalığı polisi gittikçe daha fazla hayrete düşürüyor

Kapalıçarşıda kuyumcu Serkis Magarofun öldürülmesile neticelenen cinayet hâdisesi etrafındaki tahkikata dün

— Arkası Sa. 3, Sü. 6 da —

"Biz Pakt delisi değiliz, yalnız şu var ki...,,

Necmeddin Sadağın Amerikan basınında çıkan çok mühim demeci

«Türkiye ister ki mefruz mütecavizler onun da batı kollektif emniyet sistemine dahil olduğunu anlasınlar ve bu emniyet sisteminin icabında Türkiyenin hürriyet ve istiklalini korumasına yardım edeceğini öğrensinler, Avrupa sulhunu korumanın en güzel çaresi budur.»

Necmeddin Sadak

Ormanda işlenen cinayetin içyüzü

Öldürülen Kadriyenin cesedi dün bulundu, şoför Hadi de yakalandı

İstanbul için büyük vaidler taşıyan tasavvur

Linyit kömüründen havagazi istihsali tecrübeleri müspet şekilde neticelenirse evler bu gazle ısıtılacak, şehre sıcak Terkos suyu verilecek

Bir linyit madeninde istihsal faaliyeti — Yazısı 4 üncü sahifemizde —

SURİYE MEKTUBLARI:

Sansürden kaçırılan ilk mektub

Dünyanın en acaib ihtilâli olan Suriye ihtilâlinin içyüzü nedir?

(Sureti mahsusda giden arkadaşımız Metin Toker yazıyor)

Suriyede son hareket ânında yapılan nümayişlerden bir intiba: Halebi Kumandanı halkın tertib ettiği geçid resmini seyrediyor.

İngilterenin eski Ankara Büyük Elçisinin kitabı

Sir Hughessen, kitabında Atatürkten hayranlıkla bahsediyor

11 yaşında bir çocuk adam öldürdü

Cinayetin sebebi, 29 yaşındaki maktulün gürültü yapan katili azarlamasıdır

EK-15

Milliyet, 24 Temmuz 1950 s,1



24 TEMMUZ 1950 Pazartesi

Milliyet

MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

HÂŞİMİ-EMEVİ Rekabeti

İkinci sayfamızda okuyunuz

Amerikan yardımı için yeni temaslar

İstanbul Valiliği meselesi

Z.Y. Öniş İstanbul Valisi oluyor mu?

Haber dün tekzip edilmekle beraber önümüzdeki hafta gerçekleşmesi ihtimal dışında değildir

Hürriyet Şehitleri için dün muazzam bir ihtifal yapıldı

Kızıllar Korede büyük bir taarruza hazırlanıyor

Amerika sonbaharda katî taarruza geçecek İngiltere 300 kişilik kuvvet gönderiyor

Basın - Yayın teşkilâtı değiştirilecek

Yeni Genel Müdürlüğün sıklet merkezi propaganda ve istihbarat üzerinde toplanacak

Türk - İran dostluğu kuvvetlendirilecek

İran Şahının Türkiyevi ziyaret edeceği; Şahın biraderiyle eski Başbakanlardan Defteri'nin bu maksatla şehrimize geldiği ve hâlen bu hususta zemin hazırlamakla meşgul oldukları söylenmektedir.

Üçüncü bir dünya harbi çıkamaz

Kore harbine yapılacak yardım

Okuyucularımız kuponları değiştirmeğe başladılar

Bir batında dört çocuk

Biri erkek, üçü kız olan çocuklara Hürriyet, adalet, Müsavat ve Uhuvvet adı verildi

Elâzığlıları hayrete düşüren bir hâdise

Sâtışa çıkarılan otomobiller

Kızıl Çin Güvenlik Konseyine alınmayacak

EK-16

Vatan, 29 Temmuz 1950 s,1



VATAN

Cumartesi 29 TEMMUZ 1950

Yıl: 10 - Sayı: 3301 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

PASLANMAZ ve OYULMUŞ PAL TRAŞ BIÇAKLARI

Koredeki Birleşmiş Milletler Ordusuna verdiğimiz silâhlı kuvvetler hakkında

Başbakan Menderes'in beyanatı

Başbakanın dün belirttiği esaslar

Kore'ye yardım sulha yapılan bir hizmettir

Başbakan, Halk Partisinin dış siyasette beraberlik esasını bozduğunu anlattı

Menderes, memlekette yeniden görülmeğe başlanan kızıl tahrikât ile mücadele edeceğini bildirdi

Başbakan Adnan Menderes, dün Ankarada yaptığı basın toplantısında

Ankara 28 (Telefonla) — Bugün Ankara siyasî faaliyet bakımından hummalı bir gün geçirmiştir. Öğleden sonra Demokrat P.rti umumî idare heyeti toplanmış, Başbakan Adnan Menderes son siyasî vaziyet hakkında izahatta bulunmuştur. Bu münasebetle Başkanlık Kurulu üyleri etmiş, günlük meseleleri, bu arada son hükümet kararına yapılan tenkidleri tetkik etmiştir.

Bakanlar Kurulunun bu içtimaından sonra saat 20 de Başbakanlıkta geniş bir matbuat toplantısı tertip olunmuştur. Bu içtimada bütün gazeteciler ve ajans mümessilleri hazır bulunmuşlardır.

Koreye asker göndererek sulhün korunması yolundaki hükümet kararı hilhasa Halk Partisi resmî ve Halk Partisi matbuatı tarafından devamlı bir tenkide tâbi tutulmuştur. Dün de bildirdiğim gibi iktidar Birleşmiş Milletler genel sekreterliğinden cevap gelinceye kadar bu neşriyatı karşılamamıştır. Bugün beklenen cevap geldiği için Başbakan Adnan Menderes matbuat toplantısında geniş bir konuşma yapmış ve bu konuda ileri sürülen bütün tenkidleri cevaplandırmıştır.

Başbakan Menderes, hilhasa hükümet kararının bir harp kararı gibi gösterilmekte olduğunu, halbuki bunun bir sulh kararı olduğunu belirtmiştir. Menderes, Halk Partisi desbitkilerinde esasın bir tarafa bırakılarak tefer'üat üzerinde durulduğunu, Demokrat Partinin büyük bir hassasiyetle dört yıl devam ettirdiği ve yaşattığı dış politikada beraberlik esasının Halk Partisi tarafından bozulduğunu anlatmıştır. Menderes, hükümetin bu kararının mevcut bir kanuna dayandığını, binaenaleyh Mecli-

(Devamı: Sa. 4 Sü. 2 de)

Dün Koreye gönderileceği hakkında şayia çıkan yirmi sekizinci tümenin bir birliği

Selim Sarper'in Lake Success'deki beyanatı

Atlantik Paktına girmedikçe Türkiye emniyette olamaz

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Dışişleri Bakanımıza çektiği telgrafla yardım ın ehemmiyetini belirtti

Birleşmiş Milletlerdeki Başdelegemiz Selim Sarper

Lake Success, 28 (A.A.) — Ankarada bir ay kaldıktan sonra vazifesi başına dönen Türkiyenin Birleşmiş Milletlerdeki başdelegesi Selim Sarper Lake Success'e varışından birkaç saat sonra, milletlerarası hâdiseler karşısında Türkiyenin durumunu incelemek üzere bir basın konferansı yapmıştır.

Selim Sarper konuşması esnasında Türkiye hükümetinin Atlantik paktı veya buna bağlı Akdeniz ittifakı gibi bir müşterek savunma sistemine katılmak arzusunda olduğunu belirttikten sonra bu mevzuda herhangi bir talimatı havi bulunmadığını söylemiş fakat bununla beraber hükümetinin batılı devletlerle beraber müşterek bir savunma sistemine katılmak için teşebbüslerde bulunduğunu ve bu yoldaki gayretlerine devam ettiğini de ilâve etmiş ve şunları belirtmiştir:

«— Türkiye batı devletleriyle sarlıkte Atlantik paktı veya meselâ Akdeniz paktı gibi Atlantik paktına bağlı bir ittifak sistemiyle kollektif bir savunma sistemine dahil edilmedikçe kendini emniyette hissedemiyecektir.»

Selim Sarper bundan başka Türkiyenin karşı karşıya bulunduğu iki hayatî meseleyi halletmek üzere sür'atle çok büyük bir iktisadî yardım elde edilmesi lüzumunu da beyanetmiştir ki o meseleler de şunlardır:

1 — Türkiyenin herhangi bir yabancı taarruzuna karşı güvenliğini temin.

2 — İktisadının istikrarlı bir mahiyet almast.

Türk delegesi, «Kore hâdiselerı bir memleketin zayıflığının müteaddit sebebiyle direkt ve kuvvetli âmil olduğunu gösterdi.» demiştir.

Bir suali cevaplandıran Selim Sarper, Türkiyede hiç kimse Sovyetler birliğiyle bir saldırmalık

(Devamı Sa: 3. Sü.. 2 de)

Asılsız haber

Koreye asker gönderilmesi hakkındaki kararın piyasada menfi akisler yarattığına dair haberler tamamiyle yalandır

Ankara, 28 (A.A.) — Bazı İstanbul gazetelerinde Koreye asker yardım paşalacağına dair Bakanlar Kurulunca ittihaz edilen kararın piyasada menfi akisler yaratığı ve bu sebeple altın fiyatlarında ehemmiyetli nisbette bir yükseliş ve tahvilât fiyatalarında da ihraç

(Devamı: Sa 4 Sü 6 da)

Popp Yordanoff

Eski Bulgar Başkonsolosu

Pop Yordanoff Konsolosluk Birinci Kâtibimizi Bulgaristandan çıkarttı

Dün sabah Bulgaristandan şeh rimize gelen 125 göçmenle birlikte Sofya konsolosluğunumun birinci sekreteri Mehmet Âşık da memleketimize dönmüştür.

Bay Mehmet Âşık, şehrimizdeki konsolosluk vazifesinden bir müddet evvel merkeze alınmış olan ve halen Sofya Polis müdür ününün siyasî şube şefliğini yapan Pop Yordanof'un emriyle Bulgaristandan çıkarılmıştır. Aynı şahıs, Sofya elçiliğimizin bulgarca tercümanı Sabrinin de budut dışına çıkarılması için emir vermiştir. Halen vine alamsdığı için Bulgaristanda kalmış olan Sabrinin akıbetinden endişe edilmektedir.

Millî mukadderatın sevk ve idaresi

BİR YÜKSEK DANIŞMA HEYETİNE ŞİDDETLE İHTİYACIMIZ VAR

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

Kore bir liva Türk askeri gönderilmesi hakkında hükümetçe verilen izahatlı karar üzerine bir takım tatsız parti münakaşaları kopmuştur. Bununla ali'kalı mes'uliyet, partiler arasında yanlı takım edilirse edilsin, muhakkak olan bir nokta vardır ki o da, hariçi siyasetin hududunu aşan ve millî varlığın dünya ölçülerinde müdafaasına taalluk eden bir davanın partilerik hislerinin çerçevesinde müzakere edilmesini bir millî telâkki diye kabul etmek ve buna derhal göre aramak lâzımdır.

Dün de yazdığım gibi, hükümetin böyle bir meselede muhalif partilerle danışmadan hareket etmesi bir hatadır. Fakat Halk Partisinin bu hataya hata ile mukabele etmeğe ve attığı adımı baltalayacak tarzda harekete geçmeğe hakkı yoktur. Hiç âlemin müşterek mukaddesatı etrafında bile bir tesanüt yaratmasını, bilhassa bizim vaziyetimizde bir millet için arzettiği ehemmiyeti, halkımız pek iyi idrak ediyor ve hükümetin kararını, sevkedilecek dünya şartları karşısında millî hudutlarımızın en iyi müdafaa şekli diye kabul edecek bunu umumiyetle candan destekliyor. Halbuki Ulus gazetesindeki neşriyatta anlaşılan, tereddütlü ve dar bir pazarlık zihniyetine taraftarlık gösterilmiş ve hükümetin kararını halka

(Devamı: Sa. 3. Sü. 5 de)

Kore'de şiddetli karşılıklı taarruzlar

Kızılların toplu hücumlarına karşı Amerikalılar da iki yerde hücuma geçti

Tokyo, 28 (A.P.) — General Mc Arthur'ün genel karargâhından yayımlanan tebliğde Kney Kore'lilerle, Yongdong'un güney doğusunda 2 inci Amerikan zırhlı tümeninin mevzilerine karşı toplu hücumlara geçtiği ve bütün cephe boyunca ağır tazyikin devam ettiği bildirilmiştir.

(Devamı: Sa. 3. Sü. 6 da)

« Barışseverler » Cemiyeti hakkında tahkikata başlandı

Beyanname toplattırıldı, hazırlıyan, basan, yapanlar hakkında takibata girişildi

Hükümetin Koreye 4500 kişilik bir kuvvet göndermeğe karar vermesi üzerine Türk Barışseverler Cemiyeti; B. M. Meclisi Başkanlığına bir telgraf çekmiş ve bu telgrafında hükümetin verdiği kararın iptal edilmesini istemek kadar cür'et göstermiştir. Ayrıca bu telgraf, beyannameye hiçbir şekilde iştirak etmiş 3 kişiden dağıtılmıştır.

(Devamı: Sa. 2. Sü. 1 de)

Muhalefet lideri İnönü'nün beyanatı

Ankara muhabirimize vaadedilen beyanat neden verilmedi?

Ankara, 28 (Telefonla) — Hükümetin Koreye 4500 kişilik bir savaş birliği göndermesiz hakkındaki kararı çarşamba sabahı gazetelerde çıktı. O gün öğleden evvel bu hususta muhalefet lideri İsmet İnönünün fikir ve mütalâasını öğrenmek istedim. Bu hususta İnönünün en yakın çalışma arkadaşlarından siyasî bir şahsiyete müracaatta bulunarak detâletini rica ettim. Hürriyetin Ankara muhabiri arkadaşımı da aynı gaye ile bu şahsiyetin yanında buldum. Bu şahsiyet müşterek

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

Kapıdağ açıklarında yabancı bir denizaltı

Balıkesir, 28 (Telefonla) İstanbuldan Bandırmaya gelmekte olan komisyoncu Ömelek ve İsmail Balcıya ait motörlerin kaptanları bu sabah Kapıdağ boğazı ile İmralı adası açıklarında yabancı bir denizaltı gördüklerini Bandırma kaymakamlığına haber vermişlerdir. Bu hususta kendisile konuştuğumuz valinin Fahri Tokmakçıoğlu böyle bir ihbarın Bandırma kaymakamlığına yapıldığını ve haberin doğru olduğunu teyit etmiştir.

Güvenlik Konseyi dün gece toplandı

Mc Arthur'un Kore harekâtı hakkında raporu görüşüldü, Sovyetler bulunmadı

Lake Success 28 (A.P.) — Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bugün Türkiye saatile 17.49 da toplanmıştır. Başkanlık sandalyasını Norveç delegesi Arne Sunde işgal etmiştir. Rusya yine toplantıyı boykot etmiştir. Konsey, Birleşmiş Milletler kuvvetleri komutanı General Mc. Arthur'un Kore harekâtı hakkında kili günü sunduğu raporu incelemek üzere toplanmıştır.

Bugünkü toplantıda ilk söz alan Fransız delegesi Jean Chauvel: «Hükümetim, Birleşik Komutanlığın müşkül durumu ele alış tarzındaki isabet ve azmi tahdirle karşılamıştır» demiştir.

İngiliz delegesi Sir Gladwyn Jebb, askerî hâdiselerin yarılışındaki süratin dikkate şayan bir muvaffakiyet olduğunu, Mc. Arthur tarafından sunulan ilk raporun herkesi (ses.redendirdiğini) söylemiştir. Sir Gladwyn: «Birleşmiş Milletler kuvvetleri, artık cephe istikrar kesbedecek tir» demiş ve şunları ilâve etmiştir:

«Tecavüz hareketinin aylardan ve belki de yıllardanberi ihtimamla ve sistematik bir şekilde hazırlanmış olması müteavize başlangıçta muvaffakiyetler sağlamıştır. Fakat bu, müteavizin nihai hezimetine mâni olamıyacaktır.»

Tefsirler

Lake Success 28 (A.P.) — Güvenlik Konseyini 1 ağustosta toplantıya çağıran Malik, gündemin daha sonra Birleşmiş Milletlere bildirileceğini açıklamıştır.

Delegeler, milliyetçi Çin meselesinin tekrar alevleneceğini ve hattâ Malikin başkan sıfatı ile milliyetçi delege Dr. T. F. Tsiang'ın azalık sıfatını halâ olmadığını ileri süreceğini zannetmektedirler.

(Devamı Sa: 3. Sü.. 2 de)

ÜÇÜNCÜ HARPTEN SONRA

— Eğer taleplerinde ısrar ederseniz, 4 üncü Dünya Harbinin mesuliyeti sizin olur!..

EK-17

Ali Naci Karaca ‘Hükümet Kararında İsabet Etmiştir’

Milliyet, 27 Temmuz 1950 s,1



EK-18

Atlantik Paktı ve Türkiye

Hürriyet, 27 Ağustos 1950 s,1



TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Pazar 27 Ağustos 1950 Sene 3 - No. 841

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

La Familia

Dünyanın en büyük patronlu elbise ve modeli mecmuası: 116 sahife 100 kuruş. Numara 361. Yarın çıkıyor.

Kore'de üç koldan taarruza geçen kızıllar püskürtüldü

Birleşmiş Milletler kuvvetleri bir mil ilerlediler

Komünist Çin ordularının Kuzey Kore hududuna yaklaştıkları bildiriliyor

Atlantik Paktı ve Türkiye

Geçen hükümetler Türkiye'nin Atlantik Paktına dahil edilmesini temin edemediler. Son günlerde Adnan Menderes hükümetinin bu neticeyi istihsal hususunda gayret sarfettiğine şahit oluyoruz. Bilindiği gibi yirminci asırda Atlantik Akdeniz veya Karadeniz gibi bölge isimleriyle milletlerin emniyetlerini temin eden paktları imzalamanın manası kalmamıştır. Sayet yine isim olarak Atlantik Paktı diyorsak, bu, ancak ya eski bir alakanlığın ifadesinden, yahut ta bir ad verme ihtiyacından doğmaktadır. Hal böyle iken ve hele Türkiye, dünya emniyetinin sağlanmasında, tehlikeye en mazur bir deviet bulunmasına rağmen Kore'ye 4500 kişilik önemli bir asvas birliği göndermekle Atlantik Paktına üye olmağa en çok hak kazanmış bir memlekettir.

Amerika, nüfusu yüz elli milyon olmasına rağmen Kore'ye şimdiye kadar kırk bin asker göndermiş bulunuyor. Atlantik Paktına dahil olmayan yirmi milyonluk Türkiye ise 4500 kahramanını Kore cephesi için ayırdı. Bu da gösterir ki, bizim müşterek dünya emniyetine itimadımız ve yardımımız en aşağı Amerikanınki kadar önemlidir.

Türkiye'nin Atlantik Paktına alınması işinin gecikmesi, sanırız, sadece Türkiye'de değil, hattâ bütün dünyada akisler bulacak kadar ehemmiyetli bir hâdisedir. O itibarla bu işin sürüncemede bıraktırılması Amerika'nın olduğu kadar Atlantik Paktına âza olan diğer devletlerin de itibarını sarsacaktır.

Bir, unmak istiyoruz ki, Türkiye daha fazla bekletilmeyecek ve Adnan Menderes hükümetinin teşebbüslü müsaffaiyetle neticelenecektir.

Hürriyet

Dün Taksim'de yapılan komünizmi tel'in mitingi esnasında bir hatip nutkunu veriyor (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

İstanbul İşçi Sendikaları tarafından

Komünizmi tel'in için Taksimde büyük bir miting yapıldı

İstanbul İşçi Sendikaları Birliği dün saat 15 te komünizmi tel'in maksadiyle, Taksim meydanında büyük bir miting yapmışlardır. Şehrimizde, muhtelif iş yerlerinde çalışan her çeşit işçiler, önlerinde beyaz kartonlara yazılı komünizmi tel'in yollarını bağlıyalım, hâinler kahrolsun, komünizm kahrolsun... sloganlarını atarak, Taksim gazinosu önünde toplanmışlardır. Bu levhalar arasında "komünizm, işçinin celladıdır.. "komünizm ahlâk, din ve aile tanımaz,.. "biz Türkiz, komünist olamayız.. "komünizm kahrolsun.. "Türkün diyen komünist olamaz,.. "işçi arkadaş, komünistlik tuzağına kanmak gibi sakın.. ibareleri de konuyordu.

Saat tam 15.15 te, meydanlığı doldurun binlerce işçinin hep bir ağızdan söylediği İstiklâl Marşıyle mezkûr mesaime başlanılmış ve Türk işçileri namına Cumhuriyet aksamında muhtelif gelenler konuşturulmuştur.

(Devamı Sa. 6. Sü. 4 de)

Hazırlık sorgusu yapılan

K. Gülek'in dosyası Bozüyük'e yollandı

C.H.P. Genel Sekreteri, sözlerinde en ufak bir suç kokusu dahi olmadığını gazetecilere söyledi

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek, 9 ağustos tarihinde Bozüyük'te bir konuşma yapmış ve bu konuşmada sarfedilmiş olan bazı sözler suç mahiyetindedir.

(Devamı Sa. 6, Sü. 3 de)

Enternasyonal tenis turnuvası dün başladı

İki tenisçimiz Yunanlı rakiplerini mağlûp edip tasfiyeye uğrattılar

Tenis, Eskrim ve Dağcılık Kulüpleri tarafından tertip edilen Enternasyonal Tenis Turnuvasının beşinci sene müsabakalarına dün sabah sekiz buçukta başlanmıştır.

(Devamı Sa. 6. Sü. 6 da)

Büyük bir yangın felâketi - geçiren Demirci'den bazı bir görünüş (Foto: Hürriyet)

Demirci felâketzedelerine yardımlar devam ediyor

Civar vilâyetlerden yeniden çadır ve yiyecek yollandı

Ev inşaatı için de Bayındırlık Bakanlığı felâketzedelere 50.000 lira gönderdi

Manisa 26 (Hususi) — İçişleri Bakanı Rüknettin Nasuhioğlu, Demirci'deki yangın yerlerinde dolaşarak, felâketzede vatandaşların dilekelerini dinlemiş ve derhal yapılacak yardım hakkında alâkadarlara emirler vermiştir. İçişleri Bakanı bu arada gereken acil yardım tedbirleri etrafında gerekli temaslarda bulunmuş, yardımın gecikmiden ulaştırılması için Manisa Valisine lüzumlu direktifleri vermiştir.

(Devamı Sa. 6, Sü. 7 de)

Dün Sirkeci meydanında yapılan toplantıda bir hatip konuşurken (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

Belediye seçimi hazırlıkları

Samed Ağaoğlu dün bir konuşma yaptı

Siyasi partilerin sözcüleri dün de propaganda nutukları verdiler

Şehrimizde bulunan Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu dün akşam, D.P. İstanbul merkezinde, eski belediye görevleri Belediye seçimleri mevzuunda konuşmuştur. Başbakan Yardımcısı, Belediyelerin demokratik idarenin bir nişanesi teşkil ettiğini ve bu seçimlerle şehirlerin mânevî şahsiyetleriyle bütün alâkalıların belirtmek demektir ki:

"— Belediye Başkanlarının, valiler ve İçişleri Bakanları tarafından atandikleri ile Belediye seçimlerinin tasfiline tâbi tutulmaları memleketimizde hâkim Belediyelerin kurulmasını daima önleyemiştir. Bu yüzden Belediyeler daima idarenin elinde bir oyuncak olmaktan bir türlü kurtulamamıştır. Bu sebeple, Belediye Başkanlığı ile Valilik birleştirmek suretiyle, bu şehirler üzerindeki tesellütünü en ileri bir derecede getirmiştir.

Belediye ile Vilâyetlerin birbirinden ayrılması

Başbakan Yardımcısı, demokratik rejimin memleketin yerleşmesini gaye edinen Demokrat Partinin Vâlilerle Belediye Başkanlıklarının

(Devamı Sa. 6, Sü. 1 de)

Dedektif Romanımız

Kaç Ölü Var?

Bugün başladık

Bugün başladığımız (Kaç ölü var?) Dünyanın en meşhur polis romanları muharriri Agatha Christie'nin eseridir. Sürükleyici bir üslûpla yazılan bu roman sizi heyecandan heyecana sürükleyecektir.

HÜRRİYET'in Bugünkü Sayısı 133.250 Adet Basılmıştır.

Haritamızda: Dünyanın sekiz tehlikeli bölgesi görülüyor. Bunlar, Almanya, Romanya, Türkiye (Boğazlar), İran, Hindi Çini, Kore, Formoza ve Malezya'dır. Kırmızı çizgili kısımlar Rus nüfuzu altında bulunan yerlerdir.

— Vallahi, sokağa da bırakmıyoruz, ama bu fena ilâçkârları nereden öğreniyor, bilmem?!.

— Nereden olacak, radyo temsillerinden!..

Tehlikeli Bölgeler

DÜNYA artık kat'iyetle iki eksilmiştir. Bir tarafta Sovyetler ve peykleri, diğer tarafta da Batı Demokrasileri bulunmaktadır. Bir ideoloji duvarı demirperdeleri görürlerden ayırmaktadır ki, Rusya'nın kendi nüfuz bölgelerini çevrelediği bu duvara "demir Perde,, deniliyor. Bu perdeden içeri girmek mümkün olmadığı gibi dışarı çıkmalta mümkün değildir. Fakat bu, Sovyetlerle, Batı Demokrasileri arasında muayyen bir hududun mevcudiyetine delâlet etmez. Çünkü Ruslar gizli ve perde arkasından olmakla beraber, daimi bir surette tecavüzlerden geri kalmamakta ve her zaman ihtilâf noktaları bularak bu çıban başlarından içeriye nüfuza çalışmaktadırlar.

İki dünyayı ayıran Demir Perde hududlarında bu sahilde bir de çıban başları vardır ki, dalgalı bir huzursuzluk yaratmakta ve endişeyi muntazam olmaktadırlar. Bunlara "tehlikeli bölgeler,, adını verebiliriz. Bu tehlikeli bölgelerin başlarında, mesela Kore, Mançurya, Hindiçini ve Formoza'da atılan komünist kuvvetleriyle demokrasi kuvvetleri arasında çarpışmalar yapılmaktadır. Bu suretle Kremlin daha şimdiden tehlikeli bölgelerden başlarında tecavüz halinde bulunmaktadır. Hemen hepsi bir üçüncü dünya harbine sebep olabilecek ehemmiyette bulunan bu noktalar hattâ dünya sulh'u sıralanmaktadır.

I — ALMANYA!

Üçüncü dünya harbine sebep olabilecek ehemmiyette bulunan tehlikeli bölgelerden birisi Al-

(Devamı Sa. 6, Sü. 7 de)

EK-19

Feridun Demokan ‘ Amerika Mektupları’

Cumhuriyet, 1 Haziran 1951 s,5



Tecessüsler

Hezar-ı fen bir madde keşfolundu

Yazan: Rıdvan Tezel

Soförlerin teşebbüsleri

Ömer İnönü davası dün yepyeni bir safhaya girdi

BORSA

DİKKAT. DİKKAT.

Robert Kolej Bioloji Profesörü

İSTANBUL SERGİSİ

Sergi Komiserliğinden:

Son savaşlarda kaybettiğimiz kahramanlar

Dün Rusyaya tevdi edilen notalar

Atina'da fevkalâde ahval ilân edildi

P.T.T. de emekliye ayrılacak memurlar

Dr. Naşid Sunay

Göz Hastalıkları Mütehassın

Muayenehane. Galatasaray, Avrupa Pasajı karşısı Bl5-0a

Parma Apt. 52/1 saat 16-19.

Telefon: 41261

Türk gazetecileri Londrada

Nehru, Türk çocuklarına bir maymun hediye etti

EXECUTOR

NEW-YORK, BALTİMOR ve FİLADELFİYA

YARIŞ ATLARI YETİŞTİRİCİLERİ ve SAHİBLERİ CEMİYETİNDEN:

Belediye Başkan Yardımcısı Alınacak

Kayseri Belediye Başkanlığından:

Büyük İnşaat ve Yol Müteahhidlerinin Nazarı Dikkatine:

P A S Spécia

(Para-amonio-Salicylate de Sodium)

200 gramlık granüle : Perakende 1095

1 gramlık 5 amp. kutu : » 225

5 gramlık 10 amp. kutu : » 1060

PEDRELLİ TİCARET T. A. O.

Beyoğlu CUMHURİYET Bahçesinde

YARIN AKŞAMDAN İTİBAREN

Mısır sinema yıldızı

FATMA AKİF

ve büyük komediyen

İSKENDERANİ

SARIYER

BOĞAZIN BİRİCİK İNCİSİ

CANLI BALIK

LOKANTA ve GAZİNOSUNDA

HER AKŞAM

BOYESAGRAS

DANSÖZ ve CAZ ŞANSÖZLERİ

Yarınki cumartesi 2 Haziran akşamından itibaren HER GÜN

FEVKALÂDE YEL AKROBATLARI

Meşhur DUO JHONSON

KIYMETLİ EŞYA SATIŞI

3 Haziran 1951 pazar günü saat 10 da

ADNAN İPER

Müjde Müjde Müjde

YENİKAPI M. ÇAKIR GAZİNOSU

İÇKİSİZ OLARAK

Yarın akşam süprizlerle açılıyor.

EK-20

Hürriyet, 10 Temmuz 1951 s,1



Salı 10 TEMMUZ 1951 Sene 4 - No. 1156 Fiyu 10 kuruştur.

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SİMAVİ

CEP Doktoru

Korede ateşin kesilmesi için Kaesong'da müzakereye bugün devam olunacak

Muvakkat bir cephe hattı ile iki ordu arasında tarafsız bölge ihtas edilecek

Gazeteciler de müzakerelerde hazır olacaklar

Tokyo 9 (R.) — Kaesong kasabasında Birleşmiş Milletler ittihat subaylariyle Kızıl Ordu temsilcileri arasında dün yapılan hazırlayıcı görüşmeler muvaffakiyetle sona erdiğir. Bu görüşmeler esnasında müterekeye ait konulara temas edilmemiş, ancak müterekeye mümkün kılacak tedbirler cereyan, tarafiye tarih ve mahalli tesbit edilmiştir. Alınan kararı göre, müterekeye mümkün kılacak tedbirler yine yarın (bugün) yine Kaesong kasabasında başlayacaktır.

Müterekeye müzakerelerine Birleşmiş Milletler ordusu namına katılacak beş kişilik heyetin başkanlığına Kore sularındaki Birleşik Amerika deniz kuvvetleri komutanı Amiral Turner Joy tâyin edilmiştir. Kızıl müzakere heyeti de dört kişiden mürekkep olacaktır. Amiral

(Devamı Sa. 5: Sü. 1 de)

Kore'de Kızıllardan iğtinam edilen bir havan topu karargâhta muayene ediliyor. Ortada görülen başı açık, elleri cebindeki zat, Albay Celâl Dora'dır. (Foto: Hürriyet)

Amerikan komutanlarının Kore Birliğimize hayranlığı

Gl. Ridgway ve Gl. Milburn birer mesaj yollayarak takdir hislerini belirttiler

Kore'de bir yer (Hususi surette telâzile gönderilmiştir.) — Birleşmiş Milletler Ordusu Başkomutanı General M.B. Ridgway, tuğgayının gönderdiği bir vazı ile şunları söylemektedir:

"Kore'deki birliklerle yaptığım yakın temaslar neticesinde bu muhteşem muharipler hakkında sıcak ve sonsuz hayranlıklar duymaktayım. Onlarla ne kadar iftihar etsek yeridir.

Paris 2000 yaşında

Paris, 9 (Nafen) — Paris şehri dün 2.000 inci yıldönümünü kutlamıştır. Çılgın tezahürler arasında eğlenen halk sabaha kadar sokaklarda dans etmiştir. Bu münasebetle Parise davet edilmiş bulunan 120 Belediye Reisi arasında Moskova Belediye Reisi de vardır.

I. Kor Komutanı Korgeneral Milburn da bir mesaj göndererek askerlerimizi şu cümlelerle övmüştür: "Silâhta büyüklüğünüzü daha önceki âlime bulamıyorum. Sizin

(Devamı Sa. 5: Sü. 3 de)

Japon barış müzakereleri Görüşmelere memleketimiz de iştirâk edecek

Ankara 9 (ANKA) — Size verilen malûmata göre, 4-8 eylül arasında San Fransisko'da başlayacak olan Japon barış anlaşması müzakerelerine, Japonya'ya harp ilân etmiş bir memleket olması dolayısiyle

(Devamı Sa. 5: Sü. 1 de)

Petrol ihtilâfı için

Ingiltere Güvenlik Konseyine gidecek

Truman yeni bir mesaj gönderip vaziyetin vehametini belirtti

Londra, 9 (B.B.C.) — Başkan Truman'ın İran Başbakanı Dr. Musaddık'a yeni bir mesaj gönderdiği bugün açıklanmıştır. Başkan Truman bu yeni mesajında petrol ihtilâfının dünya çapında geyet vahim bir safhaya sürüklendiği hususunda İran hükümetinin nazarı dikkatini celbetmekte, İranın milletlerarası Yüksek Adalet Divanının kararlarına uymasını tavsiye etmekte ve İngiltere ile mevcut ihtilâfta arabuluculuk vazifesini görmek üzere Amerika Cumhurbaşkanlığı Dışişleri Müşaviri Averell Harriman'ı Tahrana göndermek teklifinde bulunmaktadır.

Amerikanın Tahran Büyük Elçisi değişiyor

Diğer taraftan Başkan Truman, hâlen 69 yaşında bulunan ve emekliye ayrılmasını talep eden Birleşik Amerikanın Tahran Büyük Elçisi Dr. Grady'nin yerine, Yeni Delhi'

(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Romatizmaya karşı lâhana!

Londra, 9 (Nafen) — Romatizma hastalığı tedavisine iyi gelen lâhazı pahalı olduğu için tedarikî müşkül olan Cortisone yerine lâhanın da aynı derece tedavide müessir olduğu yapılan tecrübelerden sonra anlaşılmıştır. 3 İngiliz doktoru bu tecrübelerin neticesini İngiliz tıp cemiyeti Lancet de açıklamışlardır.

C.H.P. Ankara İl Kongresi çalışmalarını Litirdi

C. H. P. Ankara İl Kongresi dün de çalışmalarına devam ederek muhtelif meseleleri görüştükten ve yeni İl İdare Kurulu seçimini yaptıktan sonra çalışmalarına son vermiştir. Haberlerimiz üçüncü sahifemizdedir. Resim, kongrede hazır bulunan C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü ve Genel Sekreter Kasım Gülek ile delegeleri göstermektedir. (Foto: Hürriyet)

Istanbul'daki zabıta vak'aları yüzde 12 nispetinde azaldı

Nâzım Hikmet'in hangi şartlar altında kaçtığı yakında Meclis'te açıklanacak

Sinemaya giren meraklı inek

Londra, 9 (Nafen) — Cumberland'da bir inek pazar yerinde satışa çıkarıldığı anda sahibinin elinden kaçarak civardaki bir sinemaya girmiş ve sinemanın balkonuna kadar çıkmıştır. İnek bir yolunu bularak sinemanın yanındaki garajın damında da gezintisine devam etmiştir.

Türkiye'ye gelecek Senatörler Paris'te

Paris 9 (Naf.) — Buraya gelmiş olan Amerikan Ayan üyeleri heyeti Türkiyeyi de ziyaret edecektir. Heyet Senatör MacMahon'un başkanlığında bulunmaktadır. Amerikan Senatörleri, yeniden silâhlanma mevzuu üzerinde tetkiklerde bulunacaklar ve Amerikan yardımının ne şekilde kullanıldığını da görecektir.

Halil Özyörük'ün dünkü demeci

Şehrimizde bulunan İşçileri Bakanı Halil Özyörük dün sabah ofisiyete giderek tetkiklerde bulunmuş, öğleden sonra da Emniyet Müdürlüğünde meşgul olmuştur.

Bir arkadaşımızın muhtelif mevzular etrafında sormuş olduğu sualleri cevaplandıran Bakan, Milletvekili Osman Şahinbey'in istifası hâdisesi hakkında şunları söylemiştir:

— "Osman Şahinbey'in müstafiyetini aldıktan sonra, Bakanlıktaki dosyası içinde mevcut dilekçesinden anlaşılacağı gibi, Eler Bankası İdare Meclisi üyeliğine nakli hakkındaki arzusunun yerine getirilmesinden ibaretti...

Görüşen hüsun üzerine

Son vali nakli ve yâyinleri etrafında sorulan suale de:

— "Görüşen hüsun üzerine bazı valilerin yerleri değiştirilmiş, bazı genç elemanlar da yeni vâlilikleri almışlar, demiştir.

Nâzım Hikmet'in kaçışı Meclise konuşulacak

Nâzım Hikmet'in memleketten firarı hâdisesi üzerinde de Halil Özyörük demiştir ki:

— "Nâzım Hikmet'in firarı hâdisesi üzerinde Mecliste bir sözlü soru vardır. Önümüzdeki günlerde bu sözlü soruya cevaplandıracağım. Daha evvel bu mevzuda bir şey söylemenin doğru olamıyacağı kanaatindeyim. Cevabım, bu hâdiseyi olduğu gibi, umumî efkâra anlatacaktır. Kaldı ki Nâzım Hikmet umumî affa uğradıktan sonra vatandaş hak ve hürriyetlerine tamamen sahip olarak memlekette dolaşmıştır. Böyle bir hakkın iktisap etmiş bir insanın takip edilip edilmemesinin bir suç olacağı noktası üzerinde durmak meselesi de elbette bir münakaşa mevzuudur. Nâ-

(Devamı Sa. 5; Sü. 4, 6 da)

Genç bir turist grubu geliyor

Londra 9 (AP) — Yaşları 17 ile 25 arasında olan 31 talebe bugün eski bir otobüsle bir Avrupa ve Yakın - Doğu seyahatına çıkmıştır. 14 ü kız ve 17 si erkek olan talebeler Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya, Lübnan, Suriye ve Ürdün'de halkın hayat şartlarını tetkik edeceklerdir.

60 kişi boğuldu

Mexico City 9 (AP) — 70 kişi taşıyan bir otobüs bugün Meksika başkentinin takriben 125 kilometre güneyinde, feyezan yüzünden kabarmış bir nehre gömülmüştür. 10 kişi kurtarılmıştır. Kayıtları 60 kişinin boğulmuş olmalarından korkulmaktadır.

Yunan hükümeti güç durumda

Atina 9 (AP) — Yunan kabinesinin devlet memur ve müstahdemleri grevi yüzünden istifa zorunda kalması melhuz görülmektedir. Kabine bugün öğleyin yaptığı toplantıda 70.000 grevciyi iş mükellefiyetine tabi tutmak imkânlarını görüşmüştür.

Sigara ciğer kanseri yapıyor!

Londra, 9 (Nafen) — Dört senedenberi 20 Londra hastahanesinde yapılmakta olan tecrübeler neticesinde lâzla sigara içmenin ciğerlerde kanser hastalığına sebebiyet verdiğine kanaat getiren Tıbbî Araştırmalar Cemiyeti üyelerinden Dr. W. R. S. Doll sigara içmekten

(Devamı Sa. 5: Sü. 5 de)

Meclis yarın toplanıyor

2 ağustosa kadar elindeki bütün işleri bitirecek

(Yazısı 5 inci sayfamızda)

İdam talebi ile başlayan dâva

6 kaçakçıyı öldürtmekten sanık 3 subay ve 8 erin muhakemesi başladı

Van 9 (T.H.A.) — 1944 senesi ekim ayının 11 inci günü vazifeli bulundukları İran hudutlarında, Kandilli köyü yakınlarındaki 127 numaralı hudut taşı civarında, kaçakçılıktan sanık Mıralayı Hallüzadan Şükrü Yuten, Cemal Pay, Ömer Duru, Ali Kazabulut, Keleş Dik ve Memo Ağrıtay isimli 6 kişiyi öldürdükleri iddiasiyle mahkemeye verilen 3 subay ve 8 erin durumlarına bugün saat 10 da Van Ağırceza mahkemesinde başlanmıştır.

(Devamı Sa. 5; Sü. 3 de)

Türkiye Millî Talebe Federasyonunun yıldönümü

Türkiye Millî Talebe Federasyonunun kuruluşunun yıldönümü münasebetiyle dün Marmara kısalinde bir toplantı tertip edilmiş ve şehrimizde bulunan Millî Eğitim Bakanı, Üniversite Rektörü, bazı profesörler de toplantıda bulunmuşlardır. Söz alan talebeler, Federasyonun kurulmasındaki gayeye, muhtelif çalışmalara ve hatıralara temas etmişlerdir. Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri de söz alarak gençlerle samimî bir havada bulunmuş ve talebe birliklerinin bir araya toplanmasındaki faydaları anlatmış, gençliğin imtihan talimatnamelerinin muhtelif maddelerinin değişmesi üzerinde yaptığı müracaatları doğru olmadığına, Üniversite talebesinin not peşinde koşmasının yersiz olduğuna işaret etmiştir. Toplantı geç vakte kadar samimî bir hava içinde geçmiştir. (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

Bir general esaretten dönüyor

Alınan parayla kuvvetleri komutanı olup Fransız Harp Suçları Mahkemesince 5 sene hapse mahkûm edildikten sonra bu cezasını çekerek Almanya'daki Schleswig şehrine dönen General Kattekeye, eski silâh arkadaşları ile memleketlerinden mürekkep on bin kişilik bir kalabalık parlak bir karşılama töreni yapmıştır. Resimde, general karşılayanlarının arasında görülüyor.

Almanya ile harp hali sona erdi

Karar resmen dün ilân edildi

Batı Almanya normal diplomatik münasebetler kurmağa hazırlanıyor

Londra 9 (B.B.C.) — İngiltere, Birleşik Amerika, Fransa, Avustralya, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve Kanada hükümetleri, Almanya ile harp halinin sona erdiğini bugün resmen ilân etmişlerdir. Karar bu gece zarfında ilânının yürürlüğe girecektir.

Dışişleri Bakanı Morrison, Avam Kamarasının bugünkü toplantısında, hükümetin bu hususta, diğer müttefik hükümetlerle birlikte aldığı kararı tebliğ etmiş ve bütün Kamara tarafından hararetle alkışlanmıştır.

Karar Doğu Almanya'ya şamil

Morrison'un belirttiğine göre, karar, Sovyet işgal bölgesi de dahil olmak üzere bütün Almanya'ya şamildir.

Batı Almanya Federal hükümeti bu kararın neşri tarihinde itibaren halkla mevzuu devletlerle normal diplomatik münasebetler kuracak ve aynı zamanda Batı Almanya'nın Avrupa Savunma Ordusuna katılması sağlanacaktır.

Sulh için hazırlıklar

Berlin 9 (A.A ve UP) — İyi haber alan çevrelerden bildirildiğine

(Devamı Sa. 5: Sü. 2 de)

Eisenhower ve Churchill karşı karşıya

Kuzey Atlantik orduları Başkomutanı General Eisenhower Londra'ya geçen hafta yaptığı ziyaret esnasında şerefine verilen bir akşam yemeğinde, İngiltere'nin harp devresi Başbakanı Churchill ile buluşmak fırsatını da elde etmiştir. Resim, sivil ve askerî iki büyük harp kahramanını göstermektedir. (Foto: AP)

Kral Zogo Amerikada oturacak

Siyasetle uğraşmaması şartiyle kendisine pasaport vizesi verildi

New York 9 (R.) — Kahire'den bildirildiğine göre, halen İskenderiye'de yaşatmakta olmakta olan eski Arnavutluk Kralı Zogo, Kahire'deki Birleşik Amerika Büyük Elçiliği vasıtasiyle Amerikan Dışişleri Bakanlığına müracaatta bulunarak Amerika'ya gelmesine müsaade edilmesini istemiştir. Dışişleri Bakanlığı bu müracaata cevaben, siyasetle meşgul olmaması şartiyle, Ahmet Zogo'ya seyahat vizesinin verilmesi hususunda Kahire Büyük Elçiliğine talimat göndermiştir.

EK-21

Cumhuriyet- İlave, 3 Aralık 1950 s,4



Korede savaşan Türk askeri çok güzel teçhiz edilmiş durumdadır. Yukarıdaki resimde Amerikan kibritlerile bir Amerikan sigarası yakan erimiz görülmektedir.

EK-22

Hürriyet, 22 Aralık 1950 s,5



Hürriyet

Yapılan Nişan Verme Töreni

Amerikan Ordusunun en büyük kahramanlık madalyesi olan Silver Star madalyesini alan kahramanlarımız ken dileri için yapılan törende.

Bir kahramanın göğsüne Silver Star harp madalyesi takılıyor.

Amerikanın En Büyük Harp Madalyası (Silver Star) Mehmetçiğin Göğsünde

Kore kahramanlarına Nişan Verme Töreni

YAZAN:
Hikmet Feridun Es
Fotoğraflar: SEMİHA FERİDUN ES

(Başı 1 inci sahifede)

Madalyasını alan bir kahraman hemşerisi tarafından tebrik ediliyor.

Madalya merasiminden sonra bir arada çiftetelli oynayan Mehmetçikler.

Sehirimiz Amerikan Ordusu Komutanı General Walker kahramanlarımızın göğüslerine birer madalyesini takıyor

Hemşerisinin aldığı harp madalyasını inceleyen bir Mehmetçik.

EK-22

Hürriyet, 23 Aralık 1950 s,1



Cumartesi 23 Aralık 1950 Sene 3 – No. 959

Hürriyet

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : REDAT SİMAVİ

BEREC

Maliye Bakanı bütçenin ana hatlarına dair izahat verdi

Bakan, geçen yıl tanzim olunan bütçenin gayri samimi olduğunu ileri sürüyor

Maliye Bakanı Hasan Polatkan

Gl. Walton Harris Walker tarafından

Gl. Tahsin Yazıcı, Yrb. Salâhattin Tokay, Bnb. M. Uluünlü, Yzb. S. Gürünlü'ye verilen

"Silver Star„ madalyalarını kahramanlarımızın ailelerine gazetemiz tevdi edecek

Madalyalar alâkalı ailelere gazetemizin Taksim Belediye gazinosunda tertiplediği bir toplantıda tevdi olunacak

Er ve subaylardan mürekkep

100 kişilik bir yaralı kafilesi geliyor

Kore harp muhabirimiz Hikmet Feridun Es telefonla bildiriyor: Tokyo, 22 – Kore'deki son çetin savaşlar esnasında yaralanarak buradaki hastahanelerde tedavi altına alınan ve fakat tedavi müddetleri bir ayı tecavüz etmiği için memleketlerine sevk edilmeleri icap eden 100 kadar yaralı subay ve erimiz yakında Türkiye'ye gönderileceklerdir.

Dün Meclis'te muhtelif sözlü sorular görüşüldü

Çankaya'daki sığınak, lâboratuar ve manej inşaatı şiddetle tenkid edildi

Açık Bakanlıklara tayinler yapıldı

Bayındırlık Bakanlığına Kemal Zeytinoğlu, Çalışma Bakanlığına da Hulûsi Köymen getirildiler

Çalışma Bakanlığına tayin edilen Hulûsi Köymen

Irak ana kraliçesi dün defnedildi

Cumhurbaşkanı ve Dışişleri Bakanı Irak Elçiliğine taziyelerini bildirdiler

Kore şehitlerimizin aziz ruhlarına ithaf olunmak üzere Ankara'da mevkiitan bir görünüş

Hatı Bayramı camiinde okunan

Gedikli erbaşlar subay olabilecekler

Hazırlanan tasarı yüksek Askeri Şûrada müzakere olunuyor

Kore şehitleri için mevludlar devam ediyor

Bir milletvekili daha Kore'ye gitmek için müracaatte bulundu

Okuyucularımızdan isteyenler toplantıya gelebilecekler

Siz de davetiyenizi çarşamba sabahından itibaren matbaamızdan alabilirsiniz

Gl. Şahap Gürler geldi

General yarın sabah uçakla Tokyo'ya gidecek

Kore savaş birliğimiz Komutanı General Ta hsin Yazıcı ile silâh arkadaşlarına verilen Amerikan ordusunun en yüksek nişanlarını an "Silver Star„ madalyası (Foto Hürriyet)

"Silver Star„ madalyasının tarihçesi

Bu nişan yabancı askerlere müstesna ahvalde verilir

Cevat Açıkalın dün Bevin'le görüştü

Türkiye'de her gün 2 bin doğum oluyor

Günde bin kişi de öldüğüne göre, memleket nüfusuna her gün bir yeni vatandaş ilâve oluyor

Kore'deki 8 inci Amerikan ordusu Komutanı General Walton H. Walker. Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın göğsüne "Silver Star„ madalyasını takarken (Foto: Hürriyet — SEMİHA FERİDUN ES)

Admira futbol takımı İstanbul'da

EK-22

Hürriyet, 30 Aralık 1950 s,1



Cumartesi
30
Aralık 1950
Sene 3 - No. 966

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SİMAVİ

POKER PLAY KULLANINIZ

Kore'de kızıl kıtaların baskısı artmağa başladı

Birleşmiş Milletler kuvvetleri sağ cenahta on dört kilometre kadar geriye çekildiler

Gl. Ridgvay nihai zafere olan itimadını gazetecilere bildirdi

Mevzii Kızıl taarruzlar büyük taarruzun başlangıcı sayılıyor

Gl. Şahap Gürler Tokyo'da McArthur ile görüşecek

Vaşington B. Elçimiz ve maiyeti Kore'deki kıt'alar için dün kan verdiler

Arkadaşımız Hikmet Feridun Es ve askerlerimizden bir grup, Koreli bir aile ile bir arada
(Foto: Hürriyet — SEMİHA FERİDUN ES)

Silver Star nişanını alan Kore kahramanlarımızın ailelerine, bu madalyaların tevdi dolayısiyle, dün Taksim Belediye Gazinosunda gazetemiz tarafından tertip edilen toplantıda arkadaşımız Nihad Sami Banarlı konuşurken (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

Korede "Silver Star,, madalyası almış olan

Kahramanlarımızın madalyaları dün güzel bir törenle gazetemiz tarafından ailelerine tevdi edildi

Taksim Belediye Gazinosunda toplanan binlerce kişi merasimi, heyecandan gözleri yaşararak alâka ile takip etti

Gazetemiz sahiplerinden Haldun Simavi, Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın eşi Sayın Necahat Yazıcı'ya Generale ait Silver Star madalyasını tevd. ederken. Solda Generalin eski Harp Okulu talebesi Bülâ Yazıcı görülmektedir. (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

Pakistan hükûmetinin Türkiye'ye hediyesi

"Hürriyet,, fili Çitagong limanından yola çıktı

Fil, Madras - Aden - Port Said yolu ile İstanbul'a geliyor

Fransız fevkalâde milli müdafaa bütçesi

Akdeniz'in emniyeti

Yakında Vaşington'da başlıyacak olan müzakerelere Türk ve Yunan heyetleri de iştirâk edecekler

Hikmet Feridun Es'in KORE Röportajları 4 üncü Sayfada

Devlet memurlarından iki yerde vazifesi olanlar Bunlara artık ek iş verilmiyecek

Bisikletle 10.000 kilometre!

Bir İngiliz genci bisikletle dünyayı dolaşıp cüzzam tehlikileri yapacak

Yeni Resimli Romanımız

Manolya Şarkısı

Hazin Bir Aşk ve Macera Romanı

Onlar iki arkadaştılar. Bir genç kızla karşılaştılar ve onu ikisi de sevdi. Kız da bu müşterek sevgiye aynı cevabı verecek ikisini de aynı derecede sevdi. Veya sevdiğini zannetti. Fakat sevgisi hakikatte bir tek ti ve yalnız birini seviyordu. Lâkin hangisini?

31 Aralık Pazar Günü Başlıyoruz

Büyük Türk filozofu Farabi'nin bininci ölüm yıldönümü

İstanbul ve Ankara'da bu vesile ile büyük anma törenleri yapıldı

Bülâ Yazıcı, Kurmay Tarbay Salâhattin Tokay'ın eşine Tarbaya ait madalyayı tevdi ederken. Solda Tarbayın kızı ve oğlu görülmektedir. (Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

YILBAŞINDA Hürriyet 2 İLAVE 1 GAZETE 16 SAYFA 10 KURUŞ

Yarın okuyucularımıza fevkalâde zengin bir gazete sunuyoruz.

Yarın gazetemiz müvezzilerinden alır ken parasını iki ilâvemizi de tebeşirsiz unutmayınız.

EK-23

Abidin Daver ‘ Amerika’dan istediklerimiz ve Beklediklerimiz’

Cumhuriyet, 31 Temmuz 1950 s,1



La Familia

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

27 nci yıl Sayı : 9332 — Pazartesi 31 Temmuz 1950

KOMPOSTO ve REÇELLER

İNKILÂP KİTABEVİ

Başbakan Amerikan Elçisile 3 saat görüştü

Dış İşleri Bakanı Fuad Köprülü de İngiliz ve Fransız Büyük Elçilerini şehrimizde kabul etti

Ankarada ve İstanbulda cereyan eden bu görüşmelerin Atlantik Paktına girmemiz ve Akdeniz emniyeti ile ilgili olduğu söyleniyor. Bakanlar Kurulu da gece yarısına kadar devam eden bir toplantı yaptı

Dış İşleri Bakanı Fuad Köprülü, dün Strasburg'a hareket etmeden evvel kendisini uğurlamağa gelen eski Dış İşleri Bakanlarından Tevfik Rüştü Aras'la görüşürken

Dış İşleri Bakanı dün Avrupaya hareket etti

Siyasi çevreler, Fuad Köprülünün bu seyahati esnasında Bevin ile yapacağı mülâkata büyük chemmiyet veriyorlar

Kore'de Amerikan taarruzu

Bir şehir düşmandan geri alındı. Komünist taarruzları püskürtüldü

Amerikadan istediklerimiz ve beklediklerimiz

Mechul denizaltı şayiaları

İşçi Sendikaları Birliğinin genel kongresi yapıldı

Belçikada nümayişçileri dağıtmağa çalışan atlı polisler

Belçika, tarihinin en mühim günlerini yaşıyor

Kral aleyhtarlarının yarın Brüksel üzerine yapacakları yürüyüşü ordu durdurmaya çalışacak

Attlee, komünizmi şiddetle takbih etti

«Komünistler, yeryüzünden hürriyeti ve demokrasiyi silmeye çalışıyorlar»

İngiltere Başbakanı Atlee

Viyanadaki atletizm karşılaşması

Avusturyalılara 86 sayıya karşı 96 sayı ile yenildik

Kore'de Tacon şehri nasıl boşaltıldı?

Kızıllara esir düşen Kore muhabirimizin son mektubu

Amerikan Filosu Bugün Geliyor

Borsada tahvilât fiatları

Geçen bir hafta zarfında bütün tahvilât fiatlarında düşüklük görülmektedir

EK-24

Vatan, 18 Temmuz 1951 s,1



BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATAN EVİ
Cağaloğlu, Molla Fenari Sok. 38-33
Telefon: 24287 — 29334 — 29343
Telgraf: VATAN İstanbul
YIL : 11 — SAYI : 3653

ÇARŞAMBA
18
TEMMUZ
1951
Fiyatı: 15 Kuruş

VATAN

EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU

Amerika. İspanya'dan üs istedi

Madrid 17 (A.P.) — Birleşik Amerika donanması genel kurmay başkanı Amiral Forrest Sherman'ın bugün Generel Franko ile yaptığı iki saatlik bir mülakat sırasında, İspanyadaki deniz ve hava üslerini kullanmak hakkını talep ettiği bugün resmî mahfillerden öğrenilmiştir. Bu mahfillere göre, müzakere sırasında Akdeniz stratejisi ile güdeğin gecikmeğin Amiral Sherman'ın Paristeki Generel Eisenhower'e izahatı görüşünü açıklayacağı anlaşılmaktadır.

Dünya yüzünde Türkiye

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

Ankara, 18 (Hava postasiyle) — Bu defa beni Ankara'yı o zaret sevkeden sebepler arasında: Atatürk kanununun çarşamba günü müzakere mevzuu olacağına ait haberle beraber, Amerikan Ayanı Hariciye komisyonuna mensup sekiz mühim şahsiyetin Ankara'ya uğramaları vardı. Dünya yüzündeki mevkilerini tayin edecek mahiyette müzakere ve temasların Amerikada ve garbî Avrupada devam ettiği bir sırada, Amerikan Âyanı arasiyle konuşmağa çok kıymet veriyordum.

İşin garip tarafı şu: Amerikan siyaset adamları, bizim aramızda sıncak mahdut saatler kalmalarına rağmen, gazetecilerle temas arzusağı tahsi buldular. Bu temas için tayin edilen saatte beni Ankarapalas otelinde bulunuyordum. Bana rağmen basın konferansına gidemedim, Amerikalılarla tanışıp konuşamadım. Çünkü bazı milletvekilleriyle ve gazeteci arkadaşlarla beraber iç siyasetimize ait bir münakaşaya dalmıştım. Bunun tatlı - sert havasına fazla vermeğe imkân bulamadım. Amerikan siyaset adamlarının bizim için temsil ettiği mühim devaları günlük iç siyasetle alâkalı, hazaretli münakaşaları nisbetle o saniyede bana uzak, donuk ve tatsız gibi göründü.

Allı buçukta başlayan münakaşalarımız gece on bire kadar devam etti. Yüz yüze konuşmalara kıymet veren bir gazeteci sıfatiyle bunları elbette faydalı buldum. Birbirimizi yüzde yüz ikna edememekle beraber hiç olmazsa karşılıklı güçlü taraflarımızı dosiçe bir hava içinde birbirimize duyurmak imkânını bulduk, aradaki gerginlikte anlaşmazlıkların ve temas noktalarının mühim bir yeri olduğunu teshit ettik. Fakat Amerikan Âyan arasiyle konuşmak yolundaki gazetecilik vazifemin, bu arada unutulup gitti.

Arkadaşlardan ayrıldığım zaman sinirlerim gevşindi. Bu halde uyku tutturamıyacağıma karar vererek, otelin önünde, meydanda bir müddet aşağı yukarı dolaştım. Bu esnada otelin önünde birkaç araba durdu, resmî ziyafetten gelen Amerikan Âyanı olduğunu tahmin ettiğim bir takım kimseler arabalardan inerek otele girdiler. Arkalarından koşup gecenin o saatinde kendilerini rahatsız edecek ve konuşma fırsatı arayacak değildim. Aşağı yukarı dolaşmama devam ettim.

Birdenbire Amerikan büyük elçisi Mr. Wadsworth'u karşımda buldum. Amerikan siyaset adamlarını Ankarapalasın içine kadar teyit ettikten sonra otelden çıkıyordu.

Benim, yatmadan evvel hava almağa ihtiyaç duyduğumu öğrenince, kendisinde de böyle bir ihtiyaç bulunduğunu söyledi. Beş, on dakika beraberce aşağı yukarı dolaştık. Bu sırada Amerikalıların ziyaretine dair kendisinden öğrendiklerim şundan ibaret kaldı: Amerika Âyanının Hariciye encümenisin dört ülkülara, dördü de mukabelete mensup sekiz azası, yani encümenin ekseriyeti, yalnız bir güç için memleketimize gelmiyecektir. Başkan Truman'ın kongreden istediği sekiz buçuk milyar dolarlık tahsisat hakkında bir karar vermeden evvel dünyanın halini kendi gözleriyle görmek ihtiyacını duymuşlar. Pariste Eisenhower'le görüşmüşler, sonra başkanı dünyayı şöyle bir gözden geçirmeğe çıkmışlardır. Avdette de Eisenhower'le görüşecekler, intihalarını ona bildirecekler, kendisinden yeni fikirler alacaklar, sonra iş başına dönecekleridir. Dünya hesabına mühim olan nokta: bu davada iki Amerikan siyasî partisinin müşterek ve ahenkli bir siyaset takibi hakkında yeniboştan bir anlaşmaya varmalarıdır. Bizim için üzerinde durulmağa lâyık olan cihet de; Amerikanın Türkiyenin dünya davaları karşısında tasdiğe ehemmiyeti tamamiyle kavranmış ve bizimle işbirliğini şu veya bu şekilde katî ve esaslı bir neticeye vardırmak azminin tam bulunmasıdır.

Büyük elçi ile olan tesadüfî konuşma neticesinde yeni bir şey öğrenmemiş, sekiz Amerikan siyaset adamının ziyaretine ait iç âleme nüfuz edememiştim. Bununla beraber hiç olmazsa bu hobiste temasa gelmiş, mevkiye ait ihmalimi bir dereceye kadar olsun telâfi etmek imkânını bulmuştum.

Tam seferin henüz ayrılıp arabasına bineceği sırada sonokinli bir zat otelden koşarak geldi. Sefire dedi ki:

— Arkadaşlarım, Türk Dış İşleri Bakanının ziyaretinde yedikleri Türk kavunlarına ve karpuzlarına hayılmışlardır. Bu kavunlardan ve karpuzlardan birer parça daha yemeden Türkiyeden ayrılmağa razı olmuyorlar. Acaba bu saatte mesaî dükkânları açık mı? Birkaç kavun ve karpuz tedarik edebilir miyiz?

Sefir; Âyan azasını hava meydanına getirmeden evvel birkaç kavun ve karpuz tedarik etmesi ve tayyareye getirmesi hakkında şoförüne emirler verdi. Ben de kavun ve karpuzlarımızın tadının Amerikalı misafirlerimizin dimağında kaldığını böylece öğrenmiş olduğum ve bu tadın, arada işbirliği kurmak arzusuna bir nebze daha tatlılık katacağına memnun oldum.

Yatağıma yattıktan sonra bir müddet uyuyamadım. Bir takım düşüncelere ve açık gözle rüyalara daldım.

İşte bu akşam birbirimize iç siyasete dair ilâkarâ yetiştirmek itibariyle çok mühim bir basın konferansını ihmal etmiş, dört gazeteci temsil eden dört basmuharrir sıfatiyle o sırada Ankarada ve otelde bulunmamıza rağmen, mukadderatımıza dair mühim kararlar verecek ve milyarlarca doların müşterek dava hakkında sarf tarzını tayin edecek mevkide olan Amerikan siyaset adamlarıyle konuşmak, onlardan birseyler öğrenmek, onlara birşeyler söylemek fırsatını kaçırmıştık.

Kendi kendime sordum: Bu iç politika rivayâlığı, birbirimize lâf yetiştirmek gayreti acaba umumî hayatımızda ne miktar zaman ve enerjilerin müşterek milli menfaatlerimiz hesabına boşuna israf edilmesine, ne kadar fırsatların kaçırılmasına sebep oluyor?

Acaba ayrıntı bir takım dava ve münakasalar üzerinde hangisinin hakh, hangisinin haksız olduğu hakkındaki sırlı ve ehemmiyetsiz iddiaları bir tarafa bırakarak, memleketin müşterek ve mümtaz menfaat ve davaları üzerinde prensip anlaşmalarına ve millî işbirliğine varmak imkânlarını arasak, memleket nelere kazanır. Türkiyenin dünya yürüdüğü mevkii ne kadar yükselir, birbirimizi ezmek için kullandığımız enerjileri müşterek maksatlar uğruna birbirine katarsak, ne kadar güzel neticeler alırız, ettiğimiz sarsıklar ne kadar cabuk erir, herşey ne kadar berraklaşır! Nesillerdenberi insan takatının ötüsünde cefalar çeker-k toplad ığımız tecrübelerden bir de, insanlık da ne kadar istifade eder! Dünya yüzünde ne kadar mühim bir sal'a âmil olursa ve böyle müspet bir gidişin mahsullerini ne kadar cabuk ve ne kadar bol miktarda elde ederiz.

Bu düşünceler arasında uykuya daldım. Sabah uyandığım zaman akşamki tatlı rüyalarımın tadı dimağımda kalmış ve ruhbünyemin devam ettiğini gördüm. Araba birbirimizin kalbinin yolunu iyi niyetle aramağa girişirsek, en güzel millî rüyalarımızın gerçekleşmesine alt imkânları kolayca keşfedemez miyiz?

Harriman İranda müşkül durumda

Musaddık ve İngiliz Elçisiyle görüşen arabulucuyu iki taraf da soğuk karşıladı

Tahranda asker devriye geziyor

Hüseyin Mekki, petrol işçilerinin sefaletini görmesi için Harriman'ı Abadan'a dâvet etti

Londra 18 (Radyo) — Bugün Tahrandan alınan haberlerde bildirildiğine göre; bugün yapılan meclis toplantısı çok gürültülü olmuş ve mebuslar iki gün evvel vukubulan karışıklıklar dolayısiyle İçişleri Bakanına şiddet ile hücum etmişler ve kendisini -Sebepsiz yere ateş açtırmak ve birçok insanın ölmesine, yaralanmasına sebebiyet vermek- le itham etmişlerdir. Bir mebus, son hâdiselerden sonra Başbakan Musaddık'ın pek yakında istifa etmesi gerektiğini söylemiştir.

Tahran 17 (A.A.) — Sıkıyönetim ilân edildiğindenberi Tahran sokaklarında askerî kuvvetler hâlâ kontrolü ellerinde bulundurmaktadırlar.

(Devamı Sa: 4: 5lı: 3 de)

İranda geçen için yardım bekliyen halk ve çocuklar

Beyruttaki karışıklıklar Ordu tarafından bastırıldı

Lübnan Başbakanı ve Dışişleri Bakanı istifa etti

Sam 17 (A.A. — A.P.) — Eski Başbakanlardan Riad el Sulh Beyin katlinden sonra Lübnan ordusu, başkenti Beyrutu kontrol altına almıştır.

Dün gece Lübnan başkentinde patlak veren karışıklıklar bu sabah da devam etmiş, bir kişi ölmüş ve 9 kişi yaralanmıştır. Ölüye doğru karışıklıklar polis ve askerî birlikler tarafından bastırılmıştır.

Hâdiseler, eski Başbakan Riad El Sulh'un dün gece Ürdün başkenti Amanda öldürüldüğünün öğrenilmesini müteakip patlak vermiştir. Batı ticarî müesseseler ve dükkânlar yağma edilmiş ve hasara uğramıştır. Riad El Sulh'un katili hâlâsını, şimdi

(Devamı Sa: 4: 5lı: 5 de)

Maliye Bakanı kaza geçirdi

Otomobil parçalandı, Patlatkan, Eskişehir Valisi Özgen ve Milletvekili Başkurt'a bir şey olmadı

Eskişehir, 17 (A.A.) — Ilımlı fedâiyede bulunmakta olan Maliye Bakanı Hasan Polatkan yanında vali Arif Özgen ve Eskişehir milletvekili Muhtar Başkurt bulunduğu halde hava tümenine giderlerken bindikleri otomobil şehir dışında bir kanyona çarpmıştır. Otomobil tamamen hasara uğramıştır. İçindekilere hiç bir şey olmamıştır. Hepsi sıhhatlidir.

Halkevlerinin durumu

Ankara, 17 (Telefonla) — Halkevleri hakkında yeni iktidarda Halk Partisinin yaptığı temaslar müsbet bir netice vermemiştir. İktidar bu meselesi hal için Refik Şevket İnceoğlu başkanlığında bir komisyon teşkil etmiştir. Komisyona Meclis namına Ferit Alpiskender, umumî idare heyeti adına Sıtkı Yırcalı ve Kâmil Gündeş, grup idare heyeti adına Fethi Çelikbaş seçilmişlerdir.

Heyet bugünden itibaren bu mevzu üzerinde çalışmağa başlamıştır.

Menderese cevap veren eski Başbakan Şemsettin Günaltay

Ş. Günaltay'ın Menderes'e cevabı

"Kurucuların münakaşa metodu demagoji'den ibarettir„

«Sözlerim dalkavukluk ve riyakârlık ise, Sayın Menderes'in o zamanlar ve daha sonraları İnönü'ye çektiği telgrafları ne vasıf verilmek icabeder ?»

İzmir, 17 (Husûsî) — Manisa C.H.P. ii kongresinde bulunmak üzere birkaç gündenberi Egede olan eski Başbakan Şemsettin Günaltay, bugün saat 14 de Giresun vapuru ile İstanbula hareket etti.

Eski Başbakan, vapurun hareketinden önce Başbakan Adnan Menderes'in Eskişehir P.D. kongresinde yaptığı konuşma hakkında şunları söyledi:

«— Bir bütünsel Başkanının siyasî bir teşekkül muvazebesinde ancak bükümetin dış ve iç icrası ve tasavvurları hakkında vatandaşları aydınlatacak konular üzerinde durması ve bir menyanda muarızlarının tenkidlerini de aynı ayrı cevaplandırması siyasî bir teamüldür. Halbuki o, turduğu sandalyenin icaplarını bir türlü gözönüne alamıyan sözlerinden, Eskişehir kongresinden mütkünda da bir devlet adamı gibi değil, polemiği lüyık' ediren kurucular metodu ve bir miting hatibi edasiyle sağa sola ithamlar, tehditler savurmak yoluna tutmuştur.

(Devamı Sa: 4: 5lı: 2 de)

Ferit Alpiskender

Dışişleri Bakanı dedi ki:

Marshall plânından Türkiyeye 473 milyon verilecek

D. P. Meclis Grupu İdare Kurulu üyeliğine, Ferit Alpiskender seçildi

(Yazısı 2 nci sayfamızdadır)

Atatürk kanunu tasarısı Meclisten geri alındı

Bu hususta ceza kanununa bir madde konulması düşünülüyor

Ankara, 17 (Telefonla) — Meclisin yarınki celsesinde Atatürk kanununun konuşulması beklenmekteydi. Haber alındığına göre bu kanun hükümet tarafından geri alınmıştır. Bu tasarının ceza kanununa ek bir madde halinde konulması kararlaşmış gibidir. Anayasa komisyonu azalarından Fecri Alpiskender birkaç gün evvel bu tasarı hakkında şunu söylemişti:

«— Adalet Bakanı Nasuhioğlu bu tasarıyı geri alıp Anayasaya uygun ve demokratik bir şekilde getirmiyerek eski şekliyle umumî heyete sevketmek ve bunda ısrar etmekle (Meclise rağmen) iş görmek zihniyetinin tipik bir nümunesini vermiştir.»

Münireyi öldürmekten sanık İsmail

19 yaşındaki Münire Heybeli plâjında kayboldu

Bir ciğercinin eşi olan Münire'yi plâja götüren Mihriban ile İsmail Tuna nezaret altına alındı

Pazar günü Heybeliada plâjında bir gençle sandala binerek açılan, bir daha da geri dönmeyen Münire Cavuş adındaki genç kadının bir kaza neticesinde mi yoksa bir kasde maruz kalarak mı öldüğü henüz tesbit edilememiştir.

Dört yıllık evli, çocuksuz ve henüz 19 yaşında bulunan genç kadının kıtlı olarak İsmail Tuna adında bir deniz işçisi ile yakalanarak nezaret altına alınmıştır.

Ölen Münire, Galatada ciğerci lik yapan Hadiner Çavuş isminde bir gencin karısıdır. Topkapıda, Akça sokak 14 numaralı apartımanda oturmaktadırlar. Aynı apartımanın birinci katında Mihriban isminde 30 yaşlarında bir kadın da oturmaktadır.

(Devamı Sa: 4: 5lı: 1 de)

Münireyi Heybeli plâjına götüren Mihriban

Emlâk - Kredi Bankasının bir teşebbüsü

Ev yaptırmak isteyenlere «Yapı tasarrufu sistemi» ile yardım edecek

Türkiye Emlâk Kredi Bankası memleketimizde ilk defa olarak mesken davasına bir hizmet maksadiyle (Yapı tasarrufu sistemi) ni tatbike başlamıştır.

Dün yapılan basın toplantısında Banka müsaviyi Seyfi Tandoğan ve İstanbul şubesi müdürü

(Devamı Sa: 4: 5lı: 5 de)

İstanbul'da seçim hazırlığı

Ara seçimler için C. H. P. nin İstanbuldan göstereceği milletvekili adayları hemen hemen bel li olmuştur. İstanbuldan C. H. P. adayı olarak Necmeddin Sadak ve Burhan Felek gösterilecektir.

Şehrimiz D. P. çevrelerinde ise bu seçimler münasebetile hummalı bir faaliyet vardır.

(Devamı Sa: 4: 5lı: 6 da)

«Sabreden dervi...»

EK-25

Sedat Simavi ‘ Açıkta Kaldık’

Hürriyet, 6 Nisan 1951 s,1



TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Cuma 6 Nisan 1951 Sene 3 - No. 1063

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

SARK PEYNİR MAYASI PEYNİR YAPANLARIN TERCİHEN ARADIĞI EN TAZE ve EN KUVVETLİ MAYADIR

38 inci arz dairesinin şimalindeki bölgede

Birleşmiş Ordu büyük bir taarruza başladı

Başta şanlı Türk Tugayı olmak üzere esas kuvvetler onüç kilometre ilerlediler

38 inci arz dairesini geçtiği haber verilen Kore'deki şanlı tugayımıza mensup bir zırhlı otomobil harekât sahasında (Foto: Hürriyet — SEMİHA FERİDUN ES)

Mançurya'da Rus tahşidatı var

McArthur'e bu bölgedeki kızıl üsleri bombardıman etmek salâhiyeti verildi

Amerika'nın Sesi Radyosu, 5 — Kore cephesinin merkez ve batı kesimlerinde Birleşmiş Milletlerin esas kuvvetleri 38 inci arz dairesinin kuzeyinde geniş ölçüde bir taarruz hareketine girişmişlerdir. Kuney Koresin bilhassa merkezi kesiminde düşmanın tahşit ettiği ve yarım milyon olarak tahmin edilen büyük kuvvetlere karşı yapılmakta olan bu ileri hareketi, 8 inci Amerikan ordusu komutanı General Ridgway bizzat idare etmekte olup general merkez kesiminde Concon'un kuzeyinde bir Birleşmiş Milletler tank kolunun başında arz dairesini geçmiştir.

Batı kesiminde başta Türk tugayı olmak üzere, Amerikan, İngiliz, Yunan ve Siyamlı birliklerden mürekkep Birleşmiş Milletler kıtaları 38 inci arz dairesini muhtelif noktalardan geçerek rastlandıkları düşman mukavemetini ezmişler. Kuney Kore topraklarının içinde 13 kilometre ilerlemişler, Kuney Kore'de

(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

İzmir'deki feci patlamanın cereyan ettiği yer: 1 — Güzel İzmir Nakliyat Ambarında patlamanın vuku bulduğu nokta. 2 — İzmir'deki Amerikan Konsolosunun çalışma odası. 3 — İzmir'deki Amerikan Konsolosluğunun giriş kapısı. 4 — İzmir Amerikan Konsolosunun yatak odası. (Foto: Hürriyet - Kemal METE)

İzmir'deki patlama hadisesi esrarını muhafaza ediyor

Ambar Müdürü Sıtkı Pamirtan tevkif edildi

İnfilaka sebep olduğu ileri sürülen İstanbul'daki Rıza Kosif firması mesul müdürü de tevkif edilecek

İzmir'de Güzel İzmir Ambarında vukuu gelen feci patlamada ölen bir işçinin enkaz altında kalmış cesedi. (Foto: Hürriyet - Kemal METE)

İzmir'de (Arkadaşımız İlhan Esen'in bildirişi) — Tahkikatın dün bildirmiş olduğum Amerikan Konsolosluğu altında vukubulan ehemmiyetli infilâk hâdisesinin tahkikatına alâkalılarca bugün de devam olunmuştur. Bugün yeniden malûmatına müracaat edilen Ambar Müdürü Sıtkı Şükrü Pamirtan, sorguya müteakip tevkif edilmiştir.

Diğer taraftan bugünkü Savcılık tahkikatı sonunda hâdisenin an-

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Güzel İzmir Ambarındaki patlama da yaralanan amburu Müdürü Dr. Sıtkı Şükrü Pamirtan. (Foto: Hürriyet - Kemal METE)

Amerika Avrupaya dört tümen daha gönderecek

Senato Atlantik Paktına iştirakimize dair henüz müspet karara varamadı

AÇIKTA KALDIK..

Harici politikamızın uyuşukluğu yüzünden Dral Denin dildiği gibi açıkta kaldık. Dünkü müttefikimiz Fransa ve İngiltere başlarına belâ olmıyalım diye bizi Atlantik Paktına almak istemiyorlar. Amerika deseniz, ittifak teklifimize cevap bile vermeğe tenezzül etmedi.

Hariciye Vekilimizin aziz dostu Yunan Başvekili Kiryakos Venizelos Londra'ya gidip İngiliz ricaliyle Kıbrıs meselesini müzakere edecekmiş.

Biz, açıklar livası gibi ortalıkta dolaşıp duralım. İnanmak lâzımsa Amerikan gazetelerinden öğrendiğimize göre, sanki babalarının çiftliğiymiş gibi, Amerikalı dostlarımız Anadolu'da harıl harıl hava meydanları kuruyorlarmış.

Sayın Başbakanımız Adnan Menderes'ten soruyorum: Bu, bizim halimiz ne olacak? Harici politikamız daha ne kadar müddet pamuk gibi yumuşak ellerle idare edilecek? Ben, kendi hesabıma bu halimize üzülürken endişem de günden güne artıyor.

Niçin Amerikalıların fikrini sormadan ittifak teklifimizi ortaya attık? Vaşington'daki Sefirimize niçin oradaki havada bir sondaj yaptırılmadı? Dünya vaziyeti günden güne karışırken bizim artık müstakil bir politika tesisine, sanırım yüzde yüz ihtiyacımız vardır. Sayın Başbakanımıza memleket namına ve Türklük prestiji adına enerjik bir harici siyaset tesis etmesini tavsiye etmekten kendimi alamıyorum. Çünkü resmen açıkta kaldık..

Sedat Simavi

Nevyork, 5 (R.) — Birleşik Amerika Ayan Meclisi, dört ay süren müzakerelerden sonra, nihayet dün Avrupa'ya dört tümenlik bir Amerikan kuvvetinin gönderilmesi hakkında hükümet tarafından sunulan kanunu, 21 e karşı 69 reyle kabul etmiştir. Bu suretle Avrupa'da efyevm mevcut Amerikan ordusuna yeniden 100 bin kişilik bir kuvvetin gönderilmesi imkânı dahilîne girmiştir. Bu hususta planlar çoktan hazırlanmış bulunduğu cihetle sevkiyata pek yakında başlanacaktır.

Ayan Meclisi bu hususta kanunu iki tadil maddesi ve bir ihtiyat kaydıyla kabul etmiş bulunmaktadır. Tadil maddelerinden biri

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Maltepe vapuru karaya oturdu

Dün sabah saat 8 de İzmirden İstanbula hareket eden Maltepe vapuru Darıca önlerinde dümeninde ve makinesinde suhur eden bir arıza yüzünden karaya oturmuştur. Gemide bulunan yolcular bir hayli telâşa düşmüşlerse de, peyderpey karaya çıkartılmışlardır. Yolculardan bir kısmı trenle Haydarpaşaya gönderilmişlerdir. Bir kısmı da hâdise mahalline gönderilen Pendik vapuruna aktarma edilmişlerdir.

Maltepe vapurunu yüzdürmek için Kilyos tahlisiye gemisi Darıca'ya gönderilmiştir.

İzmir'de Güzel İzmir Ambarında vukuu gelen feci patlamada ölen bir işçinin enkaz altında kalmış cesedi. (Foto: Hürriyet - Kemal METE)

Filistin'de

Harp yeniden mi patlak veriyor?

İsrail uçakları Suriye topraklarını bombaladılar

Londra, 5 (B.B.C.) — Suriye ile İsrail arasında hudut gişesini teşkil eden Yarmuk nehrinde silâhsız bölgede dün 7 Yahudi askerinin Suriyeliler tarafından öldürülmesine başlıyan hâdise, büyümek ve iki memleket arasında bir harp havasını yaratmak istidadını göstermektedir. Tel-Aviv Radyosunun bu akşam bildirdiğine göre, İsrail hava kuvvetlerine bağlı uçaklar, bugün Suriye toprakları üzerinde uçarak, hâdisenin cereyan ettiği bölgedeki Suriye karakollarını ve Suriye toprakları içinde bazı müstahkem mevkileri bombalamışlardır.

Diğer taraftan Şam Radyosu, bu gün mahallî saatle 16.45 ile 8 İsrail uçağının saherî Elhamme bölgesini dalgalar halinde bombardıman ederek sivil halk arasına bombalar atmaktan bildirmiştir. Radyoya göre, bombardıman bir saat sürmüş ve Suriye uçaksavar bataryaları şiddetle mukabele edince İki Yahudi uçağına isabet kaydetmiştir.

Amerika'da

Atom casusları idam cezasına mahkûm edildi

Julius Rosenberg ve karısı mayıs sonuna doğru idam olunacaklar

Nevyork, 5 (AP) — İkinci Dünya Harbi sırasında atom bombasıyle ilgili sırları Rusya'ya açıkladıkları sabit görülen ve Amerikan huzu-

(Devamı Sa. 5; Sü. 3 de)

Arkadaşımız Hikmet Bil Roma - Amsterdam ekspresinin penceresinden Rhin kıyılarını seyrediyor.

Bugünkü Almanya

Demirperde Gerisine Gidiş..

— 1 —

YAZAN: HİKMET BİL

İstanbul'dan "Dışarıda nasıl temsil ediliyoruz?.. adlı bir seri röportaj hazırlamak üzere ayrılmıştım.

Bu maksatla ilk durağım Atina oldu. Oradan İtalya'ya geçtim. İçiçe'nin Cenevre şehrine henüz gelmiştim, gazeteden aldığım bir telgraf bana Almanya'ya natık mümkünse demir perde gerisine veya Berlin'e geçmemi bildiriyordu. Almanya'nın silâhlandırılması meselesi günün meselesi haline geldi. Acaba ikinci cihan harbinin ölesiye yere serdiği bu memleket nasıl âlemde? Bunu tetkik etmek üzere bu telgraf üzerine "Dışarıda nasıl temsil ediliyoruz?.. adlı yazımı iaviçeden sonra geçeceğim yerlere ve daha ziyade temdidle bırakarak temsilcilerim, dedim ve ilk trenle İsviçe'nin başşehri Bern'e gittim.

(Devamı Sa. 4; Sü. 6 da)

Gelir Vergisi için Beyanname verme müddeti uzatıldı

Mükellefler beyannamelerini 16 nisan akşamına kadar verebilecekler

Ankara, 5 (Ö) — Gelir Vergisi mükelleflerinin yıllık ve Kazanç Vergisi mükelleflerinin kısa beyannamelerini 31 mart 1951 tarihine kadar vermeleri ve geçici esnafın da bu tarihe kadar vergi kanunlarına mükellefiyetlerini tesbil ettirmeleri suretiyle vergilerinin zamanında tahakkuk ve tahsilini sağlamaları gerektiği halde, Gelir ve Kazanç Vergileri Kanunlarının ilk tatbik yılı olması dolayısiyle bu kanuni müsyiyideyi yerine getirmek imkânı bulunamamıştır. Bu sebeple Maliye Bakanlığı beyanname verme müddetini 16 nisan 951 pazartesi günü akşamı mesai tatili saatine

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Bakanlık emrine alınan veya tasfiye edilen memurlar

Danıştaya müracaatla memuriyetlerini artık geri alamıyacaklar

Ankara, 5 (Ö) — Bakanlık emrine alınan veya Bakan emriyle tasfiye edilen memurlar hakkında Meclis komisyonlarının tetkik yoluyle mühim bir karar verilmiştir. Bu karar gereğince tasfiye edilen memurlar Danıştaya müracaat edip memuriyetlerini geri alamıyacaklardır.

Çalışma Bakanı Nuri Özsan Bakanlık vazifesi dolayısiyle dünden önce Muğla milletvekili olarak Emekli Kanununun 39 uncu maddesinin yorumlanmasını istemiş

(Devamı Sa. 5; Sü. 4 de)

Pilevne Kahramanı Gazi Osman Paşa'yı anma töreni

Pilevne Kahramanı Gazi Osman Paşa'nın 51 inci ölüm yıldönümü dolayısiyle dün Ortaköy'deki Gazi Osman Paşa Ortaokulunda bir anma töreni yapılmıştır. Resim, okulun türkçe öğretmeni bu vesile ile bir konuşma yaptığı sırada alınmıştır. Haberlerimiz 5 inci sahifededir.

(Foto: Hürriyet - Ali BİRSAN)

Okuyucularımıza

Baskımız çoğaldığından ve "HÜRRİYET, i zamanında elinize yetiştirmek mecburiyetinde kaldığımızdan pazar i-lâvesini ayrı olarak değil de bu haftadan itibaren gazetemize mezeddeiniş bir şekilde sunacağımızı aziz okuyucularımıza bildiririz.

EK-26

Sedat Simavi ‘ Güce giden şeyler’

Hürriyet, 15 Mayıs 1951 s,1



Hürriyet

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Salı 15 MAYIS 1951 Sene 4 - No. 1102

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

BEREC

DATAVA ve PİLLEYİNİ HER VERDE ARAYINIZ !

14 Mayıs dolayısiyle dün Taksim meydanında, saman saman yağan yağmura rağmen, yapılan miting en sonda meydanın umumi görünüşü (Foto: Hürriyet - Âli ERSAN)

Kore'de harbin bitmesi yakın

Çin'e yapılan silâh sevkiyatına ambargo konması kabul olundu

Rus silâh yardımından ümit kesen ve harpte çok ağır kayıplara uğrayan kızıllar yakında sulh istiyecekler

Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay dün makamında Bayan Samiye Tezelli'nin parmağına nişan yüzüğünü takarken (Foto: Hürriyet - Âli ERSAN)

Samiye Tezelli İstanbul'da, Halil Ebeci de Kore'de nişanlandılar

Vali İstanbul'da Bn. Samiye Tezelli'nin yüzüğünü takarken Gl. Tahsin Yazıcı da cephede, top sesleri arasında Halil Ebeci'nin yüzüğünü taktı

Ilk serbest seçimin yıldönümü olan

14 mayıs dolayısiyle dün şenlikler yapıldı

Taksim'de yapılan büyük toplantıda hatipler günün ehemmiyetini belirttiler

ÜÇÜNCÜ DÜNYA HARBİ

Üçüncü dünya harbinin geçen dünya harpleri gibi iki cephenin kıyasıya birbirine girmesi gibi başlıyacağını zannedenler, benee yanılıyorlar.

Bugün rekabet halinde bulunan Demir Perde önü ve Demir Perde arkası milletleri aralarındaki ihtilâfı silâha sarılarak halletmiyeceklerdir. Eğer, herhangi bir taraf harp arzusunu beslese idi şimdiye kadar tereddüt etmeden silâha sarılır ve hedefinin yolunu tutardı.

Eldeki rakamlara inanılacak olursa, yeni bir harpten en çok kaçan taraf, şüphesiz Demir Perde arkasıdır. Gelecek harp, yalnız ve yalnız petrol harbi olacağına göre, bu harbe cesaret edecek milletin her halde Rusya veya peyklerı olamıyacağı aşikârdır. Unutmamalıyız ki, petrol memleketlerinin dörtte üçü Amerika ve ona mânen tabi olan memleketlerin elindedir. Ve bu memleketler de hiç bir zaman harp istemiyen efkârı umumiyelere bağlıdırlar.

Manzara bu olunca, uzun senelerdenberi devam edegelen sinir harbini bir blöf olarak kabul etmek zarureti vardır. Hattâ bu blöfe Kore'de, İran'da ve daha başka yerlerde çıkmış ve çıkabilecek silâhlı çatışmaları da ilâve edebiliriz.

Her iki taraf ta biliyor ki, malûm ve gayri malûm bütün gizli silâhlara rağmen yeni bir dünya harbinde ancak petrol stoku fazla olan sona erişebilecektir. O son ise silip süpürücü bir son olacaktır. Bugün iki taraf ta bu büyük mesuliyeti üzerine almak cesaretini gösterememektedir.

O halde bedbin olmak için sebep yoktur.

Sedat Simavi

Atlantik Paktına iştirakimiz yakın

Avrupa İstişare Meclisinde Yalçın, pakt devletlerini ikaz eden mühim bir konuşma yaptı

Strasburg 14 (A.A.) — (Hususi muhabirimizden): Bugün Avrupa Konseyi İstişare Meclisinde Avrupa müdafaası meselesi müzakere edilirken söz alan delegelerimiz, mem leketimizin Atlantik müdafaa sistemine alınmasını ileri sürmüşler ve Avrupa ordusunun kurulması hakkındaki Paris müzakerelerine dair vet edilmemiş olmasından dolayı Fransa hükümetine teessürlerini ifade etmişlerdir. İlk olarak söz alan Hüseyin Cahit Yalçın, "Uğursuz dünya harbi ihtimali ile karşı karşıyayız bu sırada, Türkiye'yi Avrupa'dan hariç tutmak istemiyorsunuz?.. diye sormuş ve şunları ilâve etmiştir:

— "Türkiye belki de batıya tevcih edilecek bir bolşevik tecavüzüne karşı koyacak ilk kale olacaktır. Kore'de harp patladığı zaman, bunun hakikî bir harp olabileceğini düşündük. Harbin, zannımızda Uzak

(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Resimli Romanımız

Vahşi Senfoni

Bir genç, sevdiği bir kızın, kendine karşı en kuvvetli bir sevi dasından şüphe ederek ve büyük bir intikam almak için, bu genç kızı bütün bir ömür boyu, hiç durmadan, hiç derin azap çektirmek... ve sonra hakikati öğrendiğinde, bu kadar sevdikleri için, romantik ask dakikaları içinde geçen bu maceranın olduğuna bu kadar bir sonsuz hüzün yaşamasına... Bugün Başladık

Sanayi ve iş yerleri sayımı dün başladı

Şehrin 10 muhtelif bölgesindeki 204 sokakta sayım yapılıyor

Sanayi ve iş yerleri sayımına dün saat 9 dan itibaren İstatistik Umum Müdürlüğü mütehassıslarından Nejat İren'in kontrolü altında, şehrin on muhtelif bölgesinde birden başlanmıştır.

İstanbul'un sanayi ve iş yerleri bulunan 204 sokağında İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından tayin edilecek olan 200 memur 8 tip soru

(Devamı Sa. 5; Sü. 4 de)

Menderes'in Bursa'daki konuşması

Başbakan bir D. P. delegesinin sözlerine cevap verdi

Bursa, 14 (A.A.) — Dün Tayyare Sinemasında yapılan D.P. il kongresinde vaktin çok ilerlemiş ve sonuna 2,30 u bulmuş olmasına rağmen delegelerin mütemadi ısrarı

(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Derbent'te bir otomobil kazası oldu

Meridiyeköyün'de Derebent karakolu yakınında bir otomobil kazası olmuş bir kamyonla çarpışmamak için aks tren yapan 7004 numaralı hususi arabe, yoldan kenarında bulunan bir ağaca şiddetle çarpmıştır. Otomobilde gelen 4 memur ile bir kadın ağır yaralanmış, içinde bulunan bir kadın ağır yaralanmış, bir erkek de hafif sıyrıklarla savuşturmuştur. Resim, kazaya uğrayan otomobili göstermektedir. (Foto: Hürriyet)

Yeni York, 14 (R.) — Birleşmiş Milletler acil tedbirler komisyonu bugünkü toplantısında Kızıl Çin'e harp malzemesi sevkiyatını yasak eden karar suretini kabul etmiştir. Yalnız Mısır delegesi müstenkif kalmıştır.

Komisyon Başkanı Türk delegesi Selim Sarper, Türkiye'nin dün ya ilgisinde bir anlaşma başlangıcı mahiyetinde olan yukarıdaki kararı desteklediğini ve hattâ daha ileri tedbirlerin alınmasını isteyeceğini söylemiştir.

Kore savaşı yakında sona erecek mi?

Nevyork'tan gelen haberlere göre bazı Amerikan çevreleri Kore savaşının yakında sona erecegi kanaatini alenen izhar etmeğe başlamışlardır. Başkan Truman'ın hususi müşaviri Averell Harriman'a göre, Kore savaşının 2 hafta ile 2 ay gibi kısa bir zaman içinde sona ermesi muhtemeldir.

Amerikan çevrelerine göre, Kızıl Çin Rusya'nın vâdettiği harp malzemesi ve bilhassa uçak yardımından ümidini kesmiştir. Bunden beş ka kurallar uğradıkları fevkalâde büyük insan kaybı yüzünden barış istemeğe mecbur olacaklardır.

İkinci Çin taarruzu henüz başlamadı

Londra 14 (B.B.C.) — Kore cephesinde kuvvetlerin bekliyen ikinci ilkbahar taarruzu henüz başlamamıştır. Mamafih kuvvetler merkezinde Çoyang ırmağının güney yakasındaki köprübaşlarını bugün biraz daha genişletmeğe muvaffak olmuşlardır. Batı kesiminin ileri hatlarında kısa süren devriye kolları çarpışmaları olmuş, kuvvetlerin mukavemeti birkaç daha artmıştır. Kore savaşının başlangıcından beri ilk defa olarak az sayıda olmakla beraber Kızıl Çin askerleri bir

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Nişan yüzüğü takıldıktan sonra Bayan Samiye Tezelli, ailesi arkası, dostları ve gazetecilerle beraberken (Foto: Hürriyet - Âli ERSAN)

Bir kaç gündenberi gazetemizde Tezelli'nin yazısı okuyucularımızın "Kore'de başlayan, İstanbul'da sona eren bir aşk hikâyesi, nin kahramanları, nihayet dün bir Kore'de, diğeri de İstanbul Vali ve Belediye Reisinin karşısında olmak üzere aynı saatte nişanlanma bulunuyorlar.

Şimdi gerek Kore'de, gerekse İstanbul'da yapılan nişan törenlerini birinin tafsilâtiyle okuyucularımıza anlatacağız.

Evvelce verilen karar üzerine ikisinin de aynı saatte nişanlanmasını temin maksadıyla, gerek sülcu ve gerekse gazetemize alınan tedbirler tamamlanmış, saat tam 15.30 da Bayan Samiye Tezelli, şehit Başçağlılı Sedat Borsa'nın eşi Bayan Borsa, çocukları ve ailesi erkânı Vali ve Belediye Reisliğinin, Türbedeki Merkez hinza gelmişlerdir. Konfeti salona alınmış, burada vaktin, yani Kore'deki aynı nişanlanma saatinin gelmesi beklenmiştir. Bu saate o kadar itina edilmiştir ki Vali ve Belediye Reisi davetlileri makam odasına aldıktan sonra saate bakmış ve kendilerine dönerek:

— İki dakikamız daha var. değil mi? diye sormuştur.

Saat tam 16 yi çalınca; Vali, o sırındeki koltuğa Bayan Samiye Tezelli'yi yanına, şehit Sedat Borsa'nın eşini oturtmuş, nişan merasimine başlamış yüzüğü Bayan Tezelli'nin parmağına takarak değmiştir ki:

— Size bu dakikada, şu yüzüğü

(Devamı Sa. 5; Sü. 4 de)

Cinayete sebep olan kadın

Mustafa Alpkan adında bir polisten, beraber yaşadığı Sultana adındaki kadına suikastlâ etildi için, Aleko adında bir boyacıyı öldürdüğünü yazmıştık. Yukarda, cinayete sebep olan kadın görülmektedir. Haberlerimize 7 nci sahifemizdedir.

Kunuri Savaşı

Resimliyen: Sururi

İran'da yeni bir başbakan aranıyor!

Gene bir cephane deposu havaya uçuruldu!

Tahran, 14 (T.H.A.) — Başbakan Musaddek'in ayrılmasında istifa edeceği kuvvetle tahmin edilmektedir. Musaddek'in evinden Parlamento binasına kaçması ve orada

(Devamı Sa. 5; Sü. 6 de)

EK-27

Sedat Simavi ‘Kore’nin Hikayesi’

Hürriyet, 14 Temmuz 1951 s,1



Cumartesi 14 TEMMUZ 1951 Sene 4 - No. 1160

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SİMAVİ

CEP Doktoru

Kore Tugayımızı taltif merasimi

Kore'deki Sekizinci Amerikan Ordusu Komutanı General James A. Van Fleet sun harekâtta yararlık gösteren kahraman askerlerimizin göküslerine Silver Star madalyalarını cephe hattı yakınında yapılan tören esnasında iğnelerken (Foto: İP)

Kore birliğimiz mensuplarına madalya tevzii dolayısiyle cephe hattı yakınlarında yapılan merasim esnasında Sekizinci Amerikan Ordusu Komutanı General James A. Van Fleet konuşma yaparken

Kore birliğimizin "uğur„ u olan küçük bir Koreli kız, cephe hattı yakınında yapılan tören esnasında Tuğgeneral Tahsin Yazıcı (sağdan ikinci) Sekizinci Amerikan Ordusu Komutanı General Van Fleet ile beraber. (Foto: İP)

Kore'nin Hikâyesi

— IV —

Gelecekte Türkiye'yi anlıyacak millet, onun gönlünü almasını bilen bir millet olacaktır. İşte o zaman biz, ilk cihan harbinde olduğu gibi, o millete karşı, canla başla dostluğumuzu göstereceğiz.

Biz, ortaçağı kapamış, onun yerine yeniçağı açmış bir milletiz. İlk cihan harbinde tek başımıza Çanakkale'yi tıkamakla Avrupa muvazenesini altüst ettik. Böylece insanlığı, belki de yepyeni bir istikamete sevketmeğe sebep olduk. Şimdi varsın Rus'u, Amerikalı'sı, İngiliz'i topu birden bu hakikatı inkâr etsinler. İnkâr edilmiyecek bir şey varsa, o da; kerpiçten köyüne, yırtık ceketine varıncaya kadar, tarr bir efendi olan Türk milletinin erkekliğidir. Bizde o erkeklik oldukça, henüz muhayyel Avrupa orduları daima bize muhtaç olacaklardır.

Amme biz, bu lâdese bir defa kandık. Bundan sonra hiç bir Türk hükümeti bu hataya düşürülemiyecektir.

Fransızlar, bazı felâketlerin faideli olabileceğini belirten bir darbımesele sahiptirler. İşte, Kore harbi felâketi, bize bir ders olsun, bu dersten faideleniim ve bir daha burnunuzu bu türlü işlere sokmıyalım.

Yarının tarihini yazacaklar, elbette bu hakikate işaret edeceklerdir. Umalım ki, Kore sonuncusu olsun. Bundan sonra, Türk çocuğu için millî hudutlar dışındaki sergüzeştler, hiç bir suretle bevs edilir bir şey olmamalıdır.

Türkiye'nin kendinden başkası için akıtacak kanı olmadığını, çocuklarımıza, torunlarımıza, Kore hikâyesiyle beraber anlatmayı vatan borcu bilelim.

Sedat Simavi

Radyodaki ârıza

Dün 20.43 te İstanbul Radyosunun şehir şebeke cereyanı kesildiğinden radyo neşriyatı inkıtaa uğramış ve 15 dakikalık bir teehhürden sonra saat 20.58 de neşriyata tekrar başlamak mümkün olmuştur.

Büyük bir infilâk

Seneca (Illinois), 13 (A.P.) — Bu şehir Dupont fabrikalarında muazzam bir infilâk olmuştur. Üç kişi kaybolmuş, zarar henüz malûm değildir.

"Ateş kes!„ emri için Kore'de müzakere halâ başlıyamadı

Gl. Ridgway tekrar müzakereye girişmek için ileri sürdüğü şartları Kızıllara bildirdi

Tokyo, 13 (R.) — Kore'de mütareke görüşmeleri bugün de yeniden başlamadığı gibi, ne zaman başlıyacağı da henüz belli değildir. Kuller, gazetelerin kabulü hakkındaki Birleşmiş Milletler Mütareke Komisyonu Başkanı General Joy'un dünkü teklifini reddet mişlerdir. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler Ordusu Başkomutanı General Ridgway kuallara bir mesaj göndererek müzakere görüşmeleri nin yeniden ve gibi şartlar altında başlıyabileceğini bildirmiştir. Şartlar şunlardır:

1 — Komünistler, alâkalı nöbetçilerini Kaesong'dan çekecek veya diğer herhangi bir mahalde toplantılar yapılmasına muvafakat edeceklerdir.

2 — Müttefik temsilcilerin hareketlerini tahdit eden gayri maksul ve lüzumsuz tedbirler kaldırılacak ve murahhaslara hareket serbestîği verilecektir.

(Devamı Sa. 5: Sü. 2 de)

Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu

Bayındırlık işleri Bakan Kemal Zeytinoğlu dün bir basın konferansında gazetecilere izahat verdi

(Yazısı 5 inci sayfada)

Ticanîlere karşı alınan tedbirler

Ticani tarikatinin sanıldığından daha yaygın olduğu bildirilmektedir. Şubatta'nda tevkif edilen 24 Ticani dün kamyonla Ankara'ya getirilmiştir. Resim, bunların gelişi sırasında alınmıştır. Huzuz bir komisyon memleketteki Ticani faaliyeti etrafında tetkiklerde bulunmaktadır. Haberlerimiz 5 inci sayfadadır.

(Foto: Hürriyet — Uçak postasiyle)

Abadan'da nöbette olan Mauritius kruvazörünü değiştirecek olan Euryalus kruvazörü Malta limanından harekete hazırlanırken (Foto: İP)

Averell Harriman İran'a hareket etti

Başkan Truman petrol anlaşmazlığının hal için ümitli olduğunu bildirdi

New York 13 (R.) — Başkan Truman'ın hususi Dışişleri Müşaviri Averell Harriman bu gece İran'a gitmek üzere buradan hareket etmiştir. Harriman'ın Tahran'a gitmeden evvel Londra'ya uğrayarak İngiliz Dışişleri Bakanlığı ve petrol şirketi mümessilleriyle temas etmesi muhtemeldir.

Başkan Truman bugünkü basın toplantısında Harriman'ın İngiltere ile İran arasındaki petrol ihtilâfında hakemlik etmek üzere İran'a gideceğini söylemiş ve bu vazifede muvaffak olacağına tamik ettiğini kaydetmiştir.

Hindistan'da benzin kıtlığı

Yeni Delhi, 13 (R.) — Hindistan Havayolları Şirketi, İran petrol ihtilâfı yüzünden zuhur eden benzin kıtlığı dolayısiyle hava seferlerini yüzde on nispetinde indirmiştir.

(Devamı Sa. 5; Sü. 7 de)

Bugün

Türkiyede İslâmlığa Dönüş

Bir Alman mecmuasında çıkan bu namda bir makaleyi ikinci sayfamızda bulacaksınız

Saraybumu faciasına sebep olan Her iki kaptan dün tevkif olundular

(Yazısı 5 inci sayfada)

YENİ ROMANIMIZ

Fakir Bir Gencin Romanı

Meşhur Fransız romancısı Octave Feuillet'nin dünyaca meşhur bu şaheserini ilstad romancımız (Çaldıkuşu) muharriri

Reşat Nuri Güntekin

Temiz ve sâfi üslûbu ile dilimize çevirmiştir. Aslındaki güzelliğini tamamiyle muhafaza etmekle beraber içinde ufak bir ecnebi koku bırakmadan dilimize çevrilen (Fakir Bir Gencin Romanı) size hayatın acı, çirkin, sefil ve hazin taraflarını bütün inceliği ile gösterecek ve yaşatacaktır.

Birkaç Güne Kadar

Hürriyet sütunlarında okumağa başlıyacaksınız.

Vergi kaçakçılığını önleyici tasarının müzakeresi yapıldı

Söz alan milletvekilleri vergi kaçakçılarını "vatan haini„ kelimesiyle vasıflandırdılar

Ankara, 13 (İP) — Meclisin bugünkü toplantısında vergi kaçakçılığını önlemeğe mataf kanunun müzakeresi yapılmıştır. Bu münasebetle söz alan milletvekilleri, tasarı hakkındaki mütalâalarını bildirdiklerini Ahmet Saydıoğlu, vergi kaçakçılarını vatan haini olarak vasıflandırdı. Millî Korunma Kanununun yürürlükte bulunmasına rağmen gayri meşru milyonluk servet sahiplerinin serbestçe dolaştıkları, vaktiyle bu kanunsuzlukları yapmış olduklarını ileri sürdü.

(Devamı Sa. 5: Sü. 7 de)

Dünya orta sıklet boks şampiyonluğu

İngiliz boksörü Randolph Turpin'in Amerikan boksörü Sugar Ray Robinson'a yenerek dünya orta sıklet şampiyonluğunu kazandığını bir önceki sayımızda yazmıştık. Yukarıdaki resim, Randolph Turpin'i maçtan sonra, 60 yıldanberi ilk defa olarak İngiltereye geçen şampiyonluk kupasile birlikte göstermektedir, aşağıdaki resim de bu heyecanlı maçtan bir sahneyi tesbit etmektedir. Solda: iyi harpalanmış olan Robinson görülüyor. (Foto: İP)

Casus Çiçeron yine sahnede!

Şimdi de Kızıllar hesabına iş görüyormuş!

Amerikalı bir gazeteci dün Radyoda şayanı dikkat bir konuşma yaptı

Ankara 13 (Telefonla) — İkinci dünya harbinin en mühim casusluk vak'asını Çiçeron hâdisesi filme almaktadır. şehrimizde bulunan bir Amerikalı gazeteci dün ortaya dikkate değer bir iddia atıp ve iddiasını dün gece bir radyo konuşmasiyle Amerikan halk efkârına ve gazeteci Daily News'e bildirdi. Nazi

(Devamı Sa. 5; Sü. 4 de)

EK-28

Sedat Simavi ‘Geç Kalan Bir Davet’

Hürriyet, 18 Mayıs 1951 s,1



TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Cuma 18 MAYIS 1951 Sene 4 - No. 1105

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

Yüzde Yüz Saf ve Nefis
ALBAYRAK PİRİNÇ UNU

Kore'de kızıl taarruzu başladı

İki noktada taarruza geçen kızıl birlikler müttefik müdafaa hatlarını yaramadılar

Yalnız Çunçon - Kapyong arasında bazı ufak komünist gruplar Amerikan hatlarının arkalarına sızmağa muvaffak olabildiler

MacArthur'ün sivil elbise ile resmi

General MacArthur'ün azli hususunda tahkikat yapan Ayan üyeleri, MacArthur'ün Uzak-Doğu başkomutanlığından azledilmesinden 5 gün evvel Başkan Truman'ın gizli olarak General Bradley'e söylediği Bradley'in açıklamasının dün 8 e kasp 18 reyle kararlaştırmış ardır. Yukardaki resim, General MacArthur'ü 1940 tanberi ilk defa giydiği sivil elbise ile göstermektedir. (Foto: F)

Göğüs göğüse savaş oluyor

Seule karşı yapılan taarruz akim kaldı

Londra, 17 (B.B.C.) — Kore cephesinin doğu ve merkez kesimlerinde Kızılların dün sabah erkenden başladıkları taarruz bugün de devam etmiştir. Kızıllar bu iki cephe kesiminde takriben 40 kilometrelik bir saha boyunca 100 bin kişilik bir kuvvetle taarruz halindedir. Bu gün birbirini takip eden dalgalar halinde taarruz eden Kızıllar, bazı noktalarda ilerlemeğe muvaffak olmuşlarsa da, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin sıkı müdafaa hatlarını yaramamışlardır. Doğu kesiminde Güney Koreli birlikler tarafından müdafaa edilen Inji'nin güneyindeki cephe hattında dün açılan çekişler, acele sevkedilen takviye

(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Haşimi Ürdün Meliki Abdullah Hazretleri dün Ankara'da Çubuk baraj-ında şereflerine verilen ziyafette Devlet Başkanı B.M.M. Başkanı, Başbakan, ve Dışişleri Bakanı ile bir arada-lar. (Foto: Hürriyet - Uçak postasiyle)

Haşimi Ürdün Meliki bugün şehrimizi şereflendiriyorlar

Muhterem misafirimiz İstanbul'da ikametleri müddetince Dolmabahçe Sarayında kalacaklar

Haşimi Ürdün Meliki Abdullah Hazretlerinin evvelki gün Ankara'daki Dikmen Camiinde ikindi namazını kılarken alınmış resimleri (Foto: Hürriyet)

Ankara, 17 (A.A.) — Başbakan ve Bayan Menderes tarafından memleketimizin misafiri bulunan Haşimi Ürdün Meliki Abdullah Hazretleri şerefine bugün Barajda bir öğle yemeği verilmiştir.

Yemekte, Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Meclis Başkan Vekilleri, Cumhurbaşkanlığı ve Dışişleri Bakanlığı Umumî Kâtipleri, Protokol Umum Müdürü, Başbakanlık Müşteşarı ve Dışişleri Bakanlığı Daire Müdürleri, eşleriyle birlikte hazır bulunmuşlardır.

Ayrıca genç muhterem misafirimiz şerefine Ürdün Orta Elçisi Bahaeddin E-Toukan tarafından bugün saat 17 de Ankara Palasta bir çay verilmiştir.

Çayda Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan, Başbakan Adnan Menderes, Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Bakanlar, Dışişleri Bakanlığı Umumî Kâtibi, Protokol Umum Müdürü ve koordinasyonla memaibu hazır bulunmuşlardır.

(Devamı Sa. 5; Sü. 4 de)

GEÇ KALAN BİR DAVET

Birkaç gündür siz de benim gibi ajans haberlerinden okuyorsunuzdur: Amerika, nihayet bizim Atlantik Paktına alınmamızı istiyormuş. Şimdiye kadar bize bir sinek kadar dahi ehemmiyet vermiyen Amerika'nın bu tahavvülüne şaşmayınız. Amerika bizi bahasızım hayrı için düşünmüyor. Biz onun hatırına, İran'da beliren Rus tehlikesi dolayısiyle geldik. Türk askerinin kahramanlığına güvendiğimiz için değil, sadece menfaatleri için arayanlara, bilmem bundan başka ne denebilir?

Şimdi yeni bir mesele karşısındayız: Bu davete icabet gerekir mi, gerekmez mi?

Sedat Simavi

Italyan hükümeti Atlantik Paktına girmemiz lehinde

Amerika'da beliren cereyanı İtalya memnunlukla karşıladı

Atina 17 (R.) — Başbakan Venizelos bir basın toplantısında Türkiye ve Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktına alınmaları hakkında aşağıdaki beyanatta bulunmuştur:

— "Vaşington Büyük Elçimiz Politis'ten dün aldığımız bir telgrafta, Birleşik Amerika hükümetinin Yunanistan ile Türkiye'nin Atlantik Paktına alınmalarını istemeğe karar verdiği bildirilmektedir. Bize verilen malûmata göre, Birleşik Amerika hükümeti bu hususta teklifini Atlantik Paktı devletlerine bugün sunacaktır. Londra ve Paris Büyük Elçilerimiz bu meşele hakkında ilgili İngiliz ve Fransız makamlarıyle temas halindedir.."

Roma 17 (R.) — Yarı resmî İtalyan siyasî çevrelerinde belirtildiğine göre, Türkiye ile Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktına alınmaları kararlaştırılmuştur. Türkiye ile temasa geçilmiştir.

Bir İsa Hamilton Birdwood'a "Anzakların ruhu, hâkimdir" takdir edilmiştir. Türkiye ile temasdan sonra yapılacak resmî bir beyanatla bu hususta kesin malûmat verilecektir.

(Devamı Sa. 5; Sü. 8 de)

Milâno'da Vural İnan'a yapılan haksızlık!

Çok üstün döğüşmesine rağmen hakem kararile mağlûp addolundu

Milâno, 17 (A.A.) — Avrupa amatör boks şampiyonası maçlarına bugün de devam edilmiştir. Kar dö final maçlarında 60 kiloda Türk Vural İnan, İtalyan Visintin ile karşılaşmış ve müsabakayı sayı hesabiyle kaybetmiştir. Vural İnan bütün maç müddetince son derece üstün döğüşmekle beraber hakemlerin kararına kurban gitmiş ve mağlûp addedilmiştir. Bununla beraber Vural İnan her kes tarafından magon hakiki galibi olarak kabul edilmektedir.

Sokak ortasına inen helikopter

14 mayıs tarihinde Amerikan hava kuvvetlerine mensup bir helikopter Almanya'dan Viyana'ya gelerek 30.000 kişilik muazzam bir halk kütlesi önünde şehrin üç muhtelif yerine inişler yapmıştır. Yukardaki resim, helikopter Viyana Belediye Dairesi önündeki meydanlıkta indiği sırada çekilmiştir. (Foto: F)

Rusya İran hududuna asker yığmağa başladı

Amerikanın eski hariciye müsteşarı Clayton üçüncü bir dünya harbini yakın görüyor

New York 17 (R.) — Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığı eski Müsteşarı William Clayton bugün dünda sakar yağmaktadır. Bir harverdiği bir demeçte, İran petrol ihtilâfının bir üçüncü dünya harbine yol açabileceğini söylemiş ve şu açıklamalarda bulunmuştur:

— "Süratle hazırlıklara geçmek lâzımdır. Çünkü Rusya, İran hududa bir buhran her an patlak verebilir. Bir taraftan Rusların "tarafsız" olduğuna mütemadiyen kuvvet

(Devamı Sa. 5; Sü. 7 de) etilmiştir.

Fındık kurdunun kilosu 50 lira!

Ordu, 17 (ANKA) — Fındık zararlarına mücadele için kurtarılması şiddetli bir mücadele açılmıştır. Bu arada Tarım Bakanlığı, kilosu dört liradan fındık kurdu temizlemektedir. Şimdiye kadar, Bakanlık 60 kilo miktarında tahmin edilen fındık kurdu satın almıştır.

Kuyudan çıkan çocuk cesedi

Ankara, 17 (ANKA) — Keçiörende Dellâktaş başlarında General Osman Gülüfye ait metruk bir evin kuyusunda, ihbar üzerine arama yapılarak bir erkek çocuk cesedi çıkarılmıştır. C. Savcılığının tahkikatına göre, ölü bulunan çocuk, doğuma mütemadiyen kuyuya

Gizli Meclis celselerinin zabıtları Sinan Tekelioğlu bunların neşredilmesini istedi

Ankara, 17 (ANKA) — B. M. M. İç tüzüğüne ve Anayasa hükümlerine göre, gizli oturumlara ait zabıtların on yıl sonra yayınlanması mümkündür. Fakat, aradan otuz

(Devamı Sa. 5; Sü. 3 de)

Kunuri Savaşı

Resimliyen: Sururi

Kasım Gülek dün Strazburgdan geldi

Bugün saat 11 de C. H. P. de bir basın toplantısı tertip edecek

Avrupa Konseyi asamblesinin toplantısında delege olarak bulunan C.H.P. Genel Sekreteri Kasım Gülek, dün akşam trenle memleketa dönmüştür. Kendisini Yeşilköy hava meydanında C.H.P. İdare Kurulu Başkanı Dkmni Sancar, İdare Kurulu üyeleri ve basın mensupları karşılamışlardır. Kasım Gülek, Konsey çalışmaları hakkında şu beyanatta bulunmuştur:

— Avrupa Konseyi Asamblesinin toplantısında bulunmak üzere Strazburg'a gitmiştim. Orada Avrupa birliğini ve bu birliğin Avrupa cemiasının tahlil bir üyesi olan memleketimizi ilgilendiren meseleleri yakından takip etti. Ve gerekan müdahalelerde bulundum. Avrupa birliğinin dünya sulhu bu-

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Bugün
İkinci Sayfamızda
Şükrü KAYA'nın
Atlantik Paktı
Karşısında
TÜRKİYE
Adlı bir makalesini bulacaksınız.

Sanayi sayımı çok yavaş ilerliyor

Şehrimizde başlayan sanayi sayımı çok yavaş ilerlemektedir. Buna d'a, sorulan suallerin çokluğu ve bazı müesseselerin sayım memurunun iş başında göstermeleridir. Yukardaki resim, iki sayım memurunun iş başında göstermektedir. Hürriyet okuyucularına vermekte gösterdikleri çekingenlik gösterdikleri mektedir. (Foto: Hürriyet - Rüçhan ARIKAN) Haberlerimiz 5 inci sayfadadır.

EK-29

Milliyet, 19 Mart 1951 s,1



19 MART 1951 Pazartesi

Milliyet

MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Dörtler toplantısı

Eğer A. Menderesin yerinde olsaydım

Milli Savunma Bakanı Hulûsi Koyman

Çanakkale zaferinin yıl dönümü kutlandı

İzci hükümetine şiddetle hücum eden muhalefet lideri Churchill

Churchill seçimlerin yenilenmesini istiyor

Muhalefet lideri, hükümetin bu kadar az çoğunlukla iktidarda kalmasının zararlı olduğunu söyledi

Dün geceki güreşler

Eskişehir takımı İstanbulu 5—3 mağlûp etti

Daily Telegraph'ın mühim makalesi

Türkiyenin Atlantik Paktına alınması kuvvetle muhtemel

Amerikan efkarı umumiyesi, Savunma Bakanlığı Türkiye ve Yunanistanın Pakta alınmasına kuvvetle taraftar

Dünyanın nazarlarını üzüne çeken Kore toğeymünden bir kesit Generaller Tahsin Yazıcı ile bir arada

Korede Müttefiklerin taarruzu gelişiyor

Komünistlerin başlıca komuta merkezleri olan Çunçonu terketmekte oldukları anlaşılıyor

Karpat'ta Sovyet tahşidatı

Ruslar bu bölgeye 10 Fırkalık tümeni yığdılar.

Değişecek valiler

Kırşehir ve Bursa Valilerinin değiştirileceği söylenmiyor.

Çalışma Bakanı Nuri Özsan

İşçi hastahanesinde çıkarılan müşkülât

İsmi bizce malûm olan bir işçi, İşçi Sigortaları hastahanesinde tedavisini yaptırmak imkânını bulamadı.

Kore'ye gönüllü gönderilmiyecek

Milli Savunma Bakanı bu sözünü hükümetin karar düğün açıkladı. Bu sene yedek subaylar okuluna eğer

De Gasperi Londra seyahatinden memnun

İtalya Başbakanı: «Londra'da hürriyet ve sulh davası için fevkalâde münasebetler tesis etildi.» diyor.

Dünkü ilkmaç Başbakan Başkanı ile Gazeteci

SPOR

Galatasaray: 3 Vefa: 0
İstanbulspor: 1 Emniyet: 0

Lig maçlarına dün de Dolmabahçe stadında devam edilmiştir. Günün ilk maçında İstanbulspor Emniyeti 1 - 0 Galatasaray da güzel bir oyunla Vefayı 3 - 0 yenmişlerdir. Yukarıdaki resim.. de, dünkü Galatasaray - Vefa maçında Turgayın topu yumrukla reddettiğine gösteriliyor. «Bu maçlara ait tafsilât ve diğer spor haberlerimiz son sayfamızda bulacaksınız.»

EK-29

Milliyet, 19 Mart 1951 s,5



MİLLİYET

Son Haberler

İran petrolleri meselesi

Avrupa müdafaasına İspanya da katılacak

Bunun için İspanyol ordusunun Amerikan silâhlariyle techiz edilmesi şart koşuluyor

Türkiye Almanya Millî maçı

Çanakkale zaferinin yıldönümü kutlandı

[Bastarafı 1 incide]

Arnavutluk kargaşalık arefesinde

Kore'de müttefiklerin taarruzu

[Bastarafı 1 incide]

Karısını 20 defa zehirlemiş

Karpat'ta tahşidat

[Bastarafı 1 incide]

Türkiyenin atlantik paktına alınması kuvvetle muhtemel

[Bastarafı 1 incide]

Dün geçeki güreşler

[Bastarafı 1 incide]

Churchill seçimlerin yenilenmesini istiyor

[Bastarafı 1 incide]

Basın Balosu neşeli geçti

Cumartesi gecesi verilen Basın Balosu neşeli bir hava içinde geçmiş ve büyük bir alâkayı toplamıştır. Resimde Balede bulunanlardan bir grup görülmektedir.

Tekel Genel Müdürlüğü ilânları

Satınalma Komisyonu Başkanlığından

Devlet Orman işletmesi inegöl Müdürlüğünden

İstanbul Sular İdaresinden

Esaslı onarım eksiltme ilânı

Sümerbank Defterdar. Bünyan ve Isparta Yünlü Sanayii Müessese si Müdürlüğünden:

Muhtelif ebadda 459 dış 282 iç oto lâstiği satın alınacaktır

Etibank İstanbul Şubesinden:

İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanlığından

EK-30

Cumhuriyet, 5 Nisan 1946 s,1



Cumhuriyet

22 inci yıl Sayı: 7770 — KURUCUSU: YUNUS NADİ — Cuma 5 Nisan 1946

Konsey, İran meselesini 6 mayısa bıraktı

Byrnes, tahliyenin kayıtsız ve şartsız yapılacağını, meselenin şimdilik halledildiğini söyledi

Yalnız Avustralya murahhası mühalif rey verdi, dört sebeb sayarak davanın talikına itiraz etti

Missouri hareketinden evvel New-York limanında

Missouri Istanbulda

Amerikan donanmasının amiral gemisi bu sabah 8 de gelmiş olacak

Missouri ve refakatindeki gemiler dün gece 9 da Çanakkaleden geçtiler, Bütün Çanakkaleliler sahillere dökülmüşlerdi

Dost Amerikanın denizcilerini karşılarken

İngiltere, Arnavutluk ile münasebatını kesti

Karara sebeb, Arnavudluğun İngiliz askeri heyetine yaptığı muameledir

Yeni Yunan kabinesi kuruldu

Avrupanın işaşesi

Londra konferansında söz alan murahhasımız, Türkiyenin yapacağı yardımları bildirdi

Ufak mikyasta hububat ihrac edilecek, hayvan ihracatı fazlalaştırılacak, yumurt ihracatına da yakında başlanacak

Keitel, Hitler'e sövüyor!

Nürnberg mahkemesinde garib bir safha

İngiltere ve Ortaşark

Bevin, "Siyasi istikbalimi Filistin meselesinin halli üzerine bahse korum,, diyor

Halide Edip Adıvar

«Cumhuriyet» için yazdığı eser

SONSUZ PANAYIR

Pek yakında neşre başlıyoruz.

Selâm — Selâm — 1945

Düşman Çatlatan!..

EK-30

Cumhuriyet, 10 Nisan 1946 s,1



Cumhuriyet

22 inci yıl Sayı : 7775 — KURUCUSU: YUNUS NADİ — Çarşamba 10 Nisan 1946

KEHRİBAR
ELDEKİ EN SON PARÇALAR TÜKENİYOR
Tahtelkalyandaki Satış Yeri

Millî Şefin Başkan Trumana mesajı

Amerikalı misafirlerimiz dün sabah limanımızdan ayrıldılar

İstanbul halkı Amerikan filosunu büyük sevgi ve alâka tezahürleri içinde heyecanla uğurladı

Yarına inanmak

Dostlarımız bize bir cemile olmak üzere tahsillerini Amerikada tamamlayacak iki gencimizi de Missouri ile götürdüler

Missouri dün sabah Mersinaya doğru yollanırken..

Washington 9 (a.a.) — Beyaz Saray sözcüsü Mr. Ross, Başkan Truman'ın Türkiye Cumhur Başkanı İnönü'den bir mesaj almış bulunduğunu bildirmiştir. Türkiye Cumhur Başkanı, bu mesajında, Türkiyenin Amerika hükümeti tarafından Birleşik devletleri hükümetinin gösterdiği hizmet ve sempatiye karşı Türk milletinin takdir hislerini ifade etmektedir.

Müsteşarlarımızın hareketi

Dün gün süren ve hükümet kaldırılmış olan Dr. Yom Li Liang, bu konuşmanın çalışmalarını gözden geçirmiştir. Komünizm, orak çekiçle Londra toplantısında kabul edilmiş olan 12 sayı nı...

— Arkası sahife 2. Sü. 2 de —

Dış Politikamız

Dünkü Parti Grupu toplantısında Başbakan ve Dış İşleri Bakanı izahat verdiler

Milletvekilleri hükûmetin geniş dünya politikası arasındaki tutumunu ve yürüyüşünü takdir ettiler

Ankara 9 (a.a.) — C. H. P. Meclis Grupu Başkanvekilliğinden:

C. H. P. Meclis Grupu Genel Kurulu 9/IV/1946 salı günü Kılıçoğlu milletvekili Emrullah Paksoy Başkanlığında toplandı.

Müteakip ikmalden açılan yer için gizli oyla seçim yapıldı ve Konya milletvekili Saffet Arıkan oybirliğile kabul üyelerin çokluğile Grup Başkan vekilliğine seçildi. Bundan sonra söz alan Dış İşleri Bakanı Hasan Saka, Konferans çalışmasına ara verdiği günden bu yana dış politika alanında geçen olayların önemini yaşanmış olan dünya işleri arasında yapılmasını izlediğimiz noktaları açıkladı. Bir çok milletvekillerinin demeçleri ve Dış İşleri Bakanına yöneltilmiş sorular üzerine Bakanın ve Başbakanın da söyledikleri bir hayli saat 19 da oturuma son verildi. Konuşmalara, bütün gün dünya politikası arasındaki tutumun ve yürüyüşünü takdir eden duygular hâkimdi.

Rusya Konseye karşı boykota son verdi

Konsey toplantısında Gromyko yerini tekrar işgal etti. İran meselesi Konseyin dünkü gündemine girmedi

New-York 9 (R.) — Güvenlik Konseyi bugün toplandığı zaman Rus murahhas Andrey Gromyko, yerini tekrar işgal etmiş ve böylece Rus temsilci tehdit edildiği sırada Sovyet tarafından yapılan boykota son vermiştir.

Gromyko, Konsey sekreteri Amerikan murahhas Mr. Sussmiche ile bir müddet görüştü, bun büyük elçisi Mr. Warren Austin, halka tahsis edilmiş olan ve bundan evvel kendi tarafından işgal edilmiş bulunan yerinde bulunmuştur.

Gündeme tevfikan Konsey, yalnız vazi nizamnamesinde yapılacak tadilât edilen değişiklikler hakkında mütalaya için toplanmıştır. Hasan Bulkinin bu hususda tedavi edilmekte olan Mehmet Ali Bey İşleri Bakanı M. Francisko Cattil Nogueş hazır olmak üzere, bütün muhabbetler hazır bulunuyorlardı.

Uzak müttefiklerin konuşmasının başkanı olan Dr. Yom Li Liang, bu konuşmanın çalışmalarını gözden geçirmiştir. Komünizm, orak çekiçle Londra toplantısında kabul edilmiş olan 12 sayı nı...

— Arkası sahife 2. Sü. 2 de —

Geçen konsey toplantısında Gromykonun boş koltuğu ve İngiliz, Amerikan temsilcileri

İrandaki isyan

Başbakan vaziyete hâkim olduğunu bildiriyor

Tahran 9 (a.a.) — Britanya Haber ve Bilgi Ajansının verdiğine göre, İranda Başbakan tahkikat ve araştırmalarda vukua gelen hâdiseler dolayısile vukua gelen hâdiseler dolayısile vukua gelen hâdiseler dolayısile

EK-30

Ulus, 5 Nisan 1946 s,1



ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

KIZILAY BALOSU

Türkiye - Birleşik Amerika dostluğunu bir kat daha kuvvetlendiren büyük ziyaret

Missouri bu sabah 8 de İstanbul'da

Donanmamıza mensup birlikler

Amerikan zırhlısını dün Sakız açığında karşıladı

Munir Ertegün'ün cenazesi törenle Missouri'den alınarak asrî mezarlığa gömülecek

Lozan'dan sonra Amerika ile ilk temasımıza ait bir hâtıra

Missouri zırhlısı, Japon müfarekesinin imzalandığı gün Tokyo limanında

MİSSOURİ

Falih Rıfkı ATAY

Yeni C. H. P. Müfettişlerinin bölgeleri

Bakanlar Kurulu

Nuri Sait Ps.nın teşekkür telgrafı

Missouri'nin eşi olan Iowa zırhlısı Pasifik'te yol alırken

Güvenlik Konseyinde İran'a ait müzakere 6 mayısa bırakıldı

M. Byrnes, Sovyet kıtalarının o tarihe kadar çekilmesi ile meselenin halledilebileceğini belirtti

İşçe Konferansında Hatiboğlu bir nutuk söyledi

Türkiye de hububat buhranı dışında kalmamıştır

Yunanistan'da Yeni kabine dün akşam kuruldu

Danıştay Başkanı Başbakan, Caldaris Dışişleri Bakanı

İngiltere Arnavutluk'la münasebetleri dün kesti

Yarınki maçlar

G. Birliği - Muhafız G. yarın karşılaşıyorlar

Ankara birincisi Gençler Birliği takımı

EK-30

Ulus, 8 Nisan 1946 s,1



ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Sarhoş Şehir

Ortaşark meseleleri

M. Truman'ın son nutku geniş alâka uyandırdı

Bir İngiliz gazetesi, henüz askıda bulunan meselelere dikkati çekiyor

Dünkü ziyaretler

Amerika Heyeti İstanbula döndü

Misafirlerimiz şerefine dün gece büyük bir suvare verildi

Missouri'nin güvertesinde Amerikan silâhendazları tören sırasında

— Foto muhabirimiz Hilmi Şahenk'in diğer resimleri dördüncü sayfamızdadır —

M. Truman

Amerika artık yolunu bulmuştur

Falih Rıfkı ATAY

Petrol antlaşması

Sovyet - İran şirketi elli yıl müddetlidir

İran Başbakanı seçimlerin iki ay sonra yapılacağını söyledi

Sovyetler Konseye başvurdu

İran meselesi artık gündemden çıkarılmalıdır

Fransa

Ruhr'un kontrolünü istiyor

Dış Bakanları konferansında

Sovyetlerin Baltık Devletleri meselesini de toplantıda öne süreceği söyleniyor

M. Çaldaris'e göre

Yunanistan'ın tazminat ve toprak isteği

M. Eğitim Bakanı dün Antalya'ya geçti

Mareşal Malinovski Mançuri'den ayrıldı

Paris konferansına dair Sovyet görüşü

İtalya'dan istenen harp tazminatı

EK-30

Vatan, 5 Nisan 1946 s,1



BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATAN EVİ
Cağaloğlu Molla Fenari Sokağı 30 - 32
Telefon: 24136. Telg. VATAN İst.

CUMA
5
NİSAN
1946

VATAN
Yıl: 6 Sayı: 1745
«EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU»
Fiyatı 10 Kuruş

VATAN NEŞRİYATI:
KONT CİANO'nun HATIRALARI
Yazan: Kont CİANO — Çeviren: Süheyla AKER
Kitap halinde çıktı. Tevzi yeri: Vatan Matbaası
Bütün kitapçılardan aranız

MİSSOURİ BUGÜN LİMANIMIZDA

Mehmet Münir Ertegün'ün nâşı, Yurt topraklarına kavuşuyor

Cenaze merasimi

Münir Ertegün, bugün törenle Asrî mezarlığa gömülecek

Amiral Hewitt, Ankaraya giderek Cümhur Başkanımız İnönü'nü resmen ziyaret edecek

Mehmet Münir Ertegün. New - York sergisinin açılış töreninde nutkunu söylerken

Vaşington büyük elçimiz merhum Münir Ertegün'ün cenazesini getirmekte olan Missouri zırhlısı ile refakatindeki Providence ve Power harp gemileri ve kendilerini Sakız açıklarında karşılayan üç torpitomuz bu sabah saat 9 da İ. manımıza gelmiş bulunacaklardır.

Erken saatlerde uçacak bir hava filomuz zırhlıları Marmarada karşılayacaktır.

Amerikan gemileri Yeşilköy açıklarına geldiği zaman bir monitör Amerikan sefaretinden gemiye gidecekler ve Oramiralin mühimmatlığına tayin edilen subayları ve diğer vazifedar kimseleri Missouri gemisine çıkaracaktır.

Gemiler Selimiye önüne geldikleri zaman 21 pare top atarak şehri selamlayacaklar, buna Selimiyeden yapılacak aynı sayıda atışla mukabele edilecektir.

Missouri saat 9 da Dolmabahçe önüne demirliyecektir.

Cenaze merasimi

Hava müsait olduğu takdirde merhum Münir Ertegün'ün cenazesi saat 10,30 da doğrudan doğruya Dolmabahçeye, olmadığı takdirde Beşiktaşa çıkarılacaktır.

Türk bayrağı ile örtülü olan cenaze saat onda Amerikan zırhlısının yanıtlık karaya nakledilecek ve orada hazır bulunan ve bayrağımızla süslenmiş olan top arabasına konacak, 10,40 ta harp filosu bandosunun çalacağı matem havasile Dolmabahçeden hareket edecektir. Cenaze alayının önünde Cumhurbaşkanı, Amerika Reisicumhuru, B. M. M. Reisi, Başbakan, Dış İşleri Bakanı ve memur-

(Devamı: Sa. 5; Sü. 1 de)

Başkan Truman, bugün limanımıza gelecek olan Missouri'ye diğer bir gemiden bakarken

Avrupa işçe konferansı

Tarım Bakanımız dün söz aldı

HATİBOĞLU, TÜRKİYENİN DE HUBUBAT BUHRANI DIŞINDA KALMADIĞINI SÖYLEDİ

Londra, 4 (A.A.) — Bugün işçe konferansında söz alan Türk murahhası, Tarım Bakanı Hatipoğlu, Türkiyenin de hububat buhranı dışında kalmamış olduğunu söylemiş ve demiştir ki:

«— Türkiyenin geçen yılki buğday rekoltesi o derece sayıl ol-

(Devamı Sa: 3 Sü; 3 te)

Ruslar

1 MAYISTA YAPILMASI TAKARRÜR EDEN BARIŞ KONFERANSININ TEHİRİNİ İSTEDİLER

Paris, 4 (A.P.) — Sovyetler Birliği, 1 Mayıs tarihinde açılacak olan sulh konferansının talik edilmesini istemiştir.

Bu yeni Rus teklifini bildiren Fransız Dışişleri Bakanlığı, tebliğinde, Sovyet hükümetinin, Londra'daki Dışişleri Bakan Muavinleri konseyi İtalya, Balkan memleketleri ve Finlandiya ile yapılacak sulh muahedelerinin tasarıları hakkın-

(Devamı Sa: 3 Sü; 5 te)

İngiltere

ARNAVUTLUKLA SİYASİ MÜNASEBETLERİNİ KESTİ

Londra, 4 (R.) — İngiltere hükümeti Arnavutlukla siyasi münasebetlerini kesmiştir.

Canavar doktor

Petiot, idama mahkûm edildi

Londra, 4 (R) — Doktor Petiot, jüri heyetinin kararile bugün idama mahkûm edilmiştir.

İran meselesinde muvakkat anlaşma

Emniyet Konseyi, İran meselesinin müzakeresini 6 Mayısa talik etti

Neyyork 4 (AP) — Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı M. James Byrnes tarafından verilen bir takrir kabul eden Güvenlik konseyi, bugün İran meselesinin tetkikini 6 Mayıs tarihine kadar talik etmiş olmakla ithasın eylemiştir.

Çin, Hollanda, Fransa, Meksika, Polonya, Büyük Britanya, Brezilya, Mısır ve Birleşik Amerika M. Byrnes tarafından verilen takririn lehine rey vermişlerdir.

Bu teklife muarız sayılan (iki

(Devamı Sa: 3 Sü; 6 da)

Hoş geldin, ey Münir Ertegün

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Sevgili dostum Münir Ertegün,

Sergibu saniyede başka bir âlemin sakinisin. Buna rağmen sana bu dünyanın dilile hitap etmeği tabii buluyorum. Çünkü sen yalnız aramızda canlı hüviyetini muhafaza etmekle kalmıyorsun, Vaşington Büyük Elçiliği vazifelerini ölümünden sonra da parlak bir surette yerine getirmeğe devam ediyorsun.

Seni yakından tanımayan birçoklarının gözünde asıl ölümden sonra yaşamağa başladın. Müteveffa hüviyle gideceğin manevi kıymetler, mesliyetler, hizmetler; sen son nefesini verdikten ve insanların ihtiras, şöhret ve haset âlemünde hiçbir hisseti kalmadıktan sonra açığa vurulan. Belli oldu ki sen Amerika tarihinin yarattığı en büyük çapta devlet reislerinden Franklin Roosevelt'in yakın bir sahsi dostusun, bütün Amerikan devlet adamlarının kalbinde yer etmişsin, nezdlerinde milletini temsil ettiğin Amerikalıların sevgisini, saygısını kazanmışsın. Sırf namusun, dürüstlüğün ve vicdanına sadık kalman sayesinde yeni dünyada kendi milletin hesabına derin bir saygı kurmuşun, on sene sefirlik çalışarak dürüstlüğün temelleri üzerine sağlam bir dostluk binası vücuda getirmişsin...

Âdeta bir millî matem havası içinde Amerikalılar seni başları üzerinde taşıyarak büyük merasimle milli ve tarihî mezarlıklarına misafir ediyorlar. Oraya öyle bir dakikadâ çekiliyorsun ki harbin sonu görünmüştür, demokrasi cephesinin, yani kendi milletini temsil edin tarafın harbi kazandığı belli olmuştur. Bunu görüyorsun, fakat o kadar hasretle beklenen barıştan sonra insanlığın yeniden ayakları kaydığını ve hak ve pren sip putlarından uzak düştüğünü, hukuksu gözün görmekten kurtuluyor.

Politikacıların yatıştırma ve saz kanlık devri geçmeğe başladıktan ve bu küçücük dünyada ayrı ayrı

(Devamı Sa: 3 Sü; 3 de)

Orman kaçakçılığının içyüzü

Karasu ormanları hakkında bir okuyucumuzun ifşaatı

Geçenlerde gazetelere beyanatta bulunan Tarım Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu ormanlarımızı yüzde on üçten yüzde yirmiye çıkardığını bildirmişti. Biz Vekilin gösterdiği rakamlara itiraz etmiyoruz. Fakat ormanlarımızda bugün geçmişe nazaran az rastlanır bir kaçakçılık vardır. Bu yönden de vaziyet ve şikâyetler tahribat hükmü sürmektedir.

(Devamı Sa: 3 Sü; 5 de)

Arkadaşımız Faruk Fenik'ten telsizle

Çaldaris'in gazetemize beyanatı

«Büyük müttefiklerimizin bize yaptığı hizmetlere minnettarız. Yunanistanın istiklâli için aynı yardımları yapacaklarına inanıyoruz.»

Atina 4 (Hususi Surette Gönderdiğimiz Arkadaşımız Faruk Fenikden Telsizle) — Umum müfettiş nakaşe ve görüşme sonunda Yunan kabinesi kuruldu. Başvekilliğe Danglay Başkanı Politisas geldi. Kanelopulos, Venizelos, Papandreu, Sandalyasız nazır, mesuliyeti paylaşamıyorlar Çaldaris Hariciye Nazırlığı vazifesini aldı.

Kabine bu akşam yemin etti. Yo-

(Devamı Sa: 3 Sü; 7 de)

Anadolu Millî Mücadelesi

—II—

Padişah neyi temsil ediyor, Mustafa Kemal neyi temsil ediyor? - Müfterisiz siyasi müesseseler, yeni doğan fikrin kudreti - Mustafa Kemal evvelâ âsi, sonra çete reisi, sonra ihtilâl reisi sonra devlet reisi ve milli kahraman - Tarih boyunca millî fikrin Türklerde mevcut olduğunu gösteren vesikalar

Yazan: *Hamdullah Suphi Tanrıöver*

Bu satıyı yazmaz bize karşı hareketle geçmiş istilâ ordularını karşı karşıya bulmuyoruz. O aynı zamanda İstanbul tahtında oturan padişahla da karşı karşıyadır. Anadolu yaylasında, sayısız felâketlere uğramış Türk milletinin kurtuluş mücadelesini temsil eden bronz atlı neyi temsil ediyordu?

Ve İstanbul tahtında, Türkiyenin hayatına nihayet vermek istemiş, müşterisi kalmamış bir Osmanlılıkla büyük, yaratıcı ve tanınmış eğlisi ruhunu kaybetmiş tiryal bir din alâmetini

Padişah Avrupa parlamentolarının kürsüleri katından gelen ilk sesler gibi bir hitapla Anadolu hareketinin Başkumandanını temsil edilmesi lâzım gelen bir âsi olmak ilân etti. Ve onun hareketi elçiler tarafından gönderildi. Dışarı-

(Devamı Sa. 2; Sü. 4 de)

EK-30

Vatan, 6 Nisan 1946 s,1



BAŞMUHARRİRİ Ahmet Emin YALMAN — YATAKEVİ — Cumartesi 6 NİSAN 1946 — Yıl: 6 Sayı: 1744 — «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» — Fiyatı 10 Kuruş

VATAN NEŞRİYATI: KONT CİANO'nun HATIRALARI

VATAN

Missouri'nin yarattığı heyecan

Dost Amerika'nın dost ve kardeş gemicileri, dün içten gelen bir sevinç ve muazzam tezahüratla karşılandılar

Cenaze töreni

Missouri'nin yurda kavuşturduğu Ertegünün nâşı, merasimle kara topraklara verildi

Missouri'nin geliş ve cenaze töreninden intıbalar: Missouri limanda. Erteğün'ün cenazesi Sinanpaşa camii önünde. Amerikalı misafirler Vali ile beraber İstiklâl marşını dinliyorlar ve cenazeyi takip eden Amerikan bahriyelileri.

Hewitt'in beyanatı

Amiral, "Missouri'nin Türkiyeyi ziyareti memleketimizin memleketinize bir iyi niyet tezahürüdür„ dedi

Amiral Hewitt'in gazetemiz için tesadüfen fotoğrafı

Missouri'den intıbalar

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Missouri Dretnotu

Dünyanın en büyük saffıharp gemisi

UZUNLUK 268, GENİŞLİK 33 METRE, SÜRAT SAATTE 35 KİLOMETRE, YÜKSEKLİK 18 KATLI BİR BİNAYA MUADİL

Faruk Fenik'ten telsizle

Çaldaris, biz.m Rusya ile hiçbir alışverişimiz yoktur diyor

Naip Damaskinos istifa etti ise de, vazifesinin Kral gelinceye kadar devam edeceği anlaşılıyor

Adalet Bakanı istifa etti

Ali Rıza Türel, devamlı yorgunluğu ve gözlerindeki rahatsızlığı sebep olarak gösteriyor

Sovyet - İran anlaşması

Bu anlaşmaya göre Ruslar 6 Mayısa kadar İranı tahliye edecekler

Missouri'nin güvertesinde Münir Ertegün'ün tabutu önünde Amerikan bahriyelileri

EK-30

Vatan, 7 Nisan 1946 s,1



KEHRİBAR
Eldeki en son parçalar tükeniyor
Taksim'deki satış yeri

VATAN

Yıl: 6 Sayı: 1745 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş
Pazar — 7 Nisan 1946

Vital 4 VİTAMİNLİ yeğine üstünlük GIDASI

BAŞMUHARRİRİ: Ahmet Emin YALMAN

İnönü ve Saracoğlu'nun Amerikalı gazetecilere beyanatı

İnönü: "Amerikan donanmasına mensup gemiler, bize ne kadar yakın bulunursa o kadar iyi olur,, dedi

Başbakanın sözleri

«Birleşik Amerika ve İngiltere, saldıran bir devlet tarafını tutacak bile olsalar, varlığımız namına döğüşmekten başka bir ihtimal hatırımıza gelemez.»

Cumhurbaşkanımız İsmet İnönü

Başbakanımız Şükrü Saraçoğlu

Amerikalı misafirler
Dün, Çankaya'da İnönü tarafından kabul edildiler

Genel Kurmay Başkanı tarafından misafirler şerefine Ankara Palasta bir ziyafet verildi

Cennete hangi yoldan gidilir?

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Truman'ın nutku

«Nazarlarımızı yakın ve orta doğuya çevirdiğimiz zaman bu bölgenin vahim meseleler arzettiğini görürüz»

«Milletlerarası deniz ulaştırmalarında sun'i engellerin ortadan kaldırılmasını ısrarla talep edeceğiz.»

Fenik'ten telsizle
Çaldaris
B. Elçimizi kabul etti

Atom, ilim ve sulh

Yazan: *A. Adnan - Adıvar*

Yarınki sayımızda

Byrnes'ün daveti

Byrnes, İngiltere, Rusya ve Fransa Dışişleri Bakanlarını barış konferansından evvel toplantıya çağırdı

Amerikalı misafirler Âbideye çelenk koydular

Amerikan Haberler Bürosunda verilen Koktteyl partide İstanbul Valisinin sözleri

ADALET BAKANLIĞI
Mümtaz Ökmen tayin edildi

EK-30

Vatan, 10 Nisan 1946 s,1



VATAN

Yıl: 6 Sayı: 1748 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

Çarşamba — 10 Nisan 1946

Missouri, dün gitti

İnönü, Trumana gönderdiği mesajda Ertegünün nâşının Türkiyeye gönderilmesi bahsinde Birleşik Amerikanın gösterdiği hürmet ve sempatiye Türk milletinin takdir hislerini ifade etti

Amiral Hewitt, Valiye gönderdiği bir mesajla gösterilen iyi kabul, misafirperverlik ve nezaketi Amerikan bahriyesinin hiç unutamıyacağını bildirdi

Dünyanın en büyük zırhlısı Missouri, dün İstanbul limanından ayrılırken

Emniyet Konseyi dün Nevyork'ta toplandı

Gromiko'nun iştirâk ettiği toplantıda, İspanya meselesinin gündeme alınmasına karar verildi

Faruk Fenik'ten Telsizle

Kral naibi, ısrarlara rağmen vazifesinden ayrıldı

Papandreu'nun beyanatı - E.A.M. cilerin İngilizlere ve Bevine hücum eden beyannamesi - Naipliği hükümet üzerine alıyor

Iraklı bir kürdün hezeyanı

Orta Şarkta demokrasi değil, diktatörlük varmış

TÜRK - IRAK ANLAŞMASI BİR KURT İSYANINA KARŞI İŞBİRLİĞİ İMİŞ

Mimar Sinan'a saygısızlık

ALAKASIZLIK, PROGRAMSIZLIK YÜZÜNDEN SİNANIN KABRİNDA MERASİM YAPILAMADI

Parti Grupu dün toplandı

DIŞİŞLERİ BAKANI, HARİCİ VAZİYET ÜZERİNDE İZAHAT VERDİ

Gayeye zıt neticeler

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Fındık piyasaları buhranı var

Acil tedbirler alınmazsa tüccar ve müstahsil, yükün altından kalkamıyacak

Ticaret ve Sanayi odası seçimleri serbest olmuyor

Şimdiye kadar rey verenlerin miktarı, yüzde beşten ibarettir. Müddet 3 gün uzatılacaktır

Ruslar, Tebrizi de tahliyeye başladı

İran hükümet kuvvetleri, müfritlerin tehdidi altında bulunan şehre doğru cebri yürüyüşle ilerliyorlar

Sümerbank Büyük Doğu dâvası

NECİP FAZIL, MÜDAFAASINDA SÜMERBANK HAKKINDAKİ İDDİALARINDA ISRAR ETTİ

FIKIRLER VE TENKİTLER

Bir lûgat kitabının tarihi

FRANSIZ AKADEMİSİNİN LÜGAT KOMİSYONU — BİR ALAY MEVZUU — LOUIS XIV. VE LÜGAT KİTABI — DİL DİYARINDA VATANDAŞLIK HAKKI KOLAY KAZANILMAZ — KULLANILIŞ TARZI — KİMLER LÜGAT YAPABİLİR? — YILLARCA KALEM KAHRINI ÇEKENLERİN EN BÜYÜK MÜKÂFATI

Yazan: A. Adnan - Adıvar

EK-31

Besim Üstünel ‘ Ortak Pazar Karşısında Türkiye’nin Hevesleri)

Milliyet, 13 Ekim 1967 s,2



13 EKİM 1967

Sayfa 2 GÖRÜŞLER

TURHAN SELÇUK

İKTİDAR

İKTİDAR

Milliyet

Halk Gazetesi

TÜRKİYE ve ORTAK PAZAR

Ortak Pazar karşısında Türkiye'nin hevesleri

Prof. Dr. Besim ÜSTÜNEL

Sanayici gözüyle

ORTAK PAZAR VE SANAYİİMİZ

Ertuğrul SOYSAL

MEĞER, MOTÖRÜMÜZ NEDEN ÇALIŞMAZMIŞ..

SUYA SABUNA DOKUNMAZ

METİN TÖKER

TAKVİMDEN BİR YAPRAK

Uluay

CENNETTEN MEKTUP

GAZETE BAYİNİZE ŞİMDİDEN TEMBİH EDİNİZ:

Bu Pazartesinden itibaren artık her Pazartesi bir akis, bırakacaksın

16 EKİM PAZARTESİ

akis

Yepyeni bir renkte, yepyeni bir tertipte
Yepyeni bir baskı sistemiyle
Yepyeni yazılarla
Yepyeni bir dergi olarak çıkıyor.

Bu pazartesi ilk ve yeni akis'i almak akis'i ailenizin dergisi yapmaya yetecektir.

Memleketimizin İlk Özel Yüksek Öğretim Müessesesi

İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER YÜKSEK OKULU

★ YATILI ve Gündüzlü Öğrenci alır.
★ Akşam Öğretimi de yapar.
★ İktisadi İşletmecilik, Maliye - Muhasebe, Dış Ticaret ve Turizm Şubeleri vardır.
★ İkinci dönem mezunlarını vermiştir.
★ Altıncı öğretim yılına girmektedir.

Halaskârgazi Cad. 236 - Tel: 482915 - ŞİŞLİ

İDDİALAR BOŞ ÇIKTI

VE ZARARLAR

ACI BİR KAYIP

ECZACI

Ö. KEMALETTİN ATABAY

ATABAY AİLESİ

EK-32

Hürriyet, 26 Şubat 1981



Ali Poyrazoğlu-Korhan Abay Tiyatrosu'nda yeni bir oyun sahneye kondu,..

Bir savaş kurbanının sorunları "Morfin"de anlatılıyor

Orijinal adı **"A Hatfull of Rain"** olan Michael Vinsenze Casso'nun yazdığı, Ali Poyrazoğlu'nun çevirdiği "Morfin"i Engin Cezzar yönetiyor. Dekorları ise Arto Berberyan hazırladı. Oyunda, Vietnam Savaşı'nda yaralandıktan sonra hastanede morfine alışan ve bu alışkanlığı hastaneden çıktıktan sonra da sürdüren bir uyuşturucu madde tutkununun, karısı, kardeşi, babası ve çevresindeki diğer insanlarla ilişkileri, iletişimsizliği, giderek anlatılmaz bir yalnızlık içine gömülmesi anlatılıyor.

Bu arada uyuşturucu maddelerin kullanımı, tehlikeleri, pazarlması gibi çeşitli konulara değiniliyor.

Morfin'de Ali Poyrazoğlu ve Korhan Abay'ın yanı sıra Bülent Kayabaş, Oya Başar, Selim Naşit Özcan, Sevil Üstekin, Tekin Siper, İsmet Üstekin rol alıyorlar.

Morfin adlı yeni oyunda Korhan Abay ile Oya Başar önemli rolleri üstleniyorlar...

EK-33

HADİSELER YARATAN MEKTUBUN TAM METNİNİ AÇIKLIYORUZ:

Perşembe 13 OCAK 1966
TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR
Hürriyet
GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE
Müessisi : SEDAT SİMAVİ

İŞTE

JOHNSON'UN MEKTUBU

Herkesin merak ettiği mektubu elde edip açıklamak bir gazetecilik görevidir

Cüneyt ARCAYÜREK bildiriyor:

ANKARA. — Aylardır Türk kamuoyu milli bir Kıbrıs konusu ve bu konunun önemli dayanaklarından birisi olan "Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Mr. Johnson'un mektubu,, ile yakından ilgilenmiyor. Son Kıbrıs genel görüşmeleri vesilesiyle, bu mektup, bir esrar, okunulmasından kaçınılan dehşetengiz bir vesika olarak siyaset sahnesine tekrar çıkmıştır.

İktidarı zamanında, bu mektubun ortaya çıkmaması için elinden gelen hiçbir şeyi esirgemiyen CHP, Meclis'ti "Johnson mektubu"nu politikasına tek mesnet yapmıştır. İktidar partisi AP'de, bu mektubu CHP'nin ısrarı ile okutmamak için vazgeçmek istemediği bir inatla, direnmiştir.

Mektubu elinde tutan CHP, görevin iktidarı düştüğünü söyliyerek açıklamaktan kaçınmakta, hükümetin görüşü ise en yetkili ağızlardan "İcap ettiği takdirde yayınlanacağı" şeklinde bildirilmektedir.

İktidar - muhalefet Meclis'te ve Senato'da, içeride, dışarıda her yerde açıklansın mı açıklanmasın mı diye tartışa dururlar, bu durum karşısında bir gazetecilerin üzerine düşen tek görev Johnson'un mektubunu tam metin halinde ele geçirmek ve onu gazetelerimize vermekti. Bon, bugün bu görevimi yapıyorum.

Bu mektubun nasıl elde edildiği hakkında önümüzdeki günlerde bazı müthiş yorumları ve bağlantıları duyabilir ve okuyabilirsiniz. Çünkü, her büyük olay üzerinde insanlar düşünür, konuşur.. Johnson'un mektubunun ehemmiyetiyle Hürriyet'te yayınlanması üzerinde de en az Meclis ve Senato'da konuşulduğu kadar lâf edilecektir.

Ama, tarafsız bir gazete olarak HÜRRİYET, böyle bir mektubu ele geçirip yayınlamak suretiyle yaptığı gazetecilik görevinden sadece, şeref duyar.



BAŞKAN JOHNSON : Bir dost ülkede bu kadar şartlı koparacağını bilseydi, acaba bu mektubu yazar mıydı?

SAYIN BAY BAŞBAKAN,

Türkiye Hükümetinin Kıbrıs'ın bir kısmını askeri kuvvetle işgal etmek üzere müdahalede bulunmağa karar vermeyi tasarladığı hakkında, Büyükelçi Hare vasıtasiyle Dışişleri Bakanlığından aldığım haber beni ciddi surette endişeye sevketmektedir.

En dostane ve açık şekilde belirtmek isterim ki, geniş çapta neticeler tevlid edecek böyle bir hareketin Türkiye tarafından takip edilmesinin Hükümetinizin bizimle evvelden tam bir istişarede bulunmak hususundaki taahhüdü ile kabili telif addetmiyorum.

Büyükelçi Hare görüşlerimi öğrenmek üzere kararımızı birkaç saat tehir etmiş olduğumuzu bana bildirdi. Yıllar boyunca Türkiye'yi en sağlam şekilde desteklediğini ispat etmiş olan Amerika gibi bir müttefikin bu şekilde neticeleri olan tek taraflı bir kararla karşı karşıya bırakılmasının, hükümetiniz bakımından doğru olduğuna hakikaten inanıp inanmadığınızı sizden sormak isterim.

"Tek taraflı harekete geçemezsiniz,,

Binaenaleyh, böyle bir hareketa tevessül etmeden önce Birleşik Amerika Devletleri ile istişarede bulunmak mesuliyetini tam kabul etmenizi hassaten rica etmek mecburiyetindeyim. 1960 Garanti Andlaşması ahkâmı gereğince böyle bir müdahalenin caiz olduğu kanaatinde bulunduğumuz intibamdayım. Ayrıca, andlaşma temsilcisi devletler arasında istişareyi gerektirmektedir. Birleşik Amerika, bu durumda bütünüle istişare imkânlarının hiçbir şekilde tüketilmediği ve dolayısiyle tek taraflı harekete geçmek hakkının kabili istimal olmadığı kanaatindedir.

Diğer taraftan Bay Başbakan, NATO vecibelerine de dikkat nazarının celbetmek mecburiyetindeyim. Kıbrıs'a vâki olan Türk müdahalesinin Türk - Yunan kuvvetleri arasında askeri bir çatışmaya müncer olacağı hususunda alâminizde en ufak bir tereddüt olmamalıdır. Dışişleri Bakanı Rusk, La Haye'de yapılan son NATO Bakanlar Konseyi Toplantısında Türkiye ile Yunanistan arasında bir harbin, kelimenin tam manasiyle düşünülmez telâkki edilmesi gerektiğini beyan etmiştir.

"Sovyetler müdahale ederse....,

NATO'ya iltihak, esası itibariyle NATO memleketlerinin birbirleriyle harb etmiyeceklerini kabul etmek demektir. Almanya, Fransa NATO'da müttefik olmakla yıkı yıllık husumet ve düşmanlıklarını gömmüşlerdir. Aynı şeyi Yunanistan ve Türkiye'den de beklemek lâzımdır. Ayrıca, Türkiye tarafından Kıbrıs'a yapılacak askeri bir müdahale Sovyetler Birliğinin aynı şekilde bir müdahalesine yol açabilir. NATO müttefiklerinizin tam rızası ve muvafakatları olmadan Türkiye'nin girişeceği bir harekat neticesinde ortaya çıkacak Sovyet müdahalesine karşı Türkiye'yi müdafaa etmek mükellefiyetleri olup olmadığını müzakere etmek fırsatını bulmanıış olduklarını tekdir buyurmuşunuz kanaatindeyim.

"Sert tepki göreceksiniz,,

Diğer taraftan Bay Başbakan, bir Birleşmiş Milletler üyesi olarak Türkiye'nin vecibeleri dolayısiyle endişe duymaktayım. Birleşmiş Milletler, Ada'da sulhu korumak için kuvvet göndermiştir. Bu kuvvetlerin vazifesi sırf sülmüştur. Fakat geçen sen bir hafta zarfında Ada'da şiddet hareketlerinin azaltılmasında yavaş yavaş muvaffak olmuşlardır. Birleşmiş Milletler mesaisinin sürmesini ümit edinmemiştir. Hiç şüphesiz yok ki, Birleşmiş Milletler üyelerinin çoğunluğu Birleşmiş Milletler gayretlerini baltalıyacak olan ve bu sır menfaat Birleşmiş Milletler tarafından makul ve barışçı bir hal tarzı bulun-

(Devamı Sahife 7, Sütun 3. de)



KARAKÖY'lü balıkçılardan "Baba Hakkı,, ve Ali Yavuz; uzun bir mücadeleden sonra yakaladıkları 2 köpek balığını zaferle çekiştiriyor. (Foto: Bahro Ajansı)

Balıkçılar, Boğaz'da dün de iki "köpekbalığı,, yakaladı

Karaköy'lü balıkçılardan "Hakkı Baba,, ve Ali Yavuz; dün sabah erken saatlerde Boğaz'da ardarda uzun çıkmışlar, fakat bir hafta önceki bir avlarında karşılaştığı iki köpek balığı ile dövüşmüşlerdir. Balıkçılara, sekiz saat süren çetin bir mücadeleden sonra iki köpek balığını yakalamışlardır. Bu balıklar, Karaköy balıkhanesine getirilmiş ve Hakkı Baba ile Ali Yavuz'a 4,5 saat süren bir kavgalarının ücretleri ödenmiştir. Bu arada, köpek balıklarının eti de oldukça talebe rağbet bulmuştur. İki balıktan sonra satıcılar ile talip arasında bağlayıp attıkları bağlıyan pazarlıklar sürmüştür.

(Devamı Sh. 7, Sü. 8 de)

Gümrüklerde bekliyen ticari eşyalar açık arttırmayla satılacak

İZMİR, (HA) — Gümrük ve Tekel Bakanlığı ithalât rejimine aykırı olarak, yurda getirilen ve gümrüklerde bekletilen ticari eşyanın "Açık arttırma" suretiyle satılmasını istemiştir. Bakanlık bununla ilgili talimatı, bütün giriş gümrüklerine bildirmiştir.

Gümrük ve Tekel Bakanlığının bu yeni kararı İzmir Giriş Gümrüğünde bekliyen 8625 sayılı eşyaya uygulanmak suretiyle ilk defa uygulanacaktır. Yeni kararla ithâli mallar için Bakanlık ve gümrükler şöyle diyorlar:

1. Bir ve 14. kolaya kadar ilân edilen listelerde yer almış olmak.
2. İthâle transferi yapılmış olmak.
3. Bazarı Bakanlığınca, Türk sanayii görülmüş olmak.

(Devamı Sh. 7, Sü. 5. de)

Kar ve soğuktan sonra tehlikeli bir "sis,, başladı

ANKARA, (HA) — Orta Anadolu'ya çöken kesif sis devam, trafik aksamıştır. Ankara - İstanbul ve Ankara - Eskişehir - Bursa yolunda kara trafiğini alıkoyan sisin, nakil araçları, gündüz dahi, sürek geçileri olduğu gibi Sarıyer'e yakarak gelip - gelebilmişlerdir.

(Devamı Sh. 7, Sü. 6 da)

HÜRRİYET'İN DÜNKÜ TİRAJI
[illegible] tamamı ve Kıs. [illegible]
[illegible] kırk binlerle ve Kıs. [illegible]
Ankara Şehir ve Dışı Anadolu Genel Toplamı
[illegible] adet Ekonomik

Bir İspanyol şilebi Atlantik'te battı

NEW-YORK, (A.A.) — Kuzey Atlantik'te hükûm sürüm geçirdi bir fırtına neticesinde dün öğleden sonra Bermuda'nın 140 mil kuzeydoğusunda batan İspanyol bandralı "Monte Palomares" isimli motorlusundan 32 sinin boğulduğu anlaşılmaktadır.

Hürriyet
HALKTAN HALKA

HERKESE BİR OKUYUCU KARTI

...ve hergün 2000 lira

HÜRRİYET OKUYUCULARINA

GÜNDE	2 bin
AYDA	60 bin
YILDA	720 bin

LİRA VERİYOR

Tafsilât 4 üncü Sahifemizde

EK-34



22 EKİM 1950 Pazar

Sorumlu: Ali Naci KARACAN
Adres: Nurosmaniye Yokuşu Sokak No: 18 - İSTANBUL
Telgraf: MİLLİYET - İstanbul
YIL: 1 — SAYI: 170
Posta Kutusu: 403
TELEFON: 20814
FİYATI: 10 Kuruş

Milliyet
MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Milliyet'in kur'a isabet eden talihli okuyucularına hediye tevziatı kasımın 4 üncü akşamına kadar sürecektir.

İstişarî kongre mesaisine devam ediyor

D.P. içindeki tesanüt yeniden tezahür etti

Kongrede, halkevleri meselesi bir kere daha ortaya atıldı, genel merkez çalışmaları üzerinde tenkidler yapıldı. Kongre ittifakla Başbakanına teşekkür kararı aldı. Kongre Pazartesi de toplanacak

Ankara, 21 (Milliyet) — Demokrat Parti istişarî kongresi bugün de sabah saat 9,30 dan itibaren Gar gazinosunda toplantılarak çalışmalarına devam etmiştir. Bir iki gündür rahatsız bulunan Başbakan ve D.P. Genel Başkanı Adnan Menderes henüz tamamiyle iyileşmemiştir için bugün de kongreye gelememiş ve başkanlığı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu yapmıştır.

Bugünkü toplantıda da muhtelif vilâyetlerin delegeleri arasiyle söz almışlar ve parti içiriyle memleket meseleleri hakkındaki görüşlerini anlatmışlardır.

Bugün komşun delegeler arasında bilhassa Erzincan, İçel, İstanbul, İzmir ve Kars deşleri ehemmiyetli mevzulara temas etmişlerdir.

Halkevleri meselesi

Umumiyet itibariyle hükümet ve parti meselelerine geniş mesnuta yer verilen bu konuşmalarda Kars delegesi, Halkevlerine verilegen C.H.P. nin böyle bir çok imkânlardan faydalandığını, halbuki D.P. teşkilâtının bırakılan zamanları bitirlarda oturmak zorunda kaldığını söylemiş ve bu suretle iki parti arasındaki mücadelenin normal ve müsavi şartlarla yapılmadığını bildirmiştir. Diğer birçok delegeler de bu hüsn terzlerden olmuşlardır.

İzmir delegesi Perter Aral, yaptığı konuşmasında genel

(Devamı Sa. 3. Sü. 7 de)

Başbakan Semal Ağaoğlu D.P. istişarî kongresine gelirken D.P. li delegelerden bazıları ile, rıhtımdan konuşuyorlar

Koreda bulunan askeri heyetimizin Başkanı Tümgeneral Yusuf Eğeli, Emi Kitellilerden alınıp teslim edilmiş bir timsâh hakkında Birinci Amerikan zırhlı Tümeni Komutanından izahat alırken.

Korede kızıl mukavemet tamamen yok oldu

İndirilmiş birlikler esas kuvvetlerle birleşti Mançurya hududuna 85 mil kaldı

Wonkan, Kore 21 (A.P.) — Güney Kore kuvvetlerine mensup bir ana tümen bugün hiçbir mukavemetle karşılaşmadan Mançurya hududuna 85 kilometre kadar yaklaşmış bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler kara-gâhı birinci kolordu sözcüsü bugün yaptığı açıklamada güney Kore kuvvetlerinin 30 mil kadar batıda bulundukları ve Koreanın doğu sahilinde bulunan bir kimya şehri olan Hamhunu ele geçirdikleri, söylemiştir.

Sürek, kıt'aların ilerlemeye devam ettiğini ilâve etmiştir.

Kızıl Kore hükümeti resmî sözcüsü, bugün radyo ile yayınladığı bir mesajda, Sovyetlerin himaye etmekte olduğu

(Devamı Sa. 3. Sü. 1 de)

Savım için İstatistik Genel Müdürlüğünde yapılan son hazırlıklar

Bugün bütün yurtta sayım yapılıyor

Top atılmadan sokağa çıkmayınız sonra cezaya çarpılırsınız

Bugün yurdun her tarafında sıkıyı gibi gelirinizde de sayım yapılacaktır. Sayım münasebetiyle bütün yurtta sabah saat 6.30 dan itibaren sokağa çıkmak yasaktır. Yalnız her vilâyette akşam üstü sokağa çıkış saati o vilâyetin sayım işinin sona ermesine bağlıdır. Bu itibarla gelirinize de de bütün vilâyet hudutları

(Devamı Sa. 3. Sü. 2 de)

Azimli ve makul kararımız karşısında

Bulgar tazyiki nisbeten azaldı

Londra siyasî çevrelerine göre, bu vaziyet henüz bir salâh emnaresi olarak karşılanamaz

Londra 21 (A.A.) — Londranın yetkili mahfillerine de hesap edildiğine göre, Sofya hükümetinin 220.000 Bulgaristanlı Türkü, sarıyı sayılarını dahi beraberlerinde götürmelerine müsaade etmeleriyle, tehcire başlıbaşlı karşımızda Türkiye'nin takındığı kesin

(Devamı Sa. 3. Sü. 4 de)

Dünkü spor hareketleri

Fener Beşiktaşı 2-1 mağlûp etti

Adnan, Fernandezi sayı ile yendi

Dün Beşiktaşın 2-1 mağlûbiyetiyle neticelenen Fener — Beşiktaş maçında çok tehlikeli bir pasyon Letter gol çıkarmak için uğraşıyor. (Yunus Spor sayfamızda).

Prağ konferansı ve soğuk harp taarruzu

Sovyetler, işgal bölgesinin yeniden silâhlanmasını hakkı göstermeğe ve Alman askeri kudretini Sovyet bloküna dahil etmeğe çalışıyorlar

Molotof, Stalin'den yapacağı işler hakkında direktif alıyor. (Yunus 5 İncide)

Amerika - Türkiye arasında

Profesör ve talebe mubadelesi

1951 - 52 ders yılı için 20 - 20 Üniversite talebesiyle 10 öğretmen ve ya profesör Amerikaya gönderilecek

Ankara, 21 (A.A) — Birleşmiş Milletler Eğitim Komitesinin bu sabah saat 11 de Milli Eğitim Bakanlığı merkezinde bir hem toplantı tertip etmiş ve konunun tesbitinden Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Profesör Fuat Halûk Bar şu demeçte bulunmuştur:

Türkiye ve Amerika bu sonbaharda eğitim sahasında iki

(Devamı Sa. 3. Sü. 5 de)

Dün gece profesyonel Fransa takımları ile yapılan mücadelelerden bir safhalarına (Yunus 5 İncide)

EK-35



BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATAN EVİ
Cağaloğlu Meclis Fevzi Sokağı 30 - 32
Telefon: 24138. Telg: VATAN İst.

Perşembe
11
NİSAN
1946

VATAN

Yıl: 6 Sayı: 1749 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

VATAN NEŞRİYATI:
KONT CİANO'nun HATIRALARI
Yazan: Kont CİANO — Çeviren: Süheyle AKER
Kitap halinde çıktı. Tevzi yeri: Vatan Matbaası
Bütün kitapçılardan aranız.

Arkadaşımız Faruk Fenik, Atinadan bildiriyor

Missouri dost Yunanistanda

Gemide Türkiye'den o kadar çok bahsedildi ki Yunanlı dostlarımız bizi âdeta kıskanır gibi oldular

Arkadaşımız Faruk Fenik

Atina, 10 (Hususi surette Yunanistana gitmiş olan arkadaşımız Faruk Fenik bildiriyor) — Missouri zırhlısı bugün saat 11 de Paşalimanı'na geldi ve coşkun tezahüratla karşılandı. Atinada bulunan Türk gazetecileri adına bayrağımızın renkleri ile süslü bir çelenk yaptırarak amirali ziyaret ettik. Amiral Hewitt, bizi büyük bir nezaketle karşıladı ve dedi ki:

«— Kendimi hâlâ Türkiye'de zannediyorum. Orada o kadar iyi bir kabul gördük ki, hislerimi ifade edecek kelime bulamıyorum. Türk milletinin bize ve Missouri'ye gösterdiği büyük tezahüratı Amerika milleti asla unutmıyacaktır. Bakınız; her yerde Türkiye'den hatıralar var.»

Etrafa göz gezdirdim. Türk sporcuları adına hediye edilmiş kalkan ve oklar amiral kamarasının en güzel bir yerine yerleştirilmişti. Türk amirali Mehmet Ali Ülgen'in imzalı bir resmi de, amiralin masasının üzerinde duruyordu.

Amiral bana:

«— Dört kıymetli hatıram var, dedi. Roosevelt'in, Eisenhower'in, Amiral Cunningham ve Mehmet Ali Ülgen'nin resimleri. Bunlar daima baş ucumda duracaklar.»

Amiral, gelen gidene Türkiye Tekel İdaresinin çıkardığı Missouri sigaralarını ikram ediyor ve:

«— Bunu bize Türk kardeşlerimiz verdi» diyor.

İnönü'den Truman'a bir mesaj gönderdiğini söyleyen Amiral Hewitt, elimize bir takım telgraflar vererek:

«— Bakın, dedi, Türkiye ile hâlâ muhabere ediyoruz. Yavuz'dan aldığı-

(Devamı Sa: 3. Sü: 4. da)

Sayın Oramiral Hewitt

Emanetin mes'uliyeti

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Ziyaretçim yeni laf ve cemiyetimi bir adama benziyordu. Kendi kendini tanıttı:

— Ben filân..., Filân yerde partiyi temsil ediyorum. Orman işleri hakkında söyleyeceklerim var. Müdürü yanıma gezdirin.

Üzerimi başımı güzel giyinmiş, Orman yatırımları hakkında çok ağır ifadeli hava bulunuyordu. Kendisine dedim ki:

— Bir yerde parti reisi bulunduğunuza göre hükümetin yaptıklarını, en kötü polis bir yanı yaşmaktan çekinmiyor musunuz? Tahsil insanları muallim kalmanız da bundan dolayıdır.

Müsaffirimin yüzündeki nezaket tebessümü çözüldü. Sinsi sert bir ifade aldı. Bana şu sözleri söyledi:

— Size güvendim. Benim partimi temsilciler sırasına eden, fenalara hizmeye güdümen, memleket menfaatlerine yabancı kalan bir parti diye telakki etmeğe ne hakkınız var? Bugün Halk Partisi memleketi idare mes'uliyetini taşıyor. Partiye mensup olan her fert, bu emanetin mes'uliyetinde müşterektir. Devlet işlerindeki bir yolsuzluk her vatandaşa bir kara mütteşmiş eder ve pazarlı vatandaşlar iki kat temiz uyanırlar. Yolsuzluğa güven, söyleyem, kendilerinden çok aşağı bir parti mensubu hem memleketten, hem de partisine karşı vazifesini yapmış olur. Yazımın imzası altında sorumluluğunuzu yazar ederim. Her şeyden önce hepsi evvelâ mevkiyi... Diğer hükümetin hakkında tarafsızlıkla varsa iyi sıfatı eksiksiz...

Müsaffirin gittikten yazı sonra gözüm yazımında kendi isimini aldığında, şükür. Fakat beni yazdığı cümle sıkıntılar eden nokta, bu dilekçi sahibi vatandaşlıklı siyasi mesuliyet hükümü oldu.

Çok haklı vardı. İktidar mevkiindeki bir partinin mes'uliyeti, diğer vatandaşlardaki siyasi mes'uliyetin en ağırı, en müthişi, Çünkü kendisinde milletin emanetini taşıyor. Yolsuzluğa müsamaha etmek, emanete hıyanettir. Bunun için her yolsuzluğa ve fenalığı arzuladığı ve aşağa vurmağa müsaitlerden ve tanıklıklerden çok evvel iktidar partisinin iç edinmesi lâzımdır. Bu sahada idare edilen bir partiyi, muhaliflerinin silâhlarını iptidadan elinden alır, gittikçe büyük olduğuna şüphe eder, halka kendini sevdirir ve seyletir. Türk milletinin evlâdı gibi fakirle binen hepimize düşen vazife, bu memlekette parti hayatına öyle bir renk vermektir ki iktidar ve program farkları ne olursa olsun, hepimiz birden beyaza beyaz, karaya kara diyebilelim.

Bu şare ki müsaffirin benim aleyhime gösterdiğim samimi olarak sanki etmekle beraber ben de memlekette bir de hâkim değildim. Çünkü Cumhuriyet Halk Partisine mensup olan hükümet, bugüne kadar yolsuzlukları doğmekte ve cezaya çarpmakta hassasiyet ve ehemmiyet gösterdiği, ayıpların ortaya çıkarılmasının, sonuç fiille ve fikir adamı içinden uzaklaştırmak suretiyle vakit vakit bizce sarsıntılar atlatmıştır.

Bu sarsıntılar memleketin, memleket menfaatlerinin, devletin ve partinin mukadderatına tesir edecek kadar büyük değildir. Fakat bu sarsıntılar, bir partinin mes'uliyetini ağırlaştırmak bakımından çok kıymetlidir. Bu sarsıntılar olmasa, bir parti, kendisini mes'ul hissetmez, mes'uliyetini duymaz, mes'uliyetini duymadığı için de, mes'uliyetini yerine getiremez.

Bu sarsıntılar, bir partinin, memleket menfaatlerine yabancı kalmasını da önler.

Bir partinin, memleket menfaatlerine yabancı kalması, bir partinin, memleketin mukadderatına hâkim olmasından daha tehlikelidir.

Bir partinin, memleketin mukadderatına hâkim ol

EK-36

ABD'nin yardımı da Boşnakları öldürdü



Yüzü maskeli bir Sırp askeri Foça'da harap olmuş evlerin önünde kucağında makineli tüfeğiyle sanki tatildeymişcesine nöbet tutuyor.

AMERİKA'nın Bosna Hersek'in doğu kesimine geçtiğimiz 1 Mart'ta başlattığı havadan yardım operasyonunda attığı bir ton ağırlığındaki paletlerin altında kalan Boşnakların ölmesi üzerine, yardım paketleri küçültüldü.

DIŞ HABERLER SERVİSİ

BOSNA HERSEK'in başkenti Saraybosna dün de Sırp bombardımanından göz açamazken, ABD'nin tonlarca ağırlığındaki havadan yardım paketleri altında kalıp ölenler olduğu ve bu nedenle paketlerin küçültüldüğü bildirildi.

● **HAVADAN YARDIMIN ŞEKLİ DEĞİŞTİ:** ABD havadan yardım operasyonlarındaki yiyecek atma sistemini değiştirdi. İlk kez önceki gece kullanılan bu yeni sistemde, yiyecekler büyük paketler halinde değil, tek tek parçalar halinde atıldı. Yetkililer, bu sistemin daha faydalı olduğunu, öğün paketleri halinde atılan yiyecek paketlerinin yere düştüğünde dağılmadığını ve bundan böyle Müslümanlar arasında yiyecek paketlerinin paylaşımı konusunda kavga çıkmayacağını kaydettiler.

● **ATİNA-BELGRAD İŞBİRLİĞİ:** Yunanistan'ın Sırbistan'a yakıt göndererek verdiği destek resmen doğrulandı ve NATO'nun da bu gelişmeye göz yumduğu iddia edildi. Devlet Başkan Yardımcısı **Eyüp Ganiç**, Yunanistan'ın BM ambargosunu delerek birkaç aydır Sırplar'a yakıt gönderdiğini bildirdi. **Ganiç**, geçtiğimiz günlerde ulaşan son tankerin de Karadağ'ın bir limanından ulaştırıldığını belirtti ve Adriyatik'teki gemileri denetlemekle görevli NATO'nun da bu işe göz yummuş olabileceğini söyledi.

● **BELGRAD'A SUÇLAMA:** Bosna Hersek, Uluslararası Mahkeme'ye başvurarak, Sırbistan'la Karadağ'ı soykırım yapmakla suçladı. Bosna Hersek'in ABD Büyükelçisi **Muhammed Şakirbey**, 50 sayfalık suç duyurusunun önceki gün iletildiğini açıkladı.

● **YARALILARA HAVA KORİDORU:** Yugoslavya Barış Konferansı eşbaşkanlarından Lord **Owen**, Srebrenica'daki hasta ve yaralıların helikopterle taşınması konusunda Bosna'daki Sırplar'la anlaşma sağlandığını ve yakında bu amaçla bir hava koridoru açılacağını bildirdi.

● **TUZLA'YA YARDIM:** Zagreb Radyosu, 4 savaş helikopteri tarafından korunan 2 BM helikopterinin dün Hırvatistan'ın Split kentinden Bosna Hersek'in Tuzla kentine yardım götürdükleri bildirildi. BM yetkililerinin, yardım uçaklarının Tuzla havaalanına inebilmelerini sağlamak için kenti kuşatan Sırp güçleri ile görüşmeleri de sürüyor.

EK-37



Temel atma töreni dualar arasında yapılan Sabancı Center için konuşan Sakıp Sabancı "İstanbul'a, günümüz mimarisini ve teknolojisini bir abide gibi yansıtacak iki gökdelen armağan etmek için yola çıktıklarını" söyledi

Sabancı İstanbul'da iki gökdelen için yola çıktı

İşadamının dünyası

● Biri 33, diğeri 28 katlı iki gökdelenle, çeşitli yan ünitelerin inşaa edileceği Sabancı Center'ın temeline ilk harcı Belediye Başkanı Bedrettin Dalan koydu

Derya İZBUL

Sakıp Sabancı'nın, "İnsanlar yaşadıkları yerlerde meydana getirdikleri abidelerle şehirleri kurar, büyütür, üne kavuşturur" sözleriyle başlayan törenle, **Büyükdere Caddesi** ve 2'nci Köprü yolunun kesiştiği **18 bin** metrekarelik alana kurulacak **Sabancı Center'ın temeli atıldı.**

Biri 33, diğeri **28 katlı** iki gökdelenle, çeşitli yan ünitelerden oluşan 100 bin metrekare kapalı alanlı projenin temel atma töreninde açılış konuşmasını yapan **Sabancı** Holding Yönetim Kurulu Başkanı **Sakıp Sabancı** şöyle konuştu:

"Abideler şehirlere çağlarının damgasını vurur, çağların kültürünün, medeniyetinin gelecek yıllara akışını sağlar. **İstanbul**'da **Ayasofya Bizans çağının, Süleymaniye Osmanlı**'nın yaşayan eserleridir.

Cumhuriyet döneminde ise faraza rahmetli **Menderes çevre yollarıyla**, faraza **Süleyman Demirel Atatürk Köprüsü**'yle, faraza **Turgut Özal 2'inci Köprü**'yle İstanbul'a çağlarının damgasını vurmuşlardır.

Sabancı ailesi olarak biz de İstanbul'a, günümüz mimarisini ve teknolojisini bir abide gibi yansıtacak iki gökdelen armağan etmek için yola çıkıyoruz."

Yapımı Koray İnşaat tarafından üstlenilen **Sabancı Center**'da, toplantı salonları, kapalı ve açık otoparklar, konferans merkezi, sosyal tesisler ve spor olanaklarının yanısıra çağdaş bir banka şubesiyle sergi salonları bulunacak.

İki gökdelende katlar arasındaki ulaşım toplam **23 adet** asansörle sağlanacak ve yapılar elektronik emniyet ve korunma sistemleriyle donatılacak. Yapımı tamamlandığında İstanbul'un siluetini önemli ölçüde değiştirecek olan **Sabancı Center**'in temel atma törenine katılan Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan** ise şunları söyledi:

"İstanbul'un güzel siluetine bizim de cumhuriyet döneminin damgasını vurmamız gerekiyor. Bunun için iki köprü yetmez. Bugüne kadar yapılan kötü bir batı taklitçiliğinden öteye gitmemiş. Bundan böyle amacımız İstanbul siluetini estetik açıdan kusursuz büyük binalarla süslemek olacak."

Konuşmasında Sakıp Sabancı'ya Sabancı Center'in yapımı için kolay kolay izin vermediğini de belirten Dalan, **"Sakıp Bey kuracağı gökdelenler için benden izin alıncaya kadar önüme tam 4 tane proje getirdi. Ama sanıyorum şimdi yapılacak olan eserden kendisi de hoşnut"** dedi.



Sabancı Center tamamlandığında biri 33, diğeri 28 katlı iki gökdelen İstanbul semalarında boy gösterecek

İlk harcın atılmasından önce yeniden kürsüye gelen Sabancı yeni bir geleneğin öncülüğünü yapacağını belirterek "Eskiler temele 10 tane altın atarlarmış. Ama ben biraz cimri bir insanım. Temele altın yerine şu elimdeki pet şişeyi atacağım. Bunun içinde Sabancı Center'in bir broşürü ve Sabancı Ailesi'nin fertlerinin imzaları bulunuyor" dedi.

Pet şişenin içine imza koyan **Dalan** daha sonra ilk harcı temele bıraktı.

EK-38

THY'nin 20 yıllık düşü gerçekleşiyor

Türk Hava Yolları'nın New York seferleri **21 Ağustos**'ta başlayacak. Uzun bir süredir planlanan ve etüt çalışmaları süren **New York-İstanbul** ve **İstanbul-New York** seferleri 21 Ağustos'ta Ulaştırma Bakanı Ekrem Pakdemirli ve beraberindeki **200 kişinin** bir THY uçağı ile New York'a gelmesiyle başlayacak.

Ulaştırma Bakanı ile gelecek olan 200 kişilik grupta milletvekilleri, işadamları ve bürokratlar bulunacak.Haftada iki kere karşılıklı olarak yapılacak seferler için **İngiliz Fransız** ortak yapımı **Airbus**'lar kullanılacak.

Cuma ve **Pazar** günleri yapılacak seferlerde THY, **New York** dışında **Kennedy** havaalanını da kullanacak.

EK-39



3 Nisan 1981 Cuma (2)

Oscar'ın ardından...

"Sıradan İnsanlar" gösterildiği her ülkede büyük ilgi topluyor...

Robert Redford yönettiği ilk filmle Oscar aldı...

- Redford'un yönettiği filmde rol alan Timothy Hutton da "En iyi yardımcı erkek oyuncu" olarak Oscar aldı...
- Bir zamanlar resim sanatına tutkunluğuyla tanınan Redford, ünlü Fransız ressamı Toulouse de Lautrec'in tablolarından esinlendiğini ve filmini bu anlayışa uygun olarak çektiğini söylüyor.

ÜNLÜ aktör Robert Redford'un yönettiği, Ordinary People "Sıradan İnsanlar" filmi birçok ülkede yankılar uyandırırken, **"En başarılı film"** olarak Oscar ödülü de aldı.

Aynı filmdeki yönetiminden dolayı Robert Redford, **"En iyi yönetmen"** ödülünü de kazandı. Ayrıca, filmde önemli bir rolü üstlenen Timothy Hutton, **"En iyi yardımcı erkek oyuncu"** seçilirken Oscar ödülü alanlardan biri oldu.

"Sıradan İnsanlar"da başrolü sinemaseverlerin **"Cephede Şenlik"** filminden hatırlayacakları Donald Sutherland oynuyor.

Bir zamanlar kendini resim sanatına adamış olan Robert Redford, bu filminde, ünlü Fransız Ressam Toulouse Lautrec'ten çok etkilendiğini ve onun bakışıyla filmi gerçekleştirdiğini söylüyor. **"En iyi film"** ödülüne layık görülen **"Sıradan İnsanlar"**da başrolü oynayan Donald Sutherland ise ödül kazanamamış olmasına rağmen, filmde çok başarılı bir oyun sergiliyor. Donald Sutherland, **"Filmin başarısında ve benim başarımda kuşkusuz, kusursuz bir yönetmen olan Robert Redford'un payı çok büyük."** diyor. Oscar ödüllü **"Sıradan İnsanlar"** filminde Amerikan televizyonunun ünlü ismi Mary Tyler Moore da rol alıyor.

YÖNETMEN REDFORD: Ünlü aktör, ilk yönetmenlik denemesinde büyük başarı sağladı. Robert Redford'un yönettiği "Sıradan İnsanlar", "en iyi film" ödülünü kazanırken, Timothy Hutton da "en başarılı yardımcı erkek oyuncu" ilan edildi.

Redford'u "Sonsuz Ölüm"üne kavuşturdu

1936'da Santa Monica - California'da doğan Robert Redford, bir beyzbol bursu aldıktan sonra Colorado Üniversitesine bir süre devam etti. Avrupa'yı görüp tanımak arzusuyla öğrenimini yarıda bıraktı, bir yıl Paris'te kaldı. 1958'de evlendi. Daha sonra Amerika'ya dönen Redford, oyunculuk kurslarına yazıldı ve Broadway sahnelerinde iyi oyunlarda oynadı. Birçok önemsiz filmlerde oynadıktan sonra Marlon Brando - Jane Fonda'yla birlikte oynadığı "The Chase" (Kaçaklar) filmiyle dikkatleri çekti. Daha sonra "Parkta Çıplak Ayakla" filmiyle de iyice üne kavuşan Redford'un en büyük başarısı "Sonsuz Ölüm" (Butch Cassidy and Sundance Kid) filmiyle oldu. "Aday" (The Candidate), "Başkanın Adamları" (All President's Men), "Akbabanın Üç Günü" (The Three Days of Condor), "Muhteşem Gatsby" (The Great Gatsby) gibi önemli filmlerle oyunculuğunu doruğa ulaştıran Robert Redford, ilk yönetmenlik denemesinde olağanüstü bir başarı sağladı.

EK-40

Beyaz Gölge her zamanki gibi güzel

21.15



Dizinin **"Sevilmeyen Adam"** adlı bölümü yayınlanıyor. Carver Lisesi Spor Bölümü Başkanlığı boşalmıştır. Yeni başkan seçim yoluyla belirlenecektir. Okulda 25 yıldır görev yapan Beyzbol Antrenörü Jake Owens, çevresinde fazla sevilmediğini bildiği halde, Reeves'in verdiği cesaretle kendini bu göreve lâyık tek aday olarak görmektedir. Ancak, seçim sonuçları açıklanınca Owens hayal kırıklığına uğrar. Çünkü verilen oylar sonucu başkanlığı Ken Reeves kazanmıştır.

EK-41



KRAL: Hollywood'un dev aktörlerinden olan Clark Gable, gülüşü, beyzkları ve kepçe kulaklarıyla ünlü idi. "Kral" adıyla tanınan Clark Gable, 60 yaşında ikinci geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü.

21.50 TV'de Yabancı Sinema

Amerikan sinemasının "Kral" adıyla ünlü aktörü Clark Gable başrolde...

Depremin dehşetini "San Fransisko"da göreceğiz

● San Fransisko 1936 yılında çevrilmiş olmasına rağmen film tekniği yönünden üstün bir film...

TV'de BUGÜN

GENEL YAYIN:

14.55 **AÇILIŞ**

15.00 **TÜRKİYE-GALLER MİLLİ FUTBOL MAÇI**

Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda yapılacak Türkiye-Galler grup eleme maçı naklen yayınlanacak.

16.50 **KAPANIŞ**

BÖLGESEL YAYIN:

18.00 **HABERLER**

18.05 **TV OKULU**

Derste, **"Cemil de pazara gidecek", "Anlı çorap örecek"** fişleri kullanılacak.

18.30 **TELEVİZYONDA TÜRK SİNEMASI SEV KARDEŞİM**

27 ile yönelik bölgesel yayında yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı filmde başlıca rolleri, Hülya Koçyiğit, Tarık Akan, Münir Özkul, Halit Akçatepe, Zeki Alasya, Hulusi Kentmen paylaşıyor.

GENEL YAYIN:

20.00 **AÇILIŞ**

20.05 **MINIK KONSER**

Soprano Meral Gökoğlu, piyanist Alp Ulusoy'un eşliğinde Giordani'nin **"Kara Mia Ben"** adlı eserini seslendiriyor.

20.10 **UYKUDAN ÖNCE**

Adile Naşit'in anlatacağı **"Ali'nin Masalları"** adlı masaldan sonra bir çizgi film ekrana gelecek.

20.30 **HABERLER**

20.50 **HAVA DURUMU**

21.05 **İSTİKLAL MARŞININ TBMM'DE KABULÜ**

İstiklal Marşı'nın TBMM'ce kabulünün 60. yıldönümü nedeniyle hazırlanan bir program yayınlanıyor.

Yirminci yüzyılın başlarında San Fransisko'nun en güzel gece kulübünü Bieki Nortin (Clark Gable) işletmektedir. Kentin yerlisi olan Nortin, kenar semtlerde doğup büyümüş, yasadışı yöntemlerle malik mülk sahibi olmuştur. Noel gecesi eski semtinde büyük bir yangın çıkar. Durumdan yakınan halk, haklarını koruyabilecek tek kişinin o olduğunu söylemektedir. Kendisine destek vadettikleri için bölge seçimlerine girmeyi kabul eder. Bu arada kulübünde şarkıcılık yapmak için müzik öğrencisi bir genç kız başvurmuştur. Nortin, işe aldığı Meri Bleyk'e (Jeanette MacDonald) tutulur. Korkunç deprem ise, çeşitli olaylar içinde filmin odak noktasını oluşturur.

● 1906 San Fransisko depremi, dünyada büyük heyecan yaratti. Yirmi yıl sonra Hollywood, bu depremi ekseni alan bir olaylar düzülsi perdeye aktarıyordu. Senaryo, "Erkekler Sarışınları Sever" romanının yazarı Bayan Anita Loos'un usta kaleminden çıkmıştı. O günlerin altın sesli primadonnası Jeanette MacDonald'ın da rol aldığı filmde, sanatçılar sürükleyici oyunlarıyla seyirciyi büyülediler. San Fransisko, özel film hileleri için yapılan büyük harcamalarla gerçek bir üstün-yapım olmuştu.

JEANETTE VE CLARK GABLE

Opera sahnelerinden sinemaya geçen Jeanette MacDonald'a Amerikan halkı "Demir Kelebek" ismini takmıştı. Sinemanın ilk gerçek müzikalleri sayılan operetler dizisinde oynayarak, bütün dünyanın gönlünü kazandı. Ünlü tenor Nelson Eddy ile çok uyumlu bir çift oluşturmuşlardı. 1902-1965 yılları arasında yaşayan sanatçının başlıca filmleri, şunlar: Rue Mari, Altın Batının Kızı, Bir Melekle Evlendim, Aşk Resmigeçidi, Bu Gece Beni Sev, Şen Dul

Yaşadığı zamanda hep "Kral" diye anılan Clark Gable (1901-1960), Uygunsuzlar, Biz Gecede Oldu, Mogambo, Teh Yıldız ve Napoli Macerası filmleriyle ekranımızda görünmüştü. Çapkınlığı ile ünlü Gable, sert erkek rollerinin rakipsiz oyuncusuydu. Rüzgâr Gibi Geçti'deki Rhett Butler rolü, hâlâ anılarından silinmemiştir. Bütün meslek hayatını Hollywood'un en büyük yapımevi Metro-Goldwyn-Mayer'e bağlı olarak geçiren Clark Gable, Amerikan sinemasının en güzel filmleri arasında Denizde İsyan, Arayan Giden Gariip Oyun, İnfilak Kenti ve Bodalanın Keyfi de sayılabilir. Amerikan sinemasının devlerinden biriydi.

EK-42

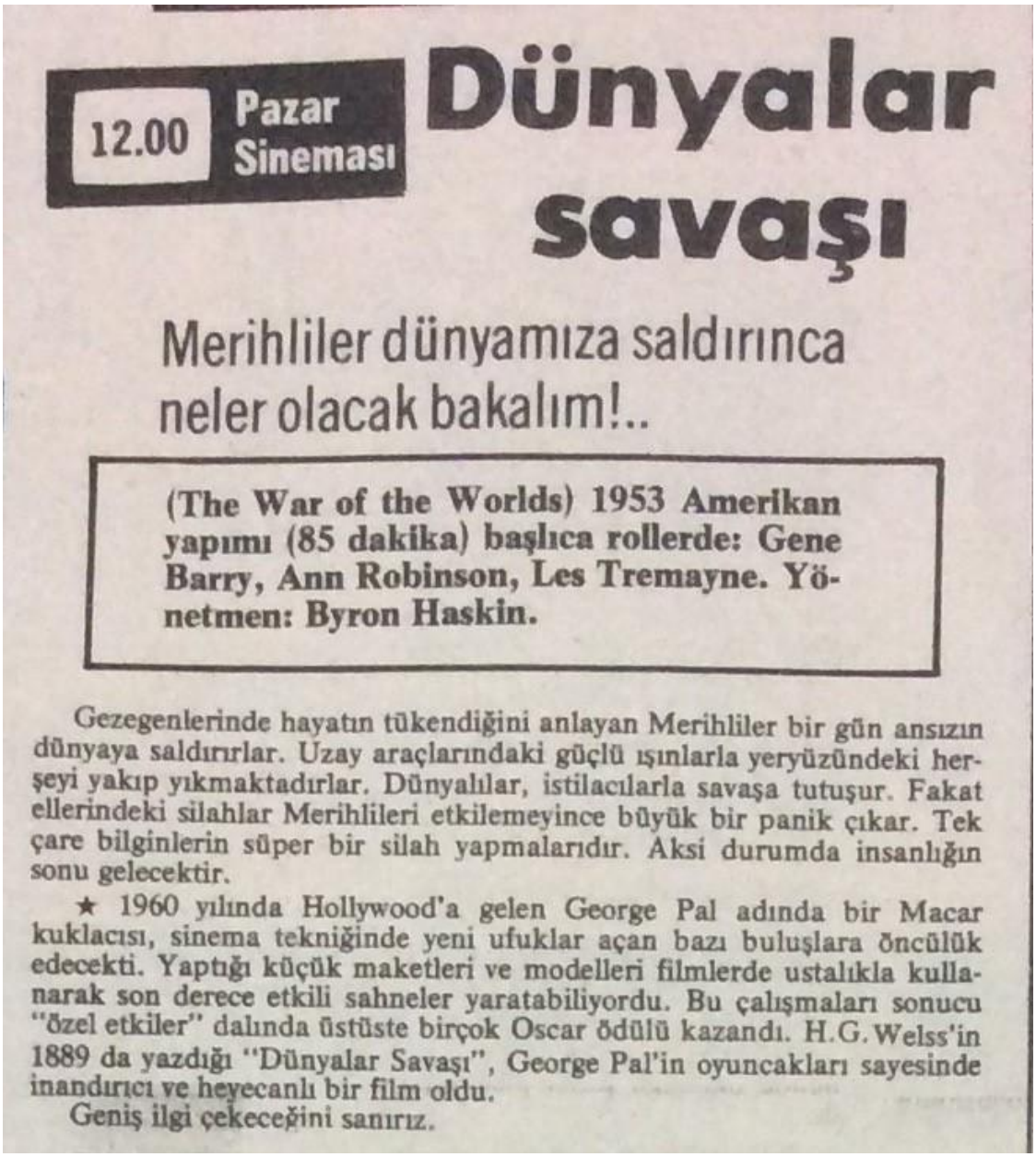

12.00 Pazar Sineması

Dünyalar savaşı

Merihliler dünyamıza saldırınca neler olacak bakalım!..

(The War of the Worlds) 1953 Amerikan yapımı (85 dakika) başlıca rollerde: Gene Barry, Ann Robinson, Les Tremayne. Yönetmen: Byron Haskin.

Gezegenlerinde hayatın tükendiğini anlayan Merihliler bir gün ansızın dünyaya saldırırlar. Uzay araçlarındaki güçlü ışınlarla yeryüzündeki herşeyi yakıp yıkmaktadırlar. Dünyalılar, istilacılarla savaşa tutuşur. Fakat ellerindeki silahlar Merihlileri etkilemeyince büyük bir panik çıkar. Tek çare bilginlerin süper bir silah yapmalarıdır. Aksi durumda insanlığın sonu gelecektir.

★ 1960 yılında Hollywood'a gelen George Pal adında bir Macar kuklacısı, sinema tekniğinde yeni ufuklar açan bazı buluşlara öncülük edecekti. Yaptığı küçük maketleri ve modelleri filmlerde ustalıkla kullanarak son derece etkili sahneler yaratabiliyordu. Bu çalışmaları sonucu "özel etkiler" dalında üstüste birçok Oscar ödülü kazandı. H.G.Welss'in 1889 da yazdığı "Dünyalar Savaşı", George Pal'in oyuncakları sayesinde inandırıcı ve heyecanlı bir film oldu.

Geniş ilgi çekeceğini sanırız.

EK-43

Sinema

Bir korku filmi daha..

Dehşet Treni

(The Terror Train) Roger Spottiswoode yönetiminde çevrilmiş Amerikan filmi. Oyuncular: Ben Johnson, Jamie Lee Curtis. Hart Bochner. David Copperfield.

SİNEMA sanatının estetik kuralları hemen hemen kesinleşti. Buna büyük yatırımlarla gerçekleştirilmiş dev teknoloji de eklenince, ilgi çekici filmler yapmak oldukça kolaylaştı. Adı pek duyulmamış genç yönetmenler kolları sıvamışlar, eski ustaları aratmayacak örnekler veriyorlar.

"Dehşet Treni" klasik **"korku sinemasının"** bütün kalıplarını beceriyle uygulayan bir film. Kızlı-erkekli yüksek öğrenim gençleriyle dolu özel bir tren bu. Öğrencilerin amacı iyi bir tatil gezisi yapmak. Yiyip içerek, gülüp eğlenerek, öpüşüp sevişerek... Oysa birinin bilinçaltındaki cinsel dürtülerden doğan **"aşağılık duygusu"** herşeyi altüst edecektir. Gecenin çelik mavisini kara bir mermi gibi delip geçen trenin içi kana bulanmaya başlar. Garip karnaval maskeleri giymiş bir sürü sarhoş genç, dar koridorlarda rastgele dolaşırken, artık kimin kim olduğu ve kimin kimi öldüreceği belli bile değildir.

Yönetmen sıkışık ve kısıtlı bir tren dekoruna şaşılacak kadar çok insan ve nesne yığmayı başarmış. Işıklama, renk düzenlemesi ve ses etkilerinden ifade aracı olarak sonuna kadar yararlanıyor.

Böyle bir film, bizim gibi korkuya şerbetli bir toplumun ödünü patlatmaz elbet. Ama heyecan ve ilgiyi ayakta tuttuğu bir gerçek.



EK-44

21.10 Dallas

AFERİN BOBBY'YE...



Birkaç dizidir Bobby ile J.R. arasında süregelen gerginlik bu akşam Bobby'nin J.R. dövmesi ile sonuçlanıyor. Bir aile toplantısı sırasında çıkan kavgayı bu akşam izleyeceğiz.

Bobby, J.R'ın ağzını burnunu dağıtıyor

● Dizide heyecan doruk noktasına ulaşırken, J.R.' ın vurulma sahnesini gelecek hafta izleyeceğiz...

Dallas'ta yayına giren ikinci kısmın son bölümlerinde heyecan doruk noktasına ulaşıyor.. Önümüzdeki hafta J.R.'ın vurulma sahnesini büyük bir zevkle seyretmeye hazırlanırken, bu bölümde de kardeşi Bobby'nin J.R.'ın ağzını burnunu nasıl dağıttığına tanık oluyoruz. J. R.'la tartışan Bobby, kendini tutamıyor ve ağabeyinin suratını yumruklarıyla değiştirmeye çalışıyor.. J.R.'ın bu durumunu gören Sue Ellen ise ona moral vermek için elinden geleni yapıyor!

Jock ile Ellie dertleşirlerken konu Jock'un eski karısına geliyor. Ellie, Jock'a eski karısı Amanda'yı uzun yıllar yalnız bıraktığını, hastanede ziyaret etmediğini söylüyor. Sonunda Jock'u Colorado'ya gidip eski karısını görmeye ikna ediyor.

Bu arada bir aile toplantısında J. R.'ın Sue Ellen'e yaptığı hakaretler Bobby'yi çileden çıkarıyor. J. R., Sue Ellen'den sonra Pamela'ya da dil uzatmaya başlıyor. Pamela'nın gerçek babasının bir hırsız ve bir ayyaş olduğunu, Pam'in çıldırmak üzere olan zavallı bir kız olduğunu öne sürüyor. İşte bu anda Bobby'nin nevri dönüyor.

★ Dizinin en güzel bölümleri TRT Televizyonunda gösterime girdi. Daha önce belirttiğimiz gibi dizinin tümünü değil bölüm bölüm değerlendirmek gerekir. Yapımcı firma bu konuda gerçekten akıllı davranmış. İlk bölümlerde senaryo daha oturaklı, sağlam temeller üzerine dayalıydı. Ortalarda aynı başarıyı zaman zaman göremedik. İkinci 26 bölümün sonlarına yaklaşırken de yine heyecanlı gelişmeler ilgiyi ayakta tutuyor. Bu arada yapımcı firma tarafından büyük reklamı yapılan J.R.'ın vurulma sahnesi önümüzdeki hafta ekrana gelecek.

Tv'de BUGÜN

18.00 AÇILIŞ

18.01 HABERLER

18.05 BİLGİ YARIŞMASI

"Liselerarası 16 Soru Bilgi Yarışması"nın ikinci final programında Aydınlıkevler ile Gazi Çiftliği Liseleri karşı karşıya geliyorlar.

16.00 TELEVİZYONDA SİNEMA

Yönetmenliğini Clive Donner'in yaptığı filmde başlıca rolleri Peter Falk, Elaine May ve Jack Lemmon paylaşıyorlar.

EK-45

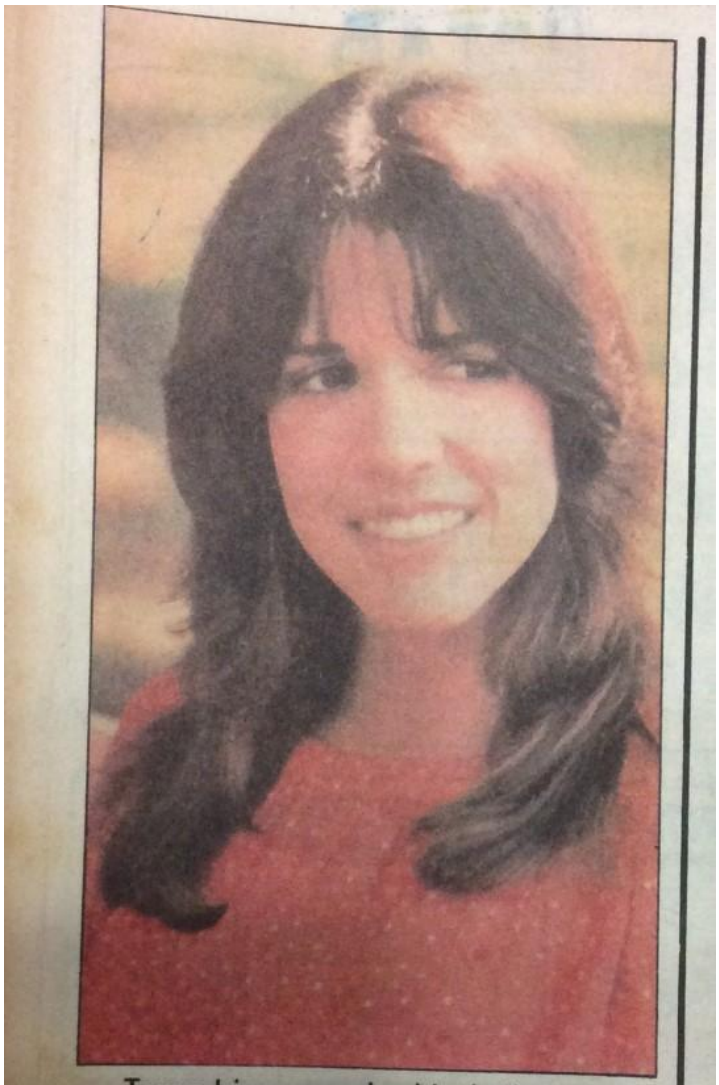

Tanya bir numaralı yıldız haline geldi

Çarli 'nin son meleğine herkes hayran

LOS ANGELES - Bir zamanlar bizim televizyonlarımızda da gösterilen Çarli'nin Melekleri dizisinin son meleği Tanya Roberts, şu günlerde Holywood yapımcılarının bir numaralı yıldızı haline geldi.

Çarli'nin Melekleri'nde rol almadan önce bir seri Broadway piyesinde görünen Tanya Roberts, kestane rengi saçları, mavi-yeşil gözleriyle en çok kazanan sanatçıların başında gelirken, bunca yıldır sinema endüstrisine egemen olan sarışınlar modasını da ortadan kaldırdı.

Şöhret merdivenlerinde birden bire yükselmesi yüzünden televizyon oyun yazarı kocası Barry Roberts ile aralarına kara-kedi giren güzel yıldız, şu sıralarda çok zengin bir arap milyarderle gününü gün ediyor. Sanat eleştirmenleri ise, herkesin hayran olduğu Tanya Roberts'in çok yakın gelecekte ününü biraz daha artırıp, Oscar bile kazanabileceği görüşünde birleşiyorlar.

EK-46

Sinema

"Yıldırım Ekspres" ya da "Yıkılış"

Çocuklar ve gençler için heyecan fırtınası



(Silver Streak). Arthur Hiller yönetiminde çevrilmiş bir Amerikan filmi. Oyuncular: GENE WİLDER (George Caldwell), JİLL CLAYBURH (Hilly), RICHARD PRYOR (Roger Devereau).

FİLMİN ilk adından **"Yıldırım Ekspres"** bir tren yolculuğu hikayesine daha uygun. **"Yıkılış"** adının neden konulduğu birbuçuk saat süreyle anlaşılmıyor. Son bir dakikalık bölümdeyse en ilgi çekici planlarla "yıkılış" gerçekleşiyor.

Önce bizde hiç tanınmayan iki oyuncuya değinelim. Gene Wilder'in bir güldürü sanatçısı olarak kendini kabul ettirmesi, 1975 yılının en iyi filmlerinden **"Genç Frankenştayn"**ın gösterilmesiyle başlar. Eski Amerikan komedi geleneklerini sürdüren ama abartısız tekniğiyle onlardan ayrılan sevimli bir sanatçı Wilder. Sekreter Hilly rolünde gördüğümüz Jill Clayburh'un adıysa bugün sinema dünyasında çalkalanıyor. Hem çok güzelliğin, hem de büyük yeteneğin tek oyuncuda toplanması pek sık rastlanan olaylardan değil. Bayan Jill, daha ilk göründüğü planlarda bulunmaz hintkumaşı olduğunu belli ediyor.

Yönetmen Arthur Hiller'in ilginç bir gelişim çizgisi var. **"Aşk Hikâyesi"** (Love Story) ile ağlatı filmlerinin en ünlüsünü yaptığı gibi, Jack Lemmon'a oynattığı **"İki Taşralı"** ile ortalığı kahkahadan çınlatmıştı. İşte bu türleme ustası Hiller, burada güldürü ve serüven türleri arasında kararsız kalmış. İkisini atbaşı götürmeğe çalışması gereksiz bir ısrar.

Los Angeles-Şikago seferini yapan ekspreste kendi halinde bir yayıncının, haydutlarla yaptığı mücadele uzun uzun gösteriliyor. Yönetmen yer yer toplumsal taşlamaya da yönelmiş. Eyalet polisinin beceriksizliğine, ya da beyazlarda yaşayan zenci düşmanlığına değindiği bölümler var. Ama bunların üzerinden bir tren hızıyla geçiyor. Onun amacı kaçıp kovalamacalardan heyecan yaratmak.

Aslında filmin çocuklar ve gençler için çevrildiği belli. Hedeflerine de ulaşmışlar. Bizim izlediğimiz sinemada çoğunluğu bu kesim oluşturuyordu.

EK-47



KADININ NOT DEFTERİ

AĞIZ TADIYLA

Malzemesi

1 kilo yufka
1 kilo süt
3 adet yumurta
250 gr kaşar peyniri
1 çay kaşığı eritilmiş margarin.

EL EMEĞİ, GÖZ NURU

Sazlardan Amerikan servis

Baharda dere, nehir, göl kenarlarına yapacağınız gezilerden toplayabileceğiniz sazları değerlendirerek eviniz için güzel Amerikan servisler hazırlayabilirsiniz. Bu sazları topladıktan sonra kırkar santim eşit uzunluklarda kesin. Kırk santim uzunluğundaki Amerikan servisler 50 adet sazdan oluşuyor. Bu hesaba göre bol miktarda saz toplayın. Sazları kırkar santim boyunda kestikten sonra arzu ettiğiniz renge boyayıp üzerine vernik sürün. Bunları bir ızgaranın üzerine koyup kurutun. Sonra pamuk ipliği alarak bir alttan, bir üstten geçirip düğümler atarak her iyi yandan da birbirlerine tutturun.

EK-48



KADININ NOT DEFTERİ

GÜZELLİĞE ÇAĞRI

Siz de saçınızı Jaclyn Smith gibi kestirebilirsiniz

ŞAYET bir dönem televizyonumuzda oynayan Charlie'nin Melekleri'nden Jaclyn Smith'in canlı ve gür saçlarını beğeniyordunuzsa, siz de artık onun gibi saçlara sahip olabilirsiniz. Bu kesim için önce saçlar tepeden ve yandan saçları yüze doğru indirin. Saçlar başın çevresini sarınca saçlar önden yanlara doğru ön kısa arkası uzun kalacak şekilde verev olarak kesilir. Burada dikkat edilecek nokta yüze düşen saçlarda en kısa nokta olarak burnun ucunu almaktır. Bunun çene kemiği ve köprücük kemiği doğrultusu takip etmelidir. Kesim bittikten sonra iri bigudilerle hep içe sarmak üzere tepeye dört, şakaklara üçerden sarılmalı arkası da aynı şekilde sarılarak tamamlanmalıdır.

İŞİN BAŞI SAĞLIK

EK-49



Bir gişe rekortmeni ŞEYTAN

(The Exorcist). William Friedkin yönetiminde çevrilmiş bir Amerikan filmi. Başlıca rollerde: Linda Blair, Ellen Brustyn, Jason Miller, Max Von Sydow, Lee J. Cobb, Kitty Winn.

KUZEY Irak'ta arkeolojik kazılar yapan dağlık ve kurak bir bölge. Ezan sesleri... İnancı sarsılmış yaşlı bir arkeolog-rahibin bulduğu şeytan heykelciği. Mistik doğu atmosferini yansıtan etkili görüntüler. Arapça konuşmalar. İslam çarşıları.. Gerçek belgesel tadı veren bir bölüm.

Olaylar oradan Amerikan başkenti yakınlarındaki Georgetown kasabasına aktarılıyor. "**Exorcist**" (anlamı şeytankovucu) Amerikan seyirci kitlelerini peşine takıp götüren filmlerden. Vaktiyle sahte bir şeytanın kurduğu Halkın Tapınağı'na binlerce müridin bağlandığı ülkede anlaşılan epeyce "**saf**" insan yaşıyor.

"**Şeytan**" bir bilim-din tartışması açmak ister görünüyorsa da, asıl ağırlığını hurafeye kaydırmış. Olaylara din felsefesi ya da fizikötesi sorunlar açısından ciddi bir bakışı yok. Rahip-şeytan mücadelesini neredeyse öfkeli bir boks maçı düzeyine indirgiyor. Biraz da korku şakası yaparak. Sinemada hareketin önemini bilen yönetmen Friedkin, kıpır kıpır bir dünya yaratmış. İnsanlar da, eşyalar da sürekli eylem içinde. Gerçi Türkçe altyazıların silikliği konuya girmemizi güçleştiriyor. Bunu bir ölçüde örten de filmin takır takır temposu

EK-50



21.15

Bölümün adı:
"Uçmak istiyorum"

Gençler "Beyaz Gölge"yi dikkatle izleyin

DİZİNİN "**Uçmak İstiyorum**" adlı bölümü yayınlanıyor.

Final grubuna kalmalarını sağlayacak çok önemli bir maçı kazanan Carver Lisesi basketbolcuları, sonucu kutlamak için bir partiye gidiyorlar. Menajerleri Phil'i de bu partiye zorla götürüyorlar. Partiyi veren Cletis Rice, aslında bir uyuşturucu madde imalatçısı ve satıcısıdır. Partide kendi halinde oturan Phil'e bira ikram ediyorum diye, "Top" adlı uyuşturucu maddeden veriyor. Phil'in bu uyuşturucu maddeyi almasından sonraki davranışları, Koç Reeves'in bu konuyla ilgilenmesine yol açıyor.

★ **Dizinin bu akşamki bölümü uyuşturucu madde sorununa ışık tutuyor. Gençlerin dikkatle izlemeleri gereken bir bölüm.**

EK-51



Amerika' da 2 Türk öğrenci bilim araştırma ödülü kazandı

BALTIMORE, (Hürriyet)- Amerika'da iki Türk öğrencisi bilim dallarında büyük başarı göstererek ülkenin en önemli araştırma ödüllerini kazandılar.

Maryland Eyalet Üniversitesi'nde kimya doktorası yapan **Ali Gökmen** Gilette Foundation vakfının kimya ödülünü kazandı. Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu tarafından Amerika'ya gönderilen Türk öğrencinin çalışmalarını başarılı bulan vakıf yöneticileri ödülün bir yabancı öğrenci tarafından kazanılmasını büyük başarı olarak nitelendirdiler.

EK-52

Marilyn Monroe'nun parlamaya başladığı dönemlerdeki bir filmi

22.05 TV'de yabancı sinema

Müzik dünyası

● Hollywood' un dans ustası oyuncuları Mitzi Gaynor,Dan Dailey Donald O' Connor ve o günlerin süper yıldızı Ethel Merman filmin diğer oyuncuları



"There's No Business Like show Business)
1954 Amerikan yapımı (117 dakika)
Oyuncuları: Ethel Merman, Marilyn Monroe, Dan Dailey, Donald O'Connor, Mitzi Gaynor, Johnnie Ray, Hugh O'Brian.
Yönetmen: Walter Lang

KARI-koca Donahue'ler damarlarında sanatçı kanı taşıyan bir ailedendir. (Ethel Merman, Dan Dailey). İki oğulları Tim ile Steve ve kızları Katy'nin ise (O'Connor, J. Ray ve Mitzi Gaynor) başka birer meslek dalında öğrenim yapmaları sözkonusudur. Gece kulübü şarkıcısı Vicky'ye (M. Monroe) tutulan Tim, onunla birlikte sahneye çıkmak için fırsat arar. Vicky'nin aklı fikri **"ciddi tiyotro"** yapmak, bir Çehov piyesinde oynamaktır. Daha sonra Vicky, Tim ve kızkardeşi Katy bir müzikalde rol alırlar. Orada şarkı sözü yazarı ile Katy arasında gönül ilişkisi başlar. Tim de Vicky'yi başka bir erkekten kıskanmaktadır.

★ Özgün adı "Şov Işi Gibi İş Yoktur" olan "Müzik Dünyası" çevrildiği sırada Marilyn, çok sevdiği sporcu Joe Di Maggio ile evlenmiş, hiçbir ruhsal sorunu kalmamıştı. Film, önemsiz bir yönetmenin elinde, zayıf bir senaryo ile çevrilmişti. Konu dansa ve müziğe, Irvin Berlin'in güzel bestelerine dayanıyordu. Müzik ve dans eğitimi görmemiş Marilyn'in yanında bu alanda uzman sanatçılara önemli roller verilmişti. Broadway müzikallerinin süper yıldızı Ethel Merman ile Hollywood'un dans ustası oyuncuları Mitzi Gaynor, Dan Dailey ve Donald O'Connor ağırlığı üstlerine almışlardı. Film,müzikal bölümlerin dışında hiç beğenilmedi. Ama o günlerde şimşek gibi parlayan Marilyn adı sayesinde geniş kitleleri sinema salonlarına çekti.

Tv'de BUGÜN

BÖLGESEL YAYIN

19.00 HABERLER

EK-53



10 Mart 1981 Salı

"Dallas"tan sonra en ilgi çekici program

Televizyon seyredenlerin çoğu bu yapımı beğenirlerken bazı eleştirmenler ölümle her an burun buruna gelen insanların dramını ekrana getirmenin hiçbir anlam taşımadığını iddia ediyorlar.

● Bir zamanlar bizim televizyon programlarımız arasında da yer alıyordu...

"Korkusuzlar"

LOS ANGELES- Bir zamanlar bizim televizyon programlarımızda da yer alan (That's İncredible - Korkusuzlar) dizisi, şu anda Dallas'tan sonra Amerika'da en beğenilen yapımlar arasında yer alıyor.

Yayınlandığı dakikalarda seyredenlere nefes kesici anlar yaşatan Korkusuzlar dizisinde acı duymayan insan, her yeri anlarla kaplı kadın, okları eliyle yakalayan sporcu ve 50 metrelik ateş tünelinden geçen fevkalâde cesaretli insanların ilginç maceraları televizyon ekranlarına getirilmeye devam ediliyor.

Ölümle burun buruna gelen kişilerin sergilendiği Korkusuzlar dizisi bazı televizyon eleştirmenlerince tenkit edilirken, son günlerde Cathy Lee Crosby isimli sarışın sakar bir kadın, çok tehlikeli trapez numaralarından derinliğe dalmaya kadar her şeyi yaparak diziye ayrı bir renk katmaya çalışıyor.

EK-54



9 Mart 1981 Pazartesi

Beyaz Saray'ın imparator ve imparatoriçesi

AMERİKA MEKTUBU

Doğan ULUÇ

NEW YORK, (Hürriyet)- Beyaz Saray, 16. Louis ile Kraliçe Marie- Antoniette'in yaşadığı Versaille Sarayı'na benzedi. 22 Ocak'tan bu yana yeni Başkan **Ronald Reagan** ile eşi Nancy bir imparator ve imparatoriçe hayatı sürüyor Amerika'nın başkenti Washington'daki Beyaz Saray'da.

Karı-koca Reagan'lar demokratik bir ülkenin başkan ailesinden ziyade bir imparatorluk yöneticileri gibi iç ve dış sorunlara gözlerini kapamış, kulaklarını tıkamış bir yaşantı içinde.

Enflasyon ve işsizlik Carter yönetimindeki gibi hızını sürdürüyor

Amerika'da. Başkan Reagan, fakir ve az gelirlilere yıllardır verilmekte olan gıda kuponları başta olmak üzere bütün yardım programlarını kesmeye çalışıyor. Ufak iş sahiplerinin kredi talepleri, ev almak isteyenlerin bankalara müracaatları gene Reagan yönetiminin temelleri açıklanmamış ilkeleri nedeniyle geri çevriliyor.

Kısacası Amerikan halkına **"Bugün git yarın gel"** diyor Reagan. Ama başkanın karısı, başta otomobil sanayii olmak üzere çeşitli sanayi kollarındaki işsizlik devam edegelirken, hayat pahalılığı artarken rahatını ve lüksünü katiyen ihmal etmiyor. Nancy saçlarını yaptıracağı zaman özel berberini New York'tan, el ve ayak güzelliği için ise manikürcüsünü 5 bin kilometre mesafeden Kaliforniya'dan getirtiyor. İmparatoriçe diye ilkap takılan başkan karısı Nancy'nin bir saç ve manikür masrafı bir keresinde 150 bin liraya mal oluyor. Bu parayı Nancy mi, yoksa Amerikan devleti mi ödüyor, Beyaz Saray sözcüleri esnek cevaplar veriyor bu konuda..

Bir taraftan iç ve özellikle dış sorunlarda ne yapacağını, çeşitli sorunlar üzerinde nasıl bir tutum izleyeceğini kararlaştırmadan "Meseleleri donduran" sonuçlanmış olan görüşmelerin tatbikata aktarılmasını engellemek için çeşitli taktiklere başvuran Reagan ve yöneticileri, öte yandan hem müttefikleri, hem de bağlantısız ülkeler arasında bir şaşkınlık uyanmasına yol açıyorlar.

Ne yaptığını bilmez halde görülen yeni yönetim, Sovyetler Birliği'ni insan haklarını ihlalden suçlarken, resmi bir terörist tutumu içindeki El Salvador cuntasını açıkça desteklemeye ve askeri yardım yapmaya başladı..

Ciddi Amerikan yazarlarının "Bu tutum bizi ikinci bir Vietnam'a sürükler" yıkılındeki ikazda bulunmasına ve Amerika'nın en saygı duyulan ve adaylığını koyan başkan seçilir gözüyle bakılan emektar televizyon gazetecisi Cronkite özel bir görüşmesinde Reagan'ı müşkül duruma düşürmesine rağmen Amerika'nın yeni imparator- başkanı Ronald Reagan gene bildiğini okuyor.

Amerikan halkını ve bağlantılı-bağlantısız ülkeleri sürprizlerle dolu günler, aylar bekliyor.

BİR GÜNÜN HİKAYESİ

Günün Sözü

"Baba bilgisi ile adam adam olmaz."

Bir ihbar mektubunun öyküsü

MİLLİ Güvenlik Konseyi Şikayet ve İhbar Bürosu'na her gün yurdun çeşitli yörelerinden ihbarlar akıyor.. Bu ihbarlar ilgili dairelere bildirilip ihbar konuları müfettişler tarafından inceletiliyor. Elimizde bir ihbar mektubunun öyküsü bulunuyor... Bu ihbar mektubu ilgili daireyi, müfettişi, ifadesi alınanları şaşkına çevirecek bir biçimde...

Bir genel müdürlüğe altında 4 belediye başkanı ile 15 vinden alınan belediye başkanlarının imzaları, mühürleri ihbar mektubunda yer alıyordu...

Eski belediye başkanları, 15 mahalle ve köy muhtarı şaşıp kalmışlardı bu işe... Görevlendirilen müfettişlere tek tek ifade verdiler. Ve işin esasını müfettişler ayrı ayrı anlattılar. Ve Erdemli mahalle ve köy muhtarları, mühürlü, imzalı yazıyı gelen müfettişlere tak dim ettiler. Bu ortak mühürlü

EK-55



"Beyaz Gölge" dizisinin sempatik oyuncusu Salami, bu gece izleyeceğimiz bölümde ön planda olacak.

Dizinin "Acıyı Duymamak" adlı bölümü yayınlanacak

21.10

Gençler... Beyaz Gölge'nin mesajlarına dikkat edin

Bu bölümde, Salami'nin sakatlığının başına nasıl dertler açtığını izleyeceğiz.

DİZİNİN "Acıyı Duymamak" adlı bölümü yayınlanacak. Carverli basketbolcular, önemli bir karşılaşma öncesinde bir mahalle takımıyla parasına maç yapıyorlar. Çok sert geçen maç sırasında Salami dizinden yaralanıyor, önemli karşılaşmada yer alabilmek için de bir ağrı kesici ilaca ihtiyaç duyuyor. Okulda sayıları iyice artan hap tutkunlarına satış yapan Lesler'den ilacı satın alırken yakalanan Salami'ye soruşturma sonuna kadar okuldan uzaklaştırma cezası veriliyor. Bu olayda Salami'nin iyi niyetle davrandığına inanan Koç Reeves onu kurtarmaya çalışıyor. Ancak bu çabası hiç beklemediği sorunlara yolaçıyor.

... "Beyaz Gölge" dizisinin bu bölümü de ilginç. Zevkle seyredilebilir. Gençlere "Beyaz Gölge"yi izlerken, verilen mesajı iyi değerlendirmelerini öğütleriz. "Beyaz Gölge" bize yabancı bir toplumun sorunlarını yansıtmasına rağmen geneide özellikle gençlere yönelik mesajlar veriyor.

EK-56



VACANCY

If you:
1- Are interested in international trade and like to work as local staff of a Japanese Company
2- Have already completed military service
3- Are 30 years of age or younger
4- Graduated from a universty of technical field
5- Are perfect in English
Apply to Phone 281100 By April 7,1981

EK-57

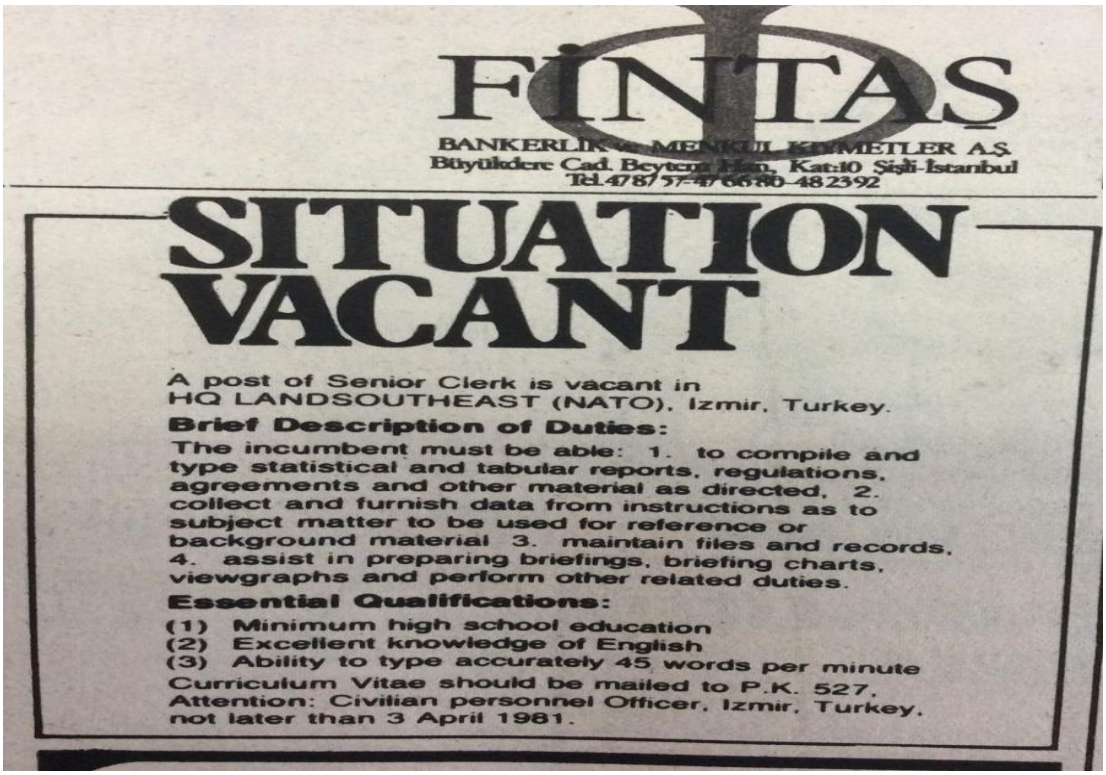

FİNTAŞ

BANKERLİK VE MENKUL KIYMETLER A.Ş.
Büyükdere Cad. Beytem Han, Kat:10 Şişli-İstanbul
Tel.478/57-47 66 80-48 23 92

SITUATION VACANT

A post of Senior Clerk is vacant in HQ LANDSOUTHEAST (NATO), Izmir, Turkey.

Brief Description of Duties:

The incumbent must be able: 1. to compile and type statistical and tabular reports, regulations, agreements and other material as directed, 2. collect and furnish data from instructions as to subject matter to be used for reference or background material 3. maintain files and records, 4. assist in preparing briefings, briefing charts, viewgraphs and perform other related duties.

Essential Qualifications:

(1) Minimum high school education
(2) Excellent knowledge of English
(3) Ability to type accurately 45 words per minute

Curriculum Vitae should be mailed to P.K. 527, Attention: Civilian personnel Officer, Izmir, Turkey, not later than 3 April 1981.

EK-58



Eğitim noksanı

BİRLEŞİK Amerika'nın gelecek ay fırlatacağı uzay dolmuşunun deneme testi sırasında, aracın nitrojen bölümüne giren bir teknisyen ölmüş. Eeee, hayatında bir kez bile Aksaray dolmuşuna binmemiş birini doğrudan doğruya uzay dolmuşuna sokmaya kalkışırsanız, olacağı budur. Bırakacaktınız, adamcağız önce bizim dolmuşlarda her türlü gaza ve de kaza ile belaya bağışıklık kazanmasını öğrenecekti...

●●●

EK-59



54,5 saat süren ilk yolculuk başarıyla sonuçlandı

Uzay Dolmuşu indi

● Kaliforniya'nın Edwards Hava Üssü'ne bir uçak gibi inmeyi başaran uzay mekiği binlerce kişi tarafından coşkuyla karşılandı

Doğan ULUÇ bildiriyor

EDWARDS HAVA ÜSSÜ - İnsanoğlunun gerçekleştirdiği ilk uzay dolmuşu "Columbia"

(Devamı Sa. 13. Sü. 1'de)

EK-60

Haftanın sanat olayları... Haftanın sanat ola



MÜZİK

Her tür müzikten seçkin örnekler

Gitarist Sandra Johnson Türkiye'deki ilk konserini bugün verecek

AMERİKA'nın önde gelen folk şarkıcılarından Sandra Johnson, mart ayında Türkiye'nin konuğu. Usta gitarist Amerikan folk müziğinin geçmişinden günümüze kadar seçkin örnekler sunacağı resitallerinden ilkini bugün 18.00'de Işık Lisesi'nde veriyor. Halen Tel Aviv Üniversitesi Tiyatro Bölümü'nde ses teknikleri dersinde görevli bulunan sanatçı, resitallerini daha sonra İzmir ve Ankara'da da sürdürecek.

MÜZİKSEVERLER Avusturyalı Wolfgang Scheidt adını "Figaro'nun Düğünü"ndeki orkestra yöneticiliğinden anımsayacaklar. Scheidt yarın 11.00'de de Atatürk Kültür Merkezi'nde İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nı yönetecek. Orkestra bu konserde Piyanist Ova Sünder'e eşlik ediyor. Pekiyi derece ile Belediye Konservatuvarı'nı, ardından Ankara Devlet Konservatuvarı Yüksek Bölümü'nü bitiren Sünder'in Roma Santa Cecilia Müzik Akademisi'nde Guido Agosti ile çalışmaları oldu.

PİYANODA Alp Ulusoy'un eşlik edeceği Ömer Sabar'ın şan resitali bugün 18.30'da Atatürk Kültür Merkezi'nde.

TANINMIŞ Piyanist Ergican Saydam 11 Mart 18.30'da Atatürk Kültür Merkezi Konser Salonu'nda bir resital sunuyor.

HAFTANIN bir başka müzik olayı da 8 Mart 11.00'de Harbiye Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu'nda. Türk müziği sevenler, İstanbul Belediye Konservatuvarı Topluluğu'nun Dede Efendi, Tab'i Mustafa Efendi, Sadettin Kaynak, Şevki Bey ve Hacı Arif Bey gibi unutulmaz bestecilerimizden derlediği, beyati ve hüzzam makamındaki şarkıları dinleyebilecekler. Konserin solistleri Ümit Gürelman ve Selma Ersöz.

BARIŞ Manço kendine özgü bestelerini yine kendine özgü hareketleri ile Kurtalan Ekspresi eşliğinde yorumluyor. (Emek Sineması, 7 Mart 19.00)

EK-61



ÇOK BEĞENİLMİŞTİ: "Kökler" dizisi TV izleyicileri tarafından olağanüstü bir ilgiyle karşılanmıştı. Bütün dünyada yankılar yapan dizinin ikinci bölümü de satın alındı. Kökler 2 Nisan'da gösterilmeye başlanacak...

Yeni yayın dönemi aybaşında başlıyor

TV kendini yeniliyor

● Kökler 2, Dallas 3, Tehlike Çemberi, Rockford Dosyasıgibi dizilerin yanısıra, ünlü romancı Balzac'ın da "Süslü Hayatlar"ı yayına girecek

Mustafa BİLGEHAN

Televizyonda yeni yayın dönemi Nisan'da başlıyor. Bu dönemde ekranda, seyircilerin yabancı olmadığı diziler ağırlığı çekecek. Ancak, gösterildiği ilk bölümü büyük ilgi çeken **"Kökler"** adlı dizinin ikinci bölümü ile Dallas'ın üçüncü bölümü ve ünlü romancı Balzac'ın **"Le Splendeurs Et Courtizans"** (Süslü Hayatlar) seyirciyi yine ekrana bağlayacak. Kökler 2,45 dakikalık 14 bölüm halinde yayına girecek.

Bu arada yeni dönemde küçük izleyiciler daha kârlı çıkacaklar. Yeni satın alınan, **"Follyfoot - Tarzan"** ve Temel Reis'in yeni maceraları 20.30 ana haber bülteni öncesi yayınlanacak.

YAYIN GÜNLERİ

Pazartesi günleri haberlerden önce, **"Follyfoot"** (Dürtaban), haber sonrası ise Kökler ekrana gelecek. Salı günleri yine haber öncesi Temel Reis, haber sonrasında ise TV'de Sinema yayınlanacak. Çarşamba günleri yayınlanan TV'de Sinema'nın salıya alınmasıyla boşalan yayın gününde **"Tehlike Çemberi"** ve **"Rockford Dosyası"** 15 günde bir dönerek ekrana gelecek. Bu iki dizi bir süre önce yayın saatlerinin kısaltılması sebebiyle yayınına ara verilmişti.

Perşembe haber öncesi çizgi film, **"Tarzan"** cuma akşamları Beyaz Gölge ve Balzac'ın romanından filme alınan **"Süslü Hayatlar"** yayınlanacak.

Cumartesi günleri yayına yetiştirilebilirse Şeker Kız'ın üçüncü bölümü yetişmezse Aile Dediğin adlı dizi Küçük Ev'in yeni bölümleri ve Nehirler Belgeseli ekrana gelecek. Pazar gününün dizileri ise şunlar: **"Survival"** (Yaşam Kavgası), **Walt Disney, Smith And Jones, Taş Devri, Dallas 3** ve **Telesinema, Bale, Tiyatrolar.**

Tv de BUGÜN

18.00 HABERLER

18.05 TV OKULU

"Kurma yazma derslerinin bu bölümünde, geçen haftaki derslerin üzerinden tekrarlanıyor. "Ayşe ekmek yapacak" ve "Ana çorap örüyor" cümleleri okunup, yazdırılıyor. "Birlik kardeşlik, ne güzel" şarkısının kelime çözümlemesi yaptırılıyor. "Çok güzel ekmek" cümlesi hecelere ayrılıyor ve bu hecelerden yeni kelimeler türetiliyor.

18.35 ÇOCUKLARLA MÜZİK

Televizyon Çocuk Korosu, söz ve bestesi Yalçın Tura'ya ait "Öğütler" adlı şarkıyı öğretiyor.

19.00 AKŞAMA DOĞRU

"Arı Maya"dan sonra müzik bölümünde Necdet Tokatlıoğlu.

19.30 SINAVA DOĞRU

Programda, kimya dersi yer alıyor.

GENEL YAYIN:

20.00 AÇILIŞ

20.05 ATATÜRK'TEN ANILAR

Programda, cumhurbaşkanlığı ikinci katibi Selim Arı anılarını anlatacak.

20.30 HABERLER

20.50 HAVA DURUMU

GÜNLERİN



İrlanda yarışmada iddialı

● İrlanda'yı Eurovision'da temsil edecek olan üç genç kız fala baktılar ve "kazanabiliriz" dediler



DUBLİN, (Hürriyet)- 4 Nisan'da Dublin'de yapılacak olan bu yılki Eurovision Yarışması'nda **"Yıldız Falı- Horoscope"** isimli şarkı ile İrlanda'yı temsil edecek olan **Sheeba** grubu kendilerinin ve şarkılarının yıldız falına baktılar: **"Kazanabiliriz"** dediler.

Grubun lideri sayılan **Maxi** 23 Şubat'ta doğmuş ve halen İrlanda'da satılan fal kitaplarında 4 Nisan günü için şöyle yazıyormuş Maxi'nin falında:"Bu hafta bir çok kişinin hayatında bir dönüm noktası olabilir. Şimdiye kadar amaçlarınıza ulaşmanızı engelleyen birçok olumsuz gelişmenin bundan sonra ortadan kalkacağına inanabiliriniz." Maxi bu falı görünce **"Kazanacağıma iyice inanmaya başladım. Şarkının lideri de oğurlu gelecek gibi.Yıldız Falı'nın yıldız falında iyi şeyler söyleniyor"** dedi. Üçlünün diğer üyeleri **Marion Fossett** ve **Frances Campbell**'in ise doğum günleri aynı. Şarkın kızlar bu rastlantıyı da Yıldız Falı'nın bir başka şekilde uğuruna bağlıyorlar. Onların da yıldız falında yarışma haftası ile ilgili şu satırlar yer alıyor: "Yıldızlar şu günlerde ilgilendiğiniz bir konuda şanslı bir etki yaratacaklar..."

Eurovision sunucusu 4 yabancı dil biliyor

DUBLİN, (Hürriyet)- Bu yıl Dublin'de yapılacak Eurovision şarkı Yarışması'nı 4 dil bilen Dubrana Ni Bhrian sunacak.

Dublin'in ikinci Üniversitesi College Dublin'den (UDC) mezun olan sunucu önce İngilizce sonra İrlandaca daha sonra da Fransızca ve İspanyolca öğrenmiş.

Yaklaşık 1972'den beri RTE'de İrlanda programında sunuculuk yapıyor.

"Dallas" yılın TV filmi seçildi

LONDRA, (Hürriyet)- Daily Express Gazetesi'nin okul çocukları arasında düzenlediği TV ve film yarışmasında **"Dallas"** yılın TV filmi seçildi.

İngiliz BBC TV'sinde gösterilen ve günümüzde izlenirliğini sürdüren Dallas'ın birinci seçilmesi sürpriz karşılandı.

EK-62

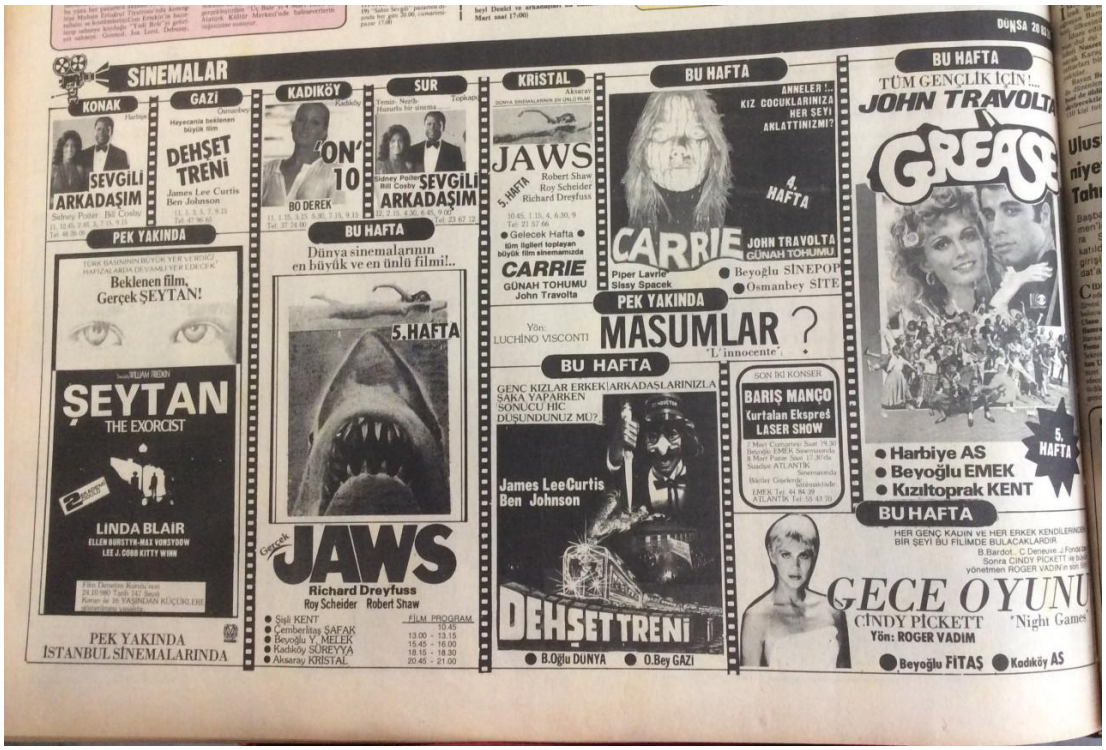
SİNEMALAR
KONAK
SEVGİLİ ARKADAŞIM
GAZİ
DEHŞET TRENİ
James Lee Curtis
Ben Johnson
KADIKÖY
'ON' 10
BO DEREK
SUR
SEVGİLİ ARKADAŞIM
PEK YAKINDA
Beklenen film, Gerçek ŞEYTAN!
ŞEYTAN
THE EXORCIST
LINDA BLAIR
ELLEN BURSTYN-MAX VONSYDOW
LEE J. COBB KITTY WINN
PEK YAKINDA İSTANBUL SİNEMALARINDA
BU HAFTA
Dünya sinemalarının en büyük ve en ünlü filmi!..
5.HAFTA
Gerçek JAWS
Richard Dreyfuss
Roy Scheider Robert Shaw
Şişli KENT
Çemberlitaş ŞAFAK
Beyoğlu Y. MELEK
Kadıköy SÜREYYA
Aksaray KRİSTAL
FILM PROGRAM
10.45
13.00 - 13.15
15.45 - 16.00
18.15 - 18.30
20.45 - 21.00
KRİSTAL
JAWS
Robert Shaw
Roy Scheider
Richard Dreyfuss
5.HAFTA
Gelecek Hafta
tüm ilgileri toplayan büyük film sinemamızda
CARRIE
GÜNAH TOHUMU
John Travolta
BU HAFTA
ANNELER!.. KIZ COCUKLARINIZA HER SEYİ ANLATTINIZMI?
4. HAFTA
CARRIE
JOHN TRAVOLTA
GÜNAH TOHUMU
Piper Lavrie
Sissy Spacek
Beyoğlu SİNEPOP
Osmanbey SİTE
PEK YAKINDA
Yön: LUCHİNO VISCONTI
MASUMLAR ?
"L'innocente"
BU HAFTA
GENÇ KIZLAR ERKEK ARKADAŞLARINIZLA ŞAKA YAPARKEN SONUCU HİÇ DÜŞÜNDÜNÜZ MÜ?
James LeeCurtis
Ben Johnson
DEHŞET TRENİ
B.Oğlu DUNYA
O.Bey GAZİ
SON İKİ KONSER
BARIŞ MANÇO
Kurtalan Ekspreş
LASER SHOW
BU HAFTA
TÜM GENÇLİK İÇİN!..
JOHN TRAVOLTA
GREASE
5. HAFTA
Harbiye AS
Beyoğlu EMEK
Kızıltoprak KENT
BU HAFTA
HER GENÇ KADIN VE HER ERKEK KENDİLERİNDE BİR ŞEY! BU FİLİMDE BULACAKLARDIR.
B.Bardot.. C.Deneuve .. Fonda..
Sonra CINDY PICKETT ve
yönetmen ROGER VADIM'in son
GECE OYUNU
CİNDY PİCKETT
"Night Games"
Yön: ROGER VADIM
Beyoğlu FİTAŞ
Kadıköy AS

EK-63


SİNEMALAR
KONAK
2.HAFTA
SEVGİLİ ARKADAŞIM
GAZİ
2.HAFTA
DEHŞET TRENİ
James Lee Curtis
Ben Johnson
KADIKÖY
2. HAFTA
'ON' 10
BO DEREK
SUR
VAHŞİ AİLE
ZOR GÜNLER
Susan Damante Shaw
GELECEK HAFTA
Beklenen film, Gerçek ŞEYTAN!
ŞEYTAN
THE EXORCIST
LINDA BLAIR
ELLEN BURSTYN-MAX VONSYDOW
LEE J. COBB KITTY WINN
Pazartesi Gününden İtibaren GELECEK HAFTA İSTANBUL SİNEMALARINDA
BU HAFTA
Dünya sinemalarının en büyük ve en ünlü filmi!..
6. HAFTA
Gerçek JAWS
Richard Dreyfuss
Roy Scheider Robert Shaw
Şişli KENT
Beyoğlu Y. MELEK
Ç. Taş İPEK
FILM PROGRAM
10.45
13.00 - 13.15
15.45 - 16.00
18.15 - 18.30
20.45 - 21.00
KRİSTAL
John Travolta
Sissy Spacek
CARRİE
GÜNAH TOHUMU
5. hafta
AS
Hepimizin Seyretmesi gereken bir film yalnız sinemamızda.
SEVİŞTİKTEN SONRA
Siviya Elamore
BU HAFTA
ANNELER!.. KIZ COCUKLARINIZA HER SEYİ ANLATTINIZMI?
5. HAFTA
CARRIE
JOHN TRAVOLTA
GÜNAH TOHUMU
Piper Lavrie
Sissy Spacek
Osmanbey SİTE
Beyoğlu SİNEPOP
Çemberlitaş ŞAFAK
Aksaray KRİSTAL
PEK YAKINDA
MASUMLAR
Yön: LUCHİNO VISCONTİ
GELECEK HAFTA
Tüm Sinema Seyircisini Büyüleyen Unutulmaz küçük yıldız RICKY SCHRODER'in yeni filmi...
YİNE ETKİLENECEK ve UNUTAMIYACAKSINIZ
KÜÇÜK LORD
Ricky Schroder - Alec Guinness
'Little Lord Fauntleroy'
Pazartesi Gününden İtibaren!..
İSTANBUL SİNEMALARINDA
BU HAFTA
TÜM GENÇLİK İÇİN!..
JOHN TRAVOLTA
GREASE
6. HAFTA
Harbiye AS
Beyoğlu EMEK
Kızıltoprak KENT
İSTANBUL KONSERLERİ DİZİSİ NO: 7
BARIŞ MANÇO
KURTALAN EKSPRES
TÜRKİYE DE İLK DEFA
LASER SHOW
SON 2 KONSER

EK-64



SİNEMAYA DAVET

Haydi çocuklar sinemaya! Mart ayında da, sevdiğiniz tüm çizgi film kahramanlarını yine Garanti Bankası Çocuk Sineması'nda izleyeceksiniz... Ücretsiz davetiyelerinizi en yakın şubemizden alın, bu eğlenceye siz de katılın...

GARANTİ BANKASI ÇOCUK KULÜBÜNÜN MART AYI SİNEMA GÖSTERİ PROGRAMI

GÖSTERİ YERİ	SİNEMA ADI	GÖSTERİ TARİHİ
İSTANBUL		
Beşiktaş	Yumurcak	1 - 15 - 29
Koca M. Paşa	İstanbul	1
Kadıköy	Suadiye	7 - 21
Koca M. Paşa	Can	7 - 21
Kadıköy	Reks	8 - 22
Beyoğlu	Fitaş	8 - 28
Fındıkzade	Nilgül	14 - 28
ANKARA		
Kavaklıdere	Akün	7 - 21
İZMİR		
Konak	Çınar	7
Karşıyaka	Ses	14
Balçova	Yayla	21
Akhisar	Park	7
Alanya	Örnek	14
Amasya	Dünya	1
Antalya	Şehir	28
Aydın	Park	28
Bandırma	Yeni Ozan	7
Bayburt	Yıldız	29
Bayındır	Belediye	21
Burdur	Aykon	14
Elazığ	Saray	21
Erzincan	Belde	14
Erzurum	Dadaş	15
Gazipaşa	Yeni	21
Isparta	Kültür	7
İnegöl	Güneş	14
K. Maraş	Çiçek	14
Kars	Belediye	22
Lüleburgaz	Yeni	1
Malatya	Can	28
Manavgat	Uluçay	7
Mudanya	Belediye	21
Nazilli	Saray	21
Ödemiş	Zafer	14
Tire	Arı	28
Tokat	Zafer	8
Turgutlu	Saray	28
Turhal	Ali Sabri	7
Yalova	Aydın	28

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI

alışılmışı değil gelişeni seçin

RIGHT.H.Y. GÜNGÖRMÜŞLER

EK-65



"Pop-Rock" konserinde gençler çılgına döndü...

● Mehmet Güreli ve arkadaşları konserde izleyicilere Beatles'ın ezgilerini yeniden yaşattılar...

Mehmet Güreli ve 9 arkadaşının Boğaziçi Üniversitesi büyük toplantı salonunda verdikleri üç bölümden oluşan **"Pop-Rock"** konseri gençleri çılgına çevirdi.

Konserin birinci bölümünde ünlü Beatles topluluğunun 9 yapıtını seslendiren grupta piyanoda Tayfun Balarısı, solo gitarda Yusuf Bütünley, bas gitarda Mehmet Ersöz, davulda Halis Bütünley ve ritm gitarda Mehmet Güreli yer aldı. Salonu dolduran yüzlerce genç çağın en büyük grubu Beatles'in nefis ezgilerini yeniden yaşattılar.

Programın ikinci bölümünde Mehmet Güreli gitarıyla bu kez Bob Dylan'dan **"The Times Thay Ar Changing"** ve **"It Aint't Baby"**, Rod Stewart'tan **"First Cut Is The Deepst"** ve son olarak da geçtiğimiz günlerde bir hayranı tarafından öldürülen Beatles topluluğunun üyesi John Lennon'dan **"Oh My Love"** adlı şarkılarını söyledi.

Gençleri çılgına çeviren ve yaklaşık iki saat süren konserlerin son bölümü Mehmet Güreli'nin bestelerinden oluştu. Vedat Somay, Haluk, Bora, Şuayip ve Murat Özbey'in eşlik ettiği bölümde Mehmet Güreli, kendi yapıtlarından **"Come Out To The Sun"**, **"Don't Let Me See You"**, **"What's On Your Mind"** ve son olarak Stevie Winwood'un bestesi **"I'm A Man"** adlı bestesini söyleyerek programını tamamladı.

EK-66

21.05 TV'de Sinema

Bu akşamki film rahatça seyredilebilir nitelikte bir yapım

Kirk Douglas'ın filmi var

● "Yalnız ve Cesur" adlı filmde Kırk Douglas, modern yaşama ayak uyduramayan bir kovboy'u canlandırıyor...

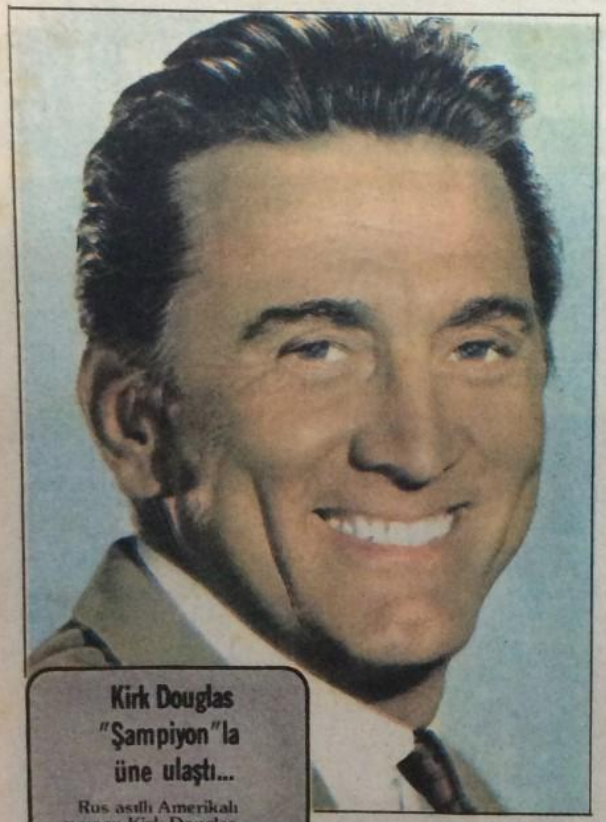

(Lonely are the Brave) 1962 Amerikan yapımı (107 dakika)...

Oyuncular: **Kirk Douglas, Gena Rowlands, Walter Matthau, Michael Kane**

Yönetmen: **David Miller**

John Burns, dağlarda tek başına sığır güderek yaşayan orta yaşlı bir kovboydur. Yalnızlıktan korkmaz. Geleneklere bağlı ve cesurdur. Can yoldaşı Whisky adlı atıyla kente indiği zaman sıkılır. At işlek caddelerde yolunu şaşırmaktadır. John'un eski arkadaşı Bondi, sınır kaçaklarına yol gösterdiği için iki yıl ceza yemiştir. Onu kaçırmak isteyen John, içip kavga çıkarır ve hapse düşer. Ama Bondi kaçmak yanlısı değildir. Kendisi kaçar. Whisky ile birlikte sarp kayalıkları aşarak sınırı geçmeye çalışacaktır. Şerif ile adamları peşindedir.

★ Endüstrileşme süreciyle birlikte yok olup gitmeye başlayan kovboyluk artık efsaneye dönüşmektedir. Kır geleneklerine bağlı bir insanın tek başına direnmesi boşunadır. Çağdaş toplum ilişkileri, dağlardaki özgürlük havasını bile silip süpürmektedir. Psikolojik unsurlarla zenginleştirilmiş kaliteli bir film. Yıllanmış bir kovboyun ruh dünyasını, duygularını özlemlerini şiirli bir dille aktarıyor. Senaryosu çok iyi. Oyuncular canlı tipler yaratıyorlar.

Kirk Douglas "Şampiyon"la üne ulaştı...

Rus asıllı Amerikalı oyuncu Kirk Douglas (Ysur Danyeloviç), 1916'da Amsterdam'da (New York Eyaleti) doğdu. "Martha'nın Garip Aşkı" filmiyle sinemaya atılan Kirk Douglas, 1949'da Mark Robson'un yönettiği "Şampiyon" filmiyle büyük üne ulaştı. 1951'de Billy Wilder'in yönettiği "Büyük Karnaval" (The Big Carnival) filminden sonra da Amerikan sinemasının en gözde oyuncuları arasına girdi. Son yıllarda TV dizilerinde de rol alan Kirk Douglas, bizde de gösterilen "Tefeciler" dizisinde başrolde oynadı.

Ekranda yeni bir güldürü dizisi...

"TATLI ÇARŞAMBA" NI
"LAF ARAMIZDA" GEL

Genç babalar ve yaşlı oğullar

EK-67

Rawhide'in iki başrol oyuncusu bugün yaşamıyor...



FİLMİN başrollerinde izleyeceğimiz Tyrone Power ile Susan Hayward, sanat dünyasının erken kayan iki yıldızı. Power kırkbeş, Hayward da ellibeş yaşında öldüklerinde Amerikan sinemasının gözbebeği durumundaydılar. Sinema tarihinde bütün ünlü güzel kadınlarla film çevirmiş tek sanatçıydı Power. En yakışıklı erkek olarak yıllarca parmakla gösterildi. Üç kuşağı da aktörlük yapan bir aileye mensuptu. Son yıllarında, aile geleneğine uyarak Broadway'de sahneye çıkmaya başlamıştı.

Susan Hayward, sadece güzel bir kız olarak başladığı oyunculuk serüvenini, ağırlıklı bir sanatçı olarak sürdürmeyi başarmıştı. 1958'de **"Yaşamak İstiyorum"** filmindeki rolüyle Oscar kazanması hiç kimseyi şaşırtmadı.

Kovboy filmi sevenler ekran başına...

- Rawhide'da bir zamanların iki ünlüsü başrolde oynuyor.
- Filmde, dört haydutun eline düşen bir genç adamla genç bir kadının başından geçenler anlatılıyor...

*

(Rawhide) 1951 Amerikan yapımı (86 dakika.)

Başlıca Rollerde: Tyrone Power, Susan Hayward, Hugh Marlove, Dean Jagger, George Tobias, Jack Elam.

Yönetmen: Henry Hathaway.

POSTA arabalarının yollarda ikmal yapması için kurulmuş konaklama yerlerinden biri. Burası yaşlı bir patronla, genç yardımcısı Tyrone Power'in yönetimindedir. Bir posta arabası, yolcusu Susan Hayward ve kız çocuğu ile birlikte gelir. Sürücülerin söylediklerine göre, dört kişilik bir haydut çetesi cezaevinden kaçmıştır. Bu durum bir kadın yolcu için tehlikelidir. Susan Hayward'ı konaklama yerinde alıkoyarlar. Ama aradan çok geçmeden dörtlü çete oraya baskın yapar. Patronu öldüren haydutlar, bir posta arabası bekleyip atlarını almaya niyetlidirler. Karı-koca zannettikleri Power ile Hayward'ı da bir odaya kilitlerler. Gergin bir ortam doğmuştur. Genç çiftin kurtuluşu için tek çare, kalın bir duvarı delip kaçmaktır.

Güçlü iki oyuncu Tyrone Power ve Susan Hayward bu güç olayı başarabilecekler mi? Filmin ilginç yönü ise bundan sonra başlar...

★ "Kıstırılmış İnsan" ın düştüğü açmaz, sinemada sıkça ele alınan temalardandır. Çoğu kapalı yerlerde geçen bu dar kadrolu konular, belki sinemadan çok tiyatroya yatkın. Fakat güçlü bir senaryo yazarıyla (Dudley Nichols) sinema dilini iyi bilen bir yönetmenin işbirliği ortaya sağlam bir film çıkarmaya yetiyor. "Rawhide Geçidi" bunun seçkin bir örneği. Tyrone Power, Susan Hayward ve bir birinden usta dört aktörün çizdiği haydut tipleri ilgiye değer. Beğeniyle izlenecek güzel bir sinema eseri.

TV'de BUGÜN

15.00 AÇILIŞ

15.01 HABERLER

15.05 TOPLU PROGRAM

Türk Sanat Müziği toplu programı ekrana geliyor.

15.30 PETEK

17.30 Tatil biterken

Taze kana ihtiyacı var...

ANKARA Televizyonu Magazin Şubesi'nde hazırlanan programı Cenk Koray ve Bülent Özveren birlikte sunuyorlar. Programda şu bölümler yer alıyor:

İbrahim Koker, **"Nihansın dideden," "Kara gözlüm efkârlanma gül gayri"** Saadet Sun, **"Sevgilim" "Seninle olmadan"** Selçuk Aygan **"Ayrılık yarı ölmekmiş" "Yollarına gül diktim."** Harf yarışması, Müzik yarışması, Tom ve Jerry, Hava ve Biz.

★ **"Tatil Biterken"** programının artık taze kana ihtiyacı olduğunu belirtmek gerekir. Bu haftaki programda **"Tom ve Jerry"** küçük seyircileri, **"Hava ve Biz"** bütün izleyicileri yine ekran başına çekecek. Halk müziği bölümünün eksikliği bu tür müziğe ilgi duyanlar tarafından hemen farkedilecektir. Pazar gününü TV başında geçirenleri eğlendirici yeni bölümlerin aranıp bulunması programa renk katabilir.

EK-68

Törende eski aktör Reagan'ın mesajı yayınlandı

Oscar ödülleri dağıtıldı



Bu yıl 53'üncüsü yapılan Oscar ödül dağıtım töreninde "Öfkeli Boğa" filmindeki oyunu nedeniyle Robert de Niro, "En iyi Aktör" ödülünü aldı. Sissy Spacek de "Madencinin Kızı" filmindeki başarılı oyunuyla "En iyi Aktris" ödülüne sahip oldu.

- Suikast nedeniyle bir gün ertelenen törende "Sıradan İnsanlar" adlı film en büyük 3 ödülü aldı.
- En iyi aktör Robert de Niro, en iyi aktris Sissy Spacek.
- Bir ödülü de meçhul bir kişi alıp kayıplara karıştı.

HOLLYWOOD, (Hürriyet)- **Başkan Reagan'**a suikast girişimi nedeniyle bir gün ertelenen Oscar ödül dağıtım töreninde, **"Sıradan İnsanlar"** adlı film en büyük üç ödülü birden aldı.

"En iyi film" ödülünü kazanan ve oğullarının acı ölümü üzerine perişan olan çok zengin bir ailenin öyküsünü anlatan **"Sıradan İnsanlar"** ayrıca **"En iyi yönetmen"** ödülünü de **Robert Redford'**a kazandırdı. **Redford'**un ilk yönet-

(Devamı Sa. 15, Sü.3'de)

OSCAR'IN SAHİPLERİ

Özel ödül: Henry Fonda
En iyi film: "Sıradan İnsanlar"
En iyi aktör: Robert de Niro, "Öfkeli Boğa"daki rolüyle.
En iyi aktris: Sissy Spacek, "Madencinin Kızı"ndaki rolüyle
En iyi yardımcı aktör: Timothy Hutton, "Sıradan İnsanlar"daki rolüyle.

(Devamı Sa. 15, Sü.4'de)

ne kan geldi. Yanaklar pembeleşti" dedi.

- Reagan,eşi Nancy'ye "E çok yeni kostümümü yırtıldığına üzülüyo rum" dedi.
- Beyaz Saray'la hastane arasında özel bir haber leşme hattı oluşturuldu

Doğan ULUÇ bildiriyor:

WASHİNGTON, (Hürriyet)- Hastane yetkilileri tarafından durumunun **"olağanüstü iyi"** olduğu açıklanan Başkan **Reagan,** hastane odasından ülkeyi yönetirken, Başkana suikast girişiminde bulunan **John Hinckley'**in yargılanmasına bugün başlanıyor.

Reagan'ı ziyaret eden Başkan Yardımcısı **George Bush, Reagan'** ın yüzüne kan geldiğini, yanakla-

(Devamı Sa. 13. Sü. 1'de)

Türkmen Haig'le körfez konusunu görüştü

Dışişleri Bakanımız şerefine verilen yemekte Amerikan Senatosu Başkanı Byrd ve Senatör Chafee, kendilerini "Ahmet, Mehmet" adlarıyla anmalarını istedi. Senatör Byrd "Türkiye'nin yerini hiçbir müttefikimiz dolduramaz" dedi. **(Yazısı 13. Sayfada)**

EK-69

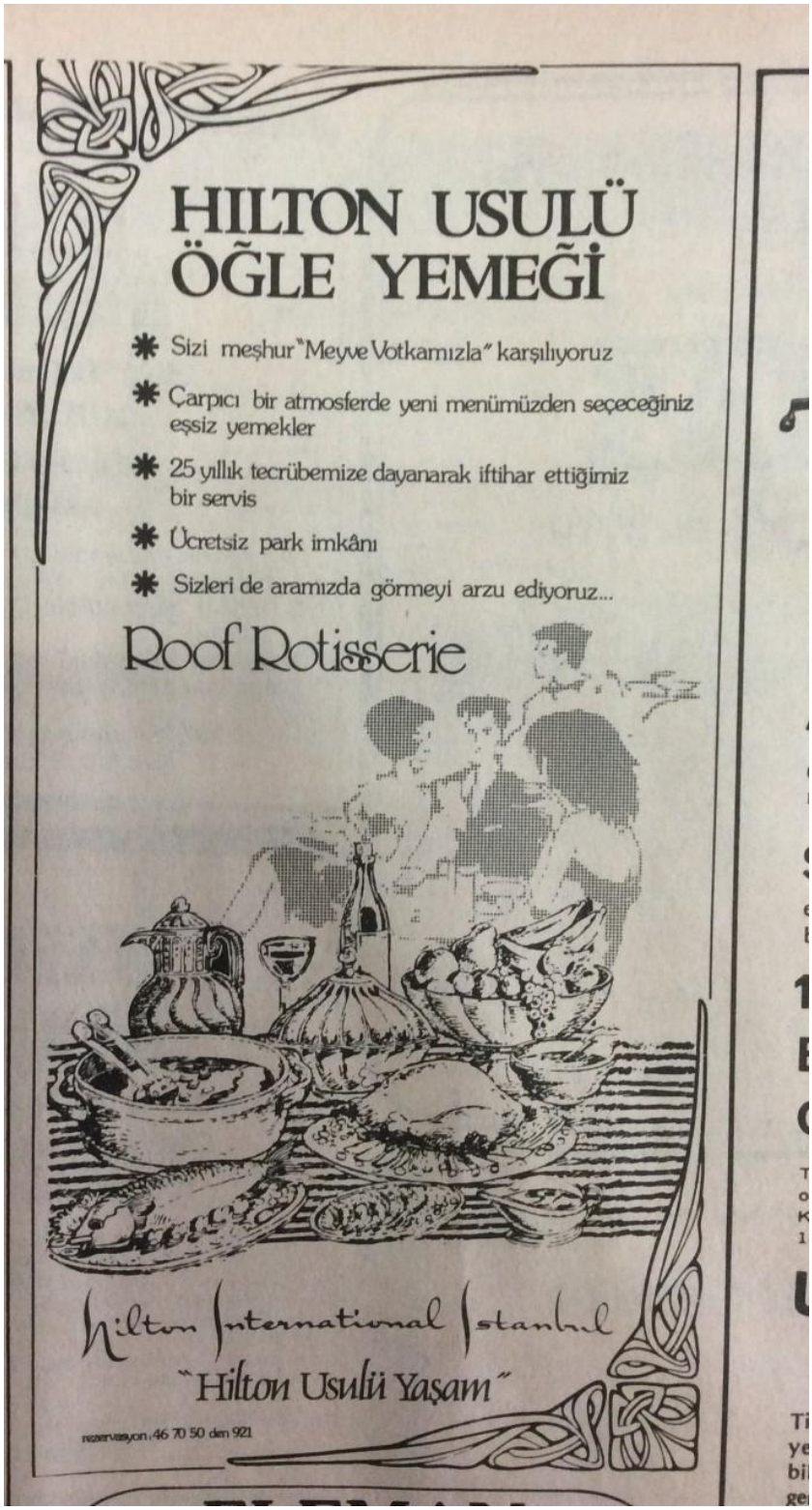
HILTON USULÜ
ÖĞLE YEMEĞİ
Sizi meşhur "Meyve Votkamızla" karşılıyoruz
Çarpıcı bir atmosferde yeni menümüzden seçeceğiniz eşsiz yemekler
25 yıllık tecrübemize dayanarak iftihar ettiğimiz bir servis
Ücretsiz park imkânı
Sizleri de aramızda görmeyi arzu ediyoruz...
Roof Rotisserie
Hilton International Istanbul
"Hilton Usulü Yaşam"
rezervasyon: 46 70 50 den 921

EK-70



Güzel Rita Amerikan Kongresi'ni karıştırdı

WASHİNGTON (Hürriyet)- Beş yıl kadar önce Güney Carolina Eyaleti Demokratik Parti Kongre üyesi **John Wilson Jenrette** ile evlenen **Rita Jenrette**'nin son günlerde önce Washington Post Dergisi'nde daha sonra da Playboy'da yayınlanan **"Deli Bir Kongre Üyesinin Eşinin Günlüğü"** yazı serisi, Amerika'da büyük yankılar yaptı.

31 yaşında olan güzel Rita'nın Washington Post Dergisi'nde yayınlanan günlüğünde genç kadın, Capitol Hill'ü dolduran tüm kongre üyelerinin içki, seks ve binbir rezaletle dolu iş ve özel hayatlarındaki skandallarından bahsediyor.

"Kocam John ile evlendiğim zaman, öteki kongre üyeleri yalnızca benim bacaklarımla uğraşırlarken ben, rezalete neden olmamak için susmuştum. Şimdi konuşma sırası bende. O, çalımlarından yanlarına varılmayan Amerikan Senatosu'nun itibarlı üyelerinin kirli çamaşırlarını ortaya koyacağım artık" diyen **Rita Jenrette**, Playboy Dergisi'nde yayınlanan günlüğünün bir bölümünde, renkli fotoğraflara da yer vererek, Capitol Hill merdivenlerinde bazı üyelerle nasıl seviştiğini anlatıyor.

EK-71

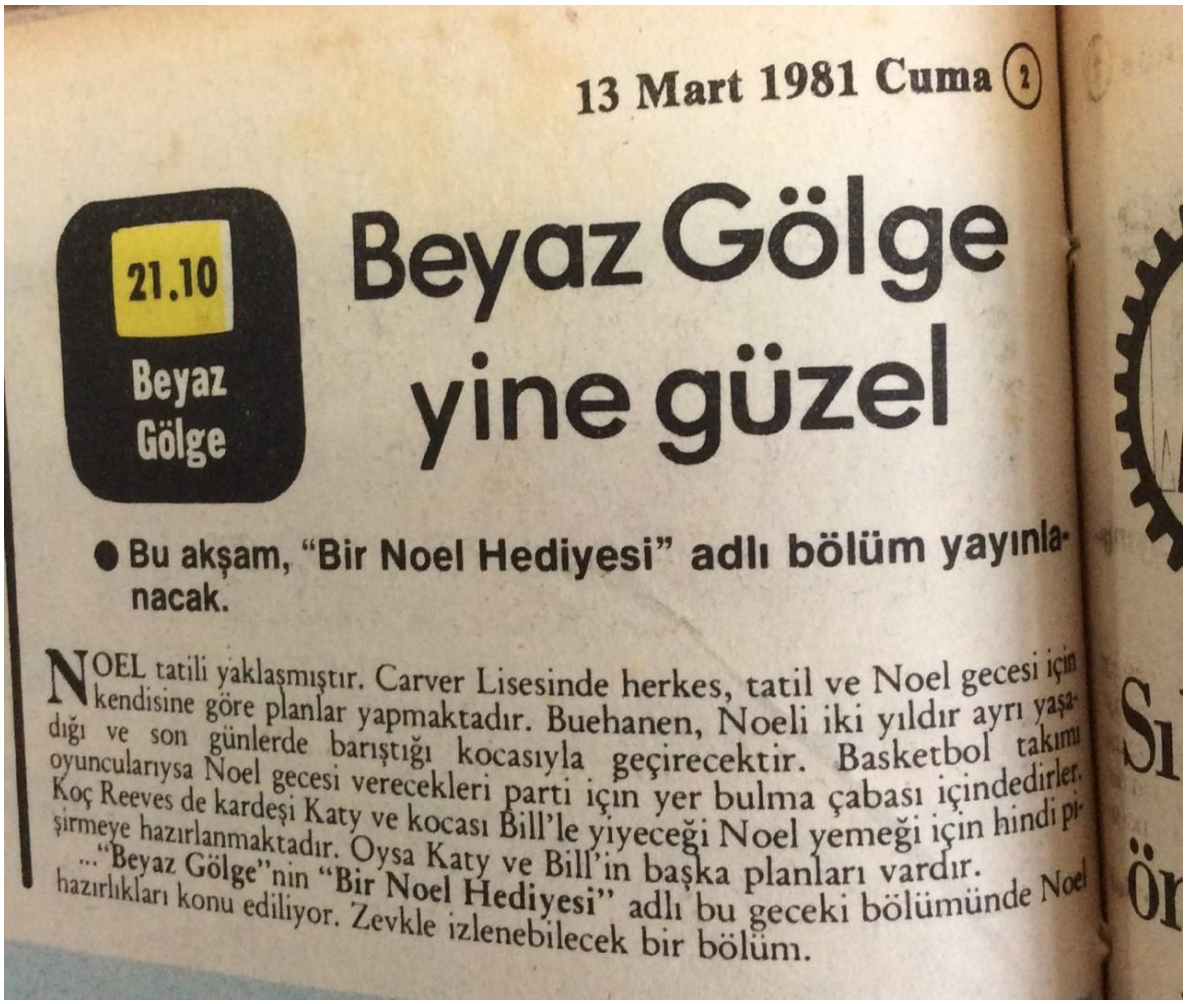

13 Mart 1981 Cuma 2

21.10 Beyaz Gölge

Beyaz Gölge yine güzel

● **Bu akşam, "Bir Noel Hediyesi" adlı bölüm yayınlanacak.**

NOEL tatili yaklaşmıştır. Carver Lisesinde herkes, tatil ve Noel gecesi için kendisine göre planlar yapmaktadır. Buehanen, Noeli iki yıldır ayrı yaşadığı ve son günlerde barıştığı kocasıyla geçirecektir. Basketbol takımı oyuncularıysa Noel gecesi verecekleri parti için yer bulma çabası içindedirler. Koç Reeves de kardeşi Katy ve kocası Bill'le yiyeceği Noel yemeği için hindi pişirmeye hazırlanmaktadır. Oysa Katy ve Bill'in başka planları vardır.

..."Beyaz Gölge"nin "Bir Noel Hediyesi" adlı bu geceki bölümünde Noel hazırlıkları konu ediliyor. Zevkle izlenebilecek bir bölüm.

EK-72



"Beyaz Gölge"nin gençleri sırayla gönüllerini kaptırıyorlar

21.15 Beyaz Gölge

Şimdi de Salami aşık oluyor

● Salami'nin öğretmeni Ellen Jenson'la ilişkisi ilginç bir gelişme gösteriyor..

DİZİNİN "Salami'nin Aşkı" adlı bölümü yayınlanıyor. Amerikan Tarihi dersinden sıkıntı çeken Salami'nin geçer not alamayıp, takımdan çıkartılmasından korkan Koç Reeves, okul yönetiminden yardım istiyor. Bu oyuncuya bir kılavuz öğretmen bulamayınca da, dersin öğretmeni Ellen Jenson bu görevi üstleniyor. Artık sorun çözümlenmiş gibi gözükmektedir. Ancak, Ellen kişisel özgürlükler konusunda alışılmıştan değişik fikirlere sahip genç bir kadındır.

★ Televizyonun en sevilen dizilerinden olan "Beyaz Gölge"nin bu geceki başoyuncusu Salami. İlginç bir bölüm.

SEVİMLİ: "Beyaz Gölge"nin sevimli tiplerinden Salami, bu bölümde gönlünü kaptırıyor. Salami olarak tanıdığımız aktörün gerçek adı Timothy Jan Patten...

EK-73

mu ekrana geliyor.

15.30 PETEK

Programın ilk konusunu Konya'nın Karaman yöresinde bulunan "Altınşehir" kalıntılarıyla, bu kalıntılarda yaşayan yörükler tanıştırıyor. Daha sonra Ege'de yerleşik düzene geçmiş bir yörük ailesi ile yapılan röportaj yayınlanacak.

16.00 TELEVİZYONDA SİNEMA

Programda, "Rawhide Geçidi" adlı film yayınlanıyor.

17.30 TATİL BİTERKEN

Programı Bülent Özveren ve Cenk Koray sunuyorlar.

18.30 SPOR DÜNYASI

Programda haftanın iç ve dış spor olaylarına yer veriliyor.

19.55 TAŞ DEVRİ

Dizgi çizgi filmin "Kanaryalar" adlı bölümü yayınlanıyor.

20.30 HABERLER

20.55 HAVA DURUMU

21.10 DALLAS

Dizi filmin "Oyun İçinde Oyun" adlı bölümü yayınlanıyor.

22.05 BİR SOLİST

Türk Halk Müziği programında Serbülent Yasun ekrana geliyor.

22.20 ZOR YILLAR

Belgesel dizinin bu bölümünde, müttefik kuvvetlerin saldırıları karşısında Alman Kuvvetleri'nin geri çekilmeye başlamaları anlatılıyor.

22.50 HABERLER

Radyolardan Seçmeler

TRT I

07.40 Atatürk Diyor ki, 09.05 Tatil Sabahı, 11.05 Radyo Tiyatrosu (Perde Açılıyor), 12.07 Unutulmayanlar, 20.00 Ocakbaşı 00.05 Sevilen Eserler.

TRT II

08.00 Sabah İçin Müzik, 11.00 Küçük Konser, 11.30 Türkülerden Bir Demet, 14.00 Çevre Sorunları, 14.40 Şarkılar, 17.15 Senfonik Müzik.

TRT III

09.03 Müzik Stüdyosu, 11.00 Stüdyo FM, 12.30 Müzik Panoraması, 14.00 Pazar'dan Pazar'a 20.00 Plak Albümlerinden, 22.09 Gecenin Getirdikleri.

izlenecek güzel bir sinema eseri.



Dallas dizisinin "Oyun İçinde Oyun" adlı bu gecekl bölümünde Sue Ellen, J.R'dan boşanabilmek için bir dedektif tutar. Amacı, J.R'ın kadınlarla ilişkisini ortaya çıkarmak, koz olarak kullanabilmektir. (Foto: Hürriyet)

Dallas'ta oyun içinde oyun...

Bu bölüm ve önümüzdeki bölümlerde Ewing ailesinin çöküş bölümleri işleniyor...

DİZİ filmin "Oyun İçinde Oyun" adlı bölümü yayınlanıyor. Sue Ellen, J.R'a yaptığı boşanma teklifini inkoyuşa sürülmesi üzerine değişik bir tavır almayı düşünür. J.R'ın, onun alkolik olduğu ve tutarsız tavırları olduğu tehditlerine karşı koyabilmek için J.R'ın peşine bir dedektif takar. Amacı, açacağı boşanma davasında J.R'ın başka kadınlarla ilişkisi olduğunu ispatlamaktır.

★ Dallas dizisinde bugüne kadar izlediğimiz bölümlerde Ewing ailesi, değişik ilişkilerle bir bütün olarak ele alınmıştı. Önümüzdeki bölümlerde ise çöküş motifleri işleniyor. Bu bölüm yeni bir sürprizin de habercisi sayılabilir.



EK-74



Bu gece izleyeceğimiz "Deli Dolu" adlı filmde sinema dünyasının iki ünlüsü başrolleri paylaşıyor. Filmde Robert Redford ile Jane Fonda başarılı oyunlar sergiliyorlar...

Başrollerde Amerikan sinemasının iki ünlüsü oynuyor

"Deli Dolu" bir güldürü...

21.05 **Yeni evli bir çiftin aralarında geçen tartışmaları anlatan film 14 yıl önce çevrildi**

(Barefoot in the Park) 1967 Amerikan yapımı (106 dakika)
Oyuncular: Jane Fonda, Robert Redford, Charles Boyer, Mildred Natwick
Yönetim: Gene Saks

Kori (J.Fonda) ile Pol (R.Redford), sevişerek evlenen bir çifttir. Kısa bir balayıdan sonra, kiraladıkları ucuz apartmanın üst katına taşınırlar. Karısını çok seven Pol, her gün yüzden fazla basamağı inip çıkmaya razıdır. Kori'nin annesi dul bayan Benks (M. Natwick), kızının her işine karışmaktadır. Genç çifti kendi evlerinde de rahat bırakmaz. O yetmiyormuş gibi, apartman komşuları bay Valesko da eve dadanır. Bu adam zevk düşkünü yaşlı bir bekârdır. Böylece karı-koca arasında sürtüşme başlar. Kori'nin aklına, annesini, Velasko ile evlendirmek gelir. İkisinden de kurtulmak için tek çaredir bu.

★ Bugün Amerika'nın en ünlü güldürü yazarlarından biri Neil Simon' dur. 1960'larda yazdığı, az kişili ve tek dekorlu bu oyun dünya sahnelerinde ve bizde oynandı. Yazarlığının belirgin nitelikleri nükte yeteneği, teknik beceri ve evrensel sezgi. Bu yüzden oyunlarını hiçbir ülke yadırgamıyor.

EK-75



TÜRK JR'INI ARIYORUZ

Geniş bilgi 8'inci Gün'de

8 Gün Hürriyet'le birlikte verilir BAYİNİZDEN İSTEYİNİZ

12 Nisan 1981 Pazar

Hürriyet

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

YIL: 33 SAYI: 11856

TEL: (Int.) 26 20 00 (Santral)
İlân Servisi: 26 40 04-26 40 05
Yazı İşleri: 26 20 00-26 20 20

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Kurucusu: SEDAT SİMAVİ (1896 - 1953)

FİYATI 10 LİRA

434 üyeli Avrupa Parlamentosu toplantısına

EK-76



13 Nisan 1981 Pazarte

21.40 Kökler

Gösterildiği ülkelerde büyük yankılar yapıyor

"Kökler"i izlemek bir zevk

● Albay Warner zenci kızla evlenen oğlunu evlatlıktan reddediyor. Horoz George ölüyor.

Dizinin bu akşamki bölümünde, Horoz George'un ölümü işleniyor. Tom Harvey, büyük kızı Elizabeth'in John Dolan ile evlenmesine karşı çıkar. Tom'un karısı İrene ise, kızının mutlu olmasını istemektedir. Kocası Tom'un **Jim Warner** ve öğretmen **Carrie Barden** arasındaki ilişkiyi hoş gördüğü halde, kızının evlenmesine karşı çıkarak iki yüzlü davrandığını söyler ve onu suçlar. Oysa Tom fikrini değiştirmez. Bu arada, Jim Warner'in, Carrie Barden ile evlenmesi üzerine, Albay Warner, oğlunu evlatlıktan reddeder. Elizabeth, Memphis'e giderek öğretmenlik yapmak istediğini babasına söyler. Ailede ikinci bir üzücü olay meydana gelir. Horoz George ölmüştür.

"Kökler" gösterildiği ülkelerde büyük yankılar uyandıran ve çok beğenilen bir dizi... Kökler'in birinci kısmı, bizde de çok tutulmuştu. İkinci kısmı ise yeni izlemeye başladık. Bu akşamki ikinci kısmın ikinci bölümünde yine ilginç olaylar meydana geliyor. Siyah-beyaz mücadelesi en açık biçimde sergileniyor...TV yönetimi "Kökler"in ikinci kısmını da satın alıp yayınlamakla olumlu bir iş yaptı. Çünkü "Kökler"i izlemek bir zevk...

EVLENİYORLAR. Beyaz Jim Warner ile zenci Carrie Barden arasındaki ilişki, giderek aşka dönüşür. İki genç evlenirler. Ancak, Albay Warner, bu evliliğe karşı çıkar ve oğlu Jim'i evlâtlıktan reddeder...

SADOSAN

EK-77



21.21 Beyaz Gölge

Jakson evlenmeye karar veriyor

DİZİ Film Beyaz Gölge'nin **"Delores"** adlı bölümü ekrana geliyor.

Carver Lisesi Basketbol Takımı as elemanlarından Jackson'un eski okul arkadaşı Delores San Francisko'dan döner. Delores'in döndüğünü Coolidge, Torph ve Rees, Jackson'a söylerler. Delores herkese model olarak çalıştığını söylemiştir. Eski arkadaşıyla yeniden birlikte olmaktan çok mutluluk duyar Jackson, onunla evlenmeye karar verir. Bu arada Bayan Buchann eski öğrencisiyle süpermarkette karşılaşır. Ancak, bu sırada Delores yiyecek bir şeyler çalmaktadır. Buchann durumu Koç Reeves'e bildirir.

....TV'nin en beğenilen dizisi Beyaz Gölge yine herkesi ekrana bağlıyor. As oyuncu Jackson'un duygusal davranışları sergileniyor. Dizide yine eğiticilik ve öğreticilik ögesi, eğlenceden ağır basıyor.

EK-78

Tony Curtis, üçüncü eşinden de boşandı...

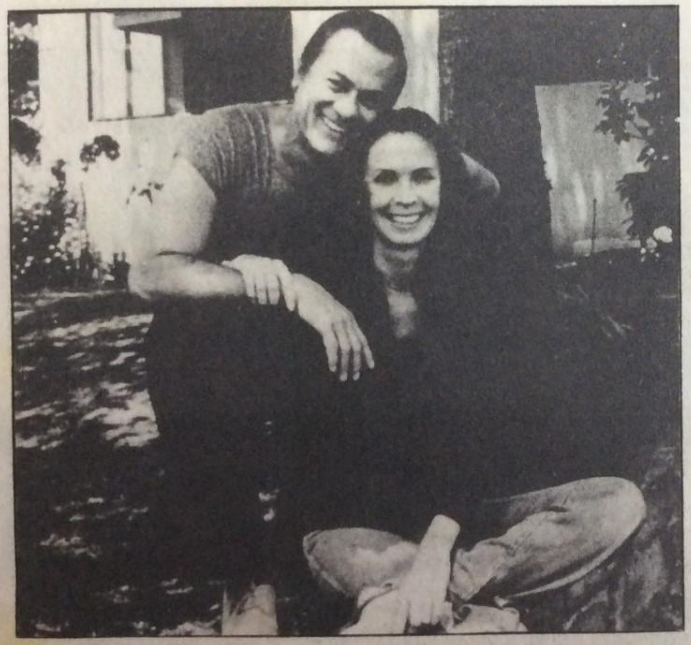

Ünlü aktör Tony Curtis üçüncü eşi Leslie'den de ayrıldı. Son eşine yüklü bir boşanma tazminatı ödeyen Tony Curtis bir daha evlenmeyeceğini söylüyor...

● **Daha önce de Janet Leigh ve Christine Kaufmann ile evlenen Tony Curtis'in bu iki evlilikten 4 kızı bulunuyor.**

ÜNLÜ Amerikalı aktör Tony Curtis, oniki yıllık evlilikten sonra üçüncü eşi Leslie'den de boşandı.

Hollywood'da daldan dala konmasıyla şöhret yapan Tony Curtis, bundan önce de Janet Leigh ve Christine Kaufmann ile evlenmiş fakat her iki evlilik de ayrılıkla sonuçlanmıştı. Özellikle televizyondaki **"Kaygısızlar"** dizisiyle dünyada milyonlarca seyirciyi ekran başına çekmeyi başaran aktörün bu evliliklerden 4 kızı olmuştu.

Los Angeles'te boşanma davasını ilk açan 34 yaşındaki Leslie Curtis, Tony'nin çapkınlıklarına artık tahammül edemediğini, bu işkence dolu hayatı bir an önce sona erdirmek istediğini söylerken Nicholas adındaki 10 yaşındaki oğlu ile 7 yaşındaki oğlu Benjamin'i kendi yanında alıkoyacağını bildirdi.

Şu anda 55 yaşında olan Tony Curtis ise boşanma kararı sonucu karısına önemli bir tazminat ödediği belirtilirken mallarının çoğunu Leslie Curtis'e bırakacağı da ifade edildi.

EK-79

HEPSİNİN ŞANSI AÇILDI...

21.10 Dallas

J.R'ın kadınları

● Baldız Kristin (Mary Crosby) en yüksek ücret alan yıldızlar arasında yer alıyor

Amerika'nın CBS televizyonu tarafından gerçekleştirilen **"Dallas"** dizisinin en ilgi uyandıran tipi J.R.'ın aşk maceralarına girdiği güzellere teklifler yağıyor. Dizide Kristin rolünü canlandıran Mary Crosby de şansı giderek iyice açılan yıldızlardan. Bir çok dizi için teklif alan sanatçı, son olarak **"By The Bay"** dizisinde başrolü oynuyor ve en yüksek ücret alan TV yıldızları arasında yer alıyor...

Dallas'ın çok tutulmasında J.R.'ın kişiliğinin büyük etkisi olduğunu düşünen yapımcılar, çeşitli güzelleri J.R. için özenle seçiyorlar. Daha bizde gösterilmeyen bölümlerde ekrana gelen yeni güzellerden Audrey Landers, Meg Gallagher ve Joanna Cassidy'nin J.R.'la ilişkiye girdikten sonra şansları iyice açıldı.

BU AKŞAM: ÖLÜM DÖŞEĞİ

Dallas dizisinin **"Ölüm Döşeğinde"** adlı bölümünün ilk kısmında J. R.'ın vurulması ve ailesinde yarattığı etki konu ediliyor.

J.R.'ın vurulması ailede şok tesiri yapıyor. Hastanede heyecan içinde doktorun ameliyattan çıkması bekleniyor.

Sue Ellen, Cliff Barns, banka müdürü Leyland, Avukat Allen Beam ve baldızı Christine'in intikam almak için yeterli nedenleri vardır. Hepsi birbirlerinden habersiz, J.R.'ı vurmak için planlar yapmışlardır.

Ancak, J.R. hastanede gözünü açar açmaz karısı Sue Ellen'den şüphelenir. J.R., Sue Ellen'a karşı şaşırtıcı bir tavır takınır. Kesinlikle karısından yardım istemez. Bu durum Sue Ellen'ı de hayretler içinde bırakır.

... Alışkanlık denen ezeli duygu, TV seyircisini gene ekranı başına sarı ediyor. Sonunu bildiğiniz bu filmi izlerken, bizi ekran başından ayırmayan ikinci önemli neden de, insanoğlunun sınırsız tutkularını bütün çıplaklığıyla görebilmemiz oluyor.



GÜZEL BALDIZ: Dallas dizisinde J.R.'ın sevgilisi rolü ile üne kavuşan baldız Kristin'e teklif üzerine teklif yağıyor... Ünlü şarkıcı Bing Crosby'nin kızı olan güzel yıldız Mary Crosby, "Şansımı J.R. sayesinde açtım." diyor...



İKİ GÜZEL: Dallas'ın hentüz izlemediğiniz bölümlerinde rol alan Audrey Landers (sağda) ile Meg Gallagner de J.R.'la ilişkilerinden dolayı şansı açılan iki güzel yıldız. Bu iki güzel TV dünyasının ünlüleri arasına girdiler...

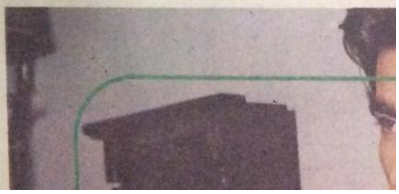

EK-80

İTET'in üniversitelere giremeyen Türk gençliğine büyük hizmeti

TÜRK RİVİERASININ ALTIN ŞEHRİ ALANYA'DA

İNGİLİZCE YAZ KURSLARI ELTC'DE



4,6,8 haftalık devreler halinde 1 Mayıs - 31 Ekim 1981 arasında İngiliz, Amerikan üniversitelerine giriş sınavına Türk ve İngiliz öğretmenler nezaretinde hazırlanabilirsiniz. İngilizce eğitim merkezimiz Alanya'da Internasyonal Yeni Motel'de altın kumlu plajı kaliteli mutfağı sportif imkanları ve hafta sonu çevre gezileri ile emrinizdedir. Kayıtlar dolmak üzeredir. Acele ediniz.

Mür: İNTERNASYONAL TURİZM, EĞİTİM VE TİC. LTD. ŞTİ.
İstiklal Cad. No: 108 Kat: 1 D.111
TEL: 49 78 70 - Telex: 24269 TET-TR
P.K. 536 Beyoğlu - İSTANBUL

EK-81

Reagan'ı bu kız için vurmuş



"Taksi Şoförü" filminin genç yıldızı Jodie Foster adına yazılmış ve postalanmamış mektupta, Hinckley, "Çok önemli siyasi bir kişiyi öldüreceğim" ve "Bunu sadece Jodie için yapacağım" yazdı. Jodie Foster da bir süredir Hinckley imzasıyla birkaç aşk mektubu aldığını, ancak bu tip pekçok mektup aldığı için önemsemediğini söyledi.

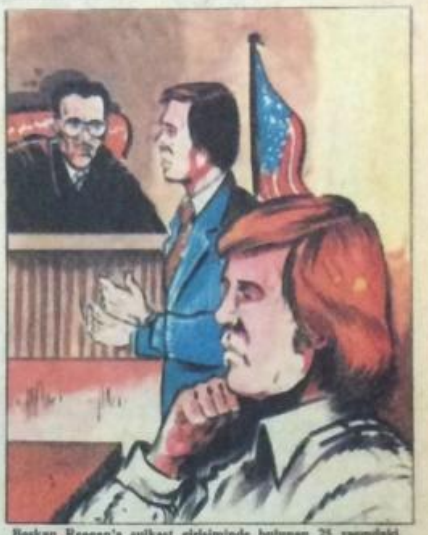

Başkan Reagan'a suikast girişiminde bulunan 25 yaşındaki sarışın genç John Hinckley'in sorgulaması yapıldı.

Film yıldızı Jodie Foster'a mektup yazan suikastçı "Senin için bir siyasiyi öldüreceğim" diyordu

● Güzel yıldız Jodie Foster'ın Taksi Şoförü filminde birlikte oynadığı kişi de filmde siyasi bir kişiyi öldürüp önem kazanmak istiyor.

(Yazısı 13. Sayfada)

Suikastçı özel hücreye kondu

Reagan'ın değişen imzası

20 Ocak 1981 — Ronald Reagan

31 Mart 1981 — Ronald Reagan

Başkan Reagan'ın sağlık durumu iyiye gidiyor. Nitekim ameliyattan 24 saat sonra yatağından doğruldu ve tarım ürünleri ihracatına ait bir kanunu inceledi ve daha sonra imzaladı. 20 Ocak 1981'de başkanlık görevine resmen başladığı zaman Beyaz Saray defterindeki imzasıyla 31 Mart 1981'de kanuna attığı imza arasında büyük fark vardı. Büyük gayretle imzayı atmıştı ama titreyen eliyle attığı bu imza çarpıtmıştı.

● *Yargılanmasına bugün başlanacak olan 25 yaşındaki John Hinckley'in "şaşkın ve sorumsuz" göründüğü bildirildi*

● Başkan Yardımcısı Bush "Reagan'ın yüzüne kan geldi. Yanakları pembeleşti" dedi.

EK-82



20 Mart 1981 Cuma (2)

20'nci yüzyılın seks ikâbesi ilan edilen Marilyn Monroe 1962 yılında intihar etmişti.

Biz geriden takip ettiğimiz için hiçbirini göremedik...

Amerika'da 1980'in en iyi TV filmleri belirlendi

AMERİKA'da yılın en iyi televizyon yapımlar belirlendi. 1980 yılının Amerikan televizyon dizilerine göz atıldığında **"Kramer Kramer'e Karşı"** filminin çok tutulmasından dolayı çocuk-aile psikolojisi üzerine filmlerin çoğunluğu da dikkati çekiyor. Ayrıca **"Vahşi Gaugain"**, **"Papaz Damien: Cüzamlı Papaz"**, "Bocie" (H.Bogart), **"Jayne Mansfield'i Öyküsü"**, **"Sophia Loren'in Yaşam öyküsü"**, **"Marilyn: Bilinmeyen Hikayesi"** gibi ünlülerin yaşamlarını içeren biyografik filmler de 1980'in ilginç yapımları arasında yer alıyordu.

Amerika'da en iyi 10 Televizyon Filmi şöyle sıralanıyor:

1) Amber Dalgaları- **"Amber Waves"**- Ken Trevey senaryo Joseph Sargent yönetmen. Elvis Presley'i beyazperdede canlandıran Kurt Russell oynuyor.

2) Guyan Cehennemi- **"Guyana Tragedy"** Senaryo: Ernest Tidyman, yönetmen: William A.Graham. Yakın zamanların en büyük toplu intihar olayı yansıtılıyor.

3) Gideon'un Trampeti- **"Gideon's Trumpet"**-Senaryo: Anthony Lewis'in kitabından David W.Rintels, yönetmen: Robert Collins.

4) Çatı Odası- **"Attica"**- Tom Wicker'in **"A Time To Die"** adlı yapıtından James Henerson. Yönetmen: Marvin Çhomsky.

Amerikan sinemasının seks kraliçelerinden iken Jane Mansfield bir otomobil kazasında ölmüştü.

5) Minnesota-**"Off the Minnesoto Strip"**-Senaryo: David Chase, Yönetmen: Lamont Johnson.

6) Haywire-Senaryo: Frank Pierson ve Ivan Davis. Le Remick ve Jason Robards başrolleri paylaşıyorlar.

7) Kral Yengeç-**"King Crab"**-Yönetmeni Martin Chomsky. Başrolde Petroçelli dizisinden tanıdığımız Barry Newman.

8) Savaş Söylentisi- **"Romor of War"**-Senaryo, Philip Caputo'nun Vietnam'da yaşadıklarını yansıttığı yapıtından John Sacret Young.

9) Lehimci-**"The Plumber"** Yapımcısı: Peter Weir.

10) Mississipi'de Hayat-**"Life on the Mississipi"**-Mark Twain'in ünlü yapıtından televizyona uygulanan Philip Reisman Jr. Yönetmen: Peter Hunt.

EK-83



Dedikodular nedeniyle kocasından boşanmak zorunda kaldığını söyleyen Victoria Principal "Dallas" şimdi de bana uğursuzluk getiriyor dedi.

"Dallas" dizisinin sevimli Pamela' sı Victoria Principal içini döktü

"Dallas benim yuvamı yıktı!"

Salih UYGUR Bildiriyor

DALLAS, (Hürriyet)- Televizyonun en ilgi gören dizilerinden olan **"Dallas"**ın sevimli Pamela' sı Victoria Principal, **"Bu dizi benim evliliğimi mahvetti"** dedi.

Kestane rengi saçlı ve bal rengi gözlü 32 yaşındaki güzel Victoria Principal, yoğun film çalışmaları ve filmin reklamı amacıyla hakkında yapılan ileri geri yayınlar yüzünden kocasının evi terkettiğini belirtti. **"Kocam Chris ve ben nihayet boşanıyoruz. Ancak çok iyi geçindiğimiz dönemlerden bugüne hakkımızda olur olmaz dedikodular çıkaran ve sadece filmden söz edilsin, reklam olsun diye bizden istedikleri gibi sözedenler artık rahat etsin. Zorla evliliğim bozuldu. Dallas yüzünden mutlu yuvamdan oldum"** diyen Victoria Principal, 22 yaşındaki eşi aktör Christopher Skinner'ın boşanmak için mahkemeye başvurduğunu açıkladı.

Çiftin yakınları Pamela rolüyle Victoria'nın ünü ve serveti giderek artarken aktör olan kocası Christopher'ın iş bulmakta güçlük çektiğini bunun da genç adama manevi baskı yaptığını belirttiler. Bu arada çiftin çocuk sahibi olma isteğinin de yine Dallas dizisi çalışmaları nedeniyle bir türlü gerçekleşemediği, bunun da evliliği sarstığı öne sürüldü. Film yapımcılarının dizinin son bölümlerinde Pamela'yı hamile olarak oynatmaya karar verdiklerini, Victoria'nın da hiç değilse bu bölümlerde gerçekten hamile olarak oynayıp, aynı zamanda evliliğini de kurtarmayı planladığını anlatan yakınları, yapımcıların dizide Pamela ve Boby'nin hiçbir zaman çocuk sahibi olmamalarına karar vermeleri üzerine bu çözümün de işe yaramadığını belirttiler.

"Dallas" Romanya'da gösteriliyor

● J.R.'ı kimin vurduğunu ilk kez bir Doğu Avrupa ülkesi izleyecek.

BÜKREŞ, (AP)- Romanya, bu akşam yayınlanacak olan bölümle, **"Dallas"** dizisinde **"J.R'ı kimin vurduğunu"** izleyecek olan ilk Doğu Avrupa ülkesi oluyor.

Yaklaşık 4 milyon Rumen aileyi televizyon başına toplayacağı belirtilen bölümde izleyiciler baldız Christin'in J.R.'ı vurduğu sahneyi görebilecekler.

"Dallas" dizisini 1979 yılından bu yana göstermekte olan Rumen televizyonu, geçen yaz Hollywood'daki aktörler grevi nedeniyle diziye bir süre ara vermek zorunda kalmıştı. Geçtiğimiz yazdan bu yana bekleyen Rumen televizyon izleyicileri nihayet bu akşam düğüm bölümünü izleme olanağı buluyorlar.

Dizinin ilgiyle izlendiği Romanya'da basın da J.R.'ı kimin vurduğu konusunda karısı Sue Ellen, baldızı Christin ya da diğer kişiler yanı sıra Hagman'ın FBI, CIA veya Mafia gibi örgütler tarafından vurulduğunu öne sürüyor. Son bölüm hakkında bir Rumen gazetesi ise izleyiciyi uyararak, **"Bu bölüm hiçbir sınır taşımayan güç ve para hırsı içinde çabalayan bir toplumdaki kişilerin moral değerlerini ve ilişkilerini en iyi biçimde örnekliyor"** diyor.

EK-84


AYVALIK
TURÖREN AYTAS TATİLKÖYÜ
İNGİLİZCE
YAZ OKULU
30 Mayıs-26 Eylül arasında
4 haftalık devreler halinde
14-21-28 Mart Cumartesi günleri Saat 11.00'de
Turören Turizm'de film gösterisi yapılacaktır.
BROŞÜR İSTEYİNİZ
Anglo World
EDUCATION LTD
turören
"tatili yaşatır"
TURÖREN TURİZM İŞLETMECİLİK VE YATIRIM A.Ş.
BÜYÜKDERE CADDESİ, DEMİR APARTMANI 31/1 ŞİŞLİ, İSTANBUL
ASA
TEL: 40 86 30 - 46 72 08

EK-85


SİNEMALAR
KONAK
DEHŞET
GAZİ
RÜZGARIN SESİ
KÜÇÜK LORD
SUR
DEHŞET
George C. Scott
Melvyn Douglas
KADIKÖY
ŞEYTAN
The Exorcist
2. HAFTA
İNDA BLAİR
KRİSTAL
DEHŞET
Melvyn Douglas
George C. Scott
AS
İNSAN TAPINAĞI
BU HAFTA
İŞTE BEKLENEN FİLM
SADIK BİR KADIN
SYLVIA KRISTEL
2.HAFTA
Yalnız Beyoğlu EMEK Sinemasında
BU HAFTA
Yön: LUCHINO VISCONTI
MASUMLAR
Giancarlo Giannini
Jennifer O'Neill
Laura Antonelli
BU HAFTA
İstanbul sinemalarında Büyük film... Büyük ilgi...
ROLLERBALL
ölüm pateni
3. HAFTA
ÖLÜM PATENİ
JAMES CAAN
Pamela Hensley-John Beck
Yön: Norman JEWISON
Şişli KENT Tel:477762
B.Oğlu Y.MELEK Tel:444289
Çemberlitaş SAFAK Tel:222513
BU HAFTA
Sen bu evdeni ölmüştün, Joseph?
Şimdi nereye gitmeyi düşünüyorsun?
GEORGE C. SCOTT
DEHŞET
George C. Scott
Melvyn Douglas - Trish Van Devere
Harbiye KONAK
Beyoğlu DÜNYA
Aksaray KRİSTAL
Topkapı SUR
Bakırköy İNCİRLİ
PEK YAKINDA
SKATETOWN USA
SKATETONN USA
HIZLI GENÇLER
Harbiye AS
Beyoğlu EMEK
Sinemalarında
YAKINDA
5 OSCAR'lı
GUGUK KUŞU
"ONE FLEW OVER THE CUCKOOS NEST"
Jack Nicholson
GELECEK HAFTA
Yılın Müzik ve Sinema olayı
KİBARİYE
KİMBİLİR
FİKRET HAKAN
Eray Özbal-Hulusi Kentmen Zerrin Egeliler
Yakında
Beyoğlu LÜKS
Aksaray KRİSTAL
Topkapı SUR
Bakırköy İNCİRLİ
Kadıköy OCAK
Beşiktaş MİSTİK

EK-86


NEHAR TÜBEK
Bozuk paralar çıktı...
Ya "Dallas" ya "Sıcak su"
SON zamanlarda, birçok evde suyu bulsanız, hava gazı bulamıyorsunuz. Gaz gelse, su gelmiyor... Herkes aynı saatte su ve gaz kullanınca gelen gaz suyu ısıtmıyor. Bu da insanların buz gibi su ile yıkanmasına, ya da gaz ocaklarının iyi yanmamasına yol açıyor.
Bu önemli derdin çaresini, bulanlar bulmuş...Çare son derece basit. Yalnız, tercihi iyi yapmak gerekiyor. Ama eğer "Dallas" diye bir diziyi izleme merakı olmayanlar için, sorun yok. Sorunun çözümü de burada, bazı kişiler, hem ocaklarını istedikleri gibi yakıyorlar, hem de sıcacık su ile güzel güzel yıkanıyorlar. Onlar için yıkanmanın saati, "Dallas" dizisinin seyredildiği pazar akşamları. Herkesin televizyon karşısına geçip, soluk almadan diziyi izlediği sıralar, isteyen gazını ve suyunu açıp, tadını çıkara çıkara yıkanıyor. İş, bu diziden fedakarlık etmeye kalıyor...Denemesi bedava, denemeye değer herhalde...

EK-87

Nisanda ekranı yabancı filmler kurtaracak

TV'ciler bu defa iyi filmler seçtiler



İki dev oyuncunun birlikte oynadıkları, "Ateşli Geceler" filmi gösterildiği yıllarda büyük ilgi görmüştü.

TELEVİZYON Film İşleri Müdürlüğü yetkilileri, önümüzdeki nisan ayında yayınlanacak yabancı sinema filmlerini yayına hazırladılar. Aralarında eski fakat kaliteli filmlerin bulunduğu 9 film nisan ayında TV'yi kurtaracak.

Marlon Brando, Yul Bryner, Richard Burton, Eva Gardner, Burt Lancaster, Spancer Tracy, Gregory Peck, Omar Sharif, Deborah Kerr gibi ünlü oyuncuların rol aldıkları filmler çarşamba geceleri ve pazar gündüz kuşağında yayına girecek.

TV film işleri yetkililerinin seçtiği filmler şunlar:

1 Nisan Çarşamba: **İşaret** "The Mark" **Yön:** Guy Green, **Oyn:** Stuart Whitmah, Maria Schell R.Steiger.

5 Nisan Pazar: **Morituri** "Morituri" **Yön:** Bernhard Wicki, **Oyn:** Marlon Brando, Yul Bryner, T. Howard.

8 Nisan Çarşamba: **Ateşli Geceler** "Night Of The Iguana" **Yön:** John Huston, **Oyn:** Richard Burton, Ava Gardner, Deborah Kerr

12 Nisan Pazar: **Kahraman Kaptan** "Captains Courage Use" **Yön:** Victor Fleming, **Oyn:** Spencer Tracy, Freddie Bartholomow- Lionel Barrymore

15 Nisan Çarşamba: "There's No Businness Like Show Businness" **Yön:** Walter Lang, **Oyn:** Ethel Merman Donald O'Conner, Marln Monroe

19 Nisan Pazar: **Dünya Savaşı** "The War Of The Worlds" **Yön:** Byron Haskın, **Oyn:** Gene Barry, Ann Robinson.

22 Nisan Çarşamba: **Suzie Wong** "The World Of The Suzie Wong" **Yön:** Richard Quine, **Oyn:** William Holden, Nancy Kwan.

26 Nisan Pazar: **Mac Kenna'nın Altınları** "Mac Kenna's Gold" **Yön:** J.Lee Thompson, **Oyn:** Gregory Peck Omar Sharif, Camilla Sparv.

29 Nisan Çarşamba: **Katiller** "The Killers" **Yön:** Robert Siodmak, **Oyn:** Burt Lancaster, Ava Gardner, E.O'brian.



EK-88



GEÇİCİ MUTLULUK: J R ile Sue Ellen dizinin bu bölümünde geçici bir mutluluk yaşıyorlar. İyi bir eş, iyi bir anne görünümüne bürünen Sue Ellen, sonunda yine isyan ediyor...

Dallas'ta ilginç olaylar

● Sue Ellen, çok iyi bir eş, çok iyi bir anne oluyor. Alan ile Lucy ayrılıyor, Pam Bobby'nin Cliff'e iş bulmasını istiyor ve JR. yine ortalığı karıştırıyor.

DALLAS adlı dizinin "Kaygılar" adlı bölümü yayınlanıyor.

Dizinin bu bölümünde, Sue Ellen'ın şaşırtıcı davranışları dikkati çekiyor. Sue Ellen, kocasına çok iyi bir eş, oğlu John'a da çok iyi bir anne oluyor. Sue Ellen, hatta bu konuda J. R.'a söz veriyor. Ancak, Sue Ellen bir olayda samimi olmadığını ortaya çıkarıyor. J. R. karısının kendisine gösteriş için iyi davrandığını anlıyor.

En büyük merakı ortalığı karıştırmak olan J. R. Lucy ile Alan Beam'in arasını açıyor. Bir yemek sırasında Lucy yüzüğünü Alan'a iade ediyor ve ayrılıyor. Ancak, Lucy'nin Alan'dan ayrılmasının sebebi sadece J. R. değildir. Lucy, okuldaki öğretmenlerinden birine aşık oluyor. Lucy'nin yeni aşkının ismi Greg'dir.

Bu arada, Lucy'nin Alan'dan ayrılma kararı aile içinde büyük sürpriz olarak karşılanıyor.

Alan Beam de boş durmayıp kozu Serena'yı J. R.'ın üzerine gönderiyor. J. R. da zamanını Serena ile geçirince, baldız Kristin kıskançlık duygularına kapılıyor.

Bu arada Pamela ağabeyi Cliff'e bir iş bulması için Bobby'e ricada bulunuyor. Ancak, oyunbozan J. R., yine devreye giriyor.

Tv'de BUGÜN

15.00 AÇILIŞ

18.01 LİSELERARASI YARIŞMA

Liselerarası 16. Soru bilgi yarışmasında bu kez Keçiören ve Tevfik Fikret Liseleri yarışıyor.

Mart ayında naklen yayınlar sporseverleri sevindirecek

TRT Spor Servisi, mart ayında yapacağı naklen yayınlar için hazırlıklarını tamamladı. Avrupa Kupaları'ndan naklen maç ve Amerika'nın Harthford kentinden Artistik Patinaj Şampiyonası'nın banttan görüntüleri televizyonun sporsever seyircilerini ekran başına çekecek.

Mart ayının ilk naklen yayınında UEFA Kupası çeyrek final karşılaşması Standart-Liege Köln maçı izlenecek. Belçika'nın Liege şehrinde yapılacak maç 4 Mart Çarşamba günü saat 22.00'de başlayacak.

ABD'nin Harthford kentinde yapılacak Dünya Artistik Patinaj Şampiyonası'nın banttan görüntüleri ise 5-6-7 ve 8 Mart günleri yayınlanacak. 5 Mart Perşembe günü çiftler serbest hareketleri, 6 Mart Cuma günü saat 22.55'de erkeklerde serbest hareketler finali ile çiftler gösterisi 7 Mart Cumartesi günü bayanlar serbest hareketler finali ile erkeklerin gösterileri, 8 Mart Pazar günü de spor programı içinde karışık finaller ekrana gelecek.

Kesinleşen bir diğer naklen futbol karşılaşması ise, İngiltere Lig Kupası'ndan futbolseverlere sunulacak. Liverpool-Westham takımlarının çetin mücadelesi 14 Mart günü saat 18.00'den itibaren TRT Televizyonu ekranlarında olacak.

Siz onu bir de gerçek yaşamında izleyin



KARISI VE KIZI İLE: J.R ya da gerçek adıyla Larry Hagman'ın mutlu bir aile yaşantısı var. Larry Hagman'ın eşi (ortada) İsveç asıllı. Kızı ise 22 yaşında...

Kim demiş JR kötü adam diye

"Dallas dizisi ile mutlu aile yaşantım arasında en ufak ilişki yoktur" diyen ünlü aktör, en büyük zevkinin işten eve yorgun döner dönmez tüm aile fertleri ile birlikte banyoda buluşmak olduğunu belirtiyor.

DÜNYADA yüz milyonların tanıdığı Dallas dizisinin kurnaz, kötü adamı ünlü Amerikalı aktör Larry Hagman (J.R.) karısı ve iki çocuğu ile birlikte mutluluk içinde yaşarken, çok iyi bir aile babası olarak tanınıyor.

Daha önce birçok tiyatro eserinde ve filmde oynamasına rağmen bugünkü şöhretine Dallas dizisiyle ulaşan Larry Hagman, Pasifik Sahilinin Malibu sayfiye yerindeki sahane villasında İsveç asıllı eşi Mai, 18 yaşındaki oğlu Preston ve 22 yaşındaki kızı Heidi ile mutluluk dolu günler geçirirken, zaman zaman basın mensuplarının sordukları sorulara o geniş tebessümü ile cevap veriyor.

"Dallas ile mutlu aile yaşantım arasında en ufak ilişki yoktur. Ama dizinin bana milyonlar kazandırdığını da itiraf etmeliyim. Aslında J.R. tipini karım ve çocuklarımla eleştiriyoruz. Günlerim film setlerinde geçiyor. Bir an önce işimi bitirip eve dönmek istiyorum. En büyük zevkim ise, tüm aile fertlerinin katıldığı banyo partisi. Orada saatlerce kalıp şarkılar söylüyoruz. İşte benim için gerçek yaşam bu." diyen ünlü aktör, Dallas dizisinin uzun bir süre daha devam edeceğini belirtiyor.



EK-89


TV'de BUGÜN
BÖLGESEL YAYIN
HABERLER
TV OKULU
TELEVİZYONDA TÜRK SİNEMASI
GENEL YAYIN:
AÇILIŞ
MINIK KONSER
UYKUDAN ÖNCE
HABERLER
HAVA DURUMU
TELEVİZYONDA SİNEMA
HABERLER
Radyolardan Seçmeler
TRT I
TRT II
TRT III
1'inci Ordu Bando Komutanlığı'nın düzenlediği anket sonucu "Yılın Sanatçısı" seçilen Sezen Aksu'ya ödülü sahnede sınıf gecesinde verildi
1'inci Ordu Bando Komutanlığı Sezen Aksu ile Barış Manço'yu "Yılın Sanatçısı" seçti...
İSTANBUL 1. Ordu Bando Komutanlığı'nın düzenlediği anket sonucu "Yılın Sanatçısı" seçilen Türk Halk Müziği'nin ünlü sanatçılarından Sezen Aksu ile Barış Manço'ya ödülleri "Astsubay Sınıf Gecesi"nde verildi.
"Hatıra" ve "Sen" adlı parçalarıyla Türk Halk Müziği'nde "Yılın Sanatçısı" seçilen Sezen Aksu, davetlilerin ayakta alkışlarıyla ödülünü aldı. Aralarında Barış Manço'nun "Hal Hal" adlı eseri "Yılın Bestesi" olarak ilan edildi. Arabesk dalında birinciliğe seçilen Ercan Turgut ise törende olmamasından ötürü ödülünü alamadı.
Selimiye Astsubay Okulu'nda yapılan sınıf gecesinde tüm davetliler sanatçılara eşlik ederek neşeli dakikalar yaşadılar.
TV servisçisi nerun ki..
Beyaz Gölge'yi seyredemedik...
Bizler elektrik kesintisi nedeniyle 3 haftadır Beyaz Gölge dizisini seyredemeyen bir grup televizyon izleyicisiyiz.
Dileğimiz pazar günleri öğleden sonra bu güzel dizinin kaçırdığımız bölümlerini seyredebilmeler için programda tekrar yayınlanmasıdır. Saygılarımızla.
Bir Grup TV İzleyicisi
Adına Canan Uğur - Ankara
"gümüş kontakt" uzun ömür için tek güvence...
Bufer
GÜMÜŞ KONTAKTLI
PAKO ŞALTER SERİSİ
Tüm ileri ve sanayileşmiş ülkeler pako şalter üretiminde "GÜMÜŞ KONTAKT" kullanıyor. Yurdumuzda da Bufer üretiyor 25 amperden 200 ampere kadar gümüş kontaktlı Pako Şalter çeşitlerini. Uzun ömür, kalite ve güvence için...
UZMANLARIN TAVSİYESİ
Bufer MALZEMESİ
COPYRIGHT.H.Y.
BIZIMKILER
GÜNGÖRMÜŞLER
KAVANAZ
FATOŞ
CHIC YOUNG
DETEKTİF NİK
YEĞEN ROZ

EK-90



BOBBİE'NİN MUTLULUĞU BİR BAŞKA MUTLULUK

Bobbie kızkardeşinin doğurduğu çocuğunu kucağından düşürmüyor ve anne olmanın ne kadar büyük bir zevk ve mutluluk olduğunu herkese söylüyor.





Kocasının tabiriyle tam bir dişi olan Bobbie anne olamayacağı için üzülüyordu. Ama kızkardeşi bu işi halletti ve suni döllenme yoluyla onu nur topu gibi bir bebeğe kavuşturdu.

Baba adayı önce kadın sonra anne oldu

CALİFORNİA, (Hürriyet)- Erkekken ameliyatla kadın olan ve evlenen 33 yaşındaki **Bobbie Montgomery** bir de çocuk sahibi olunca **"Anne olmak dünyanın en büyük mucizesi. Bu çok değerli armağan için Tanrı'ya şükrediyorum"** dedi.

Kendi çocukluğundan bu yana çocukları çok sevdiğini ve gençliğinde **"analık", "kadınlık"** duygularıyla büyüdüğünü belirten Bobbie, kadın olmadan önce yaptığı ilk evlilikte de baba olmaya hazırlanmıştı. Ancak ilk eşi hamileliğin yedinci ayında bir trafik kazasında ölmüştü. Daha sonra gerçek bir kadın olmaya karar veren Bobbie, bir ameliyat geçirdi. Ancak geçirdiği ameliyat ardından evlenen ve kocası Stuart'ın deyimiyle **"Tam bir dişi"** olan Bobbie'nin tıbben anne olabilmesi imkansızdı. Ne var ki çocukları çok seven çift buna da bir formül buldular.

Bobbie'nin dul kızkardeşi, ablası (!)nın çocuk sevgisi uğruna, eniştesinin çocuğunu taşımayı kabul etti. Suni döllenme yoluyla eniştesinin çocuğunu karnında taşıyan Dottie bebeği dünyaya getirir getirmez de ablasıyla eniştesine teslim etti. Böylece erkekken kadın olan, kadın olup evlendikten sonra bir de çocuk sahibi olan Bobbie Montgomery'nin şimdilik mutluluğuna diyecek yok.

EK-91

16.00 Pazar Sineması

Bugün izleyeceğimiz "Aşk" adlı filmde "Columbo"da var...

Amerikan usulü aşk...

● Peter Falk'tan başka Jack Lemmon'ın da başrolde oynadığı film, psikolojik bir konuyu işliyor...

(Luv) AMERİKAN YAPIMI
(95 dak.)
OYUNCULAR:

Jack LEMMON ..... Harry Berlin
Peter FALK..... Milt Meanville
Ellaine MAY ..... Helen
Nina WAYNE ..... Linda
Yönetmen: Clive DONNER

Olay günümüzde New York kentinde geçer. Karamsar bir adam olan Harry Berlin, yaşamaktan umudunu kesmiştir. Bir köprünün üzerinde kendisini öldürmeye kalkışır. O sırada eski okul arkadaşı Milt Meanville ile karşılaşır. Harry'yi kurtaran Milt, onu hayata bağlamak için çare düşünmeye başlar. Her yolu deneyip bütün gücünü kullanacaktır. Harry'yi evine yemeğe çağırır. Aslında Milt de karısı Helen ile çelişkiye düşmüş mutsuz bir adamdır. Sonunda çareyi bulur. Karısına Harry'nin başına sardıracaktır. Böylece Helen ile Harry birbirlerini tanıyıp aşık olurlar. Milt karısından boşanıp sevgilisi Linda'ya gider. Ama aşk ilişkileri umduğu gibi gelişmeyecektir.

★ "Aşk", Murray Schisgal'in Türkiye'de de oynanan üç kişili bir tiyatro oyunundan aktarıldı. Konunun dar sınırı ve bütünüyle konuşmalara dayanması sinema diliyle bağdaşmasını güçleştiriyor. Nev var ki yer yer yakalanan psikolojik ayrıntılar ilgiyi kişilerin üstüne çekiyor. Aslında konuda pek bir yenilik yok. Ayrıca fazla Amerikanvari: "Komiser Columbo"dan bu yana özlenen Peter Falk'u görmek TV izleyicileri için bir fırsat. Ellaine May'in de çok iyi oynadığı filmin çocukların ilgisini çekmeyeceğini belirtelim.



Ekranların bir dönem sevilen dizisi Columbo'yu bu akşam "Aşk" adlı bir filmde izleyeceğiz. Peter Falk bu kez de yine psikolojik konulu bir filmde Jack Lemmon'la birlikte oynuyor.

Peter Falk - (COLUMBO)

1927 doğumlu Amerikan aktörü. **"Broadway dışı"** denilen öncü tiyatrolarda mesleğe başladı. **"Buzcu Geliyor" "Pembe Toz", "Yakılamayan Kadın"** gibi önemli piyeslerde oynadı. 1958'de sinemaya geçti. Başlıca filmleri **"Cinayet Şirketi", "Elmacı Kadın", "Çılgın Dünya", "Balkon", "Büyük Yarış", Kocalar", "Ucuz Dedektif","Etki Altında Bir Kadın".** Televizyona reklam showlarıyla başladı. 1965'de O'Brien'in Davaları dizisiyle dikkati çekti. 1971'de **"Komiser Columbo"** ile kendisini dünyaya tanıttı. Takma tek gözünden umulmayacak kadar çapkın olan Peter Falk, ilk karısından ayrıldı, yakın arkadaşı yönetmen John Cassavetes'in karısı Gena Rowlands'ı baştan çıkardı. Daha sonra meslektaşı Ben Gazzara'ın kızıyla evlendi.

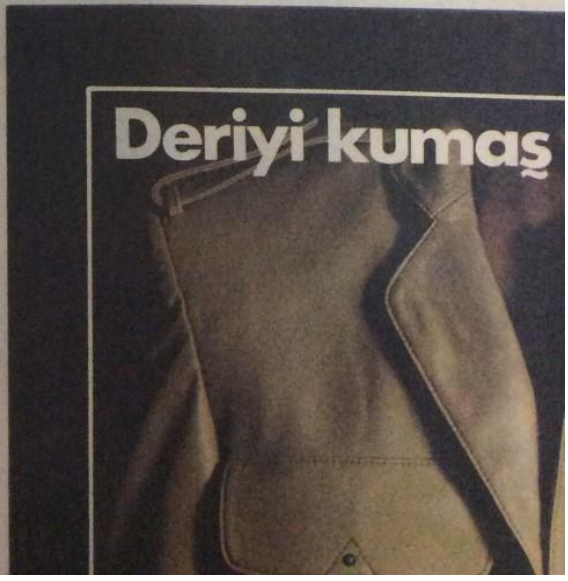

EK-92

21.10 DALLAS

Baba Ewing cinayetle suçlanıyor...

Jock'un katil olup olmadığını gelecek hafta öğreneceğiz

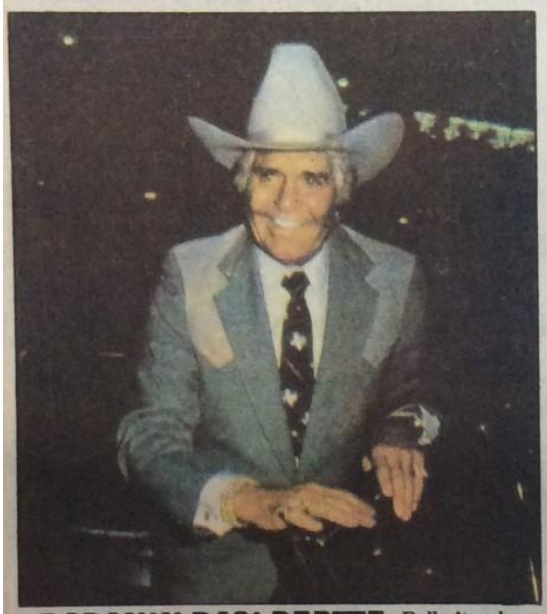

BABANIN BAŞI DERTTE: Dallas'ta bu kez baba Ewing'in başı derde giriyor. Cinayetle suçlanan Jock Ewing'in suçlu olup olmadığı gelecek hafta izleyeceğimiz bölümde ortaya çıkacak...

DALLAS'ın en heyecanlı bölümlerinden biri önümüzdeki hafta yayınlanacak. Ancak bu heyecanlı bölümün ilk yarısı olan **"Jock'un Duruşması 1"**de ilgi çekici gelişmeler oluyor. Ewing ailesinin en büyüğü Jock kendisine yöneltilen iddialarla güç durumda kalıyor.

Jock, karısı Ellie'nin çok eski arkadaşı olan Devlin'le son zamanlardaki sıkı ilişkilerinden kuşkulanmaktadır. Ancak bunu açığa vurmak istemez. Çünkü karısını üzmekten çekinmektedir.

Öte yandan Bobby ile J.R. petrol konusunda büyük bir tartışmaya girerler. Bobby, Doğu Teksas'ta açtığı kuyularda üretimin düşmesi üzerine J.R.'ı suçlar. Üretimi J.R.'ın kasten düşürdüğünü öne sürer.

Bu arada Ewing ailesinin ezeli düşmanı Cliff Barnes, savcı yardımcılığına tayin edilmiştir. Eline geçen bu güzel fırsatı kaçırmak istemez ve Ewing ailesiyle uğraşmaya başlar. Jock'un tutuklanmasına kadar varan olaylar şöyle gelişir:

Southforth çiftliğinde kâhya olarak çalışan Hacmakiny adındaki kişi ölü olarak bulunmuştur. Bir ihbar üzerine ölen kişinin Ray'a ait bir tabancayla vurulduğu ortaya çıkar. Ancak derin bir soruşturma sonucu tabancanın Jock'a ait olduğuna dair önemli ipuçları bulunur. Gelişmeler sürekli olarak Jock Ewing'in aleyhine gelişir. Sonuç olarak Jock tutuklanacaktır. Bu heyecanlı dizinin heyecanlı bölümü böyle sona erer. Önümüzdeki hafta yayınlanacak bölümün ikinci yarısında seyircileri daha değişik sürprizler beklemektedir.

...Diziyi sevmeyen, ya da seyretmek için boş vakit bulamayan çok az da olsa seyirci grubunun rahatlıkla izleyebileceği bir bölüm. Aslında diziyle ilgili görüş belirtmek için diziyi bölüm bölüm ele almak gerekir. İşte yayınlanacak olan bu bölümde heyecanlı gelişmeler izliyoruz. Önümüzdeki hafta ise gerçekten çok ilgi çekici gelişmeler olacağını şimdiden belirtelim. Gelecek pazar hep birlikte ekran başında olabiliriz. Ancak bu bölümü de gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmak için seyretmek gerekir.

Seyirci kaybeden Dallas sallanıyor

● **Bizde henüz gösterilmeyen bölümlerde JR'ı vuran Kristin diziden ayrılmıştı.**

LONDRA, (Hürriyet)- Her geçen gün seyirci kaybeden Dallas, tekrar rakipsiz dizi haline gelebilmek için önümüzdeki ay J.R.'ı vuran Kristin'i gizlice perdeye geri getiriyor. J.R.'ı yaralayanın açıklanmasından sonra ortadan kaybolan Kristin'i oynayan Mary Crosby'nin Dallas'a dönmesi için 21 yaşındaki yıldızı ikna eden Lorimar Productions şirketi yapımcıları **"Mary diziye dönmeyi kabul etti ama dizide ne yapacağını, başına neler geleceğini açıklamayacağız"** dediler.

Bazı kaynaklar ise bu kez Kristin'in vurulma ihtimali üzerinde durdular.

Ünlü şarkıcı Bing Crosby'nin tek kızı olan Mary Crosby 6 hafta içinde filmde oynamaya başlayacak.

Bilindiği gibi birçok ülkede, Dallas dizisi, Türkiye'den önde gidiyor. Bizde J.R. vurulması ve vuranın kimliğinin açıklanacağı bölümler henüz gösterilmedi. Baldız Kristin bu bölümlerden sonra diziden ayrılıyor...

EK-93

Washington karıştı...



Doğan ULUÇ

WASHİNGTON (Hürriyet) - Bir hafta öncesine kadar anavatanında olduğu kadar Batı ülkelerinde en fazla saygı ve güven duyulan Amerikan devlet adamı olarak nitelenen Dışişleri Bakanı **Alexander Haig** gerek kendi ülkesinde gerekse müttefik Avrupa blokunda üzerine bütün şimşeklerin yöneldiği kişi haline geldi.

Başkan **Reagan,** Başkan Yardımcısı **Bush** ve Dışişleri Bakanı **Haig** üçlüsü arasında gelecek başkan seçimlerine yönelik bir liderlik çekişmesi sadece hür dünya lideri Amerika'yı değil, NATO ülkeleri ve Japonya ile barut fıçısı Ortadoğu'yu da birbirine düşürdü.

Batı ittifakı ile bu ittifaka dost ülkeleri şaşkınlık ve karamsarlığa düşüren başkent Washington'daki iç siyasi kuvvet çatışmasında NATO eski Başkomutanı Haig'e karşı olanlar bir taraftan Dışişleri Bakanının istifasını isterken öte yandan NATO'ya veryansın ettiler.

Aralarında Başkan Reagan'ın en yakın arkadaşı, başdanışmanı **Edwin Meese** ile Beyaz Saray Personel Direktörü **James Baker**'ın da bulunduğu üst kademedeki devlet yetkilileri, **General Haig**'in daha şimdiden 1984 seçimleri için başkanlık yarışına hazırlandığını, göreve başladığı 2 aydır **"devlet içinde devlet"** gibi hareket ederek Reagan'ı ikinci plana atmaya çalıştığını ileri sürdüler.

Dışişleri Bakanı Haig'in muhalifleri, aklına geleni söylemekten kaçınmayan NATO eski Başkomutanından şikayetlerini şöyle sıraladılar:

"Polonya'da yeniden bir Rus istilasıyla karşı karşıyayız. Batı Avrupalı müttefiklerimiz dış politikamızdan şikayetçi oldukları için Sovyetler Birliği'ne daha fazla yaklaşmakta devam ediyorlar. Hâlâ 85 bin Rus askeri Afganistan işgalini sürdürüyor. Suudi Arabistan'a verilmesi istenen uzun menzilli F-15 avcı uçakları İsrail ile aramızda ciddi gerginlik yaratmış durumda. Afrika Grubu ve Üçüncü Dünya Ülkeleri Güney Afrika'ya karşı tutumumuzun ne olacağını bekliyor. Deniz Hukuku Konferansı'nın 153 ülkesi gene yeni politikamızın açıklanmasını istiyor. Bunca sorun çözüm beklerken Alexander Haig, Başkan Reagan'a kafa tutmaya kalkıyor. Esas gayesi daha şimdiden başkanlık seçimi için siyasi yatırım yapmak. Buna müsaade etmemek lazım."

Alexander Haig'in karşıtları aynı zamanda Batı ittifakına da yüklenmekten geri kalmadılar:

"Sovyetler Birliği sinsice dünyayı birbirine katmaya devam ediyor. Batı Avrupa merkezlerine yönelmiş dev SS-20 füzelerinin sayısı her hafta 5 adet artarken, Varşova Paktı'nın ağır tank, uçak, zırhlı araç ve topları NATO ülkeleri etrafında demir ağ örerken, NATO'lu dostlarımız Sovyetler Birliği'ne kur yapmakta bir diğeriyle yarış ediyor. Sibirya'daki tabii gazı taşımak için Ruslar'a 17 milyar doları bir çırpıda temin eden Batılılar, bütün ısrarımıza rağmen savunma bütçelerini yükseltmeye yanaşmıyorlar. Başlarına bir dert geldiği takdirde Amerika'nın yardımlarına koşmasını bekliyorlar. Bu düzen böyle gidemez. Hem Haig'in hem de Batılı müttefiklerimizin aklını başına alması lazım."

Siyasi gözlemciler Reagan yönetiminde önümüzdeki haftalarda önemli gelişmeler olacağına işaret ederek bu gelişmelerin büyük ölçüde de Batı ittifakını etkileyeceğini belirtiyorlar.

EK-94

7 Nisan 1981 Salı 1

22.05
TV'de yabancı sinema

Yetkililer, başka bir film bulamadınız mı?

"İguana Geceleri" TV'de tekrar gösteriliyor



"İguana Geceleri"nde rol alan ünlü sanatçılardan ikisi Richard Burton ile Ava Gardner. Burton filmde kadınların beğendiği alkolik bir genç adamı canlandırıyor...

RİCHARD BURTON ..... Lawrence "Larry Sahannon
AVA GARDNER: ..... Maxine
DEBORAH KERR: ..... Hannah Jelkes
SUE LYON ..... Charlotte Goodall

Yönetmen JOHN HUSTON

Rahiplikten ayrılan Amerikalı Larry Shannon geçimini turist rehberliği ile sağlamaktadır. Sürekli içki içerek sorumsuz bir hayat yaşar. Meksika'ya götürdüğü turist öğretmenler kafilesinde Charlotte adında konuk bir genç kız da vardır. Henüz onyedi yaşında olan Charlotte, Larry ile sevişmek için çeşitli fırsatlar yaratır. Larry kafileyi tenha bir tepedeki Mismolaya oteline getirir. Otelin sahibesi güzel bir dul Maxine, bu ağustos sıcağında yerli delikanlılarla düşüp kalmaktadır. Aslında o da Larry'ye tutkundur. Öte yandan Hannah adlı evde kalmış bir kız doksanyedi yaşındaki büyükbabasıyla birlikte otele yerleşmiştir. Hannah da Larry'nin çekiciliğine kapılır. Ateşli üç kadın ve içki arasında kalan genç adam bunalımlar geçirmektedir.

★ Meksika'da yaşayan bir cins kertenkeleye "İguana" deniliyor. Filmde bu hayvanla Larry Shannon arasında paralellik kuruluyor. Psikolojik gerçekçi bir tiyatro yazarı olarak bilinen Tenesse Williams, cinsel sorunları toplumsal çevrede ele alır. Dr. Freud'ün psikanaliz yöntemleriyle, Amerikalının ruh yapısını aydınlığa çıkarmaya çalışır. Filmcilerin en gözde yazarlarından biridir. Richard Burton, sanatının en coşkulu döneminde. Sinemanın ünlü "Lolita"sı Sue Lyon ile Ava Gardner tiplerine çok uygun rollerde. Deborah Kerr, gösterissiz ve yalın oyunuyla seyirciyi etkiliyor.

Evet, "İguana Geceleri" iyi bir film iyi bir film ama tekrar tekrar gösterilmesi seyirci üzerinde olumsuz bir etki yapıyor. Acaba koskoca Türk televizyonunun elinde gösterecek başka bir film yok mu?

EK-95



21.10 Dallas

Beklenen bölüm geldi çattı...

Ve J.R vuruluyor

● JR'ı vuranın kimliği ise 3 Mayıs gecesi yayınlanacak bölümde açıklanacak

Dizinin bu bölümünde J.R.'ın vurulma sahnesini izleyeceğiz. Ancak, J.R.'ı kimin vurduğunu Türk TV seyircisi aylarca önceden öğrendiği için ne kadar heyecanlı olacağını kestirmek güç. Her ne kadar, J.R.'ı vuranın baldızı Kristin olduğunu öğrendiysek de Sue Ellen, Cliff Barnes, Ellan Beam, St. Stone'un karısı, ve Von Leyland isimleri sanık listesinde gözüküyor.

Bu bölümde olaylar şöyle gelişiyor:

Cliff, babasının ortak olduğu petrol kuyusundan dolayı Ewing'lerden hisse istiyor. Ancak J.R. Cliff'e büyük bir oyun oynuyor. Bunun üzerine Cliff babasının mezarı başında J.R.'ı öldüreceğine dair yemin ediyor. Boby J.R.'a çok ileri gittiğini söylüyor. Jock'da J.R.'ı destekleyince Boby karısı ile birlikte evi terketmeyi kararlaştırıyor. J.R.'ın Sue Ellen'e yaptığı hakaretler, Kristin'i fahişelikle suçlaması, hisse satışı, ortaklara oynadığı oyunlar, J.R.'a karşı duyulan kin ve nefreti iyice artırıyor.

Bu arada J.R. bir gece bürosunda çalışmaktadır. Bir ara telefon çalar. Yalnız başına çalışan J.R. telefonu açar, fakat cevap alamaz. Daha sonra kapı gıcırtısı duyarak koridora çıkar. İşte o anda ard arda silah sesleri duyulur. Acaba silahı kim kullanmıştır? Bu sorunun cevabını seyirciler 3 Mayıs'ta öğrenecekler.

★★★★Çok heyecanlı bir bölüm. Acaba J.R.'ı kim vurdu? Bu sorunun cevabını başka ülkelerde daha önce o bölüm gösterilip açıklanmasaydı, bütün seyirciler merakla bekleyeceklerdi. Bundan sonraki bölümlerinde diziye ilgi daha çok artacak. Filmin temposu sürekli olarak hızlanıyor. Seyirciler özellikle bu bölümü büyük heyecanla izleyecekler.

TEKERLEKLİ SANDALYEDE: J.R. vurulmuş fakat ölmemiştir. Hastanede bir süre yatan J.R. ancak tekerlekli sandalyede taburcu olur. J.R'ı vuran kimdir? J.R. tekrar ayağa kalkabilecek midir? Bunları ilerki bölümlerde öğrenebileceğiz.

15.05 San Remo Müzik Festivali

Şimdiye kadar nerdeydiniz?

TV San Remo yarışmasını 2 ay rötarla yayınlıyor

● Programda, yarışan şarkıcı ve gruplar ekrana gelecek...

Her yıl İtalya'nın San Remo kentinde yapılan ünlü "San Remo Müzik Festivali"

TV de BUGÜN

EK-96

"Limon Şekeri" gangsterler arasında para mücadelesi yapan bir küçük kumarbazın başına gelenleri anlatıyor

Bir Amerikan güldürüsü izleyeceğiz

(The Lemon Drop Kid) 1951 Amerikan yapım (91 dakika)
Oyuncular: Bob Hope, Marilyn Maxwell, Lloyd Nolan, Jane Darwell, Andrea King.
Yönetmen: Sidney Lanfield.

Bob Hope, at yarışlarının müşterek bahisçilerine bilgi satan ufak çapta bir kumarbazdır. Gangster Lloyd Nolan, onunla girdiği bir alışverişte aldatılır. Verilen yanlış bilgi yüzünden onbin doları havaya uçmuştur. Eğer parası iade edilmezse bunu kan temizleyecektir. Bob Hope, ölüm korkusuyla, türlü dalavereler çevirerek onbin doları bulur. Fakat bulmasıyla başka bir gangstere kaptırması da bir olur. İşler büsbütün çatallaşmıştır.

★ **Bugün izleyeceğimiz Limon Şekeri, ilk defa 1934 yılında sinemaya uyarlandı. Bu ikinci çevirim. Bob Hope çok sevimli bir rolde.**

MARİLYN VE BOB

Marilyn Maxwell, Amerikan caz orkestralarının çok sevilen bir şarkıcısıydı. Uzun yıllar denizaşırı konser turnelerine katıldı. Başka bir sarışın Marilyn kadar ün kazanamaması az film çevirmesinden, oysa sinemada epey eski. İlk filmini 1942'de çevirdi. Lili Mars, Yaz Tatili, Eleştiricinin Seçimi, Arizona Çalılıkları gibi filmlerde rol aldı. En beğenilen oyununu ise TV'de de seyrettiğimiz Şampiyon filminde Kirk Douglas'ın karşısında verdi. 1972'de elli yaşındayken öldü.

İngiliz asıllı Amerikan komiği Bob Hope, sinemaya uzun yıllarını verdikten sonra televizyon şovlarına yöneldi. Bu alanda sürekli başarı kazandı. Ayrıca hükümetin resmi görevlisi olarak dünyanın çeşitli ülkelerindeki Amerikan askerlerini eğlendirmek için şovlar düzenledi. Bugün bir milyarder olarak köşesinde oturuyor.



Bob Hope ile Marilyn Maxwell, bu filmi çevirdikleri sırada katıldıkları bir radyo programında.

Çekim yüzünden uçağı kaçıran Zerrin ağladı

22.05

ANKARA televizyonundan Teoman Tarhan'ın hazırladığı programda ekrana Zerrin Özer geliyor. Genç sanatçı mini konserinde 4 parça söylüyor. Cadde gürültüleri, yağmur, şimşek, gökgürültüleri gibi ses efektlerinin kullanıldığı programın dekoru geçtiğimiz haftalarda yayınlanan Özdemir Erdoğan'ın programında kullanılmıştı. Zerrin Özer şu parçaları söylüyor:

"Her Şey Seninle Güzel" "İmkansız" "Yalan" ve "O Yaz."

Zerrin bu programın çekimi yüzünden Ankara'dan İstanbul'a geleceği uçağı kaçırdı. Saat 17.00'de hareket eden uçağı kaçıran Zerrin stüdyoda hüngür hüngür ağlamaya başladı. Yapımcı ve stüdyoda bulunan görevlilerin teselli etmeleri üzerine program kaydına devam edildi. Ancak kayıt bittikten sonra programı seyreden Zerrin **"Uçağı kaçırdım ama program çok güzel oldu. Yayınlanacağı akşam ben de seyredeceğim"** dedi.

★ **Genç ve yetenekli sanatçı Zerrin yeni parçalarıyla ekrana geliyor. Daha önce "Müzik Stüdyosu" adıyla yayınlanan program solo programların kaldırılması üzerine yayına ara vermişti.**

EK-97

Ronald Reagan kızı Patty'den çok çekecek

"Babamı protesto ediyorum"

●Patty Davis olarak çağrılan Patricia babasının nükleer enerji santrallerinin artırılması konusunda aldığı kararları şiddetle eleştirirken, ona karşı halkın yanında yer alacağını açık ve kesin bir dille belirtiyor.

NEW YORK- Amerika'nın önde gelen şarkı sözü yazarlarından olan ve aynı zamanda NBC televizyonunun yıldızlarından 28 yaşındaki Patricia Reagan, babası Başkan Ronald Reagan'ın nükleer enerji santralleri projesini şiddetle protesto ettiğini söylerken bu konuda yapılacak bütün karşı gösterileri bütün gücüyle destekleyeceğini belirtiyor.

Nükleer enerji sorununun politikacıların değil salt insanlığın sorunu olduğunu belirten Patricia Reagan **"Toplum politikacıların umurunda bile değil, toplum adına ölümle anlaşma imzalıyorlar. Nükleer enerji santrallerinin yarattığı sonuçlar ortada, bunları hiç kimse görmezlikten gelemez. Nükleer enerji santrallerinin kurulu olduğu bölge çevresinde çocuklar sakat olarak dünyaya geliyorlar. Nükleer santrallerin hakimiyetini yaygınlaştırmak için öte yanda sağlıklı bir enerji kaynağı olan güneş enerjisini baltalamak için ellerinden geleni yapıyorlar"** diyor.

Babasının başkan olması, düşündüklerini savunmasına engel oluşturmayacağını söyleyen Patricia bu anlamda alınan bütün kararlara halkın yanında yer alarak karşı çıkacağını açık ve kesin bir dille belirtiyor.



Ailesinden ayrı yaşayan, babasını kutlamak için Beyaz Saray'da sadece bir gece kalan Patricia Reagan'ın önümüzdeki günlerde sözlerini de kendisinin yazdığı ilk plağı piyasaya çıkacak. Genellikle kısa adı Patty'i ve annesinin soyadını kullanarak Patty Davis olarak anılan Patricia, babasının başkan oluşunun kendisini hiç heyecanlandırmadığını yalnız yakında çıkartacağı plağı için heyecan duyduğunu belirtiyor.

EK-98



30 Mart 1981 Pazartesi

Yayın saatleri uzayınca televizyon biraz olsun canlandı...

TV'de yeni dönem başlıyor

●Haziran sonuna kadar devam edecek yeni dönemde yayından kaldırılan bazı diziler tekrar gösterilecek

TV pazar günleri 11.00' de açılacak

Bahar geldi böyle oldu... Yağmur yağdı, barajlar doldu elektrik üretimi artti ve TV seyircilerinin yüzü güldü. Yayın saatlerinin artırılmasıyla televizyona biraz olsun canlılık geldi.

Televizyonda ikinci yayın dönemi bugün başlıyor. Nisan, mayıs, haziran aylarını kapsayan bu dönemde ekrana yeni dizilerle birlikte daha önce yayınlanan, ancak yayın saatlerinin kısaltılması sebebiyle kaldırılan eski diziler de gösterilecek.

Pazartesi günleri Atatürk'ten Anılar devam edecek. Uykudan Önce haberlerden sonra ekrana gelecek. Yeni dizi Kökler her hafta pazartesi günleri yayınlanacak.

Daha önce çarşamba ekrana gelen TV'de Sinema yine eskisi gibi salıya alındı. Stüdyo 1 haziran sonuna kadar 15 günde bir yayınlanacak. Salı haberlerden önce yeni çizgi dizi Temel Reis'in maceraları yer alacak.

Çarşamba günleri TV'de Sinema'dan boşalan yer Rockford Dosyası ve Tehlike Çemberi (Hart to Hart) 15 günde bir dönerek doldurucak. Zaman Mekan Makinesi yine 15 günde bir yayınlanacak.

Perşembe haber öncesi küçüklere yönelik yeni çizgi film Tarzan, haber sonrası yerli drama ve haber program veya magazin-müzik ekrana gelecek.

Cuma gecelerinin tek yeniliği ise, Balzac'tan uyarlanan "Süslü Hayatlar" adlı dizi olacak. Maraton ve Beyaz Gölge devam edecek.

Cumartesi günleri Şeker Kız ve Küçük Ev'in yeni bölümleri, nehirleri konu alan "Ünlü Nehirler" adlı belgesel, yerli sinema ve eğlence programları ekrana gelecek.

21.40 KÖKLER tekrar ekranda...

●Beğenilen dizi de zencilerin beyazlara karşı yürüttükleri özgürlük mücadelesinin yeni dönemlerini izleyeceğiz...

Afrika'da bir zenci köyünde başlayan filmin, ilk bölümlerinde küçük Kunta Kinte'nin çocukluktan gençliğe geçişi ele alınır. Anne, babasıyla mutlu yaşamakta olan Kunta Kinte, delikanlılıktan savaşçılığa geçiş eğitimi yaparken, beyaz zenci köle tacirlerinin eline düşer. Kunta Kinte'nin sevgilisi Fanta da, aynı tacirlerce yakalanmıştır. Afrika'nın çeşitli yerlerinde yakalanan grup, gemilerle Amerika'ya ,getirilirı ve çeşitli yerlere satılır.

Ozellikle Güney Amerika'da pamuk tarlalarının ucuz işçi ihtiyacını karşılayacak olan zenci kölelerden kadın olanları, beyaz patronların cinsel arzularını da tatmin etmektedirler. Köleler kısa süre içinde özümlenir ve Hıristiyan yapılarak yeni yaşamlarına alıştırılırlar. Ancak Kunta Kinte direnmektedir. Sürekli kaçar, yakalanır kırbaçlanır ve avak parmakları kesilir.

En iyi dostu ondan daha önce yakalanıp kendini müziğe vermiş olan Kemancı'dır. Kunta Kinte, ayak parmakları kesilince kaçmaktan umudunu keser, evlenir, çocukları olur. Kızı Kizzy çok güzeldir. Torunları içinde Horoz George, bölgenin en yaman horoz dövüşçüsü olmuştur.

Kizzy ve Horoz George'un maceraları, Kunta Kinte'nin üçüncü kuşağını simgeler. Kunta Kinte, öldükten sonra, Amerika'da kuzey-güney harbi başlar. Zencilerden çoğu, köleleri özgürlüğe kavuşturacak olan kuzeylilerin yanındadırlar. Savaş çetin geçer ve kuzey kazanır. Bu arada Ku-Klux-Klan örgütü zencilerin başına bela kesilir. Horoz George, horoz dövüştürmek için gittiği İngiltere'den döner, karısı ve çocuklarıyla birlikte, çiftliği Ku-Klux-Klan'a karşı savunur. Sonunda zafer zenci kölelerin olur ve artık yüzyıllar süren boyundurluk sona erer. Bundan sonra, yeni bir dönem başlayacaktır.

Bu dönem belki de eskisinden daha çetin geçecektir. Çünkü barış içinde yaşarken, savaşın sonucunu kabul edemeyen güneyliler zenciler için daha farklı şeyler düşünmektedirler.

EK-99



Amerika'da 1976 yılından bu yana dördüncü infaz

4 kişinin katili elektrikli sandalyede idam edildi...

MİCHİGAN (A.A.)- 1979 Nisan'ında Terry Chasteen adında bir kadını tecavüz edip boğduktan sonra üç küçük çocuğunu da öldüren ve suçunu kabul eden Steven Judy'e verilen ölüm cezası dün gece yarısı yerine getirildi ve hükümlü elektrikli sandalyede idam edildi.

Cezasının müebbet hapse çevrilmesi için eyalet valisine başvurmayı reddeden Steven Judy cumartesi gecesi hücresinde bir basın toplantısı düzenledi ve yeniden topluma kazandırılacak bir insan olmadığını söyledi. **"Eğer toplum benim gibi suçluları durduramıyor ve benim gibi insanların yeniden topluma kazandırılmasında yardımcı olamıyorsa, o zaman gereken yapılmalı ve benim gibi insanlar yok edilmelidir"** dedi.

Pazar günü ailesi ile görüşen ve son yemeğini yiyen Steven Judy, gece yarısını 12 dakika geçe 2 bin voltluk elektrikli sandalyeye oturduldu ve böylece 1976 yılından bu yana Amerika'da elektrikli sandalye ile idam edilen dördüncü kişi oldu.

Steven Judy işlediği korkunç cinayetlerden sonra suçunu itiraf etmiş ve kendisini savunmayı da reddetmişti. Judy'nin babası infazdan önce oğluyla görüştükten sonra gazetecilerin sorularını cevaplandırırken, oğlunun görüşlerini değiştireceğini sanmadığını ve yeniden yargılanmak için başvuruda bulunmayacağını söylemişti.

EK-100



21.10 DALLAS

"Jock' un duruşması"nın ikinci bölümü heyecan dolu
Bu bölüm kaçırılmamalı

Dallas'ta sürpriz katil

Dallas adlı dizinin **"Jock'un Duruşması"**nın ikinci bölümü yayınlanıyor.

Jock'un tutuklanması, bir anda Ewing ailesini perişan eder. Öldürülen adamın Hutch McKinney'in 30 yıl önce Southfork çiftliğinde çalıştığı tespit ediliyor. Jock'un kefaletle serbest bırakılmasından sonra, iki taraf da mahkemeye çıkarmak üzere tanık toplamaya çalışırlar. Bobby, bu arada Digger Barnes'ı hastanede ziyaret edip, annesini gerçekten sevmediğini, Jock'u bu durumlara düşürüp Ellie'yi mutsuz ettiğini söyler.

Ölüm döşeğindeki Digger Barnes, sonunda herşeyi itiraf eder. Flash Back (geriye dönüş) sahnesinde Hutch McKinney, Digger ve karısının münakaşası ve Digger'in McKinney'i nasıl öldürdüğü gösterilir.

... Bu bölüm gerçekten çok heyecanlı. Geçtiğimiz hafta olayların akışını izlemiştik. Ancak bu hafta sonuç bölümünde izleyicilerin hiç beklemediği sürpriz bir sonuçla karşılaşılıyor. Bu da dizinin tansiyonunu arttırıyor. Dallas tiryakilerinin bu bölümü kaçırmamaları gerekiyor.

Baba-Kız-Torun aynı filmde oynuyorlar

● Fonda ailesinin üç neslini biraraya getiren "Altın Göl" adlı filmde Katherine Hepburn da rol alıyor.

FİLM başına iki milyon dolar alan Amerikan sinemasının bir numaralı kadın oyuncusu Jane Fonda son filmi **"Altın Göl"**de babası Henry Fonda ve küçük oğlu Troy ile birlikte oynuyor.

Babasıyla birlikte çalışmanın kendisi için çok güzel bir deney olduğunu, babasının oyunculuğunu yeniden keşfedeceğini belirten Jane Fonda, **"Filmin en ilginç yanı nedir, biliyor musunuz? Babamın rol arkadaşı Katharine Hepburn. Babamla Katharine ilk kez oynamaları bir yana, ilk kez karşılaştılar bu film nedeniyle. Daha önce birbirlerini tanımıyorlarmış. Ve kısa bir süre içinde aralarında harika bir dostluk doğdu"** diyor.

Fonda ailesinin üç neslini bir araya getiren **"Altın Göl"**de yine başarılı bir kompozisyon çizen 43 yaşındaki Jane Fonda mesleğinin dışında sürdürdüğü politik militanlığı bırakmadığını, 1964'de California Senatosu seçimlerine katılacak olan eşi Tom Hayden'in seçim kampanyasını başlatacağını belirtiyor.

Yücel Çakmaklı

TV'de BUGÜN

15.00 AÇILIŞ
15.01 HABERLER
15.05 TARİHTE BU AY

Hilafetin kaldırılışı, Yıldırım Beyazıt'ın ölümünün 578. yıl-

16.00 TV'de Yabancı Sinema

Ünlü yazar John Steinbeck' in romanından uyarlanan filmde
"Uykulu bakışlı" aktör Robert Mitchum başrolde

Al Midilli 32 yıl önce çevrildi

(The Red Pony)

1949 Amerikan yapımı (88 dakika)
Başlıca rollerde: Myrna Loy, Robert Mitchum, Peter Miles, Louis Calhern
Yönetmen: Lewis Milestone

Babasının çiftliğinde yaşayan Tom (Peter Miles), on yaşlarında bir çocuk. En çok sevdiği şey küçük tayı. En yakın dostu da, iyi bir at yetiştiricisi olan çiftlik kâhyası Billy. Annes (Myrna Loy) oldukça anlaşan Tom'un babasıyla (Louis Calhern) ilişkileri zayıftır. Baba, çiftlik hayatından bıkmış, büyük kente yerleşmeyi düşünmektedir. Bu arada atı hastalanıp ölen Tom, derin üzüntüye kapılır. Kâhya Billy, ona bir midilli verir. Hayvanı birlikte eğitmeye başlarlar. Tom, bir gün midillisinin sırtına binip, daha özgür olacağı kırlara gitmeyi düşlemektedir.

★ John Steinbeck'in büyük eserleri teker teker filme alındı. Fareler ve İnsanlar, Gazap Üzümleri, Kenar Mahalle, Ay Battı, Cennet Yolu, Viva Zapata ve Aşk Otobüsü. Yazarı ilk çalışmalarından olan Al Midilli, çocuk psikolojisine geniş yer veren, insan-doğa ilişkilerini yansıtan bir hikâye. Ne var ki dramatik yapısının pek güçlü olduğu söylenemez. Buna rağmen ilgiye değer. Birçok bölümlerinden alınacak dersler vardır.

ROBERT MITCHUM

1917 doğumlu Robert Mitchum, gençliğinde esrarkeşliği ile ünlüydü. Bu yüzden hapse bile düştü. Sinema basını onu "uykulu-bakışlı aktör" diye niteler. Mitchum, bazıları gibi gökyüzünden bir yıldız olarak inmedi. İkinci sınıf kovboy filmlerindeki küçük rollerde yıllarca didindikten sonra yeteneğini güçlükle kabul ettirdi. Kendisine çok benzeyen oğlu James Mitchum da bugün ünlü bir sinema aktörü oldu. R. Mitchum'u TV'de "Salıncakta İki Kişi", "Anzio" ve "Dönüşü Olmayan Nehir" filmlerinde izlemiştik. İrlandalı Kız'da yaşattığı köy öğretmeni de anılarda henüz tazedir.

EK-101

The Evansville Press

UE fans get their first look at 'Super Turk'



Eczacıbaşı'nın genç basketbolcüsü için gazete "Süper Türk" diyor.

Emir, Amerika'da forma girdi

Eczacıbaşı basketbol ekolünün yetiştirip milli takımımıza hediye ettiği dev pivot oyuncusu Emir Turam, 5 ay önce bilindiği gibi Amerika'nın ünlü üniversite takımlarından birine transfer olmuştu. Uzunca bir hazırlık devresinden sonra üniversite takımında ilk defa yer alan Emir Turam, çok başarılı bir oyun sergiledi, gerek seyircilerin ve gerek otoritelerin üzerinde çok olumlu bir tesir yarattı. Karşılaşmaya sütunlarında geniş yer veren **"The Evansille Press", "UE taraftarları (süper Türkü) ilk defa izlediler"** manşetini kullandı ve Emir için şu beğeni dolu cümleleri yazdı:

"Şurası muhakkak ki, Roberto Stadyumu'nu dolduran seyirciler gördükleri şeyin doğru olup olmadığını düşünürken ayrıca şaşkınlıktan gözleri de faltaşı gibi kocaman kocaman açılıyordu. Evansille Üniversitesi'nin bu 2.02'lik yeni devi basket giderken oldukça yüklenen ve 2 sayıyı getiren atışlarını yaparken son derece zarif hareketlerle bunu gerçekleştiren Emir Turam'dı.

Sık sık ortaya çıkıyor, defansta etkili olabilmek için uzun ince kollarını tıpkı gökte görünen spot lambaları gibi sallıyor ve rakip atışlarını engelliyordu.

Bu oyun tarzını o kadar çok tekrarladı ki, en müşkülpesent seyirciyi bile etkilemeyi başardı.

Takımının Akron'a karşı oynadığı maçın ikinci yarısında Turam, UE'deki kısa kariyerinde hiç göstermediği oyunu çıkardı. 26 sayı ve oldukça sıkı olan oyunu, 4 ribauntla açarak AEC'nin Akron'u 71-51 gibi bir farkla yenmesini sağladı."

EK-102

Sinema

Ustaca hazırlanmış bir korku filmi daha...

DEHŞET

☆☆☆

(Changeling). Peter Medak yönetiminde çevrilmiş bir Amerikan filmi. Başlıca rollerde: George C.Scott, Trish Van Devere, Melvyn Douglas.

"Şeytan" filminden sonra piyasayı saran "korku" endüstrisi ilgiyle izlenen ürünler vermekte. "Dehşet" bunu görkemli dekorlar, geliştirilmiş objektifler ve büyük aktör George C.Scoot ile gerçekleştiriyor. Esrarengiz bir serüven yaşayan müzik profesörü John Russel'i canlandıran Scott'ın filmi tek başına alıp götürdüğü bir gerçek. Yönetmen de ses etkilerini çok ustaca kullanarak, görüntüleri yepyeni açılardan değerlendirerek onu destekliyor.

Ölümsüz bir ruhun, somut müdahalelerle koca binada dolaşması ne denli inandırıcıdır, bilinmez. Giderek senaryoda kısır tekrarlara düşülmesi de Hollywood'un iyi yazar desteğinden biraz yoksun olduğunu gösterebilir. Ancak medyum toplantısındaki gerilim, Seattle kentinin zevkli görüntüleri, kuyuda ceset aranması gibi etkileyici ve göz doldurucu sahneleri de vurgulamak gerek. İhtiyar senatör Carmichael'in getirdiği hava da konuyu besleyen boyutlara ulaşıyor. Bu rolde emektar Melvyn Douglas'ın ölçülü oyununu izlemek de ayrıca keyifli. Trish Van Devere, sekreter bayan Claire rolüyle yumuşak, sıcak ve güçlü bir oyun veriyor.

Vakit geçirmek için en uygun filmlerden.

